หนังสือ COURT ข่าวราชการ
เจ้านาย ๑๑ พระองค์ทรงช่วยกันแต่ง
เล่ม ๒

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์
กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช
โปรด ฯ ให้พิมพ์ในงานฉลองพระชัณษา
เมื่อปีกุญ พ.ศ. ๒๔๖๖

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไท ถนนรองเมือง จังหวัดพระนคร
พ.ศ. ๒๔๖๖

05/11/2565

สารบารพ์

แผ่นที่ ๑	(พิมพ์จำลองของเดิม) แสดงเหตุที่พิมพ์หนังสือ	
	ข่าวราชการ	หน้า ๑
แผ่นที่ ๒	พระราชพิธีตรุษต่อมาแต่เดิม ๑	,, ๓
แผ่นที่ ๓	พระราชทานสัญญาบัตรขุนนาง	,, ๔
แผ่นที่ ๔	พระราชพิธีตรุษต่อมา	,, ๕
แผ่นที่ ๕	พระราชพิธีตรุษต่อมา	,, ๗
	พระราชทานเครื่องราชอิศริยาภรณ์	,, ๘
แผ่นที่ ๖	พระราชพิธีตรุษต่อมา	,, ๙
แผ่นที่ ๗	พระราชพิธีตรุษต่อมา	,, ๑๑
แผ่นที่ ๘	พระราชพิธีตรุษต่อมา	,, ๑๒
แผ่นที่ ๙	พระราชพิธีตรุษต่อมา	,, ๑๓
	ข่าวเสด็จพระราชดำเนิรเกาะบางปอิน	,, ๑๔
แผ่นที่ ๑๐	พระราชพิธีตรุษต่อมา	,, ๑๕
แผ่นที่ ๑๑	การเลี้ยงโต๊ะปีใหม่	,, ๑๗
แผ่นที่ ๑๒	การเลี้ยงโต๊ะปีใหม่ต่อมา	,, ๑๙
แผ่นที่ ๑๓	การเลี้ยงโต๊ะปีใหม่ต่อมา	,, ๒๐
	พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา	,, ๒๑
แผ่นที่ ๑๔	พระราชพิธีถือน้ำต่อมา	,, ๒๒

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๕	พระราชพิธีถือน้ำต่อมา	หน้า ๒๓
แผ่นที่ ๑๖	พระราชพิธีถือน้ำต่อมา	„ ๒๕
แผ่นที่ ๑๗	พระราชพิธีถือน้ำต่อมา	„ ๒๖
แผ่นที่ ๑๘	พระราชพิธีคเชนทรัศวสนาน	„ ๒๘
แผ่นที่ ๑๙	พระราชพิธีคเชนทรัศวสนานต่อมา	„ ๒๙
แผ่นที่ ๒๐	พระราชพิธีคเชนทรัศวสนานต่อมา	„ ๓๑
แผ่นที่ ๒๑	พระราชพิธีคเชนทรัศวสนานต่อมา	„ ๓๒
	พระราชทานสัญญาบัตรชุนนาง	„ ๓๔
แผ่นที่ ๒๒	พระราชทานสัญญาบัตรชุนนางต่อมา	„ ๓๔
	สำเนาสัญญาบัตรซึ่งพระราชทานเมื่อเดือน ๔ แรม ๑๓ ค่ำ	„ ๓๕
แผ่นที่ ๒๓	สำเนาสัญญาบัตรต่อมา	„ ๓๖
แผ่นที่ ๒๔	เสด็จประพาสบางปอิน	„ ๓๘
แผ่นที่ ๒๕	เสด็จประพาสอ้อมเกาะบางปอิน	„ ๓๙
แผ่นที่ ๒๖	เสด็จประพาสดานเท	„ ๔๑
แผ่นที่ ๒๗	รายงานการเสด็จดานเท	„ ๔๒
	ข่าวเพลิงไหม้บ้านดอกไม้	„ ๔๔
แผ่นที่ ๒๘	ข่าวเพลิงไหม้ต่อมา	„ ๔๔
	เสด็จประพาสวังจันทรเกษม	„ ๔๕
แผ่นที่ ๒๙	เสด็จประพาสวังจันทรเกษมต่อมา	„ ๔๖

05/11/2565

	เสด็จประพาสคลองตะเคียน	หน้า ๔๗
แผ่นที่ ๓๐	พระราชทานนามเรือต่าง ๆ	,, ๔๗
แผ่นที่ ๓๑	เสด็จกลับกรุงเทพ ฯ	,, ๔๙
แผ่นที่ ๓๒	มีแต่การตามธรรมเนียม	,, ๕๑
แผ่นที่ ๓๓	มีแต่การตามธรรมเนียม	,, ๕๒
แผ่นที่ ๓๔	มิศเตอคูลนิชถวายตัวอย่างพระที่นั่ง	,, ๕๔
แผ่นที่ ๓๕	มีแต่การตามธรรมเนียม	,, ๕๕
แผ่นที่ ๓๖	ก่อพระเจดีย์ทรายที่วัดพระนามบัญญัติ	,, ๕๖
แผ่นที่ ๓๗	เสี่ยงพระในการก่อพระเจดีย์ทราย	,, ๕๗
	สวดมนต์ในการสงกรานต์	,, ๕๘
แผ่นที่ ๓๘	สวดมนต์ในการสงกรานต์ต่อมา	,, ๕๙
แผ่นที่ ๓๙	เสี่ยงพระในการสงกรานต์	,, ๖๐
แผ่นที่ ๔๐	พระราชทานสรงน้ำพระในการสงกรานต์	,, ๖๑
	สดับปกรณพระบรมอัฐิแลพระอัฐิ	,, ๖๒
	เสด็จทอดพระเนตรการออกร้านที่วัดพระเชตุพน	,, ๖๒
แผ่นที่ ๔๑	สดับปกรณพระบรมอัฐิแลพระอัฐิต่อมา	,, ๖๓
แผ่นที่ ๔๒	สดับปกรณพระบรมอัฐิแลพระอัฐิต่อมา	,, ๖๕
แผ่นที่ ๔๓	สรงมุรธาภิเษก	,, ๖๖
แผ่นที่ ๔๔	สดับปกรณพระบรมอัฐิแลพระอัฐิต่อมา	,, ๖๘
	พระราชทานเสี่ยงเข้าแช่	,, ๖๙

05/11/2565

แผ่นที่ ๔๕	พระราชทานเลี้ยงเช้าแซ่ต่อมา	หน้า ๖๙
แผ่นที่ ๔๖	พระราชทานเลี้ยงเช้าแซ่ต่อมา	" ๗๑
แผ่นที่ ๔๗	เสด็จสรงน้ำพระตามสถานที่ในพระบรมมหาราชวัง	" ๗๓
แผ่นที่ ๔๘	สดับปกรณพระอัฐิแลอัฐิ	" ๗๔
แผ่นที่ ๔๙	สดับปกรณพระอัฐิแลอัฐิต่อมา	" ๗๖
แผ่นที่ ๕๐	สดับกรณพระอัฐิแลอัฐิตอมา	" ๗๗
แผ่นที่ ๕๑	เสด็จสรงน้ำพระวัดบวรนิเวศ	" ๗๙
แผ่นที่ ๕๒	เสด็จพระราชทานน้ำ ส่งเสด็จเจ้าพระยา	" ๘๐
แผ่นที่ ๕๓	ข้าวกองทัพพระยามหาอำมาตย์ที่หนองคาย	" ๘๒
แผ่นที่ ๕๔	เสด็จสรงน้ำพระพุทธรูปวัดราชประดิษฐ	" ๘๓
	เจ้าพระยามหินทร ฯ กลับจากราชการทัพ	" ๘๓
	เสด็จทอดพระเนตรทหารกองดับเพลิง	" ๘๔
แผ่นที่ ๕๕	เสด็จทอดพระเนตรการผีกซ้อมทหาร	" ๘๕
	งารพระเมรุพระองค์เจ้าประไพพักตรกับพระองค์เจ้า กัลยาณีที่วัดสระเกศ	" ๘๖
แผ่นที่ ๕๖	งารพระเมรุต่อมา	" ๘๗
แผ่นที่ ๕๗	งารพระเมรุต่อมา	" ๘๘
แผ่นที่ ๕๘	งารพระเมรุต่อมา	" ๙๐
แผ่นที่ ๕๙	งารพระเมรุต่อมา	" ๙๒
แผ่นที่ ๖๐	ถอยพระอังคาร	" ๙๓

05/11/2565

	งารดรงกับวันประสูติสมเด็จเจ้าฟ้า กรมพระบำราบปรปักษ์	หน้า	๙๔
แผ่นที่ ๖๑	งารดรงกับวันประสูติสมเด็จเจ้าฟ้า กรมพระบำราบปรปักษ์ต่อมา	”	๙๕
แผ่นที่ ๖๒	ข้าราชการกราบถวายบังคมลา	”	๙๖
แผ่นที่ ๖๓	เลี้ยงโต๊ะในงารวันประสูติสมเด็จเจ้าฟ้า กรมพระบำราบ ฯ	”	๙๗
แผ่นที่ ๖๔	เลี้ยงโต๊ะในงารวันประสูติต่อมา	”	๙๙
แผ่นที่ ๖๕	เลี้ยงโต๊ะในงารวันประสูติต่อมา	”	๑๐๑
แผ่นที่ ๖๖	ความพระราชดำรัสในที่ประชุมเลี้ยงโต๊ะ	”	๑๐๒
แผ่นที่ ๖๗	เลี้ยงโต๊ะในงารวันประสูติต่อมา	”	๑๐๔
แผ่นที่ ๖๘	มีแต่การตามธรรมเนียม	”	๑๐๕
	พระราชทานสัญญาบัตรขุนนาง	”	๑๐๖
แผ่นที่ ๖๙	ข่าว พิธีงไหม้บ้านพระยาเทพประชุน	”	๑๐๗
แผ่นที่ ๗๐	สำเนาพระราชดำรัสในการเลี้ยงโต๊ะในงารวันประสูติสมเด็จเจ้าฟ้า กรมพระบำราบ ฯ	”	๑๐๙
แผ่นที่ ๗๑	แขกเมืองอเมริกันเข้าเฝ้า	”	๑๑๐
	ข่าวเสด็จทอดพระเนตรช้างสำคัญกรุงเก่า	”	๑๑๑
แผ่นที่ ๗๒	มีแต่การตามธรรมเนียม	”	๑๑๒
แผ่นที่ ๗๓	เสด็จพระราชดำเนิรทอดพระเนตรการงารที่วัด		

05/11/2565

	ราชบพิธ	หน้า	๑๑๓
แผ่นที่ ๗๔	พระราชทานสัญญาบัตรขุนนาง	,,	๑๑๖
แผ่นที่ ๗๕	พระราชทานสัญญาบัตรขุนนางต่อมา	,,	๑๑๗
แผ่นที่ ๗๖	นิทานเก่าเรื่องช้างกับสุนัขจิ้งจอก	,,	๑๑๙
แผ่นที่ ๗๗	นิทานเรื่องช้างกับสุนัขจิ้งจอกต่อมา	,,	๑๒๐
แผ่นที่ ๗๘	นิทานเรื่องช้างกับสุนัขจิ้งจอกต่อมา	,,	๑๒๒
	นิทานนกมูลไถกับเหยี่ยว	,,	๑๒๓
แผ่นที่ ๗๙	นิทานนกมูลไถกับเหยี่ยวต่อมา	,,	๑๒๓
แผ่นที่ ๘๐	นิทานเรื่องจุดคันธาบสกับหนู	,,	๑๒๕
แผ่นที่ ๘๑	นิทานเรื่องเศรษฐีกับนางทาสี	,,	๑๒๖
	นิทานเรื่องวานรกับจรเข้	,,	๑๒๗
แผ่นที่ ๘๒	นิทานเรื่องวานรกับจรเข้ต่อมา	,,	๑๒๙
แผ่นที่ ๘๓	เสด็จพระราชดำเนิรเกาะบางปอิน	,,	๑๓๑
แผ่นที่ ๘๔	เสด็จทอดพระเนตรช้างที่พะเนียด	,,	๑๓๒
แผ่นที่ ๘๕	เสด็จทอดพระเนตรช้างต่อมา	,,	๑๓๔
แผ่นที่ ๘๖	เสด็จทอดพระเนตรช้างต่อมา	,,	๑๓๕
แผ่นที่ ๘๗	เสด็จทอดพระเนตรช้างต่อมา	,,	๑๓๗
แผ่นที่ ๘๘	พระราชทานเลี้ยงพวกอเมริกัน	,,	๑๓๘
แผ่นที่ ๘๙	พวกอเมริกันถวายกระสุนระเบิดถวาย	,,	๑๔๐
แผ่นที่ ๙๐	พวกอเมริกันถวายกระสุนระเบิดถวายต่อมา	,,	๑๔๑

05/11/2565

	เสด็จทอดพระเนตรช้างสำคัญที่บ่อโพง	หน้า	๑๔๒
แผ่นที่ ๙๑	เสด็จวัดชุมพลในการวิสาขบูชา	,,	๑๔๓
แผ่นที่ ๙๒	เสด็จกลับกรุงเทพ ฯ	,,	๑๔๕
	พิธีวิสาขบูชาที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	,,	๑๔๕
แผ่นที่ ๙๓	พิธีวิสาขบูชาต่อมา	,,	๑๔๖
แผ่นที่ ๙๔	พิธีวิสาขบูชาต่อมา	,,	๑๔๗
	พระราชทานเครื่องยศชุนนาง	,,	๑๔๘
	พวกเรือรบอเมริกันกราบถวายบังคมลา	,,	๑๔๙
แผ่นที่ ๙๕	พระราชทานรางวัลพวกอเมริกัน	,,	๑๔๙
แผ่นที่ ๙๖	มีแต่การตามธรรมเนียม	,,	๑๕๐
แผ่นที่ ๙๗	ข่าวเรื่องวิสาขบูชาเมื่อเสด็จประทับที่บางปอิน	,,	๑๕๑
แผ่นที่ ๙๘	ข่าววิสาขบูชาเมื่อเสด็จประทับที่บางปอินต่อมา	,,	๑๕๒
แผ่นที่ ๙๙	สวดมนต์ในการตั้งกรมหมื่นพิชิตปรีชากร	,,	๑๕๔
แผ่นที่ ๑๐๐	สวดมนต์ในการตั้งกรมหมื่นอดิศรอุดมเดช	,,	๑๕๕
	สวดมนต์ในการก่อพระฤกษ์พระที่นั่งใหม่	,,	๑๕๖
แผ่นที่ ๑๐๑	เสด็จทรงธรรมเรื่องแจกพระธาตุเนื่องในการวิสาขบูชา	,,	๑๕๗
แผ่นที่ ๑๐๒	พระราชพิธีจรดพระนังคัล	,,	๑๕๘
แผ่นที่ ๑๐๓	พระราชพิธีจรดพระนังคัลต่อมา	,,	๑๕๙
	ข่าวสิ้นพระชนม์	,,	๑๖๐

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๐๔	แจ้งความแก้คำผิดแผ่นที่ ๗๔	หน้า ๑๖๑
แผ่นที่ ๑๐๕	ก่อฤกษ์พระที่นั่งจักรีต่อแผ่นที่ ๑๐๓	" ๑๖๑
แผ่นที่ ๑๐๖	ก่อฤกษ์พระที่นั่งจักรีต่อมา	" ๑๖๒
แผ่นที่ ๑๐๗	ก่อฤกษ์พระที่นั่งจักรีต่อมา	" ๑๖๓
แผ่นที่ ๑๐๘	ก่อฤกษ์พระที่นั่งจักรีต่อมา	" ๑๖๕
แผ่นที่ ๑๐๙	สำเนาหนังสือที่บรรจุที่ก่อฤกษ์พระที่นั่ง	" ๑๖๗
แผ่นที่ ๑๑๐	สำเนาหนังสือที่บรรจุต่อมา	" ๑๖๙
แผ่นที่ ๑๑๑	สำเนาหนังสือต่อมา	" ๑๗๐
แผ่นที่ ๑๑๒	สำเนาหนังสือต่อมา	" ๑๗๒
แผ่นที่ ๑๑๓	สำเนาหนังสือต่อมา	" ๑๗๓
แผ่นที่ ๑๑๔	สำเนาหนังสือต่อมา	" ๑๗๔
แผ่นที่ ๑๑๕	สำเนาหนังสือต่อมา	" ๑๗๖
แผ่นที่ ๑๑๖	ก่อฤกษ์พระที่นั่งต่อมา	" ๑๗๗
	ตั้งกรมหมื่นอดิศรอุดมเดชต่อแผ่นที่ ๑๐๐	" ๑๗๘
แผ่นที่ ๑๑๗	ตั้งกรมหมื่นอดิศร ฯ ต่อมา	" ๑๗๙
แผ่นที่ ๑๑๘	ตั้งกรมหมื่นอดิศร ฯ ต่อมา	" ๑๘๐
แผ่นที่ ๑๑๙	ตั้งกรมหมื่นอดิศร ฯ ต่อมา	" ๑๘๒
แผ่นที่ ๑๒๐	ตั้งกรมหมื่นอดิศร ฯ ต่อมา	" ๑๘๓
แผ่นที่ ๑๒๑	พระราชทานสัญญาบัตรชุมนาง	" ๑๘๕
แผ่นที่ ๑๒๒	เสียงโต๊ะที่วังกรมหมื่นพิชิตปรีชากร	" ๑๘๖

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๒๓	เสียงโต๊ะที่วังกรมหมื่นพิชิต ฯ ต่อมา	หน้า	๑๙๘
แผ่นที่ ๑๒๔	เสียงโต๊ะที่วังกรมหมื่นพิชิต ฯ ต่อมา	”	๑๙๙
แผ่นที่ ๑๒๕	เสียงโต๊ะที่วังกรมหมื่นอดิศรอุดมเดช	”	๑๙๐
แผ่นที่ ๑๒๖	เสียงโต๊ะที่วังกรมหมื่นอดิศร ฯ ต่อมา	”	๑๙๒
แผ่นที่ ๑๒๗	พระราชดำรัสในที่ประชุมโต๊ะ	”	๑๙๓
แผ่นที่ ๑๒๘	คำกราบบังคมทูลของกรมหมื่นอดิศร ฯ	”	๑๙๕
แผ่นที่ ๑๒๙	พระราชทานสัญญาบัตรชุนนาง	”	๑๙๗
แผ่นที่ ๑๓๐	พระราชทานกาทองสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ	”	๑๙๘
	พระราชดำรัสในที่ประชุมโต๊ะที่วังกรมหมื่นพิชิต ปรีชากร ต่อแผ่นที่ ๑๒๓	”	๑๙๙
แผ่นที่ ๑๓๑	พระราชดำรัสต่อมา	”	๒๐๐
แผ่นที่ ๑๓๒	คำกราบบังคมทูลของกรมหมื่นพิชิต ฯ	”	๒๐๑
แผ่นที่ ๑๓๓	มีแต่เสด็จออกชุนนาง	”	๒๐๓
แผ่นที่ ๑๓๔	มีแต่เสด็จออกชุนนาง	”	๒๐๔
แผ่นที่ ๑๓๕	สวดมนต์ในพิธีเปิดโรงกระสาปน์	”	๒๐๕
แผ่นที่ ๑๓๖	เสด็จเปิดโรงกระสาปน์	”	๒๐๖
แผ่นที่ ๑๓๗	ประกาศเปิดโรงกระสาปน์	”	๒๐๘
แผ่นที่ ๑๓๘	ประกาศ ปิดโรงกระสาปน์ต่อมา	”	๒๐๙
แผ่นที่ ๑๓๙	ยกยอดพระเจดีย์วัดราชประดิษฐ	”	๒๑๑
	เสียงวันประสูติกรมหลวงวรศักดาพิศาล	”	๒๑๒

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๔๐	เสียงวันประสูติต่อมา	หน้า	๒๑๓
แผ่นที่ ๑๔๑	เสียงวันประสูติต่อมา	,,	๒๑๔
แผ่นที่ ๑๔๒	มีแต่การตามธรรมเนียม	,,	๒๑๕
แผ่นที่ ๑๔๓	เสด็จพระราชดำเนิรบางปอิน	,,	๒๑๗
แผ่นที่ ๑๔๔	ทรงปืนวินชิสเตอที่พลับพลาทรงปืน	,,	๒๑๘
แผ่นที่ ๑๔๕	เสด็จทอดพระเนตรจับช้างที่พะเนียด	,,	๒๑๙
แผ่นที่ ๑๔๖	เสด็จทรงปืนที่พลับพลาทรงปืน	,,	๒๒๐
แผ่นที่ ๑๔๗	เสด็จกลับกรุงเทพ ฯ	,,	๒๒๑
แผ่นที่ ๑๔๘	จำนวนผู้ตามเสด็จบางปอิน	,,	๒๒๓
แผ่นที่ ๑๔๙	มีแต่การตามธรรมเนียม	,,	๒๒๔
แผ่นที่ ๑๕๐	เสด็จทรงเยี่ยมสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์	,,	๒๒๕
แผ่นที่ ๑๕๑	พระราชทานสัญญาบัตรขุนนาง	,,	๒๒๖
แผ่นที่ ๑๕๒	มีแต่การตามธรรมเนียม	,,	๒๒๗
แผ่นที่ ๑๕๓	มีแต่การตามธรรมเนียม	,,	๒๒๘
แผ่นที่ ๑๕๔	มีแต่ เสด็จออกขุนนาง	,,	๒๒๙
แผ่นที่ ๑๕๕	เสด็จพระราชดำเนิรบางปอิน	,,	๒๓๐
แผ่นที่ ๑๕๖	จำนวนผู้ที่ตามเสด็จ	,,	๒๓๑
แผ่นที่ ๑๕๗	เสด็จทรงหลั่งน้ำพระพุทธมนต์รดช้างสำคัญที่บ่อโพง	,,	๒๓๒

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๕๘	ทรงหลั่งน้ำพระพุทธมนต์รดช้างสำคัญต่อมา	หน้า	๒๓๓
แผ่นที่ ๑๕๙	เสด็จกลับเกาะบางปอิน	,,	๒๓๕
แผ่นที่ ๑๖๐	เสด็จประพาสในบริเวณเกาะบางปอิน	,,	๒๓๖
แผ่นที่ ๑๖๑	ข่าวพระยาตรังกานุถึงอนิจกรรม	,,	๒๓๗
แผ่นที่ ๑๖๒	พระเจ้าน้องยาเธอกราบถวายบังคมลาทรงผนวช	,,	๒๓๘
	พระราชทานเครื่องราชอิศริยาภรณ์	,,	๒๓๙
	ข่าวรับช้างสำคัญแลสมโภชในกรุงเทพ ฯ	,,	๒๓๙
แผ่นที่ ๑๖๓	ข่าวรับช้างสำคัญแลสมโภชต่อมา	,,	๒๔๐
แผ่นที่ ๑๖๔	ข่าวรับช้างสำคัญแลสมโภชต่อมา	,,	๒๔๑
แผ่นที่ ๑๖๕	ข่าวรับช้างสำคัญแลสมโภชต่อมา	,,	๒๔๓
แผ่นที่ ๑๖๖	ข่าวรับช้างสำคัญแลสมโภชต่อมา	,,	๒๔๔
แผ่นที่ ๑๖๗	สมโภชช้างสำคัญต่อมา	,,	๒๔๕
แผ่นที่ ๑๖๘	สมโภชช้างสำคัญต่อมา	,,	๒๔๖
แผ่นที่ ๑๖๙	สมโภชช้างสำ คัญต่อมา	,,	๒๔๘
แผ่นที่ ๑๗๐	สมโภชช้างสำ คัญต่อมา	,,	๒๔๙
แผ่นที่ ๑๗๑	สมโภชช้างสำคัญต่อมา	,,	๒๕๐
	พระราชทานเครื่องราชอิศริยาภรณ์	,,	๒๕๑
แผ่นที่ ๑๗๒	พระราชทานสัญญาบัตรขุนนางแลบำเหน็จพวกโพนช้าง	,,	๒๕๒
แผ่นที่ ๑๗๓	พระราชทานสัญญาบัตรแลบำเหน็จพวกโพนช้าง	,,	๒๕๓

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๗๔	เสมโภชช้างสำคัญต่อมา	หน้า	๒๕๔
แผ่นที่ ๑๗๕	เสมโภชช้างสำคัญต่อมา	"	๒๕๖
แผ่นที่ ๑๗๖	เสมโภชช้างสำคัญต่อมา	"	๒๕๗
แผ่นที่ ๑๗๗	พระราชทานเครื่องราชอิศริยาภรณ์	"	๒๕๙
แผ่นที่ ๑๗๘	พระราชทานเครื่องราชอิศริยาภรณ์ต่อมา	"	๒๖๐
แผ่นที่ ๑๗๙	เสมโภชช้างสำคัญต่อมา	"	๒๖๑
แผ่นที่ ๑๘๐	เลี้ยงโต๊ะที่วังสราญรมย์เนื่องในการที่เจ้านายจะทรงผนวช	"	๒๖๓
แผ่นที่ ๑๘๓	เสมโภชทรงผนวชเจ้านาย	"	๒๖๔
แผ่นที่ ๑๘๒	เสมโภชทรงผนวชเจ้านายต่อมา	"	๒๖๕
แผ่นที่ ๑๘๓	เสมโภชทรงผนวชเจ้านายต่อมา	"	๒๖๗
แผ่นที่ ๑๘๔	เสมโภชทรงผนวชเจ้านายต่อมา	"	๒๖๘
แผ่นที่ ๑๘๕	ทรงผนวชเจ้านาย	"	๒๗๐
แผ่นที่ ๑๘๖	ทรงผนวชเจ้านายต่อมา	"	๒๗๑
แผ่นที่ ๑๘๗	ทรงผนวชเจ้านายต่อมา	"	๒๗๓
แผ่นที่ ๑๘๘	เสมโภชหม่อมเจ้าทรงผนวชแถนาคหลวง	"	๒๗๕
แผ่นที่ ๑๘๙	เสมโภชหม่อมเจ้าทรงผนวชแถนาคหลวงต่อมา	"	๒๗๖
แผ่นที่ ๑๙๐	งานวันประสูติสมเด็จพระเทพศิรินทรามาตย์	"	๒๗๗
	ทรงผนวชหม่อมเจ้าแถบวชนาคหลวง	"	๒๗๗
แผ่นที่ ๑๙๑	ทรงผนวชหม่อมเจ้าแถบวชนาคหลวงต่อมา	"	๒๗๙

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๙๒	มีแต่การตามธรรมเนียม	หน้า	๒๙๐
	ฉลองเทียนพรรษา	”	๒๙๑
แผ่นที่ ๑๙๓	บาญชีเทียนพรรษา	”	๒๙๑
แผ่นที่ ๑๙๔	การถวายพุ่มแลจุดเทียนพรรษา	”	๒๙๔
แผ่นที่ ๑๙๕	รายพระนามแลนามผู้จุดเทียนพรรษา	”	๒๙๕
แผ่นที่ ๑๙๖	รายพระนามแลนามผู้จุดเทียนพรรษาต่อมา	”	๒๙๖
แผ่นที่ ๑๙๗	รายพระนามแลนามผู้จุดเทียนพรรษาต่อมา	”	๒๙๗
แผ่นที่ ๑๙๘	สดับปกรณ์พระบรมอัฐิแลพระอัฐิ	”	๒๙๘
แผ่นที่ ๑๙๙	สดับปกรณ์พระบรมอัฐิแลพระอัฐิต่อมา	”	๒๙๙
	ข้าราชการกราบถวายบังคมลา	”	๒๙๐
แผ่นที่ ๒๐๐	เปลี่ยนเครื่องทรงพระพุทธรัตนปฏิมากร	”	๒๙๑
แผ่นที่ ๒๐๑	เสด็จถวายพุ่มวัดบวรนิเวศ	”	๒๙๒
แผ่นที่ ๒๐๒	พระราชาคณะย้ายวัด	”	๒๙๔
	เสด็จถวายพุ่มวัดพระแก้วแลวัดราชประดิษฐ	”	๒๙๔
แผ่นที่ ๒๐๓	เสด็จถวายพุ่มวัดราชบพิธ	”	๒๙๕
แผ่นที่ ๒๐๔	ข่าวเพลิงไหม้ที่หลังวัดมหาธาตุ	”	๒๙๖
แผ่นที่ ๒๐๕	มีแต่การตามธรรมเนียม	”	๒๙๘
แผ่นที่ ๒๐๖	พระราชทานสัญญาบัตรชุนนาง	”	๒๙๘
แผ่นที่ ๒๐๗	พระราชทานสัญญาบัตรต่อมา	”	๓๐๐
ข่าวราชการออกเดือนละ ๒ ครั้ง		”	๓๐๑

05/11/2565

ประดิทินเดือน ๑๐ หน้า ๓๐๔
ข้าราชการกราบถวายบังคมลา " ๓๐๖
พิธีหล่อพระประธานวัดพระนามบัญญัติ " ๓๐๘
แขกเมืองกลันตันเฝ้า " ๓๐๙
พระราชทานสัญญาบัตรขุนนาง " ๓๐๙
พระราชทานตอบแทนเครื่องบรรณาการเมืองกลันตัน " ๓๑๓
พระราชพิธีพรุณศาสตร์ " ๓๑๔
แขกเมืองตรังกานูเฝ้า " ๓๒๗
กงสุลอิตาลีถวายเรือยาง " ๓๒๙
ใบบอกเรื่องจะตั้งเมืองเชียงแสน " ๓๓๐
เสด็จพระราชดำเนิรบางปอิน " ๓๓๑
กรมหมื่นพิชิต ฯ ขึ้นไปทำบาญชีครัวลาวซึ่งส่งมาแต่เหนือ " ๓๓๔
เสด็จประพาสบ้านสร้าง " ๓๓๔
เสด็จประพาสอ้อมเกาะบางปอิน " ๓๓๕
รายงานกรมหมื่นพิชิต ฯ ซึ่งไปทำบาญชีครัวลาว " ๓๓๖
เสด็จทอดพระเนครสถานที่ซึ่งจะพักเทารูป " ๓๓๗
แห่พระรูปสมเด็จพระเจ้าประสาททอง " ๓๓๙
บาญชีวัดพระสงฆ์ที่รับบิณฑบาตเวร " ๓๔๑
ประดิทินเดือน ๑๑ " ๓๔๔
สมโภชเทวรูปที่เหมมณเฑียรเทวราช " ๓๔๖

05/11/2565

เสด็จพระราชดำเนิรกลับกรุงเทพ ฯ หน้า ๓๕๐
ขวดมนต์ที่วังกรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาล » ๓๕๘
เลื่อนกรมขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาล » ๓๕๙
เสียงโต๊ะที่วังกรมขุนภูวนัย ฯ » ๓๖๔
พระราชดำรัสในที่ประชุมโต๊ะ » ๓๖๖
คำกราบบังคมทูลของกรมขุนภูวนัย ฯ » ๓๗๐
ใบบอกเมืองสมุทปราการเรื่องกำปั่นรบอังกฤษเข้ามาที่ปากน้ำ » ๓๗๒
ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลในวันสวรรคตพระบาทสมเด็จ ฯ พระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก แลสมเด็จพระอมรินทรามาตย์ » ๓๗๒
ประดิทินเดือน ๑๒ » ๓๗๕
มีแต่การตามธรรมเนียม » ๓๗๗
เมืองไทรน้ำต้นไม้ทองเงินมาทูลเกล้า ฯ ถวาย » ๓๘๑
หล่อพระไชยในแผ่นดินปัจจุบัน » ๓๘๔
ส่งหิบศิลาหน้าเพลิงไปพระราชทาน » ๓๘๘
พระราชทานสัญญาบัตรขุนนาง » ๓๘๙
งานสมโภชช้างเผือกเมืองกาญจนบิษฐ » ๓๙๑
พระราชทานสัญญาบัตรเครื่องยศ แลเครื่องราชอิศริยาภรณ์ » ๓๙๘
ประดิทินเดือนอ้าย » ๔๐๒
มีแต่การตามธรรมเนียม » ๔๐๔
งานฉลองพระชันษา » ๔๐๖

05/11/2565

พระราชทานสัญญาบัตรขุนนาง หน้า ๔๑๐
การพระราชกุศลตักบาตรน้ำผึ้ง » ๔๑๔
เสด็จพระราชทานเพลิงศพพระองค์เจ้ากระจ่าง ที่วัดสุวรรณาราม » ๔๑๖
พระราชทานนามเรือพระที่นั่งโสภณภควดี » ๔๑๗
พระราชทานสัญญาบัตรขุนนาง » ๔๑๘
พระราชพิธีถือน้ำ » ๔๑๙
พระราชพิธีสารท » ๔๒๕

05/11/2565

ผ.ท. ๑ } วัน ๑ เดือน ๕ ขึ้นค่ำหนึ่ง { เอม ๒

๏ หนังสือข่าวราชการนี้ เจ้านายซึ่งมีพระนามที่จะได้ว่าต่อไป ได้ทรงคิดเห็นพร้อมกันตั้งขึ้น เพื่อจะได้มีประโยชน์ แก่ผู้ซึ่งจะได้รับราชการต่อไป ในประจุบันนี้แลอนาคตกาล , ในหนังสือพิมพ์นี้จะมีความเปนข่าวราชการ ซึ่งมีขึ้นทุกวัน แลจะมีข่าวควรจะบอกล่วงน่าได้บ้าง แลจะได้มีข้อเพิ่มเติมอีก ตามแต่จะมีได้ อนึ่งการซึ่งตีพิมพ์หนังสือนี้นั้น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุวังษีจว่างวงษ ได้ทรงเป็นพระธุระทั้งสิ้น แต่การซึ่งแต่งข่าวราชการทุกวันนั้น ได้แบ่งกันองคละวันดังนี้ :— สมเด็จเจ้าฟ้าภาณุวังษี ทรงแต่งในวันเสาร์ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าคัคณาคยุคล ทรงแต่งในวันอาทิตย์ พระองค์เจ้าเกษมสันตโสภาคย ทรงแต่งในวันจันทร์ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลย

05/11/2565

วงษ์ ทรงแต่งในวันอังคาร พระองค์เจ้าทวัญญุไทยวงษ ทรง
แต่งในวันพุธ พระองค์เจ้ามนุศยนาคมานพ ทรงแต่งในวัน
พฤหัศบดี พระองค์เจ้าสวัคค์ประวัติ ทรงแต่งในวันศุกร
อนึ่งที่ว่ามาแล้วข้างต้น ว่าจะมีของเพิ่มเติม ที่เรียกเปนภาษาอังกฤษว่าซุยริเมนต ไม่ได้เกณฑเหมือนข่าวราชการ สุดแต่ผู้หนึ่งผู้ใดมีน้ำใจ จะช่วยให้มากขึ้นด้วยข้อใดข้อหนึ่งแล้ว จึ่งจะมีชื่อของผู้นั้นอยู่ที่ท้ายข้อนั้น อนึ่งถ้าเวลาเสด็จพระราชดำเนิร ประภาศหัวเมืองต่าง ๆ ข่าวราชการต่าง ๆ จะต้องงดแลลงเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นคะดีแลคุณวิเสศต่าง ๆ ต่อไปภายหว แลในเวลาประทับอยู่หัวเมืองนั้น ถ้ามีเรื่องยอกข่าวเข้ามา ก็จะได้ส่งข่าวราชการมาลงในหนังสือนี้บ้าง จนเสด็จพระราชดำเนินกลับ เมื่อถึงก็จะทรงจ่ายนอกไปจนหมด ๆ แล้วพึ่งจะได้ลงข่าวราชการในกรุงเทพ ฯ เมื่อเวลาไม่เสด็จพระราชดำเนินอยู่ แลหมดข่าวนี้แล้ว จะได้ลงข่าวราชการต่อมาเสมอมิได้ขาด จนถึงวัน เดือนสิบ แรมสิบสี่ค่ำ เปนหมดเล่มนี้ หนังสือนี้ได้ออกแต่ณวันเสาร์ เดือนห้า ขึ้นค่ำหนึ่ง ปีชวดยังเปนสัปตศก ๑๒๓๗ เปนวันที่จะได้ออกทุก ๆ วัน แต่จะมีมากบ้างน้อยบ้าง ไม่มีกำหนด หนังสือพิมพ์นี้ เปนหนังสือพิมพ์ขายแต่เปนของไปรเวด ท้องระวังตามที่ได้บอกมา ในปลายหนังสือ คอด นั้นแล้ว กับทูลเกล้า ฯ ถวาย ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เปนที่ ๑ ซึ่งได้ทรงพระมหากะรุณาโปรดเกล้า ฯ คุ้มเกลงทำนุบำรุงหนังสือนี้ จะ

05/11/2565

แผ่นที่ ๒
ออกวันเสาร์
เดือน ๕
ขึ้น ๑ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันพุธ เดือน ๔ แรม ๑๓ ค่ำ ปีกุนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาเช้า ๔ โมง ๒๐ มินิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นทรงพระราชยาน แต่เกยพระทวารหน้าพระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติ ไปประทับพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นทางมุขกระสัน เสด็จออกประทับที่ทรงนมัสการ ๆ แลทรงศีล แลกรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ถวายศีลแล้ว พระสงฆ์ซึ่งได้เจริญพระพุทธมนต์เมื่อเวลาเย็นวานนั้น จึงถวายพรพระจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จพระราชดำเนิรทรงประเคมเครื่อง กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ปฏิบัติพระสงฆ์ต่อไป ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้ว พระสงฆ์จึงยถาสัพพอติเรกถวายพระพรลา เวลา ๕ โมง ๑๕ มินิต พระสงฆ์กลับ แลพระพิธีธรรมวัดหงส์รัตนารามขึ้นสวดท้องภาณ พระธรรมกิตินั่งปรกตามอย่างตามธรรมเนียมอย่างนี้ แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จพระราชดำเนิรมาประทับมุขหน้าพระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าทูลถวายองคุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าอยู่ที่นั้น ประทับอยู่จนเวลา ๕ โมงครึ่ง เสด็จขึ้น

เวลาย่ำค่ำแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทรงพระราชยาน เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นพระมหาปราสาท เหมือนเวลาเช้านี้ ครั้นประทับแล้ว จึงนมัสการแลทรงศีลตามราชประเพณี แล้ว

05/11/2565

พระสงฆ์ซึ่งรับพระราชทานฉันเมื่อเช้านั้นจึงเจริญพระพุทธมนต์ปริต ตามอย่างธรรมเนียมพระราชพิธีนั้น แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จพระราชดำเนินมาประทับพระที่ตรัสกับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ และสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัสมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ แล้วจึงได้เสด็จพระราชดำเนินไปประทับทรงพระราชหัตถเลขา ณ ที่ประทับเดิมครั้นจบแล้ว พระสงฆ์ ยถา สัพพี อติเรก ถวายพระพรลา เวลา ๒ ทุ่ม ๓๕

แผ่นที่ ๓ มีนิต พระสงฆ์กลับ พระพิธีธรรมวัดสุทัศน์เทพวราราม
ออกวันเสาร์ เดือน ๕ ขึ้น ๑ ค่ำ จึงขึ้นสวดท้องภาณ และพระศีลาจารพิพัฒน์นั่งปรก แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จพระราชดำเนินมาประทับตรงมุขหน้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าทูลละอองธุลีพระบาทเฝ้าอยู่ที่นั้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตรตั้งให้ พระยาวิเศษไชยชาญ ผู้ว่าราชการเมืองอ่างทอง เป็นพระยาอินทรวิชิตจางวางเมืองอ่างทอง และหลวงฤทธินายเวร เป็นพระยาวิเศษไชยชาญ ผู้ว่าราชการเมืองอ่างทอง กับนายจันบุตรหลวงฤทธินายเวรชายัน ในกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ เป็นหลวงศรีสิทธิสงคราม ผู้ช่วยราชการเมืองอ่างทอง มีคำเนาความในสัญญา

05/11/2565

บัตรทั้ง ๓ ฉบับนั้นดังนี้[๑]

ครั้นพระราชทานสัญญาบัตรเลื่อนตำแหน่งเสร็จแล้ว เวลา ๒ ทุ่มครึ่งเสด็จขึ้น แลพระราชทานมงคล แก่สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ แล้วประทับตรัสกับพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายใน จนเวลา ๒ ทุ่ม ๔๐ มินิต จึงเสด็จพระราชดำเนินมาทรงพระราชยาน เสด็จกลับขึ้นทางพระทวารหน้าพระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติ เวลาเข้านั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงฉลองพระองค์อย่างฟร็อกโก๊ต แพรสีกรมท่า ครั้นเวลาเย็นทรงฉลองพระองค์อย่างอิวนิงเดรส สักหลาดดำ แต่พระภูษาแลอื่น ๆ นั้นเปนอย่างตามธรรมเนียม

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

แผ่นที่ ๔
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๕
ขึ้น ๒ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๔ แรม ๑๔ ค่ำ ปีกุน สัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาเช้าประมาณ ๓ โมง หม่อมเจ้า ๕ องค์ซึ่งจะโสกันต์ ก็มาคอยอยู่ที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงฉลองพระองค์ครึ่งยศขาวอย่างทหารราชวัลลภ ทรงสายสพายสี่ชมภู ทรงตราเครื่องราชอิศริยยศนพรัตนราชวราภรณ์ แลดวงตราจุลจอมเกล้า

---

๑ สำเนาสัญญาบัตรทั้ง ๓ ฉบับนี้ มีลงไว้ในแผ่นที่ ๒๒ กับ ๒๓ ตอนแจ้งความ

05/11/2565

เสด็จออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ประทับเกยหน้าพระทวารเทเวศรักษา ทรงพระที่นั่งราชยานพร้อมด้วยขบวนนำแลตาม เสด็จพระราชดำเนินไปประทับเกยพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เสด็จขึ้นทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์กถวายเบญจศีล แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระอำมรงค์นพรัตน ทรงรดน้ำพระมหาสังข์ทักษิณาวัฏพระราชทานหม่อมเจ้าซึ่งจะโสกันต์ พระสงฆ์ ๒๘ รูปก็สวดไชยมงคล เจ้าพนักงานก็ประโคมดุริยางค์ดนตรีขึ้นพร้อมกัน แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระเทเวศวัชรินทร สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ทรงตัดจุกหม่อมเจ้าเหล่านั้น[๑] ครั้นแล้วเจ้าพนักงานกรมภูษามาลาโกนเสร็จก็ถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จขึ้นข้างใน หม่อมเจ้า ๕ องค์ก็ไปเข้าที่สรงที่เขาไกรลาส เมื่อเวลาสรงนั้นเจ้าพนักงานก็ประโคมดนตรี ครั้นสรงที่เขาไกรลาสแล้ว ก็มานั่งที่เบญจา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงรดน้ำพระพุทธมนต์พระราชทานแก่หม่อมเจ้านั้น แล้วเสด็จขึ้นบนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระบรมวงศานุวงศ์ผู้ใหญ่ฝ่ายหน้าแลฝ่ายในก็เสด็จมารดน้ำปนอันดับกัน ขณะเมื่อหม่อมเจ้าสรงอยู่นั้น พระสงฆ์ ๒๘ รูปสวดถวายพรพระ ครั้นจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระ

---

๑ เวลานั้นพระชันษาพระบาทสมเด็จ ฯ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่ยังไม่ถึง ๓๐ ปี จึงยังไม่ทรงตัดจุกเอง

05/11/2565

เจ้าอยู่หัว จึงทรงประเคนเครื่องเสวยแก่กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ปฏิบัติพระ

แผ่นที่ ๕
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๕
ขึ้น ๒ ค่ำ

สงฆ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงจุดเทียนที่โต๊ะจีนซึ่งตั้งพระนิรันตราย แลพระสยามเทวาธิราช แล้วทรงจุดธูปบูชาเครื่องสังเวยที่โต๊ะพระสยามเทวาธิราช ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จลงไปประทับตรัสกับพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย พระอริยมุนีก็ว่าคำประกาศตามธรรมเนียมพระราชพิธีสงฆ์ เวลาเช้าพระเทพกระวีเป็นผู้สอบ[๑] ครั้นจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับพระเก้าอี้เหลี่ยม (โทรน) ทรงรดน้ำพระมหาสังข์ทักษิณาวัฏ แลทรงเจิมพระราชทานแก่หม่อมเจ้าซึ่งโสกันต์ แล้วจึงทรงพระเต้าสีโนทก กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ก็ถวายยถา พระสงฆ์สวดสัพพีแลสัพพุทธา แล้วพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ก็ถวายอติเรก พระสงฆ์ก็สวดถวายไชยมงคล พระพิมลธรรมก็ถวายพระพรลาแทนพระสงฆ์ทั้งปวง แล้วก็กลับไปยังอาราม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับ ตรัสกับ พระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าราชการ ผู้ใหญ่

---

๑ พระอริยมุนีเหมือน วัดบรมนิวาส (ภายหลังได้เป็นพระพรหมมุนี) พระเทพกระวี วัดสุทัศน์ (ภายหลังได้เป็นสมเด็จพระวันรัตน์)

05/11/2565

ผู้น้อย จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเครื่องราชอิศริยยศ วิจิตราภรณ์มงกุฎสยาม และใบแสดงความชอบแก่พระมหาเทพสมุหเจ้ากรมพระตำรวจในซ้าย ในใบแสดงความชอบนั้น มีความว่า "สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เปนพระเจ้าแผ่นดินใหญ่ในรัชกาลที่ ๕ ในพระบรมราชวงศ์ ซึ่งได้ประดิษฐานเสดำรงกรุงรัตนโกสินทรมหินทรายุธยา บรมราชธานีมหานครใหญ่ ในประเทศบางกอกนี้ เปนเจ้าของตราเครื่องราชอิศริยยศสำหรับความชอบ มงกุฎสยามนี้ ขอแสดงความเรื่องนี้ให้ท่านทั้งหลายฤๅผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งได้พบอ่านคำประกาศนี้ให้ทราบว่า พระมหาเทพเจ้ากรมพระตำรวจในซ้าย ทำราชการมาช้านาน ไม่มีความผิดสิ่งใดในราชการ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้เชิญพระกระแสพระราชดำริห์นี้ไปคิดราชการกับพระยามหาอำมาตย์ ด้วยข้อราชการทางเมืองพวนแลสิ้บสองราชการทัพด้วย ได้ราชการเรียบร้อยดี มีความชอบในราชการ พระราชทานเครื่องราชอิศริยยศตรามงกุฎสยาม ชื่อวิจิตราภรณ์ ให้เปนเกียรติยศ จงเจริญสรรพศิริสวัสดิพิพัฒนมงคลทุกประการ เทอญ

พระราชทานแต่ณวันศุกร์ แรม ๘ ค่ำ เดือน ๔ ปีกุนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ ฤๅเปนวันที่ ๒๖๘๔ ในรัชกาลปัตยุบัน" แล้วประทับอยู่ประมาณครู่ใหญ่ จึ่งเสด็จทรงพระที่นั่งราชยาน แล่นเกยพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท มาประทับเกยหน้าพระทวาร

05/11/2565

แผ่นที่ ๖ ออกวันจันทร์ เดือน ๕ ขึ้น ๓ ค่ำ

หน้าพระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติ เวลาเช้า ๕ โมงเศษ เสด็จขึ้น เวลาเช้าวันนี้ พระบรมวงศานุวงศ์ทรงฉลองพระองค์ฟร็อกโก๊ตบ้าง ครึ่งยศทหารบ้าง บางองค์ทรงเครื่องราชอิศริยยศ ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยฝ่ายทหารพลเรือนสวมเสื้อฟร็อกโก๊ต ในเวลาวันนี้ พระสงฆ์พิธีธรรมวัดบวรนิเวศวิหาร ๔ รูปสวดท้องภาณ ตั้งแต่เวลาย่ำรุ่งจนเวลาย่ำเที่ยง พระจันทรโคจรคุณนั่งปรก ตั้งแต่เวลาย่ำเที่ยงจนเวลาย่ำค่ำ พระสงฆ์พิธีธรรมวัดสระเกศ ๔ รูปสวดท้องภาณ พระธรรมทานาจารย์นั่งปรก เวลาบ่ายเจ้าพนักงานได้ตั้งบายศรีที่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เวลาบ่ายประมาณ ๕ โมงเศษ หม่อมเจ้าซึ่งโสกันต์เมื่อเวลาเช้านี้ก็มาพร้อมกันชี้พ่อพราหมณ์ก็เบิก แว่นเวียนเทียนโดยทักษิณาวัฏถ้วนเบ็ญจวารแล้วก็ดับเพลิงโบกควันแลเจิมตามธรรมเนียม ในการสมโภชนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่เสด็จออก

เวลาเย็นเจ้าพนักงานได้เอาปืนมหาฤกษ์ ๑ มหาไชย ๑ มหาจักร ๑ มหาปราบยุค ๑ รวม ๔ บอก ลงจากพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท มาตั้งในหว่างทิมคดหน้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ป้อมประตูรอบพระบรมมหาราชวังแลรอบพระนคร ก็ตั้งปืนตามอย่างธรรมเนียมซึ่งเคยยิงมาแต่ก่อน เวลาย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางพระทวารหน้าพระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติ ประทับสนามหญ้า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เดิรชบวรแห่ คือ ทหาร

05/11/2565

ขี่ม้าใส่เกราะประมาณ ๕ คู่ ปืนใหญ่มีทหารใส่เสื้อแดงกางเกงแดง ทหารแตรพวก ๑ แล้วถึงทหารเดินเท้ามีคนถือธงยันต์แตรสังข์ มีเทวดานำคู่ ๑ แล้วถึงวอพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ ต่อมาถึงแคร่พระพิมลธรรมแลพระพรหมมุนีเดินเปนคู่ที่ ๑ พระธรรมไตรโลกาจารย์กับพระเทพกระวีคู่ที่ ๒ พระธรรมเทศาจารย์กับพระอมรเมธา

แผ่นที่ ๗ ออกวันจันทร์ เดือน ๕ ขึ้น ๓ ค่ำ

จารย์คู่ที่ ๓ พระจันทรโคจรคุณกับพระอริยมุนีคู่ที่ ๔ พระอุดมญาณกับพระธรรมกิตติคู่ที่ ๕ พระศีลาจารพิพัฒกับพระคุณาจาริยวัตรคู่ที่ ๖ พระสุธรรมธีรคุณกับพระวินยานุกูลเถรคู่ที่ ๗ ต่อไปมีถานานุกรมแลพระพิธีธรรมเดินตาม ขบวนหลังมีคนถืออาวุธต่าง ๆ กัน ไปหยุดที่หน้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระสงฆ์ขึ้นไปบนพระมหาปราสาทพร้อมกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จพระราชดำเนิรแต่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ แล้วพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ก็ถวายศีล ครั้นทรงศีลแล้ว พระสงฆ์สวดสัตปริตจบแล้ว พระอริยมุนีก็อ่านคำประกาศเทวดาจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็เสด็จพระราชดำเนิรไปทรงทอดผ้าขาว ๔ พับ สำหรับเปนอาสนบนเตียงที่พระสงฆ์สวด แล้วทรงจุดเทียนเครื่องบูชาธรรม พระสงฆ์วัดบวรนิเวศตำแหน่งพระครูคู่สวดในถานานุกรม กรมสมเด็จพระ

05/11/2565

ปวเรศวริยาลงกรณ์ ๒ รูป คือ พระครูอเนกสาวัน ๑ พระครูอนันตนินนาท ๑ พระสงฆ์วัดพระเชตุพนตำแหน่งพระครูฐานานุกรมพระอัฐกรมสมเด็จพระปรมานุชิต ๒ รูป คือ พระครูสุนทรโฆสิต ๑ พระครูวิจิตรโฆษา ๑ ก็ขึ้นนั่งบนเตียงนั้นสวดนโมแล้ว พระอริยมุนีขัดตำนานธรรมจักร พระสงฆ์ ๔ รูปก็สวดธรรมจักกัปปวัตนสูตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็เสด็จมาประทับตรัสกับพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ครั้นพระสงฆ์สวดธรรมจักกัปปวัตนสูตรจบแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรไปทอดผ้าขาว ๔ พับ แลทรงจุดเทียนเหมือนครั้งก่อน พระสงฆ์วัดโสมนัสวิหาร ตำแหน่งพระครูคู่สวดในถานานุกรมพระพิมลธรรม ๒ รูป คือ พระครูอมรวิไชย ๑ พระครูไกรสรวิลาส ๑ พระสงฆ์วัดราชประดิษฐ์ ตำแหน่งพระครูคู่สวดในถานานุกรมพระธรรมวโรดม ๒ รูป คือ พระครูศัพทวิมล ๑ พระครูมงคลวิลาส ๑ ก็ขึ้นนั่งบนเตียงสวดนโมแล้ว พระอริยมุนีขัดตำนานมหาสมัยสูตรจบแล้ว พระสงฆ์ ๔ รูปก็สวดมหาสมัยสูตร ครั้นสวดจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ไปทรงรดน้ำพระมหาสังข์ทักษิณาวัฏ แลทรงเจิมปืน ๔ บอก คือ มหาฤกษ์ ๑ มหาไชย ๑ มหาจักร ๑ มหาปราบยุค ๑ แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จพระราชดำเนิรไปทรงจุดเทียนที่เตียงพระสงฆ์สวด พระพิธีธรรมวัดมหาธาตุ ๔ รูปจบที่ ๓ ก็ขึ้นสวด

05/11/2565

ภาณยักษ์ ครั้นสวดถึงที่ยิงปืน เจ้าพนักงานก็ระดัง ๓ หน ทหารปืนตับซึ่งยืนอยู่ริมกำแพงแก้วหน้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ก็ยิงปืนขึ้นพร้อมกัน แล้วเจ้าพนักงานก็ยิงปืนมหาฤกษ์ มหาไชย มหาจักร มหาปราบยุค เปนอันดับกัน

แผ่นที่ ๘
ออกวันอังคาร
เดือน ๕
ขึ้น ๔ ค่ำ

ปืนตามข้อมแดประดูพระบรมมหาราชวัง แลรอบพระนครก็ยิงต่อกันๆไป เมื่อยิงปืนครั้งแรกนั้น พระสงฆ์พระราชาคณะ ถานานุกรม แลพระพิธีธรรม ก็สวดอาฏานาฏิยปริตต์ด้วย ครั้นพระสงฆ์สวดจบที่ ๑ แล้ว พระพิธีธรรมวัดหงสาราม ๔ รูปจบที่ ๒ ก็ขึ้นสวดภาณพระ ปืนก็ยิงเหมือนอย่างที่ก่อนนั้น ในเวลาจบที่ ๒ สวดนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นเสวยอยู่ประมาณครู่ใหญ่ เสด็จออกประทับตรัสกับพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ พระสงฆ์จบที่ ๒ สวดจบแล้ว พระพิธีธรรมวัดบวรนิเวศวิหาร ๔ รูปจบที่ ๓ ก็ขึ้นสวดภาณยักษ์ ครั้นจบแล้ว พระพิธีธรรมวัดสุทัศน์เทพวราราม ๔ รูปจบที่ ๔ ก็ขึ้นสวดภาณพระ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตรัสอยู่กับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ พระสงฆ์จบที่ ๔ สวดจบแล้ว พระพิธีธรรมวัดพระเชตุพน ๔ รูปจบที่ ๕ ก็ขึ้นสวดภาณยักษ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับอยู่จนเวลา ๒ ยามเศษ เสด็จขึ้นทรงพระที่นั่งราชยานแต่เกยพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท มาประทับเกย

05/11/2565

หน้าพระทวารหน้าพระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติ แล้วเสด็จขึ้น ในเวลาวันนี้พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยฝ่ายพลเรือนสวมเสื้ออิวนิงเดรศ พระสงฆ์จบที่ ๕ สวดจบแล้ว พระพิธีธรรมวัดราชสิทธาราม ๔ รูปจบที่ ๖ ก็ขึ้นสวดภาณพระจบแล้ว พระพิธีธรรมวัดระฆังโฆสิตาราม ๔ รูปจบที่ ๗ ก็ขึ้นสวดภาณยักษ์ แล้วพระพิธีธรรมวัดอรุณราชวราราม ๔ รูปจบที่ ๘ ก็ขึ้นสวดภาณพระจบแล้ว พระพิธีธรรมวัดสระเกศ ๔ รูปจบที่ ๙ ก็ขึ้นสวดสวดภาณยักษจบแล้ว พระพิธีธรรมวัดราชบุรณะ ๔ รูปจบที่ ๑๐ ก็ขึ้นสวดภาณพระ พระพิธีธรรม ๑๐ วัด รวม ๔๐ รูปผลัดกันสวดภาณยักษ์หน ๑ ภาณพระหน ๑ จนเวลารุ่งแล้วจึงเลิก ขณะเมื่อสวดอยู่นั้นมีพระราชาคณะนั่งปรกแลปืนยิงเหมือนอย่างที่ว่ามาแล้ว จนเวลารุ่งจึงเลิก

แผ่นที่ ๘
ออกวันอังคาร
เดือน ๕
ขึ้น ๔ ค่ำ

แจ้งความ

ขอแจ้งความมายังท่านทั้งหลายได้ทราบทั่วกัน ด้วยหนังสือคอต ซึ่งออกในวันอังคาร แรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๔ ปีกุนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ ในเล่ม ๑ แผ่นที่ ๓๓๕ ว่าด้วยตั้งพระแท่นมณฑลบนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทนั้น เจ้าพนักงานได้เชิญพระไชยเนาวโลหะตั้งตรงหน้าพระแก้วเรือนทอง แลพระธำมรงคนพรัตนตั้งไว้ข้างพระไชยเนาวโลหะ ข้าพเจ้ายังหาได้ใส่ไม่ ขอท่านทั้งหลายจงทราบเทอญ

โดย มนุษยนาคมานพ

05/11/2565

แจ้งความ

ณวันศุกร์ เดือน ๕ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาเช้าข้าพเจ้าได้ทราบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นไปประพาสเกาะบางปอิน แลจะประทับแรมอยู่ ๕ ราตรีจึงจะเสด็จพระราชดำเนิรกลับมายังกรุงเทพมหานคร (ขอแจ้งให้สหาย) ผู้จะตามเสด็จพระราชดำเนิร แลไม่ได้ตามเสด็จพระราชดำเนิร เตรียมพระองค์เตรียมกายให้พร้อม แลสืบดูข่าวให้แน่เทอญ

โดย ผู้จัดการพิมพ์

ณวันศุกร์ เดือน ๔ แรม ๑๕ ค่ำ ปีกุนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาย่ำรุ่งพระพิธีธรรมวัดบวรนิเวศขึ้นสวดท้องภาณ พระจันทรโคจรคุณนั่งปรกเวลา ๔ โมงกับ ๔๐ นาที ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ไปปฏิบัติพระสงฆ์ที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระสงฆ์ถวายพรพระจวนจบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทางพระทวารหน้าพระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติ ทรงพระราชยานพร้อมด้วยกระบวรแห่หน้าหลัง ไปประทับพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พอพระสงฆ์ถวายพรพระจบ ก็เสด็จไปทรงประเคนเครื่องเสวยแก่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ แล้วเสด็จไปประทับที่พระที่นั่งโทรน ทรงบีดทองหนังสือคันถิทศชาติบั้นต้น ๙ ผูก แลทรงร้อยหูสังยุตนิกายสคาถาวรรค ๙ ผูกตามธรรมเนียมทุกวันพระ แล้วพระมหา

05/11/2565

ราชครูพิธีก็ถวายน้ำพระมหาสังข์ แตหลวงโลกทีปถวายประดิทิน แต วันสงกรานต์ปีชวดอัฐศก ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าจิตรเจริญถวายไตรปาฏิโมกข์ ๑ แตเจ้าพนักงานจึงเชิญพระครอบพระกริ่งถวายพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ ๆ แตพระสงฆ์ราชาคณะถานานุกรม พระพิธีธรรมก็สวดคาถา มีย้งกิญจิ เปนต้น พระพิมลธรรมไปดับเทียนไชย

แผ่นที่ ๑๐ ออกวันพุธ เดือน ๕ ขึ้น ๕ ค่ำ

ครั้นแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงถวายผ้าอาบแก่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอที่ยังทรงพระเยาว์ถวายผ้าอาบแก่พระสงฆ์ต่อไป แล้วพระสงฆ์ถวายยถาสัพพี แล้วถวายอติเรกถวายพระพรตา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานน้ำพระพุทธมนต์ แตทรงเจิมพระบรมวงศานุวงศ์[๑] แตข้าราชการก็เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทตรัสอยู่จนเวลาเที่ยงเศษ เสด็จไปทรงเจิมพระพุทธปฏิมากรซึ่งอยู่บนพระแท่นมณฑลทุก ๆ พระองค์แล้ว เสด็จกลับจากพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ทรงพระราชยานเสด็จมาประทับพระที่การหน้าพระที่นั่งสมมติ

---

๑ การพระราชทานน้ำพระมหาสังข์นั้น ทรงเจิมเจ้านายแต่ก่อนเปนเวลาเช้าเมื่อดับเทียนไชยพิธีตรุษแล้ว มีเจ้านายไม่สู้มาก ต่อมาพระราชทานเปนวันหนึ่งต่างหาก แต่นั้นก็เปนวันประชุมเจ้านายทั้งฝ่ายหน้าฝ่ายในตลอดจนหม่อมเจ้าเข้าเฝ้าทุกปีมา

05/11/2565

เทวราชอุปบัติ เสด็จขึ้น แลเจ้าพนักงานจัดตั้งบายศรีแก้วทอง แล้ว ชีพ่อพราหมณ์ก็เบิกแว่นเวียนเทียนที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท สมโภชพระปฏิมากรแลพระที่นั่งตามธรรมเนียม แลพระราชาคณะฝ่ายวิปัสนาธุระก็เข้าไปประน้ำมนต์ในพระบรมมหาราชวัง เวลาย่ำค่ำเศษ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ออกมาจุดเทียนเครื่องนมัสการที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ แลพระสงฆ์ราชาคณะถานานุกรม ๓๒ รูป มีเจ้าพระยาธรรมาธิราชาเปนประธาน สวดสัตปริตในพระราชพิธีกาลานุกาลต่อพิธีครุษ

โดย สวัสดิประวัติ

ณวันเสาร์ เดือน ๕ ขึ้นค่ำ ๑ ปีขวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาเช้าเจ้าพนักงานนิมนต์พระสงฆ์ ๓๒ รูป มาฉันในการสดับปกรณ์พระบรมอัฐี แลพระอัฐิณพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เวลา ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทรงจุดเทียนนมัสการ พระสาสนโสภณถวายศีล ทรงศีลแล้ว พระสงฆ์ถวายพรพระ เจ้าพนักงานก็เชิญพระบรมอัฐิแลพระอัฐิ ๑๒ พระองค์ ขึ้นตั้งบนพระที่นั่งเศวตฉัตร แลพระอัฐิอีก ๖ พระองค์ ตั้งบนโต๊ะจีนฝ่ายซ้ายพระที่นั่งเศวตฉัตร

05/11/2565

แผ่นที่๑๑ ออกวันพุธ เดือน ๕ ขึ้น ๕ ค่ำ

ครั้นพระสงฆ์ถวายพรพระเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปทรงประเคน แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ไปปฏิบัติพระสงฆ์ ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้ว เจ้าพนักงานทอดพระภูษาโยง แลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จมาทรงทอดผ้าสบงกับผ้าขาวฉลาก รวม ๓๖ ผืน พระสงฆ์ ๓๖ รูปก็มาสดับปกรณ์ แล้วไปนั่งตามที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงทอดผ้าขาวอีก ๑๐ พับ ทรงพระราชอุทิศถวายในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวในวันสวรรคต แลพระสงฆ์ ๑๐ รูปก็มาสดับปกรณ์ แล้วก็ไปนั่งยังที่เดิม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปทอดผ้าสบงผ้าฉลากอีก ๒ ผืน พระสงฆ์ ๒ รูปก็มาสดับปกรณ์ แล้วกลับไปนั่งตามที่ แลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงหลั่งพระเต้าสิโนทก พระสงฆ์ถวายยถาแลอติเรกแล้วถวายพระพรลา แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ ทอดผ้าขาวสดับปกรณ์แล้วเสด็จขึ้น เจ้าพนักงานนิมนต์พระสงฆ์ ๕๐๐ รูปมาสวดสังคีนิมาติกา แลสดับปกรณ์เสร็จ อนึ่งพระสงฆ์ฉันนั้น ทรงพระกรุณาโปรด ฯ ให้ไปสดับปกรณ์พระอัฐิกรมพระราชวังทั้ง ๔ รัชกาล ในพระราชวังบวร[๑]

การเลี้ยงโต๊ะปีใหม่

เวลาย่ำค่ำโปรด ฯ ให้เชิญพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จมาประชุม

---

๑ ตรงนี้ขาดข่าวเพลิงไหม้ มีบอกเพิ่มเติมในแผ่นที่ ๒๗

05/11/2565

แต่งพระองค์แปลก ๆ ต่าง ๆ ทั้งสิ้น งาม ๆ เปนน่าดูนัก เวลา ๒ ทุ่ม มีพระบรมราชโองการให้เชิญ เสด็จ พระบรมวงศานุวงศ์เข้า ทางประตู พรหมโสภา แลเข้าไปที่พระที่นั่งบรมราชฤดิตย์มโหพาร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทรงจับพระหัดถ์พระบรมวงศานุวงศ์แล้ว แลพระบรมวงศานุวงศ์เฝ้าประมาณครู่หนึ่ง เสด็จลงชั้นล่างพระที่นั่งบรมราชฤดิตย์มโหพาร ทรงประทับโต๊ะเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ คือ กรมพระเทเวศวัชรินทร กรมหลวงวรศักดาพิศาล กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาล กรมหมื่นอักษรศาสนโสภณ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ สมเด็จพระอนุชาธิบดี เจ้าฟ้ากรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าคัณางคยุคล พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทวีถวัลยลาภ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากมลาศเลอสรรค์ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมศรีสุภโยค พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าศรีสิทธิธงไชย

แผ่นที่ ๑๒
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๕
ขึ้น ๖ ค่ำ

พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากาพย์กนกรัตน พระเจ้า

05/11/2565

น้องยาเธอ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ามนุษย์นาคมานพ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าไชยานุชิต พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ พระองค์เจ้าชิดเชื้อพงศ์ พระองค์เจ้าสิงหนาทราชดุรงค์ฤทธิ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ พระองค์เจ้าประเสริฐศักดิ พระองค์เจ้าฉายเฉิด พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ หม่อมเจ้าวงกฎ หม่อมเจ้าปรีดา หม่อมเจ้าสนธยา หม่อมเจ้าจำเริญ หม่อนเจ้าประวิช หม่อมเจ้าถนอม หม่อมเจ้าดำเนียง หม่อมเจ้าวัชรินทร หม่อมเจ้านิดวรรณ์ รวม ๔๒ องค์ แลประทับเสวยอยู่จนเวลา ๕ ทุ่มเศษ เสด็จจากโต๊ะเสวย เสด็จขึ้นพระที่นั่งชั้นบน แลเสด็จเข้าในห้องฉาก แลทรงพระราชทานของต่าง ๆ ตามฉลาก เปนของพระราชทานปีใหม่ทุก ๆ พระองค์ แลในนั้นมีต้นไม้คริสมัส ของสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าพ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ได้ทูลเกล้า ฯ ถวายสำหรับพระเจ้าลูกเธอ มีตุ๊กตาประดับเปนอันมาก ประทับอยู่ในนั้นจนเวลา ๒ ยามเศษ เสด็จมาที่กลางชลาด้านตวันตกแห่งพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพ เร ประทับร้อนด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้าฝ่ายในเปนอันมาก ที่ชลาหน้าโรงกลทอดพระเนตรเล่นกลของรอยยัลมายิเกมต์ โซไซเอตตี้ แลกลนี้เล่น

05/11/2565

สนุกนัก แสเล่นอยู่จนเวลา ๑๐ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับเลือกใบโพธิ์ สำหรับแจกของรางวัลใครจะเล่นดีแลของดีแล คิดดี อยู่ที่ชลาโรงกลนั้น

แผ่นที่ ๑๓
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๕
ขึ้น ๖ ค่ำ

ณวันอาทิตย์ เดือน ๕ ขึ้น ๒ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาย่ำรุ่งแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรจากชลาข้าง พระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพารด้านตวันตก เสด็จไปประดับโต๊ะเสวย เสวยพระกระยาต้ม พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เชิญมาแต่วันเสาร์ เดือน ๕ ขึ้นค่ำ ๑ นั้น ครั้นเสวยเสร็จแล้วจึ่งเสด็จพระราชดำเนิรลงมาที่ชลาอย่างเดิม ทรงทอดพระเนตรพระบรมวงศานุวงศ์ทรงเล่นเครื่องเล่นต่าง ๆ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้จัดไว้ประมาณ ๑๐ นาที ครั้นแล้วจึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานรางวัลพวกที่เล่นกล คือ ดีโปลมาชั้นที่ ๑ เปนแพรสีเหลือง ข้างริมมีดิ้นทองสลับกัน มีตัวอักษรพิมพ์ในนั้น กับหีบกาไหล่ทอง ๑ กล้องสำหรับดูดาว ๑ ได้แก่พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ ดีโปลมาอย่างเช่นว่ามาแล้วแต่เปนที่ ๒ แพรสีแดงกับหีบวงเวียนหีบ ๑ แก่พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ซึ่งเปนช่างทำเครื่องกล ดีโปลมาอย่างเช่นว่ามาแล้ว แต่เปนที่ ๓ แพรสีขาวกับลูกปืนสำหรับไว้บุหรี่ แก่พระอมร

05/11/2565

วิไลยสรเสดช เพราะท่านทั้ง ๓ นี้ได้มีความชอบในการมายิกเก็มต์โซไซเอตตี้เปนอันดับกันดังเช่นว่ามาแล้ว แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานแจกสำเนาความในดีโปลมาลงอักษรพิมพ์ในแผ่นกระดาษเหลืองแก่พระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์เสร็จแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานซองบุหรี่กระ แก่พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าคัคณางคยุคล พระราชทานซองมุกสำหรับใส่ก๊าด แก่พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทวีวัตยดาภา พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากมลาศเดชอัสรรค์ องค์ละซอง พระราชทานซองบุหรี่หนังกรอบกาไหล่แก่พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช พระราชทานมีดพับด้ามมุขแก่พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ามนุษย์นาคมานพ เปนรางวัลเพราะท่านได้ทรงจัดการเล่นต่าง ๆ ที่ชลาหน้าพระที่นั่งบรมราชอัฒยม์โหพารนั้น ครั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานแล้ว เวลาเข้าประมาณโมงเศษ เสด็จขึ้น

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกบนพระที่นั่งบรมราชอัฒยม์โหพารด้านตวันตก เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒนเฝ้าทูลถวายฉลองพระบาท จนเวลาย่ำค่ำจึงได้กลับออกมา

ค่ำวันนี้ มีการสวดมนต์ในการพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ เจ้าพนักงานกรมต่าง ๆ

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๔ ออกวันศุกร์ เดือน ๕ ขึ้น ๗ ค่ำ

ได้จัดการตั้งบุษบกยอดดอกไม้ห้าชั้น เรียงมาตั้งแต่ด้านตวันออก ตั้งพระพุทธรูปพระชนมพรรษา ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกบุษบก ๑ ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยบุษบก ๑ ในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวบุษบก ๑ ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวบุษบก ๑ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแผ่นดินประจุบันนี้บุษบก ๑ รวม ๕ บุษบก มีเครื่องนมัสการเครื่อง ๕ ทุกบุษบก หลังฉากตรงพระทวารนั้น ตั้งโต๊ะจีน ๓ โต๊ะ มีเครื่องโต๊ะต่าง ๆ โต๊ะกลางมีม้าสำหรับจะได้ตั้งพระแสง ซึ่งจะได้เอาประดิษฐานณพรุ่งนี้โต๊ะหนึ่ง โต๊ะด้านตวันออกมีม้าสำหรับจะได้ตั้งพระไชยโต๊ะหนึ่ง โต๊ะด้านตวันตกตั้งพระสยามเทวาธิราชแลเทวรูปโต๊ะหนึ่ง ตรงหน้าโต๊ะออกมามีม้าตั้งบายศรีแก้วบายศรีทองบายศรีเงินแดแว่นสำหรับจะได้สมโภชนั้น ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เจ้าพนักงานได้เชิญพระพุทธปฏิมากรพระไชยในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกองค์ ๑ พระไชยในแผ่นดินประจุบันนี้องค์ ๑ พระไชยเนาวโลหะองค์ ๑ รวม ๓ องค์ ขึ้นประดิษฐานม้าหมู่จำหลักลายทอง ซึ่งตั้งอยู่บนแท่นศิลาขาวกลางพระอุโบสถ ด้านหลังพระพุทธรูปนั้น ตั้งพระไตรปิฎก ๒ คัมภีร์ ด้านเหนือตั้งเทวรูปเชิญหิบพระสุพรรณบัตร์ ด้านใต้ตั้งเทวรูปเชิญพระแสงขรรค์จีน ๑ ธารพระกร ๒ รวม ๓ ด้านหน้าพระพุทธปฏิมากรนั้น มีบันไดแก้วพาดพระแสงศรพรหมาสตร์

05/11/2565

องค์ ๑ พระแส่งศรอัคนิวาตองค์ ๑ พระแส่งศรประลัยวาตองค์ ๑ พระแส่งหอกเพ็ชรรัตนองค์ ๑ รวม ๔ องค์ หน้าบันไดแก้วตรงกลางตั้งขันหยก ข้างเหนือตั้งหีบพระมหาสังข์ ข้างใต้ตั้งเทวรูป ๆ พระนารายณ์ ข้างหน้าม้าหมู่นั้นตั้งหีบมุกไว้พระแส่งขรรค์ไชยศรี ๑ พระแส่งขรรค์เนาวโลหะ ๑ พระแส่งดาบคาบค่าย ๑ พระแส่งดาบใจเพ็ชร์ ๑ พระแส่งเวียต ๑ พระแส่งยี่ปุ่นฟันปลา ๑ พระแส่งยี่ปุ่น

แผ่นที่ ๑๕ ออกวันศุกร์ เดือน ๕ ขึ้น ๗ ค่ำ

แฝด ๑ พระแส่งยี่ปุ่นทรงเดิม ๑ พระแส่งยี่ปุ่นฝักทองเกลี้ยง ๑ พระแส่งตรีเพ็ชร์ ๑ พระแส่งบิ้นนพรัตน ๑ รวม ๑๓ องค์ รวมพระแส่งบนบันไดแก้วแลเทวดาเชิญแลในหีบรวมเสร็จ ๑๘ องค์ แลด้านเหนือแท่นศิลาขาวนั้น มีม้าตั้งหม้อน้ำเงิน ๑๒ หม้อ ข้างหลังตั้งขันน้ำใหญ่ขัน ๑ ด้านเหนือตั้งหม้อน้ำทองเหลืองหม้อ ๑ ที่ศิลาหน้าพระอุโบสถนั้น มีขันน้ำใหญ่ขัน ๑ มีสายสิญจน์โยงออกไปแต่พระอุโบสถ ตรงหน้าแท่นศิลามีเครื่องนมัสการตามธรรมเนียม แลนิมนต์พระสงฆ์สวดพุทธมนต์ ๓๘ รูป มีกรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์เป็นประธาน ครั้นเวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรมาประทับที่พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ แลทรงประสุหร่ายสรงพระพุทธรูปทุก ๆ บุษบก แล้วเสด็จพระราชดำเนิรออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงพระราชยานเสด็จพระราชดำเนิร

05/11/2565

มาประทับวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดเทียนทรงศีลแล้ว กรม อาลักษณ์อ่านคำประกาศเรื่องรัตนพิมพวงศ์โดยย่อแลพิสดาร ครั้น จบแล้วพระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ จบแล้วถวายอติเรกถวายพระพรลา พราหมณ์ ๒ นายอ่านยอพระเกียรติพระแก้วคำฉันท์ ครั้น จบแล้ว เวลา ๕ ทุ่ม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรกลับ

โดย คัคณางคยุคล

ณวันจันทร์ เดือน ๕ ขึ้น ๓ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาเช้าประมาณ ๔ โมงเศษ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานประฎิบัติพระสงฆ์ซึ่งรับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งสุทไธศวริยปราสาท ครั้นพระสงฆ์รับพระราชทานฉันแล้ว ก็ไปยังพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระอุโบสถนั้น เจ้าพนักงานได้เชิญเทวรูปออกตั้งอีก ๔ องค์ คือพระอิศวร ๑ พระนารายณ์ ๑ พระพรหม ๑ พระพิฆเนศวร ๑ ครั้นเวลาเที่ยงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทางพระทวารหน้าพระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติ ประทับเกยทรงพระที่นั่งราชยานทองลงยาราชาวดีประดับพลอย พร้อมด้วยขบวนนำแลตามโดยเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับเกยหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสด็จพระราชดำเนิรเข้าในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ แล้วทรงจุดธูปเทียนบูชาพระสัมพุทธพรรณีแลพระพุทธปฏิมากร พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

05/11/2565

พระพุทธเดศหด้านภาตัย แล้วจึ่งประทับพระที่นั่งโทรน ทรงจุดธูปเทียนนมัสการพระราชทาน พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ

แผ่นที่ ๑๖ ออกวันเสาร์ เดือน ๕ ขึ้น ๘ ค่ำ

พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิไปบูชาณหอพระปรมานุสร เทียน ๔ เล่ม คือ ทรงนมัสการพระพุทธปฏิมากรจำลองพระองค์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๔ พระองค์ ซึ่งเสด็จสวรรคาไลยแล้วนั้น กับหอพระราชพงศานุสรเทียน ๓๔ เล่ม คือ ทรงนมัสการพระพุทธปฏิมากรจำลองพระองค์ในพระเจ้าแผ่นดินสยาม ซึ่งประดิษฐานแลดำรงกรุงเทพทวาราวดีศรีอยุธยา ๓๔ พระองค์ ทรงนมัสการแล้ว พระมหาราชครูพิธีก็อ่านมนต์ ชุบพระแสงศรพรหมาสตร์ลงในพระขันหยก แล้วอ่านมนต์ชุบพระแสงศรอัคนิวาต พระแสงศรประไลยวาตลงในพระขันหยกทั้ง ๓ องค์ แล้วก็อ่านโคลงคำแช่งน้ำของโบราณจบแล้ว พระศรีสุนทรโวหารจึ่งอ่านคำแช่งน้ำ ครั้นอ่านจบแล้ว เจ้าพนักงานกรมพระแสงหอกดาบ ก็เชิญพระแสงลงจากที่มณฑล พระสิทธิไชยพราหมณ์จึ่งรับพระแสงลงชุบในเต้าน้ำเงิน ๑๒ เต้า เต้าน้ำทอง ๒ เต้า เต้าขันทศกร ๓ ชุบถ้วนพระแสง ๑๕ องค์ เมื่อเวลาพระสิทธิไชยพราหมณ์ชุบพระแสงนั้น พระสงฆ์ ๓๘ รูปได้สวดคาถา (มีคาถาสัจจังเวอะมะตาวาจาเปนต้น) พวกพราหมณ์ก็เป่าสังข์ ชาวประโคม

05/11/2565

ก็ประโคมดุริยางคดนตรีขึ้นพร้อมกัน ครั้นชุบพระแส้งเสร็จแล้ว พระมหาราชครูพิธีจึงเชิญพระขันโมราใส่น้ำซึ่งชุบพระแส้งศร ๓ องค์นั้น มาทูลเกล้า ฯ ถวาย พระสิทธิไชยเชิญขันทองลงยาใส่น้ำพระพิพัฒสัตยามาถวายกรมพระราชวังบวรสถานมงคล แล้วจึงเอาถ้วยกาไหล่ทองมีหูซึ่งจาฤกคาถา ตักน้ำพระพิพัฒสัตยาถวายพระบรมวงศานุวงศ์ แล้วจึงเอาถ้วยกาไหล่ทองแดถ้วยสำริด ซึ่งจาฤกคาถาตักน้ำพระพิพัฒสัตยาให้ท่านเสนาบดี แลข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยทั้งปวง ครั้นรับพระราชทานแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเต้าสีโนทก พระสงฆ์ยถาสัพพี ถวายอติเรกถวายพระพรลา

แผ่นที่ ๑๗ ออกวันเสาร์ เดือน ๕ ขึ้น ๘ ค่ำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับอยู่ที่นั้นประมาณครู่ใหญ่ จนข้าราชการรับพระราชทานน้ำพระพิพัฒสัตยาเกือบสิ้นแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรเข้าในฉาก เสด็จออกทางประตูหลังพระอุโบสถ เสด็จพระราชดำเนิรโดยทางระเบียงวัดมาประทับเกย[๑] ทรงพระที่นั่งราชยานพร้อมด้วยขบวนนำแห่ตามโดยเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับเกยหน้าพระทวารเทเวศรักษา แล้วเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับพระที่นั่งสนามจันทร์ ทรงรับฉลองพระองค์ครุยแต่เจ้าพนักงานกรมภูษามาถวายมาทรง แล้วทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการพระบรมอัฐิ เจ้าพนักงานก็ประโคมสังข์แตร กลอง

---

๑ ที่เสด็จกลับทางนี้ เพื่อให้ภรรยาข้าราชการที่เข้ามาถือน้ำได้เฝ้า ฯ

05/11/2565

ขะนะมโหรทึกตามซึ่งเคยมีมาแต่ก่อน ครั้นทรงนมัสการแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงเปลื้องเครื่องเต็มยศเปลี่ยนเปนฉลองพระองค์ฟร็อกโก๊ต พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลฉลองชุดพระบาทใหญ่น้อยก็ห่มเสื้อครุย นำดอกไม้ธูปเทียนไปจุดทำสการบูชาถวายบังคมพระบรมอัฐี ครั้นเสร็จแล้วก็กลับออกมา เวลาบ่ายโมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นพระที่นั่งไพศาลทักษิณทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ บูชาพระพุทธรูปพระชนม์พรรษา ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้ง ๔ พระองค์ซึ่งเสด็จสวรรคาไลยแล้วนั้น กับพระพุทธรูปพระชนม์พรรษาในแผ่นดินประจุบันนี้ แล้วพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการฝ่ายใน ก็ได้ถือน้ำพระพิพัฒสัตยา เวลาประมาณบ่าย ๒ โมงเศษ เสด็จขึ้น การถือน้ำพระพิพัฒสัตยาที่วัดพระศรีรัตนศาสดารามนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระภูษาแลฉลองพระองค์เยียระบับพื้นขาว ทรงตราเครื่องราชอิศริยยศ สายสพายนพรัตนราชวราภรณ์ แลเครื่องราชอิศริยศอื่น คือ มหาวราภรณ์ ๑ มหาสุราภรณ์ ๑ จุลจอมเกล้า ๑ พระบรมวงศานุวงศ์ ทรงผ้าแลฉลองพระองค์เยียระบับพื้นขาว แลทรงผ้าพื้นขาวเชียนทองบ้าง ทรงผ้าลายพื้นขาวฉลองพระองค์ขาวบ้าง ติดตราเครื่องราชอิศริยยศตามที่ได้รับพระราชทาน ท่านเสนาบดีข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยนุ่งผ้าเกี้ยวพื้นขาวสวมเสื้อขาวติดตรา ข้าราชการฝ่ายทหารตำรวจกรมวังนั้น แต่งตัวเต็มยศตามตำแหน่ง

05/11/2565

ณวันจันทร์ เดือน ๕ ขึ้น ๓ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่วารหน้าพระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติประทับสนามหญ้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์

แผ่นที่ ๑๘ ออกวันอาทิตย์ เดือน ๕ ขึ้น ๔ ค่ำ

แลข้าทูลฉองธุลีพระบาทใหญ่น้อย ประทับอยู่จนเวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

พระราชพิธีคเชนทรัศวสนาน

ณวันจันทร์ เดือน ๕ ขึ้น ๓ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เจ้าพนักงานกรมต่าง ๆ ได้จัดการตั้งเครื่องซึ่งจะเข้าพิธีคเชนท-รัศวสนาน ที่พระที่นั่งสุทไธศวริยปราสาท คือ ได้ตั้งม้าใหญ่ลายจำหลักปิดทอง ๓ ม้า ๆ หนึ่งรองพระที่นั่งหลังคาทอง ม้าหนึ่งรองพระคชาธาร รวม ๒ ม้านั้นตั้งบนพื้นชั้นบน ตรงหน้าบุษบกออกมา แต่พระที่นั่งหลังคาทองตั้งเบื้องขวา พระคชาธารตั้งเบื้องซ้าย อีกม้าหนึ่งนั้นรองเครื่องม้าพระที่นั่ง ตั้งตรงหน้าม้าทั้ง ๒ ออกมา แต่อยู่ที่พื้นชั้นกลาง แลบนพระที่นั่งหลังคาทองนั้น มีม้าเล็กลายจำหลักทองปิดม้า ๑ ตั้งพระไชยเงินเล็กในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกองค์ ๑ พระไชยเนาวโลหะองค์ ๑ ข้างขวาข้างซ้าย ตั้งหีบเครื่องพระมหาพิไชยสงครามข้างละหีบ ข้างหน้าตั้งหม้อน้ำสำริดมี

05/11/2565

สำนักหอสมุด THAMMASAT UNIVERSITY

เทียนทองปักอยู่เล่ม ๑ ข้างหลังมีบันไดแก้วรองพระแส่งต่าง ๆ เรียงกันเป็นอันดับลงไป คือ ชั้นที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ พาดพระแส่งขอไม้เท้า ๓ องค์ ชั้นที่ ๔ ที่ ๕ ที่ ๖ ที่ ๗ พาดพระแส่งขอเกราะ ๔ องค์ ชั้นที่ ๘ พาดพระแส่งขอพลพ่าย ชั้นที่ ๙ ที่ ๑๐ พาดพระแส่งของ้าว ๒ องค์ ชั้นที่ ๑๑ พาดพระแส่งขอหอกองค์ ๑ รวม ๑๑ องค์ แลบนพระคชาธารนั้นที่ตรงกลางปักเศวตฉัตร แลมีพระแส่งผูกไว้กับคันเศวตรฉัตรด้วย ๒ องค์ คือ ธารพระกรเทวรูปองค์ ๑ ธารพระกรศักดิ์สิทธิ์องค์ ๑ แลหน้าเศวตฉัตรตั้งพานทอง ๒ ชั้น รองพระแส่งขรรค์ไชยศรีองค์ ๑ พระแส่งขรรค์เนาวโลหะองค์ ๑ พระแส่งยี่ปุ่นฟันปลาองค์ ๑ พระแส่งยี่ปุ่นแฝดองค์ ๑ พระแส่งยี่ปุ่นทรงเดิมองค์ ๑ พระแส่งยี่ปุ่นฝักทองเกลี้ยงประดับเพ็ชร์

แผ่นที่ ๑๘
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๕
ขึ้น ๘ ค่ำ

องค์ ๑ พระแซ่หางช้างเผือกองค์ ๑ รวม ๗ องค์ แล มุม พระคชาธาร ด้าน หน้า ข้าง ขวาข้างซ้ายแลข้างหลังที่ตรงกลางนั้นปักธงแพรแดงมียันต์รูปพระนารายณ์ ๓ ตัน แลข้างขวาข้างซ้ายพระคชาธาร มีบันไดแก้วพาดพระแส่งทั้ง ๒ ข้าง ๆ ซ้ายชั้นที่ ๑ พาดพระแส่งทวนด้ามเงิน ๑ องค์ ชั้นที่ ๒ พาดพระแส่งง้าว ๑ องค์ ชั้นที่ ๓ พาดพระแส่งตรี ๑ องค์ ชั้นที่ ๔ พาดหางนกยูงมีฉัตรศร ๒ หอกซัด ๑ ปักอยู่ในนั้น ข้างขวาชั้นที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ก็มีพระแส่งเหมือนอย่างที่ว่ามาแล้ว แต่ชั้นที่ ๔ ตรงหางนก

05/11/2565

ยูงนั้นมีลูกศร ๑ หอกซัด ๒ ปักอยู่ในนั้น แลที่พนพระคชาธารข้างซ้ายตั้งหีบพระแสงปืน ข้างขวาตั้งหีบพระแสงจับ (คือเปนเครื่องสำหรับจะได้แก้ช้างอาละวาด) แลที่ใต้พระคชาธารมีถุงชนักเครื่องต้นที่ใต้พระที่นั่งหลังคาทองมีเครื่องช้างถุง ๑ แลเครื่องม้าพระที่นั่งซึ่งตั้งอยู่บนม้านั้น คือ เครื่องที่นั่งเทพประนม ๑ ที่นั่งครุฑ ๒ ที่นั่งกุดั่น ๑ รวม ๔ เครื่องนี้เปนอานอย่างไทย กับมีเครื่องม้าอานฝรั่งเครื่อง ๑ รวมเปน ๕ เครื่อง แลมีพระแซ่สำหรับตีม้า ๑ องค์ พระแซ่สำหรับปัดม้า ๑ องค์ รวม ๒ องค์ ที่มุมม้ารองเครื่องม้านั้น มีหม้อน้ำทองขาว ๔ หม้อตั้งอยู่ทุกด้าน แล้วมีสายสิญจน์วงรอบ แลข้างพระที่นั่งหลังคาทองด้านขวามีบาตรน้ำ ๑ บาตรทราย ๑ รวม ๒ ใบ มีสายสิญจน์วงรอบเหมือนกัน ครั้นเวลาย่ำค่ำเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าจิตรเจริญไปจุดเทียนเครื่องนมัสการ[๑] พระสงฆ์ไทย ๕ รูป รามัญ ๕ รูป มีพระจันทรโคจรคุณเปนประธาน ได้เจริญพระพุทธมนต์

โดย มนุษยนาคมานพ (ผู้แทน)

ณวันอังคาร เดือน ๕ ขึ้น ๔ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ มีพระบรมราชโองการให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ เสด็จไปทรงจุดเทียนแลทรงประเคนพระสงฆ์ ๑๐ รูป ที่สวดมนต์เมื่อเวลาวานนั้น ในเวลาที่พระฉันนั้

---

๑ ตรงนี้ความขาด มีบอกแก้ในแผ่นที่ ๓๐

05/11/2565

มีจตุรงคเสนา คือช้างผูกเครื่อง ม้าผูกเครื่อง เกวียนอีกอย่างละ ๔ แลพลเดิรเท้ายืนอยู่ในปรำ

ครั้นเวลาบ่าย ๒ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการให้เชิญเสด็จพระบรมวงศานุวงศ์ที่เสวยโต๊ะเมื่อณวันเดือน ๕ ขึ้นค่ำ ๑ เปนวันปีใหม่นั้น เสด็จเข้าไปทางประตูสนามราชกิจ

แผ่นที่ ๒๐ ออกวันจันทร์ เดือน ๕ ขึ้น ๑๐ ค่ำ.

เข้าไปฉายพระรูปพร้อมกัน ที่ชลาตรงมุขพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร ทางด้านตวันออกเฉียงเหนือจนเวลา ๔ โมงเศษเสด็จกลับออกมาพร้อมกัน ครั้นแล้วเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี เข้าไปเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท[๑] จนเวลาบ่าย ๕ โมงจึงได้กลับออกมาแล้วประมาณครู่หนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่เสด็จออกทางพระทวารพระที่นั่งอนันตสมาคม เสด็จขึ้นทางบันไดที่พระที่นั่งสุทไธศวริยปราสาท เสด็จขึ้นไปประทับทอดพระเนตร์เห่สระเชนทรสนาน จึงมีพระบรมราชโองการให้เรียกกระบวรแห่ กระบวรแห่ที่ ๑ นั้นมีทหารม้าเกราะทองประมาณ ๑๒ ม้า แล้วถึงมีช้างมังกร ๒ แถว ๆ ละ ๖ ช้าง ต่อมาถึงคนใส่เสื้อผ้าลายใส่เสื้อเสนากุฎกางเกงรัว มือถือธนูเปน ๒ แถว ๆ ละ ๕ คน แล้วถัดมาถึงกลองชนะประมาณ ๕ คู่ คนสวมเสื้อแดงสวมหมวกแดงกางเกง

---

๑ ตรงนี้ผิด มีบอกแก้ ในแผ่นที่ ๓๖

05/11/2565

สีแดง มีจ่าบีจ่ากลองเดิรในกระบวร แล้วถึงคนถือไม้ตะพดอีกประมาณ ๑๒ คน แล้วถึงช้างผูกเครื่องพระที่นั่งหลังคาทองพระไชยไว้บนนั้น เดิรมาในกลางตัว ๑ แล้วจึงถึงทหารแตรกรมช้างกับทหารกรมช้างอีกประมาณ ๔๐ คน ๕๐ คน เดิรเปนคับ ๆ ละ ๔ นาย หมดกระบวรทหารแล้วจึงถึงกระบวรของกระบวรธนู กระบวรหอกดาบ กระบวรกลอง ไม้พลอง คล้ายกับเช่นที่ว่ามาข้างต้นนั้นแล้ว ๆ ถึงช้างเผือกพระพิมลรัตนกิริณี มีช้างนำอีกตัวหนึ่ง แล้วมีคนถือโตะเงินใส่หญ้ากับของต่าง ๆ กับหม้อน้ำเงินตามยศ มีสัปทนอีก ๒ คัน แล้วมีวานรเผือกคนหาม ๒ คนกับสัปทน ๑ ถัดมานั้นมีกระบวรคล้ายกับที่ว่ามาแล้วในข้างต้น ที่ ๒ ถึงพระเศวตสุวภาพรรณมีวานรแต่เครื่องยศต่าง ๆ มีช้างนำเหมือนกันทุก ๆ ช้าง รองมาถึงพระเศวตลักษณ์ แล้วพระเศวตวรรณมีกระบวรเหมือนกับที่ว่ามา แล้วถึงพระเทพคชรัตนกิริณีกับพระศรีสวัสดิเศวตวรรณ

แผ่นที่ ๒๑
ออกวันจันทร์
เดือน ๕
ขึ้น ๑๐ ค่ำ

มาด้วยทั้ง ๒ นั้น ครั้นแล้วจึงถึงช้างพระที่นั่งผูกเครื่องตะคอ มีแต่ควานช้างท้าย ถัดมาข้างหลังถึงช้างพระคชาชารอีกตัว ๑ แล้วถึงช้างกับกลองมลายู มีกระบวรเดิร ๒ ช้าง ถึงม้าพระที่นั่งมีคนจูงเดิรในกลางแต่งเครื่องต่าง ๆ มีม้าสารวัดคนขี่เดิรเปน ๒ แถว มีโคกระบือแต่งเครื่อง มีคนจูงเดิรตามทั้ง ๒ แถว พอหมดกระบวรม้าพระที่นั่งแล้ว มีรถพระที่นั่งทรงหลัง ๑ ที่นั่ง

05/11/2565

รอง ๒ หลัง แล้วถัดรถพระที่นั่งจนหมดกระบวรรถ แล้วถึงเกวียนมีกลองแขกประโคม ในเกวียนนั้นเทียมโคอีก ๒ เล่ม แล้วมีพิณพาทย์คนหามอีก ๒ วง แล้วมีปืนใหญ่อีก ๓ กระบอก แล้วถึงทหารแตรในกรมทหารหน้าอีกวง ๑ แล้วทหารหน้าเดิรเท้าอีกประมาณ ๙๐ คน ๑๐๐ คน เดิรเปนตับ ๆ ละ ๑๒ คน จึ่งได้หมดกระบวร แล้วมีพระบรมราชโองการให้มีม้าห้อถวาย เวลาย่ำค่ำเสด็จจากที่นั้นไปประทับตรัสด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการ พระยาศรี ฯ นำหลวงเสนีพิทักษ์ซึ่งได้กลับลงมาจากราชการเมืองเชียงใหม่ เข้าเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น ท่านทั้งหลายจงทราบเทอญ

โดย ทองแถมถวัลยวงศ์

ณวันพุธ เดือน ๕ ขึ้น ๕ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับทรงฉายพระรูปที่ชลาตรงมุขด้านตวันออกแห่งพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร การที่ทรงฉายพระรูปในวันนี้นั้นทรงฉายพร้อมกันกับพระบรมวงศานุวงศ์ ซึ่งได้รับพระราชทานเลี้ยงในการปีใหม่นั้น ๒ พระรูป พระรูปหนึ่งพร้อมกันทั้งสิ้น อีกพระรูปหนึ่งนั้นแบ่งเปน ๕ ตอน เรียงเปนแถวยาวตลอดไป เพื่อจะต่อเปนรูปเดียวก็ได้ ทรงฉายพระรูปอยู่จนเวลา ๔ โมงเศษ จึ่งเสด็จพระราชดำเนิรขึ้น เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศริสุริยวงศ์เข้าเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร

05/11/2565

จนเวลาย่ำค่ำเศษจึงได้กลับออกจากที่เฝ้า แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จพระราชดำเนินออกประทับสนามหญ้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ และข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ ผู้น้อยเฝ้าอยู่ณที่นั้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตรเลื่อนตำแหน่งยศ หลวงอาวุธอัคนี เปนพระโทรเลขธุรานุรักษ์ กับขุนพิทักษ์อาวุธเปนหลวงยศรักษา มีลำเนาในสัญญาบัตร ๒ ฉบับนั้นดังนี้

ฉบับหนึ่งว่า ให้หลวงอาวุธอัคนี เปนพระโทรเลขธุรานุรักษ์

แผ่นที่ ๒๒ ออกวันอังคาร เดือน ๕ ขึ้น ๑๐ ค่ำ

เจ้ากรมสายเตลิคราฟ ขึ้นในกรมพระกลาโหมให้คงถือศักดินา ๘๐๐ ทำราชการตามตำแหน่ง ตั้งแต่บัดนี้ไปจงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติ สมควรแก่ตำแหน่งทุกประการ ตามอย่างธรรมเนียมข้าราชการทั้งปวง จงมีความสุขสวัสดิ เทอญ ตั้งแต่ณวันจันทร์ เดือน ๕ ขึ้น ๓ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เปนวันที่ ๒๖๙๕ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

(พระราชหัตถ์ พระราชลัญจกร ๔ องค์ ตามอย่างสัญญาบัตร์)

ฉบับหนึ่งว่า ให้ขุนพิทักษ์อาวุธ ปลัดกรมพระคลังสรรพาวุธเปนหลวงยศรักษา ปลัดกรมพระกลาโหม ฝ่ายพลำพัง ให้ถือศักดินา ๘๐๐ ทำราชการตามตำแหน่ง ตั้งแต่บัดนี้ไปจงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติ สมควรแก่ตำแหน่งทุกประการ

05/11/2565

ตามอย่างตามธรรมเนียมข้าราชการทั้งปวง จงมีความสุขสวัสดิเจริญเทอญ ตั้งแต่ณวันจันทร์ เดือน ๕ ขึ้น ๓ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศกจุลศักราช ๑๒๓๗ เปนวันที่ ๒๖๙๔ ในรัชกาลปัดยุบันนี้

(พระราชหัตถ์ พระราชญัจกร ๔ องค์ ตามอย่างสัญญาบัตร์)

แจ้งความ

ด้วยเมื่อวันพุธ เดือน ๔ แรม ๑๓ ค่ำ ในเล่ม ๑ แผ่นที่ ๓๔๗ นั้น ได้บอกว่า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ เลื่อนที่พระยาวิเศษไชยชาญ เปนพระยาอินทรวิชิต แลหลวงฤทธินายเวรเปนพระยาวิเศษไชยชาญ กับนายจันซายันทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์เปนหลวงศรีสิทธิรักษ์นั้น ยังมิได้ลงสำเนาสัญญาบัตรทั้ง ๓ นั้นในหนังสือข่าวราชการนี้ให้ทราบ เพราะเหตุฉนั้นบัดนี้จึงได้คัดสำเนาสัญญาบัตรเหล่านั้นมาลงไว้ในคราวนี้ เพื่อจะได้เปนประโยชน์ต่อไปในภายหน้า สำเนาความในสัญญาบัตรนั้นมีความดังนี้

ฉบับหนึ่งว่า ให้พระยาวิเศษไชยชาญ ปรีชาญาณยุติธรรมโกศลสกลเกษตรวิสัย ผู้ว่าราชการเมืองอ่างทอง เลื่อนเปนพระยาอินทรวิชิตสิทธิสงครามรามนิเวศน์ วิเศษโยธินอินทรรักษา จางวางกำกับเมืองอ่างทอง ให้คงถือศักดินา ๓๐๐๐ ทำราชการ

05/11/2565

แผ่นที่ ๒๓ ออกวันอังคาร เดือน ๕ ขึ้น ๑๑ ค่ำ

ตามตำแหน่ง ตั้งแต่บัดนี้ไป แลเปนที่ปฤกษาราชการกับพระยาวิเศษไชยชาญซึ่งตั้งมาใหม่ แต่ที่เปนยุติธรรมแลชอบด้วยราชการ จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติ สมควรแก่ตำแหน่งทุกประการ ตามอย่างธรรมเนียมข้าราชการทั้งปวง จงมีความสุขเจริญ เทอญ ตั้งแต่ณวันพุธ เดือน ๕ แรม ๑๓ ค่ำ ปีกุนสัปตศก เปนปีที่ ๘ ของดวงตราที่ประทับนี้ ประจำการแผ่นดินสยามศักราช ๑๒๓๗ เปนวันที่ ๒๖๘๙ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

(พระราชหัตถ์ พระราชญัจกร ๔ องค์ ตามอย่างสัญญาบัตร)

ฉบับหนึ่งว่า ให้หลวงฤทธินายเวรมหาดเล็ก เปนพระยาวิเศษไชยชาญ ปรีชาญาณยุติธรรมโกศล สกลเกษตรวิสัย ผู้ว่าราชการเมืองอ่างทอง ถือศักดินา ๓๐๐๐ ทำราชการตามตำแหน่ง ตั้งแต่บัดนี้ไป ได้บังคับบัญชาปลัดยกระบัตรกรมการแลราษฎรทั้งปวง แต่บรรดาอยู่ในเขตรแดนเมืองอ่างทองนั้นทั้งสิ้น ตามที่ผู้ว่าราชการเมืองอ่างทองแต่ก่อนได้บังคับมานั้น แต่โดยยุติธรรมแลชอบราชการ จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติ แลรักษาความซื่อสัตย์สุจริตต่อกรุงเทพมหานคร ตามอย่างธรรมเนียมผู้ที่อยู่ในตำแหน่งเช่นนี้ แลจงปฤกษาราชการกับพระยาอินทรวิชิต สิทธิสงครามรามนิเวศน์ วิเศษโยธินอินทรรักษาจางวาง ให้เห็นชอบโดยยุติธรรมด้วย จงมีความสุขสวัสดิเจริญ เทอญ ตั้งแต่ณวันพุธ เดือน ๕ แรม ๑๓ ค่ำ

05/11/2565

บีกุนสัปตศก เปนบีที่ ๘ ของดวงตราที่ประทับนี้ ประจำการแผ่นดินสยาม ศักราช ๑๒๓๗ เปนวันที่ ๒๖๘๙ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

(พระราชหัตถ์ พระราชญัจกร ๔ องค์ ตามอย่างสัญญาบัตร)

ฉบับหนึ่งว่า ให้นายจันซายัน ทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์เปนหลวงศรีสิทธิรักษ์ ผู้ช่วยราชการเมืองอ่างทอง ถือศักดินา ๕๐๐ ทำราชการตามตำแหน่ง ตั้งแต่บัดนี้ไป จงช่วยพระยาวิเศษไชยชาญปรีชาญาณยุติธรรมโกศล สกลเกษตรวิสัย ผู้ว่าราชการเมืองอ่างทอง คิดอ่านราชการบ้านเมือง แลฟังบังคับบัญชาผู้ใหญ่ในเมืองแต่ที่เปนยุติธรรม แลชอบด้วยราชการ จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติ สมควรแก่ตำแหน่งทุกประการ ตามอย่างธรรมเนียมข้าราชการทั้งปวง จงมีความสุขสวัสดิเจริญ เทอญ ตั้งแต่ณวันพุธ เดือน ๔ แรม ๑๓ ค่ำ บีกุนสัปตศก เปนบีที่ ๘ ของดวงตราที่ประทับนี้ ประจำการแผ่นดินสยาม ศักราช ๑๒๓๗ เปนวันที่ ๒๖๘๙ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

(พระราชหัตถ์ พระราชญัจกร ๔ องค์ ตามอย่างสัญญาบัตร)

รวม ๓ ฉบับดังที่เขียนมาข้างต้นนี้ เปนสำเนาคัดตามสัญญาบัตรนั้น ๆ ถูกต้องแล้วทุกประการ

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

05/11/2565

เล่มที่ ๒๔
ออกวันพุธ
เดือน ๕
ขึ้น ๑๒ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๕ ขึ้น ๖ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาจวนย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทางพระทวารหน้าพระที่นั่งสมมติเทวราชอุปปัตประทับสนามหญ้าพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าราชการใหญ่น้อย ประทับอยู่จนเวลาทุ่มเศษ เสด็จขึ้น

โดย มนุษยนาคมานพ

เสด็จประพาสบางปอิน

ณวันศุกร์ เดือน ๕ ขึ้น ๗ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาเช้าโมง ๑ กับ ๑๕ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทรงพระราชยานไปประทับเกยพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย ตรัสด้วยเจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ ประมาณ ๑๐ นาที ก็เสด็จลงเรือพระที่นั่ง พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการ ซึ่งตามเสด็จพระราชดำเนิร คือ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าพ้าภาณุรังษีต่างวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าคัคณางคยุคล ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทวีถวัลยลาภ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้า

05/11/2565

กาพย์กนกรัตน์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ๑ หม่อมราชวงศ์พิน ๑ พระยาภาสกรวงศ์ ๑ พระมหาเทพ ๑ พระพิเรนทรเทพ ๑ เจ้าหมื่นสรรเพ็ชภักดี ๑ จมื่นสุรเดชรณชิต ๑ จมื่นสราภัยสฤษฎิการ ๑ หมอเกาแวน ๑ หมอนวด ๑ หมอยา ๑ ทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ ๙ มหาดเล็กแต

แผ่นที่ ๒๕ ออกวันพุธ เดือน ๕ ขึ้น ๑๒ ค่ำ

บ่อย ๑๒ อาลักษณ ๒ กรมแส่งปืน ๒ กรมแส่งหอกดาบ ๑ ภูษามาลา ๑ ผีพายนายไพร่ ๕ รวมคนที่ลงในเรือพระที่นั่ง ๕๘ คน แลเรือภิรมย์เร็วจรกำจุงเรือพระที่นั่งบีกนิกออกจากท่าราชวรดิษฐ์ขึ้นไปตามลำน้ำ แลเรือที่ตามเสด็จพระราชดำเนินนั้น คือ เรือไรซิงชัน พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมสมเด็จพระสุดารัตนราชประยูร แลพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายในเสด็จ ๑ เรือโสรวารวรเดช ๑ เรือเทียมลม ๑ เรือประทีปทัศนาการ ๑ เรือพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ ๑ เวลาเช้า ๒ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสวยพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ แล

05/11/2565

พระเจ้าน้องยาเธอ เสวยแล้วเวลาเช้า ๗ โมงกับ ๑๕ นาที ถึงปากเกร็ด แล่นไปอีกหน่อยถึงวัดปากอ่าว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้จอดอยู่ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จจากเรือพระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินเข้าในพระอุโบสถ แลทอดพระเนตรทั่วพระอาราม แล้วเสด็จพระราชดำเนินกลับ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเงินตราแก่พระคุณวงศ์ เงินสลึง ๑๐๐ สลึง เงินเฟื้อง ๑๐๐ เฟื้อง แล้วเสด็จลงเรือพระที่นั่ง เวลาเช้า ๔ โมงกับ ๕๐ นาที ออกจากวัดปากอ่าวขึ้นไปตามลำน้ำ เวลาย่ำเที่ยงกับ ๑๒ นาทีถึงเกาะใหญ่ เวลาบ่ายโมงกับ ๕ นาทีถึงบางไซ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสวย เสวยแล้วเวลาบ่าย ๒ โมงกับ ๑๓ นาทีถึงเกาะบางปอิน เรือพระที่นั่งประทับท่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นประทับบนพระที่นั่งไอศวรรย์ทิพยอาสน์

เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จลงเรือพระที่นั่ง (เคนู) ทรงแล่นในสระ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ แลพระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ก็ลงเรือ (เคนู) องค์ละลำ แล่นในสระเวลาประมาณ ๕ โมงเศษเสด็จขึ้นจากสระ แล้วเสด็จลงเรือ (เคนู) ใช้ใบบ้างพายบ้างตามลำแม่น้ำ มีเรือใหญ่เล็กตามหลายลำ ทรงแล่นอ้อมเกาะ* แล้วมาประทับเรือพระที่นั่งบีกนิก เวลาทุ่มเศษเสวย ๆ แล้วก็เสด็จขึ้นเวลายามเศษ

โดย สวัสดิประวัติ

---

* สมัยนั้นคลองหลังเกาะยังกว้างมาก เรือใหญ่เดินได้ตลอดปี

05/11/2565

ข่าวราชการบางปอิน

กรุงทวาราวดีศรีอยุธยาโบราณ

ณวันเสาร์ เดือน ๕ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก ๑๒๓๗ เวลาเช้า ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ แลประทับบนนั้น

แผ่นที่ ๒๖
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๕
ขึ้น ๑๓ ค่ำ

จนเวลาบ่าย ๒ โมงเศษ เสด็จพระราชดำเนิรลงพระที่นั่งชั้นต่างประทับโต๊ะเสวย พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ที่ได้ตามเสด็จพระราชดำเนิรมานั้น แลประทับอยู่จนเวลาบ่าย ๓ โมง เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นชั้นบนพระที่นั่ง เสด็จขึ้นข้างใน เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ เสด็จพระราชดำเนิรลงจากพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ ไปตามทางศิลาลาด แล้วเสด็จพระราชดำเนิรลงในเรือพระที่นั่งสำหรับประพาสเล่น เสด็จลงประทับในเรือพระที่นั่งไบซิ่งภาษาอังกฤษได้เรียกว่า ยอต เรือนี้ได้เรียกชื่อตามอักษรอังกฤษว่าไซเรน ยังหามีชื่ออย่างสยามไม่ แลได้มีพระบรมราชโองการทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าพ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากาพย์กนกรัตน์ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ๑ เจ้าหมื่นสรรเพ็ชภักดี ๑ แลกรมแสงต้นอีก ๒ นาย หลวงเสน่ห์สรชิต ๑

05/11/2565

หมื่นจำนง ๑ แลถูกเรืออีก ๒ คน เรือพระที่นั่งได้แล่นออกจากท่าฉนวนบางปอิน เรือกลไฟประเวศชลสินธุจูงเรือพระที่นั่งออกจากปากช่องเกาะบางปอิน แล้วแลแล่นก้าวไปตามลำแม่น้ำ จนเวลาบ่าย ๕ โมงเศษถึงสานเท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีพระบรมราชโองการทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งให้กลับเรือพระที่นั่งแล่นใบขึ้นมาตามทางเดิม ครั้นได้สักหน่อย จึงทรงพระราชดำริห์ว่า เวลาเย็นดีสมควรที่จะประพาสในเรือพระที่นั่งใบเล็ก ซึ่งได้เรียกว่าเรือเดนนั้น จึงเสด็จพระราชดำเนิรลงเรือพระที่นั่งเล็กนั้นแล่นใบขึ้นมา สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าพ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นนเรศวรฤทธิ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ๑ ก็ได้ตามเสด็จพระราชดำเนิรลงเรือใบเล็ก

แผ่นที่ ๒๗
ออกวันพฤหัสบดี.
เดือน ๕
ขึ้น ๑๓ ค่ำ

เหมือนกัน พร้อมทั้งเรือทหารตำรวจ แลแล่นมาถึงเหนือบางไซ ลมไม่มี จึงเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นบนเรือพระที่นั่งยอดใหญ่ แล่นขึ้นมาจนถึงท่าฉนวนบางปอิน นาฬิกาก็ได้ยามหนึ่ง จึงเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นบนเกาะ ทอดพระเนตร์การในเกาะอยู่สักครู่หนึ่ง เสด็จขึ้นข้างใน เวลาเกือบ ๔ ทุ่ม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรลงชั้นล่างพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ประทับอยู่ที่โต๊ะเสวย พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ ประทับโต๊ะเสวยจนเวลา ๔ ทุ่มเศษ เสด็จพระราชดำเนิรขึ้น

05/11/2565

ข้างใน อนึ่งในเวลาวันนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์อย่างที่เรียกว่าราชแปดแคน ทรงพระภูษาแดง พระบรมวงศานุวงศ์ แต่ข้าราชการแต่งอย่างนั้นบ้างอย่างอื่นบ้าง เรือที่ได้ตามเสด็จพระราชดำเนินนั้น คือเรือยอดอีกลำหนึ่ง ชื่ออย่างอังกฤษว่า วอเตอลี่ เปนเรือพระที่นั่งรอง พระบรมวงศานุวงศ์ได้ตามเสด็จพระราชดำเนินในนั้น เรือ ๒ ลำนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งให้พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ คิดจ้างเหมามิสเตอรยุกิงแครชี ทำไว้ ๒ ลำ เพื่อสำหรับจะได้เสด็จพระราชดำเนินประพาสเล่นในที่ต่าง ๆ เมื่อเวลาระดูลม เพื่อให้เปนที่สนุกเจริญพระราชหฤทัย แต่มีเรือเล็ก ๆ คล้ายอย่างนี้อีก ๒ ลำ ของพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสุขสวัสดิลำ ๑ ของเจ้าหมื่นไวยวรนาถลำ ๑ แลเรือกลไฟประเวศชลสินธุ ๑ ลำ เรือกลไฟประทีปทัศนาการ ๑ ลำ แลเรือตำรวจ ๑ ลำ เรือทหารราชวัลลภ ๑ ลำ แลเรือกรมการอีกบ้าง ตามเสด็จพระราชดำเนินไปทั้งสิ้น

แจ้งความ

เมื่อณวันพฤหัสบดี เดือน ๕ ขึ้น ๖ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก ๑๒๓๗ แผ่นที่ ๑๑ ข้างหลังเล่ม ๒ ว่าด้วยข่าวราชการ เมื่อวันเสาร์ เดือน ๕ ขึ้นค่ำ ๑ นั้น ข้าพเจ้าได้มาสอบดูข่าวราชการนั้นผิดอยู่ ด้วยใน

05/11/2565

เวลาเที่ยงเศษ เพลิงเกิดขึ้นที่บ้านดอกไม้[๑] เจ้าพนักงานได้ตรวจได้ความว่า เรือนนายจันผัว อำแดงอึ่งเมียเปนต้นไฟ นายจันให้การรับสารภาพว่า ตัวนายจันเปนที่หมื่นวิเศษอักษร ถังกัดขึ้นกรมมหาดไทย พันจันทนุมาศเปนนาย ครั้นเวลาเช้า ๓ โมงหมื่นวิเศษอักษรออกไปวัดสระเกศบีดทองพระพุทธรูป อำแดงอึ่งภรรยาใส่กุญแจเรือนลงมาเล่นไพ่ ห่างเรือนประมาณ ๑๕ วาเศษ อำแดงอึ่งจึงแลเห็นเพลิงติดขึ้นที่บนเรือน ห้องที่ใส่หม้อดินบนเรือนของอำแดงอึ่ง ขุนนครเขตรเกษมศรี หมื่นจ่าสรพล ได้สืบถามบ้านใกล้เรือนเคียงให้การสมกับหมื่นวิเศษอักษร อำแดงอึ่ง เรือนที่เพลิงไหม้เรือน

แผ่นที่ ๒๘ ออกวันศุกร์ เดือน ๕ ขึ้น ๑๔ ค่ำ

โรง ๓๑ หลัง ครัวไฟ ๕ รวม ๓๗ หลัง เรือฉลอมลำ ๑ เรือเบ็ดลำ ๑ เรือสำปั้น ๒ ลำ รวม ๔ ลำ รวมเจ้าของที่ถูกเพลิงไหม้นั้น ๒๑ ราย

เวลาบ่ายโมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นทรงรถพระที่นั่ง ๒ คุม พร้อมขบวนแห่หน้าหลัง เสด็จพระราชดำเนินออกทางประตูวิมานไชยศรี วิเศษไชยศรี เลี้ยวป้อมเผด็จดัสกรแล้วเลี้ยวลงถนนบำรุงเมือง เลี้ยวลงถนนริมกำแพงพระนคร ออกประตูเมืองถนนเจริญกรุง ประทับบนสพานเหล็กทอดพระเนตร์ ให้ข้า

---

๑ บ้านดอกไม้ครั้งนั้นอยู่ริมคลองโอ่งอ่าง ฟากตวันออก แต่ถนนเจริญกรุงไปจนถึงถนนหลวงบัดนี้

05/11/2565

ราชการดับเพลิงประมาณครู่หนึ่งพอไฟเหือด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้ข้าราชการซึ่งตามเสด็จกลับขบวน แลเสด็จพระราชดำเนินกลับทางถนนเจริญกรุงเข้าในพระบรมมหาราชวังการจึงจะถูกต้อง ขอท่านทั้งหลายจงทราบ เทอญ

โดย ภาณุรังษีส่างวงศ์

ข่าวราชการบางปอิน

กรุงทวาราวดีศรีอยุธยาโบราณ

ณวันอาทิตย์ เดือน ๕ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาเที่ยงแล้ว ๑๕ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกประทับโต๊ะเสวย พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ แลพระเจ้าน้องยาเธอ ซึ่งได้ตามเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นมาจากกรุงเทพมหานครนั้น ครั้นเสวยเสร็จแล้ว เวลาบ่ายโมงเศษเสด็จขึ้น เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรโดยทางชลมารค ทรงเรือพระที่นั่งใบชื่อไซเรนเปนเรือพระที่นั่ง เรือกลไฟประเภทชลสินธุเปนเรือจูง เรือใบชื่อวอดเด้อดิดเปนเรือพระที่นั่งรอง เรือประทีปทัศนาการเปนเรือจูงต่องลงไปตามลำน้ำ ถึงท้ายเกาะบางปอิน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ใช้ใบอ้อมเกาะขึ้นไปทางเหนือน้ำ ทรงทอดพระเนตรภูมิลำเนา

05/11/2565

แผ่นที่ ๒๔ ออกวันศุกร์ เดือน ๕ ขึ้น ๑๔ ค่ำ

ตามลำน้ำ ตั้งแต่เกาะบางปอินเปนลำดับไป จนถึงวังจันทรเกษม เวลาบ่าย ๔ โมง ๓๐ นาที เรือพระที่นั่งประทับที่ฉนวนน้ำหน้าวังจันทรเกษม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นจากเรือพระที่นั่ง ทรงทอดพระเนตรที่ต่าง ๆ ในพระราชวังนั้นประมาณชั่วโมง ๑ ครั้นทรงทอดพระเนตรเสร็จแล้ว เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ เสด็จพระราชดำเนิรกลับลงสู่เรือพระที่นั่ง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เรือกลไฟประเวศชลสินธุจูงเรือพระที่นั่งล่องลงมาตามลำน้ำ ถึงตำบลเกาะพระเวลาย่ำค่ำ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ใช้ใบแล่นต่อมา จนถึงตำบลบ้านสามเรือนเหนือเกาะเกิด เวลา ๒ ทุ่มเศษจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้รับเรือพระที่นั่ง ใช้ใบขึ้นมาประทับฉนวนน้ำหน้าวังบางปอิน เวลาประมาณยามเศษเสด็จขึ้น

โดย คัดฉางคยุคล

ณวันจันทร์ เดือน ๕ ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราชยังคง ๑๒๓๗ เวลาเช้า ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกชลาหน้าพระที่นั่งไอศวรรย์ทิพย์อาสน์ พวกไพร่หลวงรักษาเกาะได้จัดของต่าง ๆ มาทูลเกล้า ฯ ถวาย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเงินให้พระยาราชวรานุกูลเปนผู้แจก พระราชทานทั่วทุกคนทั้งชายหญิง ชายที่มาเฝ้าทูลเกล้า ฯ ถวายของ แลมิได้ทูลเกล้า ฯ ชาย ๒๘๘ คน ๆ ละบาท ๑ หญิง ๓๘ คน ๆ ละสลึง ๑ รวม

05/11/2565

คนที่ได้รับพระราชทาน ๓๒๖ คน เปนเงิน ๓ ชั่ง ๑๔ ตำลึงบาท ๒ สลึง แล้วเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นประทับบนท้อง พระโรง พระที่นั่งไอศวรรย์ทิพย์อาสน์ ครั้นเวลาเที่ยงเศษ เสด็จพระราชดำเนิรมาประทับห้องเสวย พร้อมด้วยพระเจ้าน้องยาเธอที่ตามเสด็จพระราชดำเนิรเสวยณที่นั้น ครั้นเวลาบ่ายโมงเศษจึงเสด็จขึ้น ประมาณ ๓๐ มินิตเสด็จออกเสด็จพระราชดำเนิรมาประทับฉนวน เสด็จลงเรือพระที่นั่งยอด เปนเรือใบซึ่งทำใหม่ ชื่อเดิมว่าไซเรน แลพระราชทานนามใหม่ว่า เรือพระที่นั่งอรเทพยลักษมี เปนเรือพระที่นั่งทรง แลพระราชทานนามเรือพระที่นั่งชื่อเดิมว่า วอตเต้อลิลี่ ว่าเรือพระที่นั่งวาปีบุษบัน เปนเรือพระที่นั่งรอง เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นไปตามลำน้ำ ครั้นเวลาบ่าย ๔ โมงถึงหน้าวัดโปรดสัตว์ จึงลดใบประทับที่ฉนวนวัดโปรดสัตว์ เสด็จลงเรือพระที่นั่งเคนู ๒ พายมีเสาใบ ยังไม่ได้พระราชทานนาม เสด็จทรงใบขึ้นไปตามลำน้ำจนถึงปากคลองตะเคียน แล้วเลี้ยวเข้าในคลองตะเคียนถึงกลางย่านบ้านแขก เสด็จกลับ แล้วล่องน้ำมาจนเวลาพลบค่ำ

แผ่นที่ ๓๐ ออกวันเสาร์ เดือน ๕ ขึ้น ๑๕ ค่ำ

แล้วจึงเสด็จประทับเรือพระที่นั่ง ทรงเรือพระที่นั่งอรเทพยลักษมีล่องน้ำลงมา ครั้นถึงเกาะบางปอิน เรือพระที่นั่งแล่นอ้อมมาเข้าทางท้ายเกาะ พอเวลา ๑ ทุ่ม ๓๐ มินิต เรือพระที่นั่งประทับท่าฉนวนวังบางปอิน จึงเสด็จพระราชดำเนิรขึ้น

05/11/2565

จากเรือพระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินมาประทับณปากสระประมาณ ๓๐ มินิตเสด็จขึ้น

โดย เกษมสันต์โสภาคย์

วันอังคาร เดือน ๕ ขึ้น ๑๑ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลา ๕ โมงเช้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่งไอศวรรย์ทิพย์อาศน์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานชื่อเรือพระที่นั่งไซเรน (เปนเรือพระที่นั่งสำหรับแล่นใบ) ให้ชื่อ อรเทพยลักษมี เรือวอตเต้อลิลี่พระที่นั่งรองให้ชื่อว่า วาบีบุษบัน แล้วพระราชทานชื่อเรือพระที่นั่งเคนู (เรือเล็กสำหรับพายเล่น) กับของพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการมีชื่อดังนี้ เรือพระที่นั่ง "อรโสมวิสุทธิ[๑]" เรือสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนต์รัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ "อัสยุชเรืองศรี" เรือสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ "ภรณีนามสถิตย์" เรือพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ "กฤติการัศมี" เรือพระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ "โรหินีฤกษเสถียร,, เรือหม่อมเจ้าปรีดา "มฤคเศียรนักขัต" เรือพระยาภาสกรวงศ์ "อัทรจำรูญ" เรือเจ้าหมื่นไวยวรนาถ "บุรณพัสสมมุติ" เรือเจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ "บุศยนาเวศ" เรือพระอมรวิไสยสรเดช "อติเลศลอยฟ้า" เรือหลวงพินิจจักรภัณฑ์ "มาฆะมงคล" แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระวงศ์เธอ พระ

---

๑ ชื่อเรือนี้ผิด มีบอกแก้ในแผ่นที่ ๓๕ แลแผ่นที่ ๓๖

05/11/2565

องค์เจ้าสายสนิทวงศ์ เปนเจ้าพนักงานสำหรับเรือเคนูแลเรือยอด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับอยู่บนเรือพระที่นั่งชั้นบน จนเวลา ๕ โมงครึ่ง เสด็จลงมาประทับชั้นล่าง พระยา

แผ่นที่ ๓๑ ออกวันเสาร์ เดือน ๕ ขึ้น ๑๕ ค่ำ

อนุรักษ์ราชมณเฑียร จึงนำโต๊ะวิหดันเตะทูดเกล้า ฯ ถวายผ้าพันต์ต่าง ๆ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเงินตรา ๔ ตำลึง แล้วเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับห้องเสวย พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ ครั้นเสวยแล้วก็เสด็จขึ้น

เวลาประมาณบ่ายโมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ เสด็จพระราชดำเนิรจากพระที่นั่งไอศวรรย์ทิพยอาสน์ ประทับเรือพระที่นั่งบีกนิก เสด็จลงเรือพระที่นั่งอมรเทพย์ลักษมี พระที่นั่งวาปีบุษบันเปนพระที่นั่งรอง พร้อมด้วยเรือกลไฟซึ่งตามเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นไป เสด็จพระราชดำเนิรกลับมาตามทางเก่า แต่เรือพระที่นั่งนั้นแล่นใบมาจนถึงเกาะใหญ่ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เรือกลไฟจูงเรือพระที่นั่งลงมา จนเวลา ๒ ทุ่มเศษถึงวัดปากอ่าว จึงมีพระบรมราชโองการให้ประทับเรือพระที่นั่ง แล้วทรงจุดดอกไม้เพลิง ในการศพบิดาของพระคุณวงศ์ ๆ จึงถวายมนาวถุงหนึ่ง (๒๐๐ผล) เวลายามหนึ่งเรือพระที่นั่งออกจากท่าวัดปากอ่าวมาจนเวลา ๕ ทุ่มเศษ เรือพระที่นั่ง

05/11/2565

ประทับท่าราชวรดิษฐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นทรงพระที่นั่งราชยาน แต่เกยพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัยมาประทับเกยหน้าพระทวารหน้าพระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติ แล้วเสด็จขึ้น

โดย มนุษยนาคมานพ (ผู้แทน)

ณวันพุธ เดือน ๕ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก ศักราช ๑๒๓๗ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรออกประทับสนามหญ้าทางประตูพรหมโสภา พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลละอองธุลีพระบาทเฝ้าอยู่ที่นั้น พระยาศรีสิงหเทพจึ่งได้อ่านบอกพระยาราชเสนา ซึ่งพระยาพนมศกส่งขึ้นไปนั้น ว่าด้วยองค์นโรดมให้จัดการที่จะไปเที่ยวข้างเมืองเหนือ ครั้นไปลาแอดมิราลเดอแปรา ๆ ก็ไม่ให้ไป แลในเดือน ๓ จะทำบุญแซยิดแอดมิราลเดอแปราซึ่งเปนเรสิเดนต์ของฝรั่งเศสอยู่ที่เมืองเขมร ก็ห้ามมิให้ทำการนั้น

ครั้นพระยาศรีสิงหเทพอ่านบอกทูลกระหม่อม ฯ ถวายเสร็จแล้ว พระโหราเสชชุรานุรักษ์ จึ่งอ่านบอกหลวงสโมสรพลการ ว่าด้วยการที่ได้ไปทำแผนที่ทางเดลิคราฟที่เมืองกาญจนบุรีนั้นฉบับ ๑ อีกฉบับ ๑ นั้น บอกพระยาประสิทธิสงครามผู้ว่าราชการเมืองกาญจนบุรี ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ด้วยตำแหน่งปลัดกับยกรบัตรยังว่างอยู่ ขอได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ตั้งลงเสียให้ครบตามที่ ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด ครั้นแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับอยู่ที่

05/11/2565

นั้นจนเวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

แผ่นที่ ๓๒
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๕
แรมค่ำ ๑

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๕ ขึ้น ๑๓ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาจวนย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทางประตูพรหมโสภา ประทับสนามหญ้าพร้อมด้วย พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย ประทับอยู่จนเวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

แจ้งความ

หนังสือข่าวราชการ ซึ่งออกในวันอาทิตย์ เดือน ๕ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก ๑๒๓๗ แผ่นที่ ๓๗ ว่าด้วยสวดมนต์พระราชพิธีคเชนทรัศวสนาน ในวันจันทร์ เดือน ๕ ขึ้น ๓ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก ๑๒๓๗ ว่าด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าจิตรเจริญไปทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการที่พระที่นั่งสุทไธศวริยปราสาท แล้วพระสงฆ์ ๑๐ รูปได้เจริญพระพุทธมนต์ ยังขาดอยู่คือ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ แล้วอาลักษณ์ก็อ่านคำประกาศในการพระราชพิธีนั้นจบแล้ว พระสงฆ์จึงได้เจริญพระพุทธมนต์

โดย มนุษยนาคมานพ

05/11/2565

ณวันศุกร์ เดือน ๕ ขึ้น ๑๔ ค่ำ บิขวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาบ่าย ๒ โมง พระยาพิพิธโภไคศวรรย์เข้าเฝ้าทูลถองธุดี พระบาทที่พระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร เวลา ๓ โมงเศษกลับออกจากเฝ้า เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ สมเด็จเจ้าพระยาเข้าเฝ้าทูลถองธุดี พระบาท เวลาย่ำค่ำออกจากเฝ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกสนามหญ้า พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการเฝ้าทูลถองธุดี พระบาท พระยาศรีสิงหเทพทูลใบบอกพระสุนทรราชวงศา ผู้ว่าราชการเมืองยโสธร เรื่องผู้ร้ายปล้นลักช้างม้าโคกระบือ หนีไปอยู่แดนเมืองสุวรรณภูมิ์ แล้วกลับมายิงเผาเรือนเจ้าของช้างม้าโคกระบือ ซึ่งออกไปเฝ้าสวน แลที่แดนเมืองสุวรรณภูมิ์ มีลาว เขมร ตองสู้ ตั้งเปนกองประมาณสามสิบสี่สิบ คอยซื้อช้างม้าโคกระบือแต่ผู้ร้ายเรื่องหนึ่งบอกเมืองนครสวรรค์ มอง

แผ่นที่ ๓๓ ออกวันอาทิตย์ เดือน ๕ แรมค่ำ ๑

โอซื้อไม้ขอนสักมาจากเมืองตาก มาจอดอยู่ที่บ้านจีนฮองฉาย มีผู้มาถากตราที่ไม้ซุง มองโอมาพ้องจีนฮองฉาย จะหาตัวจีนฮองฉายมาชำระ ก็ขัดข้องอยู่ด้วยเจ้าพระยามหินทรศักดิธำรงใช้ให้จีนฮองฉายคุมของอยู่ แลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้หลวงเดชนายเวร แลจมื่นประธานมณเฑียร ขึ้นไปชำระความที่เมืองอุไทยธานี เวลาค่ำย่ำเศษเสด็จขึ้น

05/11/2565

โดย สวัสดิประวัติ

ณวันเสาร์ เดือน ๕ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก ๑๒๓๗ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดอรุณราชวราราม ๓๘ รูป มีพระธรรมเจดีย์เปนประธาน ได้เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระสงฆ์วัดราชาธิวาส ๒๐ รูป มีพระภาวนาภิรามเถรเปนประธาน ได้รับพระราชฉันที่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี เข้าไปเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาทในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร แลเฝ้าอยู่จนเวลาบ่าย ๕ โมงเศษก็กลับออกมาข้างใน ครั้นเวลาเกือบย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรออกทางพระทวารพรหมโสภา ประทับสนามหญ้า พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสอยู่ประมาณครู่หนึ่ง จึงเสด็จขึ้นทรงรถพระที่นั่ง พร้อมด้วยพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ แลพระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าศรีวิลัยลักษณ เสด็จออกทางประตูพิมานไชยศรี วิเศษไชยศรี เลี้ยวบ้อมเผด็จดัสกร ไปประทับสวนวังสราญรมย์ แล้วเสด็จลงทรงพระราชดำเนิรประพาสชมต้นไม้ดอกไม้ แลการในสวนอยู่จนเวลาย่ำค่ำเศษ เสด็จพระราชดำเนิรไปที่พระที่นั่งในสวน ประทับอยู่จนเวลา ๑ ทุ่มเศษ เสด็จขึ้นทรงรถพระที่นั่งเสด็จพระราชดำเนิรกลับยังพระบรมมหาราชวัง ประทับสนามหญ้า จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ ไปจุดเทียนที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์

05/11/2565

พระสงฆ์วัดราชาธิวาส ๒๐ รูป มีพระภาวนาภิรามเถรเปนประธานาธิบดี สวดพระพุทธมนต์ตามอย่างวันพระแต่ก่อน

โดย ภาณุรังษีสว่างวงศ์

แผ่นที่ ๓๔
ออกวันจันทร์
เดือน ๕
แรม ๒ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันอาทิตย์ เดือน ๕ แรมค่ำ ๑ ปีขวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาเช้า พระสงฆ์เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวังตามธรรมเนียม เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพารมุขด้านใต้ เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี ๑ พระดิษฐการภักดี ๑ มิศเตอรคลูนิส ๑ มิศเตอรโรซ ๓ มิศเตอรเดอซา ๑ เข้าเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท นำตัวอย่างพระที่นั่งซึ่งจะสร้างขึ้นใหม่นั้น[๑] ทูลเกล้า ฯ ถวาย ครั้นเวลาบ่าย ๓ โมงเศษ เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ เข้าเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท นำตัวอย่างเงินเหรียญซึ่งพระสยามชุรพาห กงสุลสยามณกรุงลอนดอนส่งเข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวายนั้น ขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายเฝ้าอยู่จนเวลาบ่าย ๔ โมงเศษ จึงได้ถวายบังคมลากลับออกมาทั้งสิ้น เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรออกทางประตูพรหมโสภาประทับสนามหญ้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าทูลถวายชุดีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าอยู่ในที่นั้น

๑ คือพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

05/11/2565

จึงพระยาศรีสิงหเทพ นำใบบอกพระยานครราชสีมาขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ๓ ฉบับ ๆ หนึ่งความว่า พระยานครราชสีมาได้รับพระราชทานเสื้อผ้า ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานให้แจกไพร่พลในกองทัพนั้น พระยานครราชสีมาได้รับพระราชทานแจกเสร็จแล้ว ฉบับหนึ่งว่า พระยานครราชสีมาได้รับพระราชทานเงิน ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานให้แจกแก่นายทัพนายกอง แลไพร่พลในกองทัพนั้น พระยานครราชสีมาได้แจกเสร็จแล้ว ฉบับหนึ่งความว่า กองทัพซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้แบ่งไปจากกองทัพเจ้าพระยามหินทรศักดิธำรง ขึ้นไปบรรจบกองพระยามหาอำมาตย์นั้น ได้กราบถวายบังคมลายกไปจากเมืองนครราชสีมาแล้ว

อนึ่งในเวลาวันนี้ พระราชวรินทรซึ่งไปราชการเมือง

แผ่นที่ ๓๕ ออก วันจันทร์ เดือน ๕ แรม ๒ ค่ำ

นครราชสีมากลับตงมานั้น เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทกราบบังคมทูลพระกรุณาด้วยข้อราชการต่าง ๆ ครั้นเวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย คัดณางคยุคล

แจ้งความ

แจ้งความให้ทราบ ด้วยในแผ่นที่ ๓๐ เล่ม ๒ ว่าด้วยพระราชทานชื่อเรือพระที่นั่งต่าง ๆ นั้น ที่ตั้งเรือพระที่นั่งลำทรงชื่อ อรโสม

05/11/2565

วิสุทธินั้น ข้าพเจ้าได้มาพิจารณาเห็นผิดไป ต้องชื่อว่า วรโสมวิสุทธิ จึงจะถูก ขอท่านจงทราบเทอญ

โดย เกษมสันตโสภาคย์

แผ่นที่ ๓๖
ออกวันอังคาร
เดือน ๕
แรม ๓ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันจันทร์ เดือน ๕ แรม ๒ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาจวนย่ำค่ำ เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒนเข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท ที่พระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร เวลาย่ำค่ำเสด็จออก

เวลาจวนทุ่ม ๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทางประตูพรหมโสภาประทับสนามหญ้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ไปจุดเทียนเครื่องนมัสการที่พระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ พระสงฆ์ไทย ๕ รูป รามัญ ๕ รูป รวม ๘ รูป มีพระครูปริตโกศลเปนประธาน ได้สวดพระพุทธมนต์ เวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น อนึ่งในเวลาวันนี้เจ้าพนักงานได้เกณฑ์ พระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยฝ่ายหน้าฝ่ายใน ให้ก่อพระเจดีย์ทรายที่วัดพระนามบัญญัติ[๑] เวลาเย็นทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมสันตโสภาคย์ ทรงจุดเทียนเครื่อง

๑ คือวัดมงกุฎกระษัตริย์บัดนี้

05/11/2565

นมัสการในวิหารวัดพระนามบัญญัติ พระสงฆ์ ๓๐ รูป มีพระจันทรโคจรคุณเปนประธาน ได้เจริญพระพุทธมนต์

แจ้งความ

ข้าพเจ้า ผู้จัดการพิมพ์ขอแจ้งความให้ทราบ ด้วยข้าพเจ้าได้บอกไว้ในหนังสือแจ้งความครั้งก่อนแล้ว ถึงเรื่องสแตมป์ทั้งหลายนั้น ว่าถ้าผู้ที่ได้ซื้อสแตมป์ไป จะต้องเขียนชื่อทับสแตมป์เมื่อเวลาที่จะส่งไปถึงใคร ๆ เพื่อจะกันกระทำให้สแตมป์เสียนั้น บัดนี้ข้าพเจ้ามาคิด ๆ ดูว่า ยังจะปลอมได้อีกเปนแน่ ครั้นจะให้มีโปสต์ออฟฟีศก็เปนที่ลำบากช้าไปทำไม่ได้ ข้าพเจ้าจึงคิดทำตราขึ้น แลมอบให้ผู้ส่งหนังสือ ฤๅโปสต์แมนไป แลถ้าท่านทั้งหลายจะส่งหนังสือแลบีดสแตมป์ แล้วให้ส่งให้ผู้ส่งหนังสือ ผู้ส่งหนังสือก็จะติดราลงให้ทันใด เอาไปให้แต่ตามประสงค์ของท่านทันใจท่านได้ แลสแตมป์ก็จะไม่ซ้ำกันเลยปลอมยากนัก ถ้าท่านส่งสแตมป์มีตราไปกับผู้ถือหนังสือ ๆ ก็จะรู้ได้แน่ว่าปลอม คนนั้นคงจะไม่รับเปนแน่ ณวันจันทร์ เดือน ๕ แรม ๒ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก ๑๒๓๗ จะได้เปลี่ยนชื่อเปนตราต่อไปตามเดิม ขอท่านทั้งหลายจงทราบเทอญ

แผ่นที่ ๓๗
ออกวันพุธ
เดือน ๕
แรม ๔ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันอังคาร เดือน ๕ แรม ๓ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาเช้ามีการเลี้ยงพระที่วัดพระนาม

05/11/2565

บัญญัติ ในการถ่อพระเจดีย์ทรายตามอย่างตามธรรมเนียม พระที่ได้รับพระราชทานฉันนั้น ๓๐ รูป มีพระพิมลธรรมเปนประธานาธิบดีในที่นั้น พอพระสงฆ์ได้รับพระราชทานฉันแล้ว พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ ได้ถวายเครื่องไทยทานแด่พระสงฆ์ ๆ ก็ยถาสัพพีแล้วก็กลับไปยังวัด เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรด ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าทางประตูพรหมโสภาด้านใต้ ขึ้นไปเฝ้าทูลถวายชุดพระบาทบนพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร พระยาศรีสิงหเทพได้อ่านใบบอกเรื่องเจ้าพระยาภูธราภัย ด้วยเรื่องพระสุริยภักดีได้ออกไปตีทัพฮ่อที่ลาดห่วง ได้มีชัยชนะกองทัพฮ่อซึ่งตั้งอยู่ลาดห่วงแตกหนีไป แล้วกับได้ส่งปืนทองเหลืองใหญ่ ๒ ปืน ๆ คาบชุด ๓ ปืนกับตัวอ้ายสามม้วย ซึ่งปลอมเปนพวกฮ่อมอบให้หลวงเพชรอินทรานำลงมากรุงเทพ ฯ ประทับตรัสอยู่จนเวลาทุ่มเศษจึงได้กลับออกมา

ว่าด้วยการสวดมนต์ในการสงกรานต

เวลาเย็นเจ้าพนักงานเชิญพระพุทธปฏิมากร พระไชยในแผ่นดินปัตยุบันนี้องค์ ๑ พระพุทธรูปชนม์พรรษาในแผ่นดินปัตยุบันนี้องค์ ๑ พระพุทธรูปประจำพระชนม์พรรษาวันในแผ่นดินปัตยุบันนี้องค์ ๑ ขึ้นตั้งไว้บนพระที่นั่งเศวตฉัตรในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย กับพระเต้าพุทธมนต์อีก ๑๒ ใบ คือ พระเต้า.....เชิญขึ้นวางไว้บนนั้น ครั้นเวลา

05/11/2565

๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทางพระทวารพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงจุดเทียนเครื่องถวายราชาวดี แล้วสมเด็จพระวันรัตนถวายศีล ครั้นทรงศีลแล้วทรงจุดเทียนพระครอบพระกริ่ง ส่งถวายแด่กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ ให้ทรงทำเป็นน้ำพระพุทธมนต์

แผ่นที่ ๓๙
ออกวันพุธ
เดือน ๕
แรม ๔ ค่ำ

ครั้นแล้ว จึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระสุหร่ายประน้ำหอม ถวายพระพุทธปฏิมากรซึ่งตั้งอยู่บนนั้น แล้วพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ จึงมีพระบรมราชโองการให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าโสณบัณฑิตไปทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการบนพระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ ครั้นแล้วพระสงฆ์ก็เจริญพระพุทธมนต์ทวาทศปริตรจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นเวลาประมาณ ๔ ทุ่มเศษ ในเวลาวันนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์ครึ่งยศทหารราชวัลลภอย่างขาว แลพระที่ได้เจริญพระพุทธมนต์ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระราชาคณะ ๖๐ รูป มีกรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์เป็นประธานในที่นั้น ที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์นั้น พระรามัญ ๕ พระไทย ๕ รวม ๑๐ รูป ขอท่านทั้งหลายจงทราบ เทอญ

แจ้งความ

ขอแจ้งความให้ทราบ ด้วยหนังสือข่าวราชการที่ลงเมื่อณวัน

05/11/2565

จันทร์ เดือน ๕ ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ แผ่นที่ ๑๘ ว่าด้วยพระบรมวงศานุวงศ์เข้าเผ้า ด้วยเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดีเข้าไปเผ้าเปน ๒ หน คือ เข้าไปเผ้าแต่หนเดียว คือ เวลา ๔ โมงเศษเข้าไป ๕ โมงกลับออกมาจึ่งจะถูก ขอท่านจงทราบ เทอญ

โดย ทองแถมถวัลยวงศ์

แผ่นที่ ๓๔
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๕
แรม ๕ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันพุธ เดือน ๕ แรม ๔ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องตามธรรมเนียม แต่ฉลองพระองค์นั้นเปนฉลองพระองค์ชาวครึ่งยศอย่างทหาร เสด็จออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ประทับทรงนมัสการแล้วจึ่งทรงศีล สมเด็จพระวันรัตนเปนผู้ถวายศีล แล้วพระสงฆ์ ๖๐ รูปจึ่งได้ถวายพรพระ ครั้นจบแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึ่งเสด็จพระราชดำเนิรไปทรงประเคนเครื่องกรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ แล้วเสด็จพระราชดำเนิรมาทรงประทับที่ยี่ภู่เดิม แลโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าทูลลออองธุลีพระบาทปฏิบัติพระสงฆ์ ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้ว เจ้าพนักงานศุภรัตจึ่งนำผ้าไตรแพรแดงพับขนนกเล็กมาทูลเกล้า ฯ ถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึ่งเสด็จมาประเคนถวายพระสงฆ์ทั้ง ๖๐ รูป แต่

05/11/2565

มีอยู่ ๘ รูปที่อาพาธมาไม่ได้ ให้ถานานุกรมมารับแทน คือ ๑ พระปริยัติบัณฑิต ๒ พระศิริธรรมมุนี ๓ พระสังวรวิมล ๔ พระปราโมกขมุนี ๕ พระธรรมปหังสนาจารย์ ๖ พระอริยชัยชะ ๗ พระกุศลธรรมชาดา ๘ พระพิศาลสมณกิจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงประเคนไตรแพร ๑ พัดขนนกเช็ด ๑ ขวดน้ำอบ ๑ แก่ถานานุกรมไปถวายพระที่อาพาธซึ่งมาสรงน้ำไม่ได้ แต่พระสงฆ์ ๕๒ รูปที่มาสรงได้นั้นไม่มีขวดน้ำอบ ครั้นทรงประเคนทั่วกันแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรออกทรงพระราชยานแต่เกยหน้าพระทวารเทเวศรักษา ไปประทับหน้าโรงกระสาปน์สิทธิการ[๑] เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับใต้ต้นมะขาม แล้วพระสงฆ์ ๕๒ รูปจึงมาเปลื้องเครื่องที่โรงทองแล้ว กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ จึงเสด็จลงที่สรงในที่น้ำพุหน้าโรงกระสาปน์สิทธิการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระสุหร่าย สรงน้ำพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ เสด็จขึ้นจากที่สรงแล้ว พระสงฆ์อีก ๕๑ รูปจึงลงที่สรงน้ำ สรงครั้งละ ๕ องค์ จนสิ้นพระสงฆ์นั้น ครั้นสรงน้ำพระเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จกลับไปประทับพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงประเคนเครื่องเช้าแก่กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ แลโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์

แผ่นที่ ๔๐
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๕
แรม ๕ ค่ำ

---

๑ โรงกระสาปน์แรก เดี๋ยวนี้เป็นคลังชาวที่

05/11/2565

ข้าทูลถวายชุดพระบาทเข้าปรนนิบัติพระสงฆ์ ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้วจึงยถาสัพพีถวายอติเรกถวายพระพรลากลับ ครั้นพระสงฆ์กลับแล้วจึงเสด็จพระราชดำเนินไปประทับตรัสกับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระบำราบปรปักษ์ครู่หนึ่ง แล้วเสด็จขึ้นเมื่อเวลาเที่ยงเศษ

เจ้าพนักงานจึงตั้งบายศรีแก้วบายศรีทองเงิน ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ชีพ่อพราหมณ์จึงได้เบิกแว่นเวียนเทียน สมโภชตามธรรมเนียมที่เคยมีมาแต่ก่อน

เวลาค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่จุดเทียนเครื่องนมัสการพระพุทธปฏิมากรในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระสงฆ์ ๓๓ รูปมีพระพิมลธรรมเปนประธาน เจริญพระพุทธมนต์ในการสดับปกรณ์พระบรมอัฐิแลพระอัฐิในการสงกรานต์ปีใหม่ โปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าจิตรเจริญออกมาจุดเทียนเครื่องนมัสการบนพระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ พระสงฆ์ไทย ๔ รูป รามัญ ๔ รูป รวม ๘ รูป มีพระครูปริตโกศลเปนประธาน ได้เจริญพระพุทธมนต์ตามธรรมเนียม

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินออกวัดพระเชตุพน พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าทูลถวายชุดพระบาทฝ่ายใน ตามเสด็จพระราชดำเนินออกทางประตูวิจิตรบรรจง เสด็จพระราชดำเนินไปทรงนมัสการพระพุทธปฏิมากรแลพระสถูปในวัดนั้น แล้วจึงเสด็จพระราชดำเนินชมสิ่งของเครื่องกลไกต่าง ๆ

05/11/2565

ซึ่งพระยามหามนตรี พระอินทรเทพ จมื่นวิชัยยุทธเดชาคนึ่แลพวกทหาร แต่งจัดตั้งไว้ถวายดูเปนน่าชมยิ่งนัก แลมีภรรยาพระยามหามนตรี พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร พระอินทรเทพ จมื่นวิชัยยุทธเดชาคนึ่ แลภรรยาเจ้ากรมปลัดกรมนายเวรตำรวจออฟพีเซอ ทหารหน้าแลผีพายทั้งหลายเหล่านั้น นั่งร้านขายของเปนเครื่องหอม เปนดอกไม้ต่าง ๆ แลเครื่องรับประทานต่าง ๆ เปนของสดบ้าง แห้งบ้าง ของจีนบ้าง แขกบ้าง ฝรั่งบ้าง สารพัดพร้อมทุกอย่างล้วนสิ่งดี ๆ เปนของวิเศษตามแต่จะต้องการ สำหรับพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าทูลละอองธุลีพระบาทฝ่ายใน ซึ่งตามเสด็จพระราชดำเนิรจะได้ซื้อเล่นตามชอบใจ

แผ่นที่ ๔๑ ออกวันศุกร์ เดือน ๕ แรม ๖ ค่ำ

ภายนอกกำแพงวัดนั้น มีทหารจุกช่องล้อมวงระวังรักษาอยู่รอบ มิให้มีผู้หนึ่งผู้ใดแปลกปลอมได้ การที่จัดตราวนี้ คล้ายกันกับเมื่อตราวที่มีที่วังนันทอุทยาน แต่ครั้งนี้วิเศษกว่า การตราวนี้ไม่เปนการแปลกปลาดผิดราชธรรมเนียมเลย การนี้เหมือนกันกับธรรมเนียมสงกรานต์ปีใหม่ ตามสุริยคติกาล แลเคยเสด็จพระราชดำเนิรออกทรงนมัสการพระพุทธปฏิมากรในวัดพระเชตุพน เพื่อความระฦกถึงพระคุณแห่งพระรัตนตรัย ตามวิสัยแห่งพระบรมมหากษัตริย์เหมือนอย่างแต่ก่อนทุกปี อย่าพึงเข้าใจผิดกันไปต่าง ๆ เลย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับอยู่

05/11/2565

ที่นั้นจนเวลาประมาณยามเศษจึงเสด็จขึ้น

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๕ แรม ๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้าเจ้าพนักงานได้เชิญพระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษาวัน ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๑ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑ กรมสมเด็จพระอมรินทรามาตย์ ๑ กรมสมเด็จพระศรีสุริเยนทรามาตย์ ๑ กรมสมเด็จพระเทพศิรินทรามาตย์ ๑ รวม ๗ องค์ ขึ้นตั้งบนม้าหมู่จำหลักลายบีดทองบนธรรมาศน์ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ด้านหน้าธรรมาศน์ตั้งที่นมัสการถงยาราชาวดีเครื่องห้า เฉลียงพระที่นั่งด้านขวาตั้งพระทราย ๑๐ องค์ ข้างพระที่นั่งเศวตฉัตรด้านขวา ตั้งเครื่องนมัสการทองน้อย ๔ เครื่อง ด้านซ้าย ๓ เครื่อง

เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์ธรรมยุติกา ๗๖ รูป มีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์เปนประธาน เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จไปประทับณหอพระข้างใน

05/11/2565

แผ่นที่ ๔๒ ออกวันศุกร์ เดือน ๕ แรม ๖ ค่ำ

ทรงจุดเทียนนมัสการ ทรงพระสุหร่ายสรงพระเสร็จแล้ว ก็เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับหอพระอัฐิ ทรงจุดเทียนนมัสการแล้วทรงสรงพระบรมอัฐิแลพระอัฐิซึ่งอยู่ในหอนั้น เสร็จแล้วเสด็จพระราชดำเนิรมาประทับสิงหบัญชร ทรงสรงพระอัฐิอีก ๖ พระโกษฐ ครั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสรงพระบรมอัฐิแลพระอัฐิเสร็จแล้ว พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายในก็สรงแลถวายผ้าคู่ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระพิมลธรรมก็ถวายเบญจศีล ครั้นทรงศีลแล้ว พระสงฆ์ ๓๑ รูปที่สวดมนต์เมื่อเวลาวานนั้น กับพระสงฆ์ไท ๔ รูป พระสงฆ์รามัญ ๔ รูป ซึ่งสวดมนต์ที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ รวมพระสงฆ์ ๓๙ รูป ก็สวดถวายพรพระจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรไปทรงประเคนสำรับแก่พระพิมลธรรม แล้วเสด็จพระราชดำเนิรกลับมาประทับพระเก้าอี้อย่างเดิม เวลาจวน ๕ โมงเช้า เจ้าพนักงานภูษามาลาจึงเชิญพระบรมอัฐิแลพระอัฐิออกจากหอพระอัฐิ ขึ้นพระราชยานแลเคลื่อนมาตั้งบนพระที่นั่งเศวตฉัตร ๑๒ พระโกษฐ คือ พระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๑ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑ สมเด็จพระปฐมบรมมหาไปยกาธิบดี ๑ กรมสมเด็จพระเทพสุดาวดี ๑ กรมสมเด็จพระศรีสุดารักษ์ ๑ สมเด็จพระรูปสิริ

05/11/2565

โสภาคย์มหานาคนารี ๑ กรมสมเด็จพระอมรินทรามาตย์ ๑ กรมสมเด็จพระศรีสุริเยนทรามาตย์ ๑ กรมสมเด็จพระศรีสุดาลัย ๑ กรมสมเด็จพระเทพศิรินทรามาตย์ ๑ สมเด็จพระเจ้าปฐมบรมไอยิกาเธอ ๑ สมเด็จพระเจ้าบรมไอยิกาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงศรีสุนทรเทพ ๑ สมเด็จพระเจ้าบรมไอยิกาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงเทพวดี ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจันทรมณฑลโสภณภควดี ๑ แด่วเชิญพระอัฐิขึ้นตั้งบนโต๊ะจีน ซึ่งตั้งอยู่ข้างซ้ายพระที่นั่งเศวตฉัตรอีก ๖ พระโกษฐ คือ พระอัฐิ สมเด็จพระบรมราชมาดามไหยิกาเธอ ๑ สมเด็จพระนางโสมนัสวัฒนาวดี ๑ พระชนกกรมสมเด็จพระศรีสุดาลัย ๑ พระชนกกรมสมเด็จพระศรีสุริเยนทรามาตย์ ๑ พระชนกกรมสมเด็จพระศรีสุดาลัย ๑ พระชนกกรมสมเด็จพระเทพศิรินทรามาตย์ ๑ ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ทรงจุดเทียนเข้าบิณฑ์พระทราย

แผ่นที่ ๔๓ ออกวันเสาร์ เดือน ๕ แรม ๗ ค่ำ

เวลาเช้า ๕ โมง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับพระที่นั่งราชฤาดี ทรงผลัดภูษาแลทรงสพักสีขาว เสด็จพระราชดำเนิรไปยังที่สรงมุรธาภิเษก ซึ่งตั้งอยู่บนแท่นศิลาริมพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยด้านบูรพา เจ้าพนักงานกรมภูษามาลาก็ไขท่อสหัสธารา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับพระเต้าน้ำ แต่เจ้าพนักงานภูษามาลามาสรง คือ พระ

05/11/2565

เต้าเบ็ญจครรภประดับเพ็ชร์ ๑ พระมหาสังข์ทักษิณาวัฏกับพระเต้าทอง ๑ พระเต้าเบ็ญจครรภรอง ๑ ครอบพระกริ่ง ๑ พระเต้าประทุมศิลา ๓ พระเต้าศิลาจารึกอักษร ๒ พระเต้านพรัตน์ห้าห้อง ๑ พระเต้าเทวบิด ๑ พระเต้าไกรลาส ๑ พระเต้าเนาวเคราะห์ ๑ พระเต้าหยก ๑ พระเต้าห้ากระษัตริย์ ๑ พระครอบมุรธาภิเษก ๑ ครั้นทรงสรงน้ำในพระเต้าสิ้นแล้ว ชีพ่อพราหมณ์ก็ถวายน้ำสังข์เสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรจากที่สรงไปประทับพระที่นั่งราชฤาดี ทรงแต่งพระองค์ ในขณะเมื่อสรงอยู่นั้น พระสงฆ์ได้สวดถวายไชยมงคล เจ้าพนักงานก็ประโคมดุริยางคดนตรี ครั้นแต่งพระองค์แล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรแต่พระที่นั่งราชฤาดีมาประทับที่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงประเคนสำรับเข้าแช่แก่พระพิมลธรรม ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการทองน้อย ๔ เครื่องบูชาพระบรมอัฐี แล้วจึงทอดผ้าขาวเช็ดหน้าซึ่งเขียนพระนามแดผ้าคู่ขวดน้ำหอมสิ่งละ ๔ ทรงพระราชอุทิศถวาย ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้ง ๔ พระองค์ ซึ่งเสด็จสวรรคาลัยไปแล้วนั้น แล้วทรงทอดผ้าขาวเช็ดหน้าซึ่งเขียนพระนามแดผ้าคู่ขวดน้ำหอมสิ่งละ ๑๒ ทรงพระราชอุทิศพระราชทานแด่พระอัฐีซึ่งตั้งอยู่บนพระที่นั่งเศวตฉัตร์ ๑๒ พระองค์ ครั้นทรงทอด

05/11/2565

แผ่นที่ ๕๔ ออกวันเสาร์ เดือน ๕ แรม ๗ ค่ำ

ผ้าแล้ว พระสงฆ์ ๑๖ รูปก็สดับปกรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงทอดผ้าขาวเช็ดหน้าผ้าคู่ขวดน้ำหอมสิ่งละ ๗ ทรงพระราชอุทิศพระราชทานแด่พระอัฐิซึ่งตั้งอยู่บนโต๊ะจีน ๖ พระองค์กับสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้าชาย ครั้นทรงทอดผ้าแล้ว พระสงฆ์ ๗ รูปก็สดับปกรณ์ ครั้นสดับปกรณ์แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเต้าสิโนทก พระสงฆ์ยถาลัพพีอติเรกถวายพระพรลา แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ ที่ยังทรงพระเยาว์ทอดผ้าคู่ ของพระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งนำมาส่งน้ำพระบรมอัฐิ เจ้าพนักงานกรมสังฆการีย์จึงนิมนต์พระสงฆ์เข้ามาสดับปกรณ์ อนึ่งพระสงฆ์ซึ่งฉันในการพระบรมอัฐิแลพระอัฐิยังไม่ได้สดับปกรณ์ ๗ รูป ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานเอาผ้าขาวเช็ดหน้าผ้าคู่ขวดน้ำหอมสิ่งละ ๗ ขึ้นไปสดับปกรณ์ในพระราชวังบวร ทรงพระราชอุทิศถวายในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กรมพระราชวังบวรสถานมงคล ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ๑ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กรมพระราชวังบวรสถานมงคล ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๑ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กรมพระราชวังบวรสถานมงคล ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑ ทรงพระราชอุทิศพระราชทานแด่ พระสัมพันธวงศ์เธอ กรมหลวงเทพหริรักษ์ ๑ พระ

05/11/2565

สัมพันธวงศ์เธอ กรมหลวงพิทักษ์มนตรี ๑ พระสัมพันธวงศ์เธอ กรมขุนอิศรานุรักษ์ ๑ พระสัมพันธวงศ์เธอ กรมขุนอนัคฆนารี ๑ เวลาเที่ยงเสด็จขึ้น เจ้าพนักงานจึงตั้งบายศรีแก้วทองเงินสมโภชพระทรายเสร็จแล้ว ก็แห่ไปยังวัดมหาธาตุ ในเวลาเช้านั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์ฟร็อกโก๊ต พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการสวมเสื้อฟร็อกโก๊ต

อนึ่งในเวลาวันนี้ เอดิแกมป รับพระบรมราชโองการใส่เกล้า ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เชิญพระบรมวงศานุวงศ์มาเสวยเช้าแซ่ที่พระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร ในก๊าดเชิญนั้นมีความว่า "ด้วยราชเอดิแกมปรับพระบรมราชโองการใส่เกล้า ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เชิญ (ใส่พระนาม) มาประชุมเสวยเช้าแซ่ในวันเถลิงศกณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร ณวันพฤหัสบดี เดือน ๕ แรม ๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๓ โมงพร้อม (เซ็น) กาพย์กนกรัตน พระบรมวงศานุวงศ์ ซึ่งมีพระบรมราชโองการให้เชิญนั้น

แผ่นที่ ๔๕ ออกวันอาทิตย์ เดือน ๕ แรม ๘ ค่ำ

คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระเทเวศวัชรินทร ๑ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงวรศักดาพิศาล ๑ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระ

05/11/2565

บำราบปรปักษ์ ๑ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาต ๑ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ ๑ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเจริญผดุงสวัสดิ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าคัคณางคยุคล ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทวิถวัลยดาภ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์กมลาสเลอสรรค์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าศรีสิทธิชงไชย ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าไชยานุชิต ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ๑

05/11/2565

พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าชิดเชื้อพงศ์ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสิงหนาทราชดุรงคฤทธิ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์

แผ่นที่ ๔๖
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๕
แรม ๘ ค่ำ

เจ้าสายสนิทวงศ์ ๑ พระประพันธวงศ์เธอ พระองค์เจ้าฉายเฉิด ๑ พระประพันธวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประเสริฐศักดิ ๑ หม่อมเจ้าบงกช ๑ หม่อมเจ้าสนธยา ๑ หม่อมเจ้าปรีดา ๑ หม่อมเจ้าจร ๑ หม่อมเจ้าเจริญ ๑ หม่อมเจ้าประวิช ๑ หม่อมเจ้านิลวรรณ ๑ หม่อมเจ้าวัชรินทร ๑ หม่อมเจ้าถนอม ๑ หม่อมเจ้าสำเนียง ๑ รวม ๔๔ พระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ที่ไม่ทรงสบายเสด็จมาไม่ได้นั้น คือ กรมพระเทเวศวัชรินทร ๑ พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค ๑ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ๑ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ๑ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ๑ พระองค์เจ้าชิดเชื้อพงศ์ ๑ หม่อมเจ้าปรีดา ๑ รวม ๗ พระองค์ เวลาบ่ายโมงเศษทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้ากาพย์กนกรัตน เอดิแกมป ออกมาเชิญพระบรมวงศานุวงศ์ เข้าไปเฝ้าบนพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬารห้องเหลือง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสกับพระบรมวงศานุวงศ์อยู่ประมาณครู่ใหญ่ จึ่งเสด็จพระราชดำเนิรพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ ไปประทับโต๊ะเสวย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับกลางโต๊ะ ข้างขวาสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ๑ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ ๑

05/11/2565

พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ ๓ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ๓ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ๓ พระองค์เจ้าสิงหนาทราชดุรงคฤทธิ ๓ พระองค์เจ้าฉายเฉิด ๑ พระองค์เจ้าประเสริฐศักดิ ๓ หม่อมเจ้าวัชรินทร ๓ ต่อไปหัวโต๊ะ หม่อมเจ้าสำเนียง ๓ หม่อมเจ้าบงกช ๓ ข้างซ้ายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๓ พระองค์เจ้าคัคณางคยุคล ๓ พระองค์เจ้าทวีถวัลยลาภ ๓ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ ๓ พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช ๓ พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ ๓ พระองค์เจ้ากาพย์กนกรัตน ๓ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ๓ หม่อมเจ้าถนอม ๓ กรมหลวงวรศักดาพิศาล ๓ ประทับตรงกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ข้างขวากรมหลวงวรศักดาพิศาล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ๓ กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาล ๓ กรมหมื่นอักษรสำสนโสภณ ๓ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ ๓ พระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ ๓ พระองค์เจ้าไชยานุชิต ๓ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ ๓ หม่อมเจ้าเจริญ ๓ หม่อมเจ้าประวิช ๓ ข้างซ้ายกรมหลวงวรศักดาพิศาล ๓ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ๓ พระองค์เจ้ากมลาสเถอสรรค์ ๓ พระองค์เจ้าศิริสิทธิชงไชย ๓ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ๓

05/11/2565

แผ่นที่ ๔๑ ออกวันจันทร์ เดือน ๕ แรม ๖ ค่ำ พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต ๑ หม่อมเจ้าสนธยา ๑ หม่อมเจ้าจร ๑ หม่อมเจ้านิลวรรณ ๑ ครั้นเสวยแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับห้องเหลื่อง อยู่ประมาณครู่ใหญ่ เสด็จขึ้น พระบรมวงศานุวงศ์ก็กราบถวายบังคมลากลับออกมาทางประตูพรหมโสภา ในเวลาวันนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์ฟร็อกโก๊ต พระบรมวงศานุวงศ์ทรงฉลองพระองค์ฟร็อกโก๊ตบ้าง ครึ่งยศทหารบ้าง เวลาจวนย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับณพระพุทธนิเวศน์ ทรงจุดธูปเทียนบูชาแลสรงพระพุทธสิหิงค์เสร็จแล้วเสด็จขึ้นบนพระพุทธมณเฑียร ทรงจุดธูปเทียนบูชาแลทรงพระสุหร่ายสรงพระเจดีย์ แล้วเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับพุทธรัตนสถาน ทรงจุดธูปเทียนนมัสการแลสรงน้ำพระแก้วบุษยรัตน ครั้นสรงแล้วเสด็จพระราชดำเนิรออกทางพระที่นั่งอนันตสมาคม ทรงพระที่นั่งราชยาน พร้อมด้วยขบวนนำแลตามเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับเกยหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสด็จเข้าในอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการแลทรงพระสุหร่ายสรงพระพุทธปฏิมากรเสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรออกทางหลังพระอุโบสถ ประทับหอพงศานุสร แลหอปรมานุสร ทรงจุดธูปเทียนบูชาแลทรงพระสุหร่ายสรงพระพุทธรูป แล้วเสด็จพระราชดำเนิรทางพระระเบียงไปประทับณหอพระนาค ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการแลทรงพระสุหร่ายสรงพระโกษฐ แล้วจึงทรงทอดผ้าขาวเช็ดหน้าซึ่งเขียนพระนามกับสิ่ง

05/11/2565

ของอื่น ๆ ทรงพระราชอุทิศพระราชทานแด่พระบรมวงศานุวงศ์ใหญ่น้อยซึ่งล่วงลับพระชนม์ไปแล้วนั้น คือ พระเจ้าบรมไอยกาเธอ กรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ๑ สมเด็จพระสังฆราช (สุข) ๑ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ขุน) ๑ กรมพระราชวังหลัง ๑ พระไปยิกาเธอ กรมหลวงนรินทรเทวี ๑ พระสัมพันธวงศ์เธอ

แผ่นที่ ๔๘ ออกวันจันทร์ เดือน ๕ แรม ๘ ค่ำ

กรมขุนรามินทรสุดา ๑ พระเจ้าบรมไอยกาเธอ กรมหลวงเทพพลภักดิ ๑ พระเจ้าบรมไอยกาเธอ กรมพระรามอิศเรศ ๑ พระเจ้าบรมไอยิกาเธอ พระองค์เจ้ามณี ๑ พระเจ้าบรมไอยกาเธอ กรมหมื่นสุรินทรรักษ์ ๑ สมเด็จพระเจ้าบรมไอยิกาเธอ เจ้าฟ้ากุณฑล ๑ รวม ๑๑ พระองค์ด้วยกัน ครั้นทรงทอดผ้าขาวเช็ดหน้าแล้ว พระสงฆ์ ๑๑ รูป มีพระเนกขัมมุนีเป็นประธาน ก็สดับปกรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงทอดผ้าขาวเช็ดหน้าแถเครื่องไทยธรรม ทรงพระราชอุทิศพระราชทาน พระเจ้าบรมวงศ์เธอ (ในแผ่นดินที่ ๑) คือ พระองค์เจ้านุ่ม ๑ กรมหมื่นอินทรพิพิธ ๑ พระองค์เจ้าพลับ ๑ พระองค์เจ้าธิดา ๑ พระองค์เจ้าเกสร ๑ พระองค์เจ้ามณฑา ๑ พระองค์เจ้าดวงสุดา ๑ กรมหลวงพิเศษศรีสวัสดิ ๑ พระองค์เจ้าอุบล ๑ พระองค์เจ้าฉิมพลี ๑ กรมหมื่นศรีสุเทพ ๑ กรมหมื่นณรงคหริรักษ์ ๑ กรมหมื่นไกรสรวิชิต ๑ พระองค์เจ้าหญิงสุด ๑ รวม ๑๔ พระองค์ แล้วพระสงฆ์ก็สดับปกรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้า

05/11/2565

อยู่หัว จึงทรงทอดผ้าขาวเช็ดหน้าแถเครื่องไทยธรรม ทรงพระราช อุทิศพระราชทานแด่ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ (ในแผ่นดินที่ ๒) คือ กรม ขุนกัลยาสุนทร ๑ พระองค์เจ้ายี่สุ่น ๑ กรมหมื่นสุนทรธิบดี ๑ พระองค์ เจ้าปุก ๑ กรมสมเด็จพระเดชาดิศร ๑ พระองค์เจ้าสัมจีน ๑ กรม พระพิพิธโภคภูเบนทร ๑ พระองค์เจ้าใย ๑ กรมพระพิทักษ์เทเวศ ๑ กรมหลวงภูวเนตรนรินทรฤทธิ ๑ พระองค์เจ้ารสคนธ์ ๑ สมเด็จพระ เจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าราชกุมาร ๑ กรมหลวงมหิศวรินทรามเรศ ๑ พระองค์เจ้าอินทนิล ๑ กรมหลวงสรรพศิลปริชา ๑ พระองค์เจ้าสาย สมร ๑ กรมหลวงวงศาธิราชสนิท ๑ กรมหมื่นอดุลกฎกิจปริชา ๑ กรมหมื่นภูบาลบริรักษ์ ๑ กรมขุนวรจักรธรานุภาพ ๑ สมเด็จพระเจ้า บรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าอาภรณ์ ๑ เจ้าฟ้าบัว ๑ รวม ๒๒ พระองค์ ครั้น ทรงทอดผ้าแล้ว พระสงฆ์ก็สดับปกรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงทอดผ้าขาวเช็ดหน้าแถเครื่องไทยธรรม ทรงพระราชอุทิศพระ ราชทานแด่ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ (ในแผ่นดินที่ ๒) คือ พระองค์เจ้า ทับทิม ๑ พระองค์เจ้าบุบผา ๑ พระองค์เจ้าวงศ์ ๑ กรมหมื่นเสพย สุนทร ๑ พระองค์เจ้าหรุ่น ๑ พระองค์เจ้าพลับ ๑ พระองค์เจ้าสังวาลย์ ๑ พระองค์เจ้าเรณู ๑ พระองค์เจ้าอำไพ ๑ พระองค์เจ้าน้อย ๑ พระองค์เจ้าประภา ๑ กรมหมื่นสนิทนเรนทร ๑ กรมขุนสถิตย์สถา พร ๑ พระองค์เจ้าดวงจันทร์ ๑ พระองค์เจ้านิ่มนวล ๑ พระองค์เจ้า เกยูร ๑ พระองค์เจ้ากัณฐา ๑ พระองค์เจ้ามารยาท ๑ พระองค์

05/11/2565

เจ้าขนิษฐน้อย ๑ รวม ๒๙ พระองค์ ครั้นทรงทอดผ้าแถว พระสงฆ์ก็สดับปกรณ์

แผ่นที่ ๔๘ ออกวันอังคาร เดือน ๕ แรม ๑๐ ค่ำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงทอดผ้าขาวเช็ดหน้าแถของเครื่องไทยธรรม ทรงพระราชอุทิศพระราชทานแด่พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ (ในแผ่นดินที่ ๓) คือ กรมหมื่นอักษรสุดาเทพ ๑ พระองค์เจ้าวงเดือน ๑ พระองค์เจ้าลักขณานุคุณ ๑ กรมหมื่นภูมินทรภักดี ๑ กรมขุนราชสีหวิกรม ๑ กรมหมื่นอดุลยดำรัษณสมบัติ ๑ กรมหมื่นอุดมรัตนราษี ๑ กรมหมื่นภูบดีราชหฤทัย ๑ รวม ๘ พระองค์ ครั้นทรงทอดผ้าแถว พระสงฆ์ก็สดับปกรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงทอดผ้าขาวเช็ดหน้าแถของเครื่องไทยธรรม ทรงพระราชอุทิศพระราชทานแด่ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ (ในแผ่นดินที่ ๓) คือ พระองค์เจ้ามาลี ๑ กรมหมื่นเชษฐาธิเบนทร ๑ พระองค์เจ้างอนรถ ๑ พระองค์เจ้าพงา ๑ พระองค์เจ้าเลขา ๑ พระองค์เจ้าชาย ๑ พระองค์เจ้าเกศนี ๑ พระองค์เจ้าพวงแก้ว ๑ พระองค์เจ้าลำยอง ๑ พระองค์เจ้านรลักษณ ๑ พระองค์เจ้าเฉลิมวงศ์ ๑ พระองค์เจ้าภคุษณา ๑ พระองค์เจ้าจินดา ๑ รวม ๑๓ พระองค์ ครั้นทรงทอดผ้าขาวแถว พระสงฆ์ก็สดับปกรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงทอดผ้าขาวเช็ดหน้าแถเครื่องไทยธรรม ทรงพระราชอุทิศพระราชทาน พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหมื่นมเหศวรศิวิลาส ๑ พระ

05/11/2565

เจ้าพี่ยาเธอ กรมหมื่นวิษณุนาถนิภาธร ๑ พระเจ้าพี่ยาเธอ พระองค์เจ้าทักษิณาวัฏ ๑ พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าศรีพัฒนา ๑ พระพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเสาวดวรดาภา ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าชายแดง ๑ พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าเสมอสมัยหรรษา ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ามณฑานพรัตน ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเจริญรุ่งราษี ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าจรูญฤทธิเดช ๑ พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าพุทธประดิษฐา ๑ รวม ๑๑ พระองค์ ครั้นทรงทอด

แผ่นที่ ๕๐
ออกวันอังคาร
เดือน ๕
แรม ๑๐ ค่ำ

ผ้าแถว พระสงฆ์ก็สดับปกรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงทอดผ้าขาวเช็ดหน้าแถเครื่องไทยธรรม ทรงพระราชอุทิศพระราชทาน พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าอิศรางค์วรราชกุมาร ๑ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าชาย ๑ ครั้นทรงทอดผ้าแถว พระสงฆ์ก็สดับปกรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงทอดผ้าขาวเช็ดหน้าแถเครื่องไทยธรรม ทรงพระราชอุทิศพระราชทาน กรมหมื่นนรินทรเทพ ๑ กรมหมื่นนเรนทรบริรักษ์ ๑ พระองค์เจ้ามงคลเดิศ ๑ ครั้นทรงทอดผ้าแถว พระสงฆ์ก็สดับปกรณ์ อนึ่ง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานเอาผ้าขาวเช็ดหน้าแถเครื่องไทยธรรม ซึ่งทรงพระราชอุทิศพระราชทาน พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเฉลิมลักษณ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าดำรง

05/11/2565

ฤทธิ ๑ ไปส่งปักกรณ์ที่วังพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าศรีสิทธิ ชงไชย แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ส่งผ้าขาวเช็ดหน้าแดเครื่องไทยธรรมไปส่งปักกรณ์ เจ้าคุณพระสัมพันธวงศ์วังหลวง ๑ เจ้าคุณพระสัมพันธวงศ์ปราสาท ๑ เจ้าคุณสัมพันธวงศ์ สมเด็จเจ้าพระยาองค์น้อย ๑ กรมหมื่นนรินทรพิทักษ์ ๑ ที่บ้านสมเด็จเจ้าพระยาองค์น้อย เจ้าคุณพระไอยกาผู้ใหญ่ ๑ เจ้าคุณพระไอยกาชีโพ ๑ เจ้าคุณพระไอยกาโต ๑ เจ้าคุณพระไอยกาบางช้าง ๑ ที่บ้านสมเด็จเจ้าพระยาองค์ใหญ่ เจ้าคุณพระสัมพันธวงศ์วังหน้า ๑ เจ้าคุณสัมพันธวงศ์ สมเด็จเจ้าพระยาองค์ใหญ่ ๑ เจ้าพระยาทิพากรวงศ์มหาโกษาธิบดี ๑ ที่บ้านสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ครั้นพระสงฆ์ส่งปักกรณ์แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระเต้าสีโนทก พระสงฆ์สวดยถาสัพพี อทาสิเม ถวายอติเรกภาคตุสัพ ถวายพระพรลา แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรแต่หอพระนาค โดยทางพระระเบียงประทับเกยหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงพระที่นั่งราชยานมาประทับสนามหญ้า ทรงทิ้งอัฐโสพศ พระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย เวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย มนุษยนาคมานพ

ณวันศุกร์ เดือน ๕ แรม ๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ๑๒๓๘ เวลาเที่ยง เจ้าพนักงานเชิญพระบรมอัฐิ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬา

05/11/2565

โดก ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๑ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑ กับอัฐกรมสมเด็จพระอมรินทรามาตย์ ๑ กรมสมเด็จพระเทพศิรินทรามาตย์ ๑ รวม ๒ พระองค์ ไปพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระบรมวงศานุวงศ์

แผ่นที่ ๕๑ ออกวันพุธ เดือน ๕ แรม ๑๑ ค่ำ

แลข้าราชการฝ่ายในสดับปกรณ์เสร็จแล้ว เจ้าพนักงานก็เชิญกลับ เวลา ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทางประตูพรหมโสภา ทรงรถพระที่นั่งออกประตูพิมานไชยศรี เลี้ยวป้อมเผด็จดัสกรลงถนนบำรุงเมือง แล้วเลี้ยวไปถึงวัดบวรนิเวศ เสด็จพระราชดำเนิรเข้าในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการแล้ว เจ้าพนักงานพิณพาทย์ก็ประโคมขึ้น แล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระสุหร่ายสรงพระพุทธปฏิมากร (พระชินศรี) แล้วเสด็จออกจากพระอุโบสถไปประทับพระเจดีย์ ทรงจุดเทียนนมัสการแลสรงด้วยพระสุหร่าย แลทรงนมัสการแลสรงพระพุทธรูปที่เก่งเล็กด้วย ๑ แล้วเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับวิหารพระศาสดา ทรงนมัสการแลสรงพระศาสดา แลพระพุทธไสยาสน์ดังที่ว่าแล้ว แลเสด็จออกทางหลังพระวิหารประทับที่ต้นโพธิ ทรงนมัสการแลทรงประน้ำหอมแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรจากที่นั้น ไปประทับตำหนัก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ ทรงถวาย

05/11/2565

ผ้าไตรตามธรรมเนียมเหมือนอย่างทุกปี ประทับตรัสอยู่จนเวลา ๒ ทุ่มเศษ เสด็จพระราชดำเนิรจากตำหนักพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ ไปประทับตำหนักพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวรวรรณากรกรุ่หนึ่ง เสด็จพระราชดำเนิรจากที่นั้น ทรงรถพระที่นั่งกลับยังพระบรมมหาราชวัง ประทับสนามหญ้า พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลละอองธุลีพระบาท พระเทพผลูกราบบังคมทูลพระกรุณา เรื่องฟ้าผ่าจันมีชื่อเมื่อเวลาไปค้อนกระบือกลับมาคอก ที่โรงนาตำบลคลองบางประทุนในคลองบางกอกใหญ่ เมื่อเวลาฝนตกมาก ณวันอังคาร เดือน ๕ แรม ๓ ค่ำ ปีชวดยังเปนสัปตศก ฟ้าลงถูกจันนั้นล้มลง ห่างโรงนาประมาณเส้นหนึ่ง ครั้นภรรยาออกไปดูก็พอถึงแก่ความตาย แต่ศพอำเภอมิได้ชันสูตร์ เพราะภรรยาแลญาติเอาศพไปเผาเสีย แต่ภรรยาแจ้งความว่าผมเปียไหม้ โลหิตออกทางหู ครั้นทูลแล้ว

แผ่นที่ ๕๒ ออกวันพุธ เดือน ๕ แรม ๑๑ ค่ำ

ตรัสอยู่เวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

ข้าพเจ้ามีความขอบพระทัย พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพเปนอันมาก ด้วยข้าพเจ้าป่วยอยู่ ท่านช่วยเปนธุระด้วยข่าวราชการในวันนั้นทั้งสิ้น

โดย สวัสดิประวัติ

ณวันเสาร์ เดือน ๕ แรม ๗ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดอรุณราชวราราม ๕๖ รูป มีพระ

05/11/2565

ธรรมเจดีย์เปนประธาน ได้เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระสงฆ์วัดนางนอง ๑๐ รูป มีพระวิสุทธิโสภณ เปนประธาน เข้ารับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระยาราชวรานุกูลเข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาทที่พระที่นั่ง บรมราชสถิตย์มโหฬาร เวลาบ่าย ๔ โมงเศษก็กลับออกจากที่เฝ้า เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราช ดำเนิรออกทางพระทวารพรหมโสภาเสด็จขึ้นทรงพระราชยาน เสด็จ พระราชดำเนิรพร้อมด้วยกระบวรแห่หน้าหลัง ออกทางประตูศรีสุนทร ประทับท่าราชวรดิษฐ เสด็จลงเรือพระที่นั่งเก๋งทองทั้งแห่ง เสด็จ พระราชดำเนิรลงไปตามลำแม่น้ำ ประทับฉนวนบ้านเจ้าพระยาภาณุ วงศ์มหาโกษาธิบดี เสด็จขึ้นทรงพระราชยานเสด็จพระราชดำเนิรไป ตามถนนฟากข้างโน้น ไปประทับเกยฉนวนสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหา ศรีสุริยวงศ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิร ขึ้นบนบ้าน ประทับตรัสอยู่ประมาณชั่วโมงหนึ่ง จึงพระราชทานน้ำ หอมรดแด่สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์กับผ้าปูม ๓ ผืน แพร เพลาะ ๆ หนึ่ง ผ้าลาย ๒ ผืน แพรเพลาะ ๆ หนึ่ง ประทับประมาณ ครู่หนึ่ง สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์จึงนำเสด็จ พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทอดพระเนตรบ้านซึ่งได้ทำขึ้นใหม่ ประทับ ทอดพระเนตรอยู่จนเวลายามเศษ เสด็จพระราชดำเนิรกลับทางเดิม เสด็จขึ้นข้างใน ในเวลานี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงฉลอง

05/11/2565

พระองค์คัดเดเว พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการสวมเสื้อฟร็อกโก๊ต อินนิงเดรศบ้าง ทหารแต่งเครื่องยศ อนึ่งก่อนเวลาเสด็จพระราชดำเนิร พระองค์เจ้ากมลาสเลอสรรค์ซึ่งได้กำกับช่างทองได้จุดเทียนพระสงฆ์ ๑๐ รูปได้เจริญพระพุทธมนต์ ฉลองโรงทองเป็นการปี

โดย ภาณุรังษีสว่างวงศ์

ณวันอาทิตย์ เดือน ๕ แรม ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก

แผ่นที่ ๕๓
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๕
แรม ๑๒ ค่ำ

จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้าพระสงฆ์เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง แลฉันเช้าที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ ตามธรรมเนียมซึ่งเคยมีในวันพระนั้น เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระยาราชวรานุกูลเข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท เฝ้าอยู่ประมาณ ๕๐ นาทีจึงได้กลับออกมา เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระยากระสาปนกิจโกศล เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ หลวงพินิจจักรภัณฑ์ เข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ จึงได้กราบถวายบังคมลากลับออกมาทั้งสิ้น เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จ พระราชดำเนิร ออก ทางประตูพรหมโสภาประทับสนามหญ้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลถวายชุดพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าอยู่ในที่นั้น จึงพระยาศรีสิงหเทพนำใบบอกพระยามหาอำมาตย์ขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาฉบับหนึ่ง ความว่า พระยามหาอำมาตย์ได้กราบถวายบังคมลายกจากเมืองหนองคายไปตรวจกอง

05/11/2565

ทัพซึ่งได้แต่งให้ไปรักษาด่านทาง แลตำบลต่าง ๆ ทุก ๆ ตำบล แล ได้จัดการตั้งค่ายวางกองทัพรักษาพระราชอาณาเขตรทุกด่านทุกกอง เสร็จแล้ว กับได้พวกครัวชาวเมืองเชียงขวางซึ่งแตกหนีพวกฮ่อข้าศึก สามิภักดิ์เข้ามาสู่พระบรมสมภาร นับทั้งชายหญิง ๕๐๙๑ คน กับ พระยามหาอำมาตย์ได้แต่งคนขึ้นไป สืบราชการณเมืองพวนยังหากลับ มาไม่ ถ้ากลับมาได้ความประการใดจึงจะบอกเข้ามาต่อครั้งหลัง

อนึ่งเวลาวันนี้ พระยาสุรินทรฦๅไชยผู้ว่าราชการเมืองเพ็ชร์บุรี เข้าเฝ้าทูลถวายบังคมลากลับไปเมืองเพ็ชร์บุรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับอยู่ประมาณ ๒๐ นาที เวลา ย่ำค่ำจึงเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นทรงรถพระที่นั่งออกทางประตูพิมานไชย ศรี มาประทับวัดราชประดิษฐ เสด็จพระราชดำเนิรเข้าในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธรูป แลทรง

แผ่นที่ ๕๔
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๕
แรม ๑๒ ค่ำ

จุดเทียนเครื่องนมัสการพระบรมอัฐิ ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แล้วทรงพระสุหร่ายสรงพระพุทธรูปทุก ๆ พระองค์เสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรมา ประทับตรัส กับพระสาสนโสภณที่พระธรรมวโรดมอยู่ประมาณ ๕๐ นาที แล้วจึงทรงสรงน้ำแลถวายผ้าไตร แก่พระสาสนโสภณในการสรงน้ำสงกรานต์ โดยท่านเปนพระกรรมวาจาจารย์ เสร็จแล้ว พระสงฆ์ถวายอติเรกแลภวตุสัพเสร็จแล้ว เวลาทุ่มเศษ

05/11/2565

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิร กลับมาประทับสนามหญ้า ครัสกับพระบรมวงศานุวงศ์อยู่จนเวลา ๒ ยามเศษเสด็จขึ้น

อนึ่งในเวลาค่ำวันนี้มีการสวดมนต์ที่พระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ ตามธรรมเนียมซึ่งเคยมีมาแต่ก่อน

โดย คัคณางคยุคล

ณวันจันทร์ เดือน ๕ แรม ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๙ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทางประตูพรหมโสภาประทับสนามหญ้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าราชการใหญ่น้อย เจ้าพระยามหินทรศักดิธำรงค์ซึ่งกลับมาจากราชการทัพเฝ้าทูลถวายธุลีพระบาท พระยาศรีสิงหเทพจึงนำหลวงเดชนายเวรมหาดเล็ก กับจมื่นประชานมณเฑียรปลัดกรมพระตำรวจสนมซ้าย ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เปนข้าหลวงออกไปชำระความผู้ร้ายณเมืองอุทัยธานีกราบถวายบังคมลา กำหนดข้าหลวงจะได้ออกจากกรุงเทพมหานคร ณวันพุธ เดือน ๕ แรม ๑๑ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๙

เวลาย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรถพระที่นั่งพร้อมด้วยกระบวร นำแลตามเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับสวนสราญรมย์ แล้วทรงพระราชดำเนิรไปประทับโรงทหารดับเพลิง ทอดพระเนตรผึกซ้อมทหารให้ชำนาญในการดับเพลิง แลเพลงอาวุธต่าง ๆ อยู่จนเวลาจวนทุ่ม จึงทรงพระราชดำเนิรไปประทับโรงสำหรับเป่าแตร

05/11/2565

ในสวนสราญรมย์ เสวยเครื่องว่างพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งตามเสด็จพระราชดำเนิรมา เสวยแล้วจึงทรงพระราชหัตถเลขาพระราชทานให้แก่เจ้าหมื่นสรรเพธภักดี ดำเนาความในพระราชหัตถเลขานั้นมีความว่า

ณวันจันทร์ เดือน ๕ แรม ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ๑๒๓๘ ถึงเจ้าหมื่นสรรเพธภักดี ม. ม. ปรีวีเคานซิลลอ ออฟพิเซอรแลทหารไปรเวตทั้งปวง ด้วยในเวลาวันนี้เราได้มาที่บาแร็กแลได้ดูทหารผึกหัดในการดับเพลิงแลเพลงอาวุธ เห็นว่าควรจะต้องยกย่องชมเชยได้ แต่จะต้องชมสิ่งซึ่งเปนสำคัญก่อน

แผ่นที่ ๕๕ ออกวันศุกร์ เดือน ๕ แรม ๑๓ ค่ำ

คือ การซึ่งผึกหัดในการที่จะไปดับเพลิงให้ว่องไวใช้ได้โดยเร็วนั้นเปนการสำคัญมาก เปนการมีคุณแก่ราษฎรจริง ๆ แลการที่ผึกหัดนั้นใช่จะเปนการทำเล่นเปล่าได้รับการดับเพลิงมาหลายครั้งแล้ว ได้จริงสมกับการที่ผึกหัดนั้น ที่ ๒ นั้น การที่รู้เพลงอาวุธทำได้คล่องแคล่วนั้น ก็เปนการสำคัญที่จะรักษาที่ต้องต่อสู้ ไม่เปนแต่ถืออาวุธเปล่า ๆ ได้ผึกหัดเรียบร้อยดีจริง ๆ ด้วย ที่จัดการได้ดังนี้เปนการดีอีกประการหนึ่ง ที่ ๓ โรงที่ทหารอยู่จัดเรียบร้อยหมดจด แลประดับอาวุธเครื่องดับเพลิงเรียบร้อย ก็เปนที่งดงาม คนไปมาเชยชมไม่เปนที่รังเกียจ แลทำใจทหารให้สอาดขึ้นด้วย เปนการดี ๓ ประการดังนี้ ซึ่งเปนการดังนี้ได้ เพราะ

05/11/2565

เจ้าหมื่นสรรเพธภักดีรับคำสั่งมาจัดการเรียบจริง ไม่เปนแต่คราวหนึ่งมื้อหนึ่ง เปนความดีของเจ้าหมื่นสรรเพธภักดี ปรากฏว่าเปนที่วางใจในการที่จะจัดให้เรียบร้อยเสมออยู่ได้ ขอให้การนี้เปนต่อไป อย่าให้ลดถอยลงจากความที่ดีเลย (เซ็นพระนามเปนอักษรอังกฤษว่า) จุฬาลงกรณ์ เวลา ๒ ทุ่ม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นทรง รถพระที่นั่ง เสด็จ พระราช ดำเนิร กลับ ทางถนนข้างสวนสราญรมย์ด้านบูรพา แล้วเลี้ยวสพานช้าง ถนนเจริญกรุงมาทางหน้าสวน กลับเข้าพระบรมมหาราชวัง ประทับสนามหญ้าอยู่จนเวลาบ่ายเกือบยาฆเสด็จขึ้น

โดย มนุษยนาคมานพ

งานพระเมรุพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประไพพักตร์ กับพระองค์เจ้ากัลยาณี

ณวันอังคาร เดือน ๕ แรม ๑๐ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้าเจ้าพนักงานเชิญพระศพพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพระไพพักตร์ ออกจากวังพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอดุลยลักษณสมบัติแห่มาลงท่าพระ แล้วเชิญพระโกษฐขึ้นตั้งบนเรือศรีชื่อทินกรส่องศรี แล้วเชิญพระศพพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากัลยาณี ลงจากหอธรรมสังเวช แห่ออกประตู

05/11/2565

แผ่นที่ ๕๖ ออกวันศุกร์ เดือน ๕ แรม ๑๓ ค่ำ ศรีสุนทร แล้วออกประตูสุนทรทิศา (สกัดด้านเหนือ) มาลงท่าพระ แล้วเชิญพระโกษฐขึ้นตั้งบนเรือศรีชื่อมณีจักพรรดิ์ หม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากรลงเรือศรีแดง พระอภิธรรม แล้วมีเรือกราบผูกม่านใส่มณฑปเพลิงนำพระศพ พร้อมด้วยเรือขบวรแห่มีพิณพาทย์กลองชนะแตรสังข์เครื่องสูง แห่ไปเข้าปากคลองบางลำพู

เวลาเช้าประมาณ ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภา เสด็จพระราชดำเนินขึ้นทรงรถพระที่นั่ง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ตามเสด็จบนรถพระที่นั่งพร้อมด้วยขบวรแห่หน้าหลัง เสด็จพระราชดำเนินโดยทางสถลมารคประทับพลับพลาวัดสระเกศ ครั้นขบวรแห่มาถึงแล้ว เจ้าพนักงานจึงเชิญพระศพขึ้นจากเรือ ตั้งบนยานุมาศสามคาน ขบวรแห่นั้นมีเสี่ยงอิก ๓ เสี่ยง คือ เสี่ยงหม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากรแสดงพระอภิธรรม ๑ เสี่ยงหม่อมเจ้าเปีย ในพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอดุลย์ลักษณสมบัติ โปรยเข้าตอก ๑ เสี่ยงหม่อมเจ้าขาว ในพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูมินทรภักดีชักผ้าโยง ๑ มีคู่เคียงคู่แห่เครื่องสูงกลองชนะแตรสังข เดิรขบวรเข้าทางประตูพระเมรุทำใหม่ด้านเหนือ แล้วก็แห่เวียนพระเมรุ ครั้นถ้วนสามรอบแล้ว พระ

---

๑ ตรงนี้ผิดมีบอกแก้ในแผ่นที่ ๖๐

05/11/2565

บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จพระราชดำเนิรจากพลับพลา ที่ประทับเข้าสู่พระเมรุ ทอดพระเนตรเจ้าพนักงานเชิญพระศพขึ้นเกริน เลื่อนขึ้นตามบันไดนาคแล้วขึ้นตั้งบนแว่นฟ้าสามชั้น ครั้นพระศพตั้งที่เสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการทองน้อย ๒ เครื่อง แล้วทรงทอดผ้าไตร ๒๐ ไตร พระสงฆ์ราชาคณะพิธีธรรม ๒๐ รูป มีหม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากรเปนประธานก็สดับปกรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเต้าสิโนทก พระสงฆ์ถาสัพพีถวายอติเรกภะวะตุสัพแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอทรงทอดผ้าเหลืองอีก ๒๐๐ ผืน พระสงฆ์ ๒๐๐ รูปก็สดับปกรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรออกจากพระเมรุประทับพลับพลา ทรงรถพระที่นั่งกลับเข้าพระบรมมหาราชวัง เวลาประมาณเที่ยงเสด็จขึ้น

ในเวลาวันนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์สีขาว พระภูษาลายพื้นขาว พระเจ้าบรมวงศ์เธอทรงผ้าทรงแลฉลองพระองค์สีดำ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอซึ่งมีพระ

แผ่นที่ ๕๓ ออกวันเสาร์ เดือน ๕ แรม ๑๔ ค่ำ

ชนม์พรรษาแก่กว่า พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประไพพักตร์ แลพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากัลยาณี ทรงผ้าทรงแลฉลองพระองค์สีดำ ที่มีพระชนม์พรรษาอ่อนกว่า ทรงผ้าทรงแลฉลองพระองค์สีขาว พระเจ้าน้องยา

05/11/2565

เชอ ทรงผ้าทรงสายพันขาว ฉลองพระองค์ส์ขาว

แจ้งความ

ในการพระศพนี้ ณวันพฤหัสบดี เดือน ๕ แรม ๑๒ ค่ำ ปีชวด อัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ ข้าพเจ้าจึงจะได้อธิบายการเล่นฉลองพระศพ ซึ่งของหลวงพระราชทานต่อไป

ณวันอังคาร เดือน ๕ แรม ๑๐ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาจวนย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภาประทับสนามหญ้า พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท พระนรินทรราชเสนีจึงอ่านบอกพระยาอภัยบริรักษ์ ผู้ว่าราชการเมืองพัทลุงทูลเกล้า ฯ ถวาย ๖ ฉบับ ๆ ๑ มีความว่า ได้ส่งต้นไม้ทองเงินเข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวาย ฉบับ ๒ ได้ส่งเงินค่าส่วยทอง ฉบับ ๓ ได้ส่งเงินค่าส่วยดินประสิว ฉบับ ๔ ได้ส่งเงินรายอากรสุราบ่อนเบี้ย ฉบับ ๕ ได้ส่งค่าส่วยไม้มีแก่นแลไม่มีแก่น ซึ่งมีในแขวงเมืองพัทลุง ฉบับ ๖ ขออนุญาตที่แผ่นดินเปนที่วิสุงคามสีมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่จนเวลาทุ่มหนึ่งเสด็จขึ้น

โดย มนุษยนาคมานพ (ผู้แทน)

ณวันพุธ เดือน ๕ แรม ๑๑ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาประมาณบ่าย ๒ โมงเศษ พระยาราชวรานุกูล ๑ พระยาเจริญ

05/11/2565

ราชไมตรี ๑ เข้าเฝ้าทูลถวายองค์พระบาทณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพารห้องด้านตวันตก แล้วเวลาประมาณ ๓ โมงเศษกลับออกมาจากที่เฝ้า แล้ว

แผ่นที่ ๕๘ ออกวันเสาร์ เดือน ๕ แรม ๑๔ ค่ำ

เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์เข้าเฝ้าถวายตัวอย่างเรือกลไฟพระที่นั่งยาว ๙ วาศอกคืบสองนิ้วเศษ เดิน ๑๘ น็อต ซึ่งได้เข้ามาถึงกรุงเทพ ฯ ในเร็ว ๆ นี้ ครั้นทอดพระเนตร์แล้วเสด็จขึ้น เวลาประมาณบ่าย ๓ โมงเศษ เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒนเข้าเฝ้าทูลถวายองค์พระบาท จนเวลาประมาณ ๔ โมงเศษจึงกลับออก

ครั้นเวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระภูษาลายพื้นขาวฉลองพระองค์ขาว เสด็จพระราชดำเนิรออกทางประตูพรหมโสภาทรงประทับสนามหญ้า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานซองบุหรี่ทองแก่พระยาสุรินทรฦๅไชย ผู้ว่าราชการเมืองเพ็ชร์บุรี ๓ ซอง แล้วจึงเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นรถพระที่นั่ง สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นนเรศวรฤทธิ ๑ ตามเสด็จพระราชดำเนิรบนรถพระที่นั่งพร้อมด้วย ขบวรทหารม้า หน้าหลังแลม้าตำรวจนำไปประทับที่หลังพลับพลาหน้าเมรุวัดสระเกศ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จพระราชดำเนิรเข้าในเมรุ ทอดผ้าไตร ๒๐ ไตร ทรงพระราชอุทิศพระราชทานแก่พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประไพพักตร์ ๑๐ ไตร พระ

05/11/2565

องค์เจ้ากัลยาณี ๑๐ ไตร แล้วพระสงฆ์จึงได้ชักสดับปกรณ์ แล้วถวายยถาสัพพีอติเรกแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จพระราชดำเนิรออกมาประทับที่พลับพลา ทรงโปรยทานเสร็จแล้ว ครั้นเวลาค่ำพอหนังได้เบิกหน้าพระแล้ว จึงทรงผ้กแคจุดดอกไม้เพลิงแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นทรงรถพระที่นั่ง เสด็จกลับคืนเข้าในพระบรมมหาราชวัง เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๕ แรม ๑๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาประมาณบ่าย ๒ โมงเศษ เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์เข้าเฝ้าทูลถวายชุดี พระบาท ณพระที่นั่ง บรมราชสถิตย์มโหพาร ประมาณครู่ใหญ่ก็กราบถวายบังคมลาออกมา

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๕ แรม ๑๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรออกทางประตูพรหมโสภา ทรงรถพระที่นั่ง พร้อมด้วยขบวนแห่หน้าหลัง เสด็จพระราชดำเนิรโดยทางสถลมารค ประทับพลับพลาวัดสระเกศ แล้วเสด็จพระราชดำเนิรเข้าสู่พระเมรุ ทรงทอดผ้าไตร ๒๐ ไตร พระสงฆ์ราชาคณะ หม่อมเจ้าพระ พระพิธีธรรม ๒๐ รูปมีพระเจ้า

05/11/2565

แผ่นที่ ๕๘ ออกวันอาทิตย์ เดือน ๖ ขึ้น ๑ ค่ำ

บรมวงศ์เธอ กรมพระปวรเรศวริยาลงกรณ์เป็นประธาน ก็สดับปกรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเต้า สิโนทก พระสงฆ์สวดยถาสัพพีอทาสิเม ถวายอติเรกภะวะคุสัพจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงจุดธูปเทียนขมาพระศพแล้วพระราชทานเพลิง เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข กลองชะนะ ครั้นพระราชทานเพลิงแล้วเสด็จพระราชดำเนิรมาประทับพลับพลา ทรงโปรยทานพระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย เวลาย่ำค่ำเศษ เสด็จขึ้นทรงรถพระที่นั่งกลับเข้าพระบรมมหาราชวัง ในเวลาวันนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระภูษาแดงฉลองพระองค์ขาวด้วน สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ แลพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ ทรงผ้าทรงแดงฉลองพระองค์ขาวด้วน พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ แลพระเจ้าน้องยาเธอ ทรงแต่งพระองค์เหมือนอย่างวันชักพระศพ พระองค์เจ้าแดหม่อมเจ้าบางองค์ทรงผ้าขาวด้วนบ้าง ผ้าทรงลายพื้นขาวบ้าง แต่ฉลองพระองค์นั้นขาว ขุนนางแลข้าราชการใหญ่น้อยสวมเสื้อฟรีอกโก๊ต ในการพระศพนี้ ของหลวงพระราชทานต้นกัลปพฤกษ์ ๕ ต้น ๆ ละ ๕ ตำลึงไม่ต่ำสูง โขนโรง ๑ หุ่นโรง ๑ งิ้วโรง ๑ มอญรำโรง ๑ หนัง ๒ โรง ดอกไม้เพลิงต่าง ๆ สิ่งหโตมังกรญวนรำกะถางทั้ง ๓ วัน ผ้าไตรสดับปกรณ์วันละ ๒๐ ไตร ๓ วัน รวม ๖๐ ไตร ผ้าเหลืองสดับปกรณ์วันละ ๒๐๐ ผืน ๓ วัน รวม ๖๐๐ ผืน

โดย มนุษยนาคมานพ

05/11/2565

ณวันศุกร์ เดือน ๕ แรม ๑๓ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้าเจ้าพนักงานแจงพระรูปทั้งสองพระศพ พระสงฆ์ก็สดับปกรณ์ พระศพละ ๓ รูป รวม ๖ รูป ของซึ่งสดับปกรณ์นั้น คือ ผ้าไตรสามหาบ แลสำรับคาวหวานกับหม้อเข้าหม้อแกงสิ่งละ ๖ ของหลวงพระราชทาน ครั้นสดับปกรณ์แล้ว เจ้าพนักงานจึงเก็บพระอัฐิลงในพระโกษฐทั้งสองพระองค์ แล้วเชิญพระอังคาร

แผ่นที่ ๖๐
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๖
ขึ้น ๑ ค่ำ

พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประไพพักตร์ลงเรือมณีจักรพรรดิ เชิญพระอังคาร พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากัลยาณีลงเรือทินกรส่องศรี แห่ไปลอยวัดประทุมคงคา ที่พระเมรุนั้นเจ้าพนักงานตั้งพระแท่นแว่นฟ้า เชิญพระอัฐิขึ้นตั้งทั้งสองพระโกษฐ

ครั้นเวลาย่ำเที่ยง เจ้าพนักงานจึงเชิญพระอัฐิทั้ง ๒ พระโกษฐขึ้นตั้งยานุมาศละพระโกษฐ แล้วแห่มาไว้ที่วัง พระเจ้าราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นอดุลยลักษณสมบัติ

เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระยามหามนตรีเข้าไปเฝ้าทูลถวายชุดิพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพารแล้วกลับออกมา เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ เจ้าหมื่นสรรเพ็ชภักดีเฝ้าแลกลับออกมา เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระยาจ่าแสนยบดี พระยาศรีสิงหเทพ เฝ้าทูลถวายชุดิพระบาท เวลาจวนย่ำค่ำจึงกลับออกมา

05/11/2565

งานวันประสูติสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระบำราบปรปักษ์

แลในเวลาวันนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าพ้ามหามาตา กรมพระบำราบปรปักษ์ ได้ทรงเริ่มการทำบุญวันประสูติ พระสงฆ์ ๕ รูปเจริญปริต พระบรมวงศานุวงศแลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยไปช่วยเปนอันมาก

โดย สวัสดิประวัติ

แจ้งความ

หนังสือข่าวราชการซึ่งออกในวันศุกร์ เดือน ๕ แรม ๑๓ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ แผ่นที่ ๕๕ กับแผ่นที่ ๕๖ ต่อกัน ว่าด้วยการชักพระศพในวันอังคาร เดือน ๕ แรม ๑๐ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ๑๒๓๘ ว่าด้วยเจ้าพนักงานเชิญพระศพ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประไพพักตร์ ขึ้นตั้งบนเรือศรีชื่อทินกรส่องศรี เชิญพระศพพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากัลยาณี ขึ้นตั้งบนเรือศรีชื่อมณีจักรพรรดินั้นผิดไป คือ เชิญพระศพพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประไพพักตร์ ขึ้นตั้งบนเรือศรีชื่อมณีจักรพรรดิ เชิญพระศพพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากัลยาณี ขึ้นตั้งบนเรือศรีชื่อทินกรส่องศรีจึงจะถูก

โดย มนุษยนาคมานพ

05/11/2565

วันเสาร์ เดือน ๕ แรม ๑๔ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดอรุณราชวราราม ๔๒ รูป มีพระธรรมวิสารทะเปนประธาน ได้เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระสงฆ์วัดพระเชตุพน ๒๐ รูป มีพระมงคลเทพเปนประธาน ได้เข้ารับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้วก็กลับไปวัด เวลาย่ำเที่ยงกรมพระบำราบปรปักษ์ เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี พระยาศรีสิงหเทพ เข้าไปเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท

แผ่นที่ ๖๐
ออกวันจันทร์
เดือน ๖
ขึ้น ๒ ค่ำ

ครั้นเวลาบ่ายโมงก็กลับออกมา เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ ออฟพีศหลวงเข้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร พระนรินทรราชเสนี นำเจ้าพระยาไทรกับหลวงโกษาอิศหากต่าม เข้าเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสด้วยเจ้าพระยาไทรอยู่จนเวลา ๔ โมง เจ้าพระยาไทรกับข้าราชการซึ่งได้เข้าไปก็กราบถวายบังคมลากลับออกมา เวลาบ่าย ๕ โมง พระยาจ่าแสนยบดี พระยาโชฎึกราชเศรษฐี เข้าเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท ย่ำค่ำก็กลับออกมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกสนามหญ้าพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสด้วยราชการอยู่จนเวลายาม

05/11/2565

เศษเสด็จขึ้น มีพระบรมราชโองการให้พระเจ้าน้องยาเธอที่ยังทรงพระเยาว์ไปจุดเทียนที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ พระมงคลเทพวัดพระเชตุพนกับพระสงฆ์ ๒๐ รูปก็ได้สวดพระพุทธมนต์ อนึ่งในเวลาวันนี้ ที่วังสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าพ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ได้สวดพระพุทธมนต์ พระสงฆ์ ๒๐ รูปมีกรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์เปนประธาน ในการทำบุญวันประสูติวันที่ ๒ มีพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการไปในที่นั้นเปนอันมาก ส่วนเสื้อฟร็อกโก๊ต เวลายาม ๑ พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ การเปนยุติในวันนี้

โดย ภาณุรังษีสว่างวงศ์

ณวันอาทิตย์ เดือน ๖ ขึ้นค่ำ ๑ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เวลาเช้า พระสงฆ์เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวังตามธรรมเนียม เวลาบ่ายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชอิศริยยศมโหฬารมุขดวันตก เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดีเข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท เวลาบ่าย ๒ โมง

แผ่นที่ ๖๒ ออกวันจันทร์ เดือน ๖ ขึ้น ๒ ค่ำ

จึงได้กราบถวายบังคมลากลับออกมา เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระยาจ่าแสนยบดี พระยาศรีสิงหเทพ พระยามหามนตรี เข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท เวลาย่ำค่ำแล้ว ๕ นาที พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลถวายชุดพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท จึงพระยาศรีสิงหเทพนำหมวงยุทธกิจบรรหาร

05/11/2565

กัปตันกรมทหารหน้านาย ๑ เลบเตอแนนอิกนาย ๑ กราบถวายบังคมลาไปราชการเมืองเชียงใหม่ กับพระยานครสวรรค์กราบถวายบังคมลากลับไปเมืองนครสวรรค์ด้วย พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าอยู่ประมาณชั่วโมงหนึ่ง จึงกราบถวายบังคมลากลับออกมาทั้งสิ้น อนึ่งเวลาค่ำวันนี้ มีการสวดมนต์ที่วังสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระบำราบปรปักษ์ ในการฉลองพระชนมพรรษาซึ่งประจวบรอบพระชนมายุตามจันทรคติกาล พระสงฆ์ ๕๘ รูปเจริญพระพุทธมนต์ที่ท้องพระโรงเก่าของท่าน พระบรมวงศานุวงศ์ได้เสด็จมาประชุมช่วยในการนั้นเปนอันมาก ทรงฉลองพระองค์อิวนิงเดรศทรงตราเครื่องราชอิศริยยศบ้าง ไม่ได้ทรงบ้าง

โดย คัดณางคยุคล

แผ่นที่ ๖๓
ออกวันอังคาร
เดือน ๖
ขึ้น ๓ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันจันทร์ เดือน ๖ ขึ้น ๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้ามีการเลี้ยงพระในการทำบุญวันประสูติ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าพ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์เข้าไปเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร เวลาจวนย่ำค่ำกลับออกจากที่เฝ้า เวลาย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จ

05/11/2565

พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภาประทับสนามหญ้า พระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าราชการผู้ใหญ่ ผู้น้อย เฝ้าทูลถวาย ชุดี พระบาทพร้อมกัน เวลาย่ำค่ำเศษเสด็จขึ้น

เวลาค่ำวันนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ได้เชิญพระบรมวงศานุวงศ์ไปเสวยพร้อมด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในกาลเชิญนั้นมีความว่า "ทูลมาให้ทราบ ด้วยณวันจันทร์ เดือน ๖ ขึ้น ๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ๑๒๓๘ นี้ เปนวันสงกรานต์ รอบอาทิตย์โคจรต้องวันเกิด ขอเชิญเสด็จ (ใส่พระนาม) มาประชุมพร้อมที่บ้าน ให้เปนสวัสดิมงคลตามที่เคยนับถือมา ขอเชิญเสด็จ ณวันจันทร์ เดือน ๖ ขึ้น ๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๙ เวลา ๒ ทุ่มพร้อมกัน (เซ็นพระนามเปนอักษรอังกฤษว่า) มหามาลา" พระบรมวงศานุวงศ์ที่เชิญนั้น คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระเทเวศวัชรินทร ๑ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงวรศักดาพิศาล ๑ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาล ๑ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ ๑ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าคัคณางคยุคล ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ

05/11/2565

พระองค์เจ้าทวีถวัลยลาภ ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมสันตโสภาคย์ ๓

แผ่นที่ ๖๘
ออกวันอังคาร
เดือน ๖
ขึ้น ๓ ค่ำ

พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากมลาศเดชสรรค์ ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าศรีสิทธิธงไชย ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าถาพย์ถนกรัตน ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าไชยานุชิต ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ๓ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ๓ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าชิดเชื้อพงศ์ ๓ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสิงหนาทราชดุรงคฤทธิ ๓ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ๓ พระประพันธวงศ์เธอ พระองค์เจ้าฉายเฉิด ๓ พระประพันธวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประเสริฐศักดิ ๓ หม่อมเจ้าวงกฎ ๓ หม่อมเจ้าปรีดา ๓ หม่อมเจ้าเจริญ ๓ หม่อมเจ้านิลวรรณ ๓ รวม ๓๘ พระองค์

05/11/2565

แต่พระบรมวงศานุวงศ์ที่ไม่ทรงสบายเสด็จมาไม่ได้นั้น คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระเทเวศวัชรินทร ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ๑ เวลา ๒ ทุ่ม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภา ทรงรถพระที่นั่งพร้อมขบวนหน้าหลังไปประทับประตูวังสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าพ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ในขณะนั้นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าพ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ก็เสด็จออกมารับเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับที่ตำหนักใหม่ ทรงพระราชทานลายพระราชหัตถเลขาแลตุมโอปอสำรับหนึ่ง แก่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าพ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ในพระราชหัตถเลขานั้นมีความว่า "สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้ากรุงสยาม ขอแสดงความยินดีมายังพระองค์ท่านสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าพ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ อธิบดีในกรมพระคลังมหาสมบัติ ด้วยพระชนมายุของพระองค์ท่านเจริญโดยลำดับนับแต่ณวันเสาร์ เดือน ๖ ขึ้นค่ำ ๑ ปีเถาะนักษัตรเอกศก ศักราช ๑๓๘๑ ซึ่งเปนวันประสูติเดิมนั้นมา จนถึงวันจันทร์ เดือน ๖ ขึ้น ๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ วันนี้

05/11/2565

แผ่นที่ ๖๕
ออกวันพุธ
เดือน ๖
ขึ้น ๔ ค่ำ

ตามคติพระอาทิตยโคจรในจักรราษี ได้ ๕๗ รอบบริบูรณ์ หม่อมฉันมีความยินดีจัดได้ดุมโอปอสำรับหนึ่ง มาเฉลิมในการมงคล ขอให้ทรงเจริญพระชนมายุพรรณสุขพลปฏิภาณ คุณสารสมบัติ สรรพสิริสวัสดิพิพัฒนมงคลทุกประการ ได้ช่วยทำนุบำรุงแผ่นดินให้เจริญเปนเกียรติยศ ในพระบรมราชวงศ์นี้สืบไปสิ้นกาลนาน เทอญ

อำนวยพรมาณวันจันทร์ เดือน ๒ ขึ้น ๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๗ เปนวันที่ ๒๗๒๒ ในรัชกาลปัตยุบันนี้ (เซ็นพระราชหัตถ์) จุฬาลงกรณ์" ครั้นพระราชทานแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับโต๊ะเสวย พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับกลางโต๊ะ ข้างขวาสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ข้างซ้ายกรมหลวงวรศักดาพิศาล ต่อสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนต์รัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๑ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ ๑ พระองค์เจ้าศิริวัยลักษณ ๑ หัวโต๊ะ พระองค์เจ้าทวีถวัลยลาภ ๑ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ๑ ต่อกรมหลวงวรศักดาพิศาล กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาล ๑ กรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ ๑ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ ๑ พระองค์เจ้าคัคณางคยุคล ๑ หัวโต๊ะ พระองค์เจ้ากมลาสเลอสรรค์ ๑

พระองค์เจ้าศรีสิทธิชัยไชย ๑ ต่อพระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ พระองค์เจ้ากาพย์กนกรัตน์ ๑ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ๑ พระองค์เจ้ามนุษย์นาคมานพ ๑ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ๑ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ ๑ ต่อพระองค์เจ้าศรีสิทธิชัยไชย พระองค์เจ้าสิงหนาท ๑ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ๑ พระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ ๑ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ๑ (นั่งตามโต๊ะขวาง)

แผ่นที่ ๖๖ ออกวันพุธ เดือน ๖ ขึ้น ๕ ค่ำ

ต่อพระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช ๑ พระองค์เจ้าไชยานุชิต ๑ พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต ๑ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ ๑ หม่อมเจ้านิลวรรณ ๑ หม่อมเจ้าวงกฎ ๑ หัวโต๊ะ หม่อมเจ้าเจริญ ๑ หม่อมเจ้าปริดา ๑ ต่อพระองค์เจ้าดิศวรกุมาร พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ๑ พระองค์เจ้าชิตเชื้อพงศ์ ๑ พระองค์เจ้าฉายเฉิด ๑ พระองค์เจ้าประเสริฐศักดิ ๑ (นั่งตามโต๊ะยาว) ครั้นเสวยเครื่องหวานแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงยื่นชื้นในที่ประชุม พระราชทานพรแก่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ มีความว่า "เวลาวันนี้ เจ้านายได้มาประชุมพร้อมกันในที่นี้ เป็นการมงคลดีแล้ว จะได้ช่วยกันถวายพระพร สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ แต่จะต้องกล่าวสรรเสริญความดีในพระองค์ของท่าน ซึ่งได้รับราชการที่ว่ามาแล้วในปีก่อน ๆ

05/11/2565

คือได้บังคับในกรมวังต่าง ๆ แลเปนอธิบดีในกรมพระคลังมหาสมบัติ แลอื่น ๆ นั้นเรียบร้อยดี พระองค์ท่านเห็นแก่แผ่นดินแลมีความรักข้าพเจ้าโดยสุจริต ก็ในคราวนี้ เมื่อเจ้าพระยาภูธราภัยที่สมุหนายกได้ยกทัพขึ้นไปปราบพวกจีนฮ่อ ราชการฝ่ายกรมมหาดไทยข้างนี้ท่านก็ได้ทรงเปนพระธุระ จัดการโดยเต็มพระสติปัญญาแลความรู้ แลการอื่น ๆ อีกซึ่งเปนการแผ่นดินนี้ ท่านก็ได้ทรงคิดอ่านจัดการนั้นโดยเต็มพระสติปัญญาแลความรู้ของพระองค์ท่าน แลควรจะนับได้ว่าเปนที่หนึ่งในราชการ แลสติปัญญาแลความรู้ของพระองค์ท่านยิ่งกว่าพระบรมวงศานุวงศ์ทั้งปวงในเวลานี้ เพราะฉนั้นขอพระบรมวงศานุวงศ์ทั้งปวงจงช่วยถวายพระพร ให้พระองค์ท่านดำรงพระชนมายุ สุขพลปฏิภาณคุณสารสมบัติ สรรพสิริสวัสดิพิพัฒนมงคล ทุกประการ ได้ช่วยคิดอ่านราชการแผ่นดิน แลช่วยรักษาพระบรมวงศานุวงศ์ต่อไปในอนาคตกาล เทอญ

ครั้นทรงพระราชทานพรแล้ว ก็ประทับยังเก้าอี้อย่างเดิม แตรก็เป่าเพลงสรรเสริญพระบารมีประมาณครู่หนึ่ง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ก็ทรงยืนขึ้นในที่ประชุม ถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีความว่า "พระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งได้มาประชุมในวันนี้ จงช่วยกันถวายไชยมงคลแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ทรงพระเจริญสุขสวัสดิพิพัฒนมงคล ดำรงอยู่ในราชสมบัติจงสิ้นกาลนาน สิ่งไรซึ่งเปนที่

05/11/2565

ก็ดขวางในพระราชหฤทัย ขอจงดำเร็จไปโดยพระราชประสงค์ทุกประการ เทอญ" ครั้นถวายพระพรแล้ว ก็ประทับลงตามเดิม แตร ก็เป่าเพลิงสรรเสริญพระบารมี เวลา ๔ ทุ่มเศษ เสด็จพระราช

แผ่นที่ ๖๗
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๖
ขึ้น ๕ ค่ำ

ดำเนิรแต่โต๊ะเสวย มาประทับที่เฉลียงตำหนักอยู่ประมาณครู่ใหญ่ เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับที่ห้องรับแขก ตรัสกับพระบรมวงศานุวงศ์อยู่จนเวลา ๒ ยาม เสด็จเข้าพระบรมมหาราชวัง ในเวลาวันนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงฉลองพระองค์อิวนิงเดรส์ ทรงตราราชอิศริยยศ แลสายสพายมหาวราภรณ์ พระบรมวงศานุวงศ์ทรงฉลองพระองค์อิวนิงเดรส์ ติดตราราชอิศริยยศตามที่ได้รับพระราชทาน อนึ่งคำสัปชี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ทรงสบีชในท่ามกลางที่ประชุมในวันนี้ ข้าพเจ้าอธิบายยังไม่ถี่ถ้วน อธิบายแต่ที่จำได้ ถ้าทราบความแน่ประการใดแล้ว จึ่งจะแจ้งความต่อภายหลัง[๑]

โดย มนุษย์นาคมานพ

ณวันอังคาร เดือน ๖ ขึ้น ๓ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ เจ้าพระยามหินทรศักดิธำรง เข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร เวลาย่ำค่ำกราบถวาย

---

๑ คำสัปชีอยู่ในแผ่นที่ ๗๐

05/11/2565

บังคมลากลับออกมา แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทางประตูพรหมโสภาประทับสนามหญ้า พร้อมพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการใหญ่น้อยเฝ้าทูลถวายชุดพระบาทพร้อมกัน พระยาศรีสิงหเทพจึงนำใบบอกพระรัตนโกษาข้าหลวงกับเจ้าเมืองกรมการเมืองตาก กราบบังคมทูลพระกรุณา ๔ ฉบับ ๆ ๓ มีความว่า ได้ส่งเงินค่าตัดตอไม้ที่ชำรุดได้เป็นเงินตรา ๔๘ ชั่ง ๓ ตำลึง ฉบับ ๒ ได้ชำระความผู้ร้ายแล้ว ๓ เรื่อง ฉบับ ๓ ว่า ด่าน ๔ ตำบลเป็นที่สำคัญ ขอรับพระราชทานเลขพวกเกณฑ์ตัดตอไม้ ๘๐ คน ให้เจ้าเมืองกรมการไปตรวจตรารักษา อนึ่งที่ ๓ ตำบล ตำบลวังเจ้า ๑ ตำบลสุดชม ๑ ตำบลสุดเกาะ ๑ แขวงเมืองเชียงเงิน เชียงทอง เป็นที่ผู้ร้ายซ่องสุม จะขอรับพระราชทานเลขเกณฑ์ตัดตอไม้ ๘๐ คน ผลัดกันตรวจตรารักษาตำบลละ ๓๐ คน ฉบับ ๔ มีความว่า พวกถือกองซุ่มแลจีนพ่อค้า

แผ่นที่ ๖๘
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๖
ขึ้น ๕ ค่ำ

ประมาณ ๕๐ คน ๖๐ คน มาค้าขายในเมืองตาก แล้วมาเล่นไพ่ที่ศาลา นายด่านไปเอาตัวนายบ่อนมาห่างจากที่นั้นประมาณ ๒ เส้น ได้ยินเสียงปืนยิงขึ้นที่ศาลา ครั้นนายด่านไปดู เห็นกองซุ่มถูกปืนตายคนหนึ่ง จะเป็นผู้หนึ่งผู้ใดยิงไม่ทราบ แต่เห็นมีปืนทั้งพวกกองซุ่มแลพวกจีน ความเรื่องนี้ยังไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดมาฟ้อง ถ้ามีผู้หนึ่งผู้ใดมาฟ้องจึงจะบอกลงมาถวาย

05/11/2565

ทูลพระกรุณาให้ทราบต่อภายหลัง ประทับอยู่จนเวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย มนุษย์นาคมานพ

ณวันพุธ เดือน ๖ ขึ้น ๔ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่ายประมาณ ๓ โมงเศษ เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒนเข้าเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬารอยู่ประมาณ ๔๐ นาทีเศษเสด็จขึ้น ครั้นเวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินออกประทับสนามหญ้าตามเคย เหมือนอย่างทุกวัน พระยาศรีสิงหเทพได้อ่านบอกพระยาเทพาธิบดีศรีณรงคฤาไชย ผู้ว่าราชการกับกรมการเมืองพิจิตร ว่าด้วยเรื่องผู้ร้ายไทยจีน ซึ่งปล้นบ้านดองซู่ตามความที่ได้ชำระ แลว่าจ่าห้าวยุทธการข้าหลวงได้ไปถึงแล้วได้ชำระความผู้ร้ายเรื่องหนึ่งแล้วเสร็จ ฉบับหนึ่งบอกพระยาอุไทยมนตรี ผู้ว่าราชการกับกรมการเมืองปราจิณบุรี บอกว่าด้วยการที่จับผู้ร้ายชิ้นปล้นบ้านขุนชาติชิงไชย นายกองสาวอาสาจับได้อ้ายอินผู้ร้ายเป็นต้นกับพวกพ้องอีก ๑๒ คน แต่ที่จับไม่ได้อีกนั้นยังให้ตามจับต่อไป เมื่อได้ความอีกประการใดจึงจะบอกลงมาให้ทราบบังคมทูลพระกรุณาต่อครั้งหลัง อีกฉบับหนึ่งเป็นสำเนาสารตรา ซึ่งจะได้บังคับไปในหัวเมืองเอก โท ตรี จัตวา ปักษ์ใต้ฝ่ายเหนือ ให้เจ้าเมืองกรมการ อำเภอ ดูแล ตรวจตรา เป็นธุระในการซึ่งราษฎรจะซื้อขายโคกระบือให้แข็งแรง แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตรตั้งให้นายเหมาบุตรเจ้าพระยาสุรวงศ์

05/11/2565

ไวยวัฒนที่สมุหพระกลาโหม เปนหลวงจักรยานานุพิจารณ์ ผู้ช่วยราชการในกรมเรือกลไฟ ให้ถือศักดินา ๘๐๐ แล้ว เวลาย่ำค่ำเศษเสด็จขึ้น

แจ้งความ

ด้วยแผ่นที่ ๕๘ ด้านหน้า บันทัดที่ ๑๒ ซึ่งมิได้ลงชัดว่าเปนซองอะไรแน่นั้น คือว่าพระราชทานซองบุหรี่ทอง ๓ ซองนั้นเปนซองกาไหล่

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

แผ่นที่ ๖๘ ออกวันศุกร์ เดือน ๖ ขึ้น ๖ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๖ ขึ้น ๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากาพย์กนกรัตน์ ๑ พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร ๑ พระยาพิพัฒนโกษา ๑ หลวงโกษานุการสวัสดิ ๑ หลวงมนตรีนิกรโกษา ๑ ขุนอักษรสมบัติเสมียนตรากรมท่า ๑ รวม ๖ นำมองซิเออกาเนียกงสุลฝรั่งเศส ๑ บาดหลวงตำมฝรั่งเศส ๑ เข้าเฝ้าทูลถวายของถวายพระพรชัยมงคลในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพารด้านตวันออก เฝ้าอยู่จนเวลาบ่าย ๕ โมงเศษ กราบถวายบังคมลากลับออกมา

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกสนามหญ้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย

05/11/2565

พระยาศรีสิงหเทพจึงนำใบบอก พระยาเทพประชุน แลหลวงสุริยามาตย์ข้าหลวงเมืองเชียงใหม่ ขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ๓ ฉบับ ๆ หนึ่งมีความว่า ได้ชำระความที่เมืองเชียงใหม่แล้วไป ๙๐ เรื่องเศษ แต่เพลิงดิดขึ้นที่เรือนหลวงอภิบาลภูวนาถ เลบเตอแนนต์ แล้วเพลิงลามมาไหม้เรือนพระยาเทพประชุน ๆ เก็บได้ดราทุติยจุลจอมเกล้ากับเครื่องยศของพระยาเทพประชุนได้บ้าง สูญไปในเพลิงบ้าง แต่บาญชีทั้งปวงนั้นเพลิงไหม้เสียสิ้น พระยาเทพประชุนจะขอรับพระราชทานเครื่องยศซึ่งเพลิงไหม้นั้นเปลี่ยนใหม่ ฉบับ ๒ มีความว่า นายน้อยคำเชียงซึ่งขึ้นไปราชการเมืองเชียงแสนนั้น กลับลงมาถึงเมืองเชียงใหม่แล้ว ฉบับ ๓ มีความว่า เจ้านครเชียงใหม่มาหาฤๅด้วยจะของดเงินค่าตัดดอไม้ ซึ่งจะจ่ายการในเมืองเชียงใหม่นั้นไว้ก่อน จะขอหักเงินที่เจ้านครเชียงใหม่ได้กู้จากกรุงเทพมหานคร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่จนเวลาทุ่ม ๑ เสด็จขึ้น

แจ้งความ

คำซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสดับในที่ประชุมพระราชทานพร สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา

05/11/2565

แผ่นที่ ๗๐
ออกวันศุกร์
เดือน ๖
ขึ้น ๖ ค่ำ

กรมพระบำราบปรปักษ์ที่วังท่าน ในการทำบุญวันประสูติ ตามพระอาทิตยโคจรครบรอบจักรราษี ในวันจันทร์ เดือน ๖ ขึ้น ๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ ข้าพเจ้าสืบได้ความแน่ดังนี้ “เวลาวันนี้ เจ้านายได้มาประชุมพร้อมกัน ในวันซึ่งเปนการมงคลทำบุญวันประสูติ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ก็ควรที่จะพร้อมกันถวายพรพระองค์ท่านในเวลาวันนี้ แต่ฉันต้องกล่าวการซึ่งเปนความดีในพระองค์ท่านได้ช่วยในราชการแผ่นดินต่าง ๆ ก่อนที่จะถวายพร เพื่อจะได้เปนที่เลื่อมใสยินดีของเจ้านายทั้งปวง จะได้รฦกถึงความดีของพระองค์ท่าน แล้วแลตั้งใจถวายพรให้ท่านทรงพระเจริญ ก็แลการซึ่งจะยกย่องสรรเสริญท่านในเวลาวันนี้นั้น ถ้าจะว่าให้หมดก็ต้องซ้ำคำเก่า ๆ ซึ่งฉันได้กล่าวแล้วทุก ๆ ปี คือ พระองค์ท่านได้รับราชการในกรมวังต่าง ๆ แลได้รับเปนใหญ่ที่อธิบดีในกรมพระคลังมหาสมบัติ ซึ่งพระองค์ท่านได้รักษาการไม่ให้เสื่อมถอยแลเจริญขึ้นทุกอย่าง แต่ยังมีวิเศษที่ควรจะกล่าวขึ้นในปีนี้นั้น คือ ครั้งนมราชการทัพย่อมา ท่านเจ้าพระยาภูธราภัยที่สมุหนายกต้องมีราชการเปนแม่ทัพ ขึ้นไปปราบปรามข้าศึกทางเมืองเหนือ ท่านได้ทรงรับราชการในที่สมุหนายก ว่าการกรมมหาดไทยเรียบร้อยดีมาได้ แลมิใช่แต่ในตำแหน่งที่กล่าวมาแล้ว การแผ่นดินนอกนั้นมีเหตุสิ่งไรมาท่านก็ได้ทรงช่วยตริตรองคิดการทุกสิ่งทุกอย่าง โดยเต็มพระสติปัญญา

05/11/2565

เหน็ดเหนื่อยมาก ควรจะเห็นว่าท่านทรงรักใคร่แผ่นดินจริง ๆ แล รักราชตระกูลด้วย แลรักตัวฉันทั้ง ๓ ประการ จึงได้มีอุสาหะมิได้คิดเห็นแก่การเหน็ดเหนื่อยลำบาก ควรเห็นว่าท่านเปนผู้ใหญ่ยิ่งกว่าพระบรมวงศานุวงศ์ทั้งปวงถึง ๓ ประการ คือ ยิ่งโดยราชตระกูลอันสูงศักดิ แลยิ่งด้วยความรู้วิชา แลยิ่งด้วยพระปัญญาแลความเพียร ได้ช่วยทำนุบำรุงราชการแผ่นดิน มากกว่าพระบรมวงศานุวงศ์อื่น ๆ เพราะฉนั้นพระบรมวงศานุวงศ์ทั้งปวง จงพร้อมพระทัยกัน ถวายพระพรท่าน ให้มีพระชนมายุเจริญยืนยาวสืบไป ประกอบด้วยสรรพสุขทุกประการ จะได้ช่วยทำนุบำรุงแผ่นดินแลราชตระกูลให้ถาวรยืนนานสืบต่อไป”

โดย มนุษย์นาคมานพ

ณวันศุกร์ เดือน ๕ ขึ้น ๖ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่ายโมงเศษ พระยาเจริญราชไมตรี พระยาราชวรานุกูล เฝ้าทูลถวายพระพุทธรูปพระบาท เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ ถวายบังคมลาออกจากเฝ้า เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากาพย์กนกรัตน์

แผ่นที่ ๓๑ ออกวันเสาร์ เดือน ๖ ขึ้น ๗ ค่ำ

พระยาพิพัฒโกษา ๑ พระยาอนุรักษ์ราชมณเฑียร ๑ จมื่นสุรเดชรณชิต ๑ หลวงโกษานุการสวัสดิ ๑ หลวงมนตรีนิกรโกษา ๑ หลวงรัตนายัติ ๑ ขุนอักษรสมบัติ เสมียนตรากรมท่า ๑ นำมิศเตอปาตริชกงสุลอเมริกัน ๑ มิศเตอปา-

05/11/2565

ตริชบุตรกงสุลอเมริกัน ๑ มิศเตอเดอชาล่าม ๑ กับแขกเมือง ซึ่งมาจากเรือรบอเมริกัน คือ ผู้บังคับการเรือรบ ๑ ออฟพีเซอ ๘ เข้าเฝ้าทูลถวายธุดพระบาทณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร ข้างห้องน้ำเงิน ประมาณ ๑๕ นาที ก็กราบถวายบังคมลากลับออกมาจากเฝ้าทั้งสิ้น

เวลาจวนย่ำค่ำ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการเข้าเฝ้าทูลถวายธุดพระบาทณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพารข้างห้องเขียว พระยาศรีสิงหเทพอ่านบอกพระยามหาอำมาตย์ส่งเงินแทนส่วยผลเร่วทูลเกล้า ฯ ถวาย ประทับอยู่ประมาณ ๒๐ นาที ข้าราชการก็กราบถวายบังคมลา แต่พระบรมวงศานุวงศ์เฝ้าอยู่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเงินตรา ๖ ชั่ง แก่พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าคัคณางคยุคล ในการที่จะรับกรมเวลาจวนทุ่มเสด็จขึ้น

โดย สวัสดิประวัติ

แจ้งความ

ด้วยได้ทราบข่าวว่ามีช้างสำคัญปลาดเข้ามาในโขลง ซึ่งเจ้าพนักงานได้ต้อนลงมาไว้ณพะเนียด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นไปประทับแรมณวังจันทรเกษม กรุงทวาราวดีศรีอยุธยาโบราณ ทอดพระเนตร์ดูช้างสำคัญแลช้างอื่น ๆ แลจะได้เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นไปบ่อโพงทอดพระเนตร์ช้างสำคัญอีกช้างหนึ่ง

05/11/2565

ซึ่งได้ไว้แล้ว จะได้สมโภชณกรุงเทพมหานครต่อไปนั้น จะได้เสด็จพระราชดำเนิรประพาสเกาะบางปอินแลที่ต่าง ๆ เพื่อเปนที่เจริญพระราชหฤทัย กำหนดจะได้เสด็จพระราชดำเนิรณวันอังคาร เดือน ๖ ขึ้น ๑๐ ค่ำ

แผ่นที่ ๗๒ ออกวันเสาร์ เดือน ๖ ขึ้น ๗ ค่ำ

ปีชวดอัฐศก ๑๒๓๘ แต่กำหนดกลับนั้นยังไม่มี คงจะไม่กลับในก่อนวันวิสาขบูชาเปนแน่ ขอท่านทั้งหลายซึ่งจะได้เปนธุระนั้นจงทราบเทอญ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันเสาร์ เดือน ๖ ขึ้น ๗ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดอรุณราชวราราม ๕๐ รูปมีพระธรรมเจดีย์เปนประธาน เข้าไปรับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์เข้าไปเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาทในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร เวลาย่ำค่ำก็กลับออกมา พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ก็เข้าเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสด้วยราชการจนเวลาทุ่มเศษ พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการก็ถวายบังคมลากลับออกมาจากที่เฝ้า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลากรมพระบำราบปรปักษ์ก็เข้าไปเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท ประมาณ

05/11/2565

ครู่หนึ่งก็กลับออกมา

โดย ภาณุรังษีสว่างวงศ์

แผ่นที่ ๓๓
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๖
ขึ้น ๙ ค่ำ

ณวันอาทิตย์ เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๙ เวลาเช้า พระสงฆ์เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง แลฉันเช้าที่พระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ ตามธรรมเนียมซึ่งเคยมีในวันพระเหมือนแต่ก่อน เวลาย่ำเที่ยงแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพารมุขด้านตวันตก เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดีเข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท เฝ้าอยู่จนเวลาบ่ายโมงเศษจึงได้กราบถวายบังคมลากลับออกมา เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินออกทางประตูพรหมโสภา ประทับสนามหญ้าพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าทูลถวายชุดพระบาท ผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าอยู่ที่นั้น เจ้าพนักงานกรมราชบัณฑิตแลกรมช่างรักนำพระพุทธรูปแลพระธรรมทูลเกล้า ฯ ถวาย ทรงบิดทองเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินขึ้นทรงรถพระที่นั่ง พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าคัคณางคยุคล ตามเสด็จพระราชดำเนินบนรถพระที่นั่ง ออกทางประตูวิเศษไชยศรีเลี้ยวลงถนนบำรุงเมือง ประทับวัดราชบพิธ ทรงทอดพระเนตรการต่าง ๆ ในพระอุโบสถ เวลาย่ำค่ำแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้า

05/11/2565

อยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรกลับจากวัดราชบพิธ ทรงรถพระที่นั่ง เสด็จมาประพาสในสวนสราญรมย์เสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรมา ประทับที่พระที่นั่งซึ่งทำใหม่ในราชอุทยาน ตรัสกับพระบรมวงศานุวงศ์ อยู่จนเวลาทุ่มเศษ เสด็จพระราชดำเนิรกลับประทับสนามหญ้า พร้อม ด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลละอองธุลีพระบาทเฝ้าอยู่ที่นั้น จึงทรง พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวัฒนา นุวงศ์ เสด็จไปจุดเทียนที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ พระสงฆ์เจริญพระ พุทธมนต์ตามธรรมเนียมวันพระซึ่งเคยมีมาแต่ก่อน เวลา ๒ ทุ่มเศษ เสด็จขึ้น

โดย คัดณางคยุคล

แผ่นที่ ๗๔
ออกวันจันทร์
เดือน ๖
ขึ้น ๙ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันจันทร์ เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาประมาณบ่าย ๓ โมงเศษ พระยาอนุรักษ์ราช มณเฑียร ๑ พระนรินทรเสนี ๑ นำเจ้าพระยาไทรบุรีกับหลวงโกชา อิศหากถาม เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์ มโหฬาร เฝ้าอยู่ประมาณ ๔ โมงเศษ กราบถวายบังคมลากลับ ออกมา

เวลาจวนย่ำค่ำ พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลละอองธุลีพระบาท ใหญ่น้อย เข้าเฝ้าณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร พระยาศรี

05/11/2565

สิงหเทพจึงนำใบบอกพระยาราชเสนาขึ้นกราบบังคมทูล พระกรุณา ๓ ฉบับ บอกพระยาวิเศษภาไชยผู้ว่าราชการเมืองฉะเชิงเทราฉบับหนึ่ง บอกพระยาพนมศก ๓ ฉบับ[๑] บอกพระยาราชเสนาข้าหลวงฉบับหนึ่ง มีความว่า ได้ทราบในท้องตราซึ่งมีขึ้นไปว่า นักองค์วัดถาหนีขึ้นไป ให้พระยาราชเสนาจัดกรมการเมืองปราจิณบุรีไปสกัดด่านทางไว้ทุกตำบลนั้นแล้ว แลพระยาราชเสนาได้ทำตามท้องตราทุกประการ ฉบับ ๒ มีความว่า ผู้มีชื่อออกไปเก็บศิลาที่ภูเขากลางป่า พบนักองค์วัดถากับเขมรพักอยู่ในป่านั้น ฉบับ ๓ มีความว่า พระยาราชเสนาข้าหลวงได้แต่งคนออกเที่ยวสืบดูตามตำบลบ้านเขมร แลที่บ้านสวนไร่นาของนักองค์วัดถาก็หาได้ข่าวคราวไม่ ว่านักองค์วัดถาอยู่แห่งหนตำบลใด บอกพระยาวิเศษภาไชยผู้ว่าราชการเมืองฉะเชิงเทราฉบับหนึ่งมีความว่า ได้ทราบความในท้องตราแล้ว ได้แต่งให้กรมการไปสกัดด่านทุกทางทุกตำบล กับได้จัดกรมการแลทหารให้ไปส่งจมื่นทิพเสนาด้วย บอกพระยาพนมศก ๓ ฉบับรวมกันมีความว่า องค์สมเด็จพระนโรดมมีการเลี้ยงโต๊ะ ให้ไปเชิญแอดมิแรลมากินโต๊ะ แอดมิแรลก็หามาไม่ คราวหนึ่งแอดมิแรลทำรูปองค์สมเด็จพระนโรดมมาให้ องค์สมเด็จพระนโรดมหาชอบไม่ว่ากล่าวติเตียนรูปนั้น แอดมิแรลโกรธจึงเอารูปนั้นทิ้งตากแดดไว้ องค์สมเด็จพระนโรดมจึงให้ทำฐานตั้งรูปนั้นไว้ คราวหนึ่งภรรยาแอดมิแรลคลอดบุตร

---

๑ ตรงนี้ผิดมีบอกแก้ในแผ่นที่ ๑๐๙

05/11/2565

องค์สมเด็จพระนโรดมจัดสิ่งของไปเยือน แอดมิแรลก็มาจับมือด้วยองค์สมเด็จพระนโรดม แอดมิแรลได้สร้างตึกขึ้นสองหลัง สำหรับจะให้ทหารฝรั่งเศสอยู่ เวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น พระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าราชการใหญ่น้อย ก็กราบถวายบังคมลาออกมา

แจ้งความ

หนึ่งข่าวราชการซึ่งออกในวันพฤหัสบดี เดือนหก ขึ้น ๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ แผ่นที่ ๕๔ ว่าด้วยข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง ในวันอังคาร เดือนหก ขึ้น ๓ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกสนามหญ้า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตรให้หลวงนาสาดีเปนหลวงศรีราชรักษา ให้จีนเต้วเปนขุนประเทศปริชาคฤศดจีน ในสัญญาบัตรนั้นมีความว่า ให้หลวงนาสาดีเปนหลวงศรีราชรักษา ยกกระบัตรเมืองสุพรรณบุรี ถือศักดินา ๕๐๐ ทำราชการตามตำแหน่ง ตั้งแต่บัดนี้ไป จงช่วยพระยาสุนทรสงคราม พิไชยผู้ว่าราชการเมืองสุพรรณบุรีคิดอ่านราชการบ้านเมือง แลฟังบังคับบัญชาผู้ใหญ่ในเมืองนั้น แต่ที่เปนยุติธรรมแลชอบราชการให้เว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติ สมควรแก่ตำแหน่งทุกประการ แลรักษาความซื่อสัตย์สุจริตต่อกรุงเทพมหานคร

05/11/2565

ตามอย่างธรรมเนียมผู้ที่อยู่ในตำแหน่งเช่นนี้ ขอให้มีความสุขสวัสดิเจริญเทอญ ตั้งแต่ณวันอาทิตย์ เดือนห้า แรม ๘ ค่ำ ปีขวดอัฐศกศักราช ๑๒๓๘ เปนปีที่ ๙ ของตราดวงที่ประทับนี้ ประจำการแผ่นดินสยาม เปนวันที่ ๒๗๐๔ ในรัชกาลปัดยุบันนี้ (พระราชหัตถ) สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ แถมีพระราชอัญจกร ๔ องค์ในสัญญาบัตรนี้ ตามอย่างธรรมเนียมที่เคยประทับในสัญญาบัตรมาแต่ก่อน อีกฉบับ ๑ ความว่า ให้จีนเต้วเปนขุนประเทศปรีชาคณีศตจีนนายอำเภอ สำหรับรับชุระว่ากล่าวฝ่ายจีนที่ถือสาสนาโรมันกาทอลิกบรรดาอยู่ในแขวงเมืองฉะเชิงเทราทั้งสิ้น ให้ถือศักดินา ๕๐๐ จงพึงบังคับบัญชาผู้ว่าราชการเมืองฉะเชิงเทราแต่ที่เปนยุติธรรมแลชอบด้วยราชการ ถ้าจีนผู้ถือสาสนาโรมันกาทอลิกวิวาทเกี่ยวข้องในพวกกันเองเปนความเล็กน้อย ก็ให้ว่ากล่าวตัดสินให้แล้วแก่กัน ถ้าจีนทั้งสองฝ่ายมิยอมกัน ฤๅเปนความใหญ่จะต้องถึงสิ้นไหมพินัยก็จงส่งผู้ต้องคดีไปยังผู้ว่าราชการเมืองกรมการ ให้พิจารณาตามกฎหมาย

แผ่นที่ ๗๕ ออกวันอังคาร เดือน ๖ ขึ้น ๑๐ ค่ำ

ถ้าจีนพวกอื่น ฤๅคนอื่น ๆ พ้องจีนพวกถือสาสนาโรมันกาทอลิก ก็ให้นำเกาะส่งตัวจีนผู้จำเลย ไปชำระความตามบ้านเมือง ถ้าจีนโรมันกาทอลิกจะพ้องคนอื่น ๆ ก็ให้นำไปพ้องต่อผู้ว่าราชการเมืองกรมการ แล้วให้ไปฟังผิดแลชอบด้วย ถ้าเห็นว่าชำระตัดสินไม่เปนยุติธรรม ก็ให้ทำผัดไว้แล้วทำ

05/11/2565

เรื่องราวมายื่นต่อพระวิเศษสงครามรามภักดี จางวางกรมทหารแม่นปืนใหญ่ ให้ขึ้นเรียน ฯพณฯ สมุหนายก จะได้บัญชาการไปตามควร แลการอื่น ๆ นอกนั้นจงประพฤติให้ถูกต้องตามบังคับในท้องตราทุกประการ จงเจริญสุขสวัสดิ ทำราชการตั้งแต่บัดนี้ไป ตั้งแต่ณวันพฤหัสบดี เดือนห้า แรม ๑๒ ค่ำ ปีขวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เปนปีที่ ๙ ของตราดวงที่ประทับนี้ ประจำการแผ่นดินสยาม เปนวันที่ ๒๗๐๙ ในรัชกาลบัดยุบันนี้ (พระราชหัตถ) "สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์" แลมีพระราชลัญจกรประทับ ๔ องค์ ตามอย่างตามธรรมเนียม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตรนี้ ในข่าววันอังคาร เดือนหก ขึ้น ๓ ค่ำ ปีขวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ ข้าพเจ้ายังหาได้ใส่ไม่ จึงแจ้งความมาให้ทราบ ขอท่านทั้งหลายจงทราบ เทอญ

โดยมนุษยนาคมานพ (ผู้แทน)

นิทานเก่าเรื่องช้างกับหมาจิ้งจอก

แผ่นที่ ๗๖ ออกวันพุธ เดือน ๖ ขึ้น ๑๑ ค่ำ

ในกาลก่อนยังมีช้างสารช้างหนึ่งมีนามปรากฏชื่อว่ากับปุระอาศรัยอยู่ในป่าใกล้หนองอันหนึ่ง แลมีสุนัขจิ้งจอกสุนัขหนึ่งชื่อว่ากาพสิงคะ พาบริวารมาอาศรัยอยู่ใกล้หนองนั้นด้วย วันหนึ่งสุนัขจิ้งจอกได้เห็นช้างสารนั้นจึงกล่าวแก่บริวารแห่งตนว่าท่านทั้งหลายจะใคร่กินช้างสารนี้ฤๅ เราจะคิดกลอุบายฆ่าช้างสารนี้ให้

05/11/2565

ท่านทั้งหลายกินไปกว่าจะตลอดฤาดูฝนนี้ให้จงได้ สุนัขจิ้งจอกซึ่งเปนบริวารจึงตอบว่า ตัวท่านเปนสัตว์ตัวน้อย ซึ่งท่านจะคิดอ่านกินข้างสารนั้นเห็นจะไม่สมประสงค์ สุนัขจิ้งจอกผู้นายจึงตอบว่า อันธรรมดาสัตว์ทั้งหลายนี้ถึงตัวใหญ่ฤาเล็กนั้นไม่เปนประมาณ สุดแต่ปัญญา เมื่อมีความฉลาดแล้วแม้ถึงตัวเล็กคงคิดฆ่าสัตว์ใหญ่ได้ ถ้าท่านทั้งหลายทำตามคำของเราคงจะได้กินข้างสารนี้เปนแท้ สุนัขบริวารจึงตอบถ้อยคำสุนัขจิ้งจอกผู้เปนนายว่า ข้าพเจ้าจะทำตามถ้อยคำแห่งท่าน แล้วแต่ท่านจะคิดประการใดก็ตามแต่ปัญญา ฝ่ายสุนัขจิ้งจอกซึ่งเปนนายจึงแบ่งกันออกไปเปนสองพวก พวกหนึ่งให้คอยอยู่ที่หนองใหญ่นั้น พวกหนึ่งให้ไปด้วยกับตน แล้วจึงพากันตรงไปยังข้างสาร ค่อยนบนอบหมอบคลานเข้าไป ซบศีรษะลงที่เท้าข้างสารแล้วจึงกล่าวถ้อยคำว่า ข้าแต่พระยาช้างผู้มีศักดาเดชานุภาพอันใหญ่ยิ่งกว่าสัตว์ทั้งหลาย ข้าพเจ้าขอเชิญท่านไปเปนนายครอบครองสั่งสอนแห่งพวกข้าพเจ้าทั้งหลาย ๆ จะยอมตัวอยู่ในโอวาทแห่งท่านทั้งสิ้น ช้างสารจึงถามว่า ท่านนี้มีนามกรเปนประการใด เหตุไฉนจึงมากล่าวดังนี้ อันวิสัยสัตว์อันมีรูปกายต่างชาติต่างพรรณกัน จะอยู่ด้วยกันยังไรได้ สุนัขจิ้งจอกจึงตอบว่า ข้าพเจ้าผู้มีชื่อว่ากาพสิงคะ สุนัขจิ้งจอก เพราะว่าเหล่าสัตว์ทั้งหลายที่อยู่ในป่านี้ ได้ประชุมปฤกษาเห็นพร้อมกันว่า เราทั้งหลายไม่มีใครเปนใหญ่ที่จะตัดสิน ชี้

05/11/2565

ขาดในอรรถคดีแห่งวิวาทซึ่งกันและกัน อยู่แต่สำพังแห่งตน ๆ ไหนเลยจะมีความสุข สัตว์ทั้งหลาย

แผ่นที่ ๗๗
ออกวันพุธ
เดือน ๖
ขึ้น ๑๑ ค่ำ

ที่อยู่ในป่านี้จึงพร้อมกันว่า ท่านพระยาช้างนี้มีสติปัญญาอานุภาพก็มากกว่าสัตว์ทั้งปวง สมควรเปนนายได้ สัตว์เหล่านั้นจึงใช้ให้ข้าพเจ้ามาเชิญท่านพระยาช้าง ให้เปนนายบังคับบัญชาสั่งสอนสัตว์ทั้งหลายซึ่งอยู่ในป่านี้ ช้างสารได้ยินดังนั้นก็สำคัญคิดว่าจริง โดยจิตรนิยมแต่ในที่จะเปนใหญ่ ไม่ทันที่จะได้ตริตรองให้เห็นเหตุแห่งกลอุบาย จึงรับคำว่า ถ้าสัตว์ทั้งปวงเห็นพร้อมกันฉนั้นแล้ว เราก็จะรับบังคับบัญชาท่านทั้งหลายให้ได้ความสุขโดยประสงค์ ฝ่ายกาพสิงคะได้ฟังดังนั้นก็มีความยินดี จึงตอบว่า ถ้ากระนั้นข้าพเจ้าจะลาท่านกลับไปบอกแก่สัตว์ทั้งหลายในป่าให้ทราบก่อน จะได้ช่วยกันตระเตรียมจัดที่ทางซึ่งจะได้สมมุติท่านขึ้นเปนใหญ่ และจะได้หาที่กินที่นอนให้สมควรแก่ท่าน แล้วสุนัขจิ้งจอกผู้เปนนายจึงให้สุนัขจิ้งจอกบริวารทั้งหลาย อยู่ด้วยช้างบ้างไปกับตนบ้าง ก็รีบกลับมาที่หนองนั้น ชวนกันเที่ยวหาที่อันเยบคายซึ่งจะทำร้ายช้างสารได้โดยง่าย จึงเห็นเกาะตั้งอยู่ในกลางหนองใหญ่มีหล่มรุกโดยรอบ จึงให้สุนัขเหล่านั้นข้ามไปอยู่ที่กลางเกาะแล้วกำชับสั่งว่า ถ้าช้างสารมาถึงแล้วท่านทั้งหลายจงพร้อมกันหอนเห่าร้องขึ้นให้กึกก้องกึกครึกครื้นพร้อมกัน แล้วจงประชุมกันอยู่ในเกาะนี้

05/11/2565

ครั้นสั่งกันดังนั้นแล้วก็กลับมายังท่ามกลางจึงบอกว่า ข้าแด่พระยาช้างผู้เป็นใหญ่ ข้าพเจ้าได้ไปแจ้งความแก่สัตว์ทั้งหลายว่าท่านจะรับเป็นใหญ่ในพวกข้าพเจ้า สัตว์ทั้งหลายมีความยินดีพร้อมกันอยู่ที่เกาะซึ่งตั้งอยู่ในกลางหนองใหญ่นั้นแล้ว เกาะนั้นเป็นชัยภูมิดี สัตว์ซึ่งเป็นใหญ่มาแต่ก่อนก็เคยอยู่มาในที่นั้น สมบูรณ์ด้วยต้นไม้แลใบหญ้า ทั้งท่าน้ำเรียบราบเป็นอันดี คิดกันว่าจะสมมุติซึ่งท่านเป็นใหญ่ในที่นั้น ช้างสารได้ฟังดังนั้นก็หลงด้วยอุบายตายใจ ก็รับดุ่มเดิรมายังหนองใหญ่ กาฬสิงคะกับบริวารทั้งหลายก็พากันแวดล้อมแห่ห้อมช้างสารมาโดยรอบ ครั้นมาถึงเกาะแล้ว สุนัขจิ้งจอกทั้งหลายซึ่งอยู่ในเกาะนั้นจึงชวนกันหอนเห่าเสียงอื้ออึงอึกกระทึกขึ้นพร้อมกัน กาฬสิงคะจึงบอกว่าเกาะซึ่งตั้งอยู่ที่กลางหนองโน้นข้าพเจ้าทั้งหลายได้จัดตระเตรียมไว้ เพื่อจะสมมุติท่านขึ้นเป็นใหญ่ในที่นั้น ขอเชิญท่านเดิรตามข้าพเจ้าลงมาเถิด แล้วกาฬสิงคะก็เดิรนำลงไปในที่หล่มอันลึก ฝ่ายช้างสารผู้โฉดเขลาไม่พิจารณาดูโดยแยบคาย ก็ขมีขมันรีบลงไป ครั้นถึงที่หล่มอันลึกก็ตกหล่มไม่อาจถอนเท้าขึ้นได้ กาฬสิงคะจึงร้องบอกแก่บริวารทั้งหลายว่า ท่านทั้งหลายจงรีบมาโดยเร็วเถิด บัดนี้พระยาช้างผู้จะมาเป็นนายแห่งเราติดหล่มอยู่ไปไม่ได้แล้ว

05/11/2565

แผ่นที่ ๗๘
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๖
แรม ๑๒ ค่ำ

จงมาช่วยกันฉุดให้พร้อมกันในบัดนี้ ฝูงสุนัขจึงจอกทั้งหลายก็ทำอาการปานประหนึ่งว่าจะช่วย บ้างก็หอนอยู่บนเกาะ แล้วก็ยื่นหางลงมาร้องบอกว่า ท่านพระยาช้างจงฉุดหางข้าพเจ้าขึ้นมาเถิด บ้างก็ลงมาทำท่าโกยเบื้องตม บ้างก็โดดขึ้นบนศีรษะช้าง แล้วก็ถ่ายมูตรรดตาช้างลงทั้งสองข้าง ช้างสารผู้โฉดเขลาก็มีจักษุบอดจนถึงแก่ความตายในที่นั้น สุนัขจึงจอกทั้งหลายก็ลงมากลุ้มรุมกันกินช้างสารเปนอาหารแล

อันนิทานพระยาช้างซึ่งกล่าวไว้นี้ เปนความอุปมาเพื่อจะให้เห็นว่าผู้ที่มักใหญ่ใฝ่สูงให้เกินศักดิ์ ก็เปนเหตุที่จะให้ได้ความเดือดร้อนใจบางทีจนเปนอันตรายแก่ชีวิต เพราะกุศลหนหลังไม่ได้แต่งไว้ ถ้ากุศลหนหลังสั่งสมอบรมไว้ แม้จะมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งเปนที่ขัดข้องอยู่ก็อาจจะอันตรธานสูญไป คงจะได้ช่องได้โอกาศให้การดำเนินไปได้โดยประสงค์ ถ้ากุศลหนหลังไม่ได้สั่งสมอบรมไว้ แม้จะมีผู้ประคับประคองอุดหนุนค้ำชูให้รุ่งเรืองถาวร ก็จะเปนไปได้โดยกำลังที่เปนไปก็ชั่วครั้งหนึ่งคราวหนึ่งเท่านั้น

อนึ่งว่าด้วยผู้ใหญ่ไม่มีจิตรเมตตากรุณาแก่ผู้น้อย คิดอุบายที่จะให้ได้ความร้อนแลให้ถึงแก่ชีวิต โดยผู้น้อยไม่มีที่แอบอิงอาศรัย ก็เปนเหตุที่จะให้ทำได้โดยประสงค์ ถ้าผู้น้อยมีที่พึ่งพิงอาศรัยแม้ถึงจะคิดทำอันตรายก็ได้โดยยาก อุปมาดังนิทานนกมูลไถซึ่งกล่าวไว้

05/11/2565

แต่โบราณฉะนั้น

นิทานนกมูลไถกับเหยี่ยว

ในกาลปางก่อนยังมีนกมูลไถตัวหนึ่ง มาตะถิ่นฐานซึ่งเปนวิสัยของตนเสีย แล้วบินไปกินน้ำในบ่อน้ำดำบลหนึ่ง ขณะเมื่อนกมูลไถดื่มน้ำอยู่นั้น มีเหยี่ยวตัวหนึ่งโฉบเอาตัวไป นกมูลไถก็โศกเศร้าเสียใจบ่นร่ำไรว่า โอ้เรานี้ไม่รู้ประมาณมาตะถิ่นฐานของตน จึงต้องเปนอาหารของท่านหนอ ถ้าแม้นเราอยู่ในที่ของเราแล้วพอจะคิดสู้รบลองกำลังได้บ้าง ครั้นเหยี่ยวได้ยินดังนั้นจึงท้าทายว่า เฮ้ย นกมูลไถน้อย มึงตกอยู่ในเงื้อมมือของกูจะต้อง

แผ่นที่ ๗๙
ออถวันพฤหัสบดี
เดือน ๖
ขึ้น ๑๒ ค่ำ

ตายด้วยปลายเล็บของกูแล้วไม่รู้ฤๅ เหตุไฉนมึงไม่ปลงจิตรถึงความตาย ยังคิดถึงถิ่นฐานของตนมาบ่นเพ้อว่าจะสู้รบลองกำลังอีกเล่า มึงอยากลองกำลังด้วยกูอีกฤๅ นกมูลไถจึงตอบว่า ดูกรท่านเหยี่ยว บัดนี้ข้าพเจ้าตกอยู่ในเงื้อมมือของท่าน ถ้าแม้นท่านปล่อยข้าพเจ้าให้ไปถึงถิ่นฐานของข้าพเจ้าแล้วไซ้ ข้าพเจ้าจะขอคิดอ่านลองกำลังผจญกับท่านพอจะได้บ้าง เหยี่ยวตอบว่าเออกูจะปล่อยมึงไป เองรีบไปคิดอ่านลองกำลังด้วยกูให้เร็ว ๆ เถิด ถ้ามึงไม่สู้รบกับกูแล้ว กูจะกินมึงเสียทั้งเจ็ดชั่วงศาของมึงให้สิ้น ถ้ากูไม่สู้รบกับมึงแล้วมึงจงกินตัวกูเถิด ครั้นกล่าวดังนั้นแล้ว เหยี่ยวก็ปล่อยนกมูลไถไป นกมูลไถก็รีบไปยังหลุมรอย

05/11/2565

เท้าโค ที่มีก้อนดินแห้งแตกระแหงอยู่ ซึ่งเป็นวิสัยที่อยู่แห่งตน ครั้นถึงปากหลุมแล้วจึงร้องท้าทายแก่เหยี่ยวว่า แน่ะท่านเหยี่ยว ถ้าท่านจะลองกับเราแล้ว ท่านจงรีบลงมาเร็ว ๆ เถิด ครั้นเหยี่ยวได้ยินดังนั้นก็โกรธนัก ร่อนลงมาด้วยกำลังแรงอันกล้า หวังจะโฉบนกมูลไถนั้นให้ตาย นกมูลไถก็วิ่งลงไปแอบที่หลุมรอยเท้าโค ครั้นเหยี่ยวโฉบลงมาอกก็กระทบก้อนดินระแหงได้ความเจ็บปวดนัก ก็ยิ่งโกรธมากขึ้นไปไม่คิดถึงความตายเลย แล้วกลับบินขึ้นไปยังอากาศ นกมูลไถก็วิ่งออกมาที่ปากหลุมร้องท้าทายไปอีก ครั้นเหยี่ยวได้ยินก็โกรธนักรีบร่อนลงมาโฉบอีกเป็นหลายครั้ง อกกระทบดินระแหงเหยี่ยวก็ตาย ทอดกายลงอยู่ที่ปากหลุม นกมูลไถไม่ได้ยินเสียงเหยี่ยววิ่งออกมาอีก ก็เห็นศีรษะเหยี่ยวห้อยที่ปากหลุม ก็ยังมีความขยาดอยู่ เกรงอกว่าจะเป็นกลอุบาย ครั้นพิเคราะห์ดูไปจึงรู้ว่าเหยี่ยวตายเป็นแน่ นกมูลไถจึงออกมา แล้วเที่ยวร้องเรียกพวกเพื่อนมาดูศพเหยี่ยวผู้ตาย แล้วก็พากันกินเหยี่ยวนั้นให้เป็นอาหาร

อันนิทานนกมูลไถซึ่งกล่าวไว้นี้ ก็ประสงค์จะให้เห็นเหตุซึ่งผู้ใหญ่มีความอาฆาฏแก่ผู้น้อย ครั้นทำอันตรายแก่ผู้น้อยไม่ได้แล้ว ก็ต้องทำลายแห่งชีวิตตนเอง นักปราชญ์จึงได้ติเตียนซึ่งโทโสแลความอาฆาฏพยาบาท ว่าเป็นการชั่วยิ่งนัก ความที่มีประสงค์สิ่งใดก็ไม่อาจสำเร็จไปได้ด้วยโทโสแลความอาฆาฏ แม้จะสำเร็จประสงค์ได้ก็แต่ทรัพย์แลความอารี้อารอบ ทรัพย์นั้นเล่าย่อมเป็นกำลังอาจที่จะให้มีอำนาจแข็งแรงได้ ดังนิทานจุลลนันทชาดก ซึ่งมีมาในโบราณฉะนี้

05/11/2565

นิทานเรื่องจุลคันธดาบสกับหนู

ในกาลปางก่อน ยังมีเมืองหนึ่งชื่อจำปานคร ในเมืองนั้นมีฤาษีสองตน ชื่อจุลคันธ ๑ วิดากัณณะ ๑ มาอาศรัยอยู่ทิศตวันออกแห่งเมืองนั้น ไม่ใกล้ไม่ไกลนัก สองฤาษีนั้น

แผ่นที่ ๘๐ ออกวันสุกร์ เดือน ๖ ขึ้น ๑๓ ค่ำ

ได้อาศรัยเที่ยวภิกขาจาร ใน จำปานคร นั้นเปนเนืองนิตย์ วันหนึ่งจุลคันธฤาษีไปเที่ยวบิณฑบาตได้เข้าสุกมามาก ที่เหลือบริโภคนั้นใส่กระเช้าแล้วก็ไปแขวนไว้ที่ค่าคบพฤกษาต้นหนึ่ง มีหนูตัวหนึ่งอาศรัยอยู่ที่จอมปลวก ซึ่งมีในที่ใกล้อาศรมฤาษี หนูนั้นโดดขึ้นกินเข้าสุกที่ฤาษีแขวนไว้นั้นทุก ๆ วัน จนเข้าสุกนั้นน้อยลง จุลคันธฤาษีจึงคิดประหลาดใจ ว่าเหตุไฉนหนอเข้าสุกอาตมแขวนไว้เปนนักหนา ครั้นเวลาเช้ามาดูก็หายไปทุกวันทุกเวลา จุลคันธฤาษีจึงคอยด้อมมองแอบดู ก็เห็นหนูโดดขึ้นกินเข้าสุก ครั้นกินอิ่มแล้วก็โดดกลับลงมา คลานเข้าไปสู่ที่อยู่แห่งตน จุลคันธฤาษีก็เข้าใจชัดว่า ชรอยที่อาศรัยแห่งหนูนั้นจะมีทรัพย์อยู่เปนแม่นมั่น จึงขวนวิดากัณณะฤาษีเอาเสียมไปขุดลงที่ปล่องหนูนั้น ก็ได้ทรัพย์เปนอันมาก แล้วก็ขนเอามาไว้ในอาศรมแห่งตนทั้งสิ้น ครั้นภายหลังหนูนั้นก็มากินเข้าที่แขวนไว้นั้นอีก ก็ไม่อาจจะโดดขึ้นขึ้นไปได้ แล้วก็ค่อย ๆ คลานเข้ามาหาฤาษี มีอาการก็แปลกกว่าแต่ก่อน ฤาษีก็ให้เข้าสุกหนูนั้นกิน ครั้นกินอิ่มแล้วหนูก็ค่อยคลานกลับไปยังที่อยู่ของตน เพราะฉนั้นจึงได้เห็นความชัดว่า อันทรัพย์นี้เปนกำลัง วิดากัณ

05/11/2565

ณะดาบศ์จึงว่าแก่จุลดันธดาบศ์ว่า เราได้เห็นดังนี้ก็ควรจะปลงใจลง เป็นแน่ว่า ทรัพย์นี้เป็นเครื่องจะให้เกิดมานะฮึกเหิม แลให้มีกำลังอานุภาพยิ่งใหญ่ขึ้น ดังนิทานนางโสมะนะสี่ ซึ่งกล่าวไว้ฉะนี้

นิทานเรื่องเศรษฐีกับนางทาสี

ในกาลปางก่อน ยังมีเมืองหนึ่งชื่อจำปานคร ก็ในเมืองนั้นมีชายผู้หนึ่งมีทรัพย์มากชื่อมหาสาละ ยังมีหญิงน้อยคนหนึ่งชื่อโสมะนะสี่ เป็นทาสีของบุรุษมหาสาละ ได้ลงไปทอหูกอยู่ที่ใต้ถุนเรือนทุก ๆ วัน แลหญิงน้อยนั้นเป็นคนใจดีมีกิริยาเรียบร้อย แม้ใครจะแกล้งแคะได้ด่าว่าหยาบคายอย่างไรก็ดี นางทาสีไม่โต้ตอบถุ้มเถียงวิวาทกับผู้นั้นเลย มหาสาละได้เห็นดังนั้นแล้วจึงคิดว่า ทาสีน้อยผู้นี้เพราะเป็นคนยากจนจึงเป็น

แผ่นที่ ๘๑ ออกวันศุกร์ เดือน ๖ ขึ้น ๑๓ ค่ำ

คนใจดี ถ้ามีทรัพย์ขึ้นแล้วจะเป็นไฉนหนอ จำเราจะทดลองดูให้เห็นจริง คิดแล้วมหาสาละชายผู้มั่งคั่งนั้นจึงเอาทรัพย์ร้อยกหาปณะแก้งไปผังไว้ตรงเท้าลงไปที่นางทาสีนั่งทอหูกอยู่นั้น ครั้นรุ่งเช้านางทาสีลงไปทอหูกตามเคย แต่วันนั้นมีใจกระด้างดุดันทั้งกิริยากร้านเร่ง ได้ยินคำผู้อื่นพูดโต้ตอบกันก็ออกถุ้มเถียงดุดันพาลวิวาทกับผู้นั้น ๆ แปลกกว่าแต่ก่อน มหาสาละจึงรู้ว่า ทรัพย์นี้เป็นเครื่องชูใจของมนุษย์ทั้งหลาย มักให้ฮึกเหิมถือ

05/11/2565

ตัวไม่ถืออัชฌาคารวะ ก็นางทาสีน้อยนี้เป็นแต่นั่งใกล้ได้กลิ่นอายแห่งทรัพย์ยังไม่เป็นของตนก่อน ก็ยังฮึกเหิมขึ้นได้ถึงเพียงนี้ แล้วจึงชุดเอาทรัพย์นั้นกลับคืนมาเสีย นางโสมนะสีทาสีก็กลับเป็นคนใจดีมีกิริยาเรียบร้อยอย่างเก่า อนึ่งคำโบราณย่อมว่าไว้ว่า ใครซื้อให้ซื้อตอบ ใครคดให้คดตอบ ดังนิทานวานรซึ่งกล่าวไว้ฉะนี้

นิทานเรื่องวานรกับจรเข้

ในกาลปางก่อน ยังมีวานรหนึ่งใหญ่เท่าโคลงมากินน้ำในแม่น้ำคงคา ขณะนั้นมีนางจรเข้หนึ่งครั้นเห็นวานรใหญ่แล้วอยากจะใคร่กินตัววานรนั้น จึงว่าแก่จรเข้ผู้ผัวว่า ข้าพเจ้าอยากจะใคร่กินตับแลหัวใจวานรใหญ่นี้ ถ้าไม่ได้กินแล้วข้าพเจ้านี้จะต้องตายจากไปเป็นแท้ จรเข้ผู้ผัวจึงตอบว่า เจ้าเป็นสัตว์น้ำปราณาจะกินสัตว์บกซึ่งมีวิสัยต่างกันนั้น ยากที่จะได้กินอยู่ เจ้าจงอดกลั้นระงับความอยากนั้นเสียเถิด จรเข้เมียจึงว่า ท่านเป็นผู้มีสติปัญญามาก แต่ตับวานรเพียงนี้จะคิดเอาให้เรากินไม่ได้ เราก็คงจะตายเป็นแท้ แล้วนางจรเข้แกล้งทำอาการประหนึ่งว่าจะตายนอนนิ่งอยู่ จรเข้ผัวจึงว่า ท่านอย่าเพ่อเสียใจเลย เราจะคิดลวงเอาตัววานรให้ท่านกินให้จงได้ ครั้นว่าดังนั้นแล้ว จรเข้ผู้ผัวว่ายตรงเข้ามาหาวานรใหญ่ จึงแกล้งกล่าวเป็นอุบายว่า ดูกรวานรผู้ประเสริฐ ท่านอยู่ในต้นมะเดื่อนี้ไม่มีประโยชน์เลย อาหารการบริโภคก็ขัดสนนัก ท่านจะอยู่อยู่ไปทำไม

05/11/2565

เล่า ในคัมภีร์ท่านกล่าวไว้ว่า อันประเทศที่อยู่ไม่แยบคายนั้นมี ๕ สถาน คือ ไม่มีญาติเผ่าพันธุมิตรสหาย ๑ ที่ไม่อุดม ๑ ที่ไม่มีใครถือตามคติคนเก่า ๑ ที่ไม่มีกิจการจะให้เป็นประโยชน์สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ ๑ ประเทศที่อยู่ ๕ สถานนี้ไม่ควรอยู่เลย แม้นได้มาอยู่แล้วก็ต้องแปรสถานให้จนได้ ในคัมภีร์มีมาเช่นนี้มิใช่หรือ เหตุไฉนท่านจึงมีมาอยู่ในที่ขัดสนเช่นนี้เล่า ดูกรวานรผู้ประเสริฐ ฝากแม่น้ำคงคาข้างโน้นมีส่วนตำบลหนึ่งเป็นที่อุดมดี มีผลไม้อันประกอบไปด้วยโอชารสมาก มีดอกไม้หอมขจรอยู่ทุกเมื่อ แลมีสระน้ำดารดาษไปด้วยบัว ๕ ประการ ควรจะเป็นที่สำราญรื่นชื่นอารมณ์นัก ส่วนนั้นแลควรท่านผู้เป็นพระยาวานร

แผ่นที่ ๘๒
ออกวันเสาร์
เดือน ๖
ขึ้น ๑๔ ค่ำ

จะไปอยู่ ถ้าท่านปรารถนาจะไปแล้ว เราจะส่งเคราะห์เอาท่านไปได้อยู่ อนึ่งเล่าเรานี้แม้เป็นสัตว์อยู่ในน้ำก็ดี มีบัณฑิตผู้วิเศษคนหนึ่งมาให้สมาทานศีลห้า แล้วสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในยุติธรรมความสัตย์ ให้ฉลาดในกิจประโยชน์แก่ผู้อื่นว่าเป็นกุศลอันประเสริฐ เพราะเหตุนั้นเราเห็นว่าท่านอยู่ในที่ลำบากขัดสนด้วยอาหารยิ่งนัก เราหวังว่าจะให้เป็นบุญกุศลจึงคิดจะพาท่านไปอยู่ในที่อันอุดมดี วานรใหญ่ครั้นได้ยินอย่างนั้นไม่ทันใคร่ครวญดูก็เชื่อคำจรเข้มาถวงหลอก จึงตอบว่า ท่านจรเข้ ซึ่งเราได้มาพบปะท่านผู้ใจบุญ รู้ทำประโยชน์แก่กันเช่นนี้ดีนัก เป็นลาภอย่าง

05/11/2565

ประเสริฐของเราแล้ว ท่านจงส่งเคราะห์เราไปส่งให้ถึงฝั่งคงคาฟากข้างโน้นด้วยเถิด จรเข้ว่าดีแล้วถ้ากระนั้นท่านจงขี่หลังเราเถิด เราจะพาท่านข้ามไปให้ถึงที่อุดมดีนั้นจนได้ วานรจึงลงไปนั่งบนหลัง จรเข้ก็รีบว่ายออกไปถึงกลางแม่น้ำคงคาแล้ว จึงค่อยจมตัวลง วานรเห็นผิดประหลาดจึงว่า แน่ท่านจรเข้ ท่านรับคำเราไว้ว่าจะไปส่งเราให้ถึงฟากข้างโน้น เหตุไฉนจึงมากดตัวให้จมลงในกลางแม่น้ำเช่นนี้เล่า จรเข้จึงขู่ว่า เฮ้ยอ้ายลิงโง่เขลา ต้องการอะไรเราจะไปส่งท่าน เราคิดจะกินตับหัวใจของท่าน จึงแกล้งลวงท่านออกมากลางแม่น้ำเช่นนี้ ตัวท่านนี้ต้องเป็นอาหารของเราแล้วยังไม่รู้ฤา ยังมาถามอีกเล่า วานรใหญ่มีปรีชาว่องไวได้ยินดังนั้นแล้ว ก็คิดจะลวงตอบจรเข้นั้นบ้าง จึงแกล้งกล่าวขึ้นในทันใดนั้นว่า ท่านนี้เป็นผู้โฉดเขลา อันวิสัยเราวานรทั้งหลายเป็นผู้เต้นโลดโดดโผนไปมาบนพฤกษา ถ้าเอาตับกับหัวใจไว้กับตัวแล้วจะมิช้ำชอกแหลกเหลวไปเสียฤา ด้วยเหตุนั้นเราจึงเอาตับแลหัวใจแขวนไว้ที่ต้นมะเดื่อเป็นนิตย์ ซึ่งห้อยเป็นพวงแดงสุกสดอยู่เมื่อกี้นี้นั้น ท่านเห็นฤาไม่ โน่นแลดูเถิดซึ่งห้อยเป็นพวง ๆ อยู่บนต้นมะเดื่อนั้นแล คือตับแลหัวใจของเราแล จรเข้แลไปเห็นผลมะเดื่อมีจริงก็สำคัญว่าเป็นตับแลหัวใจวานรจริง จึงว่าท่านให้ตับแลหัวใจของท่านแก่เราไซ้ เราจะเอาท่านเข้าส่งให้ถึงฝั่งบัดนี้ วานรรับว่าให้ จรเข้ก็เอาวานรกลับเข้ามาส่งถึงฝั่ง วานรก็โดดขึ้นไปบนต้นแล้ว จึงร้องบอกว่า เฮ้ยจรเข้โง่ อันวิสัยสัตว์

05/11/2565

ทั้งหลายดับแลหัวใจอยู่นอกกายนั้นมีบ้างฤๅ ซึ่งกูว่าจะให้ดับแลหัวใจแก่มึงนั้นคือผลมะเดื่อนี่แล ว่าแล้วก็เก็บผลมะเดื่อโยนลงมาจึงร้องบอกอีกว่า ซึ่งว่ากูจะให้มึงนั้นกูได้ให้แล้วตามคำกูจริงมิใช่ฤๅ แต่คำซึ่งมึงว่ากะกูไว้นั้นไม่จริงสักข้อหนึ่งเลย มึงเป็นคนเท็จกล่าวคำไม่จริง ส่วนของมึงนั้นกูไม่ไปแล้ว มึงกลับไปกินผลไม้ที่ส่วนของมึงเถิด จรเข้ก็ได้ความละอายแล้วดำน้ำลงกลับไปทั้งความโศกเศร้าเสียใจ แลข้อซึ่งจรเข้มาหลอกวานรให้อยู่ในเงื้อมมือของตนแล้ว ไม่ได้กินดับแลหัวใจวานรตามประสงค์ กลับได้ความละอายต้องโศกเศร้าเสียใจเช่นนี้นั้น เพราะไม่ฉลาดจริงมิใช่ฤๅ แลข้อซึ่งวานรตกอยู่ในเงื้อมมือจรเข้ ใกล้จะถึงความตายอยู่แล้วกลับแก้ไขเอาตัวรอดได้มีชัยชนะเช่นนั้นนั่น ก็เพราะปัญญาฉลาดมิใช่ฤๅ อันปัญญาที่เกิดด้วยการสดับฟังมามากนั้น สามารถจะให้สำเร็จกิจกังวลทั้งปวงได้ เป็นคุณหนึ่งว่ามนต์ชื่อวิชามะยะ แลสามารถให้สำเร็จความปรารถนาในโลกียคุณทั้งปวงดังประสงค์ได้ เป็นปานประหนึ่งว่าแก้วสารพัดนึก แลแก้วชื่อว่าโชติรสนั้น เพราะเหตุฉะนี้กุลบุตรทั้งหลายที่เป็นกษัตริย์ พราหมณ์แลแผ่นยามาตย์ราชมนตรีแม่ทัพนายกองทั้งปวงซึ่งมีปัญญายิ่ง พึงตรึกตรองประกอบกิจการทั้งปวงให้พร้อมไปด้วยมารยาแลบริยายแลอุบายนั้นตามสมควรเถิด คงจะสำเร็จดังประสงค์ได้ทุกประการแล

05/11/2565

แผ่นที่ ๘๓
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๖
ขึ้น ๑๕ ค่ำ

ข่าวราชการคราวเสด็จพระราชดำเนิร
กรุงทวาราวดีศรีอยุธยาโบราณคล้องช้างสำคัญ

วันอังคาร เดือน ๖ ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้าโมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรออกทางพระทูพรหมโสภาด้านตวันออกแห่งพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เสด็จขึ้นเกยทรงพระที่นั่งราชยานออกทางประตูศรีสุนทร ไปประทับเกยท่าราชวรดิษฐ เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นบนพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย ตรัสกับเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดีครู่หนึ่ง จึงทรงเรียกเอาพระอุตราวัฏสังข์จากหลวงเทพาภรณ์ ซึ่งเชิญไปคอยอยู่ณพระตำหนักแพ ทรงรดพระยาอภัยรณฤทธิซึ่งจะแรกนา เมื่อขณะทรงรดน้ำสังข์นั้นชุนหมื่นพราหมณ์ก็เป่าสังข์ จึงทรงเอาแหวนเพ็ชร์ของเก่าสองวงสวมพระราชทานนิ้วชี้ซ้ายขวาให้พระยาอภัยรณฤทธิ เพื่อเปนสวัสดิมงคลในการพระราชพิธีจรดพระนังคัล แล้วเสด็จลงเรือพระที่นั่งบีกนิกลำใหญ่ เรือภิรมย์เร็วจรจุงขึ้นไปตามทางขลมารคเวลา ๔ โมงเศษถึงวัดปากอ่าว รอเรือพระที่นั่งทอดพระเนตรวัดครู่หนึ่ง แล้วก็แล่นขึ้นไป เวลาบ่าย ๓ โมงเศษถึงเกาะบางปอิน เรือพระที่นั่งเข้าประทับณนวนน้ำหน้าพระราชวัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จจากเรือพระที่นั่ง เสด็จเที่ยวประพาสตามที่สระแลที่อื่น ๆ แล้วเสด็จไปทอดพระเนตรพลับพลาทรงปืน แล้วเสด็จพระราชดำเนิรกลับ พอฝนตกหนักก็เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับในตำหนักติก ซึ่ง

05/11/2565

สร้างไว้สำหรับพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จพักพอฝนซาลงก็เสด็จพระราชดำเนิรกลับ ไปประทับที่พระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ เวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกเสวย พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น พระองค์เจ้าแดชข้าทูลถวายฉลองพระบาทซึ่งตามเสด็จพระราชดำเนิรนั้น คือ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ ๑

แผ่นที่ ๘๔
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๖
ขึ้น ๑๕ ค่ำ

พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทวิถวัลยดาภ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าศรีสิทธิชงไชย ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากาพย์กนกรัตน์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ๑ พระยาภาสกรวงศ์ ๑ เจ้าหมื่นสรรเพชภักดี ๑ นายจ่ารง นายจ่าเรศ นาย

05/11/2565

จำชัน ขุนธารารสวิเศษ กับมหาดเล็กน้ำร้อน กับมหาดเล็กมีชื่ออีก หลายคน กรมตำรวจ พระมหาเทพ พระอินทรเทพ กรมทหาร จมื่น สรเดชรณชิต จมื่นสราภัยสฤษฎิการ หลวงสรจักรานุกิจ หลวงสร สิตยานุการ กับออฟพีเซอร์ทหารอีก ๒ คน กรมอาลักษณ์ หลวงสาร ประเสริฐ ขุนสุวรรณอักษร กรมหมอ หลวงราโชวาท กรมแส่ง หมื่นจำนง

โดย ทองแถมถวัลยวงศ์

ณวันพุธ เดือน ๖ ขึ้น ๑๑ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๕ โมงกับ ๑๕ มินิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่อง ตามธรรมเนียม เสด็จพระราชดำเนิรแต่พระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ ลงทรงเรือพระที่นั่งซึ่งเรียกชื่อตามภาษาอังกฤษว่า อีเกอล แปลว่า นกอินทรี พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการซึ่งตามเสด็จ พระราชดำเนิรคราวนี้ ตามเสด็จพระราชดำเนิรในเรือพระที่นั่ง แล้ว จึงใช้จักรแล่นขึ้นไป เวลา ๕ โมงกับ ๑๐ มินิต ถึงวังจันทรเกษม เวลา ๕ โมงกับ ๑๕ มินิต ถึงที่เหนือวัดกุฎีสูง ที่นั้นน้ำตื้นเรือพระ ที่นั่งดำนี้กินน้ำกว่าไปไม่ได้ จึงประทับเรือพระที่นั่งณที่นั้น แล้วจึงเสด็จ พระราชดำเนิรลงเรือพระที่นั่งเก๋งเอกาทัศพยาม พร้อมด้วยขบวนนำ แห่ขึ้นไปประทับท่าฉนวนที่พะเนียด แล้วจึงเสด็จขึ้นทรงพระที่นั่ง ราชยานไปประทับพลับพลาบนพะเนียด ตรัสด้วยสมเด็จพระเจ้าบรม วงศ์เธอ เจ้าพ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ สมเด็จเจ้าพระยา

05/11/2565

บรมมหาศริสุริยวงศ์ แลกงสุลเยอรมัน กับพวกออฟพีเซอร์เรือรบอเมริกันชื่อดาโค[๑] ซึ่งขึ้นมาดูคล้องช้างคราวนี้ด้วย ครั้นเวลาเที่ยงครึ่งจึงโปรดเกล้า ฯ

แผ่นที่ ๘๕ ออกวันจันทร์ เดือน ๖ แรมค่ำ ๑

ให้นำโขลง มาทอดพระเนตร หน้าพลับพลา ที่สนาม กลางแปลง แลโปรดเกล้า ฯ ให้นายขิดหุ้มแพร เชิญดอกไม้ธูปเทียนไปบูชาที่ศาลกรมหลวงเทพหริรักษ์[๒] ครั้นได้เวลาศุภฤกษ์บ่ายโมงกับ ๑๕ นาที จึงมีพระบรมราชโองการให้หลวงคชศักดิคล้องช้างสำคัญซึ่งมีในโขลง หลวงคชศักดิรับพระบรมราชโองการใส่เกล้า ฯ แล้วจึงเข้าคล้องช้างสำคัญตัวนั้นได้บาศ ๑ แล้วจึงวัดบาศเข้าไว้ให้ระบายโขลงไปพักอยู่ตามเดิม ฝ่ายข้างนี้จึงได้เอาช้างต่อเข้าผูกสายทาม แล้วจึงไปผูกตลุงไว้ที่โรงณบ้านส่วนพริกเหนือพะเนียด ช้างตัวสำคัญตัวนี้วัดได้สูง ๓ ศอก ๑๐ นิ้ว แลเป็นช้างเผือกโทเทียมเอก ช้างนี้ดูเป็นประหลาดยิ่งนัก เป็นเพราะพระบารมีจึงเข้ามาสู่พระบรมโพธิสมภารเอง เพราะเหตุว่าการที่เคยได้ยินได้ฟังมานั้น ที่จะได้มีบ้างอย่างเช่นนี้ก็ไม่มีเลย คิดดูแต่แรกมีช้างเผือกที่หนึ่งในกรุงสยามในครั้งแผ่นดินสมเด็จพระอินทราชา เมื่อจุลศักราช ๗๑๕ ปีระกาเบญจศก จนทุกวันนี้นั้น ยังไม่เคยมีช้างสำคัญเช่นนี้ ซึ่ง

---

๑ ตรงนี้ผิด มีบอกแก้ในแผ่นที่ ๑๒๑

๒ ตรงนี้ผิด มีบอกแก้ในแผ่นที่ ๑๒๑

05/11/2565

ติดเข้ามาในโขลง จนได้คล้องต่อหน้าพระที่นั่งเลยจนสักช้างเดียว เพราะฉนั้นจึงเปนมหัศจรรย์ยิ่งนัก ครั้นจับได้แล้วพอเวลาบ่าย ๒ โมง จึงเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับโต๊ะเสวยพลับพลาหลังใหญ่ พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งตามเสด็จพระราชดำเนิรครั้งนี้ด้วย เวลาบ่าย ๒ โมงครึ่งเสวยเสร็จแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรทรงพระราชยานเสด็จกลับทรงเรือพระที่นั่งเอกาทัศพยาม ล่องลงมาทรงเรือพระที่นั่งอิเกอต (นกอินทรี) นั้น พอเวลาบ่าย ๒ โมงกับ ๕๐ นาที จึงใช้จักรออกจากที่นั้น ล่องลงมาตามลำน้ำ เวลาบ่าย ๓ โมงกับ ๑๐ นาที ถึงวัดพนัญเชิง เวลาบ่าย ๓ โมง ๒๐ นาที ถึงปากคลองตะเคียน เวลาบ่าย ๓ โมง ๓๑ นาที ถึงหน้าวัดโปรดสัตว์ เวลาบ่าย ๓ โมง

แผ่นที่ ๗๖ ออกวันจันทร์ เดือน ๖ แรมค่ำ ๑

๕๗ นาที ถึงเกาะพระ เวลาบ่าย ๔ โมง ๔ มินิต ถึงเกาะบางปอิน แต่อ้อมไปทางใต้เกาะ เวลาบ่าย ๔ โมง ๒๐ นาที เรือพระที่นั่งประทับท่า เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นบนพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ เวลาค่ำทุ่มเศษ เสด็จพระราชดำเนิรประทับโต๊ะเสวย พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งตามเสด็จพระราชดำเนิร ประทับอยู่จนเวลายามเศษเสด็จขึ้น

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

วันพฤหัสบดี เดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ

05/11/2565

พระราชดำเนิรแต่พระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ ลงเรือพระที่นั่งนกอินทรี แล่นขึ้นไปตามแม่น้ำเหมือนเมื่อเวลาวานนี้ ครั้นถึงหน้าวัดกุฎีสูง จึงทรงหยุดเรือพระที่นั่ง แล้วเสด็จลงเรือพระที่นั่งเอกาทัศพยาม พร้อมด้วยเรือขบวรแห่หน้าหลัง ไปทอดพระเนตรช้างสำคัญที่บ้านสวนพริก แล้วเสด็จพระราชดำเนิรมาประทับฉนวนพะเนียด เสด็จขึ้นทรงราชยาน พร้อมด้วยขบวรแห่หน้าหลัง เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับพลับพลา ทรงทอดพระเนตร์คล้องช้างในซอง คล้องได้เชือกหนึ่ง เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ ประทับโต๊ะเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ เสวยแล้วประทับทอดพระเนตร์คล้องช้างกลางแปลง อยู่จนเวลาบ่าย ๕ โมง เสด็จขึ้นทรงพระที่นั่งราชยานไปประทับเกยฉนวนน้ำ เสด็จพระราชดำเนิรลงเรือพระที่นั่งเอกาทัศพยาม พร้อมด้วยขบวรแห่หน้าหลัง ล่องลงมาถึงหน้าวัดนางคำ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เรือภิรมย์เร็วจรจูงเรือพระที่นั่งล่องลงมาตามลำน้ำ เวลาย่ำค่ำถึงเกาะบางปอิน เรือพระที่นั่งประทับฉนวนแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ เวลาย่ำค่ำเศษเสด็จขึ้น เวลายามหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับโต๊ะพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เวลาจวน ๔ ทุ่ม เสวยแล้วประทับอยู่บนพระที่นั่งจนเวลา ๕ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย มนุษยนาคมานพ

ณวันศุกร์ เดือน ๖ ขึ้น ๑๓ ค่ำ ปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๘

05/11/2565

เวลา ๔ โมงเช้ากับ ๗ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทรงเรือพระที่นั่งกลไฟนกอินทรีขึ้นไปตามลำน้ำ เวลาเช้า ๕ โมงกับ ๓๕ นาที

แผ่นที่ ๘๗
ออกวันอังคาร
เดือน ๖
แรม ๒ ค่ำ

ถึงวัดกุฎีสูง เสด็จลงจากเรือกลไฟประทับเรือพระที่นั่งเอกาทัศพยาม ไปประทับท่าพะเนียด เสด็จขึ้นทรงพระราชราชยานไปประทับพลับพลา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ต้อนโขลงเข้ามาที่หน้าพลับพลา แลกรมช้างก็คล้องช้าง ต้องช้างพลายช้างหนึ่งสูงประมาณ ๔ ศอกเศษ แล้วต้อนโขลงไปลงน้ำ กรมช้างจึงเอาสายทามผูกคอช้างได้นำไปไว้โรงแล้วต้อนมาอีกครั้งที่ ๒ คล้องต้องช้างพลายช้างหนึ่งสูงประมาณ ๔ ศอก แต่ว่าตัวหนก่อน หนที่ ๓ คล้องช้างพลาย ๓ ช้าง สูงประมาณ ๔ ศอกเศษช้างหนึ่ง สูงประมาณ ๓ ศอกเศษช้างหนึ่ง สูงประมาณ ๒ ศอกเศษช้างหนึ่ง ขณะเมื่อคล้องหนที่ ๓ นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับพลับพลาด้านตวันออก ประทับโต๊ะเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เสวยแล้วเสด็จมาทอดพระเนตรช้างซึ่งกรมช้างผูกสายทามอยู่แล้วนำไปไว้โรง เวลาบ่าย ๕ โมงกับ ๑๕ นาที เสด็จพระราชดำเนิรจากพลับพลา ทรงพระที่นั่งราชยานไปประทับฉนวนน้ำ เสด็จลงเรือพระที่นั่งเอกาทัศพยามออกจากท่าพะเนียดประทับหน้าวังจันทรเกษม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เรือ

05/11/2565

ภิรมยเร็วจรจูงแต่หน้าวังจันทรเกษมมา เวลาทุ่ม ๑ กับ ๕ นาทีถึงที่เกาะบางปอิน เสด็จขึ้น

เวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสวยพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ แลพระเจ้าน้องยาเธอ เสวยแล้วดรัสอยู่ เวลา ๕ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

ข่าวทางกรุงเทพ ฯ

ณวันศุกร์ เดือน ๖ ขึ้น ๑๓ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้าพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการไปที่วัง พระเจ้าบวรวงศ์เธอ (ชั้น ๒) กรมหมื่นสิทธิสุขุมการ สรงน้ำพระศพแล้วเจ้าพนักงานเชิญพระศพลงพระโกษฐุไม้ ๑๒

แผ่นที่ ๘๘ ออกวันอังคาร เดือน ๖ แรม ๒ ค่ำ กลางคืน

ตั้งพระแท่นแว่นฟ้า ๒ ชั้น ตามพระเกียรติยศ พระเจ้าบวรวงศ์เธอ (ชั้น ๒) พระราชทานเครื่องสูง ๔ คู่ กลองชะนะ ๕ คู่ แตรสังข์ประโคมตามเวลาทั้งกลางวัน

โดย สวัสดิประวัติ

ข่าวเสด็จประพาสบางปะอิน

ณวันเสาร์ เดือน ๖ ขึ้น ๑๔ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘

05/11/2565

เวลาเช้า ๒ โมงเศษ หลวงรัตนายัดนำพวกเรือรบอเมริกันมาณเกาะบางปอิน คือ ผู้บังคับการเรือรบ อิโอแมดธิวส์ เลบเตอรแนนเฮนฟอก ๑ เลบเตอรแนนวิลเลี่ยมสิตเตอร์ ๑ เยบีวออิศ ๑ โยเสบบีวิกลี่ ๑ ดาบลิบูอาร์ปุดเชอ ๑ รวม ๖ นาย กับมิสเตอรเดอชาล่าม ๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ เชิญผู้บังคับการ แลนายตำแหน่งในเรือรบอเมริกัน ขึ้นมาณพระที่นั่งไอศวริยทิพอาสน์ แลให้จัดการเลี้ยงที่ชั้นล่างพระที่นั่งนั้น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ได้เชิญพวกเรือรบอเมริกันไปนั่งโต๊ะเลี้ยงอาหารเช้าที่ชั้นล่างพระที่นั่งไอศวริยทิพอาสน์มุขด้านทิศตวันออก มีพวกเรือรบ ๖ คน กับทั้งพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากาพยกนกรัตน ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ๑ พระยาภาสกรวงศ์ ๑ พระสุนทรานุกิจปรีชา ๑ พระอมรวิไสยสรเดช ๑ เจ้าหมื่นสรรเพชภักดี ๑ จมื่นสราภัยสฤษฎิการ ๑ หลวงจักรยานานุพิจารณ ๑ หมอกาวัน ๑ มิสเตอร์เดอชาล่าม ๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งไอศวริยทิพอาสน์ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์เฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสอยู่จนเวลา ๔ โมงเศษ พวกเรือรบอเมริกันรับพระราชทานเลี้ยงเสร็จแล้ว เจ้าพนักงานก็นำขึ้นไปเฝ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชหัตถแก่ผู้บังคับ

05/11/2565

ตำแหน่งเรือรบ แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พวกเรือรบอเมริกันนั่งเก้าอี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสปราศัยกับผู้บังคับการเรือรบอยู่ประมาณครู่หนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานผ้าพันซึ่งได้ทำในบ้านคลองตะเคียนแขวงกรุงเก่า กับผู้บังคับแลนายตำแหน่งเรือรบคนละผืน ซึ่งจะได้เป็นของประหลาดในพวกเขา กับพระราชทานผ้าพันให้กับผู้บังคับการเรือรบไปพระราชทานถูกเรือที่ได้มาในการคล้องช้างสำคัญนี้ แล้วพวกนายเรือรบก็ลำนับถวาย

แผ่นที่ ๘๘ ออกวันพุธ เดือน ๖ แรม ๓ ค่ำ

บังคมลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชหัตถทุก ๆ คน ผู้บังคับการแลนายตำแหน่งในเรือรบก็กลับมาจากบนพระที่นั่งลงเรือกลับไป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินลงเรือพระที่นั่งกลไฟนกอินทรี พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการที่เคยตามเสด็จพระราชดำเนิร แล่นขึ้นไปตามช่องแม่น้ำเกาะ ถึงวัดชุมพลนิกายาราม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานเรือกลไฟรอเรือพระที่นั่ง เรือชาติโปรตุเกสที่ผู้บังคับการเรือรบลงมาในนั้นก็นำเอาเหล็กบรรจุดินดำอย่างหนึ่ง ซึ่งชาวเมืองอเมริกันได้เรียกว่าตอบีโด ๆ นี้เป็นชื่อแห่งปลาอย่างหนึ่ง มีฤทธิแลวิเศษเปรียบประดุจเงือกฤๅนางมัจฉา เพราะฉนั้นจึงได้เอาชื่อมาตั้งเหล็กระเบิดนี้ ให้สมกับอำนาจฤทธิแรงที่จะทำลายของใหญ่

05/11/2565

ได้ มาทูลเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทอดพระเนตร แล้วก็ตีกันเชี่ยงต่อไปจนถึงหัวเกาะนอก ซึ่งเจ้าพนักงานกรมการได้ผูกแพไม้ไผ่ใหญ่ประมาณ ๓ วาเศษไว้นั้น พวกเรือรบก็ได้เอาดอบีโดลูกใหญ่ซึ่งบรรจุดินดำในนั้น ๑๒๐ ปอนด์ ทอดทิ้งลงในใต้บวบแพไม้ไผ่นั้น แล้วถอยเรือมาสักหน่อยหนึ่ง พระยอมรวิไสยสรเดชไปด้วยในพวกเรือรบนั้น จึงร้องบอกเปนสัญญาว่าจะจุด เรือพระที่นั่งประทับอยู่หัวรอวัดชุมพลนิกายาราม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระบรมราชโองการบอกให้จุด พวกเรือรบก็หมุนไฟฟ้าจุดถ่ามลงไปในใต้น้ำ แพนั้นก็ปะทุขึ้นมาแตกเปนน้ำพุ่งขึ้นมา ไม้ไผ่เปนซีกกระจายไปหมด สูงประมาณ ๑๒ วา ๑๓ วา เปนปากประกายงามประหลาดนัก ดอบีโดนี้สำหรับจุดให้เรือกำปั่นรบที่เปนเหล็กฤๅเปนไม้ให้แตกทำลายเสีย เมื่อเวลาเข้าต่อรบด้วยข้าศึก หย่อนไว้ในใต้กำปั่นถ่ามสายไฟฟ้า พอระฆังดังกริ่ง

แผ่นที่ ๔๐ ออกวันพุธ เดือน ๖ แรม ๓ ค่ำ

ก็แจ้งว่าไฟฟ้าเดินดีปรกติ คนในนั้นก็กดที่สำคัญเข้า ลูกเหล็กดอบีโดก็แตกได้โดยเร็ว ๆ เหมือนจุดปืน เรือก็ระเบิดแตกจมได้โดยง่าย เปนที่น่ากลัวนัก แล้วพวกเรือรบก็แล่นกลับออกไปนอกเกาะข้างบน เรือพระที่นั่งได้แล่นตามพวกเรือรบขึ้นไป พอเลยขึ้นไปได้หน่อยหนึ่ง พวกเรือรบก็หย่อนลูกเหล็กดอบีโดเล็กซึ่งได้มีดินดำในนั้น ๘๐ ปอนด์ลงไปในแม่น้ำแล้ว มีไม้ยื่นออก

05/11/2565

ไปที่หน้าเรือโบต ล่ามลอดลงไปห่างกับเหล็กประมาณ ๒ วา หมุนไฟฟ้าจุดลงไป ก็เห็นเปนน้ำขาวพลุ่งขึ้นมา ดูพิลึกมากงามเหมือนดังน้ำพุ น้ำก็เปนคลื่นฉลอกมาก เรือโบตที่อยู่ใกล้นั้นดูเหมือนเกือบจะล่มทีเดียว แต่ไม่ได้เปนอันตรายเลยแต่สักหน่อยหนึ่ง ด้วยไม่มีแพไม้ไผ่เปนแต่น้ำเปล่า ถ้ามีแพไม้ไผ่มักแตกดกลงมาถูก คราวก่อนจึงต้องจุดห่างถูกเหล็กมาก ครั้นแล้วพวกเรือรบอเมริกันก็มาจอดที่เรือพระที่นั่งนกอินทรี ถวายบังคมลากลับลงไปยังกรุงเทพมหานคร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงตำรัสสั่งว่าชอบใจกอมมานเดอรมาก ที่ได้จุดตอบีโดให้ดูเปนการดีปลาดมาก ได้ดูการของคนอเมริกันถึง ๒ ครั้ง ๆ ก่อนเรือรบอเมริกันเข้ามาก็ได้ผูกหัดเรือรบให้ดู ก็ครั้งนี้ได้มาจุดตอบีโด เปนการดีของเมืองอเมริกามาก ทำให้เปนที่สนุกเจริญใจเรา เราชอบใจท่านมาก ครั้นแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระยาภาสกรวงศ์แปลเปนอักษรอังกฤษบอกแก่ผู้บังคับการเรือรบ ครั้นแล้วเรือพระที่นั่งก็แล่นต่อมาตามลำแม่น้ำ เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ เรือพระที่นั่งกลไฟนกอินทรีถึงหน้าโรงช้างสำคัญที่บ่อโพง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิร ลงเรือกลไฟประทับทัศนาการเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นบนโรงช้างสำคัญ ซึ่งได้มาจากเมืองยโสธร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับทอดพระเนตร ช้างสำคัญสีขาวปนแดง เปนเผือกโทงามที่สุด แล้วก็เสด็จพระราชดำเนิรประทับบน

05/11/2565

พลับพลา จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานกรมช้างนำช้างสำคัญออกมานอกโรง ทอดพระเนตรอาบน้ำให้ศรีเห็นชัด แลพระราชทานกล้วยแด่ช้างสำคัญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ประมาณครู่หนึ่ง เสด็จพระราชดำเนินลงเรือประทีปทัศนาการมาลงเรือพระที่นั่งกลไฟนกอินทรี พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ที่ได้ตามเสด็จพระราชดำเนิร เรือพระที่นั่งแล่นต่อมาจนเวลาบ่าย ๔ โมงเศษ ถึงศีรษะรอเกาะบางปอินวัดชุมพลนิกายาราม เรือพระที่นั่งคิดแล่นไปไม่ได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

แผ่นที่ ๘๑ ออกวันพฤหัสบดี เดือน ๖ แรม ๔ ค่ำ

เสด็จลงเรือพระที่นั่งเก๋งเอกาทัศพยาม พายขึ้นมาประทับท่าฉนวนเกาะบางปอิน เสด็จพระราชดำเนินขึ้นบนพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ เสด็จขึ้นข้างใน ในเวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกท้องพระโรงพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ แลเสด็จพระราชดำเนินลงเรือพระที่นั่งเอกาทัศพยาม ไปขึ้นท่าฉนวนวัดชุมพลนิกายาราม เสด็จพระราชดำเนินเข้าพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระสงฆ์สวดทำวัตรแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินออกข้างนอกพระอุโบสถ เจ้าพนักงานแจกรูปเทียนแด่พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการราษฎรบ้านเกาะบางปอินซึ่งได้มาประชุมในเวลาวิสาขบูชา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานไฟแด่ผู้ที่ได้รับเทียน ๆ ก็ได้จุด

05/11/2565

ต่อ ๆ กันมา แลไปพร้อมกันที่ตานพระอุโบสถ พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าสวัสดิประวัติจึงกล่าวนำ อรหำ สัมมาสัมพุทโธ เปนต้น ครั้นแล้วก็ยืนขึ้นพร้อมกัน พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติก็กล่าวบูชานำมี ยมมหโช โส ภควา เปนต้น ครั้นจบแล้ว เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการราษฎรทั้งหลายก็เดิรเที่ยนวงทักษิณรอบพระอุโบสถวัดชุมพลนิกายาราม พอได้ครบ ๓ รอบ พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการราษฎรทั้งหลายก็เข้ามาติดเที่ยนบูชาหน้าพระอุโบสถกระทำวิสาขบูชาในวันที่ ๑ แลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเที่ยนตามที่รายไว้บ้าง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์จุดบ้าง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเข้าพระอุโบสถ พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ แลเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับอยู่หน้าพระอุโบสถ เวลายามเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ

แผ่นที่ ๖๒
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๖
แรม ๔ ค่ำ

พระราชดำเนิร ลงเรือพระที่นั่งเอกาทัศพยาม ไปประทับฉนวนเกาะบางปอิน เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ เสด็จขึ้นข้างในเวลาครู่หนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกเสด็จพระราชดำเนิรลงชั้นล่างพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ ประทับโต๊ะเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ อยู่จนเวลา ๕ ทุ่มเศษเสด็จขึ้นข้างใน

โดย ภาณุรังษีสว่างวงศ์

05/11/2565

ณวันอาทิตย์ เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรลงที่ทรงบาตร์ พระสงฆ์วัดชุมพลนิกายาราม ๒๐ รูป พระพรหมเทพาจารย์วัดเสนาสนารามนำเข้ารับบิณฑบาต เสร็จแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ เสด็จพระราชดำเนิรลงเรือพระที่นั่งบีถนิก เรือกลไฟภิรมย์เร็วจรเปนเรือจูง ใช้จักรออกจากเกาะบางปอินเวลา ๔ โมงเศษ แล่นขึ้นไปทางเหนือน้ำเลี้ยวศีร์ษะเกาะ ล่องลงมาตามลำน้ำ เวลาบ่าย ๒ โมงเศษเสวยในเรือพระที่นั่ง เวลาบ่าย ๔ โมงเศษถึงกรุงเทพมหานคร เรือพระที่นั่งประทับท่าราชวรดิษฐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นจากเรือพระที่นั่ง คืนเข้าพระบรมมหาราชวัง

อนึ่งเวลาค่ำวันนี้เปนวันวิสาขบูชา มีการบูชาที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยได้จัดโคมตราตามตำแหน่ง ผูกห้อยพวงดอกไม้มาลัย แขวนบ้างตั้งบ้างตามธรรมเนียม ที่หน้าพระอุโบสถมีกระถางต้นไม้สูงประมาณ ๕ ศอก ห้อยไปด้วยโคมกระดาษใหญ่น้อย แขวนรูปสัตว์แลรูปตุ๊กตา ฟันกระถางเบ็องบนทำเปนรูปภาพต่าง ๆ แลมีตุ๊กตาทำการต่าง ๆ ได้ ของเหล่านี้ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนต์รัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ทรงขอแรงพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาล กระถางหนึ่ง พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่น

05/11/2565

เจริญผลพูดสวัสดี กระถางหนึ่ง พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ กระถางหนึ่ง รวม ๓ กระถาง ในพระอุโบสถมีเทียนรุ่งของพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ประดับประดาตกแต่งด้วยดอกไม้สด ตั้งบูชาไว้ที่หน้าโต๊ะจีนประมาณ ๔๐ เศษ ตรงพระพักตร์พระสัมพุทธพรรณีมีเทียนรุ่งทองเงินประดับดอกไม้สดคู่หนึ่งเปนเทียนของหลวง เวลาประมาณ ๒ ทุ่มเศษ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเพลิงมาจุดเทียนรุ่งซึ่งตั้งอยู่ในพระอุโบสถ

แผ่นที่ ๘๓
ออกวันศุกร์
เดือน ๖
แรม ๕ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

เวลายามเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรออกทางพระที่นั่งอนันตสมาคม ทรงพระราชยานมาประทับวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสด็จพระราชดำเนิรประทับหน้าพระอุโบสถ ทรงทอดพระเนตรโคมตราแลกระถางต้นไม้เสร็จแล้ว เสด็จขึ้นบนพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธปฏิมากรเสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรกลับลงมาประทับที่หน้าพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนรอบพระอุโบสถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการกรมอาลักษณ์ แลกรมราชบัณฑิตเปนต้นจุดธูปเทียนบูชา แลสวดคาถานมัสการพระรัตนตรัย แล้วเดินถือธูปเทียนทำปทักษิณพระอุโบสถครบ ๓ รอบเสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นบนพระอุโบสถ พระอริยมุนีถวายพระธรรมเทศนา

05/11/2565

ปฐมสมโพธิกถาจบแล้ว ทรงถวายจตุปัจจัยทานต่าง ๆ เสร็จแล้ว พระสงฆ์ถวายอติเรกแตภวตุสัพตามธรรมเนียม เวลา ๒ ยามเศษ เสด็จขึ้น เวลาวันนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์ขาว พระภูษาแดง พระบรมวงศานุวงศ์ทรงเสื้อทรงขาวผ้าทรงสีแดง ข้าราชการส่วมเสื้อขาวนุ่งผ้าขาวบ้าง ส่วมเสื้อฟรอกโก๊ตบ้าง

โดย คัดณางคยุคต

ณวันจันทร์ เดือน ๖ แรมค่ำ ๑ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลฉลองชุดีพระบาทเข้าเฝ้าในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร เวลาย่ำค่ำเศษกราบถวายบังคมลาออกมา เวลายามหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางพระที่นั่งอนันตสมาคม ทรงพระที่นั่งราชยานพร้อมด้วยกระบวรแห่หน้าหลัง ไปประทับเกยหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดดอกไม้เพลิงแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรเข้าในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ

แผ่นที่ ๑๔ ออกวันศุกร์ เดือน ๖ แรม ๕ ค่ำ

บูชาพระพุทธปฏิมากรแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรลงมาประทับหน้าพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนพระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลฉลองชุดีพระบาทซึ่งจะเดิรเทียนแล้วประทับทอดพระเนตรเดิรเทียนอยู่ที่นั้น ครั้นพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลฉลองชุดีพระบาทเดิรเทียนแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรเข้าใน

05/11/2565

พระอุโบสถ ทรงจุดเทียนเครื่องทรงธรรม พระมหาเชียงวัดโสมนัสวิหารก็ขึ้นถวายเทศนาในพุทธกิจปรินิพพานจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรไปทรงประเคนเครื่องไทยธรรมแล้วพระสงฆ์ก็ถวายอติเรกถวายพระพรลา เวลาประมาณ ๒ ยาม เสด็จพระราชดำเนิรแต่พระอุโบสถประทับเกยหลังวัด ทรงพระที่นั่งราชยานเข้าประตูพิมานไชยศรี ประทับเกยหน้าประตูพรหมโสภา แล้วเสด็จขึ้น ในเวลานั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์ครึ่งยศอย่างทหารราชวัลลภ

โดย มนุษยนาคมานพ (ผู้แทน)

ณวันอังคาร เดือน ๒ แรม ๒ ค่ำ ปีขวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร เจ้าพระยาไทรบุรีศรีสุลต่านมหมัดกับพระนรินทรเสนี หลวงโกชาอิสหากล่าม กับแขกกรมการอีก ๒ นาย เข้าไปเฝ้าทูลถวายฉลองชุดพระบาทประมาณ ๒๐ นาทีก็กลับออก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จออกสนามหญ้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลถวายฉลองชุดพระบาทเฝ้าอยู่ในที่นั้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานคนโททอง ถาดทอง เสื้อเข้มขาบกับผ้า ๒ สำรับแด่พระยาวิเศษไชยชาญ ผู้ว่าราชการเมืองอ่างทองใหม่ แล้วเสด็จทรงรถพระที่นั่ง พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ กับพระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าศรีวิลัยลักษณ ตามเสด็จพระราชดำเนิรบนรถ

05/11/2565

พระที่นั่ง ไปประพาสสวนสราญรมย์ประมาณ ๒๐ นาที ก็เสด็จพระราชดำเนินกลับคืนเข้าพระบรมมหาราชวัง ประทับสนามหญ้า พอฝนตกก็เสด็จมาประทับที่โรงแตรใต้เสาธง เวลาทุ่มเศษพระยาพิพัฒนโกษา พระยาไพรัชพากย์ภักดี พระสิริสมบัติ พระศรีธรรมสาสน กัปตันเรือรบอเมริกา แลออฟพีเซอร์ ๖ นาย กัปตันเดอรชาล่ามรวม ๙ นาย เข้ามาเฝ้าทูลถวายของชุดพระบาทกราบถวายบังคมลากลับไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงตรัสแก่กัปตันว่า ซึ่งกัปตันเอาดอบีโดมาจุดถวายทอดพระเนตรนั้นเป็นที่ชอบพระราชหฤทัยนัก มีความชอบใจกัปตันเป็นอันมาก แล้วโปรดพระราชทาน

แผ่นที่ ๔๕ ออกวันเสาร์ เดือน ๖ แรม ๖ ค่ำ

ของบุหรี่ถมให้กัปตันของหนึ่ง แหวนก้านพร้าว ๖ วง พระราชทานให้ออฟพีเซอร์คนละวง เมื่อพระราชทานของทั้งนั้นรับสั่งว่า ของทั้งนี้พระราชทานให้ไว้เพื่อเป็นที่ระลึกถึงกรุงสยามขอให้รับไว้ ใช้สอยเถิด แล้วกัปตันให้ล่ามกราบบังคมทูลพระกรุณาว่าขอบพระเดชพระคุณเป็นล้นเกล้า ฯ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่าฝนตกจะกลับก็ไปเถิด เมื่อไปกลางทางนั้นขอให้กัปตันแลออฟพีเซอรมีความสุขทั่วกัน เทอญ กัปตันแลออฟพีเซอรก็ถวายคำนับพร้อมกัน แล้วก็กราบถวายบังคมลาออกไป เวลาทุ่มเศษ เสด็จขึ้น

โดย ทองกองก้อนใหญ่

05/11/2565

ณวันพุธ เดือน ๖ แรม ๓ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูลถอองธุลีพระบาท ผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าเฝ้าทูลถอองธุลีพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพารมุขด้านตวันตก พระนรินทรเสน่ห์จึงได้อ่านบอกพระยาอมรินทรภูไชย ผู้ว่าราชการเมืองราชบุรี บอกส่งเงินค่าทองแดงเซี่ยวอัฐโสพศ ซึ่งได้เบิกออกไปแต่กรุงเทพ ฯ เปนเงิน ๒๓ ชั่ง ๓๕ บาท เวลาทุ่มเศษ เสด็จขึ้น

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

ณวันศุกร์ เดือน ๖ แรม ๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระยาจ่าแสนยบดี พระยาศรีสิงหเทพ เฝ้าทูลถอองธุลีพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร แล้วพระวงศ์เธอพระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ขุนหลวงพระยาไกรศรี เจ้าหมื่นเสมอใจราช เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ เฝ้าทูลถอองธุลีพระบาท เวลา ๔ โมงเศษ ถวายบังคมลากลับออกมาแล้ว พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ เฝ้าทูลถอองธุลีพระบาท

แผ่นที่ ๘๖ ออกวันเสาร์ เดือน ๖ แรม ๖ ค่ำ

ถวายบังคมลากลับออกมาเวลา ๕ โมงเศษ เวลาย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้

05/11/2565

พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลถองธุลีพระบาทเฝ้าทูลถองธุลีพระบาท เวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการกราบถวายบังคมลาออกมา

โดย สวัสดิประวัติ

ข่าวราชการกรุงเทพมหานคร
ในเวลาเสด็จพระราชดำเนิรกรุงทวาราวดีศรีอยุธยาโบราณ

แผ่นที่ ๘๗
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๖
แรม ๗ ค่ำ

ณวันเสาร์ เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดอรุณราชวราราม ๖๐ รูป มีพระธรรมเจดีย์เปนประธาน ได้เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวังตามธรรมเนียม ครั้นเวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระสงฆ์ ๓๐ รูปได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในวันวิสาขบุรณมี ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้วก็กลับไปวัด เวลาย่ำค่ำเศษ เจ้าพนักงานได้จัดการในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม มีจุดโคมไฟเปนต้น แลได้ตั้งหม้อสายครามใส่น้ำพระพุทธมนต์ แลเทียนใส่พานธูปใส่พานโยงสายสิญจน์ไปที่ธรรมาสน์พระสงฆ์ ที่จะได้แสดงพระธรรมเทศนาหน้าธรรมาสน์ศิลานั้นตั้งเครื่องนมัสการเครื่องใหญ่ทั้งสองข้าง ตรงพระพักตรพระพุทธยอดพ้าจุฬาโลก พระพุทธเดิศหล้านภาลัย มีเทียนรุ่งประดับด้วยดอกไม้ต่าง ๆ ตั้งเปนอันมาก ซึ่งพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการได้เอามาตั้ง เพื่อบูชาพระพุทธรัตนปฏิมากรแก้ว

05/11/2565

มรกฎ แลในพระอุโบสถมีโต๊ะสี่เหลี่ยมตั้ง ๓ โต๊ะ บนนั้นมีเครื่องกัณฑ์เทศน์ด้วนไปด้วยของโภชนาหารทั้งสิ้น แลมีผ้าขาวเทียน ๑๐๐ ชุบ ๑๐๐ หมากพลู แลเงินมูลกับบียกัณฑ ๓ ตำลึงปนเครื่องกัณฑ์พระสงฆ์ถวายพระธรรมเทศนา มุขหน้าพระอุโบสถ ประตูพระอุโบสถหน้าหลัง ๖ ประตูแขวนโคมตราแผ่นดินทั้ง ๖ หน้ามุขพระอุโบสถมีต้นไม้ คือ ต้นไม้ไทรต้นกร่างเปนต้น แขวนโคมกระดาษแลตุ๊กตากลเปนที่ขันแลปลาดมาก ทั้ง ๓ ต้น ของพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาล ๑ ต้น พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ ๑ ต้น พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ๑ ต้น ที่ตรงหน้าเสาออกมา มีโคมตราพระจอมเกล้า ๓ โคม ตราพระจุลจอมเกล้า ๑ โคม ตามนอกศาลารายแลพระระเบียง มีโคมตราต่าง ๆ ตามที่ได้เกณฑพระบรมวงศานุวงศ์

แผ่นที่ ๙๘ แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย คือ พอเวลาค่ำลงก็ได้จุดไฟออกวันอาทิตย์ เดือน ๖ แรม ๗ ค่ำ พร้อมกันขึ้น ตามอย่างตามธรรมเนียมแต่ก่อนมา ครั้นเวลายามเศษ เจ้าพนักงานก็ประโคมพิณพาทย์ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ แลจุดเทียนรอบพระอุโบสถ ประทานไฟให้ไปจุดดอกไม้พุ่ม ดอกไม้รุ่ง บูชาหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วเสด็จเข้าในพระอุโบสถ เจ้าพนักงานกรมสังฆการีย์นิมนต์พระ

05/11/2565

ศาสนโสภณ ซึ่งได้รับตำแหน่งยศที่พระธรรมวโรดม แลพระถานานุกรม ๔ รูป เข้าไปในพระอุโบสถ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ทรงจุดเทียนเครื่องทองน้อย พระศาสนโสภณขึ้นนั่งบนธรรมาสน์ศีลา ถวายพระธรรมเทศนาในชาติคาถา เวลา ๒ ยามเศษจบ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ถวายผ้าขาวชูปเทียน แลมูลกับบียภัณฑเสร็จแล้ว พระสงฆ์ถวายพระพรลากลับ การเปนยุดิในวันนี้ วิสาขบูชาที่ ๑ ในเวลาวันนี้ พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการสวมเสื้อเวนิงเดรส อนึ่งในเวลาวันนี้ ที่พระพุทธรัตนสถานได้ทำวิสาขบูชาตามข้างในเหมือนกัน มีโคมพระบรมวงศ์ฝ่ายในตั้งตามชลาแลแขวนรอบพระอุโบสถแต่ของดีๆ ปลาดแลงาม ด้วยการในพระอุโบสถนั้น พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ ได้เข้าไปจัดการทั้งสิ้น เจ้าพนักงานข้างในก็ได้ทำตามอย่างตามธรรมเนียมในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

โดย ภาณุรังษีสว่างวงศ์

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันเสาร์ เดือน ๖ แรม ๖ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดอรุณราชวราราม ๓๔ รูป มีพระธรรมเจดีย์ แลพระวิสุทธิสารเถรเปนประธาน ได้เข้ารับบิณฑบาต

05/11/2565

ในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมง พระสงฆ์วัดเทพธิดา ๑๐ รูป มีพระสุธรรมธีรคุณเปนประธาน ได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย เวลา บ่าย ๔ โมงเศษ เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒนเข้าไปข้างในเฝ้าทูลถวายองคุลีพระบาท ในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร เวลาบ่าย ๕ โมงก็กลับออกมา พระนรินทรเสนีนำจีนต้นเชียงเก้ ซึ่งเปนที่ขุนรัษฎานุกิจบริบาล บุตรพระยาอัสดงคตทิศรักษา เข้าไปเฝ้าในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับครัสอยู่

แผ่นที่ ๔๔ ออกวันจันทร์ เดือน ๖ แรม ๘ ค่ำ

ประมาณครู่หนึ่ง พระนรินทรเสนีก็นำจีนต้นเชียงเก้ซึ่งเปนที่ขุนรัษฎานุกิจบริบาลกลับออกมาจากที่เฝ้า เวลาย่ำค่ำพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยก็เข้าเฝ้าทูลถวายองคุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับครัสอยู่ด้วยราชการอยู่จนเวลาทุ่มเศษ ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยก็กราบถวายบังคมลากลับออกมาจากที่เฝ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่จนเวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น พระบรมวงศานุวงศ์พวกมหาดเล็กก็กลับออกมาจากข้างใน

โดย ภาณุรังษีสว่างวงศ์

ณวันอาทิตย์ เดือน ๖ แรม ๗ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ เจ้าพระยาศรีพิพัฒนกับพระยาราชวรานุกูลเข้า

05/11/2565

เฝ้าทูลถวายบังคมลา กลับออกมา แล้วเจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ กับเจ้าหมื่นเสมอใจราช เข้าเฝ้าทูลถวายบังคมลา แล้วก็กราบถวายบังคมลาออกมา เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภาประทับสนามหน้า พร้อมด้วยข้าราชการใหญ่น้อยเฝ้าทูลถวายบังคมลา เวลาย่ำค่ำเศษเสด็จขึ้น

อนึ่งเวลาเย็นวันนั้น มีการสวดมนต์ที่วังพระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าคัคณางคยุคล ในการเลื่อนตำแหน่งยศขึ้นเปนกรมหมื่นพิชิตปรีชากร การซึ่งตั้งพระแท่นมณฑลและการอื่น ๆ นั้นข้าพเจ้าจะอธิบายมาต่อภายหลัง

โดย มนุษยนาคมานพ (ผู้แทน)

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

แผ่นที่ ๑๐๐ ออกวันอังคาร เดือน ๖ แรม ๖ ค่ำ

ณวันอังคาร เดือน ๖ แรม ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลา ๕ โมงเศษ ที่วังพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ สวดพระพุทธมนต์ ในมุขกระสันตั้งแท่นมณฑล บนพระแท่นมณฑลนั้นตั้งม้าหมู่สลักปิดทอง และสักการต่าง ๆ บนม้าตั้งพระพุทธปฏิมากรพระไชยในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับพระธรรมจบพระไตรปิฎก (ย่อ) สองห่อ พระเต้าลงพระอักษร ๑ พระเต้ากลีบบัว ๑ หม้อน้ำก้าไหล่

05/11/2565

ทอง ๑ เงิน ๕ หม้อทองเหลืองของกรมพระปวเรศวริยาลงกรณ ๑ ที่หน้าม้าหมู่นั้น ตั้งพานทอง ๒ ชั้นรองพระสุพรรณบัตร ๑ ถาดส่งพระพักตร ๑ พานผ้าทรง ๒ พาน เครื่องพระสำอาง ๑ ที่ใส่ม้าม ถุงใส่เครื่องคชาภรณถุง ๑ ที่เสาพระแท่นมณฑลนั้น ผูกพระแสงง้าว ๔ ทวน ๔ หอก ๔ ขอคร่ำ ๑ ขอไม้เท้า ๑ พระแสงปืน ๒ ครั้นแล้วเวลา ๕ โมงเศษ พระสงฆ์ ๑๐ รูปซึ่งจะได้เจริญพระพุทธมนต์ก็มานั่งตามลำดับแล้ว ก็ถวายไตรแลย่ามจีวรบาตร์แล้ว พระสงฆ์ก็เจริญพระพุทธมนต์ เวลาย่ำค่ำสวดมนต์จบพระก็กลับไปวัดพระที่สวดมนต์นั้นเหมือนที่วังกรมหมื่นพิชิตปรีชากร

ที่ในพระบรมมหาราชวัง ในพระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติที่มุขมีการสวดมนต์ก่อพระฤกษพระที่นั่งใหม่ ตั้งม้าหมู่ตั้งพระพุทธปฏิมาชัยในแผ่นดินประจุบันนั้นองค์ ๑ หม้อน้ำเงิน ๘ หม้อ หีบของบรรจุของสำหรับบรรจุในศิลา ๒ หีบ ศิลาทำแผ่น ๑๒ แผ่น บีดทอง ๔ เงิน ๔ นาค ๔ พันผ้าสีชมภูทั้งสิ้น พระสงฆ์ ๑๐ รูปมีพระจันทรโคจรคุณเปนต้น ถานานุกรม ๙ รูป อนุจร ๑ รวม ๑๐ รูป (คืออย่างไรจึงได้เอาพระอนุจรเข้ามาในพระที่นั่ง คือว่า หมายเดิมว่าจะสวดมนต์ที่พระที่นั่งอาภรณพิโมกขปราสาท จึงได้นิมนต์แต่ถานา ๆ มาไม่ได้จึงให้อนุจรมาแทน) เวลาย่ำค่ำแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๐๑
ออกวันอังคาร
เดือน ๖
แรม ๘ ค่ำ

พระจันทรโคจรคุณก็ถวายศีลแล้วก็เจริญพระพุทธมนต์ เวลานั้นมีพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าอยู่ในที่นั้นเปนอันมาก เวลาทุ่มเศษสวดมนต์จบแล้วเสด็จขึ้น

เวลา ๒ ทุ่ม เสด็จทางพระที่นั่งอนันตสมาคม ทรงพระราชยานมาประทับเกยหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดดอกไม้เพลิงบูชาพระพุทธรัตนปฏิมากรเสร็จแล้วเสด็จเข้าในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการแลทรงบูชาที่อื่น ๆ อีก แล้วทรงพระสุหร่ายประเทียนซึ่งจะเดินนั้น แล้วทรงเอาเทียนชนวนลงมาหน้าพระอุโบสถ ทรงจุดพระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการ มีกรมราชบัณฑิตเปนต้น ครั้นจุดทั่วกันแล้ว พระปริยัติธรรมธาดาจารย์ก็สวดนำขึ้นแล้วผู้ที่จะเดินทั้งหลายสวดตาม ครั้นจบแล้วก็กระทำปทักษิณตติยวาร แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จขึ้นบนพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการสำหรับทรงธรรม พระปลัดตาบวัดราชบพิธถวายเทศนาในธาตุวิภังคสูตร แสดงพระปรินิพพานแล้วถวายพระเพลิง เวลา ๕ ทุ่มเศษจบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงถวายบัจจัยทานเสร็จแล้ว พระจันทรโคจรคุณก็ถวายอติเรกถวายพระพรลากลับไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จมาทางหลังวัด ทรงพระราชยานเข้าทางประตูพิมานไชยศรี ไปประทับเกยหน้าประตูพรหม

05/11/2565

โสภา เสด็จขึ้นพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร

โดย ทองกองก้อนใหญ่

พระราชพิธีจรดพระนังคัล

แผ่นที่ ๑๐๒
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๖
แรม ๑๑ ค่ำ

การสวดมนต์พระราชพิธีจรดพระนังคัลเหมือนอย่างทุกปีนั้น ในปีชวดอัฐศก จุลศักราช ๑๒๓๙ นั้น ได้ตกลงในวันพุธ เดือน ๖ ขึ้น ๑๓ ค่ำ เวลาเย็นเจ้าพนักงานได้เชิญพระพุทธรูปพระคันธารราษฎ์ ๓ พระพุทธรูปพระไชยในรัชกาลปัจจุบันนี้ ๓ พระพุทธรูปยืน ๓ พระพุทธรูปแก้วครอบ ๓ ไปตั้งที่เตียงมณฑลพลับพลาท้องสนามหลวง ครั้นเวลาค่ำ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระเทเวศวัชรินทร จึงทรงถวายไตรจีวรแก่พระสงฆ์ มีหม่อมเจ้าพระสังวรวรประสาทเปนประธาน กับพระสงฆ์เปนฐานอีก ๑๐ รูป รวมเปน ๑๓ รูป ครั้นพระสงฆ์ครองไตรจีวรเสร็จแล้ว จึงมานั่งที่ กรมพระเทเวศวัชรินทรจึงทรงจุดธูปเทียนที่นมัสการ แล้วหม่อมเจ้าพระสังวรวรประสาทจึงถวายศีล ครั้นจบแล้วพระศรีสุนทรโวหารจึงอ่านประกาศว่าด้วยพระราชพิธีจรดพระนังคัล แลกรมพระเทเวศวัชรินทรจึงประทานเทียนชนวนแก่พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากมลาศเลอสรรค์ ไปจุดเทียนนมัสการในหอพระคันธารราษฎ์ แลที่บูชาพระเทวรูปณพลับพลาหลังเล็กริมสระอีกแห่งหนึ่ง ครั้นพระศรีสุนทรโวหารอ่านประกาศจบแล้ว พระสงฆ์ ๑๐ รูปจึงได้เจริญ

05/11/2565

พระพุทธมนต์ตามธรรมเนียมพระราชพิธีนั้น แลพระยาอภัยรณฤทธิ ซึ่งจะได้แรกนานั้น กับเจ้าจอมเถ้าแก่ทั้ง ๔ คือ คุณข้า ๑ คุณจั่น ๑ คุณทับ ๑ คุณจันทร์ ๑ ซึ่งว่าที่นางเทพีตามวิธีพระราชพิธีนั้น ได้ฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ตามธรรมเนียมเหมือนอย่างทุกปี ครั้นพระสงฆ์ได้เจริญพระพุทธมนต์จบแล้วจึงยถาสัพพีกถับวัด เป็นเสร็จการสวดมนต์พระราชพิธีในกรุงเทพมหานครนี้

อนึ่งข้าพเจ้า มีความขอบพระทัยในพระองค์เจ้ากมลาสเลอสรรค์เป็นอันมาก ด้วยตัวข้าพเจ้าเองนั้นหาได้อยู่ในกรุงเทพ ฯ เมื่อทำการพระราชพิธีไม่ แลเพราะฉนั้น พระองค์เจ้ากมลาสเลอสรรค์ท่านได้ทรงกรุณาโปรดจัดการเหล่านี้ไว้เป็นประธาน มิให้การที่จะถวายพิมพ์นี้เสียไป

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

แผ่นที่ ๑๐๓
ออกวันศุกร์
เดือน ๖
แรม ๑๒ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้าพระยาอภัยรณฤทธิ จางวางตำรวจซ้าย ไปสู่ที่โรงพักทุ่งส้มป่อย แต่งตัวนุ่งผ้าบ่าวขุนสวมเสื้อเยียระบับอย่างน้อย สวมเสื้อครุยชั้นนอก ใส่ลำพอกเกี้ยวทองคำ เวลาเช้า ๓ โมง พระยาอภัยรณฤทธิขึ้นนั่งบนเสลี่ยงกง แห่มาเข้าโขลนทวารด้านตวันออกเฉียงเหนือ มาพักอยู่ที่โรงพิธี จุดธูปเทียน

05/11/2565

บูชาพระเทวรูป พระมหาราชครูพิธีย์กพานผ้า ๓ ผืนขึ้นอธิษฐาน แล้วมาวางให้พระยาอภัยรณฤทธิ์ ๆ จับผ้า ๕ คืบ นุ่งจีบ หลวงธรรมาภิมณฑ์เชิญพระเต้าเทวบีดนำหน้า ขุนศรีสบสมัยเชิญพระโคพระพลเทพ ขุนศรีวาเภา ๓ ขุนจันตารา ๑ เป่าสังข์ หลวงศิวาจารย์ ๑ หลวงสุริยาเทเวศ ๑ คู่เคียงนำหน้าพระยา พระมหาราชครูพิธีถือปโฏกณฑ์ส่งให้พระยา แล้วพระยามาถือหางไถ ครั้นได้พฤฒฤกษ์เวลาเช้า ๕ โมง ๑๘ มินิต พระยาบ่ายหน้าไปทิศอิศาณ ไถโดยรี ๓ รอบ เจ้าจอมเถ้าแก่ ๔ คน คุณข้า ๑ คุณจัน ๑ คุณทับ ๑ คุณจันทร์ ๑ เปนนางเทพี หาบกระเช้าเงินคู่ ๑ กระเช้าทองคู่ ๑ ช่วยกันหว่านเข้ากับพระยาอภัยรณฤทธิ์ ๆ ไถโดยแปลง ๓ รอบแล้วไถกลับอีก ๓ รอบ ถ้วนคำรบ ๙ รอบ จึงขึ้นมานั่งบนโรงพิธี หลวงชนานุกูลยกภาชนที่ใส่เข้าเปลือก เข้าโภช ถั่วงา หญ้า น้ำเหล้า เอามาตั้งให้โคกินโคกินเข้าโภชงาเข้าเปลือกแล้ว แห่พระยากลับมายังโรงที่พัก

อนึ่งเวลาเช้าวันนี้ มีการเลี้ยงพระในการพระราชพิธีจรดพระนังคัลที่พลับพลาท้องสนามหลวง

ข่าวสิ้นพระชนม์

เวลาเช้า ๕ โมงเศษ พระบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นสิทธิสุขุมการสิ้นพระชนม์ พระชนม์พรรษาได้ ๒๐ ปี

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๐๔
ออกวันศุกร์
เดือน ๖
แรม ๑๒ ค่ำ

แจ้งความ

หนังสือข่าวราชการซึ่งออกในวันจันทร์ เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๗ แผ่นที่ ๗๕ ว่าด้วยข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง ในวันจันทร์ เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ ว่าด้วยพระยาศรีสิงหเทพนำใบบอกพระยาพนมศก ขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณานั้นผิดไป คือ นำใบบอกพระยานุภาพไตรภพ ผู้ว่าราชการเมืองเสียมราบ ขึ้นกราบบังคมทูล

โดย มนุษยนาคมานพ

แผ่นที่ ๑๐๕
ออกวันเสาร์
เดือน ๖
แรม ๑๓ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง
ก่อฤกษ์พระที่นั่ง (จักรีมหาปราสาท)

ณวันพุธ เดือน ๖ แรม ๓๐ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า เจ้าพนักงานได้จัดการที่ก่อฤกษเสร็จแล้ว เหมือนอย่างที่พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ผู้แทนแต่งข่าวในวันอังคารได้พรรณาไว้แล้วนั้น ครั้นเวลา ๒ โมงครึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงเครื่องฉลองพระองค์เต็มยศอย่างทหาร พร้อมด้วยเครื่องราชอิศริยยศอย่างสยามทั้ง ๔ พระองค์ แลสายสพายเครื่องราชอิศริยยศอย่างสูง ชื่อนพรัตนราชวราภรณ์ เสร็จแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรแต่พระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร ออกทาง

ทวารกลางตรงเฉลียงพระที่นั่งมูลสถานบรมอาสน์ สมมติเทวราช อุปบัติต่อกันนั้น ประทับที่ทรงนมัสการมีพระพุทธปฏิมากรพระไชยในรัชกาลปัตยุบันนี้เปนประธาน แล้วพระจันทรโคจรคุณจึงถวายศีล ครั้นทรงศีลแล้วจึงเสด็จพระราชดำเนิรลงจากที่เฉลียงนั้น ไปประทับเรือนผ้าใบซึ่งปลูกอยู่ตรงหน้าอัมจันทร์ใหญ่หว่างศิลาฤกษ พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ ผู้น้อย ฝ่ายทหารพลเรือน แต่งเต็มยศแลสวมเครื่องราชอิศริยยศตามตำแหน่งแลที่ได้รับพระราชทาน ครั้นได้เวลาฤกษ์ ๒ โมงกับ ๓๒ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงบ่ายพระพักตร์ไปสู่ทิศพายัพ แล้วจึงเสด็จพระราชดำเนิรประทับแทบที่ศิลาฤกษ์ข้างซ้าย ศิลาฤกษ์นั้นเปนศิลาจีน ๒ แท่ง ๆ หนึ่งกว้างประมาณ ๑ ศอก หนา ๑ ศอก ยาว ๒ ศอก เท่ากันทั้ง ๒ แท่ง ๆ หนึ่งเจาะเปนวงกลาง สำหรับจะได้บรรจุหีบตะกั่วซึ่งประจุหนังสือต่าง ๆ ซึ่งจะได้พรรณาต่อไปภายหลัง ศิลาแท่งนี้ฝังอยู่ในผนังข้างซ้ายอัมจันทร์ ผนังนั้นก่อพ้นดินประมาณศอกหนึ่ง หีบตะกั่วนั้นยาว ๑ ศอกกับ ๖ นิ้ว กว้าง ๖ นิ้ว สูง ๕ นิ้ว บีดทองคำเปลวทั้งข้างนอกข้างใน ๆ หีบนั้นบรรจุรูปตัวอย่างพระที่นั่งซึ่งจะสร้างขึ้นใหม่ในครั้งนี้ ๑ รูป

แผ่นที่ ๑๐๖ ออกวันเสาร์ เดือน ๖ แรม ๑๓ ค่ำ

แบบพระที่นั่งซึ่งนี้เปนห้องต่าง ๆ นั้น ๑ รูปสองอย่างนี้ มิศเตอร์ยอนคูณนิชนายช่างอังกฤษ ซึ่งเปนนายช่างทำตึกหลวงต่าง ๆ ในกรุงเทพ ฯ แลมีเงินต่าง ๆ ซึ่งจะ

05/11/2565

มีบาญชีต่อไปนั้นนั้น บรรจุในหีบนั้นด้วย คือ ทองทศทองพิศทองพัดดึงส์ อย่างละเหรียญ ทองพดด้วงเถาตรามงกุฎ คือ ทองบาท ทอง ๒ สลึง ทองสลึง ทองเฟื้อง ทองสองไพ อย่างนี้ ๑ เถา เงินพดด้วงตรา สังกระนกฤาบัวผัน ซึ่งทำแต่ครั้งแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ๑ บาท เงินพดด้วงตราครุฑ ซึ่งทำขึ้นในเมื่อแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๑ บาท เงินพดด้วงตราปราสาทในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑ บาท เงินพดด้วงตรามงกุฎ ๑ บาท เงินพดด้วงตรามงกุฎ ๑ สลึง เงินพดด้วงตรามงกุฎ ๑ เฟื้อง เงินเหรียญตรามงกุฎ ๑ บาท เงินเหรียญตรามงกุฎ ๑ สลึง เงินเหรียญตรามงกุฎ ๑ เฟื้อง รวม ๖ อย่างนี้ ได้สร้างขึ้นแต่ครั้งแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เงินเหรียญตราพระเกี้ยว ๑ บาท เงินเหรียญตราพระเกี้ยว ๑ สลึง เงินเหรียญตราพระเกี้ยว ๑ เฟื้อง เงิน ๓ อย่างนี้ได้สร้างขึ้นแล้วในแผ่นดินปัตยุบันนี้ แลเงิน ๖ อย่างซึ่งสร้างในเบญจรัชกาล ซึ่งกล่าวแต่ต้นก็ดี เงิน ๓ อย่างซึ่งสร้างแล้วในรัชกาลปัตยุบันนี้ซึ่งได้กล่าวแล้วก็ดี รวม ๙ อย่างนี้ ด้านหลังเงินเหรียญเหล่านั้นเปนรูปตราช้างยืนบนแท่น แลมีลายรูปจักรอยู่รอบนอกทั้ง ๙ ดวง เงินเหรียญแผ่นดินสยามด้านหนึ่งเปนพระรูปพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัตยุบันนี้ด้านหนึ่งนั้น ๑ บาท เงินเหรียญมีตราแผ่นดินสยามอย่างย่อม แลรูปเหมือนเงินบาทนั้น ๑ สลึง เงินเหรียญมีตราดังเงินสลึง แต่ย่อมกว่านั้น ๑

05/11/2565

เพื่อง เงิน ๓ อย่างนี้จะได้สร้างขึ้นใช้แต่บัดนี้ไป ทองแดงตรามงกุฎด้านหลังเปนรูปช้างยืนแท่นอยู่ในวงจักร แลมีอักษรไทยจีนอังกฤษ ๓ ภาษา บอกราคาว่า ๒ อันต่อเพื่อง ๑ ซีก ทองแดงตราเหมือนทองแดงซีกแต่ย่อมกว่าแลเปลี่ยนราคาที่บอกนั้นเปน ๔ อันต่อเพื่อง ๑ ซีก ตะกั่วตรามงกุฎด้านหนึ่ง ๆ เปนรูปช้างยืนแท่นอยู่ในกงจักร แลมีอักษรไทยจีนอังกฤษ ๓ ภาษาว่าเปนความ ๘ อันเพื่องอัน ๑ อัฐ ตะกั่วมีตราแลรูปช้างเหมือนกับอัฐ แต่อักษร ๓ ภาษานั้นเปลี่ยนเปน ๑๖ อันเปนเพื่อง แลรูปก็ย่อมกว่าอัฐนั้น ๒ โสฬศ ทองแดงแลตะกั่ว ๔ อย่างดังที่ว่าแล้วนั้น เปนของได้สร้างขึ้นในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

แผ่นที่ ๑๐๗ ออกวันอาทิตย์ เดือน ๖ แรม ๑๔ ค่ำ

ทองแดงตราอักษร จ. ป. ร. แลมีพระเกี้ยวครอบด้านหนึ่ง กับเปนอักษรไทยว่าเซี่ยว ๔ อันต่อเพื่อง แลมีช่อใบไม้ไชยพฤกษ์วงอยู่รอบนั้นอยู่ด้านหลังอย่างนี้ ๑ เซี่ยว ทองแดงมีตราเหรียญอย่างเซี่ยวแต่ย่อมกว่า แลหนังสือข้างด้านหลังก็บอกเปลี่ยนไปเปนว่าอัฐ ๘ อันต่อเพื่องอย่างนี้ ๑ อัฐ ทองแดงมีตราอย่างเซี่ยวฤๅอัฐที่ว่าแล้วนั้น แต่ย่อมกว่านั้น แลอักษรข้างด้านหลังก็เปลี่ยนเปนโสฬศ ๑๖ อันต่อ ๑ เพื่องอย่างนี้ ๑ โสฬศ ตะกั่วตราพระเกี้ยวด้านหนึ่งรูปช้างยืนอยู่ในวงจักร แลมีอักษรไทยบอกว่า ๑๖ อันเปนเพื่อง ๑ โสฬศ รวมทองแดงตะกั่ว ๔ อย่างนี้นี้

05/11/2565

ได้สร้างขึ้นในรัชกาลปัตยุบันนี้ แลมีรูปถ่ายต่าง ๆ ดังจะได้มีบาญชี
บอกต่อไปฉนี้ รูปพระอุโบสถวัดพระเชตุพน ๑ ภายนอกพระบรมมหา
ราชวัง ตรงหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ๑ รูปช้างกัน ๑ รูปพระ
ปรางค์วัดอรุณราชวราราม ๑ รูปโรงกระสาปน์สิทธิการที่ทำเงินเก่า ๑
รูปพระระเบียงวัดมหาธาตุ ที่สถิตย์แห่งพระพุทธชินราช ณเมือง
พิษณุโลก ๑ รูปหอกลอง ๑ รูปพระที่นั่งอาภรณพิโมกขปราสาท ๑
รูปวัดศาลาปูนกรุงทวาราวดี ๑ รูปแม่น้ำเจ้าพระยาตรงหน้าพระ
ปรางค์วัดอรุณราชวราราม ๑ ภายในพระที่นั่งอนันตสมาคมตั้งแต่ง
เครื่องพร้อมเหมือนเวลาเสด็จออก ๑ รูปพระประถมเจดีย์ ๑ รูป
พระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ แลพระที่นั่งปราโมชมหาสวรรค์ แล
พระราชธรรมสภา ที่เมืองเพชรบุรี ๑ รูปเฉลียงพระอุโบสถวัดพระ
ศรีรัตนศาสดาราม ๑ รูปราชทูตเมืองสเปนแต่งตัวอย่างไทย ขี่ช้าง
ที่ตรงหน้าตำหนักในวังสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระบำราบปร
ปักษ์ ๑ รูปราษฎรชาวสยาม ๑ รูปพระเถรานุเถรซึ่งได้เข้ามาอยู่ใน
พระพุทธรัตนสถาน เมื่อเวลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวออกทรง
ผนวชอยู่ที่นั้น ๑ พระรูปพระมหาพิไชยมงกุฎเปนเครื่องต้นสำหรับ

แผ่นที่ ๑๐๘
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๖
แรม ๑๔ ค่ำ

พระเจ้าแผ่นดิน ๑ รูปพระคนโทเครื่องต้นสำหรับ
พระเจ้าแผ่นดิน ๑ รูปพระเจดีย์ ๓ องค์ในวัดพระเชตุ
พน ๓ รูป วัดมงคลบพิตรกรุงทวาราวดีศรีอยุธยา ๑

05/11/2565

รูปเพจอดในลำแม่น้ำเจ้าพระยา ๑ รูปเรือกำปั่นจอดในลำแม่น้ำเจ้าพระยา ๑ ตึกใหญ่สำหรับเปนที่เก็บของประหลาดต่าง ๆ ที่หลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม[๑] ในพระบรมมหาราชวัง ๑ รูปในเมืองพิมาย ๒ อย่าง รูปปราสาทหินในเมืองพิมาย ๑ รูปถนนหน้าพระที่นั่งสุทไธศวริยปราสาท ๑ รูปเจ้าพระยาปราบไตรจักร์ผูกเครื่องอย่างช้างพระที่นั่งตะคอ ยืนแท่นเทียบเกยพระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ ๑ รูปพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ๑ รูปเขาพระพุทธบาท ๑ รูปวัดพนมวันเมืองนครราชสีมา ๑ พระรูปพระพุทธรัตนปฏิมากรมรกฎในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ๑ รูปท่าราชวรดิษฐ ๑ รูปประตูวัดอรุณราชวราราม ๑ รูปหัวถนนบำรุงเมือง นายห้างถอรีแต่งการเมื่อเฉลิมพระชนม์พรรษา ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๑ รูปวัดประทุมวนารามเมื่อฉลองวัดนั้น ๑ รูปพระอุโบสถพระพุทธรัตนสถาน ๑ รูปพลับพลาหน้าพระที่นั่งสุทไธศวริยปราสาท เมื่อเวลาทหารประชุมพร้อมกันทูลเกล้า ฯ ถวายตราจักรมาลา ๑ รูปปั้นเรื่องเวสสันตรชาดกที่พระประธมเจดีย์ ๑ รูปพระที่นั่งชลังคพิมาน ทิพยสถานเทพสถิตย์ราชกิจวินิจฉัย, อนงคในสราญรมย์ เมื่อเวลาแต่งการเฉลิมพระชนมพรรษา ๑ รูปประตูเมืองลพบุรี ๑ รูปตำบลบ้านดาวเมืองเพ็ชรบุรี ๑ รูปหน้าพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ๑ ภายในพระอุโบสถวัดราชประดิษฐสถิตย์มหาสีมาราม ๑ รูปถนนริมกำแพงพระบรมมหา

---

๑ คือสหทัยสมาคมบัดนี้ ครั้งจัดเปนพิพิธภัณฑ์สถาน

05/11/2565

ราชวัง ใกล้พระที่นั่งสุทไธศวรีย์ปราสาท ๑ รูปวัดพนมวันเมืองนครราชสีมาตามยาว ๑ รูปภูเขาทองริมวัดสระเกศ ๑ รูปศิลาประตูปราสาทเมืองพิมาย ๑ รูปหอระฆังคูหาวัดพระยาทำ ๑ รูปหินสลักในเมืองพิมาย ๑ รูปเพนียดช้างที่กรุงทวาราวดีศรีอยุธยา ๑ พระรูปพระพุทธชินศรีในอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร ๑ รวมทั้งสิ้นเปน ๕๓ รูป ๆ เหล่านี้ม้วนผูกในถุงเข้มขาบ บรรจุในหีบตะกั่วนั้นเหมือนกัน แล มีหนังสือเรื่องราวว่าด้วยพระที่นั่งนี้ ดังจะได้มีสำเนาความต่อไป แล ในหนังสือนั้นมีพระราชสัญจกรประทับอีก ๔ องค์ คือพระราชสัญจกรไอราพตองค์ใหญ่ ๑ พระราชสัญจกรพระบรมราชโองการ ๑ พระราชสัญจกร เปนพระคาถาว่า สุยามโลกคคราชสส สนเทสถชนำ อิทำ อชฺฌาภาสสานุสาสกสส วิชิเต สพฺพชนฺตุนำ รวม ๓ องค์นี้ ประทับที่เบื้องบน หนังสือเรียงเปนลำดับกัน

แผ่นที่ ๑๐๘ ออกวันจันทร์ เดือน ๖ แรม ๑๕ ค่ำ

คือองค์ซึ่งออกนามครั้งแรกอยู่กลาง ที่ ๒ นั้นอยู่ขวา ที่ ๓ นั้นอยู่ซ้าย อนึ่งข้างท้ายหนังสือนั้นมีพระราชสัญจกรสำหรับกรุงสยามอีก ๓ รวมเปนได้ประทับพระราชสัญจกร ๔ องค์ แลมีสำเนาความดังนี้

ศุภมัสดุ พระพุทธสาสนกาล เปนอดีตภาคล่วงแล้ว ๒๔๓๑ พรรษา จุลศักราช ๑๒๓๐ ปีมะโรงสัมฤทธิศก พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎ บุรุษยรัตนราชรวิ

05/11/2565

วงศ์ วรุตมพงศ์บริพัตร วรขัตติยราชนิกโรตม จาตุรันตบรมมหาจักร พรรดิราชดังกาศ อุภโตสุชาตสังสุทธเคราหณี จักริ์บรมนาถมหา มงกุฎราชรามวรังกูร สุจริตมูลสุสาธิตธรรคอุกฤษฐ์ไพบูลย บูรพา ดูลยกฤษดาภินิหาร สุภาธิการรังสฤษดิ์ ธัญญลักษณวิจิตรโสภาคย สรรพางค์ มหาชโนตมางคประนตบาทบงกชยุคล ประสิทธิสรรพศุภ ผล อุดมบรมสุขุมาลย ทิพยเทพาวตารไพศาลเกียรติคุณ อดุลยพิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ วิสิฐศักดิสมญาพินิตประชานาถ เปรมกระมล ขัตติยราชประยูร มูลมุขมาตยาภิรมย์ อุดมเดชาธิการ บริบูรณคุณ สาร สยามาทินครวรุตเมกราชดิลก อนันตมหันตวรฤทธิเดช สรรพ พิเศษศิรินธร มหาชนนิกรสโมสรสมมติ ประสิทธวรยศมโหดมบรม ราชสมบัติ นพดลเศวตฉัตราติฉัตร ศิริรัตโนปลักษณมหาบรมราชา ภิเษกาภิษิต สรรพทศทิศวิชิตไชย สกลมไหศวริยมหาสวามินทร มเห ศวรมหินทรมหารามาธิราชวโรตม บรมนาถชาติอาชาวศรัย พุทธา ทิไตรรัตนสรณารักษ์ อดุลศักดิอัคนเรศราธิบดี เมตากรุณาสีตลห ฤทัยอโนปมัยบุญการ สกลไพศาลมหารัษฎาธิบดินทร ปรมินทรธรรมิ กมหาราชาธิราชบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จเถลิง ถวัลยราชสมบัติบรมราชาภิเษก สืบบรมราชสันตติพงศ์เป็นลำดับพระ เจ้าแผ่นดินสยามที่ ๕ ในพระบรมราชวงศ์จักรีมหากษัตริย์ศึก ซึ่งได้

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๑๐ ประดิษฐานแลดำรงกรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร
ออกวันจันทร์ มหินทรายุธยา มหาดิลกภพนพรัตนราชธานีบุรีรมย์ อุดม
เดือน ๖ แรม ๑๕ ค่ำ ราชนิเวศน์มหาสถาน เปนมหานครราชธานีใหญ่ในแผ่น
ดินสยามเหนือใต้ แลประเทศราชซึ่งใกล้เคียง คือ ลาวเฉียง ลาว
กาว มาลายู กะเหรี่ยงแลอื่น ๆ ทรงพระราชดำริห์ว่า ที่ตำหนัก
เดิมซึ่งเปนที่อุดมมหามงคลสถาน ที่ประสูติของพระองค์แต่เดิมนั้น
เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ซึ่งเปนประถมบรมราช
วงศ์นี้ ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติปราบดาภิเษก ดำรงกรุงสยาม
ในพระพุทธศาสนกาล ๒๓๒๕ พรรษา จุลศักราช ๑๑๔๔ ปีขาลจัตวา
ศก ได้ทรงประดิษฐานพระนครในฟากฝั่งบูรทิศของลำน้ำเจ้าพระยา
ณตำบลบางกอก แลทรงสร้างพระบรมมหาราชวัง แลพระที่นั่งดุสิต
มหาปราสาท พระที่นั่งพิมานรัตยา พระปรัสเรือนจันทน์น้อยใหญ่ทั้ง
ปวง แลพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยมไหศวริยพิมาน แลพระที่นั่งจักร
พรรดิพิมานฝ่ายใน แลศรรพสิ่งสำหรับพระนครแลสำหรับราชอิศริย
ยศทั้งปวง ได้ทรงสร้างพระราชอุทยาน ๒ ข้างพระที่นั่งจักรพรรดิ
พิมานเบื้องบูรพทิศ เรียกว่าสวนขวา เบื้องประจิมทิศเรียกว่าสวน
ซ้ายสืบมา ครั้นสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเสด็จสวรรคต พระ
พุทธศาสนกาลได้ ๒๓๕๒ พรรษา จุลศักราช ๑๑๗๑ ปีมะเส็งเอกศก
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชมไห
ศวริยสมบัติ สืบสันตติวงศ์ดำรงพิภพสยาม โดยผาสุกสวัสดิสืบมา

05/11/2565

ครั้นเสด็จสู่สวรรคตแล้ว สมเด็จพระบรมเชษฐโอรสาธิราชได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ทรงพระนามพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระพุทธศาสนกาล ๒๓๒๗ พรรษา จุลศักราช ๑๑๘๖ ปีวอกฉศก จึงทรงพระกรุณาโปรด ฯ ให้สร้างพระตำหนักถวายสมเด็จพระบรมราชชนนี ซึ่งทรงพระนามกรมสมเด็จพระศรีสุดาลัย ดังในสวนซ้ายนี้ มีพระตำหนักหอหลัง ๑ อยู่ด้านบุรพา แล้วมีชลาในด้านอุดรของชลานั้น มีหอพระหลัง ๑ ด้านทักษิณเปนประตูพระตำหนัก ด้านประจิมเปนพระตำหนักแฝด แล้วต่อไปเปนชลา มีเรือน ๕ ห้อง เฉลียง ๓ ด้าน ๒ หลังหันหน้าเข้าหากัน มีเรือน ๕ ห้องเฉลียงรอบ ต่อไปข้างตวันตกหลัง ๑ หลังต่อมีเรือนในระวาง ๕ ห้องเฉลียงรอบกับ ๕ ห้องเฉลียง ๓ ด้านข้างทิศทักษิณมีอีกหลัง ๑ ห้องเครื่อง ๕ ห้อง หลัง ๑ ประตูมาจากชลาประตู ๑ ด้านอุดรหลังโรงพระยาช้างเผือกมีเขื่อนเพ็ชร

แผ่นที่ ๑๑๑ ออกวันอังคาร เดือน ๗ ขึ้น ๑๐ ยาวตลอดเปนที่คนอยู่ได้ กรมสมเด็จพระศรีสุดาลัยได้เสด็จอยู่ในที่นั้นจนตลอดกาลทิวงคต แล้วพระเจ้าบรมมไหยิกาเธอ กรมสมเด็จพระศรีสุดารัตนราชประยูรได้เสด็จประทับอยู่ในที่นั้นสืบมา ตลอดเวลารัชกาลที่ ๓ ครั้นพระพุทธศาสนกาลล่วงแล้ว ๒๓๙๔ พรรษา จุลศักราช ๑๒๑๓ ปีกุนตรีศก พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามงกุฎ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้

05/11/2565

เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติบรมราชาภิเษกสืบพระบรมราชวงศ์ ในรัชกาลที่ ๔ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ในพระธิดากรมหมื่นมาตยาพิทักษ์ ให้มีอิศริยยศเปนพระราชเทวี ทรงพระนามว่าพระนางเธอ พระองค์เจ้ารำเพยภมราภิรมย์ ซึ่งได้เฉลิมพระนามในแผ่นดินปัตยุบันนี้ตามพระเกียรติยศ ซึ่งเปนพระบรมราชชนนีของพระเจ้าแผ่นดิน ว่ากรมสมเด็จพระเทพศิรินทรามาตย์ ได้เสด็จอยู่ในที่พระตำหนักนี้กับด้วยพระเจ้าอาสืบมา ครั้นเมื่อพระพุทธศาสนกาล ๒๓๙๖ พรรษา จุลศักราช ๑๒๑๕ ปีฉลูเบญจศก มีพระราชโอรสพระองค์ใหญ่ ทรงพระนามว่า เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ ได้ประสูติในพระตำหนักแฝดณสถานที่นี้ แล้วมีพระราชธิดาอีกพระองค์ ๑ ทรงพระนามว่า เจ้าฟ้าจันทรมณฑลโสภณภควดี แลมีพระราชกุมารอีก ๒ พระองค์ พระองค์ ๑ ทรงพระนามว่า เจ้าฟ้าจาตุรนต์รัศมี พระองค์ ๑ ทรงพระนามว่า เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ แล้วกรมสมเด็จพระเทพศิรินทรามาตย์เสด็จทิวงคตล่วงไป ในพระพุทธศาสนกาล ๒๔๐๔ พรรษา จุลศักราช ๑๒๒๓ ปีระกาตรีศก แลพระราชโอรสพระราชธิดาก็ได้เสด็จอยู่ในที่นี้สืบมา จนถึงพระพุทธศาสนกาล ๒๔๑๑ พรรษา จุลศักราช ๑๒๓๐ ปีมะโรงสัมฤทธิศก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต พระราชโอรสพระองค์ใหญ่ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ทรงพระนาม

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๑๒ ออกวันอังคาร เดือน ๗ ขึ้นค่ำ ๑

สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระราชดำริห์ว่าพระตำหนักเดิมนี้ เปนไชยภูมิมงคลสถานที่ประสูติของพระองค์ แลเปนที่เสด็จประทับสืบมาตามลำดับ มิได้มีผู้อื่นเข้ามาเจือปน จนถึงคลอดเวลาได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ได้เคยเสด็จประทับอยู่ปนที่สบายแต่เดิมมา จึงมีพระบรมราชโองการมารพระบัณฑูรสุรสิงหนาทดำรัสสั่ง เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดีเปนแม่กอง พระยาสุรศักดิมนตรี จางวางมหาดเล็กเปนกองสี่ พระยาเวียงในนฤบาลเปนนายช่างจัดการทำพระที่นั่งใหม่ ๒ องค์ โดยกว้าง ๒ วา ๕ ศอก เฉลี่ย ๑๓ ศอก รวมกว้าง ๗ วา ๓ ศอก ยาวในองค์ ๑๐ วา เฉลี่ย ๒ ด้าน ๓๑ ศอก รวมยาว ๑๒ วา ๓ ศอก สูงถึงพื้น ๖ ศอก ๗ นิ้ว เดี่ยวสูง ๓ วาศอก ๖ นิ้ว มีมุขหน้ากว้าง ๒ วา สูงพื้นเท่าหลังใหญ่ เดี่ยว ๑๐ ศอก องค์ข้างตวันออกพระราชทานนามว่า พระที่นั่งมูลสถานบรมอาสน์ องค์ข้างตวันตกกว้างยาวสูงเท่ากันกับองค์ข้างตวันออก พระราชทานนามว่า พระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติ มีอัฒจันทร์ใหญ่ลงระวางกลางมุขทั้งสอง พระที่นั่งอีกองค์ ๑ ต่อไปข้างตวันตกพระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติ ยาวในองค์ ๕ วา ๒ศอกคืบ ๒ นิ้ว เฉลี่ยสองด้าน ๒ วา รวม ๗ วา ๒ ศอกคืบ ๒ นิ้ว ขื่อยาว ๒ วา เฉลี่ยสองด้าน ๒ วา รวมกว้าง ๕ วา สูงถึงพื้น ๖ ศอกคืบ ๓ นิ้ว เดี่ยวสูง ๒ วาศอกคืบ ๒ นิ้ว พระราชทานนามว่า พระที่นั่งดำรงสวัสดิอนัญวงศ์ อีก

05/11/2565

องค์ข้างตวันออกพระที่นั่งมุตสถานบรมอาสน์ ขื่อกว้าง ๔ วา ยาว ๖ วาศอกคืบ สูงแต่พื้น ๖ ศอกคืบ ๓ นิ้ว เดี่ยวสูง ๒ วา ๙ นิ้ว พระราชทานนามว่า พระที่นั่งพิพัฒพงศถาวรวิจิตร มีหอพระ ๒ หลัง ในระวางพระที่นั่งมุตสถานบรมอาสน์ กับพระที่นั่งพิพัฒพงศถาวรวิจิตร หลัง ๑ ในระวางพระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติ กับพระที่นั่งดำรงสวัสดิอนัญวงศ์ต่อกันหลัง ๑ ทั้ง ๒ หลัง ขื่อกว้างหลังละ ๑๐ ศอกคืบ ๙ นิ้ว ยาว ๔ วาศอก ๖ นิ้ว เดี่ยวสูง ๘ ศอก พื้นชั้น ๑ สูงศอกคืบ ๙ นิ้ว พื้นชั้น ๒ สูง ๖ ศอกคืบ ๒ นิ้ว แลโรงพระยาช้างเผือก ๔ โรงข้างหน้านั้น โปรดให้รื้อไปปลูกไว้หลังศาลาลูกขุน ในพระบรมมหาราชวัง แลให้ทำเชื่อนเพ็ชร์ ด้านหน้าสูง ๒ วา กว้าง ๒ วา ยาว ๓๐ วา มีพระทวาร ๒ พระทวาร พระทวารหนึ่งกว้าง ๓ วา

แผ่นที่ ๑๑๓ ออกวันพุธ เดือน ๗ ขึ้น ๒ ค่ำ

มีศาลา ๒ หลังอยู่ซ้ายขวา หลังหนึ่งขื่อ ๘ ศอก ยาว ๕ วา เฉลียงวา ๑ เดี่ยวสูง ๒ วาศอก ๘ นิ้ว พื้นสูงศอก ๑ เท่ากันทั้ง ๒ หลัง การยังหาสำเร็จลงไม่ ครั้นพระพุทธศาสนกาลล่วงแล้ว ๒๔๑๓ พรรษา จุลศักราช ๑๒๓๒ ปีมะเมียโทศก เสด็จพระราชดำเนิรไปประพาสเมืองสิงคโปร แลเมืองยวา เสด็จพระราชดำเนิรกลับ จึงทรงพระกรุณาโปรด ฯ ให้สร้างพระที่นั่งใหม่อีกหลัง ๑ในที่หลังพระที่นั่งเดิม ให้รื้อห้องเครื่องไปไว้ที่เชื่อนเพ็ชร์ในส่วนขวา ให้เปลี่ยนโรงแกงไปไว้ที่ตำหนักกรมขุนกัลยาสุนทรเดิม แลให้

05/11/2565

เปลี่ยนคลังไปไว้ที่เรือนเจ้าคุณแช แลให้เปลี่ยนพระตำหนัก พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากรรณิกาแก้ว ไปอยู่ที่ตำหนักกรมขุนกัลยาสุนทร คนละครึ่งกับโรงแกง จึงได้จัดการสร้างพระที่นั่งลงโดยยาวในองค์ ๑๓ วา ๓ ศอก เฉลียง ๒ ด้าน ๑๑ ศอกคืบ รวมยาว ๓๔ วา ๒ ศอก ขื่อกว้าง ๕ วา ๓ ศอก เฉลียง ๒ ด้านกว้าง ๑๑ วาศอก รวมทั้งกว้าง ๙ วา ๒ ศอกคืบ พื้นชั้น ๑ สูงศอกคืบ ๔ นิ้ว พื้นชั้น ๒ สูง ๒ วาศอกคืบ เตี่ยวสูง ๔ ศอก ๖ นิ้ว มุขหน้าต่อกันกับพระที่นั่งมูลสถานบรมอาสน์ พระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติ กว้าง ๗ วา ๗ นิ้ว ยาว ๗ วา ๔ นิ้ว สูงพื้นต่าง ๒ วา ๑๑ นิ้ว เตี่ยวสูง ๓ วา ๓ ศอก มุขหลังกว้าง ๗ วา ๗ นิ้ว ยาว ๕ วาศอก สูงพื้นต่าง วา ๔ นิ้ว เตี่ยวสูง ๓ วาศอก ๔ นิ้ว มุขเด็กด้านหน้า ๒ มุข กว้างมุขละ ๔ วา ๒ ศอก ยาว ๓ วา ๒ ศอก พื้นชั้นต่าง ๒ ศอกคืบ ๔ นิ้ว พื้นชั้นกลาง ๒ วาศอกคืบ เตี่ยวสูง ๑ วา ๓ ศอก ๖ นิ้ว เชิงเพิงด้านหลัง ๒ ด้าน ยาว ๓๔ วา ๔ ศอก กว้าง

แผ่นที่ ๑๑๔ ออกวันพุธ เดือน ๗ ขึ้น ๒ ค่ำ

๖ ศอกคืบ ๖ นิ้ว สูง ๒ วาศอกคืบ กำแพงกั้นรอบจังหวัด พระที่นั่งตั้งแต่มุมพระที่นั่งพิพัฒพงศ์ถาวรวิจิตร์ เลี้ยวมาชนมุมเชิงเพิงสาย ๑ ตั้งแต่มุมเชิงเพิงวันตกมาชนพระปรัศว์วาสาย ๑ พระราชทานนามว่า พระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร

05/11/2565

ครั้นพระพุทธศาสนกาล ๒๔๑๒ พรรษา จุลศักราช ๑๒๓๕ ปี-ระกาเบญจศก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาประทับณพระที่นั่งมูลสถานบรมอาสน์ แต่ยังหาได้ทำการเฉลิมพระราชมณเฑียรไม่ ครั้นพระพุทธศาสนกาล ๒๔๑๙ พรรษา จุลศักราช ๑๒๓๙ จึงทรงพระกรุณาโปรด ฯ ให้เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี ม. ส. ม. ป. จ. เปนแม่กอง ให้มิศเตอร์ยอนคูลนิชซึ่งเปนนายช่างหลวงคิดอย่างทำพระที่นั่งท้องพระโรงอีกองค์หนึ่ง แลให้พระยาเวียงในนฤบาล เปนผู้กำกับดูการทุกอย่าง กับพระดิษฐการภักดี เปนผู้ตรวจกำกับบาญชีแลของทั้งปวง มิศเตอร์แฮนรีคูลนิชโรสเปนผู้ช่วยนายช่างอีกคนหนึ่ง จึงให้รื้อเชื่อนเพชรหน้าพระที่นั่งแลมุขพระที่นั่งมูลสถานบรมอาสน์ พระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติทั้ง ๒ องค์ แล้วทำพระที่นั่งลงในที่ชลานั้น โดยยาว ๒ เส้น ๒ วาศอก ๑ กับ ๒ นิ้ว กว้างด้านสกัด ๑๕ วา ตรงกลางเปน ๓ ชั้น เปนหลังคากดม พันชั้น ๑ สูง ๒ วา ๓ ศอก พันชั้น ๒ สูง ๓ วา ๒ ศอก กว้าง ๖ วาศอก รวมผนังกลางสูง ๑๐ วา ต่อมาข้างตวันออก ๒ ชั้น ๗ ห้อง พันชั้นหนึ่งสูง ๒ วา ๓ ศอก พันชั้น ๒ สูง ๓ วา ๒ ศอก ยาว ๑๑ วาคืบ ๓ นิ้ว ผนังสูง ๖ วาศอก ปลายพระที่นั่งด้านตวันออก ๓ ชั้น หลังคากดม พันชั้น ๑ สูง ๒ วา ๓ ศอก พันชั้น ๒ สูง ๓ วา ๒ ศอก พันชั้น ๓ สูง ๓ วา ยาว ๕ วา ๓ ศอก หลังคาสูง ๓ วาศอก กว้าง ๔ วา ๓ ศอก รวมผนังสูง ๙ วาศอก ตั้งแต่ ๓ ชั้นกลางพระที่นั่งมาข้างตวันตกมี ๗ ห้อง แลปลายเปน ๓

05/11/2565

ชั้น หลังคากลม กว้างยาวสูงต่ำเท่ากันกับข้างตวันออก รวมพระที่นั่งตรงกลาง ผนังสูง ๑๐ วาศอก หลังคาสูง ๓ วา ๒ ศอก เปนสูงตลอดยอด ๑๓ วา ๓ ศอก ยาว ๒ เส้น ๒ วาศอก ๖ นิ้ว กว้าง วา ได้ลงมือทำการมาแต่เดือน ๕ ครั้นถึงณวันอังคาร เดือน ๖

แผ่นที่ ๑๑๕
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๗
ขึ้น ๓ ค่ำ

แรม ๙ ค่ำ ปีขวดอัฐศก จึงให้มีการสวดมนตบนพระที่นั่งมูลสถานบรมอาสน

ครั้นณวันพุธ เดือน ๖ แรม ๑๐ ค่ำ เวลาเช้า ๒ โมงกับ ๓๒ นาที ได้ศุภฤกษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงวางศิลาสำหรับสร้างพระที่นั่ง แลอิฐปิดทอง ปิดเงิน ปิดนาค ซึ่งเปนอิฐฤกษ ในที่ผนังท่ามกลางพระที่นั่งทั้งสองสายพร้อมด้วยพระราชพิธีสงฆพราหมณ ซึ่งเปนราชประเพณีก่อรากพระที่นั่งแต่โบราณมา แลได้ประจุเงินทองเปนของใช้อยู่ในแผ่นดินบัดยุบันนี้ แลรูปคนรูปที่ต่าง ๆ ซึ่งเปนที่สำคัญอยู่ในกรุง กับรูปแบบพระที่นั่งซึ่งจะสร้างใหม่ กับทั้งหนังสือนี้ไว้ในศิลาทั้งสองแผ่น เพื่อให้เปนที่รฦกถึงการที่ได้ทำนี้สืบไปภายหน้า

แต่ณวันพุธ แรม ๑๐ ค่ำ ในเดือนไพสาข เปนเดือนที่ ๒ ซึ่งนับแต่ต้นฤดูหนาว ในปีขวดอัฐศก พระพุทธศาสนกาล ๒๔๑๙ พรรษา จุลศักราช ๑๒๓๘ เปนปีที่ ๙ เปนวันที่ ๒๗๔๕ ในรัชกาลบัดยุบันนี้ ดังนี้หนึ่งฉบับ

05/11/2565

เมื่อเวลาได้พระฤกษ เจ้าพนักงานก็ประโคมดุริยางคดนตรีน้อยใหญ่ พระสงฆ ๑๐ รูปก็ได้สวดถวายไชยมงคลพร้อมกัน แลหลวงโลกทีปจึงได้บวงสรวงเทพยดาตามประเพณี แลทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ก็ทำคำนับปรีเซนตอามส์ พิณพาทยแตรก็ได้เป่าตามอย่างธรรมเนียมยุโรปนั้น ๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระบรมราชโองการเหนือเกล้า ฯ ดำรัสสั่งให้เจ้าพระยาภาณุวงศมหาโกษาธิบดี ๑ พระยาเวียงในนฤบาล ๑ ยกหีบนั้นลงประจุที่รางศิลา ดังได้พรรณามาแล้วแต่ต้น ครั้นหีบนั้นประจุลงที่แล้ว พระยาเวียงในนฤบาลจึงได้ตักปูนฝรั่ง (ซึ่งเรียกว่าซีเมนต์) เทลงบนหลังหีบนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงเกลี่ยด้วยเกลียงเงินด้ามงา ซึ่งทำขึ้น

แผ่นที่ ๑๐๖
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๗
ขึ้น ๓ ค่ำ

สำหรับการคราวนั้นเสร็จแล้ว จึงให้หย่อนศิลาอิกแท่งหนึ่ง เท่ากันกับศิลาที่ฝังอยู่ในผนัง ศิลาแท่งนี้แขวนอยู่บนปั้นจั่นสามขา แล้วจึงให้หย่อนศิลานั้นลงประกับที่ทาปูนซีเมนต์ ดังได้กล่าวมาแล้วแต่ต้น ครั้นศิลานั้นลงที่เสร็จแล้ว จึงทรงก่ออิฐฤกษ บีดทอง ๔ นาค ๔ เงิน ๔ พันผ้าสีชมภูก่อรายรอบศิลาฤกษนั้น แลทรงหลั่งน้ำในพระมหาสังข์แล้ว มิศเตอรยอนคูณนิส จึงยกฉากขึ้นวางบนศิลาแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงยกค้อนลำเร็จขึ้นเคาะบนศิลานั้น เปนเครื่องหมายบอกว่าศิลาฤกษนั้นเสร็จแล้ว ครั้นแล้วจึงเสด็จมาประทับกลางเรือนนั้น ฉายพระ

05/11/2565

รูปครั้งหนึ่งแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรมาประทับที่ศิลาฤกษข้างขวาศิลานั้น ทำเหมือนกันกับข้างซ้าย แลมีสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งบรรจุนั้นอย่างเดียวกันกับข้างซ้าย ตามที่ได้มีบาญชีว่ามาแล้วแต่ต้น เมื่อทรงก่อฤกษเสร็จแล้ว มิศเตอรคูตนิสยกไม้ฉากขึ้นวางบนศิลานั้น ฉายพระรูปอีกพระรูปหนึ่ง แล้วทรงค้อนสำเร็จเคาะบนศิลานั้นเปนสำคัญดังได้ว่ามาแล้วนั้น ครั้นก่อพระฤกษเสร็จแล้วทั้ง ๒ ข้าง พอเวลา ๒ โมงกับ ๕๕ นาทีจึงเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นประทับบนพระเฉลียง พระสงฆจึงถวายพรพระเสร็จแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ทรงประฏิบัติพระสงฆ ตามอย่างตามธรรมเนียมฝ่ายศิลาฤกษทั้งสองนั้น พระมหาราชครูพิธี พระครูอัษฎาจารย์ พระสิทธิไชยจึงเข้ารดน้ำสังข์ตามวิธีนั้น ๆ แล้ว ครั้นเวลา ๓ โมง ๔๖ นาที พระสงฆฉันแล้วจึงถวาย ยถา สัพพี อติเรก ถวายพระพรลากลับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแจกสำเนาหนังสือประกาศที่จะสร้างพระที่นั่งใหม่ ซึ่งได้บรรจุไว้ในศิลาก่อฤกษทั้งสองแผ่นเพื่อจะให้เปนที่ระลึกสืบไปนั้น พระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลละอองธุลีพระบาท แล้วเสด็จขึ้น

ตั้งกรมหมื่นอดิศรอุดมเดช

เวลาเช้า ๔ โมงกับ ๒๒ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทรงเครื่องเหมือนอย่างเมื่อเสด็จออกก่อพระฤกษ เสด็จออก

05/11/2565

ทรงพระราชยานแต่เกยหน้าประตูพรหมโสภา พร้อมด้วยกระบวรแห่นำตาม แห่ไปตามท้องถนนหลวง ไปประทับเกยหน้าวังพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ์ แล้วเสด็จพระราชดำเนินขึ้นประทับที่ท้องพระโรง ตรัสกับสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ แล้วโปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ์ ไปผลัดผ้าทรงเข้าที่มณฑลสรง เวลา ๔ โมงกับ ๓๒ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงรดน้ำมนต

แผ่นที่ ๑๐๗
ออกวันศุกร์
เดือน ๗
ขึ้น ๔ ค่ำ

พระราชทานแก่พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ์ ตามอย่างตามธรรมเนียมแล้ว พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้าฝ่ายในแลข้าทูลละอองธุลีพระบาทจึงได้รดน้ำมนต์ต่อไป คือพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้า พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ กรมพระราชวังบวรสถานมงคล พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระเทเวศวัชรินทร์ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงวรศักดาพิศาล พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาล พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอักษรสาสน์โสภณ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ์ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายใน พระเจ้า

05/11/2565

บรมมหัยยิกาเธอ กรมสมเด็จพระสุดารัตนราชประยูร พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าแม้นเขียน พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเงินยวง พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าแสงจันทร พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสังยม พระเจ้าพี่นางเธอ พระองค์เจ้ายิ่งเยาวลักษณ พระเจ้าพี่นางเธอ พระองค์เจ้าทักษิณชา พระเจ้าพี่นางเธอ พระองค์เจ้าโสมาวดี ข้าราชการฝ่ายหน้า สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี เจ้าพระยาธรรมาธิกรณ์ เจ้าพระยามหินทรศักดิธำรง แลพราหมณ์ทั้งหลาย ตามอย่างตามธรรมเนียม คือพระมหาราชครูพิธี พระครูอัษฎาจารย์ พระสิทธิไชยแลพราหมณ์อื่น ๆ ครั้นสรงเสร็จแล้ว จึงผลัดผ้าทรง ๆ ผ้าม่วงสีเขียวตามวันพุธ แลเสื้อทรงเย็บระบับ แลสวมเครื่องราชอิศริยยศ ตามธรรมเนียม

แผ่นที่ ๑๑๘ ออกวันศุกร์ เดือน ๗ ขึ้น ๔ ค่ำ

แลมายืนอยู่ในห้องกลาง ตรงท้องพระโรงเข้าไป เวลา ๔ โมงกับ ๔๔ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จ พระราชดำเนิรขึ้น ประทับบนพระที่นั่งโทรนในห้องนั้น พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูลถองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าอยู่พร้อมกัน จึงพระศรีสุนทรโวหารได้อ่านคำประกาศมีสำเนาความดังว่านี้

ศุภมัศดุพระพุทธศาสนกาล เปนอดีตภาคล่วงแล้ว ๒๔๑๙ พรรษา

05/11/2565

บัตยุบันกาล มุสิกะสังวัจฉระ ไพศาขมาสกาลปักษ ทศมีดถิ์ พุธวาร ปริเฉทกาลกำหนด พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎ บุรุษยรัตนราชรวิวงศ์ วรุตมพงศ์บริพัตร์ วรขัตติยราชนิกโรดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุภโตสุชาตสังสุทธเคราหณี จักรีบรมนาถ มหามงกุฎราชรามวรังกูร สุจริตมูลสุสาธิตอรรคอุกฤษฐไพบูลย์ บุรพาดูลยกฤษดาภินิหารสุภาธิการรังสฤษดิ ขัญญลักษณวิจิตรโสภาคยสรรพางค์ มหาชโนตมางคประนตบาทบงกชยุคล ประสิทธิสรรพสุภผลอุดมบรมสุขุมาลย์ ทิพยเทพาวตารไพศาลเกียรติคุณอดุลย์พิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ์ วิสิทธิสักดิสมญาพินิตประชานาถ เปรมภระมณฑลขัตติยราชประยูรมูลมุขมาตยาภิรมย์อุดมเดชาธิการ บริบูรณ์คุณสารสยามาทินครวรุตเมกราชดิลก มหาปริวารนายกอนันต มหันตวรฤทธิเดชสรรพวิเศษศิรินธร มหาชนนิกรสโมสรสมมต ประสิทธิวรยศมโหดมบรมราชสมบัติ นพปดลเศวตฉัตราดิฉัตร์ ศิริรัตโนปลักษณมหาบรมราชาภิเษกาภิษิต สรรพทศทิศวิชิตวิไชย สกลมไหศวริยมหาสวามินทร มเหศรมหินทรมหารามาธิราชวโรดม บรมนาถชาติอาชาวศัย พุทธาทิไตรรัตนสรณารักษ์ อดุลยศักดิอรรคนเรศราธิบดี เมตตากรุณาสีตลหฤทัย อโนปมัยบุญญการ สกลไพศาลมหารัษฎาธิบดินทร ปรมินทรธรรมิกมหาราชาธิราชบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริห์ว่า พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ์ มีความสามิภักดิ์

05/11/2565

ในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทแต่เดิมมา แลได้รับราชการในกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ ได้บังคับบัญชาการมาหลายปี แลเปนเอดเดอแกมปของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เปนที่ไว้วางพระราชหฤทัย บัดนี้มีพระชนมายุเจริญวัยวุฒิ ประกอบด้วยวิริยปรีชารอบรู้ในราชกิจจานุกิจต่าง ๆ สมควรแก่ตำแหน่งยศที่พระองค์เจ้าต่างกรมรับราชการต่างพระเนตรพระกรรณได้ จึงมีพระบรมราชโองการมารพระบัณฑูรสุรสิงหนาทดำรัสสั่ง ให้สถาปนาเลื่อนตำแหน่ง

แผ่นที่ ๑๑๘ ออกวันเสาร เดือน ๗ ขึ้น ๕ ค่ำ

พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ์ เปนพระองค์เจ้าต่างกรม มีพระนามตามจารึกไว้ในพระสุพรรณบัตรว่า พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช ครุฑนามให้ทรงศักดินา ๑๕๐๐๐ ตามพระราชกำหนด อย่างพระองค์เจ้าต่างกรมในพระบรมมหาราชวัง จงทรงพระเจริญพระชนมายุ พรรณสุขะ พละ ปฏิภาณ คุณสารสมบัติ สรรพสิริสวัสดิพิพัฒนมงคล วิบุลยศุภผลธนสารสมบูรณ์ อดุลยเกียรติยศเดชานุภาพทุกประการ ให้ทรงตั้งเจ้ากรมเปนหมื่นอดิศรอุดมเดช ถือศักดินา ๖๐๐ ปลัดกรมเปนหมื่นภูเบศบริรักษ ถือศักดินา ๔๐๐ สมุห์บาญชี เปนหมื่นประจักษพลขันธ์ ถือศักดินา ๓๐๐ ให้ผู้ซึ่งได้รับตำแหน่งทั้ง ๓ นี้ ทำราชการในหลวงแลในกรม ตามอย่างธรรมเนียม เจ้ากรม ปลัดกรม สมุห์บาญชี ในพระองค์เจ้าต่างกรมสืบไป ให้มีสุขสวัสดิเจริญ เทอญ

05/11/2565

ครั้นอ่านประกาศจบแล้ว พอเวลาได้ ๔ โมงกับ ๕๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้ทรงรดน้ำมนต์ในพระมหาสังข์ พระราชทานแก่พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ์ แลพระราชทานสุพรรณบัตร แลสัญญาบัตรซึ่งมีความดังนี้ (ในสุพรรณบัตรชั่งหนักได้ ๓ บาท ๒ สลึง นั้นจารึกว่า) พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช ครุฑนาม จงทรงเจริญพระชนมายุ พรรณ สุขะ พละ ปฏิภาณ คุณสารสมบัติ สรรพสิริสวัสดิพิพัฒนมงคล วิบุลยศุภผลสโหพารทุกประการเทอญ

(ในสัญญาบัตรกระดาษเหลือง ซึ่งประทับพระราชลัญจกร ตามอย่างธรรมเนียมสัญญาบัตรทั้งปวงนั้น มีความดังนี้) ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสุขสวัสดิ์ เปนพระองค์เจ้าต่างกรม มีพระนามตามจารึกไว้ในพระสุพรรณบัตรว่า พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช ครุฑนาม

แผ่นที่ ๑๒๐ ออกวันเสาร เดือน ๗ ขึ้น ๕ ค่ำ

ให้ทรงศักดินา ๑๕๐๐๐ ตามพระราชกำหนดอย่างพระองค์เจ้าต่างกรมในพระบรมมหาราชวัง จงทรงเจริญพระชนมายุ พรรณ สุขะ พละ ปฏิภาณ สรรพสิริสวัสดิพิพัฒนมงคล วิบุลยศุภผลอดุลยเกียรติยศ เดชานุภาพทุกประการเทอญ

ให้ทรงตั้งเจ้ากรม เปนหมื่นอดิศรอุดมเดช ถือศักดินา ๖๐๐ ให้ทรงตั้งปลัดกรม เปนหมื่นภูเบศบริรักษ์ ถือศักดินา ๕๐๐ ให้ทรง

05/11/2565

ตั้งสมุห์บาญชี เปนหมื่นประจักษ์พลขันธ์ ถือศักดินา ๓๐๐ ให้ผู้ซึ่งรับตำแหน่งทั้ง ๓ นั้น ทำราชการในหลวงแลในกรม ตามอย่างธรรมเนียมเจ้ากรม ปลัดกรม สมุห์บาญชี ในพระองค์เจ้าต่างกรมทั้งปวงสืบไปให้มีสุขสวัสดิเจริญ เทอญ

ตั้งแต่ณวันพุธ เดือน ๖ แรม ๑๐ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๗ เปนวันที่ ๒๗๔๕ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

พระราชทานสุพรรณบัตรแลสัญญาบัตรดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งพระศรีสุนทรโวหารเชิญทูลเกล้า ฯ ถวายนั้นแล้ว หลวงเทพาภรณจึงเชิญถุงมาลาแลเสื้อทรงเข้าไปทูลเกล้า ฯ ถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงหยิบมาลานั้นสวมลงบนพระเศียรกรมหมื่นอดิศรแล้ว พระราชทานถุงเสื้อทรงนั้นด้วย แลหลวงสรรพาวุธจึงเชิญพระแส่งผักนาคทูลเกล้า ฯ ถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงรับแล้วแลพระราชทานแก่กรมหมื่นอดิศร แล้วขุนขนศิทธิจึงเชิญกาทอง เข้าไปทูลเกล้า ฯ ถวาย แล้วแลได้พระราชทานแก่กรมหมื่นอดิศร ครั้นแล้วจึงเสด็จขึ้นแต่พระที่นั่งโทรน พระสงฆ์จึงได้ยถา สัพพี อดิเรก ถวายพระพรลาแล้ว เวลา ๕ โมงกับ ๖ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรกลับคืนเข้าพระบรมมหาราชวัง

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ เสด็จพระราชดำเนิรออกประทับสนามหญ้า กับดันดอฟดัสผู้ตรวจตอบทำแผนที่ของหลวงในกรุงเทพ ฯ

05/11/2565

แลมิศเตอรเดวิดสันนายช่างเตลิ์คราฟได้เฝ้าทูลถวายชุดพระบาท กราบทูลเรื่องการที่ทำแผนที่แลเตลิ์คราฟ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตร ให้เลื่อนตำแหน่งยศหลวงนรินทราภรณ์เปนพระยารัตนสมบัติ แลขุนธนสิทธิเปนหลวงนรินทราภรณ์ มีความในสัญญาบัตร ๒ ฉบับนั้นดังนี้ ให้หลวงนรินทราภรณ์ เปนพระยารัตนสมบัติ จางวางกรมช่างทอง ให้ถือศักดินา ๑๐๐๐

แผ่นที่ ๑๒๑ ออกวันอาทิตย์ เดือน ๗ ขึ้น ๖ ค่ำ

ทำราชการตามตำแหน่งตั้งแต่บัดนี้ไป จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติสมควรแก่ตำแหน่งทุกประการ ตามอย่างธรรมเนียมข้าราชการทั้งปวง ขอให้มีสุขสวัสดิเจริญเทอญ ตั้งแต่ณวันพุธ เดือน ๖ แรม ๑๐ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เปนวันที่ ๒๗๔๕ ในรัชกาลปัตยุบันนี้ (พระราชลัญจกร แลพระราชหัตถตามธรรมเนียม) แลอีกฉบับ ๑ ว่า ให้ขุนธนสิทธิพนักงานทองเปนหลวงนรินทราภรณ์ เจ้ากรมช่างทอง ถือศักดินา ๕๐๐ ทำราชการตามตำแหน่งตั้งแต่บัดนี้ไป จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติ สมควรแก่ตำแหน่งทุกประการตามอย่างธรรมเนียมข้าราชการทั้งปวง ขอให้มีความสุขสวัสดิ์เจริญเทอญ ตั้งแต่ณวันพุธเดือน ๖ แรม ๑๐ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เปนวันที่ ๒๗๔๕ ในรัชกาลปัตยุบันนี้ (พระราชลัญจกร

05/11/2565

แลพระราชหัตถตามธรรมเนียม) ครั้นพระราชทานสัญญาบัตรแล้ว เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

แจ้งความ

ในใบที่ ๘๕ ฤๅออกวันจันทรเดือน ๖ แรมค่ำ ๑ ด้านหน้าบันทัดที่ ๔ ขึ้นไป ซึ่งได้บอกว่า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้นายชิดนำธูปเทียนทีนมัสการไปบูชาที่ศาลกรมหลวงเทพหริรักษ์นั้นผิดไป คือกรมหลวงเทพพลภักดิ์ ซึ่งได้ทรงบังคับบัญชากรมพระคชบาลในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยจึงจะถูกต้อง

อีกแห่งหนึ่ง ในใบที่ ๘๔ ด้านหลัง ฤๅออกวันอาทิตย์เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ บันทัดที่ ๓ ขึ้นไป ซึ่งบอกว่าเรือรบอเมริกันชื่อลาโคนั้นผิดไป เรือรบลำนี้ชื่อแอชิวลอตจึงจะถูกต้อง

โดย เหวัญอุไทยวงศ์

แผ่นที่ ๑๒๒
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๗
ขึ้น ๖ ค่ำ

ณวันพฤหัสบดีเดือน ๖ ขึ้น ๑๑ ค่ำ ปีชวดอัฐศกศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๔ โมงกับ ๕๐ นาที พระยาอนุรักษราชมณเฑียร ๑ พระสิริสมบัติ ๑ หลวงรัตนายัติ ๑ หลวงศิลป์ประสาสน์ศราวุธ ๑ นำมิศเตอรแซนวันบาเซอลกงสุลฮอลันดาในกรุงเทพ ฯ กับมิศเตอรชันดเลล่าม ๑ เข้าเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร แล้วพระยาภาสกรวงศ์ ๑ พระยาสมุทบุรานุรักษ์ ๑ มิศเตอรอาลบาศเตอร ๑ เข้าเฝ้าทูลลออง

05/11/2565

ชุดีพระบาท เวลาบ่าย ๕ โมง ๑๕ นาทีก็กราบถวายบังคมลากลับออกมา เวลาย่ำค่ำ พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการเข้าเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาทณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร เวลาทุ่ม ๑ จึงกราบถวายบังคมลากลับออกมา

ในเวลาวันนี้ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพิชิตปรีชากรได้เชิญพระบรมวงศานุวงศ์ประชุมเสวย พร้อมด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทีวังของท่าน คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระเทเวศวัชรินทร์ ๑ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงวรศักดาพิศาล ๑ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาล ๑ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอักษรสาส์นโสภณ ๑ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ์ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทวีวัฒยากร ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมสันตโสภาคย์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากมลาสเลอสรรค์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมศรีสุภโยค ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าศรีสิทธิชงไชย ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากาพย์กนกรัตน์ ๑ พระเจ้า

05/11/2565

น้องยาเธอ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าไชยานุชิต ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าจิตร์เจริญ ๑

แผ่นที่ ๑๒๓ ออกวันจันทร์ เดือน ๗ ขึ้น ๗ ค่ำ

พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าชิตเชื้อพงศ์ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสิงหนาทราชดุรงฤทธิ์ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ๑ พระสัมพันธวงศ์เธอ พระองค์เจ้าฉายเฉิด ๑ พระสัมพันธวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประเสริฐศักดิ์ ๑ รวม ๓๐ พระองค์ แต่กรมพระเทเวศวัชรินทร์ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ๑ พระองค์เจ้าทองกองถ้อนใหญ่ ๑ พระองค์เจ้ากาพย์กนกรัตน์ ๑ พระองค์เจ้าจิตร์เจริญ ๑ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ๑ พระองค์เจ้าชิตเชื้อพงศ์ ๑ รวม ๗ พระองค์นั้นไม่ทรงสบายเสด็จมาไม่ได้ เวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทรงรถพระที่นั่งออกจากพระบรมมหาราชวัง พร้อมด้วยกระบวรแห่หน้าหลัง เสด็จพระราชดำเนิรโดยทางสถลมารค ไปตามทางถนนเจริญกรุงประทับหน้าวังพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร แล้วเสด็จพระราชดำเนิร

05/11/2565

ไปประทับบนตำหนัก พระราชทานซองบุหรี่ก้าใหล่ทอง[๑] แก่กรมหมื่นพิชิตปรีชากรซอง ๑ แล้วเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับโต๊ะห้องเสวย พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ที่กรมหมื่นพิชิตปรีชากรได้เชิญมา กับกรมหมื่นพิชิตปรีชากร แลพระองค์เจ้าชุมพลสมโภช รวม ๒๖ พระองค์ ทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครั้นเสวยจวนแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงยื่นชื้นในที่ประชุม พระราชทานพรแก่กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ครั้นพระราชทานพรจบแล้ว พระบรมวงศานุวงศ์ก็ยื่นชื้นประทานพร แลถวายพระพรแก่กรมหมื่นพิชิตปรีชากร แล้วก็นั่งลงตามเดิมประมาณครู่หนึ่ง กรมหมื่นพิชิตปรีชากรก็ยื่นชื้นในที่ประชุม

แผ่นที่ ๑๒๔ ออกวันจันทร์ เดือน ๗ ขึ้น ๗ ค่ำ

ถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว[๒] ครั้นจบแล้วพระบรมวงศานุวงศ์ก็ยื่นชื้นถวายพระพร พวกแตรก็เป่าเพลงสรรเสริญพระบารมี แล้วก็นั่งลงตามเดิม เวลา ๔ ทุ่มเศษ เสด็จพระราชดำเนิรจากโต๊ะเสวย แล้วประทับอยู่ที่ตำหนักกรมหมื่นพิชิตปรีชากร อยู่จนเวลา ๕ ทุ่มเศษ

---

๑ ตรงนี้ผิด มีบอกแก้ในแผ่นที่ ๑๔๑ ฯ

๒ คำพระราชทานพรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แลคำกรมหมื่นพิชิตปรีชากรถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พิมพ์ไว้ในแผ่นที่ ๑๓๐, ๑๓๑, ๑๓๒ ตอนแจ้งความ ฯ

05/11/2565

เสด็จกลับเข้าพระบรมมหาราชวัง ในเวลาวันนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์อิวนิงเดรส์ ทรงตราเครื่องราชอิศริยยศ ดวงตราแลสายสพายจุลจอมเกล้า พระบรมวงศานุวงศ์ทรงฉลองพระองค์อิวนิงเดรส์ ติดตราเครื่องราชอิศริยยศตามที่ได้รับพระราชทาน

โดย มนุษย์นาคมานพ

ณวันศุกร์ เดือน ๒ แรม ๑๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมีกรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ เฝ้าทูลถวายชุดิพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพารแล้ว เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ พระยาศรีสิงหเทพ เข้าเฝ้า เวลาย่ำค่ำทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการเฝ้าทูลถวายชุดิพระบาท เวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น ข้าราชการก็กราบถวายบังคมลากลับออกมา

โดย สวัสดิประวัติ

แผ่นที่ ๑๒๕
ออกวันอังคาร
เดือน ๗
ขึ้น ๘ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันเสาร์ เดือน ๒ แรม ๑๓ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดอรุณราชวราราม ๔๘ รูป มีพระธรรมเจดีย์เปนประธาน ได้เข้ารับบิณฑ

05/11/2565

บาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระสงฆ์วัดราชบุรณะ ๑๐ รูป มีพระบัฏกโกศลเปนประธาน ได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิตาภิรมย์

เวลาบ่ายโมง ๑ พระยาศรีสิงหเทพเข้าไปข้างใน เฝ้าฝ่าธองชุดีพระบาท เวลาบ่าย ๒ โมงออก เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการเข้าไปเฝ้าทูลธองชุดีพระบาท ในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสด้วยราชการ เวลาย่ำค่ำกลับออกมาจากที่เฝ้า

เวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์อิวนิงเดรส์ ทรงเครื่องอิศริยยศตราจุลจอมเกล้า แลแพรแถบสีชมภู เสด็จขึ้นทรงรถพระที่นั่ง สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ตามเสด็จพระราชดำเนิรด้วย เสด็จพระราชดำเนิรประทับวังพระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นอดิศรอุดมเดช เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นบนท้องพระโรง ประทับตรัสกับพระบรมวงศานุวงศ์ประมาณครู่หนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานซองบุหรี่ทองคำซึ่งส่งมาแต่เมืองจีน ๑ ซอง แล้วเสด็จประทับโต๊ะเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ คือพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงวรศักดาพิศาล ๑ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาล ๑ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอักษรสาสน์โสภณ ๑ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้า

05/11/2565

ภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ

แผ่นที่ ๑๒๖ ออกวันอังคาร เดือน ๗ ขึ้น ๘ ค่ำ

กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทวีถวัลยดารา ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมสันตโสภาคย ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากมลาศเดชศรรค์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าไชยานุชิต ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสิงหนาทราชดุรงคฤทธิ ๑ พระสัมพันธวงศ์เธอ พระองค์เจ้าฉายเฉิด ๑ รวม ๒๔ พระองค์ ขาดไม่ได้เสด็จมาคือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระเทเวศวัชรินทร ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าศรีสิทธิชงไชย ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าภาพยกนกรัตน ๑ พระเจ้า

05/11/2565

น้องยาเธอ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าชิด เชื้อพงศ์ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ๑ พระสัมพันธวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประเสริฐศักดิ ๑ รวม ๘ พระองค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสวยเสร็จแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนินขึ้นในที่ประชุมโต๊ะ พระราชทานพรแด่กรมหมื่นอดิศรอุดมเดชว่า เมื่อเวลาวานซืนนี้ ที่วังกรมหมื่นพิชิตปรีชากร ฉันได้ว่าไว้ว่า เจ้านายที่ชอบพอรักใคร่กับฉันมาแต่ก่อนมากนั้น มีอยู่สองคน คือกรมหมื่นนเรศกับกรมหมื่นพิชิต แต่ที่ว่านี้ยังหาตลอดไปไม่ ด้วยเวลานั้นเจ้าอื่น ๆ ยังเด็กอยู่หมด สองคนนี้เขาเป็นคนโตมากกว่าคนทั้งปวง ก็แต่มาภายหลังยังมีสำรับเด็กอีก คือกรมหมื่นอดิศรนี้ได้รักใคร่กับฉันมาก กับทองด้วยอีกคนหนึ่งก็เป็นที่สนิทสนมกันมาก แลทวีนั้นก็ได้ไปมารักใคร่อยู่เหมือนกัน ในเวลาเมื่อบวชเป็นสามเณรฤาเวลาเมื่อยังไม่ได้บวช ก็ได้ไปมาที่เรือนฉัน กินเข้าแลเล่นหัวอยู่ด้วยกันไม่มีความรังเกียจเลย ครั้นเมื่อเวลาฉันได้เป็นเจ้าแผ่นดินแล้วก็ได้รักใคร่ใช้สอยสุขมาก ก่อนเจ้านายทั้งปวง แล้วให้ไปฝึกหัดในการทหาร

แผ่นที่ ๑๒๗
ออกวันพุธ
เดือน ๗
ขึ้น ๘ ค่ำ

ก็ได้เข้ารับการประพฤติเหมือนหนึ่งทหารเลว ก็ควรนับว่าเป็นที่หนึ่งในเจ้านายที่ได้เข้ารับเป็นทหาร เป็นคราวแรกที่เดียว อนึ่งเมื่อครั้งฉันไปเมืองสิงคโปร์ เมื่อง

05/11/2565

เบตาเวีย สุขก็ไปด้วยกับท่านเล็กอิกองค์หนึ่ง ในเวลาทางกันดาร ก็ได้มีแต่พี่น้อง ๒ คนนี้ไปด้วย มาถึงคราวหลังเมื่อไปเมืองกาละกตา สุขก็ไปด้วยกับเจ้านายทั้งปวงอิกคราวหนึ่ง แลตัวเขาได้ทำตัวดี คนยุโรปก็สรรเสริญนับถือว่าเปนคนดีมาก แลเขาได้ประพฤติเรียบร้อยดีในราชการทหารมาช้านานแล้ว จึงได้ตั้งให้เปนแอดเดอแคมปของฉัน เพราะเปนที่ไว้วางใจ มาถึงกาลบัดนี้ก็ได้เลื่อนให้มียศศริยยศยิ่งขึ้น ก็ควรขอให้เจ้านายทั้งปวงมีความยินดี ให้พรกรมหมื่นอดิศรอุดมเดช ให้มีอายุยืนนาน พร้อมด้วยพรพัยสมบัติบริวารยศทั้งปวง ให้มีเกียรติยศยิ่งขึ้นไป ทำราชการเปนที่ไว้ใจของฉันสืบไปสิ้นกาลช้านาน เทอญ ครั้นเสร็จแล้ว พระบรมวงศานุวงศ์ก็เสด็จยืนขึ้นประทานพรแด่กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช แลแตรเป่าเพลงเดิมอย่างสกอต

ประมาณนัดเดียวหนึ่ง กรมหมื่นอดิศรอุดมเดชจึงลุกขึ้นยืนถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานกราบถวายบังคมทูลพระกรุณา ได้ทรงทราบใต้ฝ่าธองธุลีพระบาทด้วยทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานตำแหน่งยศที่กรมหมื่นแด่ข้าพระพุทธเจ้านั้น แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าบังคับบัญชาการในกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ แลพระราชทานตำแหน่งยศให้ข้าพระพุทธเจ้าเปนแอดเดอแคมปตามภาษาอังกฤษว่าทหารสนิทรักษาพระองค์ เปนที่ไว้วางพระราชหฤทัย ไม่ได้

05/11/2565

ทรงรังเกียจสิ่งหนึ่งสิ่งใดในข้าพระพุทธเจ้านั้น พระเดชพระคุณเปนต้น เกล้า ฯ ข้าพระพุทธเจ้าจะตั้งใจสวามิภักดิ์ รับราชการ

แผ่นที่ ๑๒๘ ออกวันพุธ เดือน ๗ ขึ้น ๙ ค่ำ

ฉลองพระเดชพระคุณให้เต็มกำลังแลปัญญาของข้าพระพุทธเจ้า ในเวลาวันนี้ ซึ่งเสด็จพระราชดำเนิรมาบ้านข้าพระพุทธเจ้านี้ เพราะไม่ได้ทรงรังเกียจสิ่งหนึ่งสิ่งใดเลย เปนพระเดชพระคุณหาที่สุดมิได้ ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานกราบถวายบังคมทูลถวายพระพร ให้ทรงพระดำรงพระบรมราชอิศริยยศอยู่ในสิริราชสมบัติยืนยาวสิ้นกาลนาน พร้อมด้วยสรรพสิริสวัสดิ-พิพัฒนมงคล สรรพศุภผลปฏิภาณ คุณสารสมบัติ พวกศัตรูหมู่อริน ทราชจงแพ้พินาศด้วยพระเดชานุภาพ ทั้งพระเกียรติยศจงแผ่ไปทั่วทิศานุทิศ จะได้เปนที่ร่มเย็นแก่พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลฉลองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย ทั้งสมณพราหมณาจารย อาณาประชาราษฎร ทั่วกันสิ้นกาลนาน เทอญ ครั้นจบแล้ว พระบรมวงศานุวงศ์ก็ยืนขึ้นถวายพระพรแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทหารแตรเป่าสรรเสริญพระบารมี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับอยู่ประมาณ ๕ ทุ่มเศษ เสด็จพระราชดำเนิรจากโต๊ะเสวย ประทับตรัสกับพระบรมวงศานุวงศ์แลทอดพระเนตรต่าง ๆ ในวังนั้น ประทับอยู่จนเวลาเกือบ ๒ ยาม เสด็จพระราชดำเนิรกลับ กับสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณ

05/11/2565

รังษีส่วางวงศ์ด้วย คืนเข้าพระบรมมหาราชวัง เข้าทางพระทวาร พรหมโสภา เสด็จขึ้นข้างใน ในเวลาวันนี้พระบรมวงศานุวงศ์ทรงฉลองพระองค์อิวนิงเดรสบ้าง ทหารบ้าง ล้วนติดตราเครื่องราชอิศริยยศทั้งสิ้น

โดย ภาณุรังษีส่วางวงศ์

ณวันอาทิตย เดือน ๖ แรม ๑๔ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้าพระสงฆ์เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวังตามธรรมเนียม เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬารมุขด้านใต้ พระยาจ่าแสนยบดี พระยาศรีสิงหเทพนำนายชุมหาดเด็ก บุตรพระยาศรีธรรมณินทร์ ผู้ว่าราชการเมืองพระตบอง เข้าเฝ้าทูลถวายธุดีพระบาท ทูลเกล้า ฯ ถวายผ้าม่วงสี่ต่าง ๆ แพรขาวอย่างเขมร พระพุทธรูป ๑ ถาดสัมฤทธิ ๑ ม้าผู้สีขาวแดง ๒ ม้า เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระยาอนุชิตชาญไชยเข้าเฝ้าทูลถวายธุดีพระบาท เวลาบ่าย ๓ โมงเศษก็กลับมาทั้งสิ้น เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากมลาศเลอสรรค์ เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ เจ้าหมื่นเสมอใจราช เข้าเฝ้าทูลถวายธุดีพระบาท เวลาย่ำค่ำแล้ว

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๒๘
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๗
ขึ้น ๑๐ ค่ำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิร ออกทางประตูพรหมโสภา ประทับสนามหญ้าพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย เฝ้าทูลถวายองธุดีพระบาท จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตร ให้ขุนมรสตานุการ เปนหลวงศรีราชบุรุษ ตระลาการศาลมรดก ถือศักดินา ๘๐๐ ให้ขุนสุภาทิพตระลาการศาลแพ่งเกษม เปนหลวงวุฒามาตย ตระลาการศาลมรดก ถือศักดินา ๘๐๐ ครั้นพระราชทานแล้ว ประทับตรัสอยู่กับพระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ประมาณชั่วโมง ๑ เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย ก.ม. พิชิตปรีชากร

ณวันจันทร์ เดือน ๖ แรม ๑๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๙ เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร พระยาจ่าแสนยบดี พระยาศรีสิงหเทพ เข้าเฝ้าทูลถวายองธุดีพระบาท ครั้นเวลาบ่าย ๕ โมงก็กลับออกมา เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกสนามหญ้าหน้าพระที่นั่งใหม่ พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการเฝ้าทูลถวายองธุดีพระบาทอยู่ที่นั้น เสด็จประทับอยู่จนเวลาทุ่มเศษ เสด็จขึ้น

โดย เกษมสันต์โสภาคย์

ณวันอังคาร เดือน ๗ ขึ้นค่ำ ๑ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๙ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราช

05/11/2565

วัง เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ กงสุลเยอรมัน ชื่อดอกเตอรอารมันส์ตา-นิอุส กับขุนนางเจ้าพนักงานกรมท่า เข้าไปเฝ้าทูลถวายของถวายพระพรในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร ประมาณ ๒๐ นาฬิกาลับออกมา เวลานั้นมีพระบรม

แผ่นที่ ๑๓๐
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๗
ขึ้น ๑๐ ค่ำ

ราชโองการดำรัสสั่ง ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ เข้าไปเฝ้าทูลถวายของถวายพระพรบาทสักครู่หนึ่งก็กลับออกมา เวลาย่ำค่ำแล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ข้าราชการทั้งปวงเข้าไปเฝ้าทูลถวายของถวายพระพรบาท แล้วทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานกาทองหนักชั่งเศษ แด่สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ เวลาทุ่มเศษพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น แลทิวัดราชประดิษฐมหาสีมารามมีการสวดมนต์ในการซึ่งยกยอดพระเจดีย์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ เสด็จออกมาจุดเทียน

โดย ทองกองก้อนใหญ่

ณวันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า มีแต่การตามธรรมเนียม[๑] เวลาย่ำค่ำเศษ พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลถวายของถวายพระบาท เข้าเฝ้าทูลถวายของถวายพระบาทที่พระที่

---

๑ ตรงนี้ความขาด มีบอกแก้ในแผ่นที่ ๑๓๘

05/11/2565

นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬารตามธรรมเนียม หลวงศักดิ์นายเวรจึงนำนายปานบุตรพระยามหานุภาพ ๑ นายชุ่มบุตรพระยาราชโยธา ๑ รวม ๒ นาย ขอพระราชทานถวายดอกไม้รูปเทียน เข้ารับราชการฉลองพระเดชพระคุณในกรมมหาดเล็กเวรศักดิ์ ครั้นเวลาทุ่มเศษ เสด็จขึ้น

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๗ ขึ้น ๓ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาประมาณบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกสนามหญ้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

แจ้งความ

คำสบีชซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับพระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นพิชิตปรีชากร ทรงสบีชในที่ประชุมพระบรมวงศานุวงศ์เสวยพร้อมกัน ที่วังพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ในวันพฤหัสบดี เดือน ๒ แรม ๓๑ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ คำที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสบีชมีความว่า "ตั้งแต่ได้เสียงโต๊ะมาก่อน ๆ ยังไม่ได้เคยกล่าวคำสบีชให้แก่ศัคณางคเลย ก็ในเวลาวันนี้เห็นว่าสมควรที่จะกล่าวได้ แต่ถึงที่คำที่จะกล่าวนั้นจะต้องเปนซ้ำ ๆ ซาก ๆ มาก การสิ่งไรรู้อยู่ด้วยกันแล้วบ้าง แต่กรมหมื่นพิชิตปรีชากรนี้

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๓๑ ออกวันศุกร์ เดือน ๗ ขึ้น ๑๑ ค่ำ

แต่เวลาเมื่อยังเด็กอยู่ ได้รักใคร่ชอบพอกับฉันมาก ก่อนเจ้านายทั้งหลายทั้งปวงหมด ก็มีแต่กรมนเรศกับคัค-ณางคสองอย่างนี้ได้ชอบรักใคร่สนิท เล่นหัวด้วยกันมาแต่เดิม บางทีมีการขัดขวางที่จะไม่ให้เล่นด้วยกันได้ ก็ยังขืนลักเล่นด้วยกัน แลรักใคร่กันมากเสมออยู่มิได้ถดหย่อน ไม่มีความขัดข้องมัวหมองกันเลย ตลอดถึงแผ่นดินปัตยุบันนี้ คัคณางคก็ได้รับราชการหลายสิ่งหลายอย่าง ได้ไปกำกับด้านพระที่นั่งบ้างแลได้ไปช่วยในราชการชำระความด้วย ครั้นภายหลังมาเมื่อคราวปีกดายนี้ มีทัพย่อมาก็ได้ปฤกษากันอยู่ว่าจะได้เจ้านายผู้ใดไปด้วย กันกับสมเด็จกรมพระจะได้ผีกหัดในการทัพศึกไว้ใช้ต่อไป เพราะการทัพศึกนี้เปนการสำ-คัญ สำหรับราชตระกูลคงจะต้องไปจะต้องทำต่อไป ทุกวันนี้เจ้านายเก่า ๆ ก็ทรงพระชรามาก จะต้องเลือกหาหนุ่มขึ้นไว้ใช้ต่อไปข้างหน้า จึงพร้อมกันเลือกเห็นว่า คัคณางคมีสติปัญญาพอจะใช้ให้เปนราชการในเรื่องทัพต่อไปได้ จึงได้ให้คัคณางคกับกมลาศอีกคนหนึ่งที่เห็นว่าจะใช้ได้ให้ไปกับสมเด็จกรมพระบำราบปรปักษ์ การก็เกือบจะได้ไป จนถึงตัดยุนิฟอมเสร็จแล้ว ก็แต่กองทัพนั้นเลิกไปเสียแล้ว จึงไม่ได้ไป แต่คิดเสียดายอยู่ว่าไม่ได้ไปในการณรงค์สงคราม ถ้าไปก็จะได้ทราบการทั้งปวง จะได้ช่วยรักษาบ้านเมืองเปนที่อุ่นใจต่อไป อนึ่งตัวคัคณางคนี้ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ท่านได้ทรงสรรเสริญว่าเปนคนฉลาดมาก ก็ถึงบัดนี้เล่า ท่านทั้งปวงคงจะ

05/11/2565

เห็นว่าคัคณางคเปนคนฉลาดจริง ก็ท่านทั้งปวงจงพร้อมใจกันให้พร แก่คัคณางค ให้มีอายุยืนยาว ปราศจากโรค ประกอบด้วยทรัพย์ สมบัติบริวาร ให้มีเกียรติยศยั่งยืนยาวตลอดไปภายหน้า เทอญ คำ สัปีชที่พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่น

แผ่นที่ ๑๓๒ ออกวันศุกร์ เดือน ๗ ขึ้น ๑๑ ค่ำ

พิจิตปริชากรทรงสัปีช มีความว่า “ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานน้อมเกล้าถวายคำนับบังคมทูลพระกรุณาโดยความยินดีแห่งข้าพระพุทธเจ้า ด้วยครั้งนี้ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานที่ถานันดรศักดิ์ ให้ข้าพระพุทธเจ้าเปนที่กรมหมื่นนั้น เปนพระเดชพระคุณหาที่สุดมิได้ ข้าพระพุทธเจ้ามีความยินดีเปนอันมาก ด้วยการที่ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้า ฯ อุปถัมภบำรุงชุบเลี้ยงพระบรมวงศานุวงศ์ทั่วไปโดยยุติธรรม มิได้ทรงรังเกียจกินแหนง ก็การซึ่งทรงพระมหากรุณาดังนี้ ใช่จะเปนแต่สถานประมาณนั้นก็หามิได้ การทั้งปวงเปนประการใดก็ย่อมทราบเกล้า ฯ อยู่ด้วยกันทั้งสิ้น เหมือนหนึ่งการครั้งนกสุ้ทรงพระอุสาหะเสด็จพระราชดำเนิรมาที่เรือนข้าพระพุทธเจ้าถึง ๒ ครั้ง ก็เปนการแลเห็นชัดได้ว่าทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้า ฯ แก่พระบรมวงศานุวงศ์โดยจริง เพราะเหตุนั้น ข้าพระพุทธเจ้ามีความไว้ใจหวังใจเปนแน่ว่า การซึ่งทรงพระมหากรุณาแด่พระบรมวงศานุวงศ์นั้น คงจะไม่เปนที่เสื่อมถอย

05/11/2565

น้อยไปอย่างใดอย่างหนึ่งเปนแน่ ข้าพระพุทธเจ้ามีความยินดี ตั้งใจจะฉลองพระเดชพระคุณไปกว่าจะหาชีวิตไม่ ขอสิ่งซึ่งมีฤทธิ์มีอำนาจเปนใหญ่เปนประธานในสกลโลก กับทั้งอำนาจความสัตย์ซึ่งข้าพระพุทธเจ้ากล่าวมานี้ จงอภิบาลบำรุงรักษา ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ทรงพระเจริญพระชนมายุยืนนาน เปนที่พึ่งพำนักแก่พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย สมณพราหมณาจารย์ อาณาประชาราษฎรทั่วไป อนึ่งจะทรงพระราชประสงค์สิ่งใด ขอให้การนั้นสิ่งนั้นสำเร็จดังพระราชหฤทัยประสงค์ทุกประการ ให้มีพระเกียรติคุณปรากฏว่า ได้ทรงทำนุบำรุงพระบรมวงศานุวงศ์โดยยิ่งต่อไปภายหน้าสิ้นกาลนาน เทอญ ขอเดชะ

โดย มนุษยนาคมานพ

แจ้งความ

แจ้งความ ด้วยณวันจันทร์ เดือน ๗ ขึ้น ๔ ค่ำ ปีขวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรเกาะบางปอิน แลกรุงทวาราวดีศรีอยุธยาโบราณ ทอดพระเนตรช้างสำคัญ ประทับแรม ๔ เวร ให้พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการทั้งปวง ซึ่งจะได้ตามเสด็จพระราชดำเนิร แลไม่ได้ตามเสด็จพระราชดำเนิร จงทราบทั่วกัน เทอญ

โดย ผู้จัดการโรงพิมพ์

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๓๓
ออกวันเสาร์
เดือน ๗
ขึ้น ๑๒ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันศุกร์ เดือน ๗ ขึ้น ๔ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๗ เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าจาตุรนต์รัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ เจ้าพระยาศรีพิพัฒน์พงศ์พระนาพิธภาษี เฝ้าทูลถวายของถุดพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ กราบถวายบังคมลาออกมาจากที่นั้น เวลาย่ำค่ำ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์เสนาข้าราชการเฝ้าทูลถวายของถุดพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร ตรัสประภาษราชการต่าง ๆ เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย สวัสดิประวัติ

ณวันเสาร์ เดือน ๗ ขึ้น ๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดอรุณราชวราราม ๕๒ รูป มีพระธรรมเจดีย์เปนประธาน ได้เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระสงฆ์วัดชิโนรสาราม ๑๐ รูป มีพระเนกขัมมุนีเปนประธาน ได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้วก็กลับไปวัด เวลาบ่ายโมงเศษ เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์เข้าไปเฝ้าทูลถวายของถุดพระบาท ในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร แล้วกลับออกมา เวลาบ่าย ๒ โมง เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดีเข้าไปเฝ้าทูลถวายของถุดพระบาท เวลาบ่าย ๓ โมง เจ้าหมื่นเสมอใจราชเข้าไปเฝ้า เวลาบ่าย ๔ โมงกลับออกมาหมด เวลาบ่าย ๕ โมง

05/11/2565

เศษ พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าไปเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท ในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสด้วยราชการอยู่จนเวลาทุ่มเศษ ขุนนางข้าราชการทั้งปวงก็กราบถวายบังคมลากลับออกมาจากที่เฝ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่จนเวลายามเศษเสด็จขึ้น พระบรมวงศานุวงศ์กับพวกมหาดเล็กก็กลับ

แผ่นที่ ๑๓๔ ออกมาจากพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร

ออกวันเสาร์ เดือน ๗ ขึ้น ๑๒ ค่ำ

โดย ภาณุรังษีสว่างวงศ์

ณวันอาทิตย์ เดือน ๗ ขึ้น ๖ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้าพระสงฆ์เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวังตามธรรมเนียม เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหพารด้านอุดรทิศ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ๑ พระยาจ่าแสนยบดี ๑ ขุนหลวงพระยาไกรศรี ๑ พระภาษีสมบัติบริบูรณ ๑ จมื่นศรีสรรักษ ๑ เข้าเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรออกประทับสนามหญ้าพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาทอยู่ที่นั้น นายราชภัณฑกับเจ้าพนักงานกรมพระแสงหอกดาบนำนายบัวทูลเกล้า ฯ ถวายดาบเปนรูปขอช้างคิดอยู่ด้วย แล้วพระบาท

05/11/2565

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นทรงรถพระที่นั่ง ไปประพาสสวนสราญรมยโดยรอบแล้ว เสด็จลงจากรถพระที่นั่ง ทรงพระราชดำเนิรทอดพระเนตรพรรณพฤกษาต่าง ๆ อยู่จนเวลาย่ำค่ำ แล้วเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับพระที่นั่งซึ่งประดิษฐาน อยู่ณกลางราชอุทยานนั้น ประทับอยู่จนเวลาประมาณ ๒ ทุ่มเศษ เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นทรงรถพระที่นั่ง กลับเข้าพระบรมมหาราชวัง ประทับสนามหญ้าพระยาพิพัฒนโกษาเฝ้าทูลถวายองคุลีพระบาทอยู่ประมาณ ๒๐ นาที เสด็จขึ้น

โดย ก, ม, พิชิตปรีชากร

แผ่นที่ ๑๓๕
ออถวันอาทิตย์
เดือน ๗
ขึ้น ๑๓ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันอังคาร เดือน ๗ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหพาร พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากาพยกนกรัตน นำพระยาพิพัฒนโกษา พระยาอนุรักษราชมณเฑียร พระสิริสมบัติ หลวงมนตรีโกษา หลวงโกษานุการ ขุนอักษรสมบัติเสมียนตรา พาคำมานเดอซึ่งได้เข้ามาเฝ้าในครั้งก่อนกับออฟพีเซอร์ ๕ นาย เดอชาต่ามนาย ๑ รวม ๗ นาย เข้าไปเฝ้าทูลถวายองคุลีพระบาท ด้วยได้รับคำสั่งมาโดยทางโทรเลขว่าให้เอาเรือกลไฟรบเข้ามารับของ ซึ่งจะโปรดพระราชทานไปเอกซหิบิ-

05/11/2565

เชนที่อเมริกันนั้นไป ครั้นของพร้อมแล้วจึงเข้ามาทูลลา เฝ้าอยู่ประมาณ ๑๐ นาทีก็กลับออกมา เวลาบ่าย ๕ โมง ๕๘ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทรงหล่อเทียนพรรษา ที่ทิมดาบกรมวัง ครั้นทรงหล่อเทียนแล้วก็ทรงบีดทองพระคัมภีร์ แลร้อยหูพระคัมภีร์เสร็จแล้ว ก็เสด็จพระราชดำเนิรไปทรงจุดเทียนที่โรงกระสาปนสิทธิการที่ทำขึ้นใหม่ ในห้องสำหรับตีตราเงิน ที่นั้นตั้งพระพุทธปฏิมาไชยในแผ่นดินปัตยุบันนี้ แลตรงพระพักตร์พระนั้นตั้งหีบใส่ถุงเข้มขาบหีบหนึ่ง แลมีโต๊ะอีกโต๊ะหนึ่ง มีถุง ๒๐ ถุง ประมาณเงิน ๒๐๐ ชั่งวางไว้บนโต๊ะ ครั้นทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการแล้ว พระสาสนโสภณว่าที่พระธรรมวโรดมก็ถวายศีล ครั้นเสร็จแล้วก็สวดพระพุทธมนต์ เวลาทุ่มเศษสวดมนต์จบ พระสงฆ์ก็ถวายอติเรก ถวายพระพรลากลับไปยังอาราม เวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น

โดย ทองกองก้อนใหญ่

แผ่นที่ ๑๓๖
ออกวันจันทร์
เดือน ๗
ขึ้น ๑๔ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันพุธ เดือน ๗ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทรงพระราชยานแต่เกยหน้าประตูพรหมโสภา ไปประทับหน้าโรงกระสาปนใหม่ แล้วจึงเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นประทับณห้องตีตรา

05/11/2565

ทรงจุดเทียนนมัสการพระพุทธปฏิมากรพระไชยในแผ่นดินบัดยุบันนี้เปน
ประธานแล้ว พระสาสนโสภณว่าที่พระธรรมวโรดมจึงถวายศีล ครั้น
ทรงศีลแล้ว พระสงฆ์ถวายพรพระ แลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงจุดเทียนที่บูชาพระสยามเทวาธิราช ซึ่งตั้งอยู่บนโต๊ะจีนข้างขวามา
หมู่ซึ่งตั้งพระพุทธ แลโต๊ะจีนข้างซ้ายนั้นตั้งทองคำ ซึ่งได้ทำที่โรง
จักรเมืองปราจิณ กับทองคำทรายซึ่งขุดได้ที่บ่อแร่เมืองกระบิด ครั้น
พระสงฆ์สวดถึงชยันโต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระ
มหาสังข์รด แลทรงเจิมที่กระดานชื่อโรงกระสาปนสิทธิการ แลแม่
ตราบาทสถิงเพื่องทั้ง ๓ ซึ่งอยู่ในหีบมีถุงเข้มขาบห่อชั้นนอก แล้วจึง
เสด็จพระราชดำเนิรมาทรงรดน้ำสังข์ แลทรงเจิมเครื่องจักรตีตราทั้ง
๓ เครื่องแล้ว จึงทรงโยกจักรให้สายพานเลื่อนมาเดิรจักรตีตรา แล
ทรงหยิบเงินซึ่งยังมิได้ตีตรานั้นลงในรางเครื่องจักร แลตีตราไปทุก ๆ
เครื่องทั้ง ๓ เครื่องแล้ว จึงโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานทำการ
ทุก ๆ ห้อง แล้วจึงทรงประเคน แลโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรม
วงศานุวงศ์ปฏิบัติพระสงฆ์ แลทรงรดน้ำสังข์แลทรงเจิมเงินซึ่งได้ทำ
ใหม่ครั้งนี้แล้วแต่ก่อน ๆ พระสงฆ์ฉันแล้วจึงโปรดเกล้า ฯ พระราช
ทานเงินซึ่งตีตราใหม่กับประกาศว่าด้วยให้ใช้เงินเหรียญใหม่นั้น แก่
พระสงฆ์ซึ่งได้มาเจริญพระพุทธมนต์ณที่นั้น แลพระบรมวงศานุวงศ์
แลข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย ในประกาศนั้น มีความดังนี้

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๓๗
ออกวันจันทร์
เดือน ๗
ขึ้น ๑๔ ค่ำ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าพ้ามหามาตา กรมพระบำราบปรปักษ์ ขอบิดีในกรมพระคลังมหาสมบัติรับพระบรมราชโองการมารพระบัณฑูรสุรสิงหนาทใส่เกล้า ฯ ให้ประกาศแก่พระบรมวงศานุวงศ แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ฝ่ายทหารพลเรือน กรมฝ่ายหน้า ฝ่ายใน สมณพราหมณาจารย อาณาประชาราษฎร ในกรุงหัวเมือง ให้ทราบทั่วกันว่า เมื่อครั้งแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรด ฯ ให้ตั้งเครื่องจักร์ตีตราเงิน เปนเหรียญบาท สลึง เฟื้อง แทนเงินพดด้วง แต่แผ่นดินก่อน ๆ ใช้สืบมาจนถึงแผ่นดินปัตยุบันนี้ ก็ได้ทำเงินตราพระเกี้ยว ใช้เนื้อเงินแลพิกัดอัตราเหมือนครั้งแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสืบมา ครั้นถึงปีมะเมียโทศก เครื่องจักร์เดิมซึ่งใช้มาแต่แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่นั้น ชำรุดเสียไป ทำเงินไม่ได้ จึงทรงพระราชดำริห์พร้อมด้วยความคิดท่านเสนาบดี ให้สั่งเครื่องจักร์ทำเงินมาจากเมืองอังกฤษใหม่ ให้แข็งแรงแลมีกำลังมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ครั้นเครื่องจักรมาถึงพร้อมแล้ว จึงได้ตั้งโรงกระสาปนสิทธิการขึ้นใหม่ ใกล้กับโรงกระสาปนสิทธิการเดิม ได้จงมือใช้เครื่องจักร์นั้นทำเงินเหมือนอย่างแต่เดิมมา แลเงินตราซึ่งทำใหม่นั้นมี ๓ อย่าง คือบาทหนึ่ง คือสลึงหนึ่ง คือเฟื้องหนึ่ง มีน้ำหนักแลเนื้อเงินเสมอกับเงินบาท เงินสลึง เงินเฟื้อง ที่ได้ทำมาในแผ่นดินก่อน ๆ นั้น แลพิกัดอัตรา

05/11/2565

ก็ใช้อย่างเดียวกัน ไม่ผิดเพี้ยนสิ่งไร แต่ดวงตราซึ่งประจำเงินนั้น หน้าหนึ่งเปนพระรูปสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงฉลองพระองค์อย่างทหาร มีเครื่องราชอิศริยยศนพรัตนราชวราภรณ แลจุลจอมเกล้า มีหนังสืออยู่รอบพระรูปนั้น ว่าสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้าหนึ่งมีตราแผ่นดินแบ่งเปน ๓ ห้อง ๆ หนึ่งมีตราไอราพต ห้องหนึ่งมีช้างเปล่าห้องหนึ่งมีกฤช แลมีจักร์ตรี มีพระมหาพิไชยมงกุฎ แลพระแสงขรรค์ ธารพระกร ฉลองพระบาท พระสังวาลนพรัตนราชวราภรณ พระสังวาลจุลจอมเกล้า แลมีแถบจารึกอักษรสำหรับดวงตราว่า สพเพสัง สัมภูตานัง สามคคีวุฑฒิสาธิกา แลราชสีห์ คชสีห์ ประคองเครื่องสูงทั้งสองข้าง มีฉลองพระองค์ครุยอยู่เบื้องหลัง รวมเปนดวงตราอยู่ตรงกลาง ดวงหนึ่งดังนี้ แลมีหนังสือในพื้นเงินดวงตราว่า กรุงสยามรัชกาลที่ ๕ ข้างใต้ดวงตรา บอกราคาบาท ๑ แลขอบเงินนั้นมีลายจุดไข่ปลารอบข้าง ๆ เหรียญนั้นเปนเฟื่องรอบ แต่เงินสิ่งเงินเฟื่องนั้นหน้าหนึ่งเปนพระรูป

แผ่นที่ ๑๓๙ ออกวันอังคาร เดือน ๗ ขึ้น ๑๕ ค่ำ

แลหนังสือรอบเหมือนเงินบาท แต่หน้าหนึ่ง เปนตราแผ่นดินอย่างน้อยในห้อง ๓ ห้อง มีช้างไอยราพตห้อง ๑ ช้างเปล่าห้อง ๑ กฤชห้อง ๑ มีจักร์ตรี พระมหาพิไชยมงกุฎ

05/11/2565

มีเครื่องสองข้างหนังสือรอบว่า กรุงสยามรัชกาลที่ ๕ ในดวงตราบอกราคาสลึง ๑ เฟื้อง ๑ ตามตัวเงิน แลขอบเหรียญเงินนั้น มีจุดไข่ปลารอบ ข้างเหรียญเปนเฟื่องรอบ เหมือนกันทั้ง ๓ อย่าง แลเงินทั้ง ๓ อย่างนี้ใช้เหมือนบาท สลึง เฟื้อง อย่างเก่า เปนแต่เปลี่ยนดวงตรา เหมือนเปลี่ยนตรามงกุฎ เปนตราเกี่ยวเมื่อครั้งยังมีพระเศวตฉัตรนั้นเอง ไม่ประหลาดสิ่งไร แต่ดวงตราซึ่งเปนพระรูป แลตราแผ่นดินนั้น ก็ให้ราษฎรใช้ไปโดยปรกติเหมือนหนึ่งเงินที่ใช้มาแต่ก่อนนั้น อย่าได้ถือว่าเปนสูงเปนต่ำผิดขอบประการใดเลย จะใส่กระโถหรือกระจาดอย่างไรก็ตามประสงค์ของผู้ที่ใช้เถิด ห้ามมิให้ผู้ใดไปอ้างผิด ๆ ถูก ๆ จับกุมกัน ให้ราษฎรได้เดือดร้อนเปนอันขาด ถ้าผู้ใดไปจับกุมทำให้ราษฎรสดุ้งสะเทือน จับตัวได้จะเอาตัวเปนโทษตามโทษานุโทษ แลกำหนดเงินใหม่ซึ่งจะได้ออกใช้นี้ ตั้งแต่ณวันพุธ เดือน ๗ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ นี้ไป ให้พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือน กรมฝ่ายหน้าฝ่ายในแลสมณพราหมณาจารย์ อาณาประชาราษฎร ในกรุงเทพ ฯ แลหัวเมือง ใช้เงินซึ่งออกใหม่นี้ แลกเปลี่ยนซื้อขายกันตามประสงค์ อย่าได้มีความรังเกียจเลย ประกาศมาณวันพุธ เดือน ๗ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เปนวันที่ ๒๗๕๘ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

ครั้นพระราชทานแจกทั่วกันแล้ว พระสงฆ์จึงถวายยถาสัพพี

05/11/2565

อดิเรก ถวายพระพรลากลับแล้ว ชีพ่อพราหมณจึงได้เบิกแว่นเวียนเทียนรอบเครื่องจักร์ติดราแล้ว พระมหา

แผ่นที่ ๑๓๕ ออกวันอังคาร เดือน ๗ ขึ้น ๑๕ ค่ำ

ราชครูพิธี พระครูอัษฎาจารย์ พระสิทธิไชย จึงรดน้ำสังขแดเจิมเครื่องจักรนั้นแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จพระราชดำเนิรไปทอดพระเนตรห้องกลึง ห้องต้าง ห้องตัด ห้องหีบ ห้องจักร ห้องหม้อน้ำ แล้วจึงเสด็จพระราชดำเนิรข้ามสพานไปทอดพระเนตรโรงทำงานข้างหลังแล้ว จึงเสด็จกลับมาห้องเก็บเงินแดห้องหต่อแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรกลับจากโรงกระสาปน ทรงพระราชยานแต่เกยหน้าโรงกระสาปนไปประทับเกยหน้าประตูพรหมโสภาแล้วเสด็จขึ้น

เวลาเย็นพระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าทูลลอองธุลีพระบาท เข้าเฝ้าทูลลอองธุลี เข้าเฝ้าณพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหพาร เวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

แจ้งความ

ด้วยข่าวราชการซึ่งได้ออกณวันพฤหัสบดี ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๗ ในแผ่นที่ ๑๓๐ ซึ่งเปนเวรวันพุธนั้น ในเวลาเช้าพระองค์เจ้าจิตรเจริญไปทรงจุดเทียนที่นมัสการณพระอุโบสถวัดราชประดิษฐ ครั้นเวลา ๔ โมงกับ ๕๖ นาทีได้พระฤกษ เจ้าพนักงานจึงยกยอดพระเจดีย์ขึ้น

05/11/2565

ตามอย่างตามธรรมเนียม แต่การซึ่งบอกว่ามีราชการตามธรรมเนียมนั้นถือไปแท้ ๆ

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๗ ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๙ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ ออฟพีเซอทหารหน้าเข้าไปผึกซ้อมถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทอดพระเนตร ที่ชลาข้างพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหพารด้านตวันออก เวลาย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกสนามหญ้า ทอดพระเนตรปืนใหญ่ซึ่งพระอมรวิไสยสรเดชนำมาถวายให้ทรงทอดพระเนตร แล้วประทับอยู่สนามหญ้าพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าทูลลองชุดพระบาท อยู่จนเวลาย่ำค่ำเศษเสด็จขึ้น

เลี้ยงวันประสูติกรมหลวงวรศักดาพิศาล

อนึ่งในเวลาวันนี้ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงวรศักดาพิศาล ได้เชิญพระบรมวงศานุวงศ์ ประชุมเสวยพร้อมกันในวันประสูติของท่าน พระบรมวงศานุวงศ์ที่ได้เชิญนั้น คือพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระเทเวศวัชรินทร ๑ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาล ๑ กรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ ๑ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๕๐ ออกวันพุธ เดือน ๗ แรม ๑ ค่ำ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ ๑ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ๑ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช ๑ พระองค์เจ้าทวีถวัลยลาภ ๑ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ๑ พระองค์เจ้าเกษมสันตโสภาคย ๑ พระองค์เจ้ากมลาสเลอสรรค์ ๑ พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค ๑ พระองค์เจ้าศรีสิทธิชงไชย ๑ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ ๑ พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช ๑ พระองค์เจ้ากาพยกนกรัตน ๑ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ๑ พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ ๑ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ๑ พระองค์เจ้าไชยานุชิต ๑ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ๑ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ ๑ พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าศรีวิลัยลักษณ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ๑ พระองค์เจ้าชิดเชื้อพงศ์ ๑ พระองค์เจ้าสิงหนาทราชดุรงคฤทธิ ๑ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ๑ พระสัมพันธวงศ์เธอ พระองค์เจ้าฉายเฉิด ๑ พระองค์เจ้าประเสริฐศักดิ ๑ รวม ๓๑ พระองค์ แด่กรมพระเทเวศวัชรินทร ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ๑ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช ๑ พระองค์เจ้าทวีถวัลยลาภ ๑ พระองค์เจ้าเกษมสันตโสภาคย ๑ พระองค์เจ้าศรีสิทธิชงไชย ๑ รวม ๗ พระองค์ ไม่ทรงสบายเสด็จมาไม่ได้ เวลา ๒ ทุ่ม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงฉลองพระองค์อินนิงเดรส ทรงตราเครื่องราชอิศริยยศ แลสาย

05/11/2565

สพายจุลจอมเกล้า เสด็จพระราชดำเนิรออกทางประตูพรหมไสภา ขึ้นทรงรถพระที่นั่งพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๑ พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าศรีวิลัย

แผ่นที่ ๑๔๑ ออกวันพุธ เดือน ๗ แรมค่ำ ๑

ฉักษณ ๑ เสด็จพระราชดำเนิรทางสถลมารคไปประทับวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงวรศักดาพิศาล เสด็จพระราชดำเนิรแต่รถพระที่นั่ง ขึ้นประทับบนตำหนักห้องนอก แล้วพระราชทานตายพระราชหัดถเลขาฉบับหนึ่ง กับซองบุหรี่ซึ่งมีพระรูปพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบนหลังซองนั้นหนึ่งซอง ในพระราชหัดถเลขานั้น มีความว่า "สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์เกล้าเจ้ากรุงสยาม ขอแสดงความยินดีมายังพระองค์ท่าน พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงวรศักดาพิศาล ด้วยพระชนมายุของท่านทรงพระเจริญโดยลำดับ นับแต่หน้าวันอาทิตย์ เดือน ๗ แรม ๖ ค่ำ ปีวอกจัตวาศกศักราช ๑๑๗๔ นั้น ตามคติพระอาทิตยโคจรในจักรราษีได้ ๖๕ รอบเต็มบริบูรณ์ หมอมฉันมีความยินดี จัดได้ซองบุหรี่ ๓ กับเงินแทนทองทศเท่าพระชนมายุปีๆ ละทศเปนเงิน ๖ ชั่ง ๑๐ ตำลึง มาถวายในวันมงคลของท่าน ขอถวายให้พระองค์ท่าน ทรงเจริญพระชนมายุ พรรณ สุข พละ ปฏิภาณคุณสารสมบัติ สรรพสิริสวัสดิพิพัฒนมงคล ทุกประการ เทอญ อำนวยพรมาณวันพฤหัสบดี เดือน ๗ ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เปนวันที่ ๒๗๖๐ ในรัชกาล

05/11/2565

ปัตยุบันนี้ (เซ็นพระราชหัตถ) จุพาลงกรณ" แล้วเสด็จพระราชดำเนิรเข้าไปข้างใน พระราชทานหีบตติยจุลจอมเกล้าแก่หม่อมฉัตในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงวรศักดาพิศาล เวลา ๒ ทุ่มเศษ เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับโต๊ะเสวย พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เวลา ๔ ทุ่มเศษเสวยแล้ว ประทับอยู่กับพระบรมวงศานุวงศ์ณห้องนอก จนเวลา ๕ ทุ่มเศษ เสด็จกลับพระบรมมหาราชวัง

แจ้งความ

หนังสือข่าวราชการซึ่งว่าด้วยการเลี้ยงโต๊ะในการตั้งกรมที่วังกรมหมื่นพิชิตปรีชากร มีความว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรทางสถลมารค ประทับวังกรมหมื่นพิชิตปรีชากร แลพระราชทานของบุหรี่ก้าไหล่ทองนั้นผิดไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานของบุหรี่ทองคำ

โดย มนุษยนาคมานพ

แผ่นที่ ๑๔๒
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๗
แรม ๒ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันเสาร์ เดือน ๗ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปีขวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดอรุณราชวราราม ๔๗ รูปมีพระธรรมเจดีย์เปนประธาน ได้เข้ารับ

05/11/2565

บิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง ครั้นเวลาเช้า ๔ โมงเศษพระสงฆ์วัดระฆังโฆสิตาราม ๑๐ รูป มีหม่อมเจ้าพระพุทธบาทบีดันธน์เปนประธาน ได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้วกลับไปวัด เวลาบ่าย ๓ โมง ขุนหลวงพระยาไกรศรีเข้าไปเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท แลเจ้าหมื่นเสมอใจราช เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์เข้าไปเฝ้า เวลาบ่าย ๔ โมงก็กลับออกมา เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ เจ้าพนักงานนำพระยาอัษฎงคทิศรักษาเข้าไปเฝ้าทูลถวายชุดพระบาทในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร เวลาบ่าย ๕ โมง ก็กลับออกมาจากที่เฝ้า เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทางพระทวารพรหมโสภาประทับสนามหญ้า พระบรมวงศานุวงศ์เฝ้าทูลถวายชุดพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ที่สนามหญ้า เวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย ภาณุรังษีสว่างวงศ์

ณวันอาทิตย์ เดือน ๗ ขึ้น ๑๓ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้าพระสงฆ์เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวังตามธรรมเนียม เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร ขุนหลวงพระยาไกรศรี ๑ พระยาราชวังเมือง ๑ พระพิเรนทรเทพ ๑ เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ ๑ หลวงพินิจจักรภัณฑ์ ๑ เข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราช

05/11/2565

การผู้ใหญ่ผู้น้อย เข้าเฝ้าทูลถวายของขุดพระบาท เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย ก,ม, พิชิตปรีชากร

แผ่นที่ ๑๔๓
ออกวันศุกร์
เดือน ๗
แรม ๓ ค่ำ

ข่าวเสด็จบางปอิน

ณวันจันทร์ เดือน ๗ ขึ้น ๑๔ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๒ โมง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรออกทางประตูพรหมโสภา ประทับเกยทรงพระที่นั่งราชยานไปประทับเกยพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย ประทับตรัสกับข้าราชการใหญ่น้อย มีเจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน อยู่ประมาณครู่หนึ่งเสด็จพระราชดำเนิรลงเรือพระที่นั่งบีกนิกลำใหญ่ เรือภิรมยเรือจรจูงขึ้นไปตามลำแม่น้ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ เสวยเข้าในเรือพระที่นั่ง เวลาบ่าย ๒ โมงเสวยกลางวัน เวลาบ่าย ๔ โมง ๔๕ นาที เรือพระที่นั่งประทับณนวนวังบางปอิน แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นบนพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ครู่หนึ่ง เสด็จพระราชดำเนิรอ้อมสระไปทอดพระเนตรการต่าง ๆ ที่เกาะนั้น แล้วเสด็จขึ้นเวลาจวนย่ำค่ำ เสด็จออกประทับที่ชลาพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ด้านตวันออก ประทับอยู่ครู่ใหญ่ เสด็จลงเรือพระที่นั่งคานูทรงพายเล่นในสระ เวลา ๒ ทุ่มเสด็จขึ้นจากเรือพระที่นั่ง ประทับโต๊ะห้องเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เสวยแล้วประทับอยู่ที่นั้นจนเวลา ๗ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย มนุษยนาคมานพ (ผู้แทน)

05/11/2565

ข่าวเสด็จบางปอิน

ณวันอังคาร เดือน ๘ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกบนพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลละอองธุลีพระบาทซึ่งตามเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นมานั้น เฝ้าพร้อมกันจนเวลาบ่าย ๒ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเข้าที่เสวยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ ประทับอยู่ในที่เสวยจนเวลาบ่าย ๒

แผ่นที่ ๑๔๔
ออกวันศุกร์
เดือน ๗
แรม ๓ ค่ำ

โมงเศษ เสด็จจากที่เสวยไปประทับที่มุขพระที่นั่งทอดพระเนตรสระแลที่อื่น ๆ อยู่จนเวลาบ่าย ๔ โมงเศษเสด็จขึ้น เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทรงพระราชดำเนิรไปประทับพลับพลาทรงบี๋น จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ยิงบี๋น (วินชิสเตอร) ๒ นัด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงพระแสงบี๋น (วินชิสเตอร) ๑๒ นัด แล้วเสด็จพระราชดำเนิรไปตามทางถนนเบ้าไปทอดพระเนตรเบ้ากลใหญ่ แล้วเสด็จพระราชดำเนิรกลับมาประทับอยู่ที่สพานซึ่งจะลงเรือพระที่นั่ง จนเวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น เวลายามเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกเสวย จนเวลา ๔ ทุ่มเศษเสด็จจากที่เสวย ขึ้นประทับอยู่บนพระที่นั่งที่เสด็จออก พระบรมวงศา

05/11/2565

นุวงศ์ก็เฝ้าอยู่ในที่นั้น จนเวลา ๕ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย ทองกองก้อนใหญ่

แผ่นที่ ๑๔๕
ออกวันเสาร์
เดือน ๗
แรม ๔ ค่ำ

ข่าวเสด็จกรุงเก่า

ณวันพุธ เดือน ๗ แรมค่ำ ๑ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรลงทรงเรือพระที่นั่งอิเหนา (นกอินทรี) พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลถวายองชุดิพระบาท ตามเสด็จพระราชดำเนิรในเรือพระที่นั่งนั้น แล้วจึงใช้จักรออกจากฉนวนเกาะบางปอินแล่นขึ้นไป เวลา ๔ โมงเศษ ถึงหน้าวัดกุฎีสูง จึงประทับเรือพระที่นั่งอยู่ที่นั้น แล้วจึงเสด็จพระราชดำเนิรลงทรงเรือพระที่นั่งทองทั่งแท่ง ขึ้นไปประทับฉนวนท่าพเนียด เสด็จพระราชดำเนิรทรงพระราชยานไปประทับบนพลับพลาสำหรับทอดพระเนตรคล้องช้างกลางแปลง เจ้าพนักงานจึงนำช้าง ๓ ช้าง ซึ่งคล้องได้เมื่อเสด็จพระราชดำเนิรกลับแล้วเมื่อครั้งก่อน ช้างซึ่งจับได้นั้น พลายใหญ่ช้างหนึ่ง ปลายงาออกสีแดง พลายเด็กช้างหนึ่ง ปลายงาออกสีดำ ช้างพลายใหญ่ช้างหนึ่งรูปงามเปน ๓ ช้างด้วยกัน ประทับตรัสกับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์อยู่ที่นั้น ประมาณครึ่งชั่วโมง แล้วจึงเสด็จพระราชดำเนิรกลับลงทรงเรือพระที่นั่งทองทั่งแท่ง แล่นขึ้นไปประทับณฉนวนท่าหน้าบ้านสวนพริก คิดเปนทางโดยเรือพาย

05/11/2565

ขึ้นนั้น เดิรแต่ท่าหน้าพเนียดไปได้ ๒๒ นาที พอเวลาประมาณ ๕ โมงครึ่ง จึงเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นทอดพระเนตรช้างเผือก ซึ่งจับได้ที่พเนียดเมื่อเสด็จพระราชดำเนิรครั้งก่อนนั้น ประทับทอดพระเนตรอยู่ในที่นั้นประมาณชั่วโมง ๑ จึงเสด็จพระราชดำเนิรกลับลงทรงเรือพระที่นั่งทองทั้งแห่ง ต่องกลับลงมาประทับเรือพระที่นั่งกลไฟนกอินทรีนั้นแล้วใช้จักรต่องลงมา แลเสวยกลางวันในเรือพระที่นั่งนั้น เวลาบ่ายโมงเศษ ถึงฉนวนเกาะบางปอิน ประทับเรือพระที่นั่งเข้าแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นบนพระที่นั่ง

แผ่นที่ ๑๔๖ ออกวันเสาร์ เดือน ๗ แรม ๔ ค่ำ

ไอศวริยทิพยอาศน์ เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ เสด็จออกทรงพระอักษรแล้วเสด็จขึ้น เวลายามเศษ เสด็จออกประทับที่เสวยชั้นล่างที่มุขริมน้ำ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ แลพระเจ้าน้องยาเธอ ประทับตรัสอยู่ที่นั้นจนเวลายามเศษเสด็จขึ้น

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

ข่าวเสด็จเกาะบางปอิน

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๗ แรม ๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๗ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาศน์ชั้นบน เวลาบ่ายโมงเศษเสด็จขึ้น เวลา

05/11/2565

บ่าย ๒ โมงครึ่ง เสด็จพระราชดำเนิรประทับโต๊ะห้องเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เสวยแล้วประทับอยู่ที่นั้นจนเวลาบ่าย ๔ โมง เสด็จพระราชดำเนิร จาก ห้อง เสวยประทับทอดพระเนตรบิดเฉียดแลรูปภาพต่าง ๆ ที่พระที่นั่งชั้นต่างประมาณครู่ใหญ่ เสด็จขึ้นประทับบนพระที่นั่งชั้นบน พระยาราชวรานุกูลกับพระยาราชสงครามเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท เวลาบ่าย ๔ โมงเศษเสด็จขึ้น เวลาบ่าย ๕ โมง ๒๐ มินิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรจากพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ อ้อมหัวสระไปประทับพลับพลาสำหรับทรงบิน ทรงยิงบินอยู่จนเวลาย่ำค่ำ เสด็จพระราชดำเนิรไปที่เบ้า เวลาย่ำค่ำเศษเสด็จกลับ แล้วเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับอยู่ที่ท่าฉนวนน้ำ จนเวลา ๒ ทุ่มเสด็จขึ้น เวลายามเศษ เสด็จออกเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เสวยแล้วประทับอยู่ที่นั้นจนเวลา ๘ ทุ่มครึ่งเสด็จขึ้น

โดย มนุษยนาคมานพ

แผ่นที่ ๑๔๓
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๘
แรม ๕ ค่ำ

ข่าวเสด็จกลับจากบางปอิน

ณวันศุกร เดือน ๗ แรม ๓ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทอดพระเนตร์การต่าง ๆ ที่เกาะบางปอินแล้ว เวลาย่ำเที่ยงกับ ๓๐ นาที เสด็จลงเรือพระที่นั่งบีกนิก ออกจากที่นั้นขึ้นไปเหนือน้ำ เลี้ยวลงหัวเกาะต่องลงมา เวลาบ่าย ๔ โมงกับ ๕๕

05/11/2565

นาฬิกาถึงวัดปากอ่าว เสด็จพระราชดำเนินขึ้นทอดพระเนตรการที่วัดนั้นประมาณ ๓๐ นาฬิกา เวลาบ่าย ๕ โมง ๒๕ นาฬิกา เสด็จกลับลงเรือพระที่นั่งออกจากเกร็ดมา จนเวลา ๒ ทุ่มกับ ๕ นาฬิกาถึงกรุงเทพมหานคร ประทับเรือพระที่นั่งท่าราชวรดิษฐ เสด็จขึ้นประทับพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย ตรัสกับข้าราชการซึ่งมารับเสด็จ เวลา ๒ ทุ่มกับ ๒๐ นาฬิกาเสด็จขึ้นพระราชยานเสด็จเข้าพระบรมหาราชวัง เสด็จขึ้น

อนึ่งพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการซึ่งตามเสด็จพระราชดำเนินในเรือพระที่นั่งคราวนี้ก็เหมือนกับเมื่อขาไป แต่ขากลับมานี้ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ กลับมาแต่ในเวลากลางคืนนี้ ตามที่ตามเสด็จมา คือ เจ้าหมื่นไวยวรนาถ พระยมราวิไสยสรเดช หลวงจักรยานานุพิจารณ ๓ คนนี้ มาในเรือกิริมย์เร็วจรเปนเรือจูงผู้ที่มาในเรือพระที่นั่ง คือ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๒ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ ๓ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ๔ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช ๕ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ๖ พระองค์เจ้าศรีสิทธิธงไชย ๗ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ ๘ พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช ๙ พระองค์เจ้ากาพยกนกรัตน ๑๐ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ๑๑ พระองค์เจ้ามนุษย์นาคมานพ ๑๒ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ๑๓ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ๑๔ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ ๑๕ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ๑๖ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ๑๗ พระเจ้า

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๔๘
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๗
แรม ๕ ค่ำ

ถูกเธอ พระองค์เจ้าศิริวิลักษณ์ รวมพระบรมวงศานุวงศ์ ๑๗ ข้าราชการ คือ ๑ พระยาภาสกรวงศ์ ๒ พระพิเรนทรเทพ ๓ พระอินทรเทพ ๔ เจ้าหมื่นเสมอใจราช ๕ เจ้าหมื่นสรรเพชภักดี ๖ จมื่นสุรเดชรณชิต ๗ จมื่นสราภัยสฤษดิการ ๘ หลวงพินิจจักร์ภัณฑ์ ๙ หลวงศิลปประสารสราวุธ ๑๐ หลวงศัลยยุทธวิธีกรรม ๑๑ หลวงสรจักรานุกิจ ๑๒ หลวงอุดมภักดี ๑๓ หลวงราโชวาท ๑๔ หลวงสารประเสริฐ ๑๕ หลวงเสน่ห์สรชิต ๑๖ นายจ่าเรศ ๑๗ นายจ่ารุง ๑๘ ขุนธารารส์พิเศษ ๑๙ ขุนประเสริฐโอสถ ๒๐ นายประจญณรงฤทธิ ๒๑ นายประจันสฤษดิการ ๒๒ นายรองกวด ๒๓ นายรองฉัน ๒๔ นายรองพิจิตร ๒๕ หมอเกาวัน ๒๖ หมื่นจำนง มหาดเล็กเดว ๕ มหาดเล็กน้ำร้อน ๕ ทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ ๒ ภูษามาลา ๑ ฝีพาย ๔ รวมคนตามเสด็จในเรือพระที่นั่ง ๖๑ ด้วยกัน

โดย สวัสดิประวัติ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันเสาร์ เดือน ๗ แรม ๔ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดอรุณราชวราราม ๕๑ รูป มีพระธรรมเจดีย์เปนประธาน ได้เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระสงฆ์วัดพระเชตุพน ๑๐ รูป มีพระมงคลเทพ

05/11/2565

เปนประธาน ได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ พวกออฟฟิศหลวงเข้า เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระยาจ่าแสนยบดี พระยาศรีสิงหเทพ พระไชยยศ จมื่นวิชิตไชยศักดาวุธ จมื่นสราภัยสฤษดิการ หลวงมงคลรัตน หลวงนริศร เข้าไปเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท ในพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ ก็กลับออกมา เวลาย่ำค่ำ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทวีถวัลยลาภ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ พระสัมพันธวงศ์เธอ พระองค์เจ้าฉายเฉิด หลวงพินิจจักรภัณฑ เข้าไปเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสอยู่จนเวลาทุ่ม ๑ เสด็จขึ้น พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการก็กลับออกมาหมด

โดย ภาณุรังษีสว่างวงศ์

ณวันอาทิตย์ เดือน ๗ แรม ๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้าพระสงฆ์เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง ตามธรรมเนียม เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

แผ่นที่ ๑๔๔ ออกวันจันทร เดือน ๗ แรม ๖ ค่ำ

เสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬารมุขใต้ เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ ๑ เจ้าหมื่นเสมอใจราช ๑ พระไชยยศสมบัติ ๑ เข้าเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ เสด็จพระราชดำเนิรออกประทับสนามหญ้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์

05/11/2565

แลข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่ในที่นั้น จึงพระนรินทรราชเสนีนำใบบอกพระยาสุรินทรภาไชย ผู้ว่าราชการเมืองเพ็ชร์บุรี ขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ฉบับหนึ่ง มีความว่า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้พระยาเพ็ชร์บุรีปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมพระพุทธรูปใหญ่น้อย ในถ้ำหลวงเพ็ชร์บุรีนั้น พระยาเพ็ชร์บุรีได้จ้างช่างมาปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมบ้าง ทำใหม่บ้าง แล้วก็ได้ลงรักไว้ยังหาได้ปิดทองไม่ ที่ยังไม่แล้วก็ยังให้ช่างทำต่อไป ครั้นเวลาประมาณทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย ก. ม. พิชิตปรีชากร

แผ่นที่ ๑๕๐
ออกวันอังคาร
เดือน ๗
แรม ๗ ค่ำ

ข่าวเสด็จวังสราญรมย์ ที่สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ ฯ เสด็จไปประทับ

ณวันจันทร เดือน ๗ แรม ๖ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกสนามหญ้าหน้าพระที่นั่งใหม่ เสด็จประทับอยู่ครู่หนึ่ง เสด็จพระราชดำเนิรทรงรถพระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับสวนสราญรมย์ เสด็จพระราชดำเนิรทอดพระเนตรพรรณต้นไม้ต่าง ๆ จนเวลาย่ำค่ำเศษ เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับณพระตำหนักส่วนครู่หนึ่ง แล้วเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับที่วังสราญรมย์ ทรงวิสัช สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าพ้ำภาณุรังษีสว่างวงศ์ ในการที่ได้เสด็จมาอยู่

05/11/2565

ในที่นั้น เสด็จประทับอยู่จนเวลา ๒ ทุ่มเศษ เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นทรงรถพระที่นั่ง เสด็จกลับเข้าพระบรมมหาราชวัง เสด็จขึ้น

โดย เกษมสันตโสภาคย์

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันอังคาร เดือน ๗ แรม ๗ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า พระสงฆ์เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวังตามธรรมเนียม เวลาย่ำค่ำแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชฉัตรยมโหพาร เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย ทองกองก้อนใหญ่

แผ่นที่ ๑๕๑ ออกวันพุธ เดือน ๗ แรม ๘ ค่ำ

ณวันพุธ เดือน ๗ แรม ๘ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกประทับสนามหญ้า ประทับที่เสาธงทรงพระสุหร่ายแลทรงเจิมเทียนพรรษา ๑๓ เล่ม ซึ่งจะได้ส่งออกไปจุดไว้ที่ในวัดหัวเมืองต่าง ๆ ในพรรษานั้นแล้ว จึงประทับทรงบีดทองพระพุทธรูป แลทรงบีดทองพระสัมภาระวิบาก ๗ ผูก ทรงร้อยหูพระนิเทศบัน ๒ ๘ ผูก แล้วจึงเสด็จพระราชดำเนิรมาประทับที่พระเก้าอี้ในกลางสนาม พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าอยู่ที่นั้น แล้วจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทาน

05/11/2565

สัญญาบัตร ให้ขุนวิเชียรสมบัติเปนหลวงรักษ์ราชหิรัญพนักงานเงินในคลังมหาสมบัติ ถือศักดินา ๖๐๐ ทำราชการตามตำแหน่ง ฯ ๓ ฯ ตั้งแต่ณวันพุธ เดือน ๗ แรม ๘ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เปนวันที่ ๒๗๓ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

แลโปรดเกล้า ฯ ให้นายแป้นมหาดเล็กเวรเดช เปนหลวงภักดีบรมนาถ ในกรมมหาดเล็ก ถือศักดินา ๖๐๐ ทำราชการตามตำแหน่ง ฯ ๓ ฯ ตั้งแต่วันพุธ เดือน ๗ แรม ๘ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เปนวันที่ ๒๗๓ ในรัชกาลปัตยุบันนี้ ครั้นเวลาย่ำค่ำเศษ พอฝนตก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึ่งเสด็จพระราชดำเนิรขึ้น

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๗ แรม ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาจวนย่ำค่ำ พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาทณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย มนุษย์นาคมานพ

ณวันศุกร์ เดือน ๗ แรม ๑๐ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้า

แผ่นที่ ๑๕๒ ออกวันพุธ เดือน ๘ แรม ๘ ค่ำ

อยู่หัว เสด็จออกสนามหญ้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลเข้าราชการ พระยาศรีสิงหเทพนำใบบอกพระยากำแหงสงคราม ผู้ว่าราชการเมืองนครราชสีมา ๒ ฉบับ

05/11/2565

ขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ฉบับ ๑ มีความว่า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ชักเงินค่านา ๕๐ ชั่ง ซื้อเข้าจ่ายในราชการทัพ แต่ได้ซื้อจ่ายไป ๒๗ ชั่ง ๑๒ ตำลึง ๓ บาท ฉบับ ๑ มีความว่า พระยาวิชิตณรงค์ซึ่งไปราชการทัพป่วยเป็นโรคนิ่ว กราบถวายบังคมลาลงมารักษาตัวอยู่เมืองนครราชสีมา แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตรัสอยู่เวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย สวัสดิประวัติ

แผ่นที่ ๑๕๓
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๗
แรม ๘ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันอาทิตย เดือน ๗ แรม ๑๒ ค่ำ ปีชวด อัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า พระสงฆ์เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวังตามธรรมเนียม เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดีเข้าผ้าทูลถวายชุดพระบาท ประมาณ ๕๐ นาที ก็กราบถวายบังคมลากลับมา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าเผ้าทูลถวายชุดพระบาท เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย ก. ม. พิชิตปรีชากร

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๕๔
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๗
แรม ๙ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันเสาร์ เดือน ๗ แรม ๑๑ ค่ำ ปีชวด อัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดอรุณราชวราราม ๕๘ รูป มีพระธรรมเจดีย์เปนประธาน ได้เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระสงฆ์วัดราชนัดดา ๑๐ รูป มีพระนิกรมมุนีเปนประธาน ได้รับพระราชทานฉัน เวลาบ่ายโมงเศษ พระยาราชวรานุกูลเข้าไปเฝ้าทูลถวายองค์ผ้าพระบาท ในพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ ก็กลับออกจากที่เฝ้า เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ หลวงพินิจจักรภัณฑเข้าไปเฝ้า เวลาบ่าย ๓ โมงเศษก็กลับออกมา เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ เจ้าหมื่นเสมอใจราช เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์เข้าไปเฝ้า เวลาบ่าย ๔ โมงก็กลับออกมาจากที่เฝ้า เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ หม่อมเจ้าขาว พระยาภาสกรวงศ์ พระยามหามนตรี พระยาศรีสิงหเทพ พระยารามกำแหง พระภาษี พระพิเรนทรเทพ พระศักดาภิเดชวรฤทธิ พระเทพผลูเจ้าหมื่นสรรเพชภักดี จมื่นราชามาตยเข้าไปเฝ้าทูลถวายองค์ผ้าพระบาท เวลาทุ่มเศษก็กลับออกมา เวลาทุ่มเศษ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ หม่อมเจ้าเจือก เข้าไปเฝ้าทูลถวายองค์ผ้าพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสอยู่จนเวลายามเศษเสด็จขึ้น พระบรม

05/11/2565

วงศานุวงศ์ก็กลับออกมา

โดย ภาณุรังษีส่างวงศ์

แผ่นที่ ๑๕๕
ออกวันศุกร
เดือน ๗
แรม ๑๐ ค่ำ

ข่าวเสด็จบางปอิน

ณวันอังคาร เดือน ๗ แรม ๑๔ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๙ เวลาเช้า ๒ โมง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภา ขึ้นเกยทรงพระที่นั่งราชยานออกประตูศรีสุนทร ไปประทับท่าราชวรดิษฐ์ ครัสกับสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ แลเจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒนก็อยู่ในที่นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่เวลา ๓ โมงเศษ จึงเสด็จพระราชดำเนิรทรงเรือพระที่นั่งบีกนิกลำใหญ่ เรือพระที่นั่งนกอินทรีจูงพอตงพร้อมแล้วก็ใช้จักรขึ้นไปตามลำน้ำ เวลาบ่าย ๕ โมงถึงท่าพระราชวังบางปอิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จขึ้นจากเรือพระที่นั่ง ไปประพาสตามริมฝั่งสระด้านตวันออก แล้วเสด็จพระราชดำเนิรกลับมาขึ้นพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน แลได้นับคนซึ่งไปตามเสด็จพระราชดำเนิรครั้งนี้ ถึงเรือพระที่นั่งนั้น คือ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าภาณุรังษีส่างวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวร-ฤทธิ ๑ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ๑ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทวีวัฒยากร ๑ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ๑ พระองค์เจ้าศรีสิทธิชัยไชย ๑ พระองค์เจ้าเกษมศรีสุภโยค ๑

05/11/2565

พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ ๑ พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช ๑ พระองค์เจ้าถาพยกนกรัตน ๑ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ๑ พระองค์เจ้ามนุษย์นาคมานพ ๑ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ๑ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ๑ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ๑ รวม ๑๖ พระองค์ กรมมหาดเด็ก พระยาภาสกรวงศ์ ๑ เจ้าหมื่นสรรเพธภักดี ๑ เจ้าหมื่นเสมอใจราช ๑ จ่ารง ๑ จ่าเรศ ๑ นายขัน ๑ วรกิจ ๑ พลพ่าย ๑ นายรองขัน ๑ พลพัน ๑ เวศเตอ ๑ สารวัด ๑ น้ำร้อน ๕ คน พัดน้ำร้อน ๑ เลว ๑ รวม ๑๗ คน กรมพระตำรวจพระมหาเทพ ๑ กรม

แผ่นที่ ๑๕๖ ออกวันศุกร เดือน ๗ แรม ๑๐ ค่ำ

ฝีพายหลวงอุดม ๑ ไพร่ ๔ รวม ๕ กรมทหารมหาดเด็กรักษาพระองค์ จมื่นสุรเดช ๑ จมื่นสราภัย ๑ ออฟพีเซอร ๑๐ รวม ๑๒ รักษาพระองค์ ๒ คน ภูษามาลา ๑ กรมคลัง ๑ กรมอาลักษณ์ ๑ หลวงสารประเสริฐ ๑ ขุนสุวรรณ ๑ รวม ๒ กรม หมอกาวัน ๑ ขุนประเสริฐโอสถ ๑ รวม ๒ กรมพระแสงหอกดาบแคปืนสำเร็จพระขรรค ๑ หลวงเสน่ห์สรชิต ๑ หมื่นจำนง ๑ รวม ๓ คน รวมที่ได้ตามเสด็จคราวนี้ ๕๒ ด้วยกัน เวลายามเศษ เสด็จออกเสวยจนเวลา ๔ ทุ่มเศษ เสด็จขึ้น

โดย ทองกองก้อนใหญ่

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๕๗
ออกวันเสาร์
เดือน ๗
แรม ๑๑ ค่ำ

ณวันพุธ เดือน ๗ แรม ๑๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องฉลองพระองค์อย่างฟรอกโก๊ต เสด็จออกพระที่นั่งไอศวรรย์ทิพยอาสน์ เสด็จพระราชดำเนินลงทรงเรือพระที่นั่งนกอินทรี เวลาเช้า ๓ โมงกับ ๓๗ นาทีใช้จักรออกจากท่าเกาะบางปอิน เวลา ๓ โมง ๕๓ นาทีถึงท้ายเกาะพระ เวลา ๔ โมง ๖ นาทีพ้นหัวเกาะพระ เวลา ๔ โมง ๒๘ นาทีพ้นหัวเกาะเรียนตรงหน้าตะเคียน เวลา ๔ โมง ๓๑ นาทีตรงปากคลองตะเคียน เวลา ๔ โมง ๔๓ นาทีถึงหน้าวัดพนัญเชิง เวลา ๔ โมง ๕๕ นาทีถึงวัดประตู่ เวลา ๔ โมง ๕๖ นาทีถึงหน้าวังจันทรเกษม เวลา ๕ โมง ๒ นาทีถึงหน้าวัดกุฎีสูง เวลา ๕ โมง ๔ นาทีประทับเรือพระที่นั่งที่เหนือวัดกุฎีสูงประมาณ ๕ เส้น แล้วจึงเสด็จพระราชดำเนินลงทรงเรือพระที่นั่งเก่งชื่อทองทั้งแท่ง แลเรือพระที่นั่งเก่งสิบสามย่อมสองเปนเรือพระที่นั่งรอง พร้อมด้วยเรือกองเรือประตูหน้าหลัง เวลา ๕ โมง ๑๐ นาทีแห่ขึ้นไปตามลำน้ำ เวลา ๕ โมง ๒๐ นาทีเรือพระที่นั่งประทับฉนวนทาหน้าโรงช้าง เหนือพะเนียดประมาณ ๕ เส้น ๖ เส้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จพระราชดำเนินขึ้นประทับบนโรงช้าง แล้วทรงจุดธูปเทียนทำมัศการพระพุทธปฏิมากรแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนินขึ้นเกย เวลา ๕ โมงกับ ๒๖ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้ทรงพระเต้าสีดาซึ่งจารึกเปนพระคาถาอยู่ภายนอก แลพระมหาสังข์แลหม้อน้ำพระพุทธ

05/11/2565

มนต์อีกหลายหม้อรดน้ำช้างสำคัญซึ่งจับได้ที่พะเนียด ในเวลานั้นพระสงฆ์ ๑๐ รูป มีพระธรรมราชานุวัตร์เปนประธาน จึงสวดชยันโตขึ้นพร้อมกันแล

แผ่นที่ ๑๕๘ ออกวันเสาร์ เดือน ๗ แรม ๑๑ ค่ำ

พนักงานประโคม จึง ประโคม พิณพาทย์ ดนตรีขึ้นพร้อมกัน เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรดน้ำแล้ว จึงโปรด ฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระบำราบปรปักษ์ทรงหม้อน้ำพระพุทธมนต์รดด้วย ครั้นเสร็จแล้วพนักงานประโคมหยุดเสียงประโคมลงแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรถวายของพระ แลโปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าถวายของที่เหลืออยู่อีกนั้นต่อไป พระสงฆ์จึงได้ถวายยถาสัพพีอีกเรกแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระปรมราชโองการดำรัสสั่ง ให้ผันกช้างสำคัญนั้นออกไปทอดพระเนตรที่หน้าพลับพลาแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จพระราชดำเนิรออกไปประทับที่พลับพลา แลทอดพระเนตรอยู่ที่นั้นครู่ ๑ เวลา ๕ โมงกับ ๕๓ นาที เสด็จทรงพระราชดำเนิรลงเรือพระที่นั่งแล้วต่องกลับลงมา เวลาเที่ยง ๒ นาทีประทับเรือพระที่นั่งนกอินทรี แลรับสั่งให้หาสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระบำราบปรปักษ์ลงในเรือพระที่นั่งด้วยแล้ว ครั้นเวลาประมาณเที่ยงกับ ๑๐ นาที จึงใช้จักร์เรือพระที่นั่งออกจากที่นั้น แล่นกลับขึ้นไปทางบ่อโพง เวลาเที่ยง ๓๗ นาที ถึงหน้าวัดบำเพ็ญ เวลาเที่ยงกับ ๕๐ นาทีถึงฉนวนท่าหน้าโรงช้างที่บ่อ

05/11/2565

โพง เสด็จพระราชดำเนินขึ้นประทับในโรงช้าง แลทรงนมัสการพระพุทธปฏิมากรเสร็จแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนินขึ้นประทับเกย ทรงรดน้ำพระพุทธมนต์ช้างสำคัญซึ่งได้มาแต่เมืองยโสธร เหมือนอย่างช้างสำคัญซึ่งจับได้ที่พะเนียดดังได้กล่าวมาแล้วแต่ข้างต้นนั้น ในเวลานั้นพระสงฆ์ ๑๐ รูปมีพระธรรมทานาจารย์เปนต้น ได้สวดชยันโตพร้อมกัน ส่วนเจ้าพนักงานประโคมก็ประโคมดนตรีพิณพาทย์ขึ้นตามอย่างธรรมเนียมซึ่งเปนมาแต่ก่อน ครั้นเสร็จแล้วพระยาเพทราชาจึงนำช้างพังสีปลาดซึ่งมาด้วยช้างสำคัญเมืองยโสธรนั้นนั้น มาถวายทอดพระเนตรแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จพระราชดำเนินรถวายของพระ แล้วโปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าถวายของต่อไป ครั้นพระสงฆ์ถวายยถาสัพพีอติเรกแล้ว เวลาบ่ายโมงกับ ๑๒ นาทีจึงเสด็จพระราชดำเนินลงทรงเรือพระที่นั่งนกอินทรี

อนึ่งในโรงช้างนั้นนั้นเปนโรงยาว ๓ ห้องมีเฉลียงรอบตัว ตามอย่างธรรมเนียมโรงช้างเคยรับมาแต่ก่อน แลมีฉัตรราชวัตรปักรอบแลมีงานฉลองคือลครเพลงไม้สูง เหมือนกันกับโรงช้างสำคัญที่เหนือพะเนียด ครั้นเวลาบ่ายโมงกับ ๒๐ นาที ใช้จักรต่องลงมา เวลาบ่ายโมงกับ ๒๔ นาทีถึงหน้าวัดราษฎร์บำเพ็ญ เวลาบ่าย ๒ โมง ๒๓ นาทีถึงหน้าวัดพนัญเชิง เวลาบ่าย ๒ โมง ๒๗ นาที

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๕๘
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๗
แรม ๑๒ ค่ำ

ถึงท้ายเกาะเรียน เวลาบ่าย ๒ โมงกับ ๓๗ นาทีถึงหน้าวัดโปรดสัตว เวลาบ่าย ๒ โมงกับ ๕๙ นาทีถึงหัวเกาะพระ เวลาบ่าย ๒ โมง ๕๙ นาทีพ้นท้ายเกาะพระ เวลาบ่าย ๓ โมงกับ ๕ นาทีถึงเกาะบางปอินเกาะนอก แลเวลานี้น้ำลงเรือพระที่นั่งลำนี้กินน้ำลึกเดิรเข้าไม่ได้ ในทางหว่างเกาะหน้าวัดชุมพลนิกายาราม จึงต้องอ้อมลงไปเข้าทางท้ายเกาะ เวลาบ่าย ๓ โมงกับ ๑๓ นาที เรือพระที่นั่งคิดเมื่อจะเข้านั้น จึงได้เสด็จพระราชดำเนิรลงเรือกลไฟเล็ก ของพระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์เปนเรือพระที่นั่งแล่นขึ้นไปประทับท่าแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นประทับบนพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ เวลาบ่าย ๓ โมงกับ ๓๓ นาที เสด็จพระราชดำเนิรขึ้น ในบาญชีพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าทูลฉองชุดีพระบาทแลเจ้าพนักงานซึ่งลงในเรือพระที่นั่งนฤบดินทรนั้น มีรายที่ได้ตรวจดูได้เท่านี้ คือ สมเด็จเจ้าฟ้าภาณุรังษี กรมหมื่นนเรศ กรมหมื่นพิชิต กรมหมื่นอดิศร พระองค์เจ้าทวี พระองค์เจ้าทองใหญ่ พระองค์เจ้าเกษมศรี พระองค์เจ้าศรีสิทธิ พระองค์เจ้าทองแถม พระองค์เจ้าชุมพล พระองค์เจ้าเทวัญ พระองค์เจ้ามนุษย พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ พระองค์เจ้าดิศ พระองค์เจ้าวัฒนา พระองค์เจ้าศรีวิลัยลักษณ์ พระองค์เจ้าสาย พระยาภาสกรวงศ์ พระยาอนุรักษ์ พระมหาเทพ เจ้าหมื่นสรรเพช เจ้าหมื่นไวย เจ้าหมื่นเสมอใจ พระโบราณุรักษ์ จมื่นสราภัย หลวงจักรยาน นายทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ ๖ นาย ทหารม้า ๒

05/11/2565

หมอกาวัน ๑ กรมหมอ ๒ อาลักษณ ๑ กรมแส่ง ๓ กรมแส่ง พนักงานปืนแกดริงกัน ๑ นายจ่ารง นายจ่าเรศ นายวรกิจ มหาดเล็กหุ้มแพร ๓ นาย นายรองหุ้มแพร

แผ่นที่ ๑๖๐ ออกวันอาทิตย์ เดือน ๗ แรม ๑๒ ค่ำ

๓ มหาดเล็กเวร ๒ นายเพ่ง บุตร์พระยาภาสกรวงศ์ ๑ มหาดเล็กน้ำร้อน ๔ บ่อยเลว ๒ หลวงอุดมภักดี ภูษามาลา ๑ นายเรือกลไฟตำนั้น ๒ อินยิเนียแลคนดิดไฟด้วยเปน ๓ คนประจำหัวเรือท้ายเรือรวม ๕ คน รวมทั้งสิ้นในเรือพระที่นั่ง นับแต่พระบรมวงศานุวงศ์ แลเจ้าพนักงานผู้ใหญ่ผู้น้อยนับได้ ๗๒ ตามบาญชีที่ว่ามาแล้ว

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ เสด็จออกทรงพระราชดำเนิรทางหลังพระที่นั่งไปจนถึงหัวรอ ที่คลองขุดใหม่ในเกาะนั้นจะไปทดออกที่นั้นแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรกลับมาทอดพระเนตรที่ตำหนัก กรมสมเด็จพระสุดารัตน ซึ่งจะได้สร้างขึ้นใหม่นั้นแล้ว จึงทรงพระราชดำเนิรมาทางสวนมะม่วง หน้าเรือนที่พักของพระยามหามนตรีแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรทางสพานในสระนั้น ข้ามมาประทับพระที่นั่งไอศวริยทิพยอาสน์ครู่หนึ่งแล้วเสด็จขึ้น เวลายามเศษออกประทับที่เสวยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งตามเสด็จพระราชดำเนิร ครั้นเวลา ๕ ทุ่มเศษเสด็จขึ้นประทับท้องพระโรงชั้นบน จนเวลา ๒ ยามเสด็จขึ้น

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

05/11/2565

(ตรงนี้ฉบับขาด)

แผ่นที่ ๑๖๑
ออกวันพุธ
เดือน ๗
แรม ๑๕ ค่ำ

ข่าราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันศุกร์ เดือน ๘ ขึ้น ๒ ค่ำ ปีชวด ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ เจ้าหมื่นเสมอใจราช เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ เฝ้าทูลถอองธุลีพระบาท เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระยาศรีสิงหเทพเฝ้าทูลถอองธุลีพระบาท ครั้นพระยาศรีสิงหเทพถวายบังคมลาออกจากที่เฝ้า เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์เฝ้าอีก เวลาย่ำค่ำ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าทูลถอองธุลีพระบาท พระนรินทรราชเสน่ห์นำใบบอกเจ้าพระยาวิเชียรคีรี ผู้สำเร็จราชการเมืองส่งขลาฉบับหนึ่ง กราบบังคมทูลพระกรุณามีความว่า เจ้าพระยาวิเชียรคีรีได้รับหนังสือพระไชยเยนทรฤทธิรงค์ รายามุดาเมืองตะรังกานูบอกว่า โรคเก่าของพระยาตะรังกานูกลับเปนมากขึ้น หมอได้ประกอบยารักษา โรคนั้นก็ไม่ได้คลาย ครั้นวันพฤหัสบดี เดือน ๗ แรม ๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ พระยาตะรังกานูถึงแก่กรรมแล้ว พระไชยเยนทรฤทธิรงค์ รายามุดา กับตี่ต่วนกรมการเมืองตะรังกานู ได้จัดการฝังศพเสร็จแล้วตามธรรมเนียมมลายู พระไชยเยนทรฤทธิรงค์รายามุดามีความเศร้าโศกเปลี่ยวใจนัก ขอให้เจ้าพระยาวิเชียรคีรีบอกเข้าไปยังกรุงเทพ ฯ กราบเรียน ฯพณ ฯ สมุหพระกลาโหม ได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ให้ทราบฝ่าถอองธุลีพระบาท แล้วเจ้าพระยาวิเชียรคีรีได้มีหนังสือตอบไปว่า

05/11/2565

เมื่อเจ้าพระยาวิเชียรคิรีได้ทราบการนี้ มีความเศร้าโศกเสียใจเป็นอันมาก แลได้บอกข้อราชการไปยังกรุงเทพ ฯ แล้ว แลให้พระไชยเยนทรฤทธิรงค์รายามุดา ตั้งใจรักษาเขตร์แดนบ้านเมืองวงศ์ญาติพี่น้องของพระยาตะรังกานู แลทั้งสี่ด่วนถรมการไพร่บ้านพลเมืองให้มีความสุขความเจริญต่อไป แลเมื่อเดือน ๙ ข้างขึ้น ให้พระไชยเยนทรฤทธิรงค์รายามุดาแต่งต้นไม้เงินทองเครื่องราชบรรณาการมาให้ถึงเมืองสงขลา จะได้ส่งไปทูล

แผ่นที่ ๑๖๒ ออกวันพุธ เดือน ๗ แรม ๑๕ ค่ำ

เกล้า ฯ ถวายยังกรุงเทพ ฯ ตามธรรมเนียมซึ่งเคยมีมาแต่ก่อน ครั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทราบแล้ว จึงมีพระบรมราชโองการให้เจ้าพนักงานจัดสิ่งของจะได้พระราชทาน ตามอย่างธรรมเนียมแต่ก่อน ไว้ให้พร้อมเสร็จเวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น อนึ่งข้าพเจ้าขอขอบพระทัยพระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์นัก ด้วยท่านเป็นพระธุระในข่าวนี้อย่างยิ่ง

โดย สวัสดิประวัติ

ณวันเสาร์ เดือน ๗ ขึ้น ๓ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๗ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดอรุณราชวราราม ๔๗ รูป มีพระธรรมเจดีย์เป็นประธาน ได้เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระสงฆ์ได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ หลวงสโมสรวุฒิการนำฝรั่งที่ทำสาย

05/11/2565

เตลิคราฟ ชื่อมิศเตอร์เดวิดสัน ๑ กัปตันดอฟตัส ๑ เข้าไปเฝ้าทูลถองธุลีพระบาท ในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร เวลาบ่าย ๓ โมงกลับออกมา เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระยาจ่าแสนยบดี พระยาศรีสิงหเทพ เจ้าหมื่นเสมอใจ เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ หลวงพินิจจักรภัณฑ์ เข้าไปเฝ้าทูลถองธุลีพระบาท เวลาบ่าย ๔ โมงก็กลับออกมา เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากมลาศเลอสรรค พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมศรีสุภโยค เข้าไปเฝ้าทูลลาทรงผนวช เวลาบ่าย ๕ โมงเศษก็กลับออกมา เวลาย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภา ประทับสนามหญ้า พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการเฝ้าทูลถองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสด้วยราชการ จึ่งพระราชทานตราแลดิโปลมา เครื่องราชอิศริยยศตรามงกุฎสยามชั้น ๓ ชื่อภัทราภรณ์ แก่พระยาสุจริตรักษา ผู้ว่าราชการเมืองลพบุรี ในความชอบที่ชำระผู้ร้ายได้โดยเร็ว พระราชทานเปนความชอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสด้วยราชการอยู่จนเวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการก็กลับไปหมด

โดย ภาณุรังษีสว่างวงศ์

ข่าวรับช้างสำคัญแลสมโภชในกรุงเทพ ฯ

ณวันอาทิตย์ เดือน ๘ ขึ้น ๔ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘

05/11/2565

เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิร
ออกประตูพรหมโสภา ทรงพระราชยานมาประทับท่าราชวรดิษฐ
เสด็จทรงเรือพระที่นั่งทวยเทพถวายกร

แผ่นที่ ๑๖๓
ออกวันพุธ
เดือน ๗
แรม ๑๕ ค่ำ

เรือจักรพรรดิภิรมยเปนเรือพระที่นั่งรอง พร้อมด้วยเรือกระบวรแห่หน้าหลังไปโดยทางชลมารค เวลาย่ำเที่ยงแล้ว ๒๐ นาที ถึงตำบลวัดสมุดแขวงเมืองนนทบุรี ซึ่งแพช้างสำคัญทั้งสองพักอยู่ที่นั่น ครั้นเรือพระที่นั่งประทับกับแพช้างแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นบนแพ แล้วจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เลื่อนแพออกจากที่ต่องลงมาตามลำน้ำ มีกระบวรแห่หน้า คือเรือยาวแจวคู่ ๑ เรือดั้ง ๕ คู่ เรือกลอง ๑ เรือทหารแซง ๒ คู่ เรือกลไฟโสรวารวรเดช ๑ เรือกลไฟเทียมสม ๑ เปนเรือจูงแพช้าง อนึ่งในแพช้างทั้ง ๒ นั้น ได้ตั้งพระไชยเงินองค์ ๑ มีพระสงฆราชาคณะ ๓ รูป พระพิธีธรรมสวดท้องภาณแพละ ๒ รูป ตามเสาช้างบนนั้นแขวนกระดานปริมณฑละผละกะแพละ ๙ แผ่นเสาแพด้านข้างหน้าช้างนั้นผูกพระกันภิรมยแพละ ๓ องค์ ครอบแพช้างนอกปักฉัตร ๕ ชั้น ผ้าขาวลายทอง แลราชวัตรไม้จริงสลักใบโปร่งผ้าขาวลายทอง โดยรอบทั้งสองแพ อนึ่งพระยานนทบุรีกับกรมการได้จัดสถร ๒ โรงแพนโรง ๑ มามีสมโภช ครั้นแพช้างต่องลงมาเกือบจะถึงท่าพระ เวลาบ่ายโมงกับ ๓๕ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

05/11/2565

เสด็จพระราชดำเนิรจากแพช้าง ลงสู่เรือพระที่นั่งดอยดำ ทรงทอดพระเนตรแพเข้าประทับท่าแล้ว ก็เลื่อนเรือพระที่นั่งมาประทับท่าราชวรดิษฐ์ เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นจากเรือพระที่นั่ง คืนเข้าพระบรมมหาราชวัง อนึ่งการซึ่งตกแต่งรับช้างสำคัญครั้งนี้ ที่หน้าประตูท่าพระมีโขลนทวารแลมีเกย ๒ ข้าง สำหรับพราหมณแลราชบัณฑิตจะได้ขึ้นประน้ำพระพุทธมนตแลรดน้ำสังข เมื่อเวลาช้างขึ้น ๒ ข้างทาง ตั้งแต่ประตูท่าพระ ตรงมาเลี้ยวประตูเผด็จดัสกรมาถึงป้อมมณีปราการนั้น ได้ปักราชวัตรฉัตรเบญจรงค์เรียงมาเปนอันดับจนถึงโรงสมโภช โรงสมโภชนั้นตั้ง

แผ่นที่ ๑๖๔ ออกวันพุธ เดือน ๗ แรม ๑๕ ค่ำ

ที่หน้าพระที่นั่งสุทไธศวริย หลังคาดาษด้วยผ้าแดง มีฉัตรฟ้าหางหงส์ เพดานดาษด้วยผ้าขาว กลางโรงมีแท่น ๒ แท่น เสาดุงเบญจพาหุ้มขาว ยอดปิดทองคำเปลว ข้างบนมีเพดานดอยเขียนยัญญลงเส้นทองคำ แลมีพวงอุบะทองคำแซมโดยรอบ มียัญญลงในแผ่นผ้าขาวเขียนด้วยเส้นทองคำ ๑๐ แผ่น แซมรอบโรงชั้นใน มีปริมณฑลผลกะเปนแผ่นกระดานกลม ๆ ปิดทองคำเปลวใหญ่ ๒ แผ่น ติดตรงเสาริมแท่น ๆ ละแผ่น ๆ เล็กติดตามทิศโดยรอบ ๑๒ แผ่นทั้งใหญ่แลเล็ก สองสำรับด้วยกัน รวมเปน ๑๘ แผ่น ในโรงด้านหน้ายกพื้นตั้งเก้าอี้สำหรับพระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย จะได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ด้านเหนือตั้งอาสน์

05/11/2565

พระสงฆ์สองแถว ตั้งม้าหมู่ บนม้าหมู่ตั้งพระไชยในแผ่นดินปัตยุบันนี้ องค์ ๑ พระไชยเนาวโลหะองค์ ๑ พระเต้าศีลาดงอักษร ๒ เต้า หม้อน้ำก้าไหล่เงิน รวม ๑๓ หม้อ พานทองคำ ๒ ชั้นรองอ้อยซึ่งจากนาม ๒ พาน เครื่องนมัสการเครื่อง ๕ สำรับ ๑ ที่มุมโรงข้างรอบในปักฉัตร ทอง เงิน นาค ราชวัตรไม้จริงสลักปรุชั้นกลางปักราชวัตรฉัตรเบญจรงค์ รอบนอกมีรั้วตะเกียงแดชุ้มตะเกียง ๖ ชุ้ม ด้านข้างใต้มีโรงสำหรับไว้กระจาดของถวายพระสงฆ์ ด้านเหนือมีโรงมณฑปที่อาบน้ำช้างสำคัญ มีแท่นแดเพดานดอยเสาตะฤงหุ้มผ้าขาว ยอดบีดทองคำเปลว พื้นต่างดาษด้วยศีลามีฉัตร นาค เงิน ทอง แดราชวัตรทรงเครื่องปักชั้นในชั้นนอก มีรั้วตะเกียงโดยรอบ

ครั้นเวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรออกทางประตูพรหมโสภา ทรงพระราชยานทองลงยาราชาวดี พร้อมด้วยกระบวรแห่หน้าหลัง ไปประทับพลับพลาหน้าประตูท่าพระแล้ว จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ สั่งให้น้ำช้างสำคัญทั้ง ๒ ขึ้นจากแพ ครั้นช้างขึ้นแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรกลับมาประทับพลับพลาหน้าพระที่นั่งสุทไธศวริยแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เดิรกระบวรแห่มาตามทางซึ่งจัดไว้นั้น กระบวรที่ ๑ นั้นถือธงมังกร สวมเสื้อเสนากุฎเดิรเปน ๒ แถว ๆ หนึ่งประมาณ ๒๐ คน ถัดมาถึงกลองชนะแดรสังข หว่างกลองชนะมีพราหมณโปรยเข้าตอก แล้วจึงถึงกระบวรถือแซ่หวายแดกระบองกลิ่งเดิรเปน ๒ แถว

05/11/2565

เรียงหน้าทั้งสองข้าง แล้วถึงพระวิมลรัตนกิริณี มีช้างนำช้างหนึ่งกรรชิง ๒ คู่ มีคนเชิญโตะเงินรองอ้อยรองหญ้า แลหม้อน้ำเงินแล้วจึงถึง

แผ่นที่ ๑๖๕ ออกวันศุกร์ เดือน ๘ ขึ้น ๒ ค่ำ

พระเศวตวรวรรณ พระเทพคชรัตนกิริณี พระศรีสวัสดิเศวตวรรณ เรียงมาเปนลำดับ เครื่องยศแลกระบวรอื่น ๆ ก็คล้าย ๆ กันกับพระวิมลซึ่งได้กล่าวมาแล้ว ๆ ถึงกลองแขกคู่ ๑ เครื่องสูงประมาณ ๗ คู่ บังแซก ๒ คู่ แล้วจึงถึงเจ้าพนักงานเชิญพระกันภิรมย์สวมถุงแดง ๓ องค์ แล้วถึงพราหมณเชิญพระเทวกรรม แลพราหมณเป่าสังข์นำช้างสำคัญ ซึ่งได้ทำบดเพนียด มีช้างนำช้างหนึ่ง แลคนถือแซ่หวายกระบองกลึง แลคนเชิญโตะหญ้าหม้อน้ำ แลกรวงวานรเผือก แล้วจึงมาถึงช้างสำคัญซึ่งมาแต่เมืองยโสธรอีกช้างหนึ่ง มีช้างนำแลคนเชิญโตะเงินหม้อน้ำเหมือนกัน แล้วจึงถึงเครื่องสูงอีกประมาณ ๗ คู่ เปนต้นกระบวร ครั้นช้างสำคัญมาถึงเข้าโรงแล้ว เจ้าพนักงานก็นำพระกันภิรมย์ ๓ องค์ผูกไว้ที่เสาในโรงช้าง ครั้นช้างสำคัญทั้งสองเข้าโรงขึ้นแท่นเรียบร้อยแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรจากพลับพลา มาประทับในโรงช้าง ทรงถวายผ้าไตรพระสงฆ ๓๒ รูป มีพระพรหมมุนีเปนประธาน ครั้นพระสงฆครองผ้าเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงศีลแล้ว พระสงฆก็เจริญพระพุทธมนตสัตตปริตจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็เสด็จพระราชดำเนิร มาประทับพลับพลา

05/11/2565

ตามเดิม ในโรงช้างพราหมณ ๒ นายก็อ่านดุษดีสังเวย แลขับไม้กล่อมตามธรรมเนียม อนึ่งเวลาค่ำวันนั้นมีการเล่น คือรำโคมวง ๑ มังกรคาบแก้ววง ๑ หนัง ๒ โรง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประทับอยู่ที่พลับพลาจนเวลา ๒ ทุ่มเศษ จึงเสด็จพระราชดำเนินกลับคืนเข้าสู่พระบรมมหาราชวัง

แจ้งความ

แจ้งความ ข้าพเจ้าผู้เรียบเรียงความข้างต้นนี้ ขอแจ้งความ

แผ่นที่ ๑๖๖ ออกวันศุกร์ เดือน ๘ ขึ้น ๒ ค่ำ

มายังท่านทั้งหลายผู้รับหนังสือนี้ได้ทราบ ด้วยถ้อยคำซึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวถึงกระบวรแห่แลการอื่น ๆ นั้น เห็นว่ายังคลาดเคลื่อนอยู่มาก ด้วยข้าพเจ้ากล่าวมาแต่ที่ทราบการแลได้เห็น บางที่ที่เห็นแล้วแต่จำไม่ได้ก็มี บางที่ไม่ทราบก็มีมาก ครั้นข้าพเจ้าจะรอสืบสวนให้แน่นอน ก็ไม่ทันการจำเปนต้องผิดพลั้งคลาดเคลื่อนบ้าง ถ้าต่อไปมีท่านผู้ใดมาทักท้วง ฤๅข้าพเจ้าสืบความได้ประการใด ภายหลังจึงจะแจ้งความมาให้ทราบ ครั้งนี้ถ้าผิดพลั้งประการใด ข้าพเจ้ารับประทานอภัยเสียสักครั้งหนึ่ง เทอญ

โดย ก. ม. พิชิตปรีชากร

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๖๗
ออกวันเสาร์
เดือน ๘
ขึ้น ๓ ค่ำ

การสมโภชช้างสำคัญ

ณวันจันทร์ เดือน ๘ ขึ้น ๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทางพระที่นั่งอนันตสมาคม เสด็จขึ้นทรงพระราชยาน เสด็จพระราชดำเนิรพร้อมด้วยกระบวรแห่หน้าหลัง มาประทับโรงช้างสำคัญ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระพรหมมุนีถวายศีล พระสงฆ์ถวายพรพระ เจ้าพนักงานช้างในได้นำแห่สลากภัตรออกทางประตูศักดิ์ไชยสิทธิ์ แห่ผ่านหน้าโรงช้างสำคัญ เวียนอ้อมมาเข้าประตูหลังโรงช้างสำคัญ มีกระบวร คือ แตรสังข์ ๕ คน คนถือธง ๔๐ คน เชียวกาง ๒ คน กลองแขก ๒ ร้าน ๖ คน คนหาม ๘ คน พิณพาทย์ ๒ ร้าน ๘ คน ๆ หาม ๘ คน ยักษ์ขี่ม้า ๔ คน คนจูง ๔ คน เจ้าพราหมณ์ ๒ ถือพานดอกไม้ เด็กศีร์ษะจุกถือเทียน ๒ ถือธูป ๒ รวม ๔ คน หาบหลวง ๒ หาบ ๆ ทองคน ๑ คนเชิญเครื่องเปลี่ยนหาบคน ๑ คนเชิญสำรับคาวคน ๑ คนเชิญสำรับหวานคน ๑ คนเชิญชามเข้าคน ๑ คนหาบเงินคน ๑ คนเชิญเครื่องเปลี่ยนหาบคน ๑ คนเชิญสำรับคาวคน ๑ หวานคน ๑ ชามเข้าคน ๑ ต่อมานางสาวหาบสับงธูปเทียนหมากพลู สังขยาฟักทอง เข้าเหนียว ผลเงาะผลแมงคุด ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระเจ้าพี่นางเธอ พระเจ้าน้องนางเธอ ๑๖ หาบ เจ้าพนักงานยกสลากภัตรเข้าไปตั้งที่สำหรับพระสงฆ์ ครั้นพระสงฆ์ถวายพรพระจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้า

05/11/2565

อยู่หัวทรงประเคนพระสงฆ์ พระสงฆ์ฉันแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินถวายบริขารพระสงฆ์ กับทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอที่ยังทรงพระเยาว์ถวายบริขารต่อไป พระสงฆ์ถวายยถาสัพพีอติเรก พระสงฆ์ก็กลับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับรถอยู่ครู่หนึ่ง

แผ่นที่ ๑๖๘ ออกวันเสาร์ เดือน ๘ ขึ้น ๓ ค่ำ

เสด็จกลับเข้าทางเดิม ในเวลาเข้าวันนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์เย็ยระบับ ทรงสายสพายสีแดง เครื่องราชอิศริยยศฝรั่งเศส ชื่อลิเยนอฟออเนอร กับดวงตรานพรัตนราชวราภรณ ๑ ตราช้างเผือกมหาวราภรณ ๑ ตรามงกุฎสยามมหาสุราภรณ ๑ กับดวงตราลิเยนออฟออเนอร ๑ ทรงพระภูษาสีน้ำเงินแก่ พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการสวมเสื้อเย็ยระบับ นุ่งผ้าสีน้ำเงินแก่คาดเสื้อครุย ติดตราเครื่องราชอิศริยยศ ตามตำแหน่งซึ่งได้รับพระราชทาน ฝ่ายตำรวจทหารแต่งเต็มยศตามตำแหน่งยศ

เวลาบ่าย ๕ โมงนาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางพระที่นั่งอนันตสมาคม ขึ้นทรงพระที่นั่งราชยานเสด็จออกประทับโรงช้างสำคัญ ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการ พระธรรมราชาถวายศีล พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ทวาทศปริต เวลาทุ่มเศษจบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ

05/11/2565

ที่ยังทรงพระเยาว์ถวายเทียนพระสงฆ์ ๆ ก็ถวายอติเรกกลับไปวัด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นทรงพระราชยาน มาประทับพลับพลาหน้าพระที่นั่งสุทไธศวริย ทอดพระเนตรรำโคม ประทับอยู่จนเวลา ๒ ทุ่มเศษ เสด็จขึ้นทรงพระราชยาน เสด็จกลับเข้าในพระบรมมหาราชวัง เวลาวันนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงฉลองพระองค์ครอตเลอแนนทหารช่าง ทรงสายสพายสีแดง ทรงเครื่องราชอิศริยยศวราภรณ์ช้างเผือกสยาม ทรงติดดวงตรานพรัตนราชวราภรณ์ ๑ ดวงตรามหาวราภรณ์ช้างเผือกสยาม ๑ ดวงตรามหาสุราภรณ์มงกุฎสยาม ๑ ดวงตราจุลจอมเกล้า ๑ พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการแต่งเหมือนเวลาเช้า

โดย ภาณุรังษีส่วางวงศ์ (ผู้แทน)

ณวันอังคาร เดือน ๘ ขึ้น ๖ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางพระที่นั่งอนันตสมาคม ทรงพระราชยานถมตะทอง ออกทางประตูเทวาพิทักษ์ มาประทับณโรงสมโภชข้างหน้าพระที่นั่งสุทไธศวริย ทรงประเคนสำรับพระสงฆ์ มีพระธรรมราชาเปนต้น แลมีแห่ดอกภัตร เวลา ๕ โมงเศษ พระสงฆ์ฉันแล้วก็ทรงถวายไทยธรรมตามสมควร แล้วพระสงฆ์ก็กลับไปวัด เวลา ๕ โมงเศษเสด็จขึ้น เวลาเช้านี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์เต็มยศอย่างสยามพลเรือน ทรงตราเครื่องราชอิศริยยศอย่างสูงของเยอรมันชื่อนกอินทรีดำ

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๖๘
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๘
ขึ้น ๔ ค่ำ
เช้าพร้อมกัน

เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ ทรงพระกรุณาโปรด ฯ ให้ประชุมท่านเสนาบดีในพระบรมมหาราชวัง ณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร เวลาบ่าย ๔ โมง ออกจาก

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภา ทรงพระราชยานถมตะทอง ออกทางประตูวิเศษไชยศรี ไปประทับที่โรงสมโภชช้างเผือก ทรงถวายผ้าไตรแก่พระสงฆ์ซึ่งจะได้เจริญพระพุทธมนต์ ครั้นครองไตรเสร็จแล้วก็เข้ามานั่งอยู่ตามเดิม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระสงฆ์ที่เป็นประธานาธิบดี คือ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ จึงสมเด็จพระวันรัตนถวายศีล ครั้นแล้วก็เจริญพระพุทธมนต์พระธรรมจักรแลมหาสมัยสูตร์ เวลา ๒ ทุ่มเศษสวดมนต์จบ พระสงฆ์ก็กลับไปยังอาราม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระที่นั่งราชยานไปประทับพลับพลา ทอดพระเนตร์การละเล่นต่าง ๆ มีรำโคมเป็นต้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาประทับพลับพลานั้น ที่ในโรงช้างมีขุนหมื่นพราหมณ์ ๒ นายอ่านดุษดีสังเวยกล่อมช้าง เวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทางที่ว่ามาแล้ว คืนเข้าพระบรมมหาราชวัง

โดย ทองกองก้อนใหญ่

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๗๐
ออกวันจันทร์
เดือน ๘
ขึ้น ๕ ค่ำ

ณวันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๗ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องฉลองพระองค์เย็ยระบับ แลทรงเครื่องราชอิศริยยศอย่างสยามทั้ง ๔ องค์ กับทั้งสายนพรัตนราชวราภรณ์ เสด็จออกพระที่นั่งอนันตสมาคม เสด็จขึ้นทรงพระราชยานพร้อมด้วยกระบวรนำตามเสด็จพระราชดำเนิรไป ประทับณโรงช้าง ประทับที่ทรงนมัสการแล้ว กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ถวายศีล ฝ่ายท้าวนางฝ่ายในพระบรมมหาราชวัง จึงให้เดิรกระบวรแห่ผ้าพุทธภัตร ซึ่งเกณฑ์ข้าทูลละอองธุลีพระบาทฝ่ายในนั้น เดิรออกทางประตูศักดิไชยสิทธิ มาอ้อมโรงช้างแล้วกลับคืนเข้าพระบรมมหาราชวัง เหมือนอย่างซึ่งได้มีมาแล้วแต่วันก่อน แลพระสงฆ์ ๓๖ รูปซึ่งได้เจริญพระพุทธมนต์เวลาวานนั้นนั้น จึงได้ถวายพรพระ ครั้นจบแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงประเคนแลโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ปฏิบัติพระสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จแล้ว เวลา ๕ โมงกับ ๕๗ นาที จึงเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นบนเกย ทรงพระเต้าศิลาซึ่งจารึกพระคาถา แลพระมหาสังข์กับทั้งหม้อน้ำพระพุทธมนต์อื่นอีก ทรงรดน้ำช้างสำคัญซึ่งคล้องได้ที่พะเนียดแล้วจึงเสด็จพระราชดำเนิรไปทรงรดน้ำช้างสำคัญ ซึ่งได้มาแต่เมืองยโสธร ในเวลานั้นพระสงฆ์ทั้งปวง ได้สวดชยันโต แลพนักงานประโคมก็ได้ประโคมดนตรี แล้วจึงโปรดเกล้า ฯ ให้กรมพระราชวังบวรสถานมงคล ๑ สมเด็จเจ้าพ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ๑

05/11/2565

สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ๑ รดน้ำช้างสำคัญทั้งสองนั้นด้วยแล้ว เวลาเที่ยงกับ ๑๒ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับที่หน้าช้างสำคัญ ซึ่งได้ที่พะเนียดนั้นแล้ว พระเมธาธิบดีเจ้ากรมราชบัณฑิตจึงนำอ้อยแดง ๓ ท่อนนั้นทูลเกล้า ฯ ถวายแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

แผ่นที่ ๑๗๐
ออกวันจันทร์
เดือน ๘
ขึ้น ๕ ค่ำ

ทรงรดน้ำมนต์อ้อยนั้น แล้วพระราชทานให้พระยาช้างในอ้อยนั้นจาฤกด้วยเส้นดินสอ เปนชื่อช้างสำคัญดังนี้ พระเศวตวรสรรพางค์ ปวรางค์คชรัตน ลักษณสมบัติวิบุลยพิเศษ พิสุทธเนตรนขโลมฉวี ตรีรัตนปทุมบวร สารสุนทรทุติยเศวต พิศณุเทเวศรังสรรค์ ลักษณกรรณสปสาตร คเชนทรชาติถบชม อุดมเดโชพลอมรเทพยดลบันดาลสู่ คู่สมภารพาหนะนาถ จอมจุฬาธิราชชำรง อาสน์อิศรองคพงศ์จักรพรรดิ พิศาลสวัสดิประเสริฐเดิศฟ้า เมื่อพระราชทานอ้อยนั้นได้ทรงเจิมพร้อมกัน วิชนีสมมติกันว่าชื่อนี้ระวาง ครั้นพระราชทานช้างนี้แล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรไปพระราชทานช้างสำคัญ ซึ่งได้มาแต่เมืองยโสธรนั้นต่อไป ความซึ่งจาฤกในอ้อยแดง ๓ ท่อนซึ่งพระราชทานช้างนั้นเปนดังนี้ พระเศวตวิสุทธิเทพา มหาพิฆเนศวรพิเศษสุนทรศักดิ ทักษิณเอกทันต อนันตวิบุลยคุณประสิทธิ สรรพางคสันทพิสิษพรรณ อัคนิศรรังสรรค์ มหันตวรเดชทุติยเศวตวิสุทธวิมล พิพัฒนศุภผลดลประจักษ เจริญชาชวร

05/11/2565

ศักดิชนมายุกาล เฉลิมสมภารพาหนะนรินทร ปรมินทรจอมจุฬาหล้า อรรคมหามหิทธิคุณ อดุลยลักษณเดิศฟ้า ครั้นพระราชทานเสร็จแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรมาประทับที่พระอาสนเดิมแล้ว พระยาจินดารังสรรค์จึงนำแผ่นกระดานซึ่งจำหลักเปนชื่อช้างสำคัญทั้งสองนั้นเข้าไปทูลเกล้า ฯ ถวาย ทรงเฉิมแล้วจึงมาแขวนไว้ที่เสาริมประตูโรงนั้นแล้ว หลวงสารประเสริฐจึงนำดีโปลมา ๒ ฉบับ พระเทพรัตนนรินทรจึงได้นำตราอิศริยยศทิพยาภรณ์ ๒ ดวง ทูลเกล้า ฯ ถวาย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานแก่หลวงคชศักดิ ปลัดกรมคชบาลซ้าย ๑ กับพระราชทานแก่พระยาศรีสิงหเทพ ให้ไปพระราชทานพระสุนทรวงศา เจ้าเมืองยโสธร ๑ มีความในดีโปลมานั้นดังนี้

สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้ากรุงสยาม เปนพระเจ้าแผ่นดินใหญ่ในรัชกาลที่ ๕ ในพระบรมราชวงศ์ซึ่งได้ประดิษฐานเสดำรงกรุงรัตนโกสินทรมหินทรายุธยา ในประเทศสยามบางกอกนี้ เปนพระบรมราชธานีมหานครใหญ่ ในแผ่นดินสยามทั้งฝ่ายเหนือฝ่ายใต้ แลเปนเจ้าของตราเครื่องราชอิศริยยศมงกุฎสยามนี้ ขอแสดงความเรื่องนี้แก่ท่านทั้งหลายทั้งปวง ฤๅผู้หนึ่งผู้เดียว จะได้พบอ่านคำประกาศนี้ ให้ทราบว่า พระสุนทรวงศา เจ้าเมืองยโสธร ได้มีความสามิภักดิต่อราชการ ได้ให้หมอควาญเที่ยวเสาะหาช้างสำคัญในป่า หมอควาญคล้องได้พระยาช้างเผือกพลาย

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๗๒ ออกวันอังคาร เดือน ๘ ขึ้น ๖ ค่ำ

ได้ณห้วยชมาดชบา เอามาบำรุงรักษาฝึกหัดเชื่องชาญดีแล้ว นำมาถวายเปนพระเกียรติยศในแผ่นดินสยาม มีความชอบในราชการ จึ่งพระราชทานเครื่องราชอิศริยยศตราช้างเผือกสยามชื่อทิพยาภรณชั้นที่ ๕ เปนเกียรติยศสมควรแก่ความชอบ จงเจริญสรรพสิริสวัสดิพิพัฒนมงคล ทฤฆชนมายุสุขสถาพร ทุกประการเทอญ พระราชทานตั้งแต่ณวันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๗ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เปนปีที่ ๙ เปนวันที่ ๒๗๘๗ ในรัชกาลปัตยุบันนี้ (มีพระราชหัตถเลขา แลพระราชลัญจกรตามธรรมเนียม)

อีกฉบับหนึ่งนั้น มีความในข้างต้นแลข้างท้ายเหมือนกันแล จะลงแต่ข้อความซึ่งแปลกกันกับใบก่อนนั้นให้ทราบว่า หลวงคชศักดิปลัดกรมพระคชบาลซ้าย เปนผู้ไปปกโขลงมาพักที่ทุ่งบ้านนาเริ่ง แลได้เห็นพระยาช้างเผือกพลายอยู่ในโขลง แล้วได้มาคล้องพระยาช้างเผือกหน้าพระที่นั่งที่พะเนียดกรุงเก่า เปนพระเกียรติยศในแผ่นดินสยาม มีความชอบในราชการ จึ่งพระราชทานเครื่องราชอิศริยศ ตราช้างเผือกสยามชื่อทิพยาภรณ์ชั้นที่ ๕ เปนเกียรติยศสมควรแก่ความชอบ ฯลฯ แล้วหลวงสารประเสริฐจึ่งทูลเกล้า ฯ ถวายสัญญาบัตร ๒ ฉบับ พระเทพรัตนนรินทรนำแหวน ๖ วงขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย จึ่งได้โปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตรแก่นายมิตหมอ ซึ่งเปนผู้คล้องพระเศวตรวิสุทธิเทพานั้น ให้เปนขุนประสบสาเศวต กับแหวนมณฑปพลอยแดงฤๅพลอยจันทบูรณก็เหมือนกัน ๑ วง แหวนดอกมะพร้าว ๒

05/11/2565

วง รวม ๓ วง แลพระราชทานสัญญาบัตรแก่นายหาควาญให้เปน หมื่นวิเศษคชสาภ กับแหวนรังแตนพลอยแดง ๓ วง แหวนดอกมะพร้าว ๒ วง

แผ่นที่ ๑๓๓ ออกวันอังคาร เดือน ๘ ขึ้น ๖ ค่ำ

รวม ๓ วง สำเนาความในสัญญาบัตร ๒ ฉบับนั้นมีต่อไป ดังนี้ ให้นายมิดหมอช้างชาวเมืองยโสธร ผู้ได้ช้างสำคัญเปนขุนประสบสารเศวต ให้ถือศักดินา ๕๐๐ ทำราชการตามตำแหน่งตั้งแต่บัดนี้ไป จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติ สมควรแก่ตำแหน่งทุกประการ ตามอย่างธรรมเนียมข้าราชการทั้งปวง ขอให้มีสุขสวัสดิเจริญเทอญ ตั้งแต่ณวันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๗ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เปนวันที่ ๒๗๘๗ ในรัชกาลปัตยุบันนี้ (พระราชหัตถเลขา พระราชสัญจกรตามอย่างธรรมเนียม)

อีกฉบับ ๑ นั้น มีสำเนาความเหมือนกันแปลกแต่นามว่า ให้นายหาควาญช้างชาวเมืองยโสธร ผู้ได้ช่วยคล้องช้างสำคัญเปนหมื่นวิเศษคชสาภ ให้ถือศักดินา ๓๐๐ ฯลฯ แล้วจึงโปรดเกล้า ฯ ให้หลวงรักษ์ราชหิรัญพนักงานเงิน แลหลวงศรีเทพภักดีเจ้าพนักงานคลังวิเศษ พระราชทานเงินตราแลสิ่งของเสื้อผ้าต่าง ๆ แก่เจ้าราชบุตรราชวงศ์ท้าวเพี้ยกรมการเมืองยโสธร กับหมอควาญ มีบาญชีซึ่งพระราชทานในเวลาเช้านี้ ดังนี้ เจ้าราชบุตร ๑ พระยาศรีวรราช ๑ เงินตรา

05/11/2565

คนละ ๑ ชั่ง ๒ คนเปนเงิน ๒ ชั่ง รวม ๒ เสื้อเข้มขาบดอกใบพัดคนละเสื้อ ๒ เสื้อ รวม ๒ แพรสีทับทิมดิดชลิบคนละผืน ๒ ผืน รวม ๒ ผ้าปูมเขมรคนละผืน ๒ ผืน รวม ๒ แพรขาวห่มคนละแถบ ๒ แถบ รวม ๒ ผ้าม่วงนุ่งคนละผืน ๒ ผืน รวม ๒ ท้าวขัติยะ ๑ ท้าวสุทธิโสม ๑ ท้าวทองดี ๑ ท้าวอินทรพิศาล ๑ เสื้อเข้มขาบดอกใบพัดคนละเสื้อเปน ๔ เสื้อ รวม ๔ แพรขาวห่มคนละแถบ ๔ แถบ รวม ๔ ผ้านุ่งม่วงจีนคนละผืน ๔ ผืน รวม ๔ เพียศรีสนัน ๑ เพียศรีวิลาศ เสื้อกระบวรไหมคนละเสื้อ ๒ เสื้อ รวม ๒ หลวงคชศักดิปลัดกรมพระคชบาลซ้ายเงินตรา ๕ ชั่ง นายมิดหมอผู้เปนที่ชุนประสบสารเศวตได้รับพระราชทานเงินตรา ๕ ชั่ง เสื้อเข้มขาบดอกใหญ่ ๑ เสื้อแพรต่วน ๑ เสื้อแพรมังกร ๑ เสื้อแพรจีนขาว ๑ รวม ๔ ผ้าลำณวิลาศ ๑ ผ้านุ่งยกไหมจีน ๑ ผ้านุ่งม่วงจีนดอก ๑ ผ้านุ่งม่วงจีนพื้น ๑ ผ้านุ่งปูมเขมร ๑ ผ้านุ่งลายนอกอย่าง ๓ ผ้านุ่งลำณชายสบัด ๓ รวม ๖ แพรต่างสี่ ๕ แถบ แพรขาว ๑ แถบ รวม ๖ แถบ ส่วมเข้มขาบถาดทองขาวรองสำรับ ๑ ขันน้ำจอกลอยทองขาวสำรับ ๑ โตะเท้าช้างทองขาวเครื่องคาวหวานพร้อมสำรับ ๑

แผ่นที่ ๑๗๔ ออกวันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๗ ค่ำ

กระโถนทองขาว ๑ ชามฝาพานทองขาวสำรับ ๑ หมอนอิงลายวิลาศ ๑ หมอนกลมอัดดัด ๑ รวม ๒ เสื่ออ่อน ๒ ชั้น ๑ ที่นอนผ้าขาว ๑ มุ้งบ่าน ๑ รวม ๓ หีบหนัง

05/11/2565

๒ ใบเถา ๑ หิบหมากวิลาศ ๑ รวม ๓๔ สิ่ง นายหาความผู้เปนที่หมื่นวิเศษคชสารนั้นได้รับพระราชทานเงินตรา ๓ ชั่ง กับเสื้อผ้าสิ่งของต่าง ๆ เท่ากันกับขุนประสบสารเศวตหมอ ยกเสียแต่ผ้านุ่งตายนอกอย่างกับลายชายสบัดนั้น ได้แต่อย่างละ ๒ ผืน กับผ้าม่วงคิ้นนั้นได้รับพระราชทานแต่ผืนเดียว นอกจากนี้เหมือนกันทั้งสิ้น ครั้นพระราชทานรางวัลเสร็จแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรทรงถวายของไทยธรรม แล้วโปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าถวายต่อไป ครั้นแล้วพระสงฆ์ทั้งปวงจึงได้ถวาย ยถา สัพพี อติเรกแล้ว กลับจากโรงช้าง ครั้นพระสงฆ์กลับแล้ว พระมหาราชครูพิธี ๑ พระครูอัษฎาจารย์ ๑ พระสิทธิไชย ๑ จึงได้เบิกแว่นแต่บายศรีแก้วทองเงินออกเวียนรอบโรงช้าง ครบ ๓ รอบ จึงดับเทียนโบกควันแล้ว จึงเชิญพระยาช้างเผือกทั้ง ๒ นั้นตามไสยคติเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับเข้าในพระบรมมหาราชวัง โดยประตูเทวาพิทักษ์ เสด็จขึ้นพระที่นั่งอนันตสมาคม

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องเต็มยศตำรวจคือ ฉลองพระองค์ลักดาดสีน้ำเงิน ติดแถบทองเครื่องสด แลทรงเครื่องราชอิศริยยศ สายสพายมงกุฎสยามแล้วเสด็จทรงพระราชยานแต่เกยหน้าประตูหรหมโสภา พร้อมด้วยกระบวรนำตามทั้งหน้าแลหลัง เสด็จไปประทับณโรงช้าง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระมหาราชครูพิธี ๑ พระครูอัษฎาจารย์ ๑ พระสิทธิไชย ๑ เข้าไปเบิกแว่นแต่บายศรีแก้วทองเงิน ออกเวียนรอบตามธรรม

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๓๕ ออกวันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๗ ค่ำ

เนียมแต่ก่อน แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้หลวงรักษราชหิรัญ พนักงานคลังเงิน ๑ หลวงศรีเทพภักดี พนักงานคลังวิเศษ ๑ พระราชทานเงินตราแลเสื้อผ้า แก่ผู้ซึ่งมีความชอบนั้น คือ ขุนพิไชยกุญชรเจ้ากรมเงิน ๕ ตำลึง เสื้อตายสเทิน ๑ ผ้าไหมนุ่ง ๑ หมื่นชาญคชกรรม ๑ หมื่นคเชนทรภิรมย์ ๑ นายบัวบุตรขุนพิไชยกุญชร ๑ สามนายนี้ได้เงินคนละ ๓ ตำลึง เสื้อแพรคนละตัว ผ้าพื้นนุ่งคนละผืน ขุนกลางหัสดินเงิน ๓ ตำลึง เสื้อดอกเล็ก ๑ ผ้าไหมนุ่ง ๑ หมื่นสรชำนิเงิน ๒ ตำลึง เสื้อแพรคน ๑ ผ้านุ่งพื้น ๑ นายอิศรเทพนายท้ายช้าง เงิน ๓ ตำลึง เสื้อแพรคน ๑ ผ้านุ่งไหม ๑ รวมหมอผีกหัดพระเศวตวรสรรพางค์ ๗ นาย นายอมรวิชาคชสารใหญ่เงิน ๕ ตำลึง นายแก้วนายท้ายเงิน ๓ ตำลึง เสื้อแพรคน ๑ ผ้าไหมนุ่ง ๑ ขุนจ่าคชรักษาเงิน ๓ ตำลึง เสื้อตายสเทิน ๑ ผ้าไหมนุ่ง ๑ หมื่นพินิจคชกรรมเงิน ๒ ตำลึง เสื้อแพรคน ๑ ผ้านุ่งพื้น ๑ หมื่นรักษาคชฤทธิ ๑ หมื่นวรหัสดิน ๑ หมอพลอิท ๓ เงินคนละ ๒ ตำลึง เสื้อแพรคนละเสื้อ ผ้าพื้นนุ่งคนละผืน รวมหมอซึ่งไปรับพระเศวตวิสุทธิเทพามหาพิฆเนศวร แลโปรดพระราชทานรางวัลแก่หลวงโลกทีป[๑] เปนเงินชั่ง ๑ เพราะว่าเมื่อวันศุกร์ เดือน ๔ แรมค่ำ ๑ ปีกุนสัปตศก หลวงโลกทีปถวายพระฤกษเถลิงพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬารนั้น ได้พยากรณ์ทูลเกล้า ฯ ถวายว่า พระ

๑ หลวงโลกทีป (เถื่อน) ภายหลังได้เปนพระยาโหรา

05/11/2565

ฤกษซึ่งเถลิงพระที่นั่งนั้นวิเศษนัก จะมีข้างสำคัญเข้ามาสู่พระบรมโพธิสมภารอีกในเร็ว ๆ นี้คงจะได้ทราบข่าวเปนแม่นมั่น เมื่อพยากรณ์ทูลเกล้า ฯ ถวายนั้น ได้ทราบข่าวแต่พระเศวตวิสุทธิเทพามหาพิมเนศวร แต่พระเศวตวรสรรพางค์นั้นยังไม่ได้ทราบเลย เพราะเหตุนี้เมื่อได้พระเศวตวรสรรพางค์มาถึงกรุงเทพมหานครแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานรางวัลซึ่งได้ถวายพยากรณ์ครั้งเวียนเทียนครบ ๓ รอบแล้ว ชีพ่อพราหมณ์จึงได้ดับเทียนโบกควันแลเจิมพระยาช้างนั้นตามธรรมเนียมแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จออกประทับณพลับพลาหน้าโรง ทอดพระเนตรหุ่นอย่างใหม่ของกรมพระราชวังบวรสถานมงคลได้ทรงคิดขึ้นใหม่นั้น ปลูกโรงลงในท้องถนนตรงหน้าพลับพลา โรงนั้นยาวประมาณ ๑๐ วา ชื่อยาวประมาณ ๓ วา

แผ่นที่ ๑๓๖
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๘
ขึ้น ๘ ค่ำ

สูงประมาณ ๗ ศอก ตัวหุ่นนั้นสูงประมาณ ๗ นิ้ว ตัวโรงนั้นทำที่แลเบิดม่านบิดม่านคล้ายอย่างโรงฉครฝรั่งแลมีฉากต่าง ๆ เปลี่ยนได้เปนชุด ๆ เมื่อเชิดนั้นไม่เห็นตัวคนเชิด แลเจรจาฤๅพากย์ก็มิ ไม่เห็นตัวคนพากย์คนเจรจา มีแต่ตัวหุ่นออกมาเต้นรำทำท่าต่าง ๆ แลในโรงนั้นรางพื้นรางเพดานเพื่อจะได้เชิดแลเหาะ ถ้าดูด้วยตาก็ไม่ใคร่จะเห็นสายใยแลสายกล เปนที่น่าดูน่าชมยิ่งนัก อนึ่งพวกรำโคมแลมังกรสิงโตก็

05/11/2565

มาเล่นถวายหน้าพลับพลาตามเคยเหมือนอย่างทุกวัน แลการเล่นต่าง ๆ ก็ได้เล่นแต่วันนี้ไป คือโขนโรง ๑ โรงตั้งอยู่ในสนามหญ้าหน้าโรงทหาร เหนือบ้อมอนันตคีรี หุ่นโรง ๑ โรงปลูกในสนามหญ้าโรงทหาร ใต้บ้อมสัญจรใจวิ่ง ลครโรง ๑ ปลูกในสนามหน้าออฟฟีศทหารหน้าระหว่างบ้อมสัญจรใจวิ่ง กับพระที่นั่งไชยชุมพล ง้วโรง ๑ โรงตั้งตรงหน้าประตูสวัสดิโสภา ในท้องสนามหน้าโรงทหาร ครั้นในเวลากลางคืนสมโภชแล้ว หนัง ๔ จอ คือตั้งอยู่ใต้โรงโขน ๒ จอ ตั้งอยู่เหนือโรงหุ่น ๑ จอ ใต้โรงหุ่น ๑ จอ รวม ๔ ก็ได้เล่นตามเคยเหมือนอย่างวันก่อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทอดพระเนตรอยู่จนเวลาอิก ๓ นาฬิกจะย่ำยาม จึงเสด็จกลับ

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๘ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีขวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาจวนย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์เต็มยศอย่างทหารราชวัลลภ ทรงสายสพายช้างเผือก (สีแดง) ตราเครื่องราชอิศริยยศ นพรัตนราชวราภรณ์ ๑ มหาวราภรณ์ ๑ มหาสุราภรณ์ ๑ ปฐมจุลจอมเกล้า ๑ เสด็จออกทางประตูพรหมโสภา ประทับเกยทรง

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๗๗
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๘
ขึ้น ๙ ค่ำ

พระราชยานถงยาราชาวดี เสด็จพระราชดำเนิรทางสถลมารคพร้อมด้วยกระบวรแห่หน้าหลัง ไปประทับโรงสมโภชพระเศวตวรสรรพางค์ แลพระเศวตวิสุทธิเทพามหาพิฆเนศวร แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ชีพ่อพราหมณ์เบิกแว่นเวียนเทียนสมโภชครบถ้วนตติยวาร ก็ดับเพลิงแลเจิมตามธรรมเนียม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ในโรงช้าง เวลาประมาณทุ่มเศษ ทรงพระที่นั่งราชยานไปประทับพลับพลาหน้าพระที่นั่งสุทไธศวริยปราสาท พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท ฝ่ายในโรงช้างพราหมณ์ก็อ่านคำกล่อม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานตราเครื่องราชอิศริยยศ แลดิปโลมาแก่พระยาอุไทยมนตรี ผู้ว่าราชการเมืองปราจิณบุรี แลพระวิสูตรวาริ ในดิปโลมา ๒ ฉบับนั้นมีความว่า สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้ากรุงสยาม เปนพระเจ้าแผ่นดินใหญ่ในรัชกาลที่ ๕ ในพระบรมราชวงศ์ซึ่งได้ประดิษฐานแลดำรงกรุงรัตนโกสินทรมหินทรายุธยา ในประเทศบางกอกนี้ เปนบรมราชธานีมหานครใหญ่ ในแผ่นดินสยามทั้งฝ่ายเหนือฝ่ายใต้ แลเปนเจ้าของตราเครื่องราชอิศริยยศมงกุฎสยามนี้ ขอแสดงความเรืองนี้แก่ท่านทั้งหลายทั้งปวง ฤๅผู้หนึ่งผู้เดียว ผู้ที่จะได้พบอ่านคำประกาศนี้ให้ทราบว่า พระยาอุไทยมนตรีศรีสุรราชบดินทร นรินทรามาตยมหาพิไชยสงคราม ผู้ว่าราชการเมืองปราจิณบุรี ได้ทำราชการเรียบร้อยมาช้านาน ไม่มีความผิดสิ่งใด บัดนี้สืบจับอ้ายผู้ร้ายปล้นฆ่า

05/11/2565

เจ้าเรือนตายณแขวงเมืองปราจิณบุรี ได้มาชำระให้การรับเปนสัตยโดยเร็ว เปนความเจ็บร้อนด้วยราชการจริง ๆ เปนความชอบในราชการ จึงพระราชทานตราเครื่องราชอิศริยยศ ชื่อภัทราภรณให้เปนเกียรติยศสมควรแก่ความชอบ จงเจริญสรรพสิริสวัสดิพิพัฒนมงคล ทฤฆชนมายุสุขสถาพรทุกประการเทอญ พระราชทานมาณวันพฤหัสบดี เดือน ๗ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๗ เปนปีที่ ๙ เปนวันที่ ๒๗๘๗ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้ากรุงสยาม เปนพระเจ้าแผ่นดินใหญ่ในรัชกาลที่ ๕ ในพระบรมราชวงศ์ ซึ่งประดิษฐานแลดำรงกรุงรัตนโกสินทรมหินทรายุธยา ในประเทศบางกอกนี้ เปนบรมราชธานีมหานครใหญ่ ในแผ่นดินสยามทั้งฝ่ายเหนือฝ่ายใต้ ขอแสดงความเรื่องนี้แก่ท่านทั้งหลายทั้งปวง ฤๅผู้หนึ่งผู้เดียว ผู้จะได้พบอ่าน

แผ่นที่ ๑๗๘ ออกวันศุกร์ เดือน ๙ ขึ้น ๙ ค่ำ

คำประกาศนี้ให้ทราบว่า พระวิสูตรวาริกรมท่าซ้าย ในพระราชวังบวร ฯ ได้ทำพระที่นั่งในสวนสราญรมย์ สำหรับเปนที่ประทับเมื่อเวลาเสด็จไปประพาส แลสวนจีนรอบพระที่นั่ง หมดจดงดงามต้องตามพระราชอัธยาศัย เปนคนเข้าใจในราชการ จึงพระราชทานเครื่องราชอิศริยยศบุษปมาลาให้เปนเกียรติยศ สมควรแก่ความชอบ จงเจริญสรรพสิริสวัสดิพิพัฒนมงคล

05/11/2565

ทฤฆชนมายุสุขสถาพร ทุกประการเทอญ

พระราชทานมาณวันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๗ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เปนวันที่ ๒๗๔๗ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

แล้วประทับอยู่จนเวลายามเศษ เสด็จพระราชดำเนิรทรงพระที่นั่งราชยานพร้อมด้วยกระบวรแห่หน้าหลัง เข้าประตูเทวาพิทักษ์ เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นทางพระที่นั่งอนันตสมาคม ขณะเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ในโรงช้างนั้น พระราชทานเงิน ๑๐ ตำลึง แก่นายจำนงคชประจอง นายท้ายหลวงคชศักดิ์ เมื่อคล้องพระเศวตวรสรรพางค์

โดย มนุษยนาคมานพ

แผ่นที่ ๑๗๘ ออกวันเสาร์ เดือน ๘ ขึ้น ๑๐ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันศุกร์ เดือน ๘ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่ายประมาณ ๓ โมงเศษ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี เฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬารห้องเหลืองแล้ว เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ พระยาเจริญราชไมตรี เฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท เวลา

05/11/2565

บ่าย ๕ โมงกราบถวายบังคมลาออกมาทั้งสิ้น เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงฉลองพระองค์เย็ยระบับ ทรงสายสพายแลดวงตราจุลจอมเกล้า เสด็จออกประตูพรหมโสภา ทรงพระราชยานลงยาราชาวดี พร้อมด้วยกระบวนนำตามเสด็จพระราชดำเนินไปประทับโรงช้าง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ชีพ่อพราหมณ์เบิกแว่นเวียนเทียนแล้ว ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ก็มารับแว่นเวียนเทียนรอบโรงช้าง ครั้นถ้วนสามรอบ พราหมณ์ก็ดับเทียนโบกควัน พระมหาราชครูพิธี พระครูอัษฎาจารย์ พระสิทธิไชย จึงเอาเครื่องหอมเจิมพระเศวตวรสรรพางค์ พระเศวตวิสุทธิเทพามหาพิมเนศวร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จขึ้นทรงพระราชยาน ไปประทับพลับพลาทอดพระเนตรหุ่น (ซึ่งกรมพระราชวังบวรสถานมงคลคิดทำนั้น) แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเงินตรา ๓ ชั่ง แก่พระยาเทวารังสรรค์ ซึ่งกำกับในโรงหุ่น เวลายามหนึ่ง ๕๐ นาที เสด็จพระราชดำเนินขึ้นทรงพระราชยาน เข้าประตูเทวาพิทักษ์ เสด็จขึ้นทางพระที่นั่งอนันตสมาคม เวลาวันนี้ พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ฝ่ายพลเรือนสวมเสื้อเย็ยระบับ ห้อยตราเครื่องราชอิศริยยศต่าง ๆ ตามที่ได้รับพระราชทาน ตำรวจแลทหารสวมเสื้อเต็มยศ

05/11/2565

แผ่นที่ ๑๙๐
ออกวันเสาร์
เดือน ๘
ขึ้น ๑๐ ค่ำ

เลี้ยงโต๊ะที่วังสราญรมย์

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ เชิญเจ้านายเสวยเวลาค่ำ ในการที่พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมสันตโสภาคย พระองค์เจ้ากมลาสเลอสรรค์ พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต พระองค์เจ้าจิตรเจริญ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ซึ่งจะทรงผนวชเป็นภิกษุสามเณรนั้น เวลา ๔ ทุ่มเศษ เจ้านายมาประชุมเสวยโต๊ะพร้อมที่วังสราญรมย์ คือ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๒ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ ๓ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช ๔ พระองค์เจ้าทวีถวัลยลาภ ๕ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ๖ พระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ ๗ พระองค์เจ้ากมลาสเลอสรรค์ ๘ พระองค์เจ้าเกษมศรีสุภโยค ๙ พระพระองค์เจ้าศรีสิทธิชัยไชย ๑๐ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ ๑๑ พระองค์เจ้ากาพย์ถนกรัตน์ ๑๒ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ๑๓ พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ ๑๔ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ๑๕ พระองค์เจ้าไชยานุชิต ๑๖ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ๑๗ พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต ๑๘ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ ๑๙ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ๒๐ หม่อมเจ้าถนอม ๒๑ หม่อมเจ้าสำเนียง ในกรมหมื่นมเหศวรศิวิลาส ๒๒ หม่อมเจ้าชายงาม ในกรมหมื่นวิษณุนาถนิภาธร รวม ๒๒ แต่สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช

05/11/2565

รวม ๓ หาเสด็จมาไม่ เสวยแล้วสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ ทรงเปน ประธานแก่เจ้านายซึ่งทรงผนวชตามควร เวลา ๒ ยามเศษ เจ้านาย ถวายบังคมลากลับ

โดย สวัสดิประวัติ

แผ่นที่ ๑๙๐
ออกวันอาทิตย์
เดือน ๙
ขึ้น ๑๑ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันเสาร์ เดือน ๙ ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๙ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดชรุณราชวราราม ๔๑ รูป มีพระธรรมเจดีย์เปนประธาน ได้เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระสงฆ์วัดภคินีนาถ ๓๐ รูป มีพระประสิทธิสุตคุณเปนประธาน ได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย

เวลาบ่าย ๒ โมง เจ้าหมื่นเสมอใจราช เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์เข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท แลพระยาสมุทบุรานุรักษ์ พระยาภาสกรวงศ์เข้าไปเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท เวลาบ่าย ๕ โมง ถลันออกมาพร้อมกัน

สมโภชทรงผนวชเจ้านาย

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมสันตโสภาคย์ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากรรมดาศเดชสรรค์

05/11/2565

พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ พระบวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจรูญ ได้เสด็จมาพร้อมที่ทิมดาบหน้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เจ้าพนักงานภูษามาลาได้ปลงพระเกศาแต่งพระองค์ทรงเยียรบับต่างสี่ ห่มฉลองพระองค์ครุยเบิดพระกรขวาทรงพระขรรค์พลอยต่าง ๆ พร้อมเสร็จเสด็จขึ้นทรงเสลี่ยงเสด็จมาประทับบนพระเก้าอี้ หน้าพระที่นั่งเศวตฉัตร์ในพระที่นั่งอมรินทร์วินิจฉัย ถัดออกไปมีโต๊ะเหล็กตั้งไตรผ้าครอง ถัดออกไปมีโต๊ะตั้งบาตรดอกสักลาดหุ้มถุงตะเครียวทอ ฝาบาตรเชิงบาตรตะฉุ่มรองไม้บุ๋มประดับมุกย่อม แต่พระบวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจรูญถุงตะเครียวด้ายสี่ ฝาบาตรเชิงบาตรทารัก ถัดออกไปมีโต๊ะสี่เหลี่ยมใหญ่ตั้งบายศรีแก้วบายศรีทองบายศรีเงินคลุมผ้าพาดสี่แก้วสี่ทองสี่เงิน แลมีมังสี่ปักแว่นเวียนพร้อมสองข้างมีโต๊ะสี่เลี่ยมยาวตั้งเครื่องบริกขารต่าง ๆ ซึ่งจะได้ถวายในเวลาพรุ่งนี้นั้น คือเทียนบีดทอง

แผ่นที่ ๑๘๒ ออกวันอาทิตย์ เดือน ๘ ขึ้น ๑๑ ค่ำ

อุปัชฌาย์กรรมวาจา ๑๘ เล่ม กรวยดอกไม้ ๓๒ ของถวายพระเจ้าน้องยาเธอทั้ง ๕ พระองค์ คือไตรทรงประเคนแพร ๕ ย่ามเข้มขาบย่ามแพร ตะฉุ่มรองย่ามไม้มะริดประดับมุกย่อม ๕ สำรับ ตาลปัตรสันงาเมดงา ๕ ตะบะไม้มะริด ๕ ทองเหลืองประดับมุก ๕ ตลับถมปัด ๓ ใบเถา ๕ เถา หีบหมากประดับ

05/11/2565

เกล็ดหอย ๑ ขวดพิมเส็นจารนัย ๑ ตะไกรตัดหนวด ๑ มีดพับด้ามเขา ๑ ซองบุหรี่หนังไม้ขีดไฟโหด ๑ ผ้าดาดรางเช็ดปากหนึ่ง ๕ สำรับ ผ้าขาวเช็ดหน้า ๕ มีดโกนฝรั่งฝักหนัง ๕ หินลับมีดโกน ๕ ธรรมกรก ๕ กล่องเขม ๕ กล่องดินสอ ๕ มีดอารัญวาสี่ ๕ ตะไกรผ่าหมาก ๕ กุนแจทองเหลือง ๕ หีบหนังลายทอง ๒ ใบเถา ๕ เถา หีบเหล็กลายทองหูหิ้ว ๕ ถาดทองเหลืองเครื่องชาชุด ๕ กาชาดีบุกกาใหญ่ ๕ หีบชากาแฝด ๕ หม้อมูตรทองแดง ๕ หม้อชำระทองแดงปากนก ๕ กาน้ำร้อนสาน ๕ ถ้วยชาลายคราม ๔ คนโทแก้วจานรองแก้วครอบ ๕ ขันแก้วจานรอง ๕ ตะบะเท้าสิงหบูชา ๕ พโองแก้วบูชา ๕ คู่ เชิงเทียนทองเหลือง ๕ คู่ กระถางธูปแก้ว ๕ ร่มฝรั่งกำมะหลิด ๕ รองเท้ากำมะหยี่ ๕ คู่ กระโถนถ้วยลายทอง ๕ กาน้ำยี่ปุ่นลายต้นไม้ ๕ หีบยี่ปุ่นลายกำมะลอ ๕ ถ้วยแก้วจานรอง ๕ กาทองเหลืองต้มน้ำใหญ่ ๕ อังโล่กลาง ๕ พัชนนกจิ้น ๕ หนังฟอก ๕ พระกลดคันยาว ๕ ชามฝาลายคราม ๕ ใบเถา ๕ ใบ ตะลุ่มมีฝาประดับกระจกถุงแพร ๕ ข้างในมีชามฝาลายทอง ๓ ใบเถา ๓ เถา จานเชิงลายทอง ๕ ใบเถา ๓ เถา ช้อนถ้วยยี่ปุ่นลายหนึ่ง ๕ สำรับคาว ตลุ่มฝาประดับกระจก ถุงแพรข้างในมีโถแก้วจารนัย ๓ จานเชิงลายทอง ๕ ใบเถา ๓ เถา ช้อนยี่ปุ่นลายทองหนึ่ง ๕ สำรับหวาน มุ้งประทุนแพรมีหีบ ๕ เสื่ออ่อน ๕ ผืน ขันน้ำพานรองจอกลอยถมบัด ๓ กาน้ำเย็นถมบัด ๓ กระโถนถมบัด ๓ กล่องดินสองชั้นถมบัด ๓, ๕ สำรับ ยี่ภู่แพร ๕ พระสูตรแพร ๕ ทิบันทมแพร ๕ พระ

05/11/2565

เขนยหน้าโหมดทองแดง ๕ รองที่บันทมเข้มขาบทองแดง ๕ สุจนี ๕ หีบหมากเสวยประดับมุกยี่ปุ่นรองเครื่องในมีดสับสี่ผึ่งมุก ๑ มีดพับ ๔ คมด้ามมุกเล่ม ๑ ซองบุหรี่หนังหอมรูเซีย ๑ ไม้ขีดไฟฉองหนังมีพระรูป ๑ ซองบุหรี่หนังรูเซียหอมอย่างดี ๑ บ๊อกเกตบุกส์ก๊อตมีดินส่อพร้อม ๑ ขวดยานัตถุ ๑ ขวดพิมเสน ๑ ขวดน้ำการบูร ๑ ผ้าเช็ดพระโอษฐแพร ๑ มี ๕ สำรับ หีบเขียนหนังสือไม้ปุ่ม

แผ่นที่ ๑๘๓ ออกวันจันทร์ เดือน ๘ ขึ้น ๑๒ ค่ำ

เครื่องในมีกระดาษดินส่อปากไก่ ขวดหมึกยางลบกระดาษซับ ๕ สำรับ กระดานชนวนหลังไม้ฉำฉาพับได้ ๕ เครื่องเครื่องสำหรับล้างหน้า มีชามล้างหน้า ๑ ที่ใส่สบู่ ๑ ที่ใส่แปรงถูมือ ๑ ถูฟัน ๑ รวม ๒ สิ่งเครื่อง แต่ของพระองค์เจ้าจิตรเจริญนั้นเปนเครื่องยกลวดทองมีชามล้างหน้า ๑ ที่ใส่สบู่ ๑ ที่ใส่แปรงถูมือ ๑ ถูฟัน ๑ รวม ๒ มีหนึ่งเครื่อง ที่กาแฟมีหม้อน้ำตาลหนึ่ง หม้อนม ๑ หม้อกาแฟ ๑ ถ้วยจานรอง ๑ คู่ ช้อนตะมัง ๒ เล่ม ๕ ที่ ที่ชาเปนชุดมีบันจานรอง ๑ ถ้วยชาสีตราชมภู ๑ ถาดยี่ปุ่นรอง ๕ ชุด บันหัวเตียมทองเหลือง ๔ บั้น เครื่องต้มกาแฟด้วยกอซอ ๕ เครื่อง หม้อแก้วเจียรนัยมีหู ๑ ถ้วย แก้วสูงมีเท้า ๑ จานแก้วเจียรนัยรูปเปด ๑ สิ่งละ ๕ คนโทนกะลาป๋า มีจานรอง ๕ ถ้วยแก้วเจียรนัยมีหู ถาดยี่ปุ่นรอง ๕ สำรับกระโถนฝรั่งยก ๕ นาฬิกาฝรั่งเศสมีลูกตุ้ม ๕ เรือน โคมตั้งน้ำมันบีดโตรเดียม ๕ คู่ โคมห้อยน้ำมันบีดโตรเดียม ๕ โคม แต่ของพระบวรวงศ์เธอ

05/11/2565

พระองค์เจ้าจรูญนั้น ไดรทรงประเคนแพร ๑ ย่ามเข้มขาบไทม ๑ ตาต-บัตรซ่นงาเมดงา ๑ ตะบะยี่บุ่นมีเครื่องใน คือตลับถมปัด ๓ ใบเถา ๑ เถา หีบหมากประดับเกลดหอย ๑ ขวดพิมเสนเจียรนัย ๑ ตะไกรตัดหนวด ๑ มีดพับด้ามเขา ๑ ซองบุหรี่หนัง ๑ ไม้ขีดไฟโหล ๑ ผ้าดาดรางเช็ดปากหนึ่ง ผ้าขาวเช็ดหน้า ๑ ตะไกรผ่าหมาก ๑ สำรับหนึ่ง มีดโกนฝรั่งฝักหนัง ๑ หินลับมีดโกน ๑ ธรรมกรก ๑ กล่องเขมกล่องดินสอมีดอรัญวาสี ๑ กุญแจทองเหลือง ๑ หีบหนังลายทอง ๒ ใบเถา ๑ เถา หีบเหล็กลายทองหูหิ้ว ๑ ถาดทองเหลืองเครื่องชาชุดชา ๑ ถ้าชาดีบุกถ้าใหญ่ ๑

แผ่นที่ ๑๘๔
ออกวันจันทร์
เดือน ๑๒
ขึ้น ๑๒ ค่ำ

หีบชาถ้าแฝด ๑ หม้อมูตรทองแดง ๑ หม้อชำระทองแดง ๑ กาน้ำร้อนสาน ๑ ถ้วยชาลายคราม ๑ คนโทแก้วจานรองแก้วครอบ ๑ ขันแก้วจานแก้วรอง ๑ ตะบะเท้าสิงห์ที่บูชา ๑ พโองแก้ว ๑ คู่ เชิงเทียนทองเหลือง ๑ คู่ กระถางธูปแก้ว ๑ สำรับ ๑ ร่มฝรั่งกำมะหลีด ๑ รองพระบาทกำมะหลีด ๑ กระโถนถ้วยลายทอง ๑ กาน้ำยี่บุ่น ๑ หีบยี่บุ่นลายกำมะลอ ๑ ถ้วยแก้วจานรอง ๑ กาทองเหลืองถังทำด้วยไม้ ๑ ยังโล่กลาง ๑ พัดขนนก ๑ หนังฟอก ๑ ชามฝาลายคราม ๕ ใบเถา ๑ ตลุ่มมีฝาทาแดงเปนเครื่องคาว เครื่องในมีชามฝาลายทอง ๓ ใบเถา ๑ จานเชิงลายทอง ๕ ใบเถา ๑ ช้อนถ้วยยี่บุ่นลายทอง ๑ สำรับ ๑ ตลุ่มมีฝาทาแดงถุง

05/11/2565

ผ้าแดงเปนเครื่องหวาน เครื่องในมีโถแก้วมีฝา ๑ จานเชิงลายทอง ๕ ใบเถา ๑ ถ้วยยี่ปุ่น ๑ หนึ่งสำรับ มุ้งประทุนแพรหีบ ๑ ที่ประทมแพร ๑ เขนย ๑ รองที่ประทมแพร ๑ สำรับ ๑ เบาะแพรพับ ๑ สุจนีแพร ๑ มุ้งบ่าน ๑ เสื่ออ่อนผืน ๑ โคมถูกลำภู ๑ พระกลดคันยาว ๑ แลมีโตะอิกตัวหนึ่ง ตั้งผ้าไตร ๒๕ ไตร สำหรับพระสงฆ์นั่งหัดถบาส์

ครั้นเวลาย่ำค่ำเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ประทับเก้าอี้หน้าพระที่นั่งเศวตฉัตร มีพระบรมราชโองการ ให้พราหมณ์เบิกแว่นเวียนเทียน เจ้าพนักงานประโคมดุริยางคดนตรี เวียนเทียนรอบพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการฝ่ายหน้าฝ่ายในเปนอันมาก พอแว่นครบ ๓ รอบ พราหมณ์แก้ผ้าตาดทั้ง ๓ ผืนม้วนห่อใบตองเข้ามาถวาย เจ้านายที่จะทรงผนวชวางบนพระเพลาตามวิธีพราหมณ์ ครั้นแว่นที่เวียนเทียนนั้นครบ ๕ รอบ พราหมณ์ก็ได้รวมแว่นโบกควันถวาย แล พระมหาราชครูพิธีถวายเจิมเจ้านายทุก ๆ พระองค์ พระสิทธิไชยถวายน้ำมะพร้าวพระองค์ละ ๓ ช้อนแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานน้ำมหาสังข์ทักษิณาวัฏ แลเจิมทุก ๆ พระองค์ แลพระองค์เจ้านาคเหล่านั้น ก็กลับออกมาจากท้องพระโรง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสอยู่กับพระบรมวงศานุวงศ์จนเวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น ในเวลาวันนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์อิเหนิง

05/11/2565

เดรศ ทรงเครื่องราชอิศริยยศสายสพายสีน้ำเงิน ติดตรามงกุฎสยาม พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการสวมเสื้ออิวนิงเดรศ ติดตราตามยศของตนแลตน

โดย ภาณุรังษีสว่างวงศ์

แผ่นที่ ๑๘๕
ออกวันอังคาร
เดือน ๘
ขึ้น ๑๓ ค่ำ

ทรงผนวชเจ้านาย

ณวันอาทิตย์ เดือน ๘ ขึ้น ๑๑ ค่ำ ปีขวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์ฟรอกโก๊ตอย่างทหาร แลทรงเครื่องราชอิศริยยศ นพรัตนราชวราภรณ์องค์ ๑ นอกนั้นตามธรรมเนียม เสด็จออกทรงพระราชยานแต่เกยหน้าประตูพรหมโสภา ไปประทับหน้าประตูหลังพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสด็จขึ้นประทับณพลับพลาเปลื้องเครื่อง พระเจ้าน้องยาเธอ พระบวรวงศ์เธอ ซึ่งจะทรงผนวชนั้น แต่งพระองค์เหมือนเมื่อวันสมโภชแต่เปนเครื่องขาว แลทรงเสลี่ยงไปแต่ที่ที่มิคดหน้าพระมหาปราสาท ไปประทับขึ้นเกยโปรยทานซึ่งปลูกเรียงเปนแถวไป หน้าศึกใหญ่ซึ่งเปนที่ไว้ของต่าง ๆ ฤๅที่เรียกกันว่า มุเซียมฤๅมิวเซียมบ้าง ฤๅหอสมุดหลวงบ้าง แลบางทีเอาเหตุซึ่งพระรัตนโกษาเปนนายงานทำนั้นมาเรียกว่า ศึกฤๅโรงพระรัตนโกษาบ้าง เจ้าพนักงานพระคลังมหาสมบัติจึงนำเงินปลีกเพื่องสลึงซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานให้สำหรับโปรยทานนั้น

05/11/2565

คือ พระราชธนพิทักษ์น้ำเงินปลึก ๑๐ ตำลึงไว้ขึ้นเกยพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ หลวงรักษราชทรัพย์เงิน ๑๐ ตำลึง ไว้ขึ้นเกยพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากมลาศเลอศรรค์ ขุนธนศักดิ์เงิน ๑๐ ตำลึงไว้ขึ้นเกยพระบวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจรูญ ขุนภักดิ์สมบัติเงิน ๘ ตำลึง ไว้ขึ้นเกยพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าโสณบัณฑิต ขุนบวรสมบัติเงิน ๘ ตำลึง ไว้ขึ้นเกยพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ หมื่นจิตรสมบัติเงิน ๘ ตำลึง ไว้ขึ้นเกยพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ครั้นโปรยทานเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จพระราชดำเนิรแต่พลับพลาเปลื้องเครื่อง เสด็จเข้าสู่พระอุโบสถแล้ว พระเจ้าน้องยาเธอ แลพระบวรวงศ์เธอ

แผ่นที่ ๑๘๖
ออกวันอังคาร
เดือน ๘
ขึ้น ๑๓ ค่ำ

จึงได้ตามเสด็จพระราชดำเนิรเข้าไปในพระอุโบสถ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนที่นมัสการแล้ว จึงโปรดให้พระองค์เจ้าที่จะทรงผนวช ไปจุดธูปเทียนบูชาพระพุทธปฏิมากรแล้วจึงกลับมานั่งตามที่เดิม แล้วจึงได้เข้าไปบรรพชาตามลำดับกัน คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ เปนอุปัชฌาย์ทั้ง ๖ พระองค์ พระธรรมวโรดมเปนกรรมวาจาของพระองค์เจ้าเกษมสันตโสภาคย์ หม่อมเจ้าพระธรรมุณหิสธาดาเปนกรรมวาจาของพระองค์เจ้ากมลาศเลอศรรค์ พระอริยมุนีเปนกรรมวาจาของพระองค์เจ้าจรูญ พระพรหมมุนีเปนผู้ให้ศีลพระ

05/11/2565

องค์เจ้าโสณบัณฑิต หม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากรเปนผู้ให้ศีลพระองค์เจ้าจิตรเจริญ พระธรรมวโรดมเปนผู้ให้ศีลพระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ แล้วแลกรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ซึ่งเปนพระอุปัชฌายจึงทรงบอกอนุศาสน์ แก่พระองค์เจ้า ๓ องค์ข้างต้นซึ่งทรงผนวชเปนพระภิกษุ ครั้นแล้วพระองค์เจ้าพระพระองค์เจ้าสามเณรจึงทรงถวายของไทยธรรมแก่พระสงฆ์ซึ่งเปนอุปัชฌายกรรมวาจาให้ศีลแลนั่งหัตถบาศ์ รวม ๓๐ รูปนั้นแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนเครื่องบริขารน้อยใหญ่ต่าง ๆ แก่พระองค์เจ้าซึ่งทรงผนวชทั้ง ๖ พระองค์นั้นแล้ว พระองค์เจ้าซึ่งทรงผนวชจึงไปทรงรับผ้า แต่พระวงศานุวงศ์ข้าทูลถวายชุดพระบาทฝ่ายใน แล้วจึงกลับมานั่งที่อาสนสงฆ์ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้าถวายที่นั้นแล้ว พระสงฆ์ยถาสัพพี พระองค์เจ้าทั้ง ๖ พระองค์จึงทรงตรวจน้ำตามอย่างธรรมเนียมแต่ก่อน ครั้นพระสงฆ์ถวายอติเรกถวายพระพรลาแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จพระราชดำเนิรกลับ เสด็จขึ้น

เวลาเย็นทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๑ ไปส่งพระองค์เจ้าพระ พระองค์เจ้าสามเณรที่กุฎี คือ รถที่ ๑ เปนรถสี่ตุมเทียมม้าคู่ พระองค์เจ้าพระทั้ง ๓ พระองค์ทรงไป รถที่ ๒ เปนรถเหมือนรถที่ ๑ พระองค์เจ้าสามเณร ๓ พระองค์ทรงไป รถที่ ๓ นั้นเปนรถสี่ตุม เทียมม้าเดียว

05/11/2565

นั้น พระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งเสด็จไปส่งนั้นทรงไป เสด็จไปส่งพระองค์เจ้าพระเกษมสันตโสภาคยเสด็จไปอยู่กุฏิ คณะกุฏิหมู่ที่ ๑ มีหอฉันพระองค์เจ้ากมลาสเลอสรรค์เสด็จอยู่กุฏิหมู่ที่ ๒ คณะกุฏิฟากข้างวิหารพระศาสดา

แผ่นที่ ๑๘๗ ออกวันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๑๑ ค่ำ

พระองค์เจ้าสามเณรจิตรเจริญเสด็จอยู่ที่กุฏิหมู่ที่ ๓ คณะกุฏิฟากข้างวิหารพระศาสดา พระองค์เจ้าพระจรูญ อยู่กุฏิคณะใหม่ ครั้นส่งขึ้นกุฏิที่วัดบวรนิเวศวิหารแล้ว จึงเสด็จไปส่งที่วัดราชประดิษฐสถิตยมหาสีมาราม คือ พระองค์เจ้าสามเณรโสณบัณฑิตเสด็จอยู่ศาลาข้างขวาพระเจดีย์ พระองค์เจ้าสามเณรวัฒนานุวงศ์เสด็จอยู่ศาลาข้างซ้ายพระเจดีย์ ในที่ทั้งสองนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้หม่อมเจ้าปริดา ในกรมขุนวรจักรธรานุภาพ ทำเปนหลังคามีฝาต่อออกมาข้างหน้า คล้ายกันกับเมื่อครั้งพระองค์เจ้าทวีกวัลยดาภ พระองค์เจ้าทองกองถ้อนใหญ่ ทรงผนวชพระในปีกุนสัปตศกนั้น ได้ประทับอยู่ในที่นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพระยามหินทรศักดิธำรงทำเปนหอโครงไม้หลังคาสังกะสีมีม่านกั้น แลเพียมจีนคล้ายกัน ครั้นส่งแล้ว สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอซึ่งมาส่งนั้นจึงกลับเข้าไปเฝ้าทูลถวายธุดงค์พระบาท ในพระบรมมหาราชวัง

05/11/2565

สมโภชหม่อมเจ้าทรงผนวชแลนาคหลวง

อนึ่งเวลาบ่าย ๕ โมงเศษ หม่อมเจ้า ๙ องค์ กับจมื่นสราภัย ๑ ซึ่งจะได้ผนวชเปนภิกษุ สามเณร ในวันพรุ่งนี้นั้น แต่งเหมือนอย่างเจ้านายซึ่งแต่งพระองค์สมโภชในเวลาเย็นวานนี้นั้น แล้วขึ้นเสลี่ยงไปตามทิมดตหน้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ไปนั่งที่สมโภชในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เรียงเปนแถวตามลำดับกัน คือ ที่ ๑ หม่อมเจ้าศรีโสภณ ในกรมพระพิทักษ์เทเวศ ที่ ๒ หม่อมเจ้าพุด ในกรมหมื่นอดงกฎกิจปรีชา ที่ ๓ หม่อมเจ้าทิชากร ในกรมหมื่นอมเรนทรบดินทร ที่ ๔ หม่อมเจ้าปาน ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี ที่ ๕ หม่อมเจ้าแฉ่ง ในพระองค์เจ้ากำภู ที่ ๖ หม่อมเจ้าขาว ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี ที่ ๗ หม่อมเจ้าอบเชย ในกรมหมื่นมเหศวร

แผ่นที่ ๑๘๘ ออกวันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๑๔ ค่ำ

ศิววิลาส ที่ ๘ หม่อมเจ้าชายเด็ก ในกรมหมื่นมเหศวร ศิววิลาส ที่ ๙ จมื่นสราภัยสฤษดิการ ที่เอดเดอถง แลนายทหารในกรมทหารมหาดเด็กรักษาพระองค์ บุตร์พระยาสุรศักดิมนตรีจางวางมหาดเด็ก แลเลฟเตอแนนต์ ในกรมมหาดเด็กรักษาพระองค์

ครั้นเวลาย่ำค่ำเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องฉลองพระองค์อิวนิงเดรศ แลทรงเครื่องราชอิศยยศ จุดจอมเกล้า เสด็จออกประทับพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย มไหศวริยพิมานโดยสถาน

05/11/2565

อุตราภิมุข พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลลอองธุลีพระบาท ฝ่ายทหารพลเรือนเฝ้าอยู่ณที่นั้น จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระมหาราชครูพิธี พระครูอัษฎาจารย์ พระสิทธิไชย เข้าเบิกแว่นออกเวียนเทียน เหมือนอย่างเช่นได้สมโภชในวันก่อน ครั้นเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึ่งทรงรดน้ำด้วยพระมหาสังทักษิณาวัฏ พระราชทานแก่หม่อมเจ้าทั้ง ๘ องค์ แลทรงรดน้ำจมื่นสราภัยสฤษดิการด้วยพระสังขอุตราวัฏ แลทรงเจิมพระราชทานด้วยกันทั้งสิ้นแล้ว หม่อมเจ้าทั้ง ๘ พระองค์กับจมื่นสราภัย ก็กลับออกมาแต่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ขึ้นเสลี่ยงไปเปลื้องเครื่องแต่งที่ทิมคดหน้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่จนเวลาประมาณ ๒ ทุ่มเศษ เสด็จขึ้น

อนึ่งบาญชีของเครื่องบริขาร ซึ่งได้ตั้งในที่สมโภชวันนี้นั้น คือเทียนสำหรับถวายอุปัชฌาย์แลกรรมวาจาฤๅผู้ให้ศีลนั้น ขี้ผึ้งหนัก ๑๐ ตำลึง สำหรับพระภิกษุองค์ละ ๒ เล่ม ๖ องค์เปนเทียน ๑๒ เล่ม สำหรับสามเณร ๓ องค์ องค์ละ ๒ เล่มเปนเทียน ๖ เล่ม รวมเปนเทียนอย่างนี้ ๑๘ เล่ม เทียนสำหรับขอนิสสัยขี้ผึ้งหนัก ๗ ตำลึง สำหรับพระภิกษุ ๖ องค์ ๆ ละเล่ม เปน ๖ เล่ม รวมเทียนทั้งสิ้น ๒๔ เล่ม ผ้าไตรแลเครื่องบริขารใหญ่น้อยต่าง ๆ ซึ่งจะได้ทรงประเคนเมื่อผนวชแล้วนั้น รวมองค์ละสิ่ง ๙ องค์ เปนของอย่างละ ๙ สิ่ง คือ ๑ ไตรผ้า ๒ บาตรตลกสักหลาดเนื้อดี ๓ ย่ามสักหลาดเนื้อดี ๔ ผ้าแดงท่อนเช็ด

05/11/2565

ปาก ๕ ผ้าขาวห่อนเช็ดหน้า ๖ หมอนผ้าขาวหนุน ๗ ตาลปัตรสั้นงา เม็ดงา ๘ เสื่ออ่อนสองชั้น ๙ กากระบอกลายแดง ๑๐ กระโถนถ้วยลายครามสองใบเถา ๑๑ ร่มฝรั่งคันเด็ก ๑๒ รองเท้าถ้ามะหยี่ ๑๓ มีดโกนฝรั่งฝักหนัง ๑๔ หินลับมีดโกน ๑๕ หนังฟอก ๑๖ ตะบะยี่ปุ่นรูปกลมรี ๑ บ้านชาแดง ๑ จานรองบ้าน ๑ ถ้วยชาฝาลายคราม ๕ ใบ ๑

แผ่นที่ ๑๘๔
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๘
ขึ้น ๑๕ ค่ำ

รวม ๕ อย่างเปนสำรับหนึ่ง ๑๗ ใบชาห่อเด็ก ๑๘ ถ้วยฝรั่งจานรอง ๑๙ อั้งโล่กลาง ๒๐ กาทองแดง ๒๑ พัดขนนกจิ้น ๒๒ ตะบะเท้าสิงห์ที่บูชา ๒๓ พโองแก้วบูชาคู่ ๒๔ เชิงเทียนทองเหลืองคู่ ๒๕ ชูปเทียนมัด ๒๖ โคมแก้วตูกลำภูกลาง ๒๗ ขันแก้วจานรอง ๒๘ ถ้วยแก้วจานรอง ๒๙ คนโทกลาบ้าจานรองสำรับ ๓๐ กาน้ำส้าน ๓๑ ถ้วยชาลายคราม ๓๒ หีบดำกำมะถอ ๒ ใบเถา ๓๓ ตะบะยี่ปุ่นสี่เหลี่ยม ๑ ตลับถมบัด ๓ ใบเถา ๓ หีบหมากยี่ปุ่นประดับเกล็ดหอย ๑ ขวดพิมเสน ๑ มีดพับด้ามเขา ๑ ตะไกรเทศ ๑ ซองบุหรี่หนัง ๑ ไม้ขีดไฟโหล ๑ กล่องดินสอ ๑ กล่องเขม ๑ ธรรมกรก ๑ รวม ๑๑ สิ่งนี้เปน ๑ สำรับ ๓๔ ตลุ้มคาวสี่ดำมีฝา ๑ จานเชิงกังไส ๕ ใบ ชามปากไปต่ ๓ ใบเถา ช้อนถ้วยยี่ปุ่นลายคราม ๑ รวม ๔ อย่างนี้เปนสำรับหนึ่ง ๓๕ ตลุ้มหวานสี่ดำมีฝา ๑ จานเชิงกังไส ๖ ใบ โถน้ำวุ้นลายแดง ๑ ช้อนถ้วยยี่ปุ่นลายคราม ๑ รวม ๔ อย่างเปนสำรับหนึ่ง ๓๖ ชามปากไปต่ ๕ ใบ

05/11/2565

เถา ๓๗ ถ้ำชาดีบุกถ้ำใหญ่ ๓๘ หม้อชำระดีบุกปากเบี้ด ๓๙ หม้อมูตรดีบุก ๔๐ กลักขผังจุกบีดทอง ๔๑ มีดอรัญวาสี ๔๒ ตะไกรผ่าหมาก ๔๓ สมุดดำ

โดย เทวัญอุไทยวงศ์ (ผู้แทน)

แผ่นที่ ๑๔๐ ออกวันศุกร์ เดือน ๘ แรมค่ำ ๑

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันจันทร์ เดือน ๘ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้าเจ้าพนักงานภูษามาลา ได้เชิญพระอัฐิ ในกรมสมเด็จพระเทพศิรินทรามาตย์ แต่พระที่นั่งบรมพิมานไปสถิตย์ที่พระพุทธนิเวศน์มุขเหนือแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เชิญพระสงฆ์วัดราชบพิธ ๑๐ รูป มีหม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากรเปนประธาน แล้วสดับปกรณ์ร้อยหนึ่งตามธรรมเนียม ด้วยในเวลาวันนี้เปนวันตรงกันกับวันประสูติ ในกรมสมเด็จพระเทพศิรินทรามาตย์ตามจันทรคติกาล

ทรงผนวชหม่อมเจ้าแลบวชนาคหลวง

เวลาเที่ยงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องคล้ายอย่างเช่นเวลาวานนี้ เสด็จออกทรงพระราชยานแต่เกยหน้าประตูพรหมโสภาไปประทับเกยหลังพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นประทับเกยเปลื้องเครื่อง แล้วหม่อมเจ้า ๘ องค์ กับจมื่น

05/11/2565

สราภัยสฤษดิการจึงขึ้นเสดียงมาขึ้นเกยโปรยทานเหมือนอย่างเวลาวานนั้น แล้วมีเจ้าพนักงานพระคลังมหาสมบัตินำเงินปลีกเพียงสลึง ซึ่งพระราชทานสำหรับโปรยทานเกยละ ๕ ตำลึงนั้น คือ พระราชธนพิทักษ์ขึ้นเกยที่ ๑ หลวงพิพิธสมบัติขึ้นเกยที่ ๒ หลวงรัตนสมบัติขึ้นเกยที่ ๓ หลวงมงคลรัตน์ขึ้นเกยที่ ๔ ขุนธนศักดิ์ขึ้นเกยที่ ๕ ขุนภักดีสมบัติขึ้นเกยที่ ๖ ขุนรักษสมบัติขึ้นเกยที่ ๗ ขุนบวรสมบัติขึ้นเกยที่ ๘ หมื่นจิตรสมบัติขึ้นเกยที่ ๙ ครั้นโปรยทานเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จพระราชดำเนิรเข้าในพระอุโบสถ หม่อมเจ้ากับจหมื่นสราภัยจึงตามเสด็จพระราชดำเนิรเข้าในพระอุโบสถแล้วจึงได้จุดธูปเทียนบูชาพระพุทธรัตนปฏิมากรแล้วจึงได้อุปสมบทตามลำดับกันเหมือนอย่างเวลาวาน แปลกกันแต่ที่เมื่อสวดญัตตินั้น ที่ ๑ กับที่ ๒ สวดพร้อมกัน แลที่ ๓ กับที่ ๔ สวดพร้อมกัน แต่ที่ ๕ ถึงที่ ๙ นั้นสวดคนละที่ กับอนึ่งเมื่อบอกอนุสาสน์นั้น พระโพธิวงศ์ได้

แผ่นที่ ๑๕๑ ออกวันศุกร์ เดือน ๘ แรมค่ำ ๑

บอกทั้งสิ้น รายชื่ออุปัชฌาย์กรรมวาจาผู้ให้สิกขานั้น คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ เปนพระอุปัชฌาย์ทั้งสิ้น พระธรรมุเทศาจารย์ เปนกรรมวาจาหม่อมเจ้าศรีโสภณในกรมพระพิทักษเทเวศ ซึ่งผนวชอยู่ในวัดพระเชตุพน พระมงคลเทพเปนกรรมวาจาหม่อมเจ้าพุดในกรมหมื่นอดงกฎกิจปรีชา ซึ่งจะผนวชอยู่ในวัดพระเชตุพน พระโพธิวงศ์เปน

05/11/2565

กรรมวาจาหม่อมเจ้าทิชากร ซึ่งจะผนวชอยู่วัดพระเชตุพน หม่อมเจ้า พระอรุณนิภาคุณากร เปนกรรมวาจาหม่อมเจ้าปานในกรมหมื่นภูมินทรภักดี ซึ่งจะผนวชอยู่วัดราชบพิธ พระคุณาจาริยวัตรเปนกรรมวาจาหม่อมเจ้าแฉ่งในพระบวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากำภู ซึ่งจะผนวชอยู่วัดมหาธาตุ หม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากรเปนผู้ให้ศีลหม่อมเจ้าขาวในกรมหมื่นภูมินทรภักดี ซึ่งจะผนวชอยู่วัดราชบพิตร หม่อมเจ้าพระธรรมุณหิสธาดา เปนผู้ให้ศีลหม่อมเจ้าอบเชยในกรมหมื่นมเหศวรศิววิลาส ซึ่งจะผนวชอยู่วัดบวรนิเวศวิหาร พระวินัยรักขิตเปนผู้ให้ศีลหม่อมเจ้าชายเล็กในกรมหมื่นมเหศวรศิววิลาส ซึ่งจะผนวชอยู่วัดบวรนิเวศวิหาร พระพุฒวิริยากรเปนกรรมวาจาจมื่นสราภัยสฤษดิการ ซึ่งจะอยู่วัดพิไชยญาติ ครั้นอุปสมบทแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึ่งทรงประเคนเครื่องบริขารใหญ่น้อยต่าง ๆ ซึ่งได้บอกบาญชีมาในเวลาวานนี้นั้น แลรับผ้าแต่พระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูลลอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยทั้งฝ่ายหน้าฝ่ายใน เสร็จเหมือนอย่างเวลาวานนี้แล้ว พระสงฆ์ยถาสัพพีอติเรก ถวายพระพรลาแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับขึ้น

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

เวลา ๕ โมงเศษ เสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬารด้านตวันตก พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าเฝ้าทูล

05/11/2565

ลอองธุลีพระบาท จนเวลา ๒ ทุ่มเศษ เสด็จขึ้น เวลา ๒ ทุ่มเศษ เสด็จออกที่พระพุทธนิเวศน์มุขเหนือ ทรงนมัสการเสร็จแล้ว พระสงฆวัดราชบพิธมีหม่อมเจ้าพระธรรณนิภาคุณากรเปนประธาน ได้เจริญพระธรรมจักกัปปวัตนสูตรจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงทอดผ้าไตรพระสงฆสดับปกรณแล้ว พระปลัดธรรมทินวัดราชบพิธจึงขึ้นถวายธรรมเทศนาในมารโอวาทกถา ครั้นจบแล้วจึงทรงทอดผ้าสดับปกรณแลทรงประเคนเครื่องกัณฑตามธรรมเนียม แล้วพระราชทานเงินปลีกสิ่งแก่พระวุฒิการบดี สำหรับพระสงฆซึ่งได้มาเจริญพระพุทธมนต

แผ่นที่ ๑๔๒ ออกวันเสาร์ เดือน ๘ แรม ๒ ค่ำ

ตามธรรมเนียมแล้ว ทรงแจกพระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์โดยลำดับกันแล้ว แลทรงพระราชหัดถเลขามอบเงินตราเปนมูลกับบีย ราคา ๒ ชั่งนั้น สำหรับพระสงฆวัดราชบพิธ แลพระราชทานตัวเงินมอบให้พระวุฒิการไปส่งแก่กับบียการกแล้ว พระสงฆถวาย ย่ถา สัพพี อติเรก ถวายพระพรลาถลับแล้ว เวลา ๔ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย เทวัญอุไทยวงศ์ (ผู้แทน)

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันอังคาร เดือน ๘ ขึ้น ๑๓ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร พระนรินทรราชเสนีนำบอกเจ้าพระยา

05/11/2565

วิเชียรคิรี ผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลา ว่าได้จัดช้างส่งพระนราธิราชภักดี ข้าหลวงไปสืบราชการที่เมืองยะลาราบัญ ด้วยเรื่องเมืองแปะระแดบอกน้ำเก้าอี้ของพระยาวิชิตสงครามจางวางเมืองภูเก็ตมา นำเข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวาย แลนำหลวงศรีมหาราชาซึ่งจะได้รับเอาเงินสลึง ๑๐ ชั่ง ไปพระราชทานในการศพ พระยาตะรังกานูนั้นกราบถวายบังคมลา เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

เวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระพิมลธรรมถวายศีล (การที่สวดมนตวันนี้ คือฉลองเทียนใหญ่ ๕๑ เล่ม ๘ ซึ่งจะได้จุดในวันเข้าปฐมพรรษา) เวลายามเศษพระสงฆ์สวดมนตจบแล้ว เวลา ๔ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย ทองกองก้อนใหญ่

ณวันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๑๔ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยในการฉลองเทียนพรรษา ทรงนมัสการแลทรงศีลแล้ว พระสงฆ์ ๒๐ รูป มีพระพิมลธรรมเปนประธาน จึงถวาย

แผ่นที่ ๑๘๓
ออกวันเสาร์
เดือน ๘
แรม ๒ ค่ำ

พรพระแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงประเคนแลพระบรมวงศานุวงศ์จึงเข้าปฏิบัติพระสงฆ์ ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้ว โปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าถวายของ

05/11/2565

ไทยธรรมแล้ว พระสงฆ์ ยถา สัพพี อติเรก ถวายพระพรลาแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระมหาสังฆเลทรงเจิมเทียนพรรษา ซึ่งตั้งอยู่ในเฉลียงพระที่นั่งข้างซ้ายแล้ว เวลาบ่ายโมงเศษเสด็จขึ้น

บาญชีเทียนพรรษานั้นคือ เทียนอย่างเล็กสำหรับพระพุทธรัตนสถาน ๒ เล่ม วัดราชประดิษฐ ๒ เล่ม วัดราชบพิธ ๒ เล่ม หอเสถียรธรรมปริต ๑ เล่ม หอพระคันธารราฐ ๑ รวมเทียนเล็ก ๙ เล่ม เทียนอย่างใหญ่นั้นคือ หอพระข้างในพระบรมมหาราชวัง ๑ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ๑ หอมณเฑียรธรรม ๑ หอพระนาค ๑ หอพระปริตข้างพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ๑ วัดพระเชตุพน ๖ เล่ม วัดโสมนัสวิหาร ๑ วัดบรมนิวาส ๒ วัดพระนามบัญญัติ ๑ วัดเครือวัลย์ ๑ วัดนาคกลาง ๑ วัดพระยาธรรม ๑ วัดกัลยาณมิตร ๒ วัดประยุรวงศ์ ๒ วัดบุบผาราม ๑ วัดชนะสงคราม ๑ วัดมหาธาตุ ๒ วัดเทพธิดา ๑ วัดสุทัศนเทพวราราม ๒ วัดบุญศิริมาตยาราม ๑ วัดราชบุรณะ ๒ วัดจักรวรรดิราชาวาส ๑ วัดพิไชยญาติ ๑ วัดอนงคาราม ๑ วัดบวรนิเวศ ๑ วัดมหรรณพาราม ๑ วัดรังษีสุทธาวาส ๑ วัดอรุณราชวราราม ๕ วัดสระเกศ ๒ วัดบพิตรพิมุข ๑ วัดปากน้ำ ๑ วัดนวลนรดิษ ๑ วัดราชกุฎียาราม ๑ วัดคูหาสวรรค ๑ วัดหนัง ๒ วัดนางนอง ๑ วัดราชโอรส ๑ วัดบวรมงคล ๑ วัดภคินีนาถ ๑ วัดสามพระยา ๑ วัดจอมสุดาราม ๑ วัดอภัยทามริการาม ๑ วัดระฆัง ๑ วัดโมลีโลก ๑

05/11/2565

วัดหงส์รัตนาราม ๑ วัดยานนาวา ๑ วัดโชตนาราม ๑ วัดศรีสุดาราม ๑ วัดไชยพฤกมาลา ๑ วัดราชนัดดา ๑ วัดประทุมวัน ๑ วัดเศวตฉัตร ๑ วัดราชสิทธิ ๑ วัดสังฆกระจาย ๑ วัดราชคฤห ๑ วัดสัมพันธวงศ์ ๑ วัดประทุมคงคา ๑ วัดทองธรรมชาติ ๑ วัดทองนพคุณ ๑ วัดราชาธิวาส ๑ วัดเทวราชกุญชร ๑ วัดเขมาภิรตาราม ๑ วัดเฉลิมพระเกียรติ ๑ วัดดาวดึงส์ ๑ วัดคฤหบดี ๑ วัดดุสิต ๑ วัดอินทาราม ๑ วัดอัปสรสวรรค ๑ วัดหิรัญรูจี ๑ วัดอมรินทร ๑ วัดสุวรรณ ๑ วัดสังเวชวิษยาราม ๑ วัดมหาพฤฒาราม ๑

แผ่นที่ ๑๔๔ ออกวันอาทิตย์ เดือน ๘ แรม ๓ ค่ำ

วัดรัษฎาธิษฐาน ๒ วัดกาญจนสิงหาสน์ ๑ รวมที่ตำบลที่ได้จุดเทียน ๗๕ แห่ง เปนเทียนใหญ่ ๙๘ เล่ม รวมเทียนใหญ่เล็ก ๑๒๐ เล่ม เวลา ๕ โมงเศษ เสด็จออกสนามหญ้า ประทับตรัสกับข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยครู่หนึ่ง แล้วเสด็จขึ้นทรงพระที่นั่ง พร้อมด้วยพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ พระองค์เจ้าศรีวิลัยลักษณ ตามเสด็จพระราชดำเนิรไปในรถพระที่นั่ง เสด็จไปประทับสวนสราญรมย์แล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นไปประทับที่วังสราญรมย์ จนเวลายามเศษ เสด็จกลับเข้าในพระบรมมหาราชวังเสด็จขึ้น

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

05/11/2565

การถวายพุ่มและจุดเทียนพรรษา

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๘ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกโดยประตูพรหมโสภา ทรงพระที่นั่งราชยานพร้อมด้วยกระบวรแห่หน้าหลัง ไปประทับเกยหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสด็จพระราชดำเนิรเข้าในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการแลทรงจุดเทียนพรรษา แล้วทรงถวายธูปเทียนตั้งบนพานทองสองชั้น กับต้นไม้ทองต้น ๑ ต้นไม้เงินต้น ๑ พุ่มข้าวใหญ่ ๑ คู่[๑] ต้นไม้จันทน์ ๑ คู่ ต้นไม้แก้ว ๑ คู่ ไม้สีพัน ไม้ขูดฉันหมากพลูถวายแก่พระพุทธรัตนปฏิมากรแก้วมรกฎ อนึ่งพระพุทธรัตนปฏิมากร พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ๑ พระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๑ พระสัมพุทธพรรณี ๑ ก็ทรงถวายของดังเช่นว่ามาแล้วแต่หลังนั้น ขณะนั้นพระสงฆ์ ๓๐ รูป มีกรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์เปนประธาน รับพระราชทานฉันเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถวายพุ่มแก่

แผ่นที่ ๑๘๕ ออกวันอาทิตย์ เดือน ๘ แรม ๓ ค่ำ

พระสงฆ์เสร็จแล้ว พระสงฆ์ถวายอติเรกถวายพระพรลากลับ เจ้าพนักงานกรมสังฆการีจึงนิมนต์พระองค์เจ้าพระ พระองค์เจ้าสามเณร หม่อมเจ้าพระ หม่อมเจ้าสามเณร แลพระสงฆ์ซึ่งมีจำนวนได้รับพระราชทานพุ่มนั้นเข้ามาใน

---

๑ ผลไม้ทำด้วยกระดาษ ๑ คู่

05/11/2565

อุโบสถเปนอันดับกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนพุ่ม เปนอันดับกันไป แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ถวายข้างใน ขณะนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเทียนชนวนแลโคมจุดประทีป แก่พระบรมวงศานุวงศ์ไปจุดเทียนพรรษาตามพระอารามหลวงทุก ๆ พระอาราม คือ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ หอพระมณเฑียรธรรม หอพระนาค หอเสถียรธรรมปริต รวม ๓ หอ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ หอพระคันธารราฐ พระองค์เจ้ากมลาศเลอสรรค์ วัดพระนามบัญญัติ วัดโสมนัสวิหาร วัดบรมนิวาส รวม ๓ พระอาราม พระองค์เจ้าทวีถวัลยลาภ วัดเครือวัลย์ วัดนาคกลาง วัดพระยาธรรม วัดชิโนรสาราม รวม ๔ พระอาราม กรมหมื่นพิชิตปรีชากร วัดกัลยาณมิตร วัดประยุรวงศ์ วัดบุบผาราม รวม ๓ พระอาราม พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช รับไปแทน กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ วัดมหาธาตุ วัดชนะสงคราม รวม ๒ พระอาราม พระองค์เจ้าเณรโสณบัณฑิต วัดเทพธิดา พระองค์เจ้าเณรวรวรรณากร วัดบุญศิริมาตยาราม พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ วัดสุทัศน์เทพวราราม กรมพระเทเวศวัชรินทร วัดราชบุรณะ หม่อมเจ้าขาว รับไปแทน พระองค์เจ้าทองเถมถวัลยวงศ์ วัดจักรวรรดิราชาวาส พระองค์เจ้าศรีสิทธิชงไชย วัดพิไชยญาติการาม วัดอนงคาราม รวม ๒ พระอาราม พระองค์เจ้าเณรจิตรเจริญ วัดบวรนิเวศวิหาร พระองค์เจ้าจันทรทัตจุฑาธาร

05/11/2565

วัดมหรรณพาราม พระองค์เจ้าเกษมสันตโสภาคย์ วัดรังษีสุธาวาส สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ วัดอรุณราชวราราม สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ วัดราชประดิษฐ วัดราชบพิธ รวม ๒ พระอาราม วัดสระเกศ วัดบพิตรพิมุข รวม ๒ พระอาราม พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ วัดปากน้ำ วัดนวลนรดิศ วัดราชกุฎิยาราม วัดคูหาสวรรค์ รวม ๔ พระอาราม หม่อมเจ้าสวน ในกรมหมื่นอินทรพิพิธ วัดหนัง วัดนางนอง วัดราชโอรส รวม ๓ พระอาราม พระองค์เจ้าฉายเฉิด วัดบวรมงคล วัดภคินีนาถ รวม ๒ พระอาราม

แผ่นที่ ๑๘๖
ออกวันจันทร์
เดือน ๙
แรม ๔ ค่ำ

หม่อมเจ้าอุไทย ในกรมหมื่นอนันตการฤทธิ วัดสามพระยา พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ วัดจอมสุดาราม วัดอภัยทามริการาม รวม ๒ พระอาราม หม่อมเจ้าจังหวัด ในกรมหมื่นอมเรนทรบดินทร วัดระฆังโฆสิตาราม วัดโมลีโลก วัดหงส์ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ วัดยานนาวา วัดโชตนาราม รวม ๒ พระอาราม หม่อมเจ้าภาณุมาศ ในกรมพระพิทักษ์เทเวศร วัดศรีสุดาราม วัดไชยพฤกษมาลา รวม ๒ พระอาราม หม่อมเจ้าสำเนียง ในกรมหมื่นมเหศวรศิวิลาส วัดราชนัดดา พระองค์เจ้าสามเณรวัฒนานุวงศ์ วัดประทุมวนาราม พระองค์เจ้าไชยานุชิต วัดเศวตฉัตร พระองค์เจ้ามหาหงส์ หม่อมเจ้าสวัสดิ

05/11/2565

ในกรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาล รับไปแทน วัดราชสิทธิ วัดสังฆกระจาย วัดราชคฤห์ รวม ๓ พระอาราม พระองค์เจ้าชิดเชื้อพงศ์ วัดสัมพันธวงศ์ วัดประทุมคงคา รวม ๒ พระอาราม หม่อมเจ้าสนธยา ในกรมหลวงวรศักดาพิศาล วัดทองธรรมชาติ วัดทองนพคุณ รวม ๒ พระอาราม หม่อมเจ้าประวิช ในกรมขุนราชสีห วิกรม วัดราชาธิวาส วัดเทวราชกุญชร รวม ๒ พระอาราม พระองค์เจ้าสิงหนาทราชดุรงคฤทธิ วัดเขมาภิรตาราม วัดเฉลิมพระเกียรติ รวม ๒ พระอาราม หม่อมเจ้าบงกช ในกรมหมื่นมเหศวรศิววิลาส วัดดาวดึงส์ วัดคหบดี วัดดุสิตาราม รวม ๓ พระอาราม พระองค์เจ้าประเสริฐศักดิ์ หม่อมเจ้าจำเริญ ในกรมขุนราชสีหวิกรม รับไปแทน วัดอินทาราม วัดจันทาราม รวม ๒ พระอาราม หม่อมเจ้าวัชรินทร ในกรมหมื่นอักษรสาส์นโสภณ วัดอัปสรสวรรค์ วัดหิรัญรูจี รวม ๒ พระอาราม หม่อมเจ้านิลวรรณ ในกรมหมื่นอดุลยลักษณสมบัติ วัดอมรินทราราม วัดสุวรรณ

แผ่นที่ ๑๔๗ ออกวันจันทร์ เดือน ๘ แรม ๔ ค่ำ

รวม ๒ พระอาราม หม่อมเจ้าเจริญ ในกรมขุนราชสีหวิกรม วัดสังเวช หม่อมเจ้าถนอม ในกรมหมื่นมเหศวรศิววิลาส วัดมหาพฤฒาราม หม่อมเจ้าฉาย ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี หม่อมเจ้าทั่ง รับไปแทน วัดรัษฎาธิฐาน วัดกาญจนสิงหาสน์ รวม ๒ พระอาราม หม่อมเจ้าหรุ่น ครั้นพระ

05/11/2565

ราชทานเสร็จแล้ว ประทับตรัสกับพระบรมวงศานุวงศ์พอสมควรแก่เวลา เสด็จพระราชดำเนินกลับ ในเวลาวันนี้ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ขุนทิน ขุนทานสวดมหาชาติคำหลวง ๔ คน ที่ศาลารอบพระอุโบสถนั้น พวกนักเรียนสวดเรื่องชาดกต่าง ๆ ศาลาละ ๒ คน ๑๒ ศาลา เปนคน ๒๔ คน

โดย มนุษยนาคมานพ

แผ่นที่ ๑๘๗
ออกวันอังคาร เดือน ๘ แรม ๕ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันศุกร เดือน ๘ แรมค่ำ ๑ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จลงทรงบาตรที่ทรงบาตร ด้านตวันออกพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน พระราชาคณะ พระองค์เจ้าพระ พระองค์เจ้าสามเณร หม่อมเจ้าพระ หม่อมเจ้าสามเณร ถานานุกรม เปรียญ อันดับ รวม ๑๕๐ รูป มีพระธรรมไตรโลกเปนประธาน เข้าทางประตูดุษฎีศาสดารับบิณฑบาต

อนึ่งเจ้าพนักงานได้เชิญพระพุทธรูปพระชนม์พรรษาวัน ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๑ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑ กรมสมเด็จพระอมรินทรามาตย ๑ กรมสมเด็จพระศรีสุริเยนทรามาตย ๑ กรมสมเด็จพระเทพศิรินทรา

05/11/2565

มาตย ๑ รวม ๗ พระองค์ ตั้งในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เจ้าพนักงานกรมสังฆการีนิมนต์พระสงฆ์ ๒๖ รูป มีพระธรรมเจดีย์เปนประธาน ฉันในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ ปฏิบัติพระสงฆ์ เวลา ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทรงจุดเทียนนมัสการ แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานเชิญพระบรมอัฐิ พระอัฐิ มาตั้งบนพระที่นั่งเศวตฉัตร ๑๖ พระโกษฐ์ ตั้งอยู่บนโต๊ะจีนเบื้องซ้ายพระที่นั่งเศวตฉัตร ๒ พระโกษฐ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการทองน้อย ๕ เครื่อง ทรงนมัสการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสี่พระองค์ แล้วทรงทอดผ้าสะบงแดผ้าสลาก ๑๒ ผืน ทรงพระราชอุทิศถวายแด่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระประถมบรมมหาไปยกา

แผ่นที่ ๑๘๘ ออกวันอังคาร เดือน ๘ แรม ๕ ค่ำ

ชิบดี กรมสมเด็จพระเทพสุดาวดี กรมสมเด็จพระศรีสุดารักษ์ สมเด็จพระรูปสิริโสภาคยมหานาคนารี กรมสมเด็จพระอมรินทรามาตย์ กรมสมเด็จพระศรีสุริเยนทรามาตย์ กรมสมเด็จพระศรีสุดาลัย กรมสมเด็จพระเทพศิรินทรามาตย์ สมเด็จพระเจ้าประถมบรมไอยิกาเธอ สมเด็จพระเจ้าบรมไอ-

05/11/2565

ยิกาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงศรีสุนทรเทพ สมเด็จพระเจ้าบรมไอยิกาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงเทพวดี ทรงพระราชอุทิศพระราชทาน สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจันทรมณฑลโสภณภควดี พระสงฆ์ ๑๖ รูปก็สดับปกรณ์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณถวายพุ่มแลกระถางต้นไม้ ไม้สีฟัน ไม้ชำระ ไม้ขูดลิ้นเทียนธูปหมากพลูแก่พระสงฆ์ ๑๖ รูปเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทอดผ้าบังสกุลแลผ้าสลากอีก ๖ ผืน ทรงพระราชอุทิศถวายสมเด็จ พระบรมราชมา ตามหัยยกาทรงพระราช อุทิศพระราชทานพระนางโสมนัสวัฒนาวดี พระชนกกรมสมเด็จพระศรีสุริเยนทรามาตย์ พระชนกกรมสมเด็จพระศรีสุลาลัย พระชนนีกรมสมเด็จพระศรีสุลาลัย พระชนนีกรมสมเด็จพระเทพศิรินทรามาตย์ พระสงฆ์ ๖ รูปก็สดับกรณ์ จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณถวายของเหมือนก่อน ครั้นแล้วพระสงฆ์ถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลาแลได้ทรงพระกรุณาโปรดให้เจ้าพนักงานนำผ้าสบงผ้าสลาก ๔ ผืนสิ่งพร้อมไปสดับปกรณ์พระอัฐิ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใน พระราชวังบวร แล้วพระยาเจริญราชไมตรี หลวงเสนีพิทักษ์ หลวงศักดิเสนี หลวงไชยเดชะ หลวงสรสำแดงฤทธิ์ หลวงสุจริตวินิจฉัย รวม ๖ เฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทกราบถวายบังคมลาไปราชการเมืองเสียมราฐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึ่งตรัสพระราชทานพร แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเสื้อเยียระบับ ๑ ผ้าม่วงจีนผืน ๑ แก่พระยาเจริญราชไมตรี

05/11/2565

พระราชทานเสื้อเข้มขาบริวดีแก่หลวงเสนีพิทักษ์หลวงศักดิเสนีคนละเสื้อ พระราชทานเสื้อเข้มขาบริวยอแก่หลวงไชยเดช หลวงศรสำแดงฤทธิ์ หลวงสุจริตวินิจฉัยคนละเสื้อ แล้วเสด็จพระราชดำเนิรออกทางพระทวารเทเวศร์ ทรงพระราชยานไปประทับวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสด็จเข้าในพระอุโบสถทรงนมัสการแล้วเสด็จพระราชดำเนิรเข้าข้างในเสด็จขึ้นเบื้องหลัง บุษบกทรงสรงน้ำพระพุทธปฏิมากรแก้วมรกฎด้วยน้ำหอม

แผ่นที่ ๒๐๐ ออกวันพุธ เดือน ๘ แรม ๖ ค่ำ

แลทรงชำระดองให้หมดจดแล้ว จึงทรงสวมพระเกศพระรัศมีตามฤดูวัสสันต์ แล้วเสด็จลงจากเบื้องบน (ทรง) พระมหากรุณาโปรดให้พระมหาราชครูพิธี พระครูอัษฎาจารย์ พระสิทธิไชยเบิกแว่นเวียนเทียนครบสามรอบแล้วโปรดวันดับเทียนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงเปลี่ยนพระรัศมีพระสัมพุทธพรรณีเดิมเปนทองแดงเปลี่ยนเปนแก้วเขียว แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานน้ำหอมซึ่งสรงพระพุทธปฏิมากร แก่พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการแล้ว เวลาย่ำเที่ยงเศษเสด็จกลับจากวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงพระราชยานมาประทับเกยหน้าประตูพรหมโสภา เสด็จขึ้น

แลเมื่อเสด็จพระราชดำเนิรกลับ เจ้าพนักงานคลังทองได้ประดับเครื่องพระพุทธรัตนปฏิมากรตามฤดูฝน ห่มผ้าดงยาราชาวดีเฉียงบ่าข้างหนึ่ง (ห่มดอง) พร้อมเสร็จ

05/11/2565

อนึ่งพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เจ้าพนักงานได้นิมนต์พระสงฆ์ ๕๐๐ รูปมาสวดสังคีนิมาติกาสดับปกรณ์เสร็จแล้ว เชิญพระบรมอัฐี พระอัฐิกลับ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษทรงพระกรุณาโปรดให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้า กาพยกนกรัตนไปจุดเทียนพรรษา แลถวายพุ่มพระสงฆ์ณวัดพระเชตุพน ด้วยเปนเวลาฝกดกมากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมิได้เสด็จพระราชดำเนิร

โดย สวัสดิประวัติ

ณวันเสาร์ เดือน ๘ แรม ๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๙ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดอรุณราชวราราม ๕๒ รูป มีพระวิสุทธิสารเถรเปนประธาน ได้รับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมงเศษพระสงฆ์วัดพระเชตุพน ๓๐ รูป มีพระญาณโพธิเปนประธาน ได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์

แผ่นที่ ๒๐๑ ออกวันพุธ เดือน ๘ แรม ๖ ค่ำ

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภาเสด็จประทับสนามหญ้า พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นทรงรถพระที่นั่ง พระเจ้าน้องยาเธอที่ยังทรงพระเยาว์นั้นตามเสด็จบนรถพระที่นั่งด้วย เสด็จไปประทับหน้าประตูวัดบวรนิเวศวิหาร เสด็จเข้าพระอุโบสถทรงจุดเทียนบูชาถวายพุ่มพรรษาพระชินศรีแล้วถวายแก่กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ แล

05/11/2565

พระองค์เจ้าพระ หม่อมเจ้าพระ ถานานุกรมอันดับ ๓๙ รูปอาพาธรูป ๑ ครั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถวายพุ่มแล้ว กรมพระปวเรศจึงถวายอติเรกพระสงฆ์ภวตุสัพแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จพระราชดำเนิรไปตามทางเสด็จขึ้นบนพระเจดีย์เสด็จเข้าในคูหาองค์พระเจดีย์ทรงบูชาถวายพุ่มแล้ว เสด็จออกประทับที่พระพุทธรูปข้างพระเจดีย์แล้วเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นพระวิหารพระศาสดาทรงบูชาถวายพุ่มแก่พระพุทธไสยาสน์ ทรงบูชาถวายพุ่มแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรลงทางหลังพระวิหารพระศาสดาทรงบูชาพระศรีมหาโพธิแล้วเสด็จพระราชดำเนิรไปที่กุฏิพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าพระเกษมสันต์โสภาคย์ถวายพุ่มพรรษา แลพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสามเณรวรวรรณากร ประทับอยู่ครู่หนึ่งเสด็จพระราชดำเนิรมากุฏิพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าพระกมลาศเลอสรรค์ แลพระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าสามเณรจิตรเจริญ พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าสามเณรศรีเสาวภางค์ พระเจ้ายาเธอพระองค์เจ้าสามเณรจันทรทัตจุฑาธาร แล้วเสด็จพระราชดำเนิรออกทางประตูลานพระศรีมหาโพธิแลเสด็จขึ้นรถพระที่นั่งเสด็จกลับเข้าพระบรมมหาราชวัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์ตามธรรมเนียม พระบรมวงศานุวงศ์แต่งตามธรรมเนียมฤๅสวมเสื้อฟรอกโก๊ต

โดย ภาณุรังษีสว่างวงศ์

ณวันอาทิตย์ เดือน ๘ แรม ๓ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘

05/11/2565

เวลาเช้าพระสงฆ์เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวังตามธรรมเนียม เวลาบ่าย ๒ โมงเศษพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬารมุขด้านใต้ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมิ์ กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์กับพระรัตนโกษา

แผ่นที่ ๒๐๒
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๙
แรม ๗ ค่ำ

เฝ้าทูลถวายชุดพระบาท เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยมโหฬารวิมาน ทรงถวายไตรจีวรเครื่องบริขารเป็นเครื่องกฐินแก่พระธรรมกิจ ๑ ถานานุกรม ๒ อันดับ ๘ รูป รวม ๑๒ รูป ซึ่งจะไปจากวัดสระเกศไปอยู่จำพรรษาอยู่วัดรังษีสุธาวาส แลพระประสิทธิคุณ ๑ ถานานุกรม ๑ อันดับ ๔ รวม ๖ ซึ่งไปจากวัดประยุรวงศาราม ไปอยู่วัดหงส์เสร็จแล้ว ทรงถวายมูลกับบิยภัณฑ์แก่พระธรรมกิจชั้น ๑๐ ตำลึง พระประสิทธิคุณ ๓ ชั้นเสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนินทรงรถพระที่นั่งมาประทับวัดราชประดิษฐ เสด็จเข้าในพระอุโบสถนมัสการพระพุทธรัตนปฏิมากร แลทรงถวายพุ่มข้าวผึ่งแลสักการบูชาต่าง ๆ แด่พระพุทธสิหิงค์ แลพระพุทธรูปพระชินราชองค์น้อย พระชินศรีองค์น้อย พระศาสดาองค์น้อย แลพระนิรันตรายเสร็จแล้ว เสด็จมาถวายพุ่มข้าวผึ่งแลเครื่องสักการบูชาเครื่องจำพรรษาแก่พระสาสนโสภณที่พระธรรมวโรดม กับพระสงฆ์วัดราชประดิษฐเสร็จแล้ว ประทับตรัสอยู่กับพระสาสนโสภณประมาณ

05/11/2565

ชั่วโมงหนึ่ง แล้วเสด็จพระราชดำเนินออกจากพระอุโบสถ มาประทับณพระเจดีย์ ทรงนมัสการเครื่องสักการบูชาเสร็จแล้ว เสด็จมาประทับตำหนักพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสามเณรโสณบัณฑิต ทรงถวายพุ่มผ้าผูกแด่เครื่องจำพรรษา ประทับตรัสอยู่ประมาณ ๕ นาที แล้วเสด็จพระราชดำเนินมาประทับตำหนักพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสามเณรวัฒนานุวงศ์ ทรงถวายพุ่มเครื่องจำพรรษาเสร็จแล้ว ประทับตรัสอยู่ประมาณ ๒๐ นาที จนเวลา ๒ ทุ่มเศษ จึงเสด็จพระราชดำเนินทรงรถพระที่นั่ง เสด็จกลับเข้าสู่พระบรมมหาราชวัง

โดย ก.ม. พิชิตปรีชากร

แผ่นที่ ๒๐๓
ออกวันพฤหัสบดี
เดือน ๘
แรม ๗ ค่ำ

ณวันจันทร์ เดือน ๘ แรม ๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทางประตูพรหมโสภา ทรงรถพระที่นั่งออกทางประตูพิมานไชยศรี ไปประทับวัดราชบพิธ ทรงถวายพุ่มพระสงฆ์ ครั้นทรงถวายแล้ว หม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากรก็ถวายอติเรก เวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จกลับเข้าพระบรมมหาราชวัง

โดย ทองกองก้อนใหญ่ (ผู้แทน)

ณวันอังคาร เดือน ๘ แรม ๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาย่ำค่ำแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกในพระที่นั่ง

05/11/2565

บรมราชสถิตย์มโหพาร พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูลละอองธุลี พระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าอยู่ที่นั้นพร้อมกัน เวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น

โดย ทองกองก้อนใหญ่

ณวันพุธ เดือน ๘ แรม ๖ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพารด้านตวันตกพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าอยู่ที่นั้น พระยาศรีสิงหเทพอ่านบอกพระยาไกรเพ็ชรรัตนสงคราม ผู้ว่าราชการเมืองนครสวรรค์บอกว่าด้วยส่งเสื่อตัวหนึ่ง กับฟองเหี้ย ๒๐ ฟอง เข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวาย แล้วพระนรินทรราชเสนีจึงนำตัวอย่างแลขนตัวขนหาง ช้างพลาย ช้างพัง สิประหลาด ๒ ช้าง ที่เมืองกาญจนบิษฐ์ขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายแล้ว เวลาทุ่มเศษชุนนางถวายออกจากที่เฝ้า ประทับอยู่จนเวลายามเศษเสด็จขึ้น แล้วจึงเสด็จออกทรงธรรมในที่นั้น พระมหาพลับวัดบรมนิวาสเปนผู้ถวายธรรมเทศนา ครั้นจบแล้วเวลา ๔ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

โดย เทวัญอุไทยวงศ์

แผ่นที่ ๒๐๔
ออกวันศุกร์
เดือน ๘
แรม ๘ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันศุกร์ เดือน ๘ แรม ๘ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้าพระสงฆ์ ๒๐ รูป มีพระพิมลธรรมเปน

05/11/2565

ประธาน ฉันในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยตามธรรมเนียมวันพระ จะได้เปนการพระราชพิธีอันใดอันหนึ่งหามิได้

เวลาบ่าย ๒ โมงเศษเพลิงติดขึ้นที่หลังวัดมหาธาตุ ริมแม่น้ำนอกกำแพงพระนคร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรทรงรถพระที่นั่งไปประทับที่หน้าวัดข้างท้องสนาม[๑] ครั้นเพลิงดับแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรกลับเข้าในพระบรมมหาราชวัง เวลาบ่าย ๕ โมงเศษเสด็จออกประทับสนามหญ้า พระบรมวงศานุวงศ์เฝ้าทูลถวายชุดพระบาท พระยาจ่าแสนยบดีนำบอก ๒ ฉบับกราบบังคมทูลพระกรุณา ฉบับหนึ่งพระสุนทรราชวงศาเจ้าเมืองยโสธรบอกลงมาทูลเกล้า ฯ ถวายนอระมาดนอหนึ่ง ฉบับหนึ่งพระยามหาอำมาตย์ ซึ่งไปราชการบอกส่งเงินส่วย แล้วได้นำพระยาศรีสิงหเทพกราบถวายบังคมลาขึ้นไปราชการข้างหัวเมืองฝ่ายเหนือ อนึ่งพระยาพิพัฒโกษานำจมื่นไวยาภรณ์ ปลัดกรมพระตำรวจใหญ่ซ้าย หลวงรัตนายักกรมท่านายฉันมหาดเล็กหุ้มแพร กราบถวายบังคมลาออกไปผูกบัญชีณหัวเมืองตวันออก คือเมืองชลบุรี เมืองระยอง เมืองจันทบุรี เมืองตราด แล้วพระนรินทรราชเสนีนำหลวงศักดินายเวรมหาดเล็ก หลวงสรสิทธยานุการ กราบถวายบังคมลาไปผูกบัญชีณหัวเมืองฝ่ายตวันตก คือ เมืองเพ็ชรบุรี เมืองกุย เมืองปราณ แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ไปจุดเทียนณพระที่นั่ง

---

๑ ในสมัยนั้นทางด้านหลังวัดยังไม่มีถนน

05/11/2565

ดุสิดาภิรมย์ พระสงฆ์ซึ่งรับพระราชทานฉันในเวลาเช้าก็สวดมนต์ ขณะนั้นหลวงรัตนายัติ์นำเสมียนอ้วนกับแขกขาสั้นเปนคนประหลาดเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเงิน ๑๐

แผ่นที่ ๒๐๕ ออกวันศุกร์ เดือน ๘ แรม ๘ ค่ำ

ตำลึง เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สังฆการีย์นิมนต์พระมหาพลับถวายเทศนา ณพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร เทศน์จบแล้วเสด็จขึ้น

โดย สวัสดิประวัติ

แผ่นที่ ๒๐๖ ออกวันเสาร์ เดือน ๘ แรม ๙ ค่ำ

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันเสาร์ เดือน ๘ แรม ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดอรุณราชวราราม ๕๐ รูป มีพระวิสุทธิสารเถรเปนประธาน ได้เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมงเศษพระสงฆ์วัดราชาธิวาส ๑๐ รูป มีพระภาวนาภิรามเถรเปนประธาน ได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์

เวลาบ่าย ๒ โมงเศษเจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ เข้าไปเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท เวลาบ่าย ๓ โมงก็กลับออกมา เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ ขุนหลวงพระยาไกรศรี หลวงสารประเสริฐ เข้าไปเฝ้า เวลาบ่าย ๕ โมง

05/11/2565

ก็กลับออกมา เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท จึงพระราชทานสัญญาบัตรแด่ข้าราชการผู้ซึ่งมีความชอบในราชการ คือ พระยารัตนภัณฑ์มนตรี เปนพระยาอุไทยธรรม จางวางกรมภูษามาลา ถือศักดินา ๕๐๐๐ ทำราชการตามตำแหน่งตั้งแต่บัดนี้ไป จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติ สมควรแก่ตำแหน่งทุกประการ ตามอย่างธรรมเนียมข้าราชการทั้งปวง ขอให้มีความสุขเจริญ เทอญ

ตั้งแต่ณวันเสาร์ เดือน ๘ แรม ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เปนวันที่ ๒๘๐๔ ในรัชกาลบัดยุบันนี้

(พระราชหัตถ) สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์

ให้นายอังกาบมหาดเล็กเวรเดช หลานพระยาเทพประชุน เปนขุนสมุทโคจร พนักงานหาซื้อสิ่งของต่าง ๆ ทูลเกล้า ฯ ถวายในกรมมหาดเล็ก ถือศักนา ๔๐๐ ทำราชการตามตำแหน่งตั้งแต่บัดนี้ไป จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติ สมควรแก่ตำแหน่งทุกประการ ตามอย่างธรรมเนียมข้าราชการทั้งปวง ขอให้มีความสุขเจริญ เทอญ

แผ่นที่ ๒๐๗
ออกวันเสาร์
เดือน ๘
แรม ๙ ค่ำ

ตั้งแต่ณวันเสาร์ เดือน ๘ แรม ๙ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ ในรัชกาลบัดยุบันนี้

(พระราชหัตถ์) สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์

05/11/2565

ให้หลวงทิพประชาชน ผู้ช่วยราชการเมืองฉะเชิงเทรา เปนพระพนมสารนรินทร ผู้ว่าราชการเมืองพนมสารคาม ขึ้นเมืองฉะเชิงเทรา ถือศักดินา ๘๐๐ ทำราชการตามตำแหน่งตั้งแต่บัดนี้ไป ได้บังคับบัญชาปลัดยกระบัตร กรมการแลราษฎรบรรดาอยู่ในเขตรแดนเมืองสารคามทั้งสิ้น ตามที่ผู้ว่าราชการเมืองพนมสารคามแต่ก่อนได้บังคับบัญชามานั้น แลให้พิ้งบังคับพระยาวิเศษฤาไชย ผู้ว่าราชการเมืองฉะเชิงเทราแต่ที่เปนยุติธรรมแลชอบด้วยราชการ จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติ แลรักษาความซื่อสัตย์สุจริตต่อกรุงเทพ ฯ ตามอย่างธรรมเนียมผู้ที่อยู่ในตำแหน่งเช่นนี้ จงมีความสุขเจริญ เทอญ

ตั้งแต่ณวันเสาร์ เดือน ๘ แรม ๘ ค่ำ ปีขวดอัฐศก เปนปีที่ ๘ ของตราดวงที่ประทับนี้ประจำการแผ่นดินสยาม ศักราช ๑๒๓๘ เปนวันที่ ๒๘๐๕ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

(พระราชหัตถ) สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์

แล้วจึ่งมีพระบรมราชโองการแด่เจ้าหมื่นสรรเพชภักดี ให้เอาพานทองใหญ่พระราชทานแก่พระยาอุไทยธานี แล้วก็ประทับตรัสด้วยราชการอยู่จนเวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการก็กลับออกมาจากที่เฝ้า

โดย ภาณุรังษีสว่างวงศ์

05/11/2565

หนังสือข่าวราชการอย่างออกเดือนละ ๒ ครั้ง

แจ้งความ

การที่เปลี่ยนหนังสือข่าวราชการซึ่งเคยตีพิมพ์ทุก ๆ วัน มาตีพิมพ์เปนเดือนละ ๒ ครั้งนั้น เพราะเจ้าพนักงานผู้แต่งได้ปฤกษาหารือกันในวันพุธ เดือน ๙ ขึ้น ๑๔ ค่ำ เห็นพร้อมกันว่า การซึ่งตีพิมพ์ทุก ๆ วันนั้น จะเรียงความให้เรียบร้อยอ่านได้ง่ายโดยสดวกนั้นยากนัก อนึ่ง จะรวบรวมเก็บเข้าไว้ก็ลำบากมักตกหล่นหายไปเสีย ประการหนึ่งผู้ซึ่งเปนพนักงานแต่งก็มักท้อแท้ ไม่ใคร่จะคิดแต่งให้เรียบร้อยดีเหมือนแต่ก่อน ๆ หนังสือนี้ก็ร่วงโรยไปไม่ใคร่จะเปนลำดับกันบ้างขาดเสียทั้งวันบ้างเปนไปต่าง ๆ เพราะฉนั้นจึงได้คิดจัดการนี้ขึ้นใหม่ ให้หนังสือนี้ตีพิมพ์เปนเดือนละ ๒ ครั้ง แลได้กราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานตีพิมพ์ทูลเกล้า ฯ ถวายไว้ในโรงพิมพ์หลวง ๑๐๐ ฉบับ จะได้แจกแต่ผู้เปนพนักงานแต่งคนละฉบับ นอกจากนี้จะไม่ให้ซื้อขายได้เหมือนแต่ก่อน อนึ่งบางทีจะมีผู้คิดว่าจะมีผลประโยชน์อย่างไร จึงตีพิมพ์แล้วเก็บเสีย ไม่แจกให้คนทั้งหลายทั้งปวงอ่านทราบความเล่าการข้อนี้นั้นได้คิดเห็นพร้อมกันว่า หนังสือข่าวราชการซึ่งได้ตีพิมพ์ออกทุก ๆ วันนั้น ผู้ซึ่งได้รับไปก็ไม่ใคร่จะได้อ่านเปนแต่เก็บไว้เท่านั้นเอง ไม่เปนประโยชน์ในปัตยุบันนี้มากนักเลย อนึ่งผู้ซึ่งเปนพนักงาน

05/11/2565

แต่งหนังสือนั้น มีมากที่คิดเห็นว่า การซึ่งเป็นผู้แต่งนั้นลำบากยากเหนื่อยกว่าผู้ซึ่งต้องเสียเงินซื้อนั้นมากนัก จึงพากันคิดท้อใจละเลยการซึ่งเป็นพนักงานของตัวนั้นเสีย การแต่งก็ไม่ได้ดีเหมือนแต่ก่อน คือคิดจะออกเป็นผู้ซื้อเป็นต้นดังนี้ เพราะเหตุซึ่งจะไม่มีผู้แต่งนี้ จึงได้คิดเลิกไม่แจกหนังสือนี้ให้ผู้อื่น ๆ นอกจากผู้แต่งเลย เมื่อผู้หนึ่งผู้ใดอยากจะได้หนังสือนี้แล้ว ก็ต้องเข้ารับเป็นผู้แต่งด้วยเวรหนึ่ง จึงจะได้รับหนังสือนี้ฉบับหนึ่ง อย่างเช่นได้ว่ามาแล้วแต่ข้างต้นนั้น แต่ผู้แต่งนั้นไม่มีกำหนดมากน้อยเท่าใด คงผลัดเปลี่ยนเวียนกันไปจนครบตัวทั่วกันแล้ว จึงกลับเป็นต้นไปใหม่ หนังสือซึ่งเหลือแจกจากผู้แต่งนั้นจะเก็บไว้ เหมือนจดหมายเหตุซึ่งเจ้าพนักงานหอศาสตราคมได้เคยจดมาแต่ก่อน ๆ แต่เห็นว่าหนังสือนี้คงจะเอียดดีกว่าหนังสือซึ่งมหาดเล็กเวรหอศาสตราคมจดหมายไว้นั้น จึงคิดเก็บไว้เพื่อเป็นประโยชน์ไปในภายหน้า มากกว่าประโยชน์ในทุกวันนี้ ขอจงได้เข้าใจในความประสงค์ของพนักงานผู้แต่งหนังสือข่าวราชการทูลเกล้า ฯ ถวายนั้นทุกประการ

อนึ่งผู้ซึ่งรับแต่งหนังสือข่าวราชการในทุกวันนี้นับได้ ๔ พระองค์ คือจะแต่งเรียงเป็นลำดับต่อกันไปดังนี้

ที่ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์

ที่ ๒ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร

ที่ ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค

05/11/2565

ที่ ๔ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่

ที่ ๕ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์

ที่ ๖ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ

ที่ ๗ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ

ที่ ๘ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร

รวมซึ่งได้ทราบในทุกวันนี้ ๘ พระองค์ เมื่อมีเพิ่มเติมมาอีกอย่างไร จึงจะแจ้งความให้ทราบต่อไป อนึ่งลำดับซึ่งแต่งนั้นเรียงตามเวรซึ่งแต่งแต่เดิมบ้าง แทรกในที่เดิมบ้าง เพิ่มต่อใหม่บ้าง จึงมิใคร่จะเปนลำดับตามยศกันได้

อนึ่งปฏิทินเดือน ๑๐ ยกมาลงในเดือนนั้นนั้น เพราะหวังจะให้ใช้ในเดือน ๑๐ นั้นได้เต็มเดือนแล้ว ในเล่มที่ ๓ จึงลงปฏิทินเดือน ๑๑ ต่อไป

ผู้จัดการพิมพ์ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์.

05/11/2565

เดือน ๑๐ ข้างขึ้น

ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ ตรงกันกับพระพุทธสาสนกาล ล่วงแล้ว ๒๔๑๙ พรรษา กับเศษ ๓ เดือน แลเดือนออคัซต์กับเดือนเซบเตมเบอต่อกัน คฤศตศักราชอย่างยุโรป ๑๘๗๖

วัน	ค่ำ	วันที่ในรัชกาลปัจจุบันนี้	เศษวันซึ่งล่วงแล้วในพุทธกาล	วันที่อย่างยุโรป	
๑	๑	๒๘๔๐	๑๔	๒๐	
๒	๒	๒๘๔๑	๑๕	๒๑	
๓	๓	๒๘๔๒	๑๖	๒๒	
๔	๔	๒๘๔๓	๑๗	๒๓	
๕	๕	๒๘๔๔	๑๘	๒๔	เปนวันสตัปกรณ์พระอัฐิ กรม
๖	๖	๒๘๔๕	๑๙	๒๕	สมเด็จพระเทพศิรินทร ตรง
๗	๗	๒๘๔๖	๒๐	๒๖	วันสิ้นพระชนม์
๑	๘	๒๘๔๗	๒๑	๒๗	วันธรรมสวนะตามปักขคณนา
๒	๙	๒๘๔๘	๒๒	๒๘	
๓	๑๐	๒๘๔๙	๒๓	๒๙	
๔	๑๑	๒๘๕๐	๒๔	๓๐	
๕	๑๒	๒๘๕๑	๒๕	๓๑	
๖	๑๓	๒๘๕๒	๒๖	๑	วันนี้ เปน เดือน เซบ เตม เบอ
๗	๑๔	๒๘๕๓	๒๗	๒	อย่างยุโรป
๑	๑๕	๒๘๕๔	๒๘	๓	เปนวันอุโบสถแลจันทรุปราคา

พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ทรงเรียบเรียง

05/11/2565

เดือน ๑๐ ข้างแรม

ปีขวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๗ ตรงกันกับพระพุทธศาสนกาล ล่วงแล้ว ๒๔๑๙ พรรษา กับเศษ ๔ เดือน แลเดือนเชบเตมเบอ คฤศตศักราชอย่างยุโรป ๑๘๗๖

วัน	ค่ำ	วันที่ในรัชกาลปัจจุบันนี้	เศษวันซึ่งล่วงแล้วในพุทธกาล	วันที่อย่างยุโรป	
๒	๑	๒๘๕๕	๐	๔	
๓	๒	๒๘๕๖	๑	๕	
๔	๓	๒๘๕๗	๒	๖	สวดมนต์ฉลองพระพุทธ
๕	๔	๒๘๕๘	๓	๗	ชนมพรรษาตามจันทรโคจร
๖	๕	๒๘๕๙	๔	๘	เวลา ๑๐ ทุ่มกับ ๒๓ นาที
๗	๖	๒๘๖๐	๕	๙	ฉันเวลาเช้า บ่ายมีเทศน์
๑	๗	๒๘๖๑	๖	๑๐	กัณฑ์ ๑
๒	๘	๒๘๖๒	๗	๑๑	วันธรรมสวนะตามปักขคณนา
๓	๙	๒๘๖๓	๘	๑๒	
๔	๑๐	๒๘๖๔	๙	๑๓	
๕	๑๑	๒๘๖๕	๑๐	๑๔	
๖	๑๒	๒๘๖๖	๑๑	๑๕	เย็นสวดมนต์พิธีถือน้ำ
๗	๑๓	๒๘๖๗	๑๒	๑๖	เช้าถือน้ำเย็นพิธีสารท
๑	๑๔	๒๘๖๘	๑๓	๑๗	พิธีสารทั้งเช้าทั้งเย็น
๒	๑๕	๒๘๖๙	๑๔	๑๘	พิธีสารทั้งเช้าทั้งเย็น

พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ทรงเรียบเรียง

05/11/2565

ข่าวราชการ

ณวันเสาร์ เดือน ๙ ขึ้น ๑๐ ๑ เวลา ๒ โมงเศษ เจ้าพระยาภูธราภัยที่สมุหนายก กับพระยาจ่าแสนยบดีเข้าเฝ้าทูลถวายของในพระบาทฯ พระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร จนเวลาบ่าย ๓ โมงเศษเสด็จขึ้น ครั้นเวลาบ่าย ๔ โมงเศษ เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ ที่สมุหพระกลาโหมเข้าเฝ้าทูลถวายของในพระบาท จนเวลา ๕ โมงจึงได้กลับออกแต่ที่เฝ้า พระยาอนุชิตชาญไชยจึงได้เข้าเฝ้าทูลถวายของในพระบาทครู่หนึ่ง พอเวลา ๕ โมงเศษเสด็จขึ้น

เวลาย่ำค่ำเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แล ข้าทูลถวายของในพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าณที่นั้น พระยาจ่าแสนยบดีกราบบังคมทูลพระกรุณา เบิกหลวงจินดารักษ์กราบถวายบังคมลาขึ้นไปราชการเมืองเชียงใหม่ เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

ครั้นเวลาประมาณ ๒ ทุ่มเศษ เสด็จออกทรงธรรมณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬารด้านตวันตก พระปฏิบัติธรรมทินวัดราชบพิธเป็นผู้ถวายพระธรรมเทศนา จนเวลายามเศษเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์

ได้รับแต่งแทนสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ซึ่งทรงประชวรอยู่

05/11/2565

ณวันอาทิตย์ เดือน ๙ ขึ้น ๒ ค่ำ เวลาเช้าพระสงฆ์เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวังตามธรรมเนียม เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินออกทางประตูพรหมโสภา ประทับสนามหญ้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าอยู่ในที่นั้น จึงพระนรินทรราชเสนีนำใบบอกพระยาประทุมธานีขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาฉบับหนึ่ง ใจความว่าทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้มีตราพระคชสีห์ออกไปถึง พระยาประทุมธานีกรมการได้ทราบเกล้า ฯ แล้วทุกประการ พระยาประทุมธานีได้จัดกรมการพร้อมด้วยข้าหลวงออกผูกปี่จีนจำนวนปีชวดอัฐศก ได้เงิน ๓๐ ชั่ง ๓ ตำลึง พระยาประทุมธานีได้มอบให้กรมการนำเข้ามาส่งในกรุงเทพมหานครครั้งหนึ่งก่อน ถ้าต่อไปข้าหลวงกรมการผูกปี่จีนได้มากน้อยเท่าใด จึงจะบอกเข้ามาให้ทราบครั้งหลัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับทรัสด้วยข้อราชการต่าง ๆ อยู่จนเวลาย่ำค่ำแล้วจึงเสด็จพระราชดำเนินขึ้นทรงรถพระที่นั่งเสด็จไปประทับวังสราญรมย์ ทรงดรัสกับสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์จนเวลายามเศษก็เสด็จกลับคืนเข้าพระบรมมหาราชวัง

กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ทรงแต่ง

ณวันจันทร์ เดือน ๙ ขึ้น ๓ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวังตามธรรมเนียม ครั้นเวลาย่ำค่ำ

05/11/2565

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินออกทางประตูพรหมโสภามาประทับสนามหญ้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาทนั่งเป็นลำดับตามผู้ใหญ่ผู้น้อย พระยาจ่าแสนยบดีจึงนำใบบอกเจ้าพระยาภูธราภัยขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย มีความว่าด้วยหัวเมืองฝ่ายเหนือส่งเงินแทนส่วยทองคำแลไม้ขอนสัก รวมหมดด้วยกันเป็นเงินตรา ๑๔๓ ชั่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสด้วยกิจราชการอยู่ในที่นั้น จนเวลาทุ่ม ๓ กับ ๔๐ นาที่เสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค ทรงแต่ง

ณวันอังคาร เดือน ๙ ขึ้น ๔ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดระฆังโฆสิตารามเข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณมาทรงประเคนสำรับพระสงฆ์ฉันเวรที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ มีหม่อมเจ้าพระพุทธบาทบีฬันทน์เป็นประธาน เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลถวายชุดีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าเฝ้าพร้อมกัน พระยาจ่าแสนยบดีอ่านบอกพระยามหาอำมาตย์ ๓ ฉบับ พระนรินทรราชเสนีอ่านบอก ๕ ฉบับ เวลาทุ่มเศษทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ขุนนางกลับออกมาแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ไปจุดเทียนที่โรงหล่อใหม่ริมหอกลอง

05/11/2565

เวลาทุ่มเศษพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปที่โรงหล่อ ตั้งพิธีหล่อพระประธานสำหรับวัดพระนามบัญญัติ ที่นั้นตั้งพระพุทธปฏิมากรพระไชยในแผ่นดินปัตยุบันนี้องค์ ๑ พระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์ คือ พระสาธุศีลสังวร ๑ ถานานุกรม ๔ รวม ๕ รูป

พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ทรงแต่ง

ณวันพุธ เดือน ๙ ขึ้น ๕ ค่ำ เวลาเช้า ๕ โมง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ทรงประเคนพระสงฆ์ฉันแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทรงรถพระที่นั่งแต่ประตูพรหมโสภา ทรงรถพระที่นั่ง มีกระบวรทหารม้าหน้าสพายหอกประมาณ ๒๔ ม้า มีทหารม้าหน้าถือดาบประมาณ ๑๒ ม้า มีม้าตำรวจถือหอก ๑๐ ม้า แล้วจึงได้ถึงรถพระที่นั่ง ข้างขวามีรถพระที่นั่ง มีม้าพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช ข้างซ้ายมีม้าหลวงศัลยุทธวิธีการ ส่องม้านี้คือเอดเดอกง (คือทหารรักษาพระองค์) แล้วจึงมีม้าทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ต่อไปข้างหลังอีก ๑๐ ม้า แล้วจึงมีรถพระที่นั่งรองแลรถข้าทูลถวายชุดพระบาท ซึ่ง ตามเสด็จพระราชดำเนินอีกหลายรถ ครั้นรถพระที่นั่งประทับโรงหล่อ ซึ่งตั้งอยู่ริมหอกลองข้างถนนหน้าวังกรมหลวงวรศักดาพิศาล เสด็จทรงพระราชดำเนินไปประทับที่ทรงนมัสการในโรงหล่อ แล้วจึงดำรัสสั่งให้พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการซึ่งว่าการช่าง ๑๐ หมู่ ให้ช่างหล่อยกเบ้าเข้ามาทูลเกล้า ฯ

05/11/2565

ถวาย จึงผสมทองคำเทลงในเบ้าแล้วเจ้าพนักงานช่างหล่อจึงยกเบ้าเทลงในแบบพิมพ์พระพุทธรูปหน้าตักกว้าง ๒ ศอก ๙ นิ้ว พระพุทธรูปนี้สำหรับจะเปนพระประธานในพระอุโบสถวัดพระนามบัญญัติ เมื่อช่างหล่อเททองลงในแบบพิมพ์ หลวงสำเร็จพระธรรค์จึงนำเชือกหุ้มผ้าขาวซึ่งติดเนื่องกับเบ้านั้นมาทูลเกล้า ฯ ถวาย ทรงรับแล้วพระราชทานปลายเชือกให้พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระเจ้าน้องยาเธอทรงถือกันต่อ ๆ ไป เททองอยู่ ๑๕ นาทีเสร็จแล้ว ช่างหล่อจึงได้โห่ขึ้นสามลาตามธรรมเนียม เมื่อเวลาหล่อนั้นพระราชาคณะถานานุกรมวัดพระเชตุพน ๕ รูปมีพระสาธุคีตสังวรเปนประธาน ซึ่งได้เจริญพระพุทธมนต์ในเวลานั้นจึงสวดชยันโต เจ้าพนักงานพิณพาทย์ก็ได้ประโคมแตรสังข์และดนตรีขึ้นพร้อมกันในเวลานั้น ครั้นเสร็จแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จพระราชดำเนิรมาประทับ ทรงบีดทองเทวรูปซึ่งหล่อขึ้นใหม่ ว่าจะเอาตั้งไว้ที่ศาลาใต้ต้นโพธิที่เกาะบางปอิน ครั้นทรงบีดทองแล้วจึงโปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าถวายของไทยธรรมแก่พระสงฆ์แล้ว พระสงฆ์จึงถวายยถาสัพพีอดีเรกถวายพระพรลาแล้วจึงเสด็จพระราชดำเนิรทอดพระเนตรการต่าง ๆ ที่ในโรงหล่อ ตามที่พระองค์เจ้าประดิษฐวรการกราบบังคมทูลพระกรุณาเสร็จแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นรถพระที่นั่ง เวลาเที่ยงครึ่งเสด็จพระราชดำเนิรกลับคืนพระบรมมหาราชวัง

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออก

05/11/2565

พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยมไหศวริยพิมานโดยสถานอุดราภิมุข พร้อมด้วย พระบรมวงศานุวงศ์ แลข้า ทูลละออง ธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย ฝ่ายทหารพลเรือนเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทณที่นั้น พระนรินทรราชเสนีจึงนำหวันยาหยานาย ๑ หวันมหะหมัดนาย ๑ หวันนาวังนาย ๑ หวันมหะมัดนาย ๑ แขกเมืองกลันตันซึ่งคุมต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการเข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวายแล้วนั้น ๔ นายเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทกราบถวายบังคมลากลับไปเมืองกลันตัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชปฏิสันถารตรัสปราไสโดยสมควร แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานพระคลังวิเศษจัดเสื้อผ้ามอบไปพระราชทานพระยากลันตัน แลพระราชทานผู้ซึ่งคุมเครื่องราชบรรณาการเข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวายนั้นเสร็จแล้ว จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตรตั้งตำแหน่ง ให้นายกต่อมขุนประเสริฐอักษร ในกรมพระสุรัศวดีเปนหลวงชาติสุรินทร กรมพระกลาโหมนาย ๑ โปรดเกล้า ฯ ตั้งให้นายวิสูตร์มณเฑียรนายเวร เปนหลวงอาวุธอัคนีนาย ๑ โปรดเกล้า ฯ ตั้งให้นายชุ่มบุตร์พระยาคทาธรธรณินทร เปนนายรองเล่ห์อาวุธมหาดเล็กเวรฤทธินาย ๑ โปรดเกล้า ฯ ตั้งให้นายกลึงบุตร์พระยามหานุภาพ เปนนายรองเสน่ห์มหาดเล็กเวรเดช ๑ รวม ๔ นาย แล้วเสด็จขึ้นพระที่นั่งไพศาลทักษิณ

สำเนาความในสัญญาบัตร ๔ ฉบับนั้นมีดังนี้ ฉบับที่ ๑ ว่า ให้นายกต่อมขุนประเสริฐอักษรในกรมพระสุรัศวดี เปนหลวงชาติสุรินทร

05/11/2565

กรมพระกลาโหม ถือศักดินา ๖๐๐ ทำราชการตามตำแหน่งตั้งแต่บัดนี้ไป จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติ สมควรแก่ตำแหน่งทุกประการ ตามอย่างธรรมเนียมข้าราชการทั้งปวง ขอให้มีความสุขสวัสดิเจริญเทอญ

ตั้งแต่ณวันพุธ เดือน ๙ ขึ้น ๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๗ เป็นวันที่ ๒๘๑๕ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

ฉบับที่ ๒ ว่า ให้นายวิสูตรมณเฑียร นายเวรกรมพระกลาโหม เป็นหลวงอาวุธอัคนี พนักงานปืนเด็กกรมพระกลาโหม ถือศักดินา ๘๐๐ ทำราชการตามตำแหน่งตั้งแต่บัดนี้ไป จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติ สมควรแก่ตำแหน่งทุกประการ ตามอย่างธรรมเนียมข้าราชการทั้งปวง ขอให้มีความสุขสวัสดิเจริญ เทอญ

ตั้งแต่ณวันพุธ เดือน ๙ ขึ้น ๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เป็นวันที่ ๒๘๑๕ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

ฉบับที่ ๓ ว่า ให้นายชุ่มบุตร์พระยาคทาธรธรณินทร เป็นนายรองเล่ห์อาวุธมหาดเล็กเวรฤทธิ ถือศักดินา ๓๐๐ ทำราชการตามตำแหน่งตั้งแต่บัดนี้ไป จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติ สมควรแก่ตำแหน่งทุกประการ ตามอย่างธรรมเนียมข้าราชการทั้งปวง ขอให้มีความสุขสวัสดิเจริญ เทอญ

ตั้งแต่ณวันพุธ เดือน ๙ ขึ้น ๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๙ เป็นวันที่ ๒๘๑๕ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

05/11/2565

ฉบับที่ ๔ ว่า ให้นายถลิ่งบุตร์พระยามหานุภาพ เปนนายรองเสน่ห์มหาดเล็กเวรเดช ถือศักดินา ๓๐๐ ทำราชการตามตำแหน่งตั้งแต่บัดนี้ไป จงเว้นการควรเว้น หมั่นประพฤติการควรประพฤติ สมควรแก่ตำแหน่งทุกประการ ตามอย่างธรรมเนียมข้าราชการทั้งปวง ขอให้มีความสุขสวัสดิเจริญ เทอญ

ตั้งแต่ณวันพุธ เดือน ๙ ขึ้น ๕ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เปนวันที่ ๒๘๑๕ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

บาญชีสิ่งของพระราชทานตอบเครื่องราชบรรณาการ

อนึ่งบาญชีเสื้อผ้าสิ่งของต่าง ๆ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานพระคลังวิเศษ พระคลังมหาสมบัติ กรมนา กรมท่าซ้าย จัดสิ่งของไปพระราชทานเจ้าพระยากลันตัน แลแขกเมืองซึ่งนำเครื่องราชบรรณาการนั้นมีดังนี้ มอบไปพระราชทานเจ้าพระยาพิพิธภักดีศรีสุดต่านมหะหมัด พระยากลันตันนั้น คือเสื้ออย่างแขกเปนโหมดเทศ ๑ เปนเข้มขาบร้วดอกใหญ่ ๑ เปนแพรยี่บุ่นหงอนไก่ลาย ๑ รวม ๓ เสื้อ ผ้านุ่งลาดทองติดขลิบ ๑ เปนแพรเพลาะขาวหงอนไก่ลาย ๑ เปนยกจีน ๒ เปนปูมไทย ๑ รวมผ้านุ่ง ๕ ผืน เข้าสาร ๑๕ เกวียน เกลือ ๑๕ เกวียน

แลมอบไปพระราชทานรายามุดาเมืองกลันตัน ๑ พระยารัษฎาภิบดีบุรุษพิเศษ ๑ รวม ๒ นายนั้น พระราชทานคนละอย่างเท่ากัน คือ

05/11/2565

เสื้อเข้มขาบอย่างแขกเปนรัวดอก ๑ เปนลายสะเทิน ๑ เปนแพรยี่บุน หงอนไก่ลาย ๑ รวม ๓ เสื้อ ผ้านุ่งเปนตาดทองแดงติดขลิบ ๑ เปนแพรเพลาะขาวหงอนไก่ลาย ๑ เปนยกจีน ๑ รวมผ้านุ่ง ๓ ผืน

ของพระราชทานผู้คุมเครื่องราชบรรณาการนั้น คือหวันยาหยา ๑ หวันมหะหมัด ๓ หวันนาวัง ๑ หวันมหะหมัด ๓ รวม ๔ นายนั้น พระราชทานคนละอย่างเท่ากัน คือเงินตราคนละ ๕ ตำลึง ๔ คนเปนเงินชั่ง ๑ เสื้ออย่างแขกอัดหลัดดอกเด็กคนละเสื้อ ผ้าเช็ดหน้าลายวิลาศคนละผืน แขกไพร่ ๓๒ คนซึ่งมากับผู้คุมเครื่องราชบรรณาการ ๔ นายนั้น พระราชทานเงินตราคนละกึ่งตำลึง ๓๒ คนเปนเงิน ๑๓ ตำลึง รวมทั้งสิ้นเปนเสื้อ ๑๓ ผ้านุ่ง ๑๓ ผ้าเช็ดหน้า ๔ เงินตราชั่ง ๑๘ ตำลึง เข้าสาร ๑๕ เกวียน เกลือ ๑๕ เกวียน

พระราชพิธีพรุณศาสตร์

ในเวลาวันนั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ รับพระบรมราชโองการใส่เกล้า ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้จัดตั้งการพระราชพิธีพรุณศาสตรณที่สนามหลวง เจ้าพนักงานภูษามาลาเชิญพระพุทธรูปพระไชยในรัชกาลปัจจุบันนี้องค์ ๑ พระไชยเนาวโลหะองค์ ๑ ขึ้นเสลี่ยงกงมีกระบวรแห่คนถือธงมังกร ๓๐ คู่ คนตีกลองชนะ ๑๐ คู่ คนเป่าแตรฝรั่ง ๔ คู่ คนเป่าแตรงอน ๒ คู่ คนเป่าสังข์ ๑ คู่ เครื่องสูง ๑ สำรับ คู่แห่ ๓๐ คู่ แล้วเดิรขบวร

05/11/2565

แห่ออกจากพระบรมมหาราชวังไปเข้าในสนามหลวง เจ้าพนักงานภูษามาลา จึงเชิญพระพุทธรูปพระไชยทั้ง ๒ องค์นั้นขึ้นสถิตย์บนพระแท่นมณฑล แลพระคันธารราษฎร์องค์ใหญ่ ๑ พระคันธารราษฎร์ยืนองค์น้อย ๑ พระพุทธรูปในครอบแก้วรูปสี่เหลี่ยมรีมีต้นเข้าทองอยู่ตรงพระพักตร์ครอบ ๑ รวม ๓ องค์เชิญออกแต่หอพระคันธารราษฎร์มาตั้งในพระแท่นมณฑลที่พลับพลาในสนามหลวงนั้นด้วย แล้วเจ้าพนักงานสนมตั้งเครื่องนมัสการเครื่อง ๕ หนึ่งเครื่อง เจ้าพนักงานกรมสังฆการีย์จึงตั้งตู้เทียนไชยเปนตู้ผ้าขาวโปร่งรูป ๔ เหลี่ยมสูงประมาณ ๔ ศอก มีกรอบไม้ทาสีขาวมีเม็ดบัวทองติดปลายเสาตู้เทียนไชยทั้ง ๔ มุม มีเทียนไชยยาวประมาณ ๔ ศอก ขนาดหนัก ๕ ชั่ง ได้ ๘๐๐ เส้นอยู่ในตู้นั้นเล่ม ๑ แล้วหลวงกลไมยพิจิตร์ เจ้ากรมช่างบั้นขวา ๑ ขุนพินิจบรรจงปลัดกรมช่างบั้น ๑ หมื่นศรีสารวัด ๑ หมื่นจงพินิต ๑ รวม ๔ นาย ได้รับพระราชทานผ้าขาวนุ่งห่ม ๑ สำรับ เข้าเปลือก ๑ สัด เบี้ย ๓๓๓๐ เบี้ย เงิน ๑ บาท แล้วหลวงกลไมยนุ่งขาวห่มขาวสำรวมศีลห้า บั้นรูปพระสุภูตินั่งสมาธิหน้าตักประมาณศีบ ๑๐ นิ้ว ปลัดกรมกับขุนหมื่นช่างบั้น ๆ พระยาปลาช่อน ๑ กับบริวารใหญ่ ๒ เล็ก ๗ รวม ๙ กับ ๒ พระยานาค ๘ พระอินทร์มือขวาถือพระขรรค์ มือซ้ายชี้ตรงออกไปข้างหน้าองค์ ๑ ท้าวจัตุโลกบาล ๓ องค์ มือขวาถือพระขรรค์ มือซ้ายชี้ตรงออกไปข้างหน้า ยกเสียแต่ท้าวกุเวรนั้นมือขวาถือกระบอง มือซ้ายชี้ออกไปตรงหน้า แล้วชุด

05/11/2565

สระลงในที่สนามหลวงตรงท้ายพลับพลา สระกว้าง ๔ ศอก ยาว ๔ ศอก ลึก ๑ ศอกเสร็จแล้ว จึงเชิญพระสุภูติลงสถิตย์ในสระริมขอบสระด้านใต้ แล้วผินพระพักตร์ไปสู่ทิศเหนือ แล้วตั้งพระยาปลาช่อนลงตรงหน้าพระอินทร์ แล้วตั้งบริวารตัวใหญ่ลง ๒ พระยาปลาช่อนแล้วลาง กบ ๒ ตัวนั้นลงตรงหน้าพระยาปลาช่อนออกไปแล้ว วางบริวารปลาแล นาคสลับกันรอบพระยาปลาช่อน แล้วจึงตั้งท้าวกุเวรราช (ยักษ์) ลงที่ริมขอบสระด้านใต้ตรงหลังพระสุภูติ ผินหน้าไปสู่ทิศตวันตก แล วางท้าวธตรฐ (คนธรรพ) ลงที่ริมขอบสระด้านตวันออก ผันหน้าไปทิศตวันตก แลวางท้าววิรุฬหก (กุมภัณฑ์) ลงที่ขอบสระทิศทักษิณ แลวางท้าววิรูปักษ์ (นาค) ลงที่ริมขอบสระด้านตวันตก แลมีราชวัตรฉัตรกระดาษ ต้นกล้วยต้นอ้อยปัก ๔ ริมสระมีศาลเทวดา ๕ ศาล มีบายศรีตองกับศีรษะสุกรอยู่บนศาลถ้วนทุกศาล แลบัตร ๙ ชั้น ๕ เครื่อง กระยาบวช ๕ ตั้งริมสระทั้งสี่ทิศเพื่อจะได้บูชาท้าวจตุโลกบาล แลอีกที่หนึ่งนั้นตั้งเรียงกันริมสระด้านใต้นั้นเปน ๒ เครื่อง เพื่อจะบูชาพระอินทร

เจ้าพนักงานกรมภูษามาลา จึงเชิญพระคันธารราษฎร์ใหญ่ องค์ ๑ พระคันธารราษฎร์น้อย ๓ องค์ เทวรูป ๖ องค์ โคอุศุภราช ๑ ออกจากหอพระคันธารราษฎร์ มาตั้งที่ชาลาที่แจ้งซึ่งต่อออกไปแต่เฉลียงหอพระคันธารราษฎร์นั้น

เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออก

05/11/2565

ทรงพระที่นั่งราชยานแต่เกยพระทวารเทเวศร์รักษา ไปประทับเกย พลับพลาในสนามหลวง ประทับที่ทรงนมัสการเสร็จแล้ว จึงทรง ถวายสบงจีวรผ้ากราบกับย่ามสักหลาดสีน้ำเงินแก่พระสงฆ์ ๒๕ รูป คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ ๑ พระคุณาจาริย วัตร ๑ พระมงคลเทพมุนี ๑ พระวินยานุกูลเถร ๑ พระสังวรานุวงศ์ เถร ๑ พระพิธีธรรมวัดมหาธาตุ ๔ วัดพระเชตุพน ๔ วัดสระเกศ ๔ วัดระฆังโฆสิตาราม ๔ วัดราชสิทธาราม ๔ รวมพระพิธีธรรม ๒๐ รูป รวมทั้งพระราชาคณะเปน ๒๕ รูป ครั้นพระสงฆ์ผลัดสบงจีวรแล้ว จึง ขึ้นมานั่งที่อาสน์สงฆ์ตามเดิม กรมพระปวเรศถวายศีลจบแล้ว จึง ทรงถวายเทียนชนวนแก่กรมพระปวเรศ ๆ ทรงคาถาปลาช่อนแต่ ภควา จนถึงปารมีตี จบแล้วจึงเสด็จไปจุดเทียนไชย พระสงฆ์จึงสวดคาถา จุดเทียนไชย แตพนักงานพิณพาทย์ก็ประโคมขึ้นพร้อมกัน ครั้นจุด เทียนไชยเสร็จแล้ว พระเมธาธิบดีเจ้ากรมราชบัณฑิตซ้ายนุ่งขาว ห่มขาว ถวายคำนับแล้วอ่านคำประกาศเทวดา ว่าด้วยพระราชพิธี พรุณศาสตร มีความในประกาศนั้นดังนี้

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (สามหน)

อโหสิโข โส ภควา มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ มนุสฺเสสุ อุปฺปนฺโน จตุริโย ชาติยา โคตโม โคตฺเตน สากฺยปุตฺโต สากฺยกุลา ปพฺพชิโต สมฺมาปโยคมาคมฺม สมฺมาปธานมนฺวาย สมฺมามนสิการมนฺวาย อุรุ- เวลายำ นชฺชา เนรญฺชราย ตีเร อสฺสตฺถโพธิรุกฺขมูเล สพฺพโส

05/11/2565

คณฺหานำ ขยา วิราคา นิโรธา จาคา ปฏินิสฺสคฺคา สเทวเก โล-เก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺรหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อนุตฺตรำ สมฺมาสมฺโพธิ์ อภิสมฺพุทฺโธ ตโต ปน ภควนฺตำ เอวำ กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต อิติปิ โส ภควา อรหำ สมฺมา-สมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺม-สารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานำ พุทฺโธ ภควาติ ฯ

ภาสิตำ เตน พุทฺเธน วุฏฺฐิ่ว ปรมา สรา
วุฏฺฐิ่ ภูตา อุปชิ่วนฺติ เย ปาณา ปถวิสฺสิตา
เอเตน สจฺจวชฺเชน ปวสฺสนฺตุ วลาหกา
นตฺถิ ปุตฺตสมำ เปมำ นตฺถิ โทสมิกำ ธนำ
นตฺถิ สุริยสมา อาภา สมุทฺทปรมา สรา
อิมิสฺสาทานิ คาถาย คาถายำ พุทฺธภาสิตา
นตฺถิ อตฺตสมำ เปมำ นตฺถิ ธญฺญสมำ ธนำ
นตฺถิ ปญฺญาสมา อาภา วุฏฺฐิ่ว ปรมา สรา
เอเตน สจฺจวชฺเชน ปวสฺสนฺตุ วลาหกา
กิสฺมิ วตฺถุ มนุสฺสานำ กิสฺมิ จ ปรมา สชา
กิสฺมิ ภูตา อุปชิ่วนฺติ เย ปาณา ปถวิสฺสิตา
อิมิสฺสาทานิ คาถาย คาถายำ พุทฺธภาสิตา
ปุตฺตา วตฺถุ มนุสฺสานำ ภริยา ปรมา สชา
วุฏฺฐิ่ ภูตา อุปชิ่วนฺติ เย ปาณา ปถวิสฺสิตา
เอเตน สจฺจวชฺเชน ปวสฺสนฺตุ วลาหกา ฯ

05/11/2565

ข้าพระพุทธเจ้า ขอนอบน้อมนมัสการแด่พระผู้มีพระภาคย์องค์พระอรหันต์ ผู้ไกลผู้ควรผู้ตรัสรู้ด้วยพระองค์ชอบแล้ว พระผู้มีพระภาคย์พระองค์นั้นได้เกิดขึ้นแล้ว ณเหล่ามนุษย์ชวิยกะณมัยมชนบท พระองค์เป็นกระษัตริย์โดยพระชาติ เป็นโคตมโดยพระโคตร เป็นโอรสศักยกระษัตริย์ เสด็จออกบรรพชาแต่ศักยตระกูล พระองค์อาศรัยประโยคพยายามความเพียรชอบ ทำในจิตรโดยแยบคายอุบายชอบ ละนิวรณ์ห้าอันเป็นเครื่องเศร้าหมองจิตร ซึ่งทำปัญญาให้ถอยกำลังลงเสื่อมได้แล้ว ดำรงจิตรในสติปัฏฐานสี่ เจริญให้โพชฌงค์ทั้งเจ็ดเกิดมีขึ้นตามจริงแล้ว เพราะสิ้นหายตายย้อมดับสนิทจนสิ้นเชิงสละละวางตัณหาทั้งหลายเสียด้วยประการทั้งปวง ได้ตรัสรู้อนุตรสัมมา-สัมโพธิญาณในโลก กับทั้งเทวดามารพรหมในหมู่กับทั้งสมณพราหมณ์เทพยดามนุษย์ ทรงปรีชาญาณตรัสรู้บริสุทธล่วงวิสัยสัตว์ทั้งปวง กิตติศัพท์เสียงสรรเสริญพระผู้มีพระภาคย์เจ้านั้นไพเราะพึงไปว่า พระผู้มีพระภาคย์เจ้านั้นเป็นพระอรหังไกลจากกิเลศกับทั้งวาสนา ควรรับบูชาของสัตว์โลก ตรัสรู้ชอบโดยลำพังพระองค์แล้ว ถึงพร้อมวิชาปัญญารู้แจ้งชัด แลจรณะข้อปฏิบัติเครื่องดำเนิรซึ่งวิชาครบบริบูรณ์ เสด็จไปดีแล้วตรัสรู้โลกแจ้งชัด เป็นสารถีฝึกบุรุษควรทรมาน ไม่มีสารถีอื่นยิ่งขึ้นไปกว่า เป็นพระศาสดาผู้สั่งสอนของเทพยดามนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้ตรัสรู้แล้วเต็มที่ในทางปัญญาขึ้นแล้ว ทรงภาคยคุณบุญสิริ เป็นที่คบหาของประชุมชนได้ทุกหมู่เหล่า กิตติศัพท์

05/11/2565

เสี่ยงสรรเสริญพระผู้มีพระภาคย์เจ้านั้นไพเราะครอบงำฟุ้งไปอย่างนั้น

สมเด็จพระผู้มีพระภาคย์พระองค์นั้น ได้ตรัสประภาษด้วยน้ำฝนว่าบรรดาสระคือแม่น้ำบึงบ่อที่น้ำไหลไปทั้งหลาย. มีน้ำฝนเปนอย่างยิ่ง อนึ่งตรัสว่าเหล่าสัตว์ทั้งหลายผู้อาศรัยแผ่นดินย่อมเลี้ยงชีวิตพึ่งฝนดังนั้น พระพุทธภาสิตทั้งสองนั้นข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายก็คิดตามเห็นเปนความจริง ด้วยอำนาจคำจริงนี้วาหากเทพยเจ้าทั้งหลายจงให้ฝนตกลงต้องตามฤดูกาล ให้สรรพพืชชัญญาหารงอกงามบริบูรณ์ด้วยรวงผลเปนประโยชน์แก่ประชุมชนตามประสงค์ทุกประการ

เนื้อความพิสดารในสองภาสิตนั้นว่า เทพยดาองค์หนึ่งทูลว่าของรักซึ่งจะเสมอด้วยบุตรไม่มี ทรัพย์สิ่งซึ่งมนุษย์พึงถนอมจะเสมอด้วยโคไม่มี แสงสว่างซึ่งจะเสมอด้วยพระอาทิตย์ไม่มี สระน้ำที่ไหลไปทั้งหลายมีสมุทสาครเปนที่ยิ่ง แสดงเนื้อความนี้ พระผู้มีพระภาคย์เจ้าทรงเปลี่ยนแปลงว่า ของรักซึ่งจะเสมอด้วยตนไม่มี ทรัพย์สิ่งของที่มนุษย์พึงถนอม ซึ่งจะเสมอด้วยเข้าเปลือกไม่มี แสงสว่างซึ่งจะเสมอด้วยปัญญาไม่มี สระน้ำที่ไหลไปทั้งหลายมีน้ำฝนเปนอย่างยิ่ง พุทธภาสิตนี้ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายก็คิดเห็นจริงตามพระพุทธภาสิต ด้วยอำนาจความจริงนี้ วาหากเทพยดาทั้งหลายจงให้ฝนตกลงมาต้องตามฤดูกาล ให้สรรพพืชชัญญาหารงอกงามบริบูรณ์ด้วยรวงผล เปนประโยชน์แก่ประชุมชนทุกประการ

อนึ่งเทพยดาทูลถามว่า สิ่งอะไรเปนวัตถุที่อยู่ของมนุษย์ทั้งหลาย

05/11/2565

อะไรเป็นศัตรูอย่างยิ่งของมนุษย์ทั้งหลาย สัตว์ทั้งปวงผู้อาศัยแผ่นดินพึ่งอะไรเลี้ยงชีวิต พระผู้มีพระภาคย์เจ้าทรงวิสัชนาแก้คำถามนั้นว่า บุตรแลธิดาเป็นวัตถุที่อยู่ของมนุษย์ทั้งหลาย ภริยาเป็นศัตรูอย่างยิ่งของมนุษย์ทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลายผู้อาศัยแผ่นดินพึ่งน้ำฝนเลี้ยงชีวิต ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายก็คิดตามเห็นว่า พระพุทธภาสิตนี้เป็นคำจริง ด้วยอำนาจคำจริงนี้ ฉลาหกเทพยดาเจ้าทั้งหลายจงให้ฝนตกลงมาต้องตามฤดูกาล ให้ศรรพพืชธัญญาหารงอกงามบริบูรณ์ด้วยรวงผล เป็นประโยชน์แก่ประชุมชนทุกประการตามพระราชประสงค์นั้น เทอญ

ครั้นประกาศแล้ว พระวินยานุกูลเถรจึงชัดตำนาน พระสงฆ์ได้เจริญพระพุทธมนต์สัตตปริตพร้อมกัน ในเวลานั้นพระโหราธิบดีจึงได้ยืนชี้ที่ข้างศาลเทวดาที่ริมขอบศระทิศทักษิณ ร่ายมนต์บูชาพระอินทร หลวงโลกทีปได้ยืนหน้าศาลเทวดาริมศระทิศบัจจิม ร่ายมนต์บูชาท้าววิรูปักษ์ หลวงเทพพยากรณ์ยืนร่ายมนต์บูชาท้าวกุเวรราชที่หน้าศาลเทวดาทิศทักษิณถัดหน้าศาลเทวดาซึ่งพระโหราธิบดีบูชานั้นออกมา

หมื่นญาณทิศยืนหน้าศาลเทวดาริมศระด้านตวันออก ร่ายมนต์บูชาท้าวธตรฐ หมื่นญาณจักรยืนหน้าศาลเทวดาริมศระทิศอุดร ร่ายมนต์บูชาท้าววิรุพหก แลมีราชบัณฑิตชักประคำอยู่ริมขอบศระข้างทิศทักษิณนาย ๑ ในเวลาพระสงฆ์กำลังเจริญพระพุทธมนต์อยู่นั้น เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นไปทรงนมัสการพระคันธารราษฎร์แลเทวรูปซึ่งสถิตย์ที่ชาลาที่แจ้งข้างหอพระคันธารราษฎร์แล้ว เสด็จพระราชดำเนิรกลับ

05/11/2565

มาประทับที่พลับพลา ครั้นพระสงฆ์เจริญสัตตปริตจบแล้ว จึงได้เจริญคาถาพระยาปดาข่อน ๑๗ จบตามถ้ำดังวันพุธนี้ ครั้นจบแล้วกรมพระปวเรศจึงถวายอติเรก พระสงฆ์ก็สวดภวตุสัพจบแล้ว จึงทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการที่แท่นพิธี พระสงฆ์พิธีธรรมวัดมหาธาตุ ๔ วัดราชสิทธิ ๑ รวมพระสงฆ์ห้องภาณ ๕ รูปขึ้นบนแท่นพิธีสวดสุภูตสูตร พระคุณาจารียวัตรนั่งปรก

ครั้นเวลา ๔ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับเข้าในพระบรมมหาราชวัง

อนึ่งโปรดเกล้า ฯ ให้พระมหาราชครูพิธีไปทำพระราชพิธีมหาสูตเมฆพรุณศาสตรที่ทุ่งส้มป่อยหลังบ้านญวน เจ้าพนักงานแปดตำรวจปลูกโรงพระราชพิธีสองห้องเฉลียงรอบ ในประธานไม่มีหลังคา มีราชวัตร ๗ ผืน ฉัตรกระดาษห้าชั้น ๔ คัน ต้นกล้วยต้นอ้อยล้อมโรงพระราชพิธี มีสระกว้าง ๔ ศอกยาว ๔ ศอก ภูกศอก ๑ พระเทพรจนาเจ้ากรมช่างปั้น ๑ ขุนสำราญอมเรนทรช่างปั้น ๑ ขุนโคช่างเขียนคน ๓ ได้รับพระราชทานผ้าขาวนุ่งห่มคนละสำรับ เข้าเปลือกคนละสัดเงินตราบาทหนึ่ง เครื่องกระยาบวดสำรับ ๑ ปั้นเมฆรูปบุรุษ ๑ รูปสัตรี ๑ พระอินทร ๑ ยืนชิมือซ้าย มือขวาถือพระขรรค์ ท้าวจัตุโลกบาลทั้ง ๔ ยืนชิมือซ้าย มือขวาถือพระขรรค์ แต่องค์หนึ่งถือกระบอง พระยานาค ๗ พระยาปดาข่อน ๓ บริวาร ๗ มณฑุกะ ๒ แต่พระยานาค มณฑุกะปลาอยู่ในสระผินหน้าไปอุดรทิศ พระอินทรท้าวจัตุโลกบาลยืนสี่มุมสระ

05/11/2565

ผินหน้าไปปราจิณทิศ พระอินทรยืนอยู่ขอบสระหว่างกลางข้างบุรพทิศ ผินหน้าไปปราจิณทิศ แต่รูปเมฆทั้ง ๒ นั้นนอนหงายอยู่หลังพระอินทร ศีร์ษะไปปราจิณทิศ มีเกยที่ปากสระสูง ๔ ศอก ราชวัตรฉัตรกระดาษ ต้นกล้วยต้นอ้อยล้อมขอบสระ เชิญพระอิศวร ๑ พระนารายณ์ ๑ พระมหาวิฆเนศวร์ ๑ พระพรหมธาดา ๑ เชิญออกจากเทวสถานมาขึ้นเสลี่ยงแห่ไปขึ้นสถิตย์บนโรงพระราชพิธี ขบวรแห่เหมือนกับที่ว่ามาแล้วนั้น ครั้นถึงเวลา ๙ ทุ่ม พระมหาราชครูพิธีทำพระสูตรแล้วทำอัตนิสูตรบูชาเบญจครรภ บูชาเนาวเคราะห์ บูชากุมภ์ เวลาเช้าโมง ๑ พระครูอัษฎาจารย์ ๑ หลวงราชมณี ๑ หลวงศิวาจารย์ ๑ หลวงสุริยาเทเวศร์ ๑ ขุนศิวาเทพ ๑ ขุนพรหมสิทธิชาติ ๑ ขุนรัตนธาดา ๑ ขุนศิวาการ ๑ ชักธูกประคำอยู่ทั้ง ๙ ทิศล้อมพระอิศวร พระนารายณ์ พระมหาวิฆเนศวร์ พระพรหมธาดาอยู่ในกลางโรงพระราชพิธี เวลาเช้าเวลาเย็นพระมหาราชครูพิธีขึ้นบนเกยอ่านมนต์ประกาศเทวดา ครั้นอ่านจบแล้วโบกธงผินหน้าไปสู่บุรพทิศ พระราชพิธีตั้งแต่ณวันเดือน ๙ ขึ้น ๒ ค่ำ ๗ ค่ำ ๙ ค่ำของหลวงพระราชทานเงินตรา ๗ บาทเฟื้อง ผ้าขาว ๙ สำรับ ผ้าใช้สอย ๙ ผืน ผ้าพันกุมภ์ ๑๒ ศอกผืนหนึ่ง เสื่อย่อน ๓ ผืน เทียนหนักเล่มละหกสลึง ๑๕ เล่ม เทียนหนักเล่มละบาท ๓๐ เล่ม เทียนหนักเล่มละ ๒ สลึง ๑๕๐ เล่ม เทียนหนักเล่มละเฟื้อง ๙๐ เล่ม หม้อกรัน ๒ หม้อ กุมภ์ ๙ กุมภ์ หม้อเข้าเชิงกรานสำรับ ๑ มะพร้าวอ่อน ๒๙ ผล มะพร้าวห้าว ๒๙ ผล เข้าสาร ๑๒ ทนาน เข้าเปลือก ๑๒ ทนาน ถั่ว

05/11/2565

ทนาน ๑ งาทนาน ๑ กล้วยน้ำ ๗ หวี แตงกวา ๑๐๐ ผล เครื่องกระ-ยาบวดวันละ ๓ สำรับ ณวันอาทิตย์ เดือน ๙ ขึ้น ๙ ค่ำ แห่พระเทวรูปกลับจากโรงราชพิธีทุ่งส้มป่อยมาสถิตย์ไว้ยังเทวสถานเป็นเสร็จการพระราชพิธี

พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๙ ขึ้น ๖ ค่ำ เวลาเช้าทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ไปประกอบพิธีพระสงฆ์ณพลับพลาท้องสนามหลวง พระสงฆ์พระราชาคณะพระพิธีธรรม ๒๕ รูป มีพระคุณาจาริยวัตรเป็นประธาน ได้รับพระราชทานฉัน

เวลาจวนย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกประทับเกยหน้าประตูพรหมโสภา ทรงพระที่นั่งพระราชยานพร้อมด้วยฉบวรแห่หน้าหลัง เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับเกยหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสด็จพระราชดำเนิรเข้าในพระอุโบสถ ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธรัตนปฏิมากรแก้วมรกฎ แลพระสัมพุทธพรรณี แลพระพุทธปฏิมากร พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ๑ พระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๑ แล้วเสด็จพระราชดำเนิรออกจากพระอุโบสถไปประทับเกยหลังวัด ทรงพระที่นั่งราชยานไปประทับพลับพลาทุ่งสนามหลวง ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระคุณาจาริยวัตรถวายศีล แล้วพระเมธา-

05/11/2565

ธิบดีก็อ่านคำประกาศเรื่องพระราชพิธีพรุณศาสตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นบนหอพระคันธารราษฎร์ ทรงจุดธูปเทียนบูชาพระแล้วเสด็จกลับมาประทับพลับพลาอย่างเดิม ครั้นพระเมธาธิบดีอ่านคำประกาศจบแล้ว พระสงฆ์ก็เจริญพระพุทธมนต์ มีธรรมจักกัปปวัตน-สูตรและคาถาสำหรับสวดในพระราชพิธีพรุณศาสตร สวดตามกำลังวันเป็นต้น ครั้นพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบแล้ว พระคุณาจาริยวัตรถวายอติเรกพระสงฆ์สวดภวตุสัพ เวลายามเศษเสด็จพระราชดำเนินกลับพระบรมมหาราชวัง อนึ่งการทั้งปวงในพระราชพิธีพรุณศาสตรนี้ก็เหมือนกันกับเวลาวานนี้

พระองค์เจ้ามนุษย์นาคมานพ

ณวันศุกกร์ เดือน ๙ ขึ้น ๗ ค่ำ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณไปจุดเทียนแลประฏิบัติพระสงฆ์ที่สนามหลวง ในการพระราชพิธีพรุณศาสตร เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระไชยยศสมบัติ เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ หลวงพินิจจักรภัณฑ์ เฝ้าทูลถวายชุดพระบาทณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร เวลาย่ำค่ำเศษพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกประตูพรหมโสภา ทรงพระราชยานไปประทับวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงนมัสการดังเวลาวานนี้ แล้วเสด็จพระราชดำเนินจากที่นั้น ทรงพระราชยานไปประทับสนามหลวง เสด็จขึ้นบนพลับพลาซึ่งเป็นที่ทำพระราช

05/11/2565

พิธีพรุณศาสตร ทรงจุดเทียนนมัสการ พระคุณาจาริยวัตรถวายศีล ทรงศีลแล้วพระเมธาธิบดีจึงอ่านประกาศ เมื่อประกาศนั้นโหรซึ่งเคยบวงสรวงก็ทำตามตำแหน่ง ครั้นพระเมธาธิบดีอ่านคำประกาศแล้ว พระสงฆ์ ๒๔ รูปก็เจริญพระพุทธมนต์มีมหาสมัยสูตรเปนต้น แล้วสวดคาถาขอฝน ๒๑ จบตามกำลังวัน เมื่อสวดมนต์นั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นบนหอพระคันธารราษฎร์ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ แล้วเสด็จมาประทับที่พลับพลา ตรัสประภาษราชการต่าง ๆ กับข้าทูลละอองธุลีพระบาทซึ่งเฝ้าอยู่ณที่นั้น ครั้นสวดมนต์จบแล้ว รับสั่งกับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ว่าฝนตกบริบูรณ์ทั้ง ๒ เวลา พระราชพิธีถึงนักให้เจ้าพนักงานนำวัตถุเปนมูลกับบัยภัณฑ์พระราชทานแก่พระสงฆ์ คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ ซึ่งทรงจุดเทียนไชย พระราชาคณะ ๔ พระพิธีธรรม ๒๐ ซึ่งสวดพระราชพิธี รวม ๒๕ รูป ๆ ละตำลึงหนึ่ง เปนเงินชั่ง ๑ กับ ๕ ตำลึง พระสงฆ์ถวายอติเรกแล้ว พระพิธีธรรม ๕ รูปขึ้นสวดสุภูตสูตรบนเตียง เวลายามเศษเสด็จทรงพระราชยานคืนเข้าสู่พระบรมมหาราชวังประทับสนามหญ้า ทอดพระเนตรเทวรูปที่จะเอาไปเกาะบางปอิน ซึ่งพระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการทำทูลเกล้า ฯ ถวายประมาณครู่หนึ่งเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ

05/11/2565

วันเสาร์ เดือน ๕ ขึ้น ๘ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณไปประดิบัติพระสงฆ์ที่ท้องสนามหลวง ครั้นเวลา ๓ โมงเศษ พระคุณาจารียวัตรจึงดับเทียนไชย ขณะนั้นพระสงฆ์ก็สวดคาถาดับเทียนไชยตามธรรมเนียม แลเวลาวันนั้นเป็นวันเดือนพิธีพรุณศาสตร

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการเฝ้าโดยลำดับกัน เจ้าพนักงานประโคมก็เป่าแตรตีมโหรทึกขึ้น ครั้นสงบเสียงประโคมแล้ว จึงมีพระบรมราชโองการให้เจ้าพนักงานกรมพระกลาโหมนำแขกเมือง ตรังกานู เข้าเฝ้าทูลถวายผ้าพระกฐิน พระบาทในที่นั้น เจ้าพนักงานจึงนำอุรังกายอเดหวาอินดารานาย ๑ หวันหลงนาย ๑ หวันมุดานาย ๑ เจะมะหมัดนาย ๑ รวม ๔ นาย เข้าเฝ้าทูลถวายผ้าพระกฐินพระบาท พระนรินทรราชเสนีจึงทูลเบิกว่า ขอเดชะฝ่าธุลีพระบาทปกเกล้า ฯ ข้าพระพุทธเจ้าพระยาไชยนรฤทธิรงค์รายามุดาเมืองตรังกานู แต่งให้อุรังกายอเดหวาอินดารานาย ๑ หวันมุดานาย ๑ หวันหลงนาย ๑ เจะมะหมัดนาย ๑ รวม ๔ นาย คุมต้นไม้ทองต้นไม้เงินบรรณาการเมืองตรังกานูจำนวนปีชวดอัฐศก เข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวาย ต้นไม้ทองต้น ๑ สูง ๓ ศอกคืบ ๖ นิ้ว ฐานทองเหลืองสูง ๑๐ นิ้ว มีชั้น ๕ ชั้น มีกิ่ง ๒๖ กิ่ง มีดอกพุดตาลปลายยอดปลายกิ่ง ๒๗ ดอก ก้าน ๒๖ ก้าน ก้านกลีบชั้นเดียว ๔๒๔ ดอก มีใบโพธิห้อย ๘๘๗ ใบ

05/11/2565

ต้นไม้เงินสูงต่ำ มีก้านมีดอกมีใบเหมือนกันกับต้นไม้ทอง เครื่องบรรณาการกิมเส้นหนัก ๔ ชั่งจีน ผ้ายกทองอย่างแขก ๒ ผืน ผ้ากาสามีดอก ๔ พับ ผ้าขาวยาว ๕ ศอก ๑๒ พับ ผ้าขาวเจะเปาะ ๔ พับ หวายตะค้า ๒๐๐ กำหวายหิน ๒๐๐ ขด หวายตะค้าแทนสาคู ๒๐๐ กำ กันแชงเตย ๑๐ ผืนหอยมุก ๔๐๐ ใบ ไม้พลอง ๔๐๐ดุ้ กับดอกไม้ธูปเทียนของข้าพระพุทธเจ้าอุรังกายอเดหวาอินดารา หวันมุดา หวันหลง เจะมะหมัดสี่ด่วนกรมการ ๔ นายเข้ามาเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทด้วยเกล้า ฯ ขอเดชะ

ครั้นจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิสัณฐารดำรัสปราไสยแก่แขกเมือง ๓ นัด ตามพระ ราช ประเพณีซึ่งเคยมีมาแต่ก่อนแล้วเสด็จขึ้น เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ เข้าเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท กลับออกมาเวลาย่ำค่ำเศษ ครั้นเวลาทุ่มเศษทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการเข้าเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทบนพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร เวลาทุ่มหนึ่งกับ ๔๕ นาทีก็กลับออกมา แลเวลาวันนี้พระปลัดธรรมทินดาบวัดราชบพิธถวายพระธรรมเทศนา

พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร

ณวันอาทิตย์ เดือน ๙ ขึ้น ๙ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดมหาธาตุ ๗๓ รูป มีพระญาณสมโพธิเปนประธาน ได้เข้ารับบิณฑ-บาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระสงฆ์วัดอนงคาราม ๑๐ รูป พระวิสุทธิสารเถรเปนประธาน ได้รับพระราชทานฉัน

05/11/2565

ที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ เวลาบ่ายโมงเศษ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ กับพวกเสมียนเข้าทำการในออฟฟิศหลวง ครั้นเวลาบ่ายวันนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร ข้าราชการเข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท คือเวลาบ่ายโมงหนึ่ง พระยามหามนตรีศรีองครักษ์เข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท เวลาบ่าย ๒ โมงเศษออก เวลาบ่าย ๒ โมงพระมหาเทพเข้า เวลาบ่าย ๒ โมงออก เวลาบ่าย ๓ โมงเจ้าหมื่นศรีสรรักษ์นำมิศเตอรยูเก้อ ผู้ว่าราชการแทนกงสุลอิตาลีเข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท นำเอาเรือยางไม้เบ่าพองลมลอยน้ำได้เข้าไปทูลเกล้า ฯ ถวาย เวลาบ่าย ๔ โมงออกมา เวลาบ่าย ๔ โมงพระศรีสุนทรโวหารเข้า ๔ โมงออก เวลาบ่าย ๔ โมงพระปริชากลการเข้าเฝ้า เวลาบ่าย ๔ โมงเศษออก เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการนำเอาเครื่องบูชาสำหรับศาลเจ้าเกาะบางปอิน มีกระถางธูปเชิงเทียนเปนต้นเข้าไปทูลเกล้า ฯ ถวายทอดพระเนตร เวลาบ่าย ๕ โมงออก เวลาย่ำค่ำเศษพระบรมวงศานุวงศข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าไปเฝ้าทูลถวายชุดพระบาทในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร พระยาจ่าแสนยบดีได้อ่านใบบอกพระยาเจริญราชไมตรีฉบับ ๑ ว่าด้วยได้ออกจากเมืองปราจิณบุรี เมื่อณวันพฤหัสบดี เดือน ๘ แรม ๑๔ ค่ำ ถึงเมืองกระบิน แล้วได้ออกจากเมืองกระบินแต่ณวันศุกร์ เดือน ๘ แรม ๑๕ ค่ำนั้นแล้ว แลบอกพระยาอุไทยมนตรี ผู้ว่าราชการเมือง

05/11/2565

ปราจิณบุรีบอกฉบับ ๑ ว่าด้วยได้จัดคนจัดเกวียนให้พระยาเจริญราชไมตรีไปเมืองเสียมราฐ กับจมื่นทิพเสนาไปราชการเมืองนครจำปาศักแลเสมียนตรากรมมหาดไทยอ่านบอกพระยาเทพประชุน ข้าหลวงเมืองเชียงใหม่ ๔ ฉบับ ๆ ๑ ว่าด้วยเจ้านครเชียงใหม่รับพระราชทานเครื่องราชอิศริยยศมหาสุราภรณ์มงกุฎสยาม ซึ่งได้โปรดเกล้า ฯ ให้ไปนั้น ฉบับ ๑ ว่าด้วยการตั้งเมืองเชียงแสน ฉบับ ๑ ว่าด้วยหนังสือเจ้านครเชียงใหม่ แลหนังสือพระยาเทพประชุนโต้ตอบเรื่องการจะตั้งเมืองเชียงแสน ฉบับ ๑ ว่าด้วยเจ้านครเชียงใหม่ส่งบาญชีเงินค่าตอไม้ลงมากรุงเทพ ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสด้วยราชการอยู่จนเวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น เวลายามเศษพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร เจ้าพนักงานนำพระสุธรรมธิรคุณ พระปลัดธรรมทินตาบ กับพระสงฆ์ ๓ รูปเข้าไปถวายพระธรรมเทศนา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระปลัดตาบวัดราชบพิธขึ้นถวายพระธรรมเทศนาในทีฆนิกายมหาวรรค เวลา ๔ ทุ่มจบ พระสุธรรมธิรคุณถวายอติเรกถวายพระพรลาแล้วกลับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น

สมเด็จเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ

ณวันจันทร เดือน ๙ ขึ้น ๑๐ ค่ำ เวลาเช้าพระสงฆ์วัดสระเกศ ๑๐ รูป มีพระวินยานุกูลเถรเปนประธาน ได้รับพระราชทานฉันที่พระที่

05/11/2565

นั่งดุสิดาภิรมย์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ทรงจุดเทียนแดทรงประเคนพระสงฆ์ เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพารมุขด้านใต้ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าไชยานุชิต พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ พระยาพิไชยบุรินทรา เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ หลวงพินิจจักรภัณฑ์เข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้หาพระบรมวงศ์เธอแลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าเฝ้าทูล ถวาย ชุด พระบาท ในพระ ที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพารมุขด้านใต้ จึงพระยาจ่าแสนยบดีกราบบังคมทูลพระกรุณา ด้วยพระยาสุรินทรราชเสนีบอกส่งบีนใหญ่น้อยซึ่งได้มาจากกองทัพย่อเสร็จแล้ว พระโทรเลขธุรานุรักษ์ นำพระยารามกำแหง หลวงสโมสรพลการกับตันดอฟดัศ มิศเตอรเดวิดซันเข้าเฝ้ากราบถวายบังคมลาไปราชการทำสายโทรเลข พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสด้วยข้อราชการต่าง ๆ จนเวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

กรมหมื่นพิชิตปรีชากร

เสด็จบางปอิน

ณวันอังคาร เดือน ๙ ขึ้น ๑๑ ค่ำ เวลาเช้าโมงเศษ พระบาทสมเด็จ พระเจ้า อยู่หัว เสด็จ พระราช ดำเนิร ออกทาง ประตูพรหมโสภา

05/11/2565

ทรงพระราชยานมาประทับท่าราชวรดิษฐ์ ประทับตรัสกับสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนินลงเรือพระที่นั่งบีกนิก พร้อมด้วยพระบรมราชวงศานุวงศ์ซึ่งตามเสด็จพระราชดำเนิร คือ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช พระองค์เจ้าทองกองถ้อนใหญ่ พระองค์เจ้าศรีสิทธิชงไชย พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์ พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช พระองค์เจ้ากาพย์กนกรัตน พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ พระองค์เจ้าสวัสดีประวัติ พระองค์เจ้าติศวรกุมาร พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ พระองค์เจ้าไชยันตมงคลพระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ หม่อมเจ้าประวิช รวมพระบรมวงศานุวงศ์ ๑๖ องค์ กรมมหาดเล็ก พระยาภาสกรวงศ์ ๑ เจ้าหมื่นสรรเพชภักดี ๑ นายจ่ารง ๑ หุ้มแพร ๒ รองหุ้มแพร ๓ มหาดเล็กเดว ๑๓ ออฟพีเซอทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ ๑๑ หลวงพินิจจักรภัณฑ์ ๑ กรมพระแสงต้น หลวงเสน่ห์สรชิต ๑ กำนัน ๑ กรมแสงใน หลวงสรรพาวุธ ๑ กำนัน ๑ กรมหมอ หลวงราโชวาท ๑ ขุนประเสริฐโอสถ ๑ หมอเกาวัน ๑ กรมตำรวจ พระมหาเทพ ๑ พระพิเรนทรเทพ ๑ กรมภูษามาลา ๑ กรมรักษาพระองค์ ๔ กรมฝีพาย หลวงอุดมภักดี ๑ บโทน ๒ รวมทั้งสิ้น ๖๔ เวลาเช้าโมงเศษ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เลื่อนเรือพระที่นั่ง

05/11/2565

ออกจากท่าราชวรดิษฐ เรือภิรมย์เร็วจรเปนเรือจูงไปโดยทางชลมารค พร้อมด้วยขบวรเรือกลไฟนำตามไปเปนอันดับ เวลาบ่ายโมงเศษถึงวัดปากอ่าว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้รอเรือพระที่นั่งทรงทอดพระเนตรการต่าง ๆ อยู่ประมาณ ๕ นาที แล้วออกเรือพระที่นั่งมาถึงเกาะบางปอิน เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ เรือพระที่นั่งประทับท่าเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นทรงพระราชดำเนิรทอดพระเนตรการต่าง ๆ รอบพระราชวังแล้วเสด็จขึ้น

อนึ่งเวลาเช้าวันนี้ เจ้าพนักงานกรมภูษามาลา ได้เชิญเทวรูปซึ่งจะเอาไปประดิษฐานณศาลใหม่เกาะบางปอินนั้น ไปประดิษฐานในเรือพระที่นั่งกลไฟอินทรีบัลลังกมุท แล่นตามเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นไปณเกาะบางปอิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้นำไปตั้งพักไว้บนพระที่นั่งวโรภาสพิมาน เวลายามเศษเสด็จออกประทับที่เสวย พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เวลา ๔ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ทรงแต่งแทนพระองค์เจ้า-
เกษมศรีศุภโยค

ณวันพุธ เดือน ๙ ขึ้น ๑๒ ค่ำ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกบนพระที่นั่งวโรภาสพิมาน พระบรมวงศานุวงศ์แต่ข้าทูลละอองธุลีพระบาทขึ้นไปเฝ้า จึงมีพระบรมราชโอง

05/11/2565

การตำรัสสั่งให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร กับเจ้าหมื่นสรรเพธภักดี ให้ขึ้นไปเมืองอินทรบุรีทำบาญชีครัวลาวพวนซึ่งส่งลงมาแต่เมืองเหนือนั้น กรมหมื่นพิชิตปรีชากร เจ้าหมื่นสรรเพธภักดี ก็กราบถวายบังคมลาไปลงเรือปานมารุดขึ้นไปเมื่อเวลาบ่าย ๒ โมงเศษ เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกประทับที่โต๊ะเสวย ครั้นเสวยแล้วก็เสด็จพระราชดำเนิรทอดพระเนตรการที่ศาลเทพารักษ์ แลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าพ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ เข้าที่พลับพลาทรงบิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสอยู่ในที่นั้น จนเวลาบ่าย ๕ โมงเศษ จึงเสด็จพระราชดำเนิรกลับมาลงเรือพระที่นั่งกันเชียงสี่ ชื่อสุนทรพิพอาสน์ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดชถือท้าย นอกนั้นคอยที่เคียดสำรับเดิม เพราะด้วยเรือข้าราชการนำตามเสด็จพระราชดำเนิรไปเปนอันมาก เรือพระที่นั่งขึ้นไปบนถึงปากคลองบ้านสร้าง แล้วเสด็จพระราชดำเนิรกลับลงมาแวะทอดพระเนตรตำบลที่จะทำศาลเจ้าไว้ที่ใต้ต้นสะตือท้ายเกาะพระ ซึ่งเปนที่สำหรับเชิญเทวรูปไปพักตั้งกระบวรแห่ แล้วเสด็จกลับมาประทับที่แพสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าพ้ามหามาลากรมพระบำราบปรปักษ์หน่อยหนึ่ง แล้วเสด็จกลับมาแวะที่เรือกรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ แล้วเสด็จกลับมาประทับท่า เสด็จขึ้นเวลายามเศษเสด็จออกเสวย เวลา ๔ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่

05/11/2565

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๙ ขึ้น ๑๓ ค่ำ เวลาเช้า ๕ โมงเศษ เสด็จออกพระที่นั่งวโรภาสพิมานตามธรรมเนียมเหมือนแต่ก่อนทุกวัน ครั้นเวลาบ่าย ๒ โมงเศษ เสด็จพระราชดำเนิรประทับโต๊ะที่ห้องเสวยมุขริมสระ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กับพระเจ้าน้องยาเธอ ๓ พระองค์ เว้นเสียแต่พระองค์เจ้ากาพย์กนกรัตน ซึ่งโปรดเกล้า ฯ ให้ไปทำแผนที่เกาะบางปอิน แลลำน้ำซึ่งใกล้เคียงที่นั้น ครั้นเสวยแล้วจึงทรง พระราชดำเนิรไป ทอดพระ เนตร การที่หอมณเฑียรเทวราช แล้วเวลา ๕ โมงเศษ เสด็จพระราชดำเนิรลงประทับในเรือพระที่นั่งปีกนิก จมื่นวิไชยยุทธเดชาคนี นำเรือพายม้าออฟพีเซอทหารหน้ามาแข่งถวายทอดพระเนตร ๒ คู่ ก็เสด็จพระราชดำเนิรลงเรือพระที่นั่งสุนทรทิพอาสน์ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดชเปนผู้ถือท้ายเรือพระที่นั่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกันเชียงที่ ๔ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์เปนกันเชียงที่ ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิเปนกันเชียงที่ ๒ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์เปนกันเชียงที่ ๑ แล้วล่องเรือพระที่นั่งลงไป ประพาสอ้อมเกาะบางปอินนอกแล้วเสด็จกลับมาประทับที่ท่าเสด็จขึ้น เวลายามเศษเสด็จออกเสวยที่ห้องเสวยเหมือนเวลาเช้า เสวยแล้วเวลา ๕ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์

05/11/2565

ณวันศุกร์ เดือน ๙ ขึ้น ๑๔ ค่ำ เวลาเช้า ๕ โมงเศษ เสด็จออกพระที่นั่งวโรภาสพิมานเหมือนวันก่อน เวลาบ่ายโมงเศษ เรือปานมารุดซึ่งไปราชการเมืองอินทรบุรี เมืองพรหมบุรี มาถึงเกาะบางปอิน กรมหมื่นพิชิตปรีชากร กับเจ้าหมื่นสรรเพชภักดี จึงนำบาญชีครัวซึ่งมาพักอยู่ณบ้านสมัคแขวงเมืองพรหมบุรี แลที่บ้านชีน้ำร้ายแขวงเมืองอินทรบุรี เปนครัวลาวซึ่งเปนพวกจีนฮ่อทั้งชายทั้งหญิงที่พักอยู่ในที่ ๒ ตำบลดังได้ว่ามาแล้วแต่ต้นนั้น เปนคน ๑๗๔๙ คนนั้นขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย แลกราบบังคมทูลพระกรุณาว่าด้วยความสุขทุกข์ของพวกครัว ว่าครัวนั้นก็ได้อาศรัยอยู่ในโรงจาก ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระยาราชวรานุกูลขึ้นไปเกณฑ์คนสร้างขึ้นให้เปนที่พักนั้นอยู่ครัวละห้องเปนปรกติดี ที่ไปหากินเก็บผักจับปลาก็มี แลพระยาราชวรานุกูลได้แจกผ้านุ่งห่มซึ่งโปรดเกล้า ฯ ให้จัดพระราชทานนั้นคนละสำรับ บางคนที่ได้รับพระราชทานนั้น ตัดผ้าทำบุญเปนธงจรเข้ปักที่วัดก็มี คนครัวที่เจ็บป่วยนั้น หมอหลวงซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสำหรับรักษาครัวนั้น ก็ได้รักษาอยู่เสมอ กับอนึ่งได้แต่งคนออกปลอมสืบถามพวกครัวถึงสุขทุกข์ คนครัวนั้นก็ได้บอกว่ามีความสุขกว่าเมื่ออยู่กับพวกฮ่อเปนอันมาก เพราะเมื่ออยู่ในอำนาจพวกฮ่อนั้น จีนฮ่อเปนคนร้ายแรงนัก อาญาก็แรง ให้ทำการก็ถึงเจ็บหอกดาบ ครั้นครัวป่วยก็ป่วยเสียมิได้คิดรักษาพยาบาลเลย อนึ่งครัวลาวฮ่อคราวนี้ได้ประมาณการบริหารรักษาของเรา คิดเห็นว่าจะมีความสุขกว่า

05/11/2565

ครั้วครั้งก่อน อนึ่งระยะทางซึ่งเรือปานมารุดขึ้นไปสืบราชการครั้วคราวนั้นมีระยะดังนี้

ณวันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๑๒ ค่ำ เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร เจ้าหมื่นสรรเพชภักดี ขุนสุวรรณอักษร ลงเรือปานมารุดออกจากเกาะบางปอิน ล่องลงไปเข้าทางแม่น้ำสี่กุก แลแวะรับถ่านนั่นร่องทุกระยะมาจนขึ้นไป

ครั้นณวันพฤหัสบดี เดือน ๘ ขึ้น ๑๓ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ ถึงบ้านสมัคแขวงเมืองพรหมบุรี ค้นบาญชีแลสืบราชการที่นั่นแล้ว จึงแล่นขึ้นจะไปบ้านชีน้ำร้ายแขวงเมืองอินทรบุรี พอพบเรือพระยาราชวรานุกูลกลับลงมาแต่บ้านชีน้ำร้าย ได้ค้นบาญชีแลสืบราชการแต่พระยาราชวรานุกูลแล้วล่องกลับลงมาแต่วันนั้น เวลายามเศษจอดพักนอนที่เมืองอ่างทองคืนหนึ่ง ครั้นรุ่งขึ้นวันศุกร์ เดือน ๘ ขึ้น ๑๔ ค่ำ เวลาเช้าโมงเศษ ล่องลงมาแต่เมืองอ่างทอง ครั้นเวลาบ่ายโมงเศษ ถึงเกาะบางปอิน

เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ เสด็จประทับโต๊ะเสวยเหมือนก่อนนั้น แล้วเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการที่เหมมณเฑียรเทวราชเหมือนอย่างเช่นวันวานนี้ แล้วเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเรือพระที่นั่งสุนทรทิพอาสน์พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ พระเจ้าน้องยาเธอ ตามเสด็จในเรือพระที่นั่งเหมือนอย่างเวลาวานนี้ เรือออกจากท่าแล้วขึ้นไปทอดพระเนตรตำบลที่จะทำศาลสำหรับพักเทวรูปเมื่อจะได้แห่ลงมาขึ้น

05/11/2565

ศาลในเวลาพรุ่งนี้ ที่ใต้ต้นสะตือณเกาะพระ แล้วเสด็จกลับต่องเรือพระที่นั่งลงมาตามลำน้ำ ประทับแพสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ครู่หนึ่ง แล้วต่องลงมาประทับเกาะบางปอินเมื่อเวลาประมาณทุ่มเศษ เวลายามเศษเสด็จประทับโต๊ะเสวยเหมือนอย่างทุกวัน เวลา ๕ ทุ่มเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ทรงแต่งแทน
พระองค์เจ้ามนุษย์นาคมานพ

ณวันเสาร์ เดือน ๙ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เวลาเช้าโมงเศษ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ พระยานรนาถภักดี[๑] ลงเรือกลไฟขึ้นไปกรุงเก่า เชิญพระเจ้าอยู่หัวปราสาททองที่พระที่นั่งสุริยามรินทร แลพระที่นั่งสรรเพ็ชญ์ปราสาท แล้วต่องลงมาจากกรุงเก่า เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทรงเรือพระที่นั่งอินทรีปักษิณสมุท เจ้าพนักงานเชิญเทวรูปลงในเรือพระที่นั่งด้วย เสด็จพระราชดำเนินไปประทับเรือพระที่นั่งที่ตำบลเกาะพระ เจ้าพนักงานเชิญเทวรูปขึ้นบนศาลซึ่งปลูกไว้ใต้ต้นสะตือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นจากเรือพระที่นั่ง เวลาเช้า ๕ โมงเศษ เรือกลไฟซึ่งไปเชิญพระเจ้าอยู่หัวปราสาททองต่องลงมาถึงที่นั้น พระยานรนาถภักดี

---

๑ พระยานรนาถภักดี (เถียร) ภายหลังได้เป็นพระยาโชฎึกราชเศรษฐี

05/11/2565

จึงเชิญกระถางธูปเทียนขึ้นตั้งบนศาล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนสังเวยแล้ว เสด็จพระราชดำเนินลงเรือพระที่นั่งออกจากเกาะพระกลับมาประทับเกาะบางปอินเสด็จขึ้น แลการเล่นเต้นรำที่จะมีที่เกาะพระนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้มีละครชาตรีโรง ๑ เพลงปรบไก่วง ๑ เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ เจ้าพนักงานได้จัดขบวรแห่เรือกลไฟลำ ๑ แต่งผูกใบไม้สด ถัดลงมาถึงเรือพายม้าแจวบ้าง ๒ พายบ้าง มีคนถือธงอยู่กลางลำละคน ประมาณ ๓๐๐ ลำ เรือแหวด ๔ แจวบ้าง ๒ แจวบ้าง มีจีนตีเต่าโก๊ประมาณ ๑๐ ลำ เรือกลองยาว ลำ ๑ เรือแหวด ๒ แจวมีแขกตีรำมะนา ๒ ลำ เรือเพลงปรบไก่ลำ ๑ เรือยาวมีคนตีกลองใหญ่ประมาณ ๒๐ กลองลำ ๑ เรือยาวกลองมลายู ลำ ๑ เรือพิณพาทย์ลำ ๑ เรือกลองแขกลำ ๑ เปนกระบวรหน้า แล้วเจ้าพนักงานภูษามาลา เชิญเทวรูปตั้งในเรือหณุมาน มีคนถือฉัตรขาว ๔ ฉัตร พัดโบกบังสูริย์ ๑ เรือขบวรหลัง เรือพายม้า ๒ แจวบ้าง ๒ พายบ้าง มีคนถือธงอยู่กลางลำ ๆ ละคน ประมาณ ๕๐ ลำ เรือขบวรแห่เหล่านี้ เปนขบวรแห่เทวรูปเตรียมอยู่ที่เกาะพระ

ที่เกาะบางปอินนั้น ตำรวจหน้าหลังจัดเรือพายม้า ๒ แจวบ้าง ๒ พายบ้างประมาณมี ๒๐ ลำ มีคนถือธงอยู่กลาง เจ้ากรม ปลัดกรม จ่า ลงประจำอยู่ทุกลำคอยแห่เสด็จ

เวลาบ่าย ๔ โมง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จลงทรงเรือพระที่นั่งสุนทรทิพอาสน์ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ พระ

05/11/2565

เจ้าน้องยาเธอ ซึ่งตามเสด็จพระราชดำเนิรในวันก่อน เรือตำรวจก็แห่นำเสด็จขึ้นไปตามลำน้ำ เรือตามเสด็จพระราชดำเนินนั้น เรือกันเชียง ๒ ลำ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ลำ ๑ ทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ลำ ๑ เรือเดนลำ ๑ พระบรมวงศานุวงศ์ลงในนั้นประมาณ ๕ ลำ เรือลำปั้นพาย ๓ ลำ เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับที่เรือเทวรูปซึ่งจอดอยู่ที่เกาะพระ ทรงจุดเทียนแล้วเสด็จออกจากที่นั้น ชบวรแห่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็แห่นำตามเสด็จพระราชดำเนิรล่องลงมาเปนลำดับ แล้วเรือชบวรแห่เทวรูปก็ตามลงมาภายหลัง แลดูธงไสวไปทั่วทั้งลำน้ำ เสียงฆ้องกลองแตรพิณพาทย์แตรสังข์ดังสนั่นกึกก้อง เปนที่สนุกสนานยิ่งนัก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเรือพระที่นั่งมาถึงเกาะบางปอิน ประทับที่เรือพระที่นั่งบีกนิกลำใหญ่ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ชบวรแห่ ๆ เทวรูปมาตามลำดับ ครั้นถึงท่าตรงเบื้องก็จอดเรือณที่นั้น แลเจ้าพนักงานเชิญเทวรูปขึ้นบนยานเพดานผ้าขาวเปนฉัตร ๕ ชั้น เชิญกระถางธูปขึ้นบนยานเพดานผ้าขาวชั้น ๑ ชบวรแห่บกนั้น คือแตรวง ๑ ทหารถือปืนประมาณ ๑๐๐ คน คนถือธงประมาณ ๕๐๐ คน จีนถือธงประมาณ ๓๐๐ คน สิงห์โต ๓ วง เต่าโก๊ ๑๐ วง กลองยาว ๑ กลองแซก ๑ แล้วถึงคนถือฉัตร ๕ คน แล้วถึงกระถางธูปเทวรูป ชบวรหลัง มีคนถือธงตามประมาณ ๑๐๐ รวมชบวรแห่นายไพร่ ๒๐๖๐ คน ครั้นเชิญเทวรูปขึ้นจากเรือแล้ว พระบาท

05/11/2565

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับพลับพลา ทรงปืน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ขบวรแห่ ๆ เทวรูปมาตามถนนเบ้า ครั้นเทวรูปมาถึงที่นั้น เจ้าพนักงานเชิญเทวรูปเข้าประดิษฐานไว้ในเหมมณเฑียรเทวราช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนสังเวยแล้ว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้หลวงโลกทีปเบิกแว่นเวียนเทียนให้ราษฎรเวียนครบ ๓ รอบแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นพลับพลาซึ่งอยู่ริมเหมมณเฑียรเทวราชด้านเหนือ ทรงจุดเทียนธูปนมัสการพระพุทธปฏิมากรพระไชยเนาวโลหะ แล้วพระพรหมเทพาจารย์ถวายศีล ครั้นทรงรับศีลแล้ว พระสงฆ์ ๕ รูปก็เจริญสัตตปริตแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรกลับมาประทับพระที่นั่งวโรภาสพิมาน ทอดพระเนตรงิ้ว แล้วเสวยพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ พระเจ้าน้องยาเธอ เวลา ๕ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้มีการเล่นงิ้วโรง ๑ หุ่นจีนโรง ๑ หุ่นหกเกียนโรง ๑ มีทั้ง ๓ วันเปนการสมโภชเทวรูป

พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ

พระสงฆ์รับบิณฑบาตเวร

พระสงฆ์ซึ่งได้บันเปนเวรรับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวังนั้น ได้ทราบความตามบาญชีในกรมสังฆการีย์ เปนพระสงฆ์วันละ ๑๐๐ รูป ผลัดเปนวันกันดังนี้

05/11/2565

๑ วันอาทิตย์นั้น พระสงฆ์ราชาคณะพระครูฐานานุกรมเปรียญอันดับ วัดมหาธาตุ ๑ วัดชนะสงคราม ๑ วัดบวรมงคล ๑ รวม ๓ พระอาราม ๒ วันจันทร์ พระสงฆ์ราชาคณะฐานานุกรมเปรียญอันดับ วัดราชบุรณะ ๑ กัดกัลยาณมิตร ๑ รวม ๒ พระอาราม ๓ วันอังคาร พระสงฆ์ราชาคณะพระครูฐานานุกรมเปรียญอันดับ วัดระฆังโฆสิตาราม ๑ วัดอมรินทรารามฯ ๑ วัดรังษีสุทธาวาส ๑ รวม ๓ พระอาราม ๔ วันพุธพระสงฆ์ราชาคณะพระครูฐานานุกรมเปรียญอันดับ วัดพระเชตุพน ๑ วัดนาคกลาง ๑ วัดดาวดึงส์ ๑ รวม ๓ พระอาราม ๕ วันพฤหัสบดี พระราชาคณะพระครูฐานานุกรมเปรียญ วัดบวรนิเวศวิหาร ๑ วัดราชประดิษฐ ๑ วัดราชบพิธ ๑ วัดบุรณะศิริมาตยาราม ๑ วัดบรมนิวาส ๑ วัดพระนามบัญญัติ ๑ วัดโสมนัสวิหาร ๑ วัดตรีทศเทพ ๑ วัดบุบผาราม ๑ วัดพิไชยญาติ ๑ รวม ๑๐ พระอาราม แต่พระสงฆ์อันดับนั้นมีแต่วัดบวรนิเวศ วัดราชประดิษฐ วัดราชบพิธ วัดบุรณะศิริ ๔ วัดเท่านี้ นอกนั้นพระอันดับไม่ต้องมารับบิณฑบาตเวร ๖ วันศุกร์ พระสงฆ์ราชาคณะพระครูฐานานุกรมเปรียญอันดับ วัดสุทัศน์เทพวรารามฯ ๑ วัดสระเกศ ๑ รวม ๒ พระอาราม ๗ วันเสาร์ พระสงฆ์ราชาคณะพระครูฐานานุกรมเปรียญอันดับ วัดอรุณราชวรารามฯ ๑ วัดหงส์รัตนาราม ๑ วัดราชสิทธารามฯ ๑ วัดโมลีโลก ๑ วัดสังข์กระจาย ๑ รวม ๕ พระอาราม

พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์

05/11/2565

แจ้งความ

ท่านผู้แต่งแลเรียบเรียงปฏิทิน ขอแจ้งความแก่ท่านผู้อ่านให้ทราบทั่วกันว่า

หนังสือข่าวราชการนี้ ซึ่งได้ออกชื่อนักนั้น เพราะต้องจัดหน้าแลขยายบรรทัดให้ใหญ่กว่าหนังสือข่าวราชการที่ทำไปก่อนนั้น เปรียบเหมือนพึ่งจะเริ่มจัดการปรับปรุงขึ้นใหม่ฉนั้น ทั้งผู้ที่เก็บข่าวนั้นมาเรียงเปนเล่มก็ลำบากนักจึงต้องช้าไปกว่ากำหนดที่ได้แจ้งความไว้ในหนังสือเล่มที่ ๑

แลปฏิทินเดือน ๑๑ จึงต้องเลื่อนมาตีพิมพ์เสียในเดือนนี้ก็เพราะหวังจะให้ใช้ได้เต็มทั้งเดือนนั้น

อนึ่งเลขซึ่งหมายไว้นอกตรางปฏิทินนั้น บอกวันอุโบสถตามวิธีบัญชคณนา คือเปนวัน ๆ ไปตามเลขนั้นดังนี้

๑ วันธรรมสวนะธรรมบัญชคณนา

๒ วันอุโบสถตามบัญชคณนา คือ มสพ, ๔ จพ, ๒ จส, ๑ มว, ๑ สป, ๔

๓ วันธรรมสวนะตามบัญชคณนา

๔ วันอุโบสถตามบัญชคณนา คือ มสพ, ๔ จพ, ๒ จส, ๑ มว, ๑ อป ๑

(ต่อนี้ฉบับลบเสียตอนหนึ่ง ๕ หน้ากระดาษไม่ทราบว่าเรื่องอะไร)

05/11/2565

เดือน ๑๑ ข้างขึ้น

ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ ตรงกันกับพระพุทธศาสนกาลล่วงแล้ว ๒๔๑๘ พรรษา กับเศษ ๔ เดือน แลคฤศตศักราช ๑๘๗๖ เดือนเชบเตมเบอ ไปจนวันอาทิตย์ ขึ้น ๑๓ ค่ำ จึงเปลี่ยนเปนออกโตเบอ

วัน	ค่ำ	วันที่ในรัชกาลปัตยุบันนี้	เศษวันในพุทธกาล	วันที่อย่างยุโรป	
๓	๑	๒๘๗๐	๑๕	๑๙	เช้าสารทเย็นเฉลิมชนม
๔	๒	๒๘๗๑	๑๖	๒๐	สรงเผ้าที่อนันตสมาคม
๕	๓	๒๘๗๒	๑๗	๒๑	มีเทศนา ๓ กัณฑ์สลุตบืน
๖	๔	๒๘๗๓	๑๘	๒๒	พิธีดเชนทรัศวสนาน
๗	๕	๒๘๗๔	๑๙	๒๓	เลี้ยงพระแลเห่ดเชนท
๑	๖	๒๘๗๕	๒๐	๒๔	รัศวสนาน
๒	๗	๒๘๗๖	๒๑	๒๕	
๓	๘	๒๘๗๗	๒๒	๒๖	
๔	๙	๒๘๗๘	๒๓	๒๗	
๕	๑๐	๒๘๗๙	๒๔	๒๘	
๖	๑๑	๒๘๘๐	๒๕	๒๙	
๗	๑๒	๒๘๘๑	๒๖	๓๐	
๑	๑๓	๒๘๘๒	๒๗	๑	
๒	๑๔	๒๘๘๓	๒๘	๒	วันสตัปตรณ์พระอัฐี
๓	๑๕	๒๘๘๔	๒๙	๓	สตัปตรณ์เช่นวันก่อน

พระองค์เจ้าเทวัญยุไทยวงศ์ ทรงแต่ง

05/11/2565

เดือน ๑๑ ข้างแรม

ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ ตรงกันกับพระพุทธศาสนกาลล่วงแล้ว ๒๔๑๙ พรรษา กับเศษ ๕ เดือน แลคฤศตศักราช ๑๘๗๖ เดือนออกโตเบอ

วัน	ค่ำ	วันที่ในรัชกาลบัดยุบันนั้น	เศษวันซึ่งล่วงแล้วในพุทธกาล	วันที่อย่างยุโรป	
๔	๑	๒๘๘๕	—	๔	ลอยพระประทีปที่สาม
๕	๒	๒๘๘๖	๑	๕	จนวันนี้เปนวันที่สุด
๖	๓	๒๘๘๗	๒	๖	
๗	๔	๒๘๘๘	๓	๗	
๘	๕	๒๘๘๙	๔	๘	
๙	๖	๒๘๙๐	๕	๙	
๑๐	๗	๒๘๙๑	๖	๑๐	
๑๑	๘	๒๘๙๒	๗	๑๑	
๑๒	๙	๒๘๙๓	๘	๑๒	
๑๓	๑๐	๒๘๙๔	๙	๑๓	
๑๔	๑๑	๒๘๙๕	๑๐	๑๔	
๑๕	๑๒	๒๘๙๖	๑๑	๑๕	
๑๖	๑๓	๒๘๙๗	๑๒	๑๖	
๑๗	๑๔	๒๘๙๘	๑๓	๑๗	

พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ทรงเรียบเรียง

05/11/2565

ข่าวราชการ

ณวันอาทิตย์ เดือน ๙ แรม๑ ๑ เวลาเช้า ๓ โมง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมีกรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ทรงปฏิบัติพระสงฆ์ที่พลับพลาข้างเหมมณเฑียรเทวราช ครั้นเวลา ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทรงพระราชดำเนิรไปประทับที่เหมมณเฑียรเทวราช ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการเทวรูป ในขณะนั้นจันก็ตีม้าล่อแลจุดประทัดตามธรรมเนียมแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาประทับพลับพลาครู่หนึ่ง ก็เสด็จพระราชดำเนิรกลับมายังพระที่นั่งวโรภาสพิมาน

ครั้นเวลาบ่าย ๒ โมงเศษ พระยาศรีสิงหเทพซึ่งกลับมาจากเมืองเหนือ ขึ้นเฝ้าทูลถวายธูปพระบาท อ่านบอกพระยาราชวรานุกูลด้วยเรื่องครัวซึ่งลงมาพักอยู่ที่บ้านสมัคแขวงเมืองพรหมบุรี กับที่บ้านชีน้ำร้ายแขวงเมืองอินทรบุรี แลบอกพระยาสุรินทรราชเสนี เรื่องครัวลงมาพักเมืองพิไชย กับเรื่องพระยาศรีสิงหเทพเชิญท้องตราพระราชสีห์ขึ้นไป ครั้นอ่านบอกแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรัสด้วยราชการ แล้วพระยาศรีสิงหเทพก็กราบถวายบังคมลากลับออกมาจากเฝ้า

เวลาวันนี้เป็นวันตั้งการกงเต็กมองค์กล่ำเป็นประธาน กับพระญวนอีก ๔ องค์รวม ๕ องค์ จัดตั้งเครื่องโต๊ะบูชา มีโต๊ะจีนเครื่องลายคราม ๓ โต๊ะ ๆ จีนเครื่องทองเหลือง ๒ โต๊ะ มีเขาเงินเขาทองคู่ ๑

05/11/2565

คลังเงินคลังทองคู่ ๑ มีพระยามัจจุราชตัว ๑ มีตุ๊กตาอิกตัว ๑ ยืนอยู่บนโต๊ะด้วยกัน มีคนขี่นกยางอิกคู่ ๑ แต่ตุ๊กตาเหล่านี้ทำด้วยกระดาษทั้งนั้น มีฉากแขวนคิดฝาเป็นรูปเทวดาอิก ๓๓ ผืน มีกลองระฆังแขวนสิ่งละใบ ครั้นเวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทรงพระราชดำเนิรไปประทับที่พลับพลาช้างเหมมณเฑียรเทวราชทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการ แล้วหลวงโลกทีปกาเบิกแว่นเวียนเทียนครบ ๓ รอบ ในขณะนั้นพระญวนก็ทำการกงเต็กตามธรรมเนียม ครั้นเวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำเนิรกลับยังพระที่นั่ง เวลา ๔ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับที่เสวยพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ พระเจ้าน้องยาเธอจนเวลา ๕ ทุ่มเศษเสวยแล้ว ทรงประทับทอดพระเนตรงิ้วอยู่จนเวลา ๗ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ทรงแต่ง

ณวันจันทร์ เดือน ๙ แรม ๒ ค่ำ เวลาเช้า ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรลงจากพระที่นั่งวโรภาสพิมาน เสด็จพระราชดำเนิรประทับหอเหมมณเฑียรเทวราช ทรงจุดเทียนเงินเทียนทองธูปเครื่องสักการต่าง ๆ แล้วเสร็จ มีพระบรมราชโองการให้พระยานรนาถภักดี กับจีนคาดจุดเทียนธูปเทียนสังเวยเส้นจุดประทัดตามอย่างตามธรรมเนียมจีน ครั้นแล้วทรงพระกรุณาโปรด

05/11/2565

เกล้า ฯ พระราชทานฐูปเทียนให้พระบรมวงศานุวงศ์ไปจุดบูชา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรไปที่โรงทรงปั้น ทอดพระเนตรกระจาดแลดครชาตรีอยู่ประมาณครู่หนึ่ง เสด็จพระราชดำเนิรกลับขึ้นบนโรงกงเต็ก ทอดพระเนตรหุ่นจีนอยู่จนเวลาเที่ยงเศษ เสด็จพระราชดำเนิรกลับ เสด็จขึ้นบนพระที่นั่งวโรภาสพิมาน แลเสด็จลงชั้นต่างพระที่นั่งมุขด้านตวันออก ประทับทอดพระเนตรังวพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการ เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับโต๊ะเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ แลทอดพระเนตรังวอยู่ที่นั้นจนเวลาบ่าย ๔ โมงเศษ เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นบนพระที่นั่งเสด็จขึ้นข้างใน เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรลงจากพระที่นั่ง เสด็จขึ้นบนเกยประทับบนพระราชยาน เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับที่โรงกงเต็ก เสด็จพระราชดำเนิรเข้าในศาลเจ้าเหมมณเฑียรเทวราช ทรงจุดเทียนทองเทียนเงินฐูป แล้วเสด็จออกจากศาลเจ้า เสด็จขึ้นบนโรงกงเต็ก มีพระบรมราชโองการให้เจ้าพนักงานเบิกแว่นเวียนเทียน เจ้าพนักงานได้เบิกแว่นเวียนเทียน ราษฎรเวียนเทียนได้ ๓ รอบแล้ว พอพระญวนสวดจบในพิธีกงเต็กแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระบรมราชโองการให้พระยานรนาถภักดี ซึ่งเปนผู้จัดการกงเต็กทั้งสิ้นนั้นสั่งให้ทิ้งกระจาดของต่าง ๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงโปรยฉลากพระราชทานแก่ราษฎรซึ่งเปนหญิงนั้น แล้วพระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์

05/11/2565

องค์ละ ๔ ผล แลทรงโปรยพระราชทานราษฎรซึ่งเปนชายอิก คิด เปนฉลากดี ๗๐๐ คือแพรสี่ทอง ๖ แพรสี่ทับทิม ๗ แพรสี่เขียว ๙ ผ้าม่วงจีน ๖ กำมะหลิด ๑๐๐ ผ้าพื้น ๒๐ ผ้าลาย ๖๐ ผ้าเช็ดหน้าใหญ่ ๖๐ ผ้าเช็ดหน้าพิดด้านจีว ๑๐๐ สำรับฝาชีแดง ๑๐ ขันทองเหลือง ๕๐ กล่องยี่บุ่นลายทอง ๑๕ กล่องยี่บุ่นประดับหญ้า ๑๕ ซองบุหรี่ ๔๘ โถหู ๙๐ กะโถนถ้วยลายครามปากเลี่ยมทอง ๑๕๐ ร่มยี่บุ่น ๒๕ ฉลากอย่างเลว ๑๑๐ คือผ้าเขียว ๘๐ ร่มกระดาษ ๒๐ เสื่อกระจูด ๑๐ ของกระจาดผลไม้ต่าง ๆ ๕๐๐ กระจาดขนม ๑๕๐ ครั้นทรงโปรยฉลากแล้ว เจ้าพนักงานเอาพระยามัจจุราช แลตุ๊กตา แลเครื่องกระดาษเปนเก๋งเปนบ้อมต่าง ๆ ออกไปตั้งหน้าโรงกงเต๊ก พระยานรนาถภักดีจึงจุดไฟเผาเครื่องกระดาษเหล่านั้น จึงมีพระบรมราชโองการให้พวกราษฎรเข้าแย่งหัวพระยามัจจุราช นายเทียนเปนราษฎรชาวเกาะยางปอินนี้ได้นางกัวอิมเหนี่ย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานเงิน ๓ ตำลึงแก่นายเทียนเปนรางวัลตามธรรมเนียมจีน แล้วพระราชทานเงินตรา ๒ ชั่ง ๕๐ บาทแก่องค์กล่ำ ซึ่งเปนประธานในพระญวนนั้น พระญวนทั้งปวงก็สวดถวายพระพร ครั้นจบพระบาทสมเด็จพระเจ้าหัวอยู่ประทับตรัสประภาษอยู่จนเวลาทุ่ม ๑ จึงเสด็จขึ้นทรงพระราชยาน เสด็จพระราชดำเนิรกลับมาประทับเกยหน้าพระที่นั่งวโรภาสพิมาน เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นบนพระที่นั่งเสด็จขึ้นข้างใน เวลาทุ่มเศษพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกท้องพระโรงประทับสักครู่หนึ่ง

05/11/2565

เสด็จพระราชดำเนินลงจากพระที่นั่งประทับมุขตวันออกชั้นล่างพระที่นั่งทอดพระเนตรว่าว เวลา ๔ ทุ่มประทับโต๊ะเสวย พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ แลประทับทอดพระเนตรว่าวอยู่จนเวลา ๗ ทุ่มเสด็จขึ้นข้างใน

สมเด็จเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ทรงแต่ง

ณวันอังคาร เดือน ๙ แรม ๓ ค่ำ เวลาเช้า ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งวโรภาสพิมาน ทรงพระราชยานมาประทับศาลเจ้าใหม่คือเหมมณเฑียรเทวราช ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ แล้วเสด็จพระราชดำเนินลงสู่เรือพระที่นั่งบีกนิกพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งตามเสด็จ พระราชดำเนินมาจากกรุงเทพมหานครนั้น เวลาเที่ยงเศษทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เรือกลไฟจูงเรือพระที่นั่งออกจากเกาะบางปอินแล่นขึ้นไปทางเหนือน้ำเลี้ยวศีร์ษะเกาะล่องลงมาโดยทางชลมารคถึงวัดปากอ่าวเวลาบ่าย ๓ โมงเศษทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้หยุดเรือพระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินขึ้นทอดพระเนตรการต่าง ๆ ในพระอารามเสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนินกลับลงสู่เรือพระที่นั่งใช้จักรล่องมาตามลำน้ำถึงกรุงเทพมหานครเวลาย่ำค่ำ แล้วเรือพระที่นั่งประทับท่าราชวรดิษฐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินขึ้นจากเรือพระที่นั่ง ประทับรัสกับข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ซึ่งมาเฝ้ารับเสด็จอยู่ณพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัยประมาณ ๑๐ นาที แล้วเสด็จพระราชดำเนินกลับเข้าสู่พระบรมมหาราชวัง

กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ทรงแต่ง

05/11/2565

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันพุธ เดือน ๙ แรม ๔ ค่ำ เวลา ๓ โมงเช้าพระสงฆ์วัดมหรรณพาราม มีพระธรรมฐิติญาณซึ่งเปนประธาน ๓ ถานานุกรม ๓ พระเปรียญ ๓ พระอันดับ ๕ รูป รวมพระสงฆ์ ๑๐ รูป ได้รับพระราชทานฉันเวรตามธรรมเนียมในพระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ ครั้นเวลาบ่าย ๒ โมง เจ้าพระยาภูธราภัย ๑ พระยาจ่าแสนยบดี ๑ พระยาศรีสิงหเทพ ๑ พระยาอภัยรณฤทธิ ๑ เข้าเฝ้าทูลถวายธุดีพระบาทในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร เวลาบ่าย ๒ โมงเศษพระปรีชากลการ ๑ เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ ๑ เข้าเฝ้าทูลถวายธุดีพระบาท เวลาบ่าย ๓ โมงเศษก็กราบถวายบังคมลากลับออกมาพร้อมกับเจ้าพระยาภูธราภัย ครั้นเวลาย่ำค่ำ พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลถวายธุดีพระบาท ก็เข้าไปเฝ้าในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร พระนรินทรราชเสนีจึงนำใบบอก ๒ ฉบับขึ้นอ่านทูลเกล้า ฯ ถวาย ฉบับหนึ่งมีใจความว่าพระยาประสิทธิสงครามผู้สำเร็จราชการเมืองกาญจนบุรีบอกส่งเงินแทนส่วยน้ำรักเปนเงินตรา ๒ ชั่ง ๑๕ ตำลึง ฉบับ ๑ มีใจความว่า พระวิชิตณรงค์ผู้สำเร็จราชการเมืองปราณบุรี บอกส่งเงินค่าทองแดงซีก ทองแดงอัฐ ทองแดงโสพศ ซึ่งรับพระราชทานไปแต่กรุงเทพมหานครเปนเงิน ๑๑ ชั่ง ๑๕ ตำลึงบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสด้วยกิจราชการต่าง ๆ พอเวลาทุ่ม ๑ เสด็จขึ้น พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการกลับออกมาจากที่เฝ้า

พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค ทรงแต่ง

05/11/2565

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๙ แรม ๕ ค่ำ เวลาย่ำค่ำเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลลอองธุลีพระบาทพร้อม พระยาศรีสิงหเทพนำบอกพระยาสวรรคโลกกับกรมการขึ้นอ่านทูลเกล้า ฯ ถวาย บอกส่งตัวบุตรภรรยาอ้ายผู้ร้าย เวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ทรงแต่ง

ณวันศุกร์ เดือน ๙ แรม ๖ ค่ำ เวลาเช้าฉันเวรวันนี้ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณออกมาจุดเทียนทรงประเคนพระสงฆ์ ๑๐ รูป คือหม่อมเจ้าพระพุทธบาทปิลันทน์ ๑ ถานานุกรม ๒ พระพิธีธรรม ๒ อันดับ ๕ รวมพระสงฆ์วัดระฆัง ๑๐ รูป ได้ฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ตามอย่างธรรมเนียมเหมือนอย่างทุกวัน

เวลาย่ำค่ำเศษ พระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูลลอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬารด้านตวันตกตามธรรมเนียม พระยาศรีสิงหเทพกราบบังคมทูลพระกรุณาเรื่องบอกพระยาวิชิตชลธี ผู้สำเร็จราชการเมืองตากบอกลงมาว่าทรัพย์สิ่งของ ๆ อ้ายผู้ร้ายซึ่งริบราชบาทว์ไว้ที่บ้านขุนวังนั้น บัดนี้ไฟไหม้บ้านขุนวังเสียทรัพย์แลสิ่งของ ๆ อ้ายผู้ร้ายซึ่งริบราชบาทว์สิ้น จะโปรดเกล้า ฯ ประการใดสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรด

05/11/2565

จึงโปรดเกล้า ฯ ดำรัสว่า ตัวขุนวังเองก็ต้องเสียทรัพย์สิ่งของเหย้าเรือนเหมือนกันให้ยกของนั้นเปนสูญ ไม่ต้องเร่งรัดเอาขุนวังเลย

เวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น แล้วเสด็จออกทรงธรรมณที่นั้นอีก พระมหาแฟงวัดพระนามบัญญัติ เปนผู้ถวายพระธรรมเทศนาตามธรรมเนียม เวลายามเศษเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ทรงแต่ง

ณวันเสาร์ เดือน ๙ แรม ๗ ค่ำ เวลาเช้าพระสงฆ์วัดชนะสงครามได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ พระอุดมญาณ ๑ ถานานุกรม ๓ อันดับ ๖ รวมพระสงฆ์ ๑๐ รูป เวลาบ่าย ๓ โมงเศษพระยามหามนตรี ๑ เจ้าหมื่นสรรเพชภักดี ๑ เข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาทณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพารเฝ้าอยู่ประมาณครู่ ๑ กราบถวายบังคมลากลับออกมา เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ เจ้าพระยาภูธราภัย ๑ พระยาจ่าแสนยบดี ๑ พระยาศรีสิงหเทพ ๑ พระยาราชเสนา ๑ พระพิเรนทรเทพ ๑ เข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท เวลาบ่าย ๕ โมงเศษกราบถวายบังคมลากลับออกมา เวลาย่ำค่ำทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการเข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท พระยาพิพัฒน์โกษานำใบบอก พระสมุทสาครานุรักษ์ผู้ว่าราชการเมืองสมุทสาครขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาฉบับ ๑ ในใบบอกนั้นมีความว่าได้ผูกบีจีนได้ ๖๘๐ คน ได้ให้หลวงเมืองคุมเงินผูกบีจีนมาส่งยังกรุงเทพมหานคร เวลา

05/11/2565

ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้ามนุษย์นาคมานพ ทรงแต่ง

ณวันอาทิตย์ เดือน ๙ แรม ๙ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ปฏิบัติพระสงฆ์ที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ พระสงฆ์วัดบวรนิเวศ หม่อมเจ้าพระธรรมุณหิศราดา ๓ พระครูสังฆปาโมกข์ ๓ ถานานุกรม ๓ พระพิธีธรรม ๒ พระอันดับ ๑๓ รวม ๒๐ รูป รับพระราชทานฉันแล้วกลับไปอาราม เวลาย่ำค่ำพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่เสด็จออกทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการเข้าเฝ้าทูลถวายองค์พระบาท ตรัสด้วยราชการต่าง ๆ เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น พระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าราชการกราบถวายบังคมลากลับออกมาแล้ว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณไปจุดเทียนที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ พระสงฆ์ ๒๐ รูป มีหม่อมเจ้าพระธรรมุณหิศราดาเปนประธาน สวดมนต์แล้วกลับไป ครั้นเวลา ๒ ทุ่ม เจ้าพนักงานมหาดเล็กตั้งเครื่องนมัสการณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร สังฆการีย์นิมนต์พระสงฆ์ ๕ รูปเข้าไปนั่งยังอาสน์สงฆ์ พระมหาแฟงวัดพระนามบัญญัติถวายเทศนามหาปชาปติคุตรจบแล้ว พระมงคลเทพถวายอติเรกถวายพระพรลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ทรงแต่ง

05/11/2565

ณวันจันทร์ เดือน ๙ แรม ๙ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมง พระสงฆ์วัดหงส์รัตนารามฉันเวรที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ พระประสิทธิคุณ ๑ ถานานุกรม ๒ พระพิธีธรรม ๑ พระอันดับ ๖ รวม ๑๐ รูป ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณปฏิบัติพระสงฆ์ ครั้นเวลาบ่าย ๕ โมงเศษ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ ๑ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ๑ พระองค์เจ้าทวีถวัลยดาภ ๑ พระยาภาสกรวงศ์ ๑ เจ้าหมื่นสรรเพชภักดี ๑ พระศรีสุนทรโวหาร ๑ เข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท ครั้นเวลาบ่าย ๕ โมงเศษ ก็กราบถวายบังคมลากลับออกมา เวลาย่ำค่ำแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการเข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาทณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร พระนรินทรราชเสนี อ่านบอกปลัดยกรบัตร กรมการเมืองนครเชียงขันธ์บอกอาการป่วยพระยาดำรงราชพลขันธ์ แล้วเจ้าหมื่นสรรเพชภักดีนำดอกไม้ธูปเทียนทูลเกล้า ฯ ถวายตัวนายอ่อนบุตรจ่าช่วงไฟประทีปวัง ครั้นแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตรัสด้วยราชการตามธรรมเนียม ครั้นเวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น พระบรมวงศานุวงศ์ก็กราบถวายบังคมลากลับออกมา ในเวลาวันนี้ พระมหาแฟงวัดพระนามบัญญัติถวายพระธรรมเทศนา

พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ทรงแต่ง

05/11/2565

ณวันอังคาร เดือน ๙ แรม ๑๐ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดระฆังโฆสิตาราม ๗๘ รูป มีพระศรีสมโพธิเปนประธาน ได้เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมง พระสงฆ์วัดมหาธาตุ ๓๐ รูป มีพระญาณสมโพธิเปนประธาน ได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ เวลาบ่ายโมงหนึ่ง กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ กับพวกเสมียนเข้าไปทำการในออฟพีศหลวง เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ พระยาราชวรานุกูลเข้าไปเฝ้าทูลถวายองคุลีพระบาท เวลาบ่าย ๓ โมงกลับออกมา เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร กับพระองค์เจ้าไชยานุชิต เข้าไปเฝ้าทูลถวายองคุลีพระบาท พระองค์เจ้าไชยานุชิตกลับออกมา เวลาบ่าย ๓ โมงนาน สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์เข้าไปเฝ้า เวลาบ่าย ๔ โมงกลับออกมาหมด เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ พระยาจ่าแสนยบดี พระยาศรีสิงหเทพ เข้าไปเฝ้าทูลถวายองคุลีพระบาท อ่านต้นร่างสารตราถึงพระยาเจริญราชไมตรีว่าด้วยกงสุลฝรั่งเศสได้บอกกับเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี ว่ามีหนังสือไปถึงอัดมิราลใช่ง่อนเรื่องนักองค์วัดถา อัดมิราลได้ตอบมาว่าได้มีหนังสือไปถึงเรสิเดนต์ที่เมืองพนมเปน ให้ไปปฤกษาราชการด้วยพระยาเจริญราชไมตรีที่เมืองเสียมราฐ เวลาบ่าย ๕ โมงก็กลับออกมาจากที่เฝ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นข้างใน

เวลาย่ำค่ำเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทาง

05/11/2565

ประดูพรหมโสภาประทับสนามหญ้า พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการ
ผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท พระนรินทรราชเสนีจึงยืนขึ้น
คำนับอ่านบอก ๒ ฉบับ ๆ หนึ่งเปนบอกเจ้าพระยาวิเชียรคีรี ผู้สำเร็จ
ราชการเมืองส่งขลา ว่าด้วยหลวงศรีมหาราชาข้าหลวง หลวงอาสา-
ศัสตรา ที่กับตันทหาร บุตรหมู่ ทหารรามัญ ขุนชาญฤทธิไกรที่เลบ
เตอแนน ซึ่งคุมเงินส่ง ๑๐ ชั่งไปพระราชทานพระยาตรังกานู้นั้นกลับ
มาถึงเมืองส่งขลา กับพระนราธิราชภักดี ซึ่งไปสืบราชการเมืองเปรัก
ที่เมืองราห์มัญ เมืองยะรมนั้นได้กลับมาถึงเมืองส่งขลาโดยเรือพิทยัม
รณยุทธ อีกฉบับหนึ่งเปนบอกพระนราธิราชภักดี ว่าด้วยข่าวความ
ซึ่งได้ไปสืบราชการเมืองเปรักได้แต่เมืองราห์มัญ แลส่งต้นหนังสือ
คำให้การของแขกตาหกเรื่องเปรักมาด้วยฉบับ ๑ หลวงศรีมหาราชา
หลวงอาสาศัสตรา ขุนชำนาญฤทธิไกร จึงยืนขึ้นถวายคำนับ
พระนรินทรราชเสนีทูลฉลอง ซึ่งหลวงศรีมหาราชา แลทหารทั้งสองนาย
กลับมาจากราชการนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัส
ด้วยราชการ แลตรัสซักถามหลวงศรีมหาราชาอยู่จนเวลาเกือบทุ่ม
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ พระราชดำเนิรขึ้นทรงรถพระที่นั่ง
สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ตามเสด็จในรถ
พระที่นั่งด้วย เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับที่หน้าวังกรมหมื่นภูวนัย
นฤเบนทราธิบาล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นบนท้องพระโรง
ประทับตรัสด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ประมาณครู่หนึ่ง เสด็จพระราช

05/11/2565

ดำเนิรเข้าไปในตำหนักหลังข้างใน ทอดพระเนตรที่ต่าง ๆ แลประทับอยู่ที่วังนั้นจนเวลา ๒ ทุ่มเศษ เสด็จกลับเข้าพระบรมมหาราชวัง เสด็จขึ้นข้างใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงฉลองพระองค์ทหารราชวัลลภขาว

อนึ่งในเวลาวันนี้ ที่วังกรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาต เปนวันสวดมนต์ ซึ่งจะได้รับตำแหน่งยศที่กรมขุนนั้น เจ้าพนักงานได้เชิญพระไชยลงยาในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ไปประดิษฐานไว้บนแท่นมณฑล ตั้งเครื่องบูชาพร้อมเสร็จ มุมเตียงมณฑลมีพระแส่งง้าวหอกดาบทวนโล่ห์ทั้ง ๔ มุม แลหน้าเตียงมณฑลมีเครื่องนมัสการ ๑ เครื่อง เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาต ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธมนต์ มีกรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์เปนประธาน เวลาทุ่มเศษพระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์จบ แลมีพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยมาช่วยในเวลาวันนี้เปนอันมาก ด้วนสวมเสื้อห่างแซงแซว ติดตราเครื่องราชอิศริยยศต่าง ๆ กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาต ทรงแจกของต่าง ๆ แด่พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย มีดลับเงิน ด้ามโอมือ แลของบุหรี่เปนต้น เวลา ๒ ทุ่มเศษต่างคนต่างก็ทูลลากลับ เปนเสร็จการในวันนี้

สมเด็จเจ้าฟ้าภาณุรังษีส่างวงศ์ ทรงแต่ง

05/11/2565

ตั้งกรมขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาล

ณวันพุธ เดือน ๙ แรม ๑๑ ค่ำ เวลาเช้า ๒ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรโดยสถลมารค ทรงพระราชยานพร้อมด้วยขบวรแห่หน้าหลัง ตามเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับวังพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาล ครั้นเสด็จถึงแล้วพอได้พระฤกษ์ จึงเสด็จพระราชดำเนิรไปยังพระแท่นมณฑลที่สรง ทรงรดน้ำพระพุทธมนต์ ขณะนั้นพระสงฆ์ ๑๐ รูปถวายไชยมงคล แลเจ้าพนักงานประโคมพิณพาทย์แตรสังข์ขึ้นพร้อมกัน แล้วพระบรมวงศานุวงฝ่ายหน้าฝ่ายใน ซึ่งมีพระเกียรติยศใหญ่ยิ่ง แลมีพระชนมพรรษามากกว่าท่านนั้น ทรงรดน้ำประทานโดยลำดับ ทั้งท่านเสนาบดีผู้ใหญ่ก็ได้พร้อมกันถวายน้ำพระพุทธมนต์ เพื่อเปนสวัสดิพิพัฒนมงคลแก่ท่าน ครั้นสรงเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรมาประทับที่ทรงศีล ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการแล้วเสด็จมาประทับยังพระที่นั่งโถรน ท่ามกลางพระบรมวงศานุวงศ์แลท่านเสนาบดีเฝ้าทูลถวายชุดพระบาทพร้อมในที่นั้น จึงพระศรีสุนทรโวหารเจ้ากรมพระอาลักษณ น้อมเกล้าถวายแล้วอ่านคำประกาศดังนี้

ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนกาลเปนอดีตภาคล่วงแล้ว ๒๔๑๙ พรรษา ปัตยุบันกาล มุสิกสังวัจฉรสาวันมาสกาพยัคฆ์ เอกาทสมีติถิ พุธวารปริเฉทกาลกำหนด พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์

05/11/2565

บดินทรเทพยมหามงกุฎ บุรุษยรัตนราชรวิวงศ์ วรวุฒมุพงศบริพัตร วรชัตยราชนิกโรดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุรุโค สุชาตสังสุทธเคราะหณีจักรีบรมนาถ มหามกุฎราชรามวรังกูร สุจริต มูลสุสาธิต อรรคอุกฤษฐไพบูลย์ บุรพาดูลยกฤษฎาภินิหาร สุภา ธิการรังสฤษดิ์ ธัญญลักษณวิจิตรโสภาคยสรรพางค์ มหาชโนดมางค ประนต บาทบงกชยุคล ประสิทธิสรรพศุภผลอุดมบรมสุขุมาล ทิพย เทพาวตารไพศาลเกียรติคุณ อดุลยพิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ วิสิษฐศักดิสมญาพินิตประชานาถ เปรมกระมลชัตยราชประยูร มูล มุขมาตยาภิรมย์ อุดมเดชาธิการ บริบูรณคุณสารสยามาทินครวรุต เมกราชดิลก มหาปริวารนายกอนันต์ มหันตวรฤทธิเดช สรรพวิเศษ สิรินธร มหาชนนิกรสโมสรสมมต ประสิทธิวรยศมโหดม บรมราช สมบัติ นพปดลเศวตฉัตราดิฉัตร สิริรัตโนปลักษณมหาบรมราชา ภิเษกาภิษิต สรรพทศทิศวิชิตไชย สกลมไหศวริยมหาสวามินทร์ มเหศวรมหินทรราชาธิราชวโรดม บรมนาถชาติอาชาวศรัย พุทธา ทิไตรรัตนสรณารักษ์ อดุลยศักดิอัคเนศราธิบดี เมตตากรุณาสีตล หฤทัย อโนปไมยบุญการ สกลไพศาลมหารัษฎาธิบดินทร์ ปรมินทร ธรรมิกมหาราชาธิราชบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรง พระราชดำริห์ว่า พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทรา ธิบาล ได้รับราชทินนามดำแหน่งพระองค์เจ้าต่างกรม ฉลองพระเดช พระคุณมาแต่รัชกาลสมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระ

05/11/2565

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงรัชกาลปัตยุบันนี้ ทรงเจริญพระชนมายุเปนผู้ใหญ่มีวัยวุฒิปรีชา แลทรงพระอุสาหะในราชกิจต่าง ๆ ได้รับราชการกราบกรำมาช้านาน แลมีอัยยาศรัยโอบอ้อมในพระบรมวงศานุวงศ์ เปนที่สนิทชิดชอบอัยยาศรัยแต่เดิมมา ควรจะเลื่อนพระนามเปนพระองค์เจ้าต่างกรมผู้ใหญ่ได้ จึงมีพระบรมราชโองการมารพระบัณฑูรสุรสิงหนาท ดำรัสสั่งให้สถาปนาเลื่อนตำแหน่งยศพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาล เปนพระองค์เจ้าต่างกรม ตำแหน่งกรมขุน มีพระนามจารึกไว้ในพระสุพรรณบัตรว่า กรมขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาล มุสิกนาม เปนตัวศรีของสิงหนามเดิม ทรงศักดินา ๑๕๐๐๐ ตามพระราชกำหนดอย่างพระองค์เจ้าต่างกรมในพระบรมมหาราชวัง จงทรงพระเจริญพระชนมายุ พรรณสุขะพละปฏิภาณคุณสารสมบัติ สรรพสิริสวัสดิพิพัฒนมงคล วิบุลยศุภผลอดุลยเกียรติยศเดชานุภาพทุกประการ

ให้ทรงเลื่อนเจ้ากรม เปนขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาล ถือศักดินา ๖๐๐ ปลัดกรมคงเปนหมื่นราชการภักดี ถือศักดินา ๕๐๐ สมุห์บาญชีคงเปนหมื่นปรานีไพร่พล ถือศักดินา ๓๐๐

ให้ผู้ซึ่งได้รับตำแหน่งยศทั้ง ๓ ทำราชการในหลวงแลในกรมตามอย่างธรรมเนียม เจ้ากรม ปลัดกรม สมุห์บาญชี ในพระองค์เจ้าต่างกรมทั้งปวงสืบไป ให้มีสุขสวัสดิเจริญ เทอญ

ตั้งแต่ณวันพุธ เดือน ๙ แรม ๑๓ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘

05/11/2565

เปนวันที่ ๒๘๓๖ ในรัชกาลปัดยุบันนี้

ครั้นอ่านคำประกาศเสร็จแล้วจึงมีพระบรมราชโองการ ให้หา พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาลเข้าไปยังพระที่นั่งโทรน ทรงหลั่งน้ำพระมหาสังข์ทักษิณาวัฏ แลทรงเจิมพระราชทาน แล้วเจ้าพนักงานกรมพระอาลักษณเชิญพระสุพรรณบัตรมาทูลเกล้า ฯ ถวาย ทรงรับพระราชทานแด่พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นภูวนัยนฤเบนทราธิบาล ซึ่งได้เลื่อนตำแหน่งในที่ต่างกรมผู้ใหญ่ แลเปนกรมขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาล แล้วพระราชทานเครื่องราชอิศริยยศสำหรับพระองค์เจ้าต่างกรมผู้ใหญ่ คือพระธำมรงค์นพเก้าวงหนึ่ง สำหรับจะได้ทรงเมื่อเวลาสรงน้ำ พระแสงดาบยี่ปุ่นฝักทองคำถายจำหลักบีดทององค์หนึ่ง ซองบุหรี่ทองคำซองหนึ่ง ขณะนั้นพระสงฆ์ ๑๐ รูปถวายไชยมงคล แล้วเจ้าพนักงานประโคมพิณพาทย์แตรสังข์ขึ้นพร้อมกัน ครั้นพระราชทานสิ่งของเสร็จแล้ว พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาล จึงทูลเกล้า ฯ ถวายดอกไม้ธูปเทียนทอง แลครอบใส่ต้นไม้ทองครอบ ๑ ใส่ต้นไม้เงินครอบ ๑ ตลับส้มโอมือเงินก้านไหล่ทองคำตลับ ๑ ครั้นแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับตรัสอยู่กับพระบรมวงศานุวงศ์ จนเวลา ๕ โมงเศษ เสด็จพระราชดำเนิรกลับพระบรมมหาราชวัง

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออก

05/11/2565

ประทับสนามหญ้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าทูลถวายชุดพระบาทโดยลำดับ จึงพระยาศรีสิงหเทพนำใบบอกพระยาเจริญราชไมตรี ขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาฉบับหนึ่งว่าด้วยพระยาเจริญราชไมตรี กราบถวายบังคมลาออกไปราชการณเมืองเสียมราฐ เจ้าเมืองกรมการเมืองรายทางได้รับรอง แลส่งพระยาเจริญราชไมตรีไปตามระยะทางจนถึงเมืองนครเสียมราฐ พระยาพิพัฒโกษา นำใบ บอก พระยานนทบุรี กรมการขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาว่าด้วยข้าหลวงออกไปถึงเมืองนนทบุรี พระยานนทบุรีได้จัดกรมการพร้อมด้วยข้าหลวงออกผูกปี่จีน จำนวนปี่ชวดอัฐศกได้เงิน ๓๐ ชั่ง กึ่งตำลึง ถ้าข้าหลวงกรมการผูกปี่จีนได้เท่าใดจึงจะบอกเข้ามาให้ทราบครั้งหลัง แล้วพระนรินทรราชเสนีนำใบบอกพระยานครศรีธรรมราช บอกนำเครื่องราชบรรณาการ เมืองปลิด เมืองส์ตูน แลมีลำเนาหนังสือพระยาปลิด พระยาส์ตูนว่าด้วยส่งต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการ จำนวนปี่ชวดอัฐศก กับใบบอกเจ้าพระยาไทรบุรีว่าด้วยส่งต้นไม้ทองเงินแลเครื่องราชบรรณาการเมืองไทรบุรี จำนวนปี่ชวดอัฐศกรวม ๔ ฉบับ ขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาให้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสด้วยข้อราชการต่าง ๆ จนเวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

กรมหมื่นพิทักษ์ปรีชากร ทรงแต่ง

05/11/2565

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๙ แรม ๑๒ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ทรงจุดเทียนแดทรงประเคนพระฉันเวรที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ พระสงฆ์นั้นคือพระบัญญาพิศาลเถร ๑ ฐานานุกรม ๓ พระอันดับ ๒ รวมพระสงฆ์วัดรังษีสุธาวาส ๑๐ รูป

เวลา ๕ โมงเศษ พระบรมวงศานุวงศ์แต่ข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพารด้านตวันตกตามธรรมเนียม เวลาย่ำค่ำเสด็จขึ้น

เลี้ยงโต๊ะที่วังกรมขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาล

เวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องราชอิศริยยศจุลจอมเกล้า ฉลองพระองค์อินนิงเดรศตามธรรมเนียม เสด็จออกทรงรถพระที่นั่ง พร้อมด้วยกรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ พระองค์เจ้าศรีวิลัยลักษณ ตามเสด็จพระราชดำเนินในรถพระที่นั่ง พร้อมด้วยขบวรทหารม้าหน้า ม้าตำรวจ ม้าทหารมหาดเล็กแห่นำแลตามไปในถนนบำรุงเมือง แล้วเลี้ยวลงถนนเฟื่องนครข้างขวา ไปประทับที่วังกรมขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาล ครั้นเวลา ๒ ทุ่ม ๒๐ นาที เสด็จประทับโต๊ะเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ผู้ใหญ่ผู้น้อยตามอย่างธรรมเนียมดินเนอรปาตี พระบรมวงศานุวงศ์นั้นประทับเรียงกันไปรอบโต๊ะ แต่โต๊ะเบื้องขวาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังนี้

05/11/2565

๑ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ

๒ พระองค์เจ้าศรีวิลัยลักษณ

๓ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช

๔ พระองค์เจ้าทวีถวัลยลาภ

๕ พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์

๖ พระองค์เจ้ากาพยกนกรัตน

---

๗ พระองค์เจ้าสิงหนาทราชดุรงค์ฤทธิ

๘ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ

---

๙ หม่อมเจ้าบงกช

๑๐ หม่อมเจ้าสำเนียง

๑๑ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ

๑๒ กรมหลวงวรศักดาพิศาล

๑๓ กรมขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาล

๑๔ กรมหมื่นอักษรสาส์นโสภณ

๑๕ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์

๑๖ พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ

๑๗ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ

๑๘ พระองค์เจ้าติศวรกุมาร

05/11/2565

๑๙ พระองค์เจ้าชิดเชื้อพงศ์

---

๒๐ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ

๒๑ พระองค์เจ้าไชยันตมงคล

---

๒๒ พระองค์เจ้าฉายเฉิด

๒๓ พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช

๒๔ พระองค์เจ้าศรีสิทธิชัยไชย

๒๕ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่

๒๖ สมเด็จเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์

รวมเปน ๒๖ จนจบในเบื้องซ้าย ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครั้นเสวยถึงเครื่องหวาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานพรแก่กรมขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาต อ้างถึงความชอบความดีซึ่งได้มีมาแต่หลัง มีเนื้อความตามซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เชิญลงภายหลังเมื่อเสียงโต๊ะแล้ว ๒ ฉบับ พระราชทานแก่กรมขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาต ฉบับ ๑ เปนต้นฉบับซึ่งจะได้จดหมายเหตุไว้ ฉบับ ๑ นั้นดังนี้

เจ้านายได้มาประชุมพร้อมกันในเวลาวันนี้ เพราะเปนวันเสียงในการมงคล ซึ่งเดือนกรมท่านกรมขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาต แลบัดนี้ฉันจะได้กล่าวถึงท่านพวกเจ้านายพระราชวงศานุวงศ์เหล่านี้ ได้เปนที่นับถือของตัวฉันมา เพราะฉันได้เกิดจากมารดาซึ่งเปนเชื้อสายในราชตระกูลนี้ ฉันได้เห็นได้ทราบมาแต่ยังเล็กๆ ว่าเจ้านายพระองค์นั้นๆ ได้ทรงพระกรุณาโปรดปรานมารดาของฉันอย่างไรบ้าง ฉันได้เห็นได้ทราบมาแต่ยังเล็กๆ ว่าเจ้านายพระองค์นั้นๆ ได้ทรงพระกรุณาโปรดปรานมารดาของฉันอย่างไรบ้าง

05/11/2565

พระราชวงศ์ คือพ่อฉันเป็นพี่ของท่านเจ้านายราชวงศ์เหล่านี้ แต่ตัวฉันเองก็คับท่านเล็กท่านกลาง แลพ้นน้องหญิงได้เกิดขึ้นภายหลัง จึงไม่ได้เห็นตาของตัวแท้ ๆ แต่ถึงกระนั้นยังได้เห็นพระราชวงศ์ทั้งฝ่ายในฝ่ายหน้า ซึ่งนับเนื่องในชั้นเดียวกันกับตาฉันยังเหลืออยู่มาก ได้หมายใจว่าท่านเหล่านี้ เหมือนหนึ่งเป็นตาตัวของฉันซึ่งฉันไม่ได้แลเห็น ถึงท่านพวกราชวงศ์เหล่านี้เล่า เมื่อเวลาแต่เดิมมาครั้งแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ท่านก็ได้มีความกรุณาในตัวฉันมากกว่าเจ้านายทั้งปวง ยกเสียแต่บางพระองค์ เหมือนหนึ่งกรมหมื่นอุดมเป็นต้น เพราะฉนั้นจึงต้องมีความนับถือในท่านพวกนั้นมาก แต่คำที่ฉันว่ามานี้ ดูเหมือนจะนับถือยกย่องแต่พี่น้องข้างฝ่ายมารดา แต่ความจริงนั้น ท่านพระราชวงศ์เหล่านี้จะนับข้างพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็สนิทเหมือนกัน แต่ยังจะต้องค้านว่าพวกลูกพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวสนิทกว่า การข้อนี้ก็เป็นจริง แต่ว่าท่านราชวงศ์เหล่านี้ได้รักใคร่คุ้นเคยกันมามากกว่าท่านพวกโน้น ก็แลมาถึงกาลบัดนี้ ท่านพระราชวงศ์ซึ่งได้เห็นกันมาแต่ก่อนก็หมดไปสิ้นไป ข้างฝ่ายหน้ายังมีอยู่เหลือน้อยพระองค์ ก็แลทั้งที่น้อยนี้เล่า จะต้องนับท่านกรมอมเรนทรด้วย แต่ฉันไม่คุ้นเคยรู้จักมักจี่กับท่านเลย ได้ไปพบท่านสองครั้ง เมื่อตาโกนจุกครั้งหนึ่ง ตาบวชเณรครั้งหนึ่ง แล้วก็ไม่พบปะอะไรกับท่านอีกต่อไป ไม่เหมือนท่านทั้งสามพระองค์นั้น ได้คุ้นเคยเล่นหัวด้วยกันมา ตั้งแต่เล็กจนใหญ่ ก็แต่บัดนี้จะว่าด้วยในพระองค์ท่าน

05/11/2565

กรมขุนภูวนัยนั้น ท่านเปนผู้มีพระอัธยาศรัยเรียบร้อยไม่มีความถือพระองค์เลย บรรดาเจ้านายที่นั่งอยู่เหล่านี้ ก็ได้เล่นหัวต้อเถียนกับท่านมาตั้งแต่เด็กจนถึงบัดนี้ไม่ใช่หรือ เจ้านายทั้งปวงก็ย่อมรู้อยู่ด้วยกันทั้งสิ้น ถึงจะผิดชอบเหลือเกินอย่างไร ท่านก็ไม่มีพระทัยโกรธขึ้งกับใครแต่สักคนหนึ่งเลย นี่เปนน้ำพระทัยดีของท่าน แลอีกอย่างหนึ่งความอุสาหะความเพียรของท่านก็มีมาก ได้รับราชการรากกรำมาแต่ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือกรมขุนราชสีหได้เกณฑ์ให้เปนนายงานรองไปทำการในพระพุทธนิเวศน์ ก็อุสาหะพากเพียรไปทำการอยู่ทุกวัน ถ้าขึ้นไปบนพระพุทธมณเฑียรวันไรก็คงเห็นท่านกรมภูวนัยนั่งหง่อนหง่ออยู่วันนั้น เสมอทุกวันมิได้ขาด เปนช้านานหลายปีนาน ๆ ครั้งหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จลงไปทอดพระเนตรงาน กรมขุนราชสีหท่านก็เข้าไปรับเสด็จเพ็ททูลเสียเอง กรมภูวนัยก็เปล่าไป แต่มิได้มีความโทมนัส อุสาหะพากเพียรเสมออยู่อย่างนั้น อีกครั้งหนึ่งจะฉลองวัดประทุมวัน เร่งการที่วัดนั้นยังไม่แล้ว ท่านกรมภูวนัยไปจอดเรือค้างอยู่ที่นั้นเกือบเดือนหนึ่ง ดูทำการอยู่จนถึงวันฉลองแล้ว งานก็ยังไม่เสร็จ ในเวลากำลังงานนั้น ฉันก็ได้ไปมาหาสู่ท่านอยู่เสมอ นั่นแลจึงได้เกิดกระจังเขียวกระจังขาวขึ้นในเวลานั้น[๑] อีกคราวหนึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

---

๑ เรื่องกระจังเขียวนี้เล่ากันมาว่า กรมขุนภูวนัยประทับทอดพระเนตรงานประจำอยู่ทุก ๆ วันจนเบื่อ วันหนึ่งมีผู้หญิงห่มแพรสีเขียวเดินไป ท่านหันไปทอดพระเนตรผู้หญิงคนนั้นเพลินอยู่ พเอิญนายช่างเข้าไปทูลถามว่า "กระจังนั้นจะไปรดให้ทาสีอะไร" กรมขุนภูวนัยกำลังผูกพระอารมณ์อยู่ที่ผู้หญิงห่มแพรเขียวนั้น ตรัสสั่งพลั้งไปว่า "ให้ทาสีเขียว" ที่หลังดูเหมือนจะถูกกรมขุนราชสีหกริ้ว เพราะกระจังนั้นที่จริงควรจะทาสีแดง

05/11/2565

ท่านทรงระลึกถึงที่เดิม ซึ่งเปนที่บ้านของขนกในกรมสมเด็จพระศรีสุริเยนทรติดอยู่ที่วัดกัลยาณมิตร จึงโปรดให้ไปทำหอไตรในที่นั้นข้านานมา ภายหลังการก็ไม่เสร็จลง ครั้นจะฉลองวัดหงส์จะโปรดให้ฉลองหอไตรนั้นด้วยพร้อมกันจึงได้เร่งงาน ท่านกรมขุนภูวนัยก็ได้ไปทำการอยู่ที่นั้นข้านานเร่งรัดกัน จนถึงวันเชิญพระอัฐิกรมสมเด็จพระศรีสุดารักษแลท่านก่งไปทำบุญในที่นั้น ก็ยังต้องทำการอยู่จนเสร็จแล้วก็พอแล้วงาน ฉันเปนผู้ไปทำบุญในที่นั้น ก็ได้นั่งอยู่กับกรมภูวนัย การก็แล้วเสร็จทัน วันที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จไปกรมขุนราชสีห์ท่านก็เข้ารับสั่งรับเสี่ยเอาเต็มที่ กรมภูวนัยยังได้ปรับทุกข์กับฉันว่า ได้เหน็ดเหนื่อยมาก ก็แลการที่ท่านได้มีความอุสาหทำการมาแต่ต้นดังเช่นว่ามาแล้วนั้น ก็ไม่สูญเสียเปล่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดยกย่องยศศักดิเปนต่างกรมแลพระราชทานรางวัล ก็ควรเห็นว่าเปนพยานความดีของท่านที่ได้มีความอุสาหมาแต่เดิมนั้น ครั้นถึงแผ่นดินปัจจุบันนี้เล่า ท่านก็ได้รับราชการต่าง ๆ โดยความอุสาหเสมอมา คือได้ทำพระพุทธปรางปราสาทในวัดพระศรีรัตนศาสดารามเปนต้น แลการอื่น ๆ อิกเปนหลายอย่าง ก็แลเจ้านายในพระราชวงศ์นี้ มักมีพระชนมายุน้อย แลยังไม่ได้มียศศักดิใหญ่ ๆ มีแต่กรมขุนราชสีห์ได้เปนกรมขุนขึ้น ก็ไม่ยืนยาวไปได้ แลครั้งนี้ท่านกรมขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาลได้เลื่อนยศบรรดาศักดิใหม่ ขอท่านทั้งปวงจงมีใจพร้อมกันยินดี ซึ่งท่านมีพระทัย

05/11/2565

ดี แลมีความอุสาหความเพียรอันกล้า จงช่วยกันถวายพระพร ให้ท่านมีพระชนมายุยืนยาวในอิศริยยศประกอบไปด้วยอำนาจ แลความฉลาดคล่องแคล่วยิ่งขึ้นไปกว่าแต่ก่อน ให้ประกอบด้วยความสุข แลทรัพย์สมบัติทั้งปวงทุกประการเทอญ

ครั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพรแล้ว พระบรมวงศานุวงศ์จึงเสด็จยืนขึ้นพร้อม ตั้งแชมเปนช์คำนับกรมขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาล ตามธรรมเนียมยุโรปแล้วประทับลงตามเดิม แล้วกรมขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาลจึงเสด็จยืนขึ้นถวายคำนับ แล้วอ่านคำตอบเรื่องซึ่งทรงประทานพร แลถวายพระพรในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีความในหนังสือนั้นดังนี้ว่า ข้าพระพุทธเจ้า ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาศ น้อมเกล้าถวายคำนับบังคมทูลพระกรุณา ให้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ด้วยครั้งนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ทรงเลื่อนตำแหน่งยศข้าพระพุทธเจ้าเปนกรมขุน โดยแบบอย่างพระองค์เจ้าต่างกรมในกาลก่อน ที่มีพระชนมพรรษามากนั้น พระเดชพระคุณหาที่สุดมิได้ อนึ่งทรงพระมหากรุณาแก่ข้าพระพุทธเจ้า ทรงยกย่องนับถือเปนอีกแผนกหนึ่งต่างหากจากซึ่งเปนพระวงศ์โดยสามัญที่มีมามากหลายทั่วกันไปนั้น ข้อนี้เปนพระเดชพระคุณอันใหญ่ยิ่งหาที่เปรียบมิได้ ในกาลทุกวันนี้ ข้าพระพุทธเจ้ามีจิตร์สวามิภักดิ์รักใคร่ต่อใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท โดยอย่างข้าราชการทั้งหลาย ซึ่งเปนข้าแผ่นดินมีอยู่ด้วยกันเปนอันมากนั้นอย่างหนึ่ง แลมีน้ำจิตรกตัญญูกต-

05/11/2565

เวทีรักใคร่ ต่อใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ดังเช่นฉลองพระบาทที่ได้ทรงมาแต่เดิมก็อีกอย่างหนึ่ง ข้าพระพุทธเจ้าจะตั้งใจทำราชการฉลองพระเดชพระคุณโดยกำลังสติปัญญาไปกว่าจะสิ้นชนมายุ ให้สมซึ่งที่ได้ทรงพระมหากรุณาแก่ข้าพระพุทธเจ้าโดยอย่างวิเศษนั้น ขอสิ่งซึ่งเป็นใหญ่เป็นประธานในสกลโลก ฤๅอำนาจความสุจริตแห่งข้าพระพุทธเจ้านี้จงอภิบาลรักษาแต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ทรงพระเจริญในสิริราชสมบัติรัตนราไชยมไหศวริยาธิบัติ มีพระชนมสิริสวัสดิสมบูรณ เป็นที่พึ่งแห่งราชตระกูลอยู่สิ้นกาลนาน เทอญ

ครั้นจบแล้วพระบรมวงศานุวงศ์จึงเสด็จยืนขึ้นถวายคำนับ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเหมือนอย่างเช่นได้ว่ามาครั้งก่อน แตรฝรั่งจึงเป่าเพลงสรรเสริญพระบารมีตามธรรมเนียม

เสวยอยู่จนเวลา ๔ ทุ่ม ๕๐ นาที เสด็จขึ้นจากโต๊ะประทับตรัสณห้องใน จนเวลา ๒ ยามเศษ เสด็จพระราชดำเนิรกลับคืนพระบรมมหาราชวัง

พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ทรงแต่งแทน

พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันศุกร์ เดือน ๙ แรม ๑๓ ค่ำ เวลาเช้าทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ไปปฏิบัติ

05/11/2565

พระสงฆ์ที่พระพุทธนิเวศน์ เวลาย่ำค่ำเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลละอองธุลีพระบาทเฝ้าพร้อมกัน พระยาพิพัฒโกษานำบอกเมืองสมุทปราการขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายว่า กำปั่นรบอังกฤษจักรท้ายเรือเขตตริก เข้าถึงเมืองสมุทปราการ ณวันพฤหัสบดี เดือน ๙ แรม ๑๑ ค่ำ ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ มีปืนใหญ่ ๔ กระบอก เลบเดอรแนนชื่อเฮมเปนนายเรือ เวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น แล้วเสด็จพระราชดำเนิรไปประทับที่พระพุทธนิเวศน์ ทรงบำเพ็ญพระกุศลถวายในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก แต่กรมสมเด็จพระอมรินทรามาตย์ในวันสวรรคต พระสงฆ์วัดพระเชตพน ๑๐ รูป วัดรัชฎาธิฐาน ๓ รูป วัดกาญจนสิงหาสน์ ๒ รูป รวม ๑๕ รูป มีพระมงคลเทพเปนประธาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระมงคลเทพถวายศีล แล้วพระสงฆ์ก็เจริญพระพุทธมนต์ธัมมจักกัปปวัตนสูตร แลสังคีณีมาติกาจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทอดผ้าไตร ๑๐ ไตร ทรงพระราชอุทิศถวายแด่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระมงคลเทพกับพระสงฆ์ ๘ รูปสดับปกรณ์ แล้วทรงทอดผ้าไตรอีก ๕ ไตร ทรงพระราชอุทิศถวายแด่กรมสมเด็จพระอมรินทรามาตย์ พระวินัยกิจการีเถรกับพระสงฆ์ ๔ รูปสดับปกรณ์เสร็จแล้ว พระราชมุนีถวายเทศน์จักกบัญหสูตรจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทอดผ้าขาวพับ ๑

05/11/2565

กับผ้าจีวรผืน ๑ พระราชมุนีสดับปกรณ์แล้วถวายพระพรลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงแจกเงินพระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์เวลา ๕ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ทรงแต่ง

ณวันเสาร์ เดือน ๕ แรม ๑๕ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณทรงจุดเทียนแลทรงประเคนพระสงฆ์ฉันที่พระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ คือพระวินัยรักขิต ๑ ถานานุกรม ๒ อันดับ ๑๗ รวมพระสงฆ์วัดบุญศิริมาตยาราม ๒๐ รูป

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกสนามหญ้า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือนเฝ้าทูลถวายชุดพระบาทณที่นั้น พระยาศรีสังหเทพจึงอ่านบอกพระยาวิชิตชลธี ผู้สำเร็จราชการเมืองตาก (๑) ฉบับหนึ่งส่งบาญชีซึ่งได้จ่ายเงินจ่ายเข้าให้พระรัตนโกษา ซึ่งเปนข้าหลวงอยู่ณเมืองตาก (๒) ฉบับหนึ่งว่าด้วยคอมมิชชันเนอที่เมืองมรแมนมีหนังสือมาถึงเมืองตากว่าขอให้ส่งตัวตองซู่ไปชำระความ (๓) ฉบับหนึ่งว่าเรื่องตองซู่ไม่ยอมให้เก็บค่าตอไม้ใหญ่ ให้เก็บแต่ไม้เล็ก ๆ ครั้นถึงท่านด่านจะค้นก็พูดจาบิดพลิ้วต่าง ๆ รวมเปน ๓ ฉบับ

ครั้นแล้วจึงเสด็จพระราชดำเนิรขึ้นทรงรถพระที่นั่ง กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ พระองค์เจ้าศรีวิลัยลักษณ ตามเสด็จพระราชดำเนิร

05/11/2565

ไปประทับที่โรงช้างหน้าพระที่นั่งสุทไธศวรรย์ ทอดพระเนตรพระเศวตวรสรรพางค์ พระเศวตวิสุทธิเทพา แล้วเสด็จพระราชดำเนินกลับในพระบรมมหาราชวัง เมื่อเวลาเสด็จพระราชดำเนินกลับนั้น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ตามเสด็จพระราชดำเนินในรถพระที่นั่งด้วย

เวลาค่ำโปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าไชยันตมงคลไปจุดเทียนที่นมัสการณพระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ พระสงฆ์ ๒๐ รูปซึ่งได้ฉันเมื่อเวลาเช้านั้น มาเจริญพระพุทธมนต์ในที่นั้น ตามธรรมเนียมวันพระ เวลาประมาณทุ่มเศษ เสด็จออกทรงธรรมที่พระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬารด้านตวันตก พระมหาเฟงวัดพระนามบัญญัติกถาพระธรรมเทศนา พระมงคลเทพวัดพระเชตุพนนำ เวลาประมาณ ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ทรงแต่ง

05/11/2565

กติกมาศ คือ เดือน ๑๒

ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ พระพุทธศาสนายุกาลล่วงแล้ว ได้ ๒๔๑๙ พรรษา ตรงกับคฤศตศักราช ๑๘๗๖

วัน	ขึ้น ๑ ค่ำ	วันที่ในรัชกาลประจุบันนี้	พระพุทธสาสนกาลล่วงแล้ว		อย่างยุโรป		จดหมายบอกการ
			เดือน	วัน	วันที่	เดือน	
๔	๑	๒๘๙๙	๕	๑๔	๑๘	๑๐	
๕	๒	๒๙๐๐	๕	๑๕	๑๙	๑๐	
๖	๓	๒๙๐๑	๕	๑๖	๒๐	๑๐	
๗	๔	๒๙๐๒	๕	๑๗	๒๑	๑๐	
๑	๕	๒๙๐๓	๕	๑๘	๒๒	๑๐	
๒	๖	๒๙๐๔	๕	๑๙	๒๓	๑๐	
๓	๗	๒๙๐๕	๕	๒๐	๒๔	๑๐	
๔	๘	๒๙๐๖	๕	๒๑	๒๕	๑๐	
๕	๙	๒๙๐๗	๕	๒๒	๒๖	๑๐	
๖	๑๐	๒๙๐๘	๕	๒๓	๒๗	๑๐	
๗	๑๑	๒๙๐๙	๕	๒๔	๒๘	๑๐	
๑	๑๒	๒๙๑๐	๕	๒๕	๒๙	๑๐	
๒	๑๓	๒๙๑๑	๕	๒๖	๓๐	๑๐	
๓	๑๔	๒๙๑๒	๕	๒๗	๓๑	๑๐	ลอยพระประทีปตามเคย
๔	๑๕	๒๙๑๓	๕	๒๘	๑	๑๑	ลอยพระประทีป

เดือน ๑๐ นี้ คือ เดือนออกโคเบอ ท. ย. ว.

05/11/2565

กติกมาศ คือ เดือน ๑๒

ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๙ พระพุทธสาสนายุกาลล่วงแล้ว ได้ ๒๔๑๙ พรรษา ตรงกับคฤศตศักราช ๑๘๗๖

วัน	แรม ๑ ค่ำ	วันที่ในรัชกาลประจุบันนี้	พระพุทธสาสนกาลล่วงแล้ว		อย่างยุโรป		จดหมายบอกการ
			เดือน	วัน	วันที่	เดือน	
๕	๑	๒๔๑๔	๖		๒	๑๑	ลอยพระประทีปตามเคย
๖	๒	๒๔๑๕	๖	๑	๓	๑๑	
๗	๓	๒๔๑๖	๖	๒	๔	๑๑	
๑	๔	๒๔๑๗	๖	๓	๕	๑๑	
๒	๕	๒๔๑๘	๖	๔	๖	๑๑	
๓	๖	๒๔๑๙	๖	๕	๗	๑๑	
๔	๗	๒๔๒๐	๖	๖	๘	๑๑	
๕	๘	๒๔๒๑	๖	๗	๙	๑๑	
๖	๙	๒๔๒๒	๖	๘	๑๐	๑๑	
๗	๑๐	๒๔๒๓	๖	๙	๑๑	๑๑	พิธีฉัตรมงคล
๑	๑๑	๒๔๒๔	๖	๑๐	๑๒	๑๑	สมโภชพระที่นั่ง
๒	๑๒	๒๔๒๕	๖	๑๑	๑๓	๑๑	สมโภชพระที่นั่ง
๓	๑๓	๒๔๒๖	๖	๑๒	๑๔	๑๑	สมโภชพระที่นั่ง
๔	๑๔	๒๔๒๗	๖	๑๓	๑๕	๑๑	
๕	๑๕	๒๔๒๘	๖	๑๔	๑๖	๑๑	

เดือน ๑๑ นี้ คือ เดือนโนเวมเบอ ท. อ. ว.

05/11/2565

ณวันอาทิตย เดือน ๑๐ ขึ้นค่ำ ๑ เวลาเช้าพระสงฆวัดหนัง ๑๐ รูป พระราชกระวี ๑ ถานานุกรม ๒ อันดับ ๗ ได้รับพระราชทานฉัน ที่พระที่นั่งดุสิตารมย์ เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ เจ้าพระยาภูธราภัย ๑ พระยาจ่าแสนยบดี ๑ พระยาศรีสิงหเทพ ๑ เข้าเฝ้าทูลถวายองคุลีพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร เวลาบ่ายประมาณ ๕ โมงเศษ กราบถวายบังคมลากลับออกมา แล้วพระยาอภัยรณฤทธิเข้าเฝ้าทูลถวายองคุลีพระบาท พระยาพิพัฒโกษานำใบบอกพระยานนทบุรีผู้ว่าราชการเมืองนนท ๑ พระยาสมุทบุรานุรักษ ผู้ว่าราชการเมืองสมุทปราการ ๑ พระสมุทสาครานุรักษ ผู้ว่าราชการเมืองสมุทสาคร ๑ พระยาสุนทรบุรีศรีพิไชยสงคราม ผู้ว่าราชการเมืองนครไชยศรี ๑ รวม ๔ ฉบับ ความต้องกัน ขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ในบอกนั้นมีความว่า ได้รับท้องตราซึ่งมีไปจากกรุงเทพ ฯ เรื่องให้เจ้าเมืองกรมการจัดกำนันตั้งซื้อขายโคกระบือนั้นแล้ว แลเจ้าเมืองกรมการได้ทำตามท้องตราทุกประการ แลพระยาพิพัฒโกษาได้กราบถวายบังคมลาไปชำระความผู้ร้ายที่เมืองชลบุรี แล้วพระยาราชเสนานำใบบอกพระยาอุไทยมนตรี ผู้ว่าราชการเมืองปราจิณบุรีขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาฉบับ ๑ มีความว่า นายเทดมาฟ้องว่า ผู้ร้ายลักเอากระบือของนายเทดไป แล้วนายเทดไปจับกระบือได้ที่บ้านนายโฉม แล้วนายจ้อยมาร้องว่า นายเทดบังอาจเข้าไปตู่จับกระบือถึงในบ้านนายโฉม พระยาปราจิณบุรีชำระได้ความว่า นายจ้อยจ้างนายโฉมมา

05/11/2565

ฟ้องนายเทด เวลา ๒ ทุ่มเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ ทรงแต่ง

ณวันจันทร เดือน ๑๐ ขึ้น ๒ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองคเจ้าสวัสดิโสภณ ออกมาทรงประเคนพระสงฆ์ฉันเวร ที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ พระสงฆ์วัดสุวรรณาราม พระศีลาจารพิพัฒ ๑ ถานานุกรม ๒ พระอันดับ ๗ รวม ๑๐ รูป เวลาบ่าย ๓ โมง พระยาราชวรานุกูลเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท ประมาณ ๓๐ นาทีกราบถวายบังคมลาออกมาจากเฝ้า เวลาย่ำค่ำพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทณพระ ที่นั่งบรมราช สถิตยมโหฬาร พระยาศรีสิงหเทพนำใบบอกหลวงวิจารณโกษาข้าหลวง พระสยามลาวบดีปลัดเมืองสระบุรี กราบบังคมทูลพระกรุณา ใจความว่ามีตราพระราชสีหโปรดเกล้า ฯ ว่าจัดช้างไปรับพระยาเจริญราชไมตรีที่เมืองปราจิณบุรีนั้น ได้ทราบเกล้า ฯ แล้ว หลวงวิจารณโกษาพระสยามลาวบดี ได้จัดช้างออกจากเมืองสระบุรีไปถึงเมืองปราจิณบุรี พระยาอุไทยมนตรีบอกว่า พระยาเจริญราชไมตรีไปจากเมืองปราจิณบุรีแล้ว ให้มารับต่อเมื่อเวลากลับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ที่นั้นเวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น เวลาวันนี้พระมหาแฟงวัดพระนามบัญญัติถวายเทศน์มหาปธานสูตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงธรรมจบแล้วเสด็จขึ้น.

พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ทรงแต่ง

05/11/2565

ณวันอังคาร เดือน ๑๐ ขึ้น ๓ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมง พระสงฆ์วัดราชบุรณะ พระพินิตวินัย ๓ ถานานุกรม ๒ พระอันดับ ๗ รูป รวม ๑๐ รูป ได้รับพระราชทานฉันเวรที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ ครั้นเวลาบ่าย ๒ โมงเศษ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพระยาภาณุวงศมหาโกษาธิบดี ๑ พระยาราชวรานุกูล ๑ เข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท ในพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภา ทรงพระราชยานเสด็จไปประทับที่ท่าราชวรดิษฐ เสด็จลงไปทอดพระเนตรเรือกลไฟพระที่นั่ง ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าหมื่นไวยวรนาถทำนั้น โปรดให้ใช้จักรเรือกลไฟพระที่นั่งลงไปถึงหน้าวัดอรุณราชวราราม แล้วให้กลับเรือพระที่นั่งใช้จักรขึ้นไปถึงหน้าวัดมหาธาตุ ก็กลับเรือพระที่นั่งมาประทับที่ท่าราชวรดิษฐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จขึ้นจากเรือพระที่นั่ง ประทับที่ท่าราชวรดิษฐ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าหมื่นไวยวรนาถ ลองใช้จักรเรือพระที่นั่งอีก เจ้าหมื่นไวยวรนาถก็ให้เบิดจักรแล่นลงไปกลับที่หน้าวัดอรุณราชวราราม แล่นขึ้นไปกลับที่สพานวัดมหาธาตุ แล้วแล่นเลยลงไปยังที่จอด ครั้นเวลาย่ำค่ำแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นประทับพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการเข้าทูลถวายชุดพระบาท ที่พระที่นั่งราชกิจวินิจฉัยนั้น ครั้นเวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น ในเวลาวันนั้นพระมหา

05/11/2565

แฟงวัดพระนามบัญญัติถวายพระธรรมเทศนา.

พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ทรงแต่ง

ณวันพุธ เดือน ๑๐ ขึ้น ๔ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดพระเชตุพน ๖๐ รูป มีพระมงคลเทพเปนประธานได้เข้ารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระสงฆ์วัดราชบุรณะ ๓๐ รูป มีพระอมรโมลีเปนประธาน ได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้วก็กลับไปวัด เวลาบ่ายโมง ๑ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ กับพวกเสมียนเข้าออฟพีศหลวง เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ เจ้าพระยาภาณุวงศมหาโกษาธิบดี กับพระยาจ่าแสนยบดี เข้าไปเฝ้าทูลถวายชุดีพระบาท เวลาบ่าย ๓ โมงนาน ขุนหลวงพระยาไกรศรี เจ้าหมื่นศรีสรรักษ หลวงพินิจจักรภัณฑ เข้าไปเฝ้า เวลาบ่าย ๔ โมงเศษก็กลับออกมาหมด เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เสด็จประทับพระที่นั่งโทรน เสด็จออกแขกเมืองประเทศราชมลายู พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยพร้อมกันถวายคำนับ เจ้าพนักงานแตรสังข์มโหรทึกประโคมพร้อมขึ้น ครั้นหยุดเสียงประโคมแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการ ตำรัสสั่งให้เจ้าพนักงานนำแขกเมืองไทรบุรี คือตนกูอามาน ๑ เจะซำ-

05/11/2565

เตาะ ๑ เจะมัด ๑ เจะมะมุด ๑ สี่นาย เมืองปลิดนั้น คือพระสุนทรรายาผู้ช่วยราชการเมืองปลิด ๑ เสศรณ ๑ เสศตาปา ๑ เสศอาใบ ๑ ดนกูสะเดมัน ๑ หวันหมัดสามัญ ๑ หวันเดน ๑ เจ็ดนาย เมืองสตูน คือพระปลักษาวาสะวารินทรผู้ช่วยราชการ ๑ กูสะมะแอหาเกย ๑ เจะมัศหาสัน ๑ เจะสวัด ๑ สี่นาย รวม ๑๕ นาย เข้าเฝ้าทูลถองขุดพระบาท กับแขกเมืองตรังกานู เมืองสงขลา เข้าเฝ้าทูลถองขุดพระบาทกราบถวายบังคมลากลับ ครั้นเข้ามาถวายคำนับพร้อมกัน พระนรินทรราชเสน่จึงทูลฉลอง นำแขกเมืองขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายดอกไม้ธูปเทียนต้นไม้เงินทองเครื่องราชบรรณาการ จำนวนปีชวดอัฐศก ซึ่งเจ้าพระยาฤทธิสงครามรามภักดี ศรีสุดต่านมะหมัด เจ้าพระยาไทรบุรีกับรายามุดา พระเกไดสะวะรินทร พระยดสีนธุสงครามไชย พระเกษตรไชยสถลบุรินทร์ ศรีควันกรมการเมืองไทรบุรี พระสุนทรรายา ผู้ช่วยราชการเมืองปลิด พระสุวะรินทภวัง เสศอาหรม เสศเดน เสศกาวียะ ญาติพี่น้องศรีควันกรมการเมืองปลิด พระยาอภัยนุราชชาติรายาภักดีศรีอินดาราวิยาหยา พระยาสตูน พระปลักษาวาสวาระนินบุตรศรีควันกรมการเมืองสตูน นำให้แขกเมืองเข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวาย เมืองไทรบุรีนั้น ต้นไม้ทองต้น ๑ สูง ๕ ศอก มีกิ่ง ๗ ชั้น ๘ ชั้นทั้งยอด มีกิ่ง ๒๘ กิ่ง มีดอกยอด ๑ มีดอกรายกิ่ง ๒๘ ดอก มีใบ ๕๘๔ ใบ ต้นไม้เงินต้น ๑ สูงต่ำมีกิ่งมีดอกมีใบเหมือนต้นไม้ทองเครื่องราชบรรณาการ หอกปลอกทองเกลี้ยงทอง ๓ คู่ มีใส่ไม้เขียน

05/11/2565

ตาย ๒ คู่ ปีใส่หวาย ๑๐ คู่ ผ้าขาวยาว ๘๐ ศอก ๕๐ พับ ผ้าขาว ยาว ๕๐ ศอก ๕๐ พับ ผ้าขาวยาว ๒๔ ศอก ๘๐ พับ พรมเทศ ๑๐ ผืน เมืองปลัดต้นไม้ทองต้น ๑ สูง ๒ ศอก ๕ นิ้ว มีกิ่ง ๕ ชั้น มีดอกยอด ๑ มีดอกรายกิ่ง ๒๓ ดอก มีใบ ๒๐๘ ใบ ต้นไม้เงินต้น ๑ สูงต่ำมีกิ่งมีใบมีดอกเหมือนต้นไม้ทอง หอกปลอกทองเถลิงทอง ๑ คู่ ปีใส่หวาย ๕ คู่ ผ้าขาวยาว ๘๐ ศอก ๒๐ พับ ผ้าขาวยาว ๕๐ ศอก ๒๐ พับ ผ้าขาวยาว ๒๔ ศอก ๒๐ พับ ผ้าลายนอกอย่าง ๒๐ ผืน ผ้าลายชายสบัด ๒๐ ผืน ผ้าขาวยาว ๒๔ ศอก แทนพรมเทศ ๑๐ ผืน ๒๐ พับ เมืองสตูนต้นไม้ทองต้น ๑ สูง ๒ ศอก ๔ นิ้ว มีกิ่ง ๔ ชั้น มีดอกยอด ๑ มีดอกรายกิ่ง ๑๖ ดอก มีใบ ๒๓๔ ใบ ต้นไม้เงินต้น ๑ สูงต่ำมีกิ่งมีใบมีดอกเหมือนต้นไม้ทอง หอกปลอกทองเถลิงทอง ๑ คู่ หอกปลอกเงินเถลิงเงิน ๑ คู่ หอกปลอกทองเดว ๕ คู่ ปีใส่หวาย ๕ คู่ ผ้าขาวยาว ๘๐ ศอก ๒๐ พับ ผ้าขาวยาว ๕๐ ศอก ๒๐ พับ ผ้าขาวยาว ๒๔ ศอก ๒๐ พับ ผ้าลายนอกอย่าง ๒๐ ผืน ผ้าลายชายสบัด ๒๐ ผืน ผ้าขาวยาว ๒๔ ศอก แทนพรมเทศ ๑๐ ผืน ๒๐ พับ ครั้นพระนรินทรราชเสนีทูลฉลองเสร็จแล้ว พวกแขกเมืองจึงถวายคำนับพร้อมกันครั้ง ๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงรับสั่งปฏิสันถารแก่แขกเมืองมีใจความว่า ตั้งแต่เจ้าพระยาไทรกลับออกไปจากกรุงเทพ ฯ มีความสุขสบายดีอยู่หรือ พระนรินทรจึงบอกกับแขกเมือง ๆ จึงบอกกับพระนรินทรราชเสนีให้กราบบังคม

05/11/2565

ทูลพระกรุณา เดชะพระบารมีปกเกล้า ฯ สบายดีอยู่ จึงดำรัสสั่งอีกว่า พระยาปลัดตาย พระสุนทรรายาจะได้เป็นที่แทน เรามีความยินดีขอให้รักษาบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข ตามอย่างธรรมเนียมแต่ก่อนนั้น พระนรินทรราชเสนี บอกกับพระสุนทรรายาแขกเมืองปลัด พระสุนทรรายากวายคำนับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงดำรัสอีกว่า พระยาสตูนชรามาก มีโรคเบียดเบียนอยู่บ้างฤๅ พระนรินทรราชเสนี บอกกับแขกเมืองสตูน แขกเมืองสตูนบอกกับพระนรินทรราชเสนีให้กราบบังคมทูลพระกรุณาว่า พระยาสตูนชรามีโรคอยู่บ้าง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระบรมราชโองการ ให้เจ้าพนักงานพระราชทานเงินตราเสื้อผ้ากับแขกเมืองตรังกานู อุรังกายอเดหวาอินดาหรา ๑ หวันมุดา ๑ หวันหลง ๑ เงินตราคนละ ๕ ตำลึง รวม ๑๕ ตำลึง เสื้ออัตลัดดอกอย่างแขก ๓ เสื้อ ผ้าเช็ดหน้าลายวิลาศ ๓ ผืน เจะมะหมัดเงินตรา ๓ ตำลึง เสื้ออัตลัดลายอย่างแขก ๑ ผ้าเช็ดหน้าตาตราง ๑ แขกไพร่เงินตราคนละกึ่งตำลึง รวมเป็นเงิน ๑๑ ตำลึง แลพระราชทานเสื้อผ้าเครื่องโภชนาหาร ไปพระราชทานพระไชยเยนทรฤทธิรณราชยามุดา ที่พระยาตรังกานู เสื้อโหมดเทศ ๑ เสื้อเข้มขาบริวด์ ๑ เสื้อยี่ปุ่นแพรหงอนไก่ ๑ อย่างแขกทั้งสิ้น ตาดทองตาดทองแดงดิดขลิบ ๑ แพรขาวห่มเพลาะหงอนไก่ลาย ๑ ผ้ายกจีน ๒ ผืน ผ้าปูมไทย ๑ ผืน เข้าสาร ๑๐ เกวียน เกลือ ๑๐ เกวียนฝากไปพระราชทานตนกูสะเบี๊ยเงินเหรียญนก ๒๐๐ เหรียญ แล้วจึงดำรัสสั่งว่า พวกตรังกานูสบายดี

05/11/2565

ไม่มีเจ็บไข้หรือ พระนรินทรราชเสนีบอกกับพวกแขกตรังกานู ๆ บอกกับพระนรินทรราชเสนี ให้กราบบังคมทูลพระกรุณาว่า เดชะพระบารมีปกเกล้า ฯ มีความสบายดีอยู่ ครั้นแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จขึ้น พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยถวายคำนับเจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์มโหรทึก แขกเมืองก็กลับออกจากพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในเวลาออกแขกเมืองนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์ยืกทหารราชวัลลภรักษาพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ ผู้น้อย สวมเสื้อยืก ตามธรรมเนียม แลมีทหารยืนรายรับแขกเมือง ตามทางที่แขกเมืองจะเข้าไปตลอดถ้วนแต่งเต็มยศทั้งสิ้น

เวลาย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกประทับสนามหญ้า พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการบ้างเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระบรมราชโองการ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ขึ้นไปบนพระที่นั่งอาภรณพิโมกขปราสาท จุดเทียนเครื่องนมัสการ พระสงฆ์ ๕ รูป มีพระวินัยรักขิตวัดบุญศิริเปนประธาน กับพระถานานุกรมวัดราชประดิษฐ ๔ รูป สวดพระพุทธมนต์ในการหล่อพระพุทธชนมพรรษาบนพระที่นั่งอาภรณพิโมกขปราสาท เจ้าพนักงานได้เชิญพระไชยในแผ่นดินปัตยุบันนี้ มีเครื่องตั้งบูชาพร้อม ที่โรงทองมีเตาเบ้าหลอมแลหุ่นพระพุทธชนมพรรษา มีราชวัตรฉัตรกระดาษล้อม

05/11/2565

รอบ เจ้าพนักงานสังฆการีย์ได้วงสายสิญจน์ ตั้งแต่พระที่นั่งอาภรณพิโมกขปราสาทมาจนถึงโรงทอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับสนามหญ้าจนเวลาทุ่ม ๑ เสด็จขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ เข้าไปเผ้าในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร เวลายาม ๑ ก็กลับออกมา

สมเด็จเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ทรงแต่ง

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๑๐ ขึ้น ๕ ค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ พระราชดำเนิรมา ประทับ ที่พระ ที่นั่ง อาภรณพิโมกขปราสาท ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระสงฆ์ถวายพรพระ แล้วเสด็จพระราชดำเนิรมาประทับที่โรงทอง พอพระสงฆ์ถวายพรพระจบแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พรองค์เจ้ามนุษยนาคมานพไปประเคนสำรับพระสงฆ์ ครั้นพระสงฆ์ฉันเสร็จแล้ว พอได้พระฤกษ์เวลาบ่าย ๓ โมง ๔๕ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงผสมทองคำใบลงในเบ้าซึ่งหลอมเงินแล้ว จึงทรงเทเบ้าซึ่งหลอมเงินลงในหุ่นพระพุทธรูปพระชนมพรรษา พระสงฆ์จึงสวดชยันโต เจ้าพนักงานกประโคมพิณพาทย์แตรสังข์ตามธรรมเนียมเสร็จแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพไปถวายของไทยธรรมแก่พระสงฆ์เสร็จแล้วเสด็จขึ้น

05/11/2565

อนึ่งเวลาวันนั้นพระสงฆ์วัดราชบพิธ ๑๐ รูป มีหม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากรเปนประธาน ได้รับพระราชทานฉันที่พระพุทธนิเวศน์ในวันสิ้นพระชนมในกรมสมเด็จพระเทพศิรินทรามาตย์แห่งหนึ่ง กับพระสงฆ์ได้รับพระราชฉันที่โรงช้าง ๒ โรง ซึ่งเจ้าพระยามหินทรศักดิธำรงเปนผู้ทำโรงละ ๕ รูป มีพระคุณาจาริยวัตร แลพระมงคลเทพมุนีเปนประธาน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ไปจุดเทียนแลประเคนสำรับพระสงฆ์ที่พระพุทธนิเวศน์แลที่โรงช้างทั้ง ๒ โรง เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ มีการเห่พระเสวตวรสรรพางค์ แลพระเสวตวิสุทธิเทพาสองช้างนี้แต่วังสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าพ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ไปสู่โรงซึ่งทำใหม่ทั้งสองนั้น

เวลาเย็นย่ำค่ำแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพารมุขด้านใต้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ แล ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าทูลถวายองค์พระบาท เวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จพระราชดำเนิรไปประทับพระพุทธนิเวศน์ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ แล้วพระสงฆ์ ๑๐ รูป ซึ่งได้รับพระราชทานฉันเมื่อเวลาเช้านั้น ก็เจริญพระพุทธมนต์ในอนัตตลักขณสูตรแลพระสังคิณีมาติกาจบแล้ว ทรงทอดผ้าไตร ๑๐ ไตร พระสงฆ์ ๑๐ รูป ที่สวดพระพุทธมนต์สดับปกรณแล้ว พระปลัดธรรมทิน ก็ถวายธรรมเทศนาในบัณฑิตบัญญัติสัปปุริส-

05/11/2565

บัญญัติจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถวายไทยธรรมต่าง ๆ เสร็จแล้ว พระที่ถวายเทศน์นั้นก็ไปรับของไทยธรรม ซึ่งพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายในถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแจกเงินพระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์แล้ว พระสงฆ์ก็ถวายอติเรกถวายพระพรลากลับ เวลา ๔ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น อนึ่งเวลาวันนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์ขาว พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการสวมเสื้อฟรอกโก๊ตบ้าง ตามธรรมเนียมบ้าง

กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ทรงแต่ง

ณวันศุกร เดือน ๑๐ ขึ้น ๒ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆวัดสระเกศ ๑๐ รูป มีพระธรรมทานาจารย ๑ เปนประธาน พระถานานุกรม ๓ พระสงฆอันดับ ๘ รวมพระสงฆ ๑๐ รูป ได้เข้าไปรับพระราชทานฉันเวร ในพระที่นั่งดุสิดาภิรมยตามธรรมเนียม ครั้นเวลา ๔ โมงเช้า พระสงฆฉันแล้วก็กลับไปวัด เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ ขุนหลวงพระยาไกรศรี ๑ หลวงสารประเสริฐ ๑ เข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท จนเวลาบ่าย ๓ โมง ก็กราบถวายบังคมลาออกมาจากที่เฝ้า ครั้นเวลาบ่าย ๕ โมงเศษ เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒนเข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท จนเวลาย่ำค่ำก็ถวายบังคมลากลับออกมาจากที่เฝ้า พระยาจ่าแสนยบดี ๑ พระยาศรีสังหเทพ ๑ ก็เข้าเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท ประมาณ ๒๐ นาที พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย จึงได้

05/11/2565

เข้าไปเฝ้าตามธรรมเนียมเหมือนอย่างทุกวัน ในพระที่นั่งบรมราช
สถิตยมโหฬาร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประทับตรัสด้วย
กิจราชการต่าง ๆ อยู่ประมาณทุ่ม ๑ เสด็จขึ้น พระบรมวงศานุวงศ์
แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยถวายบังคมลากลับออกจากที่เฝ้า

พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค ทรงแต่ง

ณวันเสาร เดือน ๑๐ ขึ้น ๗ ค่ำ เวลาเช้า ๕ โมงเศษ พระเจ้า
น้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ เสด็จมาทรงจุดเทียนที่พระที่นั่ง
ดุสิตาภิรมย พระสงฆวัดเทพธิดาราม พระสุธรรมธิรคุณ ๑ พระถา-
นานุกรม ๓ พระอันดับ ๖ รวม ๑๐ รูป ได้รับพระราชทานฉันเวรใน
เวลาวันนั้น

เวลาย่ำค่ำเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่ง
บรมราชสถิตยมโหฬาร พระบรมวงศานุวงศ์เข้าทูลถวายชุดพระบาท
เฝ้าตามธรรมเนียม พระนรินทรราชเสนีนำใบบอกพระยาอมรินทร-
ฦๅไชย ผู้ว่าราชการเมืองราชบุรี ๒ ฉบับ กราบบังคมทูลพระกรุณา
ฉบับ ๑ ใจความว่า ข้าหลวงผูกปี้ได้ออกไปถึงเมืองราชบุรี ได้ผูกปี้
จีนแลส่งเงินปี้จีนมายังกรุงเทพ ฯ ฉบับ ๑ ใจความว่า ได้จัดการชาย
โคกระบือเสร็จแล้ว อนึ่งเจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒนสั่งพระนรินทร
ราชเสนี ให้กราบบังคมทูลพระกรุณา ด้วยจะทำการศพพระสัจจา
ภิรมยณเมืองราชบุรี ณวันเดือน ๑๐ ขึ้น ๑๓ ค่ำ ขอรับพระราชทาน

05/11/2565

หิบศิลาหน้าเพลิง เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น.

พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ทรงแต่ง

วันอาทิตย เดือน ๑๐ ขึ้น ๘ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ เสด็จออกมาทรงประเคนที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย พระสงฆฉันเวรวันนี้ คือพระสุคุณคณาภรณ ๑ ถานานุกรม ๓ พระอันดับ ๑๖ รวมพระสงฆวัดเครือวัลย์ ๒๐ รูปตามธรรมเนียมวันพระ

ครั้นเวลาบ่าย ๕ โมงเศษ เสด็จออกสนามหญ้า กรมราชบัณฑิตนำหนังสือพระคัมภีร์พระวชิรพุทธฎีกาปริวาร ๑๗ ผูกทูลเกล้า ฯ ถวาย ทรงบิดทอง กับหนังสือพระคัมภีร์พระอรรถกถาปฏิสัมภิทามรรค ๒ ผูกทูลเกล้า ฯ ถวาย ทรงร้อยหูหนังสือแล้วจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้หมื่นเทพลายวรรณ ช่างสลักซ้ายเปนขุนสิทธิกรนก ปลัดกรมช่างสลักขวา ถือศักดินา ๓๐๐ กับทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้หมื่นเทพสารบี ช่างสลักซ้ายบุตรพระยาจินดารังสรรค์ เปนหมื่นสุวรรณสาคร ปลัดกรมช่างสลักขวาถือศักดินา ๒๐๐ ครั้นพระราชทานสัญญาบัตรแล้ว เวลาประมาณ ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น.

พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ทรงแต่ง

วันจันทร เดือน ๑๐ ขึ้น ๙ ค่ำ เวลาเช้าพระสงฆวัดจักรวรรดิราชาวาสได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย ๑๐ รูป พระ

05/11/2565

วรญาณมุนี ๑ ถานานุกรม ๑ อันดับ ๘ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ เข้าเฝ้าทูลถวายธูปพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร เวลาประมาณทุ่มเศษกราบถวายบังคมลากลับออกมา แล้วพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย เข้าเฝ้าทูลถวายธูปพระบาท พระยาศรีสิงหเทพนำใบบอกพระยาเจริญราชไมตรีขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาฉบับหนึ่งว่า พระยาเจริญราชไมตรีได้กราบถวายบังคมลาออกจากเมืองศรีโสภณ พร้อมด้วยข้าหลวงไปถึงเมืองพระตบองแล้ว แลได้รับหนังสือของเปรซิเดน ฝรั่งเศส ฉบับ ๑ กับพระยาเจริญราชไมตรีตอบไปฉบับ ๑ แล้วพระยาเจริญราชไมตรีมีไปถึงพระยาประเสริฐสุริยวงศ์ฉบับ ๑ เนื้อความในหนังสือเปรซิเดนฝรั่งเศสซึ่งมีมาถึงพระยาเจริญราชไมตรี แลพระยาเจริญราชไมตรีตอบไปถึงเปรซิเดนฝรั่งเศส แลมีไปถึงพระยาประเสริฐสุริยวงศ์นั้น พระยาเจริญราชไมตรีได้ส่งเข้ามาด้วยแล้ว พระนรินทรราชเสนีนำใบบอกเมืองประทุมธานี ขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาฉบับ ๑ ว่าด้วยเรื่องได้ให้กรมการคุมเงินบิจื่นลงมาส่งณกรุงเทพ ฯ แล้วพระราชทานพานหมากทองคำกระโถนทองคำ คนโทนทองคำ แก่พระยาอุไทยธรรมจางวางกรมฝ่ายมาลาเป็นเครื่องยศเวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น.

พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ ทรงแต่ง

05/11/2565

วันอังคาร เดือน ๑๐ ขึ้น ๑๐ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดราชสิทธารามได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ พระสังวรานุวงศ์เถร ๑ ถานานุกรม ๒ พระพิธีธรรม ๑ พระอันดับ ๖ รวมพระสงฆ์ ๑๐ รูป

เวลาบ่าย ๒ โมงเศษ พระยาจ่าแสนยบดี พระยาศรีสิงหเทพ เข้าเฝ้าทูลถวายของชุดพระบาท เวลาย่ำค่ำพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าเฝ้าทูลถวายของชุดระบาท เสด็จขึ้นเวลาทุ่มเศษ.

พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ทรงแต่ง

งานสมโภชช้างเผือกเมืองกาญจนดิษฐ

วันพุธ เดือน ๑๐ ขึ้น ๑๓ ค่ำ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภาทรงพระราชยานลงยาราชาวดีเสด็จทางประตูวิเศษไชยศรี เลี้ยวบ่อมเผด็จดัสกรประทับที่พลับพลาหน้าพระที่นั่งสุทไธวรรย แลเวลานั้นฝนตกหนัก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้นำช้างพลายสำคัญ ซึ่งมาจากเมืองกาญจนดิฐสูงสองศอกแปดนิ้วขึ้นจากเรือถวายโขลนทวาร มีพราหมณพฤฒิบาศราชบัณฑิตประน้ำมนต์ แลปล่อยนกเขาปล่อยไก่ตามธรรมเนียมซึ่งเคยมีมาแต่ก่อน แล้วแห่ช้างสำคัญมาเข้าในโรงสมโภช กระบวรแห่ช้างสำคัญนั้นคือ ธงมังกร ๑๕๐ คู่ กลองชนะ ๒๐ คู่ แตรงอน ๔ คู่ แตรฝรั่ง ๗ คู่ สังข ๑ คู่ แซ่หางม้า ๓ คู่ กระบองกลึง ๘ คู่ คู่แห่ ๕๐ คู่

05/11/2565

เครื่องสูงสองสำรับ พระกันภิรมย์ ๓ องค์กันฉิ่งเกล็ด ๕ คู่ พราหมณพฤฒิบาศเชิญพระเทวกรรมองค์ ๓ ราชมันถือโต๊ะอ้อย ๓ คู่ โต๊ะกล้วย ๓ คู่ หม้อน้ำเงิน ๓ คู่ ช้างเผือกซึ่งลงไปรับนั้น พระเศวตวรสรรพางค์ ๓ พระเศวตวิสุทธิเทพา ๑ ช้างนำ ๔ ช้าง เชือกบาศ ๓ พังต่อ ๓ พอช้างสำคัญเข้าไปในโรงแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นทรง พระราชยานไป ประทับในโรงช้างทรงถวายผ้าไตรแก่พระราชาคณะถานานุกรมเปรียญ ๓๒ รูป ครั้นพระสงฆ์ครองผ้าแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนธูปเครื่องนมัสการ พระพิมลธรรมถวายศีลแลเจริญพระพุทธมนต์จัดตปริต ครั้นจบแล้วโปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณถวายเทียนแก่พระสงฆ์ พระพิมลธรรมถวายอติเรกแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นทรงพระราชยานเข้าประตูเทวาพิทักษ์ ประทับณพระที่นั่งอนันตสมาคม เสด็จขึ้น

อนึ่งโปรดเกล้า ฯ ให้มีการเล่นสมโภชนั้น รำโคม ๓ สิงโตมังกร ๓ หนังสองโรง โขนโรง ๓ ดตรโรง ๑

พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ทรงแต่ง

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๑๐ ขึ้น ๑๒ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษพระสงฆ์วัดบวรนิเวศวิหาร ๗๐ รูป มีหม่อมเจ้าพระธรรมุณหิสธาดาเปนประธานได้เข้ารับบิณฑบาต ในพระบรมมหาราชวัง เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกณพระที่นั่งอนันตสมาคม

05/11/2565

เสด็จขึ้นทรงพระราชยาน พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าศรีวิลัยลักษณ ตามเสด็จบนนั้นด้วย พร้อมกระบวรแห่หน้าหลัง ออกทางประตูเทวาพิทักษประทับโรงช้างสำคัญทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระพิมลธรรมถวายศีล พระสงฆ์ถวายพรพระ พระสงฆ์สวดจบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนพระพิมลธรรม แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการเข้าประฏิบัติพระสงฆ์ ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรถวายของพระสงฆ์ แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าที่ยังทรงพระเยาว์ถวายของพระสงฆ์ต่อไป ครั้นแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเต้าสิโนทก พระพิมลธรรมถวายยถาพระธรรมเจดีย์ถวายอติเรก พระสงฆ์กลับไปวัด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นเกยทอดพระเนตรช้าง ประทับอยู่ที่โรงช้างสำคัญจนเวลาเที่ยงเศษเสด็จขึ้นทรงพระราชยานมาประทับพลับพลา ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราชโองการให้เจ้าพนักงานกรมช้างนำช้าง สำคัญออกมาทอดพระเนตรหน้าพลับพลา แลให้นำพระเศวตวรสรรพางค์กับพระเศวตวิสุทธิเทพามาทอดพระเนตรเปรียบกับช้างใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับอยู่ครู่หนึ่ง เสด็จขึ้นทรง พระราชยาน กลับเข้าใน พระบรมมหาราชวัง ในเวลาเช้าวันนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์เยียรบับสีฟ้า ทรงสายสพายสีเขียวทรงตราอิตลีแลดวงตราหนึ่ง

05/11/2565

ดวง ดวงตรานพรัตนราชวราภรณหนึ่งดวง ดวงตรามหาวราภรณช้างเผือกหนึ่งดวง ดวงตรามหาสุราภรณมงกุฎสยามหนึ่งดวง พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยสวมเสื้อเยียรบับคาดครุยติดตราตามตำแหน่งยศของตนแลตน

ครั้นเวลาบ่ายโมงเศษ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ กับพระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติกับพวกเสมียนเข้าออฟพีศหลวง เวลาบ่าย ๒ โมงพระยาไกรศรี เจ้าหมื่นศรีสรรักษพระศรีธรรมาสน์เข้าไปเฝ้าทูลถวายธุดีพระบาท เวลาบ่าย ๒ โมงนานพระศรีธรรมาสน์ออก เวลาบ่าย ๓ โมง พระยาไกรศรี เจ้าหมื่นศรีสรรักษออก เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระดิษฐการภักดี หลวงพินิจจักรภัณฑเข้าไปเฝ้า เวลาบ่าย ๓ โมงเศษออก

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นประทับเกยหน้าพระทวารพรหมโสภาเสด็จขึ้นทรงพระราชยาน พระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้าศรีวิลัยลักษณตามเสด็จขึ้นนั่งด้วย เสด็จออกทางประตูพิมานไชยศรี วิเศษไชยศรีมาประทับโรงช้างสำคัญ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ สมเด็จพระวันรัตนถวายศีลพระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ทวาทศปริต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสกับพระบรมวงศานุวงศ์อยู่จนเวลา ๒ ทุ่ม พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์จบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอที่ยังทรงพระเยาว์ถวายเทียนพระสงฆ์ สมเด็จพระวันรัตนถวายอติเรก

05/11/2565

พระสงฆ์ก็กลับวัด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เรียกข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้ามาเฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทในโรงช้างสำคัญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสกับพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการอยู่จนเวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้นทรงพระราชยานเสด็จพระราชดำเนิรกลับเข้าในพระบรมมหาราชวังโดยทางเดิม

ในเวลาวันนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์เต็มยศอย่างทหารราชวัลลภรักษาพระองค์ ทรงสายสพายสีชมภูติดตราเครื่องราชอิศริยยศจุลจอมเกล้า ดวงตราจุลจอมเกล้าดวงหนึ่ง ดวงตรานพรัตนราชวราภรณหนึ่งดวง ดวงตรามหาวราภรณช้างเผือกสยามหนึ่งดวง ดวงตรามหาสุราภรณมงกุฎสยามหนึ่งดวง พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยแต่งเหมือนเวลาเช้า

สมเด็จเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ทรงแต่ง

ณวันศุกร์ เดือน ๑๐ ขึ้น ๑๓ ค่ำ เวลาเช้า ๔ โมง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระที่นั่งราชยานถมปัดพร้อมด้วยกระบวรแห่หน้าหลังมาประทับโรงสมโภชทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการแล้ว พระสงฆ์ ๓๖ รูปรับพระราชทานฉันเสร็จแล้ว ทรงถวายของไทยธรรมตามธรรมเนียมแล้วเสด็จพระราชดำเนิรมาประทับพลับพลาหน้าโรงสมโภช เจ้าพนักงานกรมพระคชบาลนำช้างสำคัญซึ่งได้เข้ามาสู่พระบรมโพธิสมภารแต่ก่อน ๆ มา คือพระเศวตสุวภาพรรณ พระเศวตวรลักษณ พระ

05/11/2565

เศวตวิสุทธิเทพา พระเทพคชรัตนกิรินี พระศรีสวัสดิเศวตวรรณ แลช้างสำคัญ ซึ่งได้มาใหม่ออกเดิรเปนลำดับกัน มาถวายทรง ทอดพระเนตร เวลาย่ำเที่ยงเศษเสด็จขึ้น เวลาบ่าย ๕ โมงเศษพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรมาประทับที่โรงสมโภช พระสงฆ์ ๓๖ รูป มีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์เปนประธานเจริญพระพุทธมนต์ทวาทศปริตจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จพระราชดำเนิรมาประทับพลับพลาหน้าโรงสมโภชจน เวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ทรงแต่ง

ณวันเสาร์ เดือน ๑๐ ขึ้น ๑๔ ค่ำ เวลาย่ำรุ่งแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิรออกทางประตูพระที่นั่งอนันตสมาคม ทรงพระที่นั่งราชยานคงยาราชาวดี ทรงฉลองพระองค์เย็ยรบับ ทรงเครื่องราชอิศริยยศนพรัตนราชวราภรณ์ ทรงตราสยามทั้ง ๔ องค์ พร้อมด้วยกระบวรแห่หน้าหลัง เสด็จออกทางประตูเทวาพิทักษ์ เสด็จพระราชดำเนิรมาประทับในโรงที่สมโภชช้างเผือก ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการเสร็จแล้ว พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ถวายศีล ครั้นทรงศีลแล้ว เวลาย่ำรุ่งกับ ๔๒ นาที ได้ฤกษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นเกยทรงพระเต้าศีลาซึ่งจารึกพระอักษร แลพระมหาสังข์กับทั้งหม้อน้ำพระพุทธมนต์อื่น ๆ อีก

05/11/2565

ทรงรดน้ำช้างสำคัญซึ่งได้มาแต่เมืองกาญจนดิษฐ ในเวลานั้นพระสงฆ์ได้สวดชยันโต แลพนักงานประโคมก็ได้ประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ขึ้นพร้อมกัน แล้วจึงโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ๑ เจ้าพระยาภูธราภัย ๑ รดน้ำช้างสำคัญนั้นด้วย แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จไปประทับที่ตรงหน้าช้างสำคัญนั้นแล้ว พระเมธาธิบดีเจ้ากรมราชบัณฑิตจึงนำอ้อยแดง ๓ ท่อนทูลเกล้า ฯ ถวาย แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรดน้ำสังข์แลเจิมท่อนอ้อย ๓ ท่อนนั้น พระราชทานให้พระยาช้างเผือก ในที่ท่อนอ้อยจารึกเป็นชื่อช้างสำคัญดังนี้ว่า พระเศวตสุนทรสวัสดิ คชินทรรัตนสมบูรณ ศักดิดระกูลประทุมหัศดี เนตรนขฉวีโตมวิมล สารโสภณสกลพิเศษ ทุติยเศวตสุวรรโณภาส อัคนีเทวราชรังสรรค์ ชาติประจันต์กาญจนดิษฐ อเนกบุญฤทธิสมาคม เฉลิมบรมราชบารมีจอมธเรศตรีเบ็ญจมรัตน พิศาลสวัสดิประเสริฐเลิศฟ้า

ครั้นพระราชทานแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จพระราชดำเนิรมาทรงบาตรพระสงฆ์ ๓๖ รูปที่ได้เจริญพระพุทธมนต์นั้น พระสงฆ์จึงได้ถวายพรพระ ครั้นจบแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงประเคนเครื่องเสวยแก่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ แล้วเสด็จพระราชดำเนิรมาประทับที่พระราชอาสนเดิม จึงโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ปฏิบัติพระสงฆ์ เจ้าพนักงาน

05/11/2565

ก็ได้แต่งตัวพระเศวตสุนทรสวัสดิ์ ซึ่งได้รับพระราชทานอ้อยแดง ที่สมมติเรียกกันว่าขึ้นร่วางตามธรรมเนียมเหมือนอย่างแต่ก่อน แลได้ผูกสายสร้อยทองคำที่คอตามธรรมเนียม แล้วพระยาจันตารังสรรค์ จึงนำแผ่นกระดานซึ่งจำหลักชื่อช้างสำคัญไปทูลเกล้า ฯ ถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจิมแล้ว จึงนำเอามาแขวนไว้ที่เสาโรงที่ประตูนั้น แล้วพระศรีสุนทรโวหารจึงนำเอาสัญญาบัตรกับดิปโลมาเข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวาย เจ้าพนักงานโรงทองก็นำตราเครื่องราชอิศริยยศ ชื่อภูษนาภรณ ขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย พร้อมกับดิปโลมาแลสัญญาบัตร ให้พระกาญจนดิษฐบดี เปนพระยากาญจนดิษฐบดี ถือศักดินา ๒๐๐๐ แล้วจึงพระราชทานเครื่องราชอิศริยยศ ภูษนาภรณ กับดิปโลมา แก่พระยากาญจนดิษฐ มีความในดิปโลมาดังนี้ว่า

สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้ากรุงสยาม เปนพระเจ้าแผ่นดินใหญ่ในรัชกาลที่ ๕ ในพระบรมราชวงศ์ซึ่งได้ประดิษฐาน แลดำรงกรุงรัตนโกสินทรมหินทรายุธยา ในประเทศบางกอกนั้น เปนบรมราชธานีมหานครใหญ่ในแผ่นดินสยามทั้งฝ่ายเหนือฝ่ายใต้ แลเปนเจ้าของตราเครื่องราชอิศริยยศช้างเผือกสยาม ขอแสดงความเรื่องนี้ แก่ท่านทั้งหลายทั้งปวงให้ทราบว่า พระยากาญจนดิษฐบดี ผู้ว่าราชการเมืองกาญจนดิษฐ มีความสามิภักดิ์ ได้ให้หมอควาญเที่ยวโพนช้าง คล้องได้พระยาช้างเผือกพลาย ณตำบลป่าร่อนสวาดิจงสระ แขวงเมืองกาญจนดิษฐ มาบำรุงเลี้ยงรักษาเชื่องชาญดี

05/11/2565

แลนำมาถวายเปนพระเกียรติยศในแผ่นดินสยาม มีความชอบในราชการ จึงพระราชทานเครื่องราชอิศริยยศตราช้างเผือกสยามชั้นภูษนาภรณเปนเกียรติยศสมควรแก่ความชอบ จงเจริญสรรพสิริสวัสดิพิพัฒนมงคล ทฤฆชนมายุสุขสถาพรทุกประการ เทอญ

พระราชทานตั้งแต่วันเสาร์ เดือน ๑๐ ขึ้น ๑๔ ค่ำ ปีขวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ เปนปีที่ ๙ เปนวันที่ ๒๘๕๓ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

พระราชหัตถ จุฬาลงกรณ ป.ร.

แล้วจึงพระราชทานโต๊ะทองคำโต๊ะ ๑ คนโททองคำคนโท ๑ เสื้อเยียรบับเสื้อ ๑ เสื้อสักหลาดเสื้อ ๑ ผ้าม่วงจีนผืน ๑ กับเงินตรา ๓ ชั่ง พระราชทานให้พระยากาญจนดิษฐไปแจกพวกไพร่ที่ทำการนั้น แล้วจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตรให้หมื่นคเชนทรหมอ ซึ่งเปนผู้คล้องได้ช้างสำคัญ เปนชุนยุพรัตนกรินทร ถือศักดินา ๕๐๐ พระราชทานเงินตรา ๓ ชั่ง เสื้อเข้มขาบก้านแย่ง ๑ เสื้อแพรจีนเจา ๑ ผ้าห่มนอนกำมหลิด ๑ แพรหงอนไก่ ๑ แพรโต่ผืน ๑ แพรชนดี ๑ ผ้าปูมผืน ๑ ผ้าไหมผืน ๑ ผ้าลายยำมหวาด ๑ แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตร ให้แก่หมื่นรักษโยธา ซึ่งเปนควาญคล้องได้ช้างสำคัญนั้น เปนหมื่นคเชนทรรักษ ถือศักดินา ๓๐๐ พระราชทานเงินตรา ๒ ชั่ง เสื้ออัดลัดดอกเด็ก ๑ เสื้อแพรจีนเจา ๑ ผ้าห่มกำมหลิด ๑ แพรหงอนไก่ ๑ แพรโต่ ๑ ผ้าปูมผืนหนึ่ง ครั้นพระราชทานแล้ว เสด็จพระราชดำเนิรไปถวายของ

05/11/2565

ไทยธรรมแด่พระสงฆ์เสร็จแล้ว พระสงฆ์จึงถวายอนุโมทนา กรมพระปวเรศวริยาลงกรณจึงถวายอติเรก ครั้นจบแล้วพระสงฆ์ก็กลับ เจ้าพนักงานตั้งต้นไม้ทอง ๒ ต้น เงิน ๒ ต้น บายศรีแก้วทองเงิน พระมหาราชครูพิธี พระครูอัษฎาจารย์ พระสิทธิไชย จึงเบิกแว่นเวียนเทียนสมโภชตามธรรมเนียม ครั้นเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นทรงพระราชยาน เสด็จไปประทับพลับพลาพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย เฝ้าทูลถวายชุดพระบาทในที่นั้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้นำพระพิมลรัตนกิริณีมาทอดพระเนตรในที่นั้นประมาณ ๒๐ นาที เวลาเช้า ๒ โมง ก็เสด็จขึ้นทางประตูเทวาพิทักษ์

ครั้นเวลาย่ำค่ำเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินออกทางพระที่นั่งอนันตสมาคม ทรงพระราชยานถงยาราชาวดีเหมือนอย่างเวลาเช้า ทรงฉลองพระองค์เต็มยศอย่างทหารช้าง ทรงเครื่องราชอิศริยยศสายสพายมหาวราภรณกับองค์ตราอย่างสยามทั้ง ๕ องค์ พร้อมด้วยกระบวรแห่หน้าหลัง เสด็จออกทางประตูเทวาพิทักษ์มาประทับในโรงที่สมโภชช้างสำคัญ พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลถวายชุดพระบาทเฝ้าอยู่ที่นั้น พระมหาราชครูพิธีพระครูอัษฎาจารย์ พระสิทธิไชย จึงเบิกแว่นเวียนเทียนครบ ๓ รอบเหมือนอย่างเวลาเช้านั้น ครั้นเวียนเทียนเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นทรงพระราชยาน มาประทับพลับพลาทอดพระเนตรการเล่น

05/11/2565

ฉลองมีรำโคมเปนต้น เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้นทางประตูเทวาพิทักษ์ขึ้นยังพระที่นั่งอนันตสมาคม

พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค ทรงแต่ง

ณวันอาทิตย์ เดือน ๑๐ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เวลาย่ำค่ำเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกในพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหฬาร พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการเข้าไปเฝ้าทูลถวายธูปพระบาทพร้อมกัน ในเวลาวันนั้นไม่มีราชการสิ่งใด เวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ทรงแต่ง

05/11/2565

มิคศิรมาศ คือ เดือน อ้าย

ปีชวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๙ พระพุทธศาสนายุกาลล่วงแล้ว ได้ ๒๔๑๙ พรรษา ตรงกับคฤศตศักราช ๑๘๗๖

วัน	แรม ๑ ค่ำ	วันที่ในรัชกาลประจุบันนี้	พระพุทธสาสนกาลล่วงแล้ว		อย่างยุโรป		จดหมายบอกการ
			เดือน	วัน	วันที่	เดือน	
๖	๑	๒๔๒๔	๖	๑๕	๑๗	๑๑	
๗	๒	๒๔๓๐	๖	๑๖	๑๘	๑๑	
๑	๓	๒๔๓๑	๖	๑๗	๑๙	๑๑	
๒	๔	๒๔๓๒	๖	๑๘	๒๐	๑๑	
๓	๕	๒๔๓๓	๖	๑๙	๒๑	๑๑	
๔	๖	๒๔๓๔	๖	๒๐	๒๒	๑๑	
๕	๗	๒๔๓๕	๖	๒๑	๒๓	๑๑	
๖	๘	๒๔๓๖	๖	๒๒	๒๔	๑๑	
๗	๙	๒๔๓๗	๖	๒๓	๒๕	๑๑	
๑	๑๐	๒๔๓๘	๖	๒๔	๒๖	๑๑	
๒	๑๑	๒๔๓๙	๖	๒๕	๒๗	๑๑	
๓	๑๒	๒๔๔๐	๖	๒๖	๒๘	๑๑	
๔	๑๓	๒๔๔๑	๖	๒๗	๒๙	๑๑	
๕	๑๔	๒๔๔๒	๖	๒๘	๓๐	๑๑	
๖	๑๕	๒๔๔๓	๖	๒๙	๑	๑๒	

เดือนที่หมายด้วยเลข ๑๑ นั้น คือ เดือนโนเวมเบอ ท. อ. ว.

05/11/2565

มิคศิรมาศ คือ เดือน ๘ ย้าย

ปีขวดอัฐศก ศักราช ๑๒๓๘ พระพุทธสาสนายุกาลล่วงแล้ว

ได้ ๒๔๑๙ พรรษา ตรงกับคฤศตศักราช ๑๘๗๖

วัน	วันขึ้น ค่ำ	วันที่ในรัชกาลประจุบันนี้	พระพุทธสาสนกาลล่วงแล้ว		อย่างยุโรป		จดหมายบอกการ
			เดือน	วัน	วันที่	เดือน	
๗	๑	๒๔๔๔	๗		๒	๑๒	
๑	๒	๒๔๔๕	๗	๑	๓	๑๒	
๒	๓	๒๔๔๖	๗	๒	๔	๑๒	
๓	๔	๒๔๔๗	๗	๓	๕	๑๒	
๔	๕	๒๔๔๘	๗	๔	๖	๑๒	
๕	๖	๒๔๔๙	๗	๕	๗	๑๒	
๖	๗	๒๔๕๐	๗	๖	๘	๑๒	
๗	๘	๒๔๕๑	๗	๗	๙	๑๒	
๑	๙	๒๔๕๒	๗	๘	๑๐	๑๒	
๒	๑๐	๒๔๕๓	๗	๙	๑๑	๑๒	
๓	๑๑	๒๔๕๔	๗	๑๐	๑๒	๑๒	
๔	๑๒	๒๔๕๕	๗	๑๑	๑๓	๑๒	
๕	๑๓	๒๔๕๖	๗	๑๒	๑๔	๑๒	
๖	๑๔	๒๔๕๗	๗	๑๓	๑๕	๑๒	

เดือนที่หมายด้วยเลข ๑๒ นั้น คือ เดือนดีเซมเบอ ท. ย. ว.

05/11/2565

ข่าวราชการ

ณวันจันทร์ เดือน ๑๐ แรม ค่ำ ๑ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ เสด็จไปจุดเทียนแลทรงประเคนพระสงฆ์ฉันเวรณพระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ ฉันเวรวันนี้ คือพระอมรเมธาจารย์ ๑ พระถานุกรม ๓ อันดับ ๖ รวมพระสงฆ์วัดโมลีโลก ๑๐ รูป

เวลาเย็นประมาณ ๕ โมงเศษ เสด็จออกสนามหญ้า พระยาศรีสิงหเทพจึงอ่านบอกพระยาเทพประชุน ข้าหลวงเมืองเชียงใหม่นั้น ขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย มีใจความว่า ด้วยพระยาเทพประชุนจะลงมาเฝ้าทูลถวายองชุดีพระบาท ได้มอบการให้หลวงสุริยามาตย์ ข้าหลวงที่สองดูการแทน ครั้นเวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ทรงแต่ง

ณวันอังคาร เดือน ๑๐ แรม ๒ ค่ำ เวลาเช้าพระสงฆ์วัดกัลยาณมิตรได้รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ ๑๐ รูป พระเทพโมลี ๑ ถานานุกรม ๓ เปรียญ ๑ อันดับ ๕ เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒเข้าเฝ้าทูลถวายองชุดีพระบาท ณพระที่นั่งบรมราชสถิตย์มโหพาร เวลาย่ำค่ำเศษกราบถวายบังคมลากลับออกมาแล้วพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการใหญ่น้อยเข้าเฝ้าทูลถวายองชุดีพระบาท พระยาศรีสิงหเทพจึงนำใบบอกน้ำฝนต้นเข้ากรุงเก่า กับบอกเมืองตำพูนทูลเกล้า ฯ ถวายช้างพลายรูปงาม ๒ ช้าง ขึ้นกราบบังคม

05/11/2565

ทูลพระกรุณา แล้วพระนรินทรราชเสนีนำใบบอกเมืองเพชรบุรี ว่า หลวงวิชิตภักดีผู้ช่วยถึงแก่กรรมชันกราบบังคมทูลพระกรุณา เวลาประมาณทุ่มเศษเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้ามนุษย์นาคมานพ ทรงแต่ง

ณวันพุธ เดือน ๑๐ แรม ๓ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมง พระสงฆ์วัดพระนามบัญญัติ ๑๐ รูป พระจันทรโคจรคุณ ๑ ถานานุกรม ๒ อันดับ ๗ รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณเสด็จออกมาทรงประเคน เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ พระไชยยศสมบัติ หลวงพินิจจักรภัณฑ์ เข้าเฝ้าทูลถวายองคุลีพระบาท เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกสนามหญ้า พระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูลถวายองคุลีพระบาทเฝ้าพร้อมกัน ประทับตรัสอยู่จนเวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ทรงแต่ง

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๑๐ แรม ๔ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณเสด็จออกมาทรงประเคน ที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ พระสงฆ์วัดอนงคาราม พระวิสุทธิสารเถร ๑ ถานานุกรม ๓ อันดับ ๖ รวมพระสงฆ์ ๑๐ รูปรับพระราชทานฉัน

05/11/2565

งานฉลองพระชันษา

เวลาวันนี้เป็นวันฉลองพระพุทธชนมพรรษา เจ้าพนักงานเชิญพระไชยในแผ่นดินปัตยุบันกับพระพุทธรูปพระชนมพรรษา ๒๓ องค์กับพระพุทธชนมพรรษาวันในแผ่นดินปัตยุบันนี้ตั้งในบุษบกดอกไม้สด แล้วเชิญพระพุทธชนมพรรษาซึ่งหล่อใหม่ตั้งบนพานทองสองชั้นไว้บนโต๊ะจีนตั้งข้างซ้ายบุษบก แล้วตั้งเครื่องนมัสการแลเทียนพระมหามงคลแลเทียนข้าหลวงเครื่องนมัสการเครื่องห้า แลการนี้ตั้งที่พระที่นั่งไพศาลทักษิณด้านตวันออก

เวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมาประทับที่พระที่นั่งไพศาลทักษิณ โปรดเกล้า ฯ ให้นิมนต์พระสงฆ์วัดราชบพิธ ๒๔ รูป หม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากรเป็นประธาน เข้ามารับพระราชทานไตรแพรกับย่ามโหมดเทศ พระสงฆ์ออกมาครองผ้าข้างนอกแล้วกลับเข้าไปนั่งตามที่ จึงทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการหม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากรถวายศีล ทรงศีลแล้วเสด็จมาประทับพระที่นั่งโถรน พระสงฆ์ก็เจริญพระธรรมจักกัปปวัตตนสูตรแลคาถามงคลวิเศษต่าง ๆ ครั้นจบแล้วโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอถวายเทียนแก่พระสงฆ์ ๆ ก็ถวายอติเรกแลถวายพระพรลา เวลายามเศษเสด็จขึ้น อนึ่งโปรดเกล้า ฯ ให้มีดอกไม้เพลิงต่าง ๆ คือดอกไม้พุ่มกระถางระทาดู่ฝนแสนห่า ไฟพะเนียง บูชาพระพุทธรูป

พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ทรงแต่ง

05/11/2565

วันศุกร์ เดือน ๑๐ แรม ๕ ค่ำ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งไพศาลทักษิณ มีพระบรมราชโองการให้กรมสังฆการีย์นิมนต์พระสงฆ์ ๒๔ รูปวัดราชบพิธ มีหม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากรเปนประธาน เข้าไปในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ หม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากรถวายศีล ครั้นแล้วพระสงฆ์ก็ถวายพรพระ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนพระมหามงคลแลธูปเครื่องสักการะถวายพระสยามเทวราช ครั้นพระสงฆ์สวดจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรทรงประเคนหม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากร แลมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์เข้าประเคนปฏิบัติพระสงฆ์ ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเต้าสีโนทก หม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากรถวายยถาแลสวดถวายชัยมงคลเสกน้ำ พระพุทธมนต์ถวายอติเรกถวายพระพรลากลับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสกับพระบรมวงศานุวงศ์อยู่จนเวลาบ่ายโมงเศษเสด็จขึ้น เจ้าพนักงานได้ให้พราหมณเบิกแว่นเวียนเทียน เจ้าพนักงานดุริยางคดนตรีฆ้องกลองแตรสังข์ก็ประโคมขึ้นพร้อมกัน สมโภชพระพุทธชนมพรรษา

เวลาบ่ายโมงนานพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติกับพวกเสมียนเข้าออฟฟีศหลวง เวลาบ่าย ๒ โมงนานเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี

05/11/2565

เข้าไปเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากาพยก-นกรัตนเข้าไปติดกระจกรูปสี่เขียนน้ำมัน ในพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหพาร เวลาบ่าย ๓ โมงก็กลับออกมา เวลาบ่าย ๔ โมงเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดีก็กลับออกมาจากที่เฝ้า เวลาย่ำค่าพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าไปเฝ้าทูลถวายชุดพระบาท ในพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหพาร พระยาศรีสิงหเทพอ่านต้นร่างท้องตราตอบพระยาเจริญราชไมตรี ที่ได้ส่งบอกพระยาอานุภาพไตรภพ พระยาศรีธรรมธรณินทรเข้ามาณกรุงเทพ ฯ แลพระนรินทรราชเสน่อ่านบอกพระยายมรินทรภาไชย ผู้ว่าราชการเมืองราชบุรี ได้ส่งเงินค่านาเข้ามากรุงเทพ ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสด้วยราชการอยู่จนเวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยก็กลับออกมาจากที่เฝ้า เวลาทุ่มนาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ตรัสกับพระบรมวงศานุวงศ์อยู่จนเวลายามหนึ่ง จึงมีพระบรมราชโองการให้กรมสังฆการีย์นิมนตพระสงฆวัดราชประดิษฐ ๕ รูปเข้าไปในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการที่ทรงธรรม พระสาสนโสภณขึ้นถวายเทศนาในมงคลวิเศษต่าง ๆ เวลา ๕ ทุ่มจบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถวายเครื่องไทยธรรม เงินค่ากับบียภัณฑ ๑๐ ตำลึง พระสงฆ์ถวายอติเรกถวายพระพรลากลับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับตรัสกับพระบรมวงศานุวงศ์จนเวลา ๒ ยามเศษ เสด็จขึ้น

05/11/2565

จากพระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์ทหารขาว พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยส่วมเสื้อฟรอกโก๊ต.

สมเด็จเจ้าฟ้าภาณุรังษีส่วางวงศ์ ทรงแต่ง

ข่าวราชการในพระบรมมหาราชวัง

ณวันเสาร เดือน ๑๐ แรม ๖ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆวัดชิโนรสาราม ได้เข้ามารับพระราชทานฉันเวรที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย มีพระเกษียมุนี ๑ ถานานุกรม ๒ อันดับ ๗ รวม ๑๐ รูป โปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณออกมาทรงประเคนสำรับพระสงฆ์

เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ เสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหพาร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าทูลฉลองชุดพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยเข้าเฝ้าทูลฉลองชุดพระบาท ทรงประทับรัสด้วยข่าวราชการต่าง ๆ จนเวลาทุ่มเศษเสด็จขึ้น

กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ทรงแต่ง

ณวันอาทิตย เดือน ๑๐ แรม ๗ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระศรีสมโพธิ ๑ ถานานุกรม ๓ อันดับ ๖ รวมพระวัดพระยาทำ ๑๐

05/11/2565

รูป เข้าไปฉันเวรที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย โปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณออกมาประฏิบัติพระสงฆ.

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ประทับพระที่นั่งโทรน พระนรินทรราชเสนี จึงนำแขกเมืองปลิด ๒ นาย เมืองสตูนนาย ๑ เฝ้าทูลถวายองคุลีพระบาท มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ สั่งให้หาแขกเมืองทั้งสามนายเข้ามายังหน้าพระที่นั่ง โปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตร ให้แก่พระยักษาวาสวารินทร ออกไปพระราชทาน พระยาอภัยนุราช ผู้บิดามีความในสัญญาบัตรว่า ให้เลื่อนพระยาอภัยนุราชชาติรายาภักดีศรีอินดาหราวิยาหยา ซึ่งได้รับราชการโดยความสามิภักดิ ซื่อสัตยสุจริตมานานนั้น เปนพระยาจางวางมีอิศริยยศใหญ่ยิ่งขึ้นไป มีนามตามยศว่า พระยาสมันตรัฐบุรินทรมหินทราธิรายานุวัตร ศรีสตุลรัฐมหาปราธานาธิการ ไพศาลสุนทรพิจิตร สยามพิชิตภักดี เปนจางวางกำกับดูแลผิดแลชอบในราชการเมืองสตูน จงเว้นการควรเว้นแลอุสาหประพฤติการควรประพฤติ แลรักษาความซื่อสัตยสุจริตต่อกรุงเทพมหานครตามอย่างธรรมเนียมคนที่อยู่ในตำแหน่งเช่นนี้ทั้งปวงทุกประการ ขอให้สิ่งซึ่งเปนเหตุเปนประธานแก่โลก จงอนุเคราะห์รักษาให้มีความสุขสวัสดิเจริญ เทอญ. พระราชทานอิศริยยศตั้งมา ณวันอาทิตย เดือน ๑๐ แรม ๗ คำ ปีขวดอัฐศก เปนปีที่ ๙ ในรัชสมบัติ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ศักราช ๑๒๓๗ เปนวันที่ ๒๗๖๑ ในรัชกาลปัตยุบันนี้.

05/11/2565

แล้วจึงพระราชทานสัญญาบัตรอีกฉบับหนึ่งให้แก่พระบำรุกษาวาส-วารินทร เนื้อความในสัญญาบัตรดังนี้ว่า ให้เลื่อนพระบำรุกษาวาสวารินทรผู้ช่วยราชการเปนเจ้าเมืองสตูนมีนามตำแหน่งว่า พระยาอภัยนุราชชาติรายาภักดี ศรีอินดาหราวิยาหยาผู้ว่าราชการเมืองสตูน ได้บังคับบัญชาศริตวันกรมการ ทั้งปวงบรรดาอยู่ในเขตรแดนแขวงเมืองสตูนทั้งสิ้น โดยยุติธรรมแลชอบด้วยราชการ จงเว้นการควรเว้นแลอุสาหะประพฤติการควรประพฤติทั้งปวง แลรักษาความซื่อสัตยสุจริตต่อกรุงเทพมหานครตามอย่างธรรมเนียมเจ้าเมืองแต่ก่อนจงทุกประการ ขอให้สิ่งซึ่งเปนเหตุเปน ประธานแก่โลกจง อนุเคราะห์รักษาให้มีความสุขสวัสดิเจริญทำราชการฉลองพระเดชพระคุณเทอญ แลให้ศริตวันกรมการทั้งปวงมีความสมัคสโมสร ช่วยพระยาสตูนคิดอ่านการงานทั้งปวงโดยสุจริต แลฟังบังคับบัญชาการงานทั้งปวงที่ชอบด้วยราชการ พระราชทานอิศริยยศตั้งมา ณวันอาทิตย์ เดือน ๑๐ แรม ๗ ค่ำ ปีรวดอัฐศก เปนปีที่ ๙ ในราชสมบัติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ศักราช ๑๒๓๙ เปนวันที่ ๒๘๖๑ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

แล้วจึงพระราชทานสัญญาบัตรอีกฉบับหนึ่งให้แก่พระสุนทรรายาผู้ช่วยราชการเมืองปลิด มีความในสัญญาบัตรว่า ให้พระสุนทรรายาผู้ช่วยราชการเปนเจ้าเมืองปลิดมีนามตามตำแหน่งว่า พระยาวิเศษสงครามรามวิชิตวิลิศมาหราผู้ว่าราชการเมืองปลิด ได้บังคับบัญชาศริตวันกรมการทั้งปวง บรรดาอยู่ในเขตรแดนแขวงเมืองปลิดทั้งสิ้นตามที่พระ

05/11/2565

ยาปลัดแต่ก่อนได้บังคับมานั้น โดยยุติธรรมแลชอบด้วยราชการ จงเว้นการควรเว้น อุสาหะประพฤติการควรประพฤติทั้งปวง แลรักษาความซื่อสัตย์สุจริตต่อกรุงเทพ ฯ ตามอย่างธรรมเนียมเจ้าเมืองแต่ก่อนจงทุกประการ ขอให้สิ่งซึ่งเป็นเหตุเป็นประธานแก่โลกจงรักษาให้เจริญสุขสวัสดิทำราชการฉลองพระเดชพระคุณเทอญ แลให้ศรีดวันกรมการทั้งปวงมีความสมัคสโมสรช่วย พระยาปลัดคิดอ่านการงานทั้งปวงโดยสุจริต แลฟังบังคับบัญชาการงานทั้งปวงที่ชอบด้วยราชการ พระราชทานอิศริยยศตั้งมา ณวันอาทิตย์ เดือน ๑๐ แรม ๗ ค่ำ ปีชวดอัฐศก เป็นวันที่ ๙ ในราชสมบัติ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ศักราช ๑๒๓๙ เป็นวันที่ ๒๔๖๑ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

แล้วพระราชทานสัญญาบัตรอีกฉบับหนึ่งให้แก่เสดรณ ความในสัญญาบัตรว่า ให้เสดรณเป็นพระศักดาดูลยฤทธิผู้ช่วยราชการที่สองเมืองปลัด จงช่วยพระยาปลัดคิดอ่านราชการบ้านเมืองแลฟังบังคับบัญชาพระยาปลัดแต่ที่เป็นยุติธรรมแลชอบด้วยราชการ จงเว้นการควรเว้นอุสาหะประพฤติการควรประพฤติ แลรักษาความซื่อสัตย์สุจริตต่อกรุงเทพมหานคร ตามอย่างธรรมเนียมคนที่ทรงพระกรุณาชุบเลี้ยงทั้งปวงทุกประการ ขอให้สิ่งซึ่งเป็นเหตุเป็นประธานแก่โลก จงรักษาให้มีความสุขสวัสดิทำราชการฉลองพระเดชพระคุณเทอญ ตั้งมา ณวันอาทิตย์ เดือน ๑๐ แรม ๗ ค่ำ ปีชวดอัฐศก เป็นปีที่ ๙ ในราชสมบัติ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ศักราช ๑๒๓๙

05/11/2565

เปนวันที่ ๒๘๖๑ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

แล้วจึงประทานเครื่องยศครอบทอง ๑ เครื่องในพร้อม คนโท ทอง ๑ กระโถนทอง ๑ พระราชทานให้แก่พระยาปลัด แล้วจึงพระราชทาน พระบรม ราชโอวาท สั่งสอนให้ ประพฤติตามกา รรักษาอาณาเขตรให้เรียบร้อยโดยยุติธรรม เสด็จประทับตรัสด้วยกิจราชการประมาณ ๒๐ นาที เสด็จขึ้น

ครั้นเวลาย่ำค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภา เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นทรงรถพระที่นั่งสี่ตุมพร้อมด้วยกระบวรแห่หน้าหลัง เสด็จออกทางประตูวิเศษไชยศรีไปตามถนนเลียวบ้อมเผล็จลัดกรดงถนนหน้าพระที่นั่งสุทไธศวริย แล้วเลียวลงทางถนนเจริญกรุง แล้วเสด็จพระราชดำเนิรไปเลียวลงถนนเฟื่องนครแล้วเสด็จไปทางถนนวัดราชบพิธ ประทับหน้าพระอารามเสด็จขึ้นบนพระอุโบสถทอดพระเนตรตายบันในพระอุโบสถอยู่ประมาณ ๑๕ นาที แล้วเสด็จกลับจาก พระอาราม ขึ้นทรงรถ พระที่นั่ง เลียวลง ถนนริม คลองไป ทางสพานช้างโรงสี จึงเสด็จลงถนนหน้าวัดราชประดิษฐ เสด็จเข้าในสวนสราญรมย์ทรงประพาสไปรอบอุทยาน เสด็จลงจากรถพระที่นั่งทรงพระราชดำเนิรชมพรรณพฤกษต่าง ๆ พอเวลาทุ่ม ๑ เสด็จกลับยังพระบรมมหาราชวัง

พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค ทรงแต่ง

05/11/2565

การพระราชกุศลตักบาตรน้ำผึ้ง

ณวันจันทร เดือน ๑๐ แรม ๘ ค่ำ เวลาเช้า ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรทาง ข้างใน ประทับที่พระพุทธรัตนสถาน โปรดเกล้า ฯ ให้นิมนต์พระสงฆ์ ๑๐ รูป มีกรมพระปวเรศวริยาลงกรณเปนประธานฉันที่ในพระพุทธรัตนสถาน กับพระองค์เจ้าสามเณรอีก ๕ พระองค์ฉันที่พระตำหนัก ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้ว ทรงบาตรน้ำผึ้งแล้วถวายของไทยธรรมแก่พระสงฆ์ พระสงฆ์อนุโมทนาแล้วเสด็จขึ้น อนึ่งโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานเอาน้ำผึ้ง ๓ ขันไปพระราชทานพระองค์เจ้าเณรศรีเสาวภางค์ ด้วยสังฆการียังมิเสร็จหาได้นิมนต์มาฉันไม่

เวลาย่ำค่ำเศษเสด็จออกในพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหพาร พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการเฝ้าทูลถวายอยู่พระบาท จึงพระนรินทรราชเสนีนำใบบอกพระยาอมรินทรฦๅไชย ผู้ว่าราชการเมืองราชบุรี ขึ้นอ่านทูลเกล้า ฯ ถวาย ความว่าศิลาหน้าเพลิงได้ออกไปถึงเมืองราชบุรี ข้าพระพุทธเจ้าได้จัดการเผาศพพระสัจจาภิรมยเสร็จแล้ว ขอพระราชทานถวายพระกุศล ครั้นพระนรินทรอ่านใบบอกแล้ว จึงนำหลวงอนุรักษภูเบศร ผู้ช่วยราชการเมืองสงขลา เฝ้าทูลถวายอยู่พระบาท ได้จัดทองสองก้อน ๆ หนึ่งหนัก ๑๐ บาท ก้อนหนึ่งหนัก ๖ บาท ๓ สลึงเฟื้อง ๒ หุน หีบถมตะทองใหญ่ ๒ เล็ก ๓ รวม ๕ ส้มตรังกานู ๒ ถาด พลูสงขลา ๒ ตลุ่ม ทูลเกล้า ฯ ถวาย เวลาทุ่มเศษ

05/11/2565

เสด็จขึ้น.

พระองค์เจ้าทองถองก้อนใหญ่ ทรงแต่ง

ณวันอังคาร เดือน ๑๐ แรม ๙ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณเสด็จไปทรงจุดเทียนแลประเคนพระสงฆ์ฉันเวรที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย คือพระวินยานุกูลเถร ๑ พระฐานานุกรม ๓ พระอันดับ ๖ รวมพระสงฆ์วัดสระเกศ ๑๐ รูป

เวลาย่ำค่ำเศษ เสด็จออกพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร พระบรมวงศานุวงศข้าทูลลอองธุลีพระบาท พระยาจ่าแสนยบดีอ่านบอกทูลเกล้า ฯ ถวาย ๓ ฉบับ คือ (๑) บอกพระยาสุริยวงศา ผู้สำเร็จราชการเมืองหล่มสักบอกส่งส่วยทองคำกับส่วยครั่งฉบับหนึ่ง (๒) พระยาสุริยวงศาขอพระราชทานท้าวขัติย เปนอุปฮาดเมืองหล่มสักฉบับหนึ่ง (๓) บอกพระยามหาอำมาตย ว่าด้วยท้าวเพี้ยคุมเร่งส่วย ๑๖๐ หาบลงมาทูลเกล้า ฯ ถวายฉบับหนึ่ง รวมเปน ๓ ฉบับ เวลายามเศษเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ ทรงแต่ง

ณวันพุธ เดือน ๑๐ แรม ๑๐ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษพระสงฆ์วัดพระเชตุพน ๑๐ รูป พระสาธุศีลสังวร ๑ ฐานานุกรม ๒ อันดับ ๖ รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ

05/11/2565

เสด็จมาทรงประเคน.

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์ฟรอกโก๊ตแลพระภูษาสีดำ เสด็จออกทางประตูพรหมโสภา ทรงพระที่นั่งราชยานพร้อมด้วยกระบวรแห่หน้าหลังไปประทับท่าราชวรดิษฐ์ ทรงเรือพระที่นั่งกลิบสมุทพร้อมด้วยเรือพระที่นั่งรองเรือกระบวรเรือข้าทูลลองธุลีพระบาท เสด็จทางชลมารคเข้าคลองบางกอกน้อย ประทับฉนวนวัดสุวรรณาราม เสด็จพระราชดำเนิรเข้าสู่พระเมรุ ทรงทอดผ้าไตร ๑๐ ไตร พระราชทานสดับปกรณ พระศพพระบวรวงศ์เธอพระองค์เจ้ากระจ่าง พระสงฆ์ราชาคณะ ๑๐ รูป มีเจ้าพระสังวรวร-ประสาทเปนประธาน สดับปกรณเสดจกลายอดีเรกจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดธูปเทียนชมาพระศพแล้วพระราชทานเพลิง เจ้าพนักงานก็ประโคมแตรสังข์กลองชนะ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรออกจากพระเมรุขึ้นประทับพลับพลา ทรงทิ้งผลมนาวมีเงินเพื่องภายในพระราชทานกรมพระราชวังบวรสถานมงคลแล พระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูลลองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย.

เวลาย่ำค่ำเศษ เสด็จพระราชดำเนิรจากพลับพลาที่ประทับลงเรือพระที่นั่งมาประทับท่าราชวรดิษฐ์แล้วเสด็จขึ้นจากเรือพระที่นั่ง ทรงพระที่นั่งราชยานแต่เกยพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย ไปประทับเกยหน้าประตูพรหมโสภา เสด็จขึ้น.

พระองค์เจ้ามนุษย์นาคมานพ ทรงแต่ง

05/11/2565

ณวันพฤหัสบดี เดือน ๑๐ แรม ๑๑ ค่ำ เวลาเช้า เจ้าพนักงานจัดการเตรียมเรือพระที่นั่งซึ่งทรงสร้างใหม่ ยาว ๖๓ ฟุตอังกฤษ เดิรโมง ๑ ได้ ๑๘ ไมล คือ ๗๐๒ เส้น ๑๖ วามาประทับท่าราชวรดิษฐ เจ้าพนักงานจัดบายศรีสองสำรับ ตั้งศีรษะเรือ ๑ ท้ายเรือ ๑ มีศีรษะสุกรเครื่องกระยาบวชพร้อม เวลาเช้า ๒ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภา ทรงพระราชยานไปประทับที่ตำหนักน้ำ เสด็จลงประทับท่าราชวรดิษฐ แล้วโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานเอากระดานที่จารึกอักษรชื่อเรือพระที่นั่งว่า "พระที่นั่งโสภณภควดี" ๒ แผ่น ติดที่ศีรษะเรือข้างละแผ่น ขณะนั้นเจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ขึ้น ครั้นเสร็จแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จลงเรือพระที่นั่ง โปรดเกล้า ฯ ให้ใช้จักรขึ้นไปตามลำน้ำ ถึงหน้าวัดราชาธิวาสกลับล่องลงมาตามลำน้ำ ถึงตำบลคอกควายกลับขึ้นมาประทับที่เรือกันบดสร้างใหม่ ชื่อเรือพิฆเนศวรไชย ซึ่งจอดอยู่ที่ท่าเตียน ทอดพระเนตรเครื่องจักรแล้ว โปรดเกล้า ฯ ให้แล่นมาจากที่นั้นแล้วถึงหน้าพระตำหนักน้ำเสด็จลงทรงเรือพระที่นั่งโสภณภควดีมาประทับท่าราชวรดิษฐ เสด็จขึ้นเข้าสู่พระบรมมหาราชวัง

อนึ่งเวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณเสด็จออกมาทรงประเคนที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ พระสงฆ์วัดพระเชตุพน พระญาณโพธิ ๑ ฐานานุกรม ๓ พระอันดับ ๒ รวมพระสงฆ์ ๑๐ รูป รับพระราชทานฉัน เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ พระเจ้าน้องยาเธอ กรม

05/11/2565

หมื่นนเรศวรฤทธิ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ เฝ้าทูลถอองธุลีพระบาท ภายหลังพระยามหามนตรีเฝ้า เวลาย่ำค่ำเศษพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการเข้าเฝ้าทูลถอองธุลีพระบาทตามขรรมเนียม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตร ตั้งให้หลวงฤทธิเดชชาตชันย์ยกระบัตร เปนพระยาชลบุรานุรักษ์ ผู้ว่าราชการเมืองชลบุรี ถือศักดินา ๓๐๐๐

ให้หลวงสัตยานุกูล ผู้ช่วยราชการเมือง เปนพระยาสาคร-สงครามนิคมคามรักษา ผู้ว่าราชการเมืองบางฉมุง ถือศักดินา๓๐๐๐

ให้หลวงพิไชยชาญยุทธ ยกระบัตร เปนพระอินทราสา ผู้ว่าราชการเมืองพนัสนิคม ถือศักดินา ๓๐๐๐

ให้ท้าวรอด บุตรพระอินทราสา ผู้ถึงแก่กรรม เปนหลวงพิไชยชาญยุทธ ยกระบัตรเมืองพนัสนิคม ถือศักดินา ๕๐๐

ให้หลวงสากลพิทักษ์ ยกระบัตร เปนพระสยามพลภักดี ปลัดเมืองนครไชยศรี ถือศักดินา ๖๐๐

ให้ขุนขจรภารา กองตระเวนขวา ในกรมพระนครบาล เปนหลวงสากลพิทักษ์ ยกระบัตรเมืองนครไชยศรี ถือศักดินา ๕๐๐

รวมข้าราชการได้รับพระราชทานสัญญาบัตร ๖ นาย เวลา ๒ ทุ่มเศษเสด็จขึ้น

พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ทรงแต่ง

05/11/2565

ณวันศุกร์ เดือน ๑๐ แรม ๑๒ ค่ำ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ พระสงฆ์วัดพระเชตุพนได้เข้ามารับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ พระมงคลเทพ ๓ ถานานุกรม ๓ อันดับ ๖ รวมพระสงฆ์ ๑๐ รูป แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณออกมาทรงประเคนสำหรับพระสงฆ์ฉัน

เวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภา ทรงพระราชยานไปประทับที่เกยหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงพระราชดำเนิรไปประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการเสร็จแล้ว สมเด็จพระวันรัตนถวายศีล แล้วชุนสุวรรณอักษรกรมอาลักษณอ่านเรื่องต้นพิมพวงศ์ซึ่งเปนตำนานแห่งพระแก้วมรกฎ ครั้นอ่านจบแล้ว พระสงฆ์ ๓๘ รูป เจริญพระพุทธมนต์เสร็จแล้ว พราหมณ์ก็อ่านคำยอพระเกียรติพระแก้วมรกฎจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จขึ้น แลการซึ่งตั้งพระพุทธรูปพระแสงแลหม้อน้ำเหมือนอย่างที่เคยมาทุกปี

พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ทรงแต่ง

พระราชพิธีถือน้ำ

ณวันเสาร์ เดือน ๑๐ แรม ๑๓ ค่ำ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ไปทรงประเคนพระสงฆ์ซึ่งได้ฉันที่พระที่นั่งสุทไธศวริยปราสาท

05/11/2565

ครั้น พระสงฆ์ฉันแล้วก็เข้าไปในพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระอุโบสถ เจ้าพนักงานได้เปิดหีบพระแส้งเชิญพระแส้งออกเรียงไว้ตามที่ ได้เชิญพระเทวรูปออกตั้งอีก ๔ องค์ คือพระอิศวร ๑ พระนารายณ์ ๑ พระพรหม ๑ พระพิฆเนศวร ๑ เวลาเช้า ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระทวารพรหมโสภา เสด็จประทับเกย ทรงพระราชยานทองลงยาราชาวดีประดับพลอยสีต่าง ๆ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยตำรวจทหารกระบวรแห่หน้าหลัง ออกมาทางประตูพิมานไชยศรี เลี้ยวไปทางถนนวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ประทับเกยหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสด็จเข้าในพระอุโบสถทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ สมเด็จพระวันรัตนถวายศีล ครั้นทรงศีลแล้ว ทรงจุดเทียนเงินเทียนทองพระราชทานมหาดเล็ก ไปนมัสการพระพุทธสัมพรรณีและพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระพุทธเลิศหล้านภาลัย องค์ละคู่ และทรงจุดเทียนนมัสการพระราชทานกรมหมื่นเจริญผลพูดสวัสดิ ไปบูชาณหอราชพงศานุสร ๔ เล่ม คือทรงนมัสการพระพุทธรูปจำลองพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งเสด็จสวรรคตล่วงลับไปแล้ว กับหอราชกรัณยานุสร ๑๔ เล่ม ทรงนมัสการพระพุทธรูปจำลองพระองค์ในพระเจ้าแผ่นดินสยาม ซึ่งทรงประดิษฐานและดำรงกรุงทวาราวดีศรีอยุธยา ครั้นทรงนมัสการเสร็จแล้ว จึงมีพระบรมราชโองการ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระมหาราชครูพิธีอ่านมนต์พราหมณชุบพระแส้งศรพรหมาสตร์ลงในพระฉันหยก แล้วอ่าน

05/11/2565

มนต์ชุบพระแส้งอัคนิวาต พระแส้งศรประไลยวาต ลงในพระขันหยก ทั้ง ๓ องค์แล้ว ๆ พระมหาราชครูพิธีอ่านคำแช่งเป็นภาษาสยามจบแล้ว เจ้าพนักงานกรมพระแส้งหอกดาบก็เชิญพระแส้งจากที่มณฑล พระสิทธิไชยรับพระแส้งชุบลงในหม้อน้ำเงิน ๑๒ หม้อ หม้อน้ำทอง ๒ หม้อ ขันทศกร ๑ พระสงฆ์ ๓๘ รูปสวดสัจจคาถา มี สจฺจ เว อมตา วาจา เป็นต้น พราหมณเป่าสังข์ เจ้าพนักงานประโคมพิณพาทย์ฆ้องกลองดุริยางคดนตรีขึ้นพร้อมกัน ท่านเสนาบดีข้าราชการผู้ใหญ่ ๆ ก็เข้าไปในพระอุโบสถ เจ้าพนักงานกรมพระอาลักษณแจกคำสาบาต แด่ท่านเสนาบดีข้าราชการผู้ใหญ่ ๆ ก็ยืนขึ้นพร้อมกันถวายคำนับแล้ว อ่านคำสาบาตถวายความสัตย์จบแล้วก็นั่งลงโดยลำดับ ครั้นพระสิทธิไชยชุบพระแส้งถ้วน ๑๕ องค์แล้ว พระมหาราชครูพิธีก็เชิญพระขันหยก เอาน้ำซึ่งชุบพระแส้งสามองค์นั้นเจือลงในหม้อน้ำเงินหม้อน้ำทอง ขันทศกร แลเชิญขันโมราใส่น้ำซึ่งชุบพระแส้งศรสามองค์นั้นมาทูลเกล้า ฯ ถวายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๆ จึงทรงยืนขึ้นบ่ายพระพักตรไปทางพระพุทธรัตนปฏิมากรแก้วมรกฎ ทรงอธิษฐานแล้วบ่ายพระพักตรมายังพระบรมวงศานุวงศ์ ท่านเสนาบดีข้าราชการเสวยน้ำนั้น พระสิทธิไชยเชิญพระขันลงยาใส่น้ำพระพิพัฒสัตยามาถวายกรมพระราชวังบวร ฯ แล้วจึงเอาถ้วยก้าไหล่ทองมีหูซึ่งจารึกคาถา ตักน้ำพระพิพัฒสัตยาถวายพระบรมวงศานุวงศ์ หลวงราชมณีเอาถ้วยก้าไหล่ทองแลถ้วยสำริดซึ่งจารึกคาถา ตักน้ำพระพิพัฒสัตยาให้ท่านเสนา-

05/11/2565

บดีข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยก็รับพระราชทานน้ำพระพิพัฒสัตยาทุกองค์ทุกท่าน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเต้าสีโนทก พระสงฆ์ถวายยถาสัพพีถวายอติเรกถวายพระพรลากลับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ที่นั้นจนข้าราชการรับพระราชทานน้ำพระพิพัฒสัตยาเกือบจะสิ้น จึงเสด็จพระราชดำเนินเข้าในฉาก ให้ภรรยาข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ซึ่งได้เข้ามารับพระราชทานน้ำพระพิพัฒสัตยาเฝ้าทูลถวายธูปพระบาท แล้วเสด็จออกทางประตูหลังพระอุโบสถ เสด็จพระราชดำเนินทางระเบียงหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม มาประทับเกยเดิมทรงพระที่นั่งราชยานพร้อมด้วยกระบวนแห่หน้าหลังโดยเสด็จพระราชดำเนิน เข้าทางประตูพิมานไชยศรีไปประทับเกยข้างพระที่นั่งอมรินทร-วินิจฉัย เสด็จพระราชดำเนินประทับพระที่นั่งสนามจันทน์ ทรงฉลองพระองค์ครุยขาว เจ้าพนักงานเฝ้าหอพระอัฐิเบิดพระแกลสมมุติว่าพระบรมอัฐิสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามทั้ง ๔ พระองค์ เสด็จออกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์กลองชนะมโหรทึกขึ้นพร้อมกัน ครั้นทรงนมัสการแล้วเสด็จพระราชดำเนินประทับในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยทรงเปลื้องเครื่องเต็มยศ กรมพระราชวังบวร ฯ พระบรมวงศานุวงศ์ท่านเสนาบดีข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยก็ส่วมเสื้อ ครุยขาวนำเอาดอกไม้ธูปเทียนไปจุดบูชาถวายพระบรมอัฐิระฦกถึงพระเดชพระคุณพระเจ้าอยู่หัวทั้ง ๔ พระ

05/11/2565

องค์ ครั้นแล้วก็กลับออกมา เวลาบ่ายโมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นประทับพระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการฝ่ายใน ถือน้ำพระพิพัฒสัตยา ประทับอยู่จนเวลาบ่าย ๒ โมงเศษเสด็จขึ้นจากที่นั้น

อนึ่งการที่ถือน้ำพิพัฒนสัตยานั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระภูษาเขียนลายทองพื้นขาวทรงฉลองพระองค์เย็ยระบับขาว ทรงสายสพายสี่เหลี่ยมนพรัตนราชวราภรณ์ แลทรงคิดดวงตรานพรัตนราชวราภรณ์ ๑ ดวง ตรามหาวราภรณช้างเผือกสยาม ๑ ดวง ตรามหาสุราภรณ์มงกุฎสยาม ๑ ดวง ตราจุลจอมเกล้า ๑ ทรงพระแสงหัดถนารายณ์ เจ้าต่างกรมพระองค์เจ้าทรงเย็ยระบับขาว ทรงฉลองพระองค์เย็ยระบับขาว คาดฉลองพระองค์ครุยบ้างไม่ได้คาดบ้าง ทรงคิดตราเครื่องราชอิศริยยศซึ่งได้รับพระราชทาน หม่อมเจ้านุ่งผ้าขาวลายสวมเสื้อขาว ท่านเสนาบดีพระยา พระ นุ่งผ้าเกี้ยวพื้นขาวสวมเสื้อปีกขาวคาดเสื้อครุยขาว คิดตราเครื่องราชอิศริยยศซึ่งได้รับพระราชทาน พระหลวงขุนจ่านายนุ่งผ้าสมปักลายพื้นขาว สวมเสื้อขาวคาดสำรดคิดตราเครื่องราชอิศริยยศซึ่งได้รับพระราชทาน ข้าราชการฝ่ายตำรวจทหารแต่งตัวเต็มยศ ถือดำสีชาบสีน้ำเงินตามตำแหน่งยศ คิดตราเครื่องราชอิศริยยศตามซึ่งได้รับพระราชทาน ภรรยาข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยนุ่งห่มล้วนขาวทั้งสิ้น ตำแหน่งที่สูง ๆ ห่มผ้าปักทองแล่งทับนอก

05/11/2565

อนึ่งการซึ่งรับเสด็จพระราชดำเนินนั้น ตั้งแต่มุมกำแพงแก้ว พระที่นั่งดุสิดมหาปราสาทไป มีทหารหน้ามีแตรวง ๑ รายสองแถวออกไปจนตลอดทางเสด็จพระราชดำเนิร ทางตรงประตูวิเศษไชยศรีออกมา มีทหารปืนใหญ่ทหารหน้าแตรวง ๑ คอยรับเสด็จพระราชดำเนิร ที่สนามหญ้าหน้าโรงเรียนหนังสือมีทหารปืนแคตติงกัน ถัดออกไปมีประชาวประเทศราชข้าราชการหัวเมืองเฝ้าทูลถวายชุลีพระบาทในที่นั้น ริมเกยมีแตรวง ๑ ล้วนแต่งตัวเต็มยศทั้งสิ้น อนึ่งเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับแล้วนั้น ภรรยาข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยออกมาพร้อมกันหน้าพระพุทธปฏิมากรแก้วมรกฎ พระมหาราชครูพิธีแลขุนเทศวินาศ อ่านคำแช่งน้ำในที่ประชุม ครั้นอ่านจบแล้ว ภรรยาข้าราชการ ผู้ใหญ่ผู้น้อย รับพระราชทานน้ำพิพัฒนสัตยาทั่วกัน ฝ่ายข้างหน้าพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เจ้าพนักงานนำน้ำพระพิพัฒนสัตยาแลคำสาบานให้ขุนหมื่นทนายไพร่เจ้ากรมปลัดกรมข้าเจ้าต่างกรมล้วนซึ่งได้รับพระราชทานเบี้ยหวัด ที่ตามลดหน้าพระที่นั่งดุสิดมหาปราสาท พวกกรมพระตำรวจ ขุนหมื่นทนายไพร่ได้อ่านคำสาบาน รับพระราชทานน้ำพระพิพัฒนสัตยา มหาดเล็กทหารมหาดเล็กได้อ่านคำสาบานถือน้ำพระพิพัฒนสัตยาในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ เจ้าพนักงานตั้งบายศรีทองสองสำรับ ศรีษะสุกรสองศรีษะที่หอวินิจฉัยเภรีรมประตูเทวาพิทักษ์ พระมหาราชครูพิธีอ่านดุษฎีสังเวยกลองมหาวินิจฉัยเภรี ครั้นอ่านพระมหาราช

05/11/2565

ครูให้แว่นเวียนเทียนลูกขุนแลขุนศาลตระลาการเวียนเทียน ๕ รอบ เจ้าพนักงานตั้งม้องไชยประโคมสังข์แตรพิณพาทย์ ครั้นครบ ๕ รอบแล้ว พระมหาราชครูเจิมกลองมหาวินิจฉัยเภรี ตามอย่างไสยศาสตรซึ่งมีมา

พระราชพิธีสารท

เวลาเย็นที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทได้ตั้งการพระราชพิธีสารท เจ้าพนักงานได้ตั้งพระแท่นมณฑลมุขด้านตวันออก แลเชิญพระไชยสำหรับแผ่นดินทั้ง ๕ พระองค์แลพระไชยเนาวโลหะ ๑ พระแก้วเขียวเรือนทอง ๑ กับพระไตรปิฎกสังเขปคัมภีร์ ๑ พระภิกขุปาฏิโมกขคัมภีร์ ๑ พระเต้าศิลาลงพระอักษร ๒ พระองค์ ขึ้นประดิษฐานไว้บนม้าหมู่จำหลักลายทองซึ่งตั้งไว้บนพระแท่นมณฑล แลได้เชิญพระเต้าเทวบิฐองค์ ๑ พระเต้าเนาวเคราะห์องค์ ๑ พระเต้า ๕ กระษัตริย์ คือพระเต้าทององค์ ๑ พระเต้านาคองค์ ๑ พระเต้าเงินองค์ ๑ พระเต้าสำริดองค์ ๑ พระเต้าศิลาองค์ ๑ กับพระถ้วย ๕ กระษัตริย์สำหรับกับพระเต้า ๕ พระองค์ รวมใส่ไว้ถาดหนึ่ง ขันหยกองค์ ๑ ตั้งบนพระแท่นมณฑลตรงหน้าม้าหมู่ลงมาเชิญรูปเทวดาเชิญหิบพระราชลัญจกร ตั้งเบื้องขวาเทวดา เชิญพระแสง ๓ องค์ คือพระขรรค์จินองค์ ๑ ชารพระกรเทวรูปองค์ ๑ ชารพระกรศักดิสิทธิองค์ ๑ ตั้งเบื้องซ้ายพระแท่นมณฑลนั้นแลเชิญพระแสงศรพรหมาสตร์องค์ ๑ พระแสงอัคนิวาตองค์ ๑ พระแสงศรประไลยวาตองค์ ๑ พระแสงขรรค์ไชยศรี

05/11/2565

องค์ ๑ พระแส่งขรรค์เนาวโลหะองค์ ๑ พระแส่งจักร์องค์ ๑ พระแส่งดาบคาบค่ายองค์ ๑ พระแส่งดาบเวียดองค์ ๑ พระแส่งดาบประดับพลอยองค์ ๑ พระแส่งฝักทองเกี้ยงประดับเพ็ชรองค์ ๑ พระแส่งปืนนาคใหญ่องค์ ๑ พระแส่งปืนคาบชุดองค์ ๑ พระแส่งปืนพรัดนองค์ ๑ พระแซ่ห่างช้างองค์ ๑ เชิญตั้งบนบันไดแก้วหลังพระพุทธรูปสองข้าง พระแท่นมณฑลนั้นตั้งโต๊ะจีนหยกสองโต๊ะข้างละโต๊ะ ๆ ด้านเหนือนั้นตั้งพระพุทธรูปนิรันตรายองค์ ๑ โต๊ะด้านใต้นั้นเชิญพระสยามเทวาธิราชองค์ ๑ พระนารายณ์องค์ ๑ พระมหาสังข์ทักษิณาวัฏองค์ ๑ พระเต้าทององค์ ๑ ฝ่ายมุขด้านตวันตกพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท มีเตียงมณฑล ๑ เตียงตั้งเครื่องทิพยปายาสมีขวด ๔ ขวด ลูกอินทผาลัม ๑ ลูกพลับแห้ง ๑ ลูกชมภู่ ๑ เข้าฟ่างกวน ๑ ถุงผ้าขาวใส่ถั่วเขียว ๑ ถั่วยีสง ๑ ถั่วทอง ๑ ถั่วแม่ตาย ๑ ถั่วดำ ๑ ถั่วราชมาศ ๑ งา ๑ เข้าเม่า ๑ เข้าตอก ๑ เมล็ดมะกล่ำตาช้าง ๑ เมล็ดไม้แดง ๑ เข้าฟ่าง ๑ ลูกเดือย ๑ สาคู ๑ เผือก ๑ มัน ๑ เห้า ๑ กระจับ ๑ เข้าโภชน์ ๑ เมล็ดแตงอุทิศ ๑ เมล็ดชเอมสด ๑ รวม ๒๑ สิ่งอย่างละ ๔ ถังตั้งบนเตียงมณฑล เจ้าพนักงานกรมสังฆการีย์วงสายสิญจน์ที่พระแท่นมณฑลมุขด้านตวันออก โยงไปที่พระแท่นมณฑลมุขด้านตนันตกแลวงรอบพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท แล้วโยงไปที่โรงกวนเข้าทิพยปายาส ๆ ตั้งอยู่ทิศเหนือประตูศรีสุนทร เปนโรงปลูกใหม่กั้นม่านรอบแลมีกะทะเข้าทิพยปายาส ๘ กะทะ ๆ กระยา

05/11/2565

สารท ๒ กะทะ มีมะพร้าวอ่อน ๑๕๐ ผล มะพร้าวแก่ ๕ ผล น้ำตาล ๒๐ หม้อ ฟืนร้อยตุ้นทุก ๆ เตา แลมีฉากรูปเทวดาแขวนรอบโรงแล ตามเสามุมโรงทั้งสี่มุมนั้น มีหิ้งตั้งเครื่องบูชาทั้ง ๔ เสา มีรูปเทวดาทั้งสิ้น ๔ องค์ ที่มุมเสามีรูปเทวดาปันมุมละองค์ทั้งสี่มุมทุก ๆ กะทะ สี่มุมโรงพิธีมีราชวัตรฉัตรธงขาวกางสายสิญจนรอบ ถัดไปมีโรงพิธีพราหมณโรง ๑ พระมหาราชครูพิธีทำตามไสยศาสตรพระราชพิธีพราหมณ

เวลายามเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางทวารพรหมโสภาเสด็จประทับเกยทรงพระที่นั่งราชยาน เสด็จไปประทับเกยพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เจ้าพนักงานประโคมพิณพาทยแตรสังข เสด็จพระราชดำเนิรขึ้นข้างมุขใต้ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระพิมลธรรมถวายศีล ครั้นทรงศีลแล้ว พระศรีสุนทรโวหารอ่านคำประกาศเทวดา คือเชิญเทพยดามาประชุมในพิธีด้วย ตั้งการพระราชพิธีสารทแลเกณฑพระบรมวงศานุวงศฝ่ายหน้าฝ่ายในข้าราชการนำโภชาหารกระยาคูถวายพระสงฆ์แลตั้งการกวนข้าทิพยปายาส สมมุติว่าผู้ซึ่งได้รับพระราชทานหายเสนียดจัญไร ให้เทพยดาอำนวยพรถวายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ทรงพระเจริญยืนนาน ครั้นอ่านจบแล้ว พระสงฆ์ ๓๓ รูป สวดพระพุทธมนตสัตตปริต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิร มาประทับ ตรัสกับสมเด็จ พระ เจ้าบรม วงศเธอเจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ ครั้นพระสงฆ์สวดจบแล้วทรงพระกรุณาโปรด

05/11/2565

เกล้า ฯ ให้มหาดเล็กถวายเทียนพระสงฆ์ ๆ ถวายอติเรกถวายพระพรถากลับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิรประทับเกยทรงพระราชยานเสด็จมาประทับเกยประตูพรหมโสภา เสด็จขึ้นเวลา ๔ ทุ่มเศษ

เวลาวันนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์อิวนิงเดรสทรงเครื่องราชอิศริยยศดรามหาสุราภรณมงกุฎสยาม พระบรมวงศานุวงศข้าราชการส่วมเสื้ออิวนิงบ้าง ฟรอกโกีตบ้างไม่ได้ติดตรา ข้าราชการฝ่ายทหารแต่งเต็มยศตามตำแหน่งยศ.

สมเด็จเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ ทรงแต่ง

ณวันอาทิตย เดือน ๑๐ แรม ๑๔ ค่ำ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภา ทรงพระที่นั่งราชยานมาประทับพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาททรง จุดเทียนเครื่องนมัสการ พระสงฆ์ ๓๓ รูป มีพระพิมลธรรมเปนประธานก็ถวายศีลถวายพรพระจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนสำรับคาวหวานแลโถเข้ากระยาคูทำด้วยฟักเหลือง ของข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยทำทูลเกล้า ฯ ถวาย แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานกรมสนมพลเรือนนำโถเข้ากระยาคูแปดโถไปถวายพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าพระ พระองค์เจ้าเณรทุก ๆ พระองค์ ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้วก็ถวายอติเรกถวายพระพรถากลับ พระบาทสมเด็จพระ

05/11/2565

เจ้าอยู่หัวเสด็จ พระราช ดำเนิ รมาประทับตรัสกับ พระบรมวงศานุวงศ์ที่ด้านเหนือ จึงพระยาจ่าแสนยบดีนำใบบอกพระยามหาอำมาตยบอกข้อราชการเมืองหนองคาย ขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับตรัสอยู่ประมาณชั่วโมงหนึ่งเสด็จขึ้น

เวลาบ่ายพระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าชายนภางคนิพัทธพงศ์สืบพระชนม พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้าฝ่ายในพร้อมกันส่งพระศพเสร็จแล้ว เจ้าพนักงานเชิญพระศพลงพระโกษฐเชิญขึ้นทรงเสลี่ยงพร้อมด้วยกระบวรแห่หน้าหลังมายังหอธรรมสังเวช ตั้งบนแว่นฟ้า ๒ ชั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรด ฯ พระราชทานผ้าไตรสัปกรณ ๒๑ ไตรแลมีพระสงฆ์สวดพระอภิธรรมทั้งกลางวันกลางคืนแลมีกลองชนะแตรสังขประโคมยามตามตำแหน่งยศ

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช มาทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการพระสงฆ์ ๓๒ รูปมีสมเด็จพระวันรัตนเปนประธานเจริญพระพุทธมนตทวาทศปริต จบแล้วพระสงฆ์กลับวัด เวลา ๒ ทุ่มเศษเปนเสร็จการในวันนั้น.

กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ทรงแต่ง

ณวันจันทร์ เดือน ๑๐ แรม ๑๕ ค่ำ เวลาเช้า ๕ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทางประตู พรหมโสภา ทรงพระ

05/11/2565

ราชยานไปประทับที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ทรงฉลองพระองค์ฟร็อกโก๊ตตามธรรมเนียม มาประทับทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการแล้ว สมเด็จพระวันรัตนจึงได้ถวายศีล ครั้นถวายศีลจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงประเคนจังหัน พระสงฆ์จึงรับพระราชทานฉัน พระบรมวงศานุวงศ์จึงเข้าไปปฏิบัติพระสงฆ์ตามธรรมเนียม แล้วเสด็จพระราชดำเนิรไปทอดพระเนตรโถเข้ากระยาคู ของพระบรมวงศานุวงศ์ที่ต้องถูกเกณฑ์มานั้น พระวุฒิการจึงนำซองกระดาษฉลากชื่อขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงปักฉลากชื่อพระสงฆ์ที่โถเข้ายาคู ครั้นทรงปักแล้วจึงเสด็จมาประทับที่พระที่นั่งโทรน ทรงปิดทองหนังสือแลพระพุทธรูปด้วย ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้วจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณไปถวายไตรพระปาฏิโมกข์ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระวุฒิการบดี นำเอาโถเข้ากระยาคูไปถวายที่วัด ๕ โถ คือถวายหม่อมเจ้าพระธรรมุณหิศธาดา ๑ หม่อมเจ้าพระประภากร ๑ หม่อมเจ้าสามเณรอบเชย ๑ หม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากร ๑ หม่อมเจ้าสามเณรเด็ก ๑ รวมหม่อมเจ้าสามเณร ๕ องค์ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปทรงประเคนเครื่องไทยธรรมแด่พระสงฆ์โดยสมควรตามธรรมเนียม สมเด็จพระวันรัตนก็ถวายอติเรก ครั้นจบแล้วพระสงฆ์ก็ถวายพระพรลากลับไปยังอาราม พระราชครูพิธีจึงเข้าไปถวายน้ำสังข์ พระบาท

05/11/2565

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ที่นั้นจนเวลาเที่ยงเศษเสด็จขึ้น

แลรวมบาญชีซึ่งพระบรมวงศานุวงศ์ ซึ่งได้นำโถเข้ากระยาคูที่ต้องถูกเกณฑ์นั้นมา ๑ คือพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระเทเวศวัช-รินทร ๒ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงวรศักดาพิศาล ๓ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ๔ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอมเรนทรบดินทร ๕ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมขุนภูวนัยนฤเบนทราธิบาล ๖ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ ๗ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเจริญผลพูลสวัสดิ ๘ พระบวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอนันตการฤทธิ ๙ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนตรัศมี กรมหลวงจักรพรรดิพงศ์ ๑๐ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ๑๑ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ ๑๒ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ๑๓ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช ๑๔ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทวัฒวัตยดาภ ๑๕ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ ๑๖ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค ๑๗ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าศรีสิทธิชงไชย ๑๘ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองแถมถวัตยวงศ์ ๑๙ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช ๒๐ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ากาพยกนกรัตน์ ๒๑ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ ๒๒ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ

05/11/2565

๒๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ ๒๔ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าไชยานุชิต ๒๕ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ๒๖ พระบวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าทัศทรง ๒๗ พระบวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณ ๒๘ พระบวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโต ๒๙ พระบวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหัสดินทร ๓๐ พระบวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเนาวรัตน ๓๑ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ๓๒ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าชิดเชื้อพงศ์ ๓๓ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสิงหนาทราชดุรงคฤทธิ ๓๔ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้ามหาหงส โสภาคย ๓๕ พระประพันธวงศ์เธอ พระองค์เจ้าฉายเฉิด ๓๖ พระประพันธวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประเสริฐศักดิ ๓๗ พระวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ๓๘ โถที่รายเจ้าพนักงานเกณฑ์ได้ ๓๘ แต่ขาดเสียโถ ๑ ไม่ได้มา

ครั้นเวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางประตูพรหมโสภา ทรงพระราชยานมาประทับที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เสด็จประทับทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการเสร็จแล้ว กรมพระปวเรศวริยาลงกรณถวายศีล แล้วขุนมหาสิทธิโวหารจึงได้อ่านคำประกาศในเรื่องพิธีสารท ครั้นจบแล้วพระสงฆ์ ๓๐ รูป จึงได้เจริญพระธรรมจักกัปปวัตนสูตรแลพระมหาสมัยสูตร ครั้นพระสงฆ์สวดจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จขึ้นข้างใน ทรงเจิมหม่อมเจ้าหม่อมราชวงศ์หญิงซึ่งจะได้กวนเข้าทิพย์นั้น คือ ๑ หม่อม

05/11/2565

เจ้าผะอบ ในกรมหลวงวงศาธิราชสนิท ๒ หม่อมเจาชม ในกรมหลวงวงศาธิราชสนิท ๓ หม่อมเจ้าชื่นในกรมหลวงวงศาธิราชสนิท ๔ หม่อมเจ้าสังวาลยในกรมหมื่นอดงกฎกิจปรีชา ๕ หม่อมเจ้าสบาย ในกรมหมื่นอดงกฎกิจปรีชา ๖ หม่อมเจ้าเพ็ญจันทร ในกรมหมื่นภูบาลบริรักษ ๗ หม่อมเจ้าสุภาวรรณ ในกรมขุนวรจักรธรานุภาพ ๘ หม่อมเจ้าประทุมแมน ในกรมขุนวรจักรธรานุภาพ ๙ หม่อมเจ้าสไบ ในกรมขุนวรจักรธรานุภาพ ๑๐ หม่อมเจ้าสาย ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี ๑๑ หม่อมเจ้าวิลัย ในพระองค์เจ้าจำรัส ๑๒ หม่อมเจ้าละอองนวล ในกรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ ๑๓ หม่อมเจ้าละวาดวรรณ ในกรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ ๑๔ หม่อมเจ้าเผือก ในกรมหมื่นมเหศวรศิววิลาส ๑๕ หม่อมเจ้าวงศผกา ในกรมหมื่นมเหศวรศิววิลาส ๑๖ หม่อมราชวงศ์สว่าง ในพระองค์เจ้ามงคล ครั้นทรงเจิมเสร็จแล้ว ท้าววรจันทรจึงนำหม่อมเจ้า ๑๕ หม่อมราชวงศ์ ๑ ไปยังโรงพิธี ๆ ปลูกด้วยไม้ไผ่มุงจาก ๓ ห้อง มีเฉลียงรอบตัวแลกั้นม่านรอบโรงนั้นปลูกอยู่ริมกำแพงตรงกับหน้าโรงกระสาปนสิทธิการ ข้างขวาประตูศรีสุนทร ในโรงพิธีนั้นมีเครื่องเบ้าทิพย นอกจากของที่เข้าพิธีบนพระมหาปราสาทนั้น คือ น้ำตาลหม้อ มะพร้าวอ่อน มะพร้าวแก่ เข้าสุก น้ำผึ้ง น้ำอ้อย น้ำนมวัว น้ำทับทิม น้ำซ่อม เนยใส เนยข้น กับพืนไม้ราชพฤกษเจือในพืนแสมซึ่งติดไฟพอเปนเชื้อ ไฟซึ่งติดนั้นเปนไฟฟ้าแลเครื่องต่าง ๆ ซึ่งตั้งบนเตียงมณฑลนั้น ก็ได้ขนลงมาที่โรงพิธีนั้น

05/11/2565

ทุกสิ่ง ในโรงเฉลียงด้านหลังโรงนั้นยกพื้นเปนที่นั่งมีกะทะบนเตาไฟอยู่ ๘ กะทะสำหรับกวนเข้าทิพย เปนกะทะเอก ๒ กะทะ แลที่เฉลียงด้านหน้าข้อนข้างขวามืออีก ๒ กะทะ ๆ นั้นกวนกระยาสารท คนที่กวนนั้นเปนคนพวกห้องเครื่อง แลแขวนรูปท้าวกุเวรราชแลเทวดาบริวารอีก ๑๖ รูป ครั้นท้าวเวรจันทรนำหม่อมเจ้า ๑๕ หม่อมราชวงศ์ ๑ มาถึงที่โรงพิธีเข้านั่งที่กะทะละ ๒ องค์ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสด็จทรงพระราชยานแต่เกยที่เสด็จขึ้นนั้นไปประทับที่โรงพิธี จึงทรงรดน้ำสังข์ในกะทะแลเจิมพายทั้ง ๘ กะทะแล้วจึงพระราชทานน้ำซ่มน้ำทับทิมแลอื่น ๆ แก่พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ กับพระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าศรีวิลัยลักษณ เทลงในกะทะทุกใบ แลเจ้าพนักงานวิเศษกลางวิเศษนอก จึงเทเข้าต่าง ๆ ลงในกะทะของตัวตามพนักงานของตน แลเจ้าพนักงานก็ประโคมดนตรีพิณพาทย์ตามธรรมเนียม ครั้นกวนอยู่พอเวลายามหนึ่ง เสด็จพระราชดำเนิรออกจากโรงพิธีขึ้นทรงพระราชยานเสด็จมาประทับเกยที่ประตูพรหมโสภาเสด็จขึ้น ครั้นเสด็จขึ้นแล้ว ท้าวเวรจันทรจึงนำหม่อมเจ้า ๑๕ หม่อมราชวงศ์ ๑ กลับเข้าในพระบรมมหาราชวัง พวกวิเศษกับชาวห้องเครื่องจึงเข้ากวนตามเคยเหมือนอย่างทุกปี พระราชพิธีสารทวันกลางนี้ข้าพเจ้าจำได้บ้างมิได้บ้าง ถ้าผิดพลั้งประการใด ขอท่านทั้งหลายจงช่วยกันแก้ไขเสี่ยให้เรียบร้อยตามควรแก่การ เทอญ

พระองค์เจ้าเกษมศรีศุภโยค ทรงแต่ง

05/11/2565